

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C

D
20
S25
v.5-6

Sa'id Pāṣā, Diyārbekirli
Mirāt ül-iber

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

Sa'id Paşa, Dıyār bekirli

میراث العین

مفصل تاریخ عمومی
Mirat ul-iber

مؤلفی

دیار بکرلی سعید پاشا

بشمبلی جلد

صاحب و ناشری

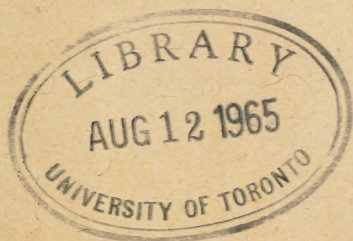
عصر کتبخانه سی صاحبی کر قور

معارف نظارت جلیله سنک و حصتیه

انتشارات

قرابت و قضا (مطبعه) - باب عالی جاده سنده نومرو ۲۵

D
20
525
v. 5-6

998724

بشنجی جلدك فهرستی

	صفحه
مقدمه	۴
لاحقه مقدمه	۱۶
مولد کریم نبوی	۲۳
رضاع نبوی	۲۶
کفالت	۲۷
ازدواج نبوی	۲۹
تعمیر کعبه معظمه	۳۰
مبعث و ابتداء نزول وحی	۳۲
سابقین اسلام	۳۴
دعوت نبویه	۳۶
مشرکینک اذا واستهزالی	۳۶
مسلمینک حبشه یه هجرتلی	۴۰
اسلام جزه و عمر	۴۱
قطیعه رحم	۴۳
{ وفات ابی طالب و خدیجه و تزوج عایشه و سوده }	۴۴
معراج و فرضیت صلوات نجس	۴۶
سفر طائف و مبدأ اسلام انصار	۴۷

هجرت نبويه	٥٠
بناء مسجد شريف	٥٥
مواخاة	٥٧
{ تحويل قبله وفرضيت صيام وزكوة ومشروعيت اذان	٥٩
امر جهاد	٦٠
غزوة بدر	٦١
{ غزوة بني قينقاع وغزوة سويق وغزوة قرقرة الكدر	٨٠
{ تزويج علي وفاطمة، وجوب صلوة عيد اضحى ونحر، فوت اميه	٨١
{ كعب بن اشرفك وابي حقيقك قتلى، سرية زيد بن حارثه، ولادت حسن	٨٣
غزوة احد	٨٥
{ غزوة حراء الاسد، بعث الرجيع، نكاح خزيمة وحفصه	١٠٢
وقعة بئر معونه	١٠٤
{ غزوة بني النضير، غزوة ذات الرقاع، غزوة بدر الثانية، ولادت حسين	١٠٦

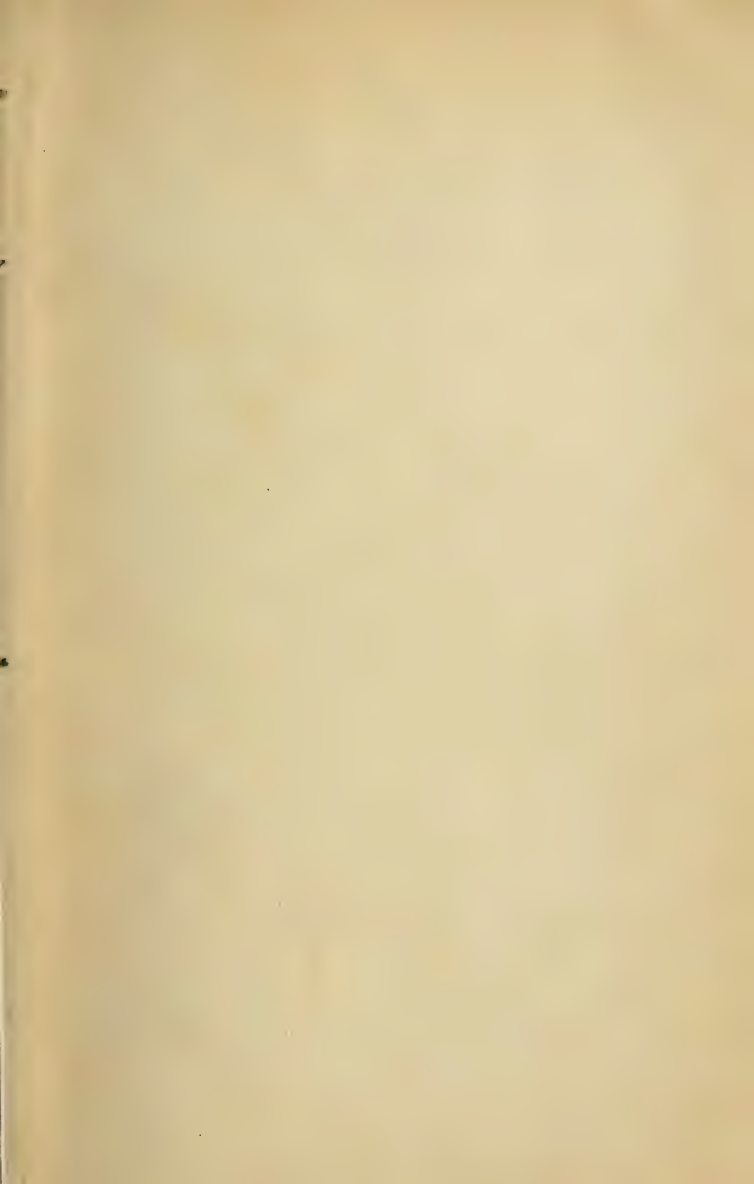
{ غزوة دومة الجندل، غزوة خندق، غزوة بني قريظة، غزوة غابه }	١٠٨
غزوة بني المصطلق، وقعة حديبية	١١٧
{ غزوة خيبر وسائر فتوحات، ملوكة مكتوبلر وعمرة القضا }	١٣١
{ خالد وعمر وعثمانك اسلامي، غزوة موته خالدك بني جزيمة به بعثي، غزوة حنين، حصار طائف، بعض وقايع فتح مكة }	١٤٣
بعث عيينه ووليد	١٩٢
بعث قطبه وضحاك وعلقمه	١٩٧
تابع وفود	٢٠٠
{ غزوة تبوك، سرية خالد، موت عبدالله ذی الجهادين هدم مسجد ضرار }	٢٠١
{ كعب بن مالك ورفيقك قصة سي، ثقيفك اسلامي، هدم لات }	٢١٣
{ كتاب رؤساي حير، وفات نجاشي، وفات ام كلثوم، وفات عبدالله بنى ابى }	٢٢١
حج ابى بكر	٢٢٥
قدوم عدى، بعث ابى موس ومعاذ	٢٢٧

بعث خالد وعلی وابی عبیده	۲۳۳
حجة الوداع	۲۴۰
قدوم وفد النخع واستفجار النبي وسريته اسامه	۲۴۷
متنبيلر	۲۵۱
انتقال النبي	۲۶۳
بيعت ابى بكر الصديق	۲۷۰
شمائل وخلق كريم نبوى	۲۸۰
اولاد وزوجات نبويه	۲۸۴
خدمه وموالى نبوى	۲۸۶
{ امر او سفراء وكتاب وقضاة ومؤذنين وشعراء ييغمبرى }	۲۸۹
حضرت ييغمبرك ثياب واشيامى	۲۹۷
اصحاب كرام	۲۹۸
حضرت ابى بكرك خلافتى	
{ اسامه نك غزايه سوقى، مرتدين جمع قران، بعض وقايع }	۳۰۲
فتوح عراق	۳۳۳
فتوح شام	۳۴۳

خطا و صواب جدولی

صواب	سطر خطا	صفحہ
الاسلام	السلام	۲۸
اسماعیل	بسماعیل	۲۸
مواقفت	موققت	۴۷
معاذر	معازرك	۷۰
بولنسی	بولسی	۹۱
طاشی	طاشی	۱۰۰
رذیل	رفیل	۱۰۱
فتح	فتح	۱۳۵
الجمادین	الجمادین	۲۰۹
او قورکن حضرت عمر	او قورکن	۲۰۹
نصرت	منصرت	۲۷۱
سنہ ہجریہ ربیع الاولنک	سنہ ہجریہ نک	۲۷۳
اولمقدر	اولمقدر	۲۹۹
منیہ	امنیہ	۳۱۱
اشرفنہ	اشرافنہ	۳۱۲
بولندقلری	بولنہ قلری	۳۳۰
جبریل	جبریل	۳۳۴

صوبہ	خطا	سطر	صفحہ
ویدی	ویدی	۱۹	۳۳۴
غریقاً	غریقاً	۲۰	۳۳۸
نواحیسنندن	نواحیسنندن	۱۵	۳۴۱
یاقلاشمشده	یاقلاشمشده درده	۲۰	۳۵۰

مِزَانُ الْعَرَبِ

مفصل تاریخ عمومی

96

مؤلفی

دیار بکرلی سعید پاشا

بشنجی جلد

صاحب و ناشری

عصر کتبخانه می صاحبی کرقور

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه

مِزَانُ الْعَرَبِ

(قرابت و قضبار) مطبعه - باب عالی جاده سنده نومرو ۲۵

۱۳۰۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نحمد الله على آلائه وافضاله . ونصلي على نبيه
محمد وآله .

عالم عدالت و مسعدتک نیر ناشر الانوارى
وعموم تبعه ملوكانه لرینک نور عیون اسایش
واقتیخاری اولان ولی نعمت یمتمز شهنشاه اعظیم
و ظل الله فی العالم پادشاهمز السلطان ابن السلطان
الغازی عبد الحمید خان ثانی ایدالله خلافته الی
انقضاء الدوران افندمرز حضر لرینک اجراءت
مشکوره خلافتینا هیارندن نشئت و معارف ملیه
ومدنیه مزى تزیید اچون طرف طرف نشر انوار
قدسیت ایدن تأثیرات حکمت آیات جلیله ایجا .

بات خیریه سندن معدود اومتی اوزره « مرآت
العبر » نامیله تحریرینه دوام ایتمکده اولدیغهم تاریخ
عمر مینک قرون اولی وقایعنی حاوی برنجی کتابی
بولدن مقدم طبع اولنمشیدی .

تاریخ مذکورک قرون وسطایی شامل اشبو
ایکنجی کتابک دخی سائیه محاسنوائیه حضرت
شهریاریده نشرینه مباشرت اولندی .

ربمز تعالی و تقدس حضرتلری جماله مزه نعمت عظمای
رب و دود اولان مبارک و مسعود ذات مر احم
یات شهنشاهی بی قیام قیامته قدر تخت عالیبخت
سلطنتده تمادی عمر شوکتله مستدام وظلی ظلیل
معدلتفر مالرینی علی العموم تبعه صادقه لری مفارقنده
بر دوام بیورسون امین بحرمة النبی الامین .

ایکنجی کتاب

فرون وسطی تواریخ عمومیہ سنی حاویدر

مقدمہ

عمود نسب عالیؑ نبوی بنی اسماعیل سلسلہء جللیہ سندہ
بولندیغدن بوسلسلہء عظیمہدہ واقع قبائلک و کذلک عمود
مذکورہدہ بولنان اولاد مضرک صورت تسلسل
وانشعابتری اشبو کتاب ثانینک ابتدا سندنہ بیان اولنہ جغی
برنجی کتابدہ مندرج اقسام اربعہنک الی دردنجی
و یتمشنجی بمثلرندہ اشارت اولتمشیدی .

ہجرت نبویہ دن (۲۵۱۸) سنہ مقدم ابو الانبیاء
حضرت ابراہیم علیہ السلام افندمن باوحی الہی فرزند
مکرملری اسماعیل علیہ السلام حضرتلرینی والدہلری
ہاجرلہ برابر مکہ مکرمہیہ کوتوروب اسماعیل علیہ
السلام اورادہ بیودکدہ جرہم قبیلہ سندن حرا بفت سعد
بن عوفی تزوج ایتشیدی . حضرت ابراہیم زیارت

ایچون مکہ یه عنایتله حضرت اسماعیلی اوراده حاضر بوله مدیغندن مزبوریه « زوجک سويله عتبه سنی تغیر ایتسون » بیورمقله زوجة مزبوره تبلیغ ایلدکده اسماعیل علیه السلام والد ماجد لرینک مراد عالیلرینی اکلایوب حرابی بالتطلیق مرقومه نك قرنداشی قزی مامه بنت مهملهل بن عوفی و بوند نصکره سیده بنت الحرث بن مضاض بن عمر و بن جرهمی نکاح ایشدر .

حضرت اسماعیلک سیدهدن اون ایکی ولدن کوری دنیا یه کیشدرکه بونوردن قیدار عمود نسب نبویده واقع و نور شریف نبوتی ناقلدرد . بخت مخصوصه و صندره دخی ذکرى سبقت ایلدیکی اوزره اسماعیل علیه السلام ابتدا عبرانی لسانیه تکلم ایدرکن مکة مکرمه ده توطندن صکره جرهم قبیله سندن اخذ ایلدیکی لسان عربی ايله تکلم ایلدکارندن اولادینه عرب مستعربه دینلدى .

حضرت ابراهیم علیه السلام نجل عالیلری حضرت اسماعیلک تکثر نسلی حقنده دعا ایتکله اولادندن بر بیوک ملت ظهور ایده جکئی و نسلندن دیار عربده خاتم المرسلین حضرت تهرینک عالم شهودی شریف بیوره جغنی کتب سماویه خبر ویرمشیدی . فخر نام علیه الصلوة والسلام افندمز ناقل نور نبوت اولان قیدار بن اسماعیل علیه السلام نسلندن شرف افزای ساحه شهود اولدیلر .

عمود نسب یغمبریده بولنان ذوات احفاد اسماعیلدن
عدنانه قدر عدد و اسمایجه اختلافدن سالم اولوب
مضبوطیتلری وجه آتی اوزره در .

محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف
بن قصی بن حکیم بن مره بن کعب بن لوی بن غالب
بن فهر بن مالک بن نضر بن کنانه بن خزیمه بن مدرکه
بن الیاس بن نزار بن مضر بن عدنان .

عدناندن حضرت اسماعیل علیه السلامه قدر نسب
کریمده بولنان ذوات نساب مشهور دغفلدن روایه
کتاب الاغانیده وجه آتی اوزره مضبوطدر .

عدنان بن ادد بن امیق بن شاجب بن نابت بن ثعلبه
بن عنز بن سربج بن محلم بن العوام بن المحتمل بن رائه
بن العقیان بن عله بن شحدود بن الضرب بن عیفر بن
ابراهیم بن اسماعیل بن زرین بن اعوج بن المطعم بن
الطمح بن القسور بن عتود بن دعدع بن محمود بن الرائد
بن بدوان بن امامه بن دوس بن حصین بن النزال بن
الغمبر بن محشر بن معذر بن صیفی بن نابت بن قیدار
بن اسماعیل بن ابراهیم علیهما السلام .

ذوات مشار الیهک هر بریسندن بطون کثیره منشعب
اولمش و آدم علیه السلامدن والد ماجد یغمبری عبدالله

بن عبد المطلبہ کاتبچہ دکن اجداد کرام رسالت پناہیدن
 ہر برسنگ ناعیہ سندنہ کی نور مبین محمدی بابادن اوغہ
 انتقال ایده ایده صاحب حقیقیسی بولنان فخر الانبیا
 وسلطان الاصفیا علیہ اشرف الصلوات وازکی التحیات
 افندمزک جبین بہین تابنا کارندہ تقرر ایشدر .
 ولایت مکہ مکرمہ وسدانت کعبہ معظمہ حضرت
 اسماعیلدن صکرہ فرزند ارچندی قیدارہ وقیداردن
 صکرہ اوغلی نابتہ منتقل اولمشیکن وفاتندہ سدانت بیت
 شریف ابناء جرہمدن مضاض بن عمر وبن سعدہ و بومہ
 حرث بن عمروہ انتقال ایدرک حرثک وفاتندہ مکہ مکرمہ ننگ
 ولایتی اولاد اسماعیلہ و بیت شریفک ولایتی احوالی
 بولنان بنی جرہمہ انتقال ایش ایسہدہ بنی جرہمک
 مؤخرأ بیت شریفہ برطاقم حرکات غیر لایقہیہ تصدی
 ایلدکلزی صرہدہ سبادن متفرق اولان بنی خزاعہ ننگ
 اورالہ ورودلریلہ ارالرنندہ نوجہلہ منازعہ لر وقوعبولدیغی
 وبالآخرہ ولایت مکہ وسدانت کعبہ بنی خزاعہ یدلرنندہ
 قالوب صکرہ نصورتلہ قبیلہ نجیبہ قریشہ انتقال ایلدیکی
 برنجی کتابدہ ایکنجی قسمک التمش یدنجی مجشدرہ تفصیل
 اولتمش وکذلک عمود نسب کریمدہ بولنان نزار بن معد
 بن عدنانک اولاد اربعہ سندن اباد وریعہ و ائمہ اردن

تَشَعْب ایدن بطون قسم مذکورده تفصیل ایدمش
 اولدیغندن اولاد مذکورده دن ناقل توربنوت اولان
 مضر بن نزاردن متشعب بطون شو و محشده تعداد
 اولنه جق و عمود نسب کریمده بولنان ذوات کرامدن هر
 بریسناک اسملری ایکیشر قوس ایچنده یازیله جقدر .

(مضر) بن نزاردن متشعب بطون بنی عدنانک
 شعوب سائرده سندن زیاده در . مضرک بریسی الیاس ،
 دیگرى قیس عیلان نامنده ایکی اوغلی معروفدر . الیاس
 بنی قناعه دن خندف نام خاتونی نکاح ایلدیکندن اندن
 متولد و متشعب بطون خندفه نسبت اولنور . بناءً علی
 ذلک بنی مضر ایکی فخذ عظیمی جمع ایدرکه بریسی خندف
 دیگرى قیس عیلاندر .

قیسک کعب ، عمرو ، سعد ، حفصه نامرله درت اوغلی
 وار ایدی . عمروک فهم و عداوان نامرنده کی اوغلارندن
 بنی عمرو و بنی عدوان بطولری متشعب اولدی . ایکیسندنده
 تشعب ایدن بطون پک چوقدر . بنی عدوان ابتدا نجد
 حوالیسینی منازل اتخاذا ایشلر ایدی . صکره طائف
 حوالیسینه منقل اولدیلر . بنی فهمک مسکن دائمیلری
 نجداراضیسی ایدی . بنی فهمدن ظهور ایدن بنی طرود
 بطنی پک متسعددر . شاعر مشهور اعشی بنی طروده
 نسبت اولنور .

سعد بن قیس بن غنی، باہلہ، غطفان، مرہ قبائلی
 انشعاب ایلدی . مشاہیر ادبای عربدن اصمعی باہلہ
 قبیلہ سندن اولوب اصمعی اجدادندن بریسنک اسمی اولمغله
 اکا نسبتله معروفدر . کندوسنک اصل اسمی عبدالملک
 بن علی در .

بنی غطفان بن سعد کثیر الشعوب اولوب بطون
 متفرعه سنک منازلی نجد ایله انی ولی ایدن وادی القری
 و طی طاغری ایدی . فتوحات اسلامیہ اثناسنده متفرق
 و اورالره طی قبائلی مستولی اولدیلر . بنی غطفان بطونندن
 بنی اشجع بن ریث بن غطفانک مسکنلری یشرب (مدینہ)
 حوالیسی درکه اصحاب کرامدن معقل بن سنان رضی اللہ
 عنه بونلرک سیدلری ایدی .

عبس بن بغیض بن ریث بن غطفاندن قیس و اوغلی
 زھیر سید قبیلہ اولوب داحس و غیرہ محاربہ لرینک
 صاحبی در . اصحاب کرامدن حذیفہ بن الیمان رضی اللہ
 عنه ایله شعرای ستہ جاہلیہ دن حطیئہ بنی عبسدندر .

ذبیان بن بغیضدن مرہ، ثعلبہ، فزارہ ناملریله اوچ
 بطون انشعاب ایتشدر . فزارہ عدی، سعد، شحخ، مازن،
 ظالم ناملریله بش بطونی حاویدر . بدر بن عدی زمان
 جاہلیتده غطفان رئیس ایدی . داحس و غیرانک یارشلری

ایچون او کدل براغان بودر که کیفیتی بخت مخصوصنده
 ذکر اولندی . بدرک اولاندن عینه بن خضن بن
 حزیفه مدینه منوره بی یفما ایچون هجوم ایدن عربلرک
 قوماندانی ایدی . فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
 افندمز مرقوم عینه یه احق المطاع نسیمه بیور مشلردر .
 صحابی مشهور سمرة بن جندب رضی الله عنه بی
 فزاره دندر .

حفصه بن قیسدن ایکی بیوک بطن منشعب اولدی که
 بریسی بنی سلیم، دیکری هوازندر . ایکیسندنده تشعب
 ایدن بطون پک چوقدر . عمر بن الخطاب رضی الله عنه
 افندمزک زمان خلافت علیه لرنده بصره شهرینی بنا ایدن
 صحابی مشهور عتبه بن غزوان هوازن بطونندن معدود
 بنی مازن قبیله سندندر .

عمود نسب نبویه واقع (الیاس) بن مضرک مدرکه
 طابحه، قعه ناملریله موسوم اوچ اوغلی معروفدر .
 بونلرک اناسی - ذکر اولندیغی اوزره - بنی قضاعه دن
 خندف نام خاتون اولدیغندن هپسینه بطون خندف
 دینلشدر .

قعه نك بطونندن اسلم و خزاعه قبیله لری تشعب
 ایلدی . دین اسماعل علیه السلامی تغیر ایله عربلری

عبادت او ثانه دعوت ایدن عمرو بن عامر بن لحمی بنی
 قعه بطوننه منسوب اولوب خزاغه نك جدیدر . بنی قعه
 قریشك حلیقلری اولغله حدیده سنه سنده عهدر سالتیناهی به
 داخل اولمشیکن صکره نقض عهد ایلدیلر . علی روایه
 خزاغه قبیله سی یمندن تفرق وحوالی عجازیه به عزیمت
 ایدن بنی حارث بن عمرو مزریقیا طاقندندر .

طابخه بن الیاسدن متشعب اولان بطون پك چوقدر .
 مشهورلری ضبه ، رباب ، مزینه ، تمیم قبائلیدر . تمیمك
 اخواتی اولق اوزره خیلی بطون صفار دخی واردرکه
 صوفه ، محارب او بطون صفاردن معدود درلر . بنی
 تمیم بن مرین ادین طابخه نك منزللری نجد و بصره و یمامه
 حوالیلرنده ایدی . کوفه دن ارض عذیبه قدر منتشر
 اولمش اولدقلری حالد صکره منقرض اولدیلر .

عمود نسب نیویده واقع (مدرکه) بن الیاسك خزیمه
 و هذیل ناملرنده ایکی اوغلی معرفدر . بونلردن بطون
 کثیره تشعب ایش و اصحاب کرامدن عبدالله بن مسعود
 رضی الله عنه بنی هذیلدن معدود بولمشدر .

عمود مسعود مذکورده واقع (خزیمه) بن مدرکه نك
 کنانه ، هون ، اسد ناملرنده اوچ اوغلی معروفدر . عضل
 قبیله سی عضل بن الهون بن خزیمه به و دیش قبیله سی

دیش بن هونه، کاهله و دودان و سارر بعض قبائل
اسده منسوبدرلر .

عمود نسب کریمده بولان (کنانه) بن خزیمه نیک
نضر، ملکان، عبد مناة، عمرو، عامر، مالک نامرلیله
موسوم التی اوغلی معروفدر . بنی ملکان ملکاندن و بنی
غفار، بنی بکر، بنی دئل، بنی لیت، بنی حارث، بنی مدج
بنی ضمیره بطوننی عبد مناتدن و عمروی دیو مشهور قبیلله
عمروندن، عامریلر عامردن، بنی فراس مالکدن تفرع
ایلدی . احابیش دیمکله مشهور قبیلده بنی کنانه
بطوندندر .

عمود نسب پیغمبریده واقع (نضر) بن کنانه نیک
یالکز مالک نامنده بر اوغلی معروفدر . بعض مورخین
نضره قریش اطلاق ایلدیلر . لکن اصحیی آتیده بیان
اولنده جنی وجهله قریش بنو فهدر .

عمود نسب نبویده واقع (مالک) بن نضر نیک
یالکز فهدر نامنده بر اوغلی معروفدر .

(فهدر) بن مالک عمود نسب نبویده واقع اولوب
اولادینده قریش اطلاق اولمشدر . مورخین قریش
اطلاقنده و جوه بیان ایلدیلر . انک طوغریسی اولاد
فهدر دن واجداد پیغمبریدن قصی بن حکیم بیت شریفک

ولایتہ مظہر اولدقدہ بنی فہرک جملہ سنی حرم شریفک
 حولہ جمع ایتمش و « قرس » لفظی جمع معناسنہ مستعمل
 اولدیغندن اذن صکرہ بنی فہرہ قریش دینلمشدر . بناءً
 علیہ قریش فہرہ اطلاق اولمیشد . بنی فہرہ اطلاق
 اولنور . فہرک غالب ، محارب ، حارث نامرلہ موسوم
 اوچ اوغلی معروفدر . محارب بنی محارب ، حارث بن
 بنی خلیج شعوبی تفرع ایلدی . عشرہ مبشرہ دن ابو
 عبیدہ بن الجراح رضی اللہ عنہ بنی خلیجندر .

عمود نسب کریمده بولنان (غالب) بن فہرک لؤی
 وتیم الادرم نامرندہ ایکی اوغلی اولوب تیمدن بنی ادرم
 قبیلہ سی . متشعب اولدی .

(لؤی) بن غالب عمود نسب نبویدهدر . مشار الیهک
 کعب ، سعد ، خزیمہ ، حارث ، عامر ، اسامہ نامرندہ الی
 اوغلی اولمغله یالکز حارثدن شعوب تفرع ایتمشدر .
 حضرت علی رضی اللہ عنہ اقدمزک قتل ایلدیکی
 مشهور فارس العرب عمرو بن عبد ود عامرک اولادندر .
 عمود نسب کریمده واقع (کعب) بن لؤی نیک مرہ
 هصیص ، عدی نامرلہ موسوم اوچ اوغلی وار ایدی .
 بنی جمح و بنی سہم قبیلہ لری هصیصدن و بنی عدی قبیلہ سی
 عدی سلالہ سننددر . حضرت عمر بن الخطاب وسعید

بن زید بن عدیدن، عمرو بن العاص بن سہمدن وذات
 عالی پیغمبری بہ عداوت شدیدہ سی اولان امیہ بن خلف
 ایلہ قرنداشی ابی بن خلف بنی جہمندرلر . (مرہ)
 بن کعب عمود نسب عالی پیغمبریدہ در . حکیم و یقظہ
 وتیم نامرندہ اوچ اوغلی معروفدر . تیدن بنی تیم
 و یقظہ دن بنی مخزوم قبیلہ لری منشعب اولغله حضرت
 ابی بکر الصدیق و طلحہ رضی اللہ عنہما تیدن و خالد
 بن الولید رضی اللہ عنہ ایلہ ابو جہل بنی مخزومندرلر .
 (حکیم) بن مرہ عمود نسب نبویدہ در . حکیم
 قصی وزھرہ نامرندہ ایکی اوغلی وار ایدی . والدہ
 ماجدہ رسالتپناھی امنہ بنت وھب ایلہ عبدالرحمن
 بن عوف رضی اللہ عنہ زھرہ نك نسلندندرلر .
 عمود نسب کریمہ واقع (قصی) بن حکیم عبدمناف
 عبد الدار، عبد العزی نامرندہ اوچ اوغلی دنیاہ کلدی .
 سیدۃ النساء حضرت خدیجۃ الکبری رضی اللہ عنہا
 وزیر بن العوام رضی اللہ عنہ عبد العزی سلالہ مندندرلر .
 ذات حضرت پیغمبری بہ عداوت شدیدہ ایلہ مجبول ایکن
 یوم بدرده اسیر ایدلر کد نضکرہ قتل اولنان نضر بن حارث
 عبد الدار اولادندندر .
 کعبہ شریفہ نك مفتاحی نابت زمانہ دکیبن اولاد

اسماعیلده ایکن نابتدن صکره جرهم واندن قصی زمانه کلنجده دکین خزاعه قبیلهسی یدلرنده ایدی . قصی برتقریب ایله قبیله مذکورهیه منسوب ابوغبشان یدندن المغله اندن صکره سدانت کعبه قریش قبیله سنده قالدی . قصی بنی فھر قبیله سنی اودی و جبالدن حول حرم شریفه جمع ایتمکله قبیله مذکوره قریش تسمیه اولندیخی یوقاروده مذکوردر .

(عبد مناف) بن قصی عمود نسب پیغمبریده در .
 مشارالیهک هاشم، عبد شمس، مطلب، نوفل نامرئیه موسوم درت اوغلی وار ایدی . حضرت عثمان ایله معاویه ابن ابی سفیان، سعید بن العاص، عقبه ابن ابی معیط، عتبه بن ربیعہ عبد شمسک اوغلی امیه اولاندن لر . بونلره بنی امیه اطلاق اولنور . عتبه ذات عالی نبوییه شدت عداوتله مألوف ایدی . یوم بدرده مقتول اولدی . معاویه نك انامی هند بونك قزی در . امام شافعی رحمه الله مطلبك سلاله مندندر .

(هاشم) بن عبد مناف عمود مسعود نسب پیغمبریده در . عبد المطلبدن بشته اوغلی یوقدر . قبیله نجیبه قریشک الکزیده سی بنی هاشمدر .

(عبد المطلب) بن هاشم جد امجد حضرت رسالتینا هیدر .

اصل اسمی شیده در . عبد المطلب تسمیه سنک سببی جلد
 ثانیده تفصیل او نمشد در . مشار الیهک عبدالله، جزء عباس،
 ابو طالب، ابو لهب، غیداق، حجل، عبدالکعبه، مقوم،
 زبیر، ضرار، قثم نامرندہ اون ایکی اوغلی وار ایدی .
 قثم چوجق ایکن وفات ایلدی .

(عبدالله) بن عبد المطلب والد ماجد حضرت
 پیغمبریدر . ولادتی اکاسره فرسدن نوشر وانک یکرمی
 دردنجی سنه حکومتندہ در . عبداللهی پدرلری سائر
 اولاندن زیاده سور ایدی . ذخیره اشترایتمک ایچون
 کندوسنی یثربہ کوندردکده اوراده وفات ایتشد در .
 حین وفاتندہ رسول اکرم افندمز حضرتلری هنوز
 مشیمہ مادرده ایدی لر .

قبیله نجیبه قریشدن دور اسلامه قدر مکه مکرمده
 سیادت عرب وسدانت بیت شریف امورینی ایفا ایدن
 ذواتک خلاصه وقایع تاریخیه لری برنجی کتسابدن
 ایکنجی قسمک التمس بدنجی بحثندہ ذکر اولنشد در .

لاحقه مقدمه

قریش مکه ده استقرار وقبائل مضر حجاز وشام
 وعراق وجزیره مابین النهرین حوالیلرینه انشار ایلدکده

قبائل منتشره نك تصادف ایش اولدقلى احتیاجاتی
ازاله و تعیش-لمرینی استحصال ایچون کشت و کذار
ایلدکلى حوالیده واقع بلاده تعرضدن خالی اولمورلر
ایدی . بونلرک تجاوزلمرینی منع ایچون اولوقت دنیانک
اک بسوک دولتملى اولان تبابعه^{تبعه} یمن و روم و فرس
حکومتلى طرفلرندن نغور و حدودده هر وقت قوه
عسکریه استعمال اولنور ایدی . مع مافیله بالعموم قبائل
عربک تحصیل انضباطلى ایچون ینه کندولرندن حکمدارلر
استخدامنه لزوم کورند یکنندن نجد و حجاز حوالیسندکی
قبائل و عشایرک امر انضباطلى مقصدیله یمن حکومتی
طرفندن بنی ککنده و عراق و جزیره مابین النهرین
چوللارنده کی قبائلک دفع مضرتملى ایچون فرس
دولتی جانبندن آل منذر و برالشام حوالیسندکی عرب
قبائلنک اداره انضباطیه سیچون روم دولتی طرفندن
غساننه دینلان آل جفته حکومتلى تأسیس اولمشیدی .
لیکن کرک قبائل مضر و کرک سائر قبائل عرب
قطع ارحام و بغی و فساده دوام ایله هر درلو فناغی
ارتکاب ایدرلر و اصنام و اجماره عبادتله عبادت خالقندن
اعراضده بولنورلر ایدی .

عربلر بر طرفندن یکدیکرینک حقوقنه و معموره لره

تجارت او زلزله دولت‌نری علی‌المرندة قوه عسکریه استعمالنه
 مجبور ایلدکاری کبی بر طرفدن دخی روم و فرس دولت‌نری
 بر بر لیلہ خاقل خاقل محاربه لر ایتیکده و جزیره العرب
 حوالیسی کرک عشایر و قبائلک و کرک حبشه نک مهاجرات
 و محارباتنه تصادفله کندو. حالانده یشامغی ارزو ایدن
 اهالی و رعایا هر جهته اضطراب عظیمه هدف اولوب
 هر قبیله نک قویلی ضد عیفرینی یکنده ایدیلر . جزیره
 مابین النهرین قطعه سی ایسه اراضیسنده کی قابلیت
 و واقعنده کی اسباب ثروت جهتیله ازمنه قدیمه دولت‌نری نک
 مطمح انظاری اولغله او قطعه بی دردست ایتک ایچون
 اثور، بابل، ماد، اشکانیان، ساسانیان دولت‌نریله یونانی
 و رومانلرک سهام حرص و ارزولرینه هدف اولمش
 و هر دولت طرفدن استیلاسنه قیام اولتمش ایدوکنندن
 قطعه مذکوره ایله مربوطات قدیمه سنه مالک اولمق
 ایچون دول قدیمه عسکرلرینک انهار جاریه کبی او حوالیده
 قانلری اقیور ایدی .

فرس لر و روم لر ییلرندة نیچه عصرلردن برو جزیره
 و بر الشام و آسیای صغری حوالیلرندة امتداد ایدن
 محاربه لر دن طولایی حوالی مر قومه اراضیسنده بر سیلابه
 دهشت اقوب چاغلامده و شوسیلابه نک شدتی اراضی

مذکورہ ننگ تابع اولدیغی بلدان و ممالکی تملندن یقوب
کتیکده ایدی .

روم دولتی دین نصرانیتی قبول ایتدکدنصکره آسیا
قطعه سی اجزاسندن روملریدلرنده کی بلادک اکثریسنده
توسع ایدن نصرانیت قطعه مذکورہ ننگ فرس بدلرنده کی
اجزاسنده یانیش و فرس دولتی ایسه مجوس مذهبنده
بولنمش اولدیغی حالده شو دولتہ تابع اهلینک نصرانیتہ
کوستردکاری فرط محبت حقلرنده متبوعلرینک مظالمی
تشدید و روم و فرس دولتری بدلرنده بغض و منافرتی
تزیید ایدهور ایدی .

روملرک متادیاً ممالک فرسه و فرسلرک لاینقطع ممالک
رومه تجاوزله ظهوره کتورتور دکاری مصادمه لر نیچه
خانہ لری اشیانه بوم و غراب ایدی .

شواحوال دهشت افزا شدایدینی بدرجه تحمل فرسایه
وارد رمش و هر قبیله سی بر صنی معبود اتخاذا ایدن
عربلرک بر بهانه ایله یکدی بکرینی محو ایدر درجه ده وقوعه
کتوردکاری اوزون اوزون محاربه لر جزیره العرب
و بر الشام و جزیره مابین النهرین دائره لرینی خونابه مظالمه
دور بر آسیابه دوندرمشیدی .

هریردن زیاده او حاللرک حکم یورتدیگی و اصلاحی
عقول بشریه ننگ امکانه تقریب ایدمه دیکی جزیره العرب

داثره سی ایکن اودا رده واقع حوالی حجازیه دن شعشه
پاش اقطار جهان اولان مهر منیر اسلامیت ملوک معاصرینک
چشم مطالعه لرینی قاشدیروب شوکت اسلامیه دن تولد
ایده جک نتیجه علیابه هر نقطه دن قریب الوقوع نظریه
باقعه باشادیلر .

فرس دولتی ممالکینده بولنان خرسیتیانلرک متبوعلرندن
کور مکده اولدقنری مظالم طاقنفرسا روم دولتینک اچدیغی
محاربه لرله زائل اوله میور ایدی . روملرک فرس لرله
وقوع بولان محاربه لرنده قازاندقنری مظفریتلر تصادف
ایلدکاری مغلوبیتلره مقابل اوله مدیغنی و حق لرنده متبوعلرینک
شدندن بشقه بر فائده کوستره مدیکنی خرسیتیانلرک هپسی
کوره ایدی .

شو حاللر ممالک فرسده کی خرسیتیانلری اباس امنیت
واسایشدن عاری بر صورتده بولندروب چله سی تعذیبات
متوالیه ایله یشامقده ایکن طرف حق دن رحه للعالمین
اولمق اوزره بعث بیوریلان سید المرسلین علیه الصلوة
والسلام افندمز حضرتلرینک اعلان بیوردقنری شریعت
مطهره عدالتک درجه قصو اسنده اولدیغنی عمومه تصدیق
ایتدرمش و کره ارضده بولنان بالجه خرسیتیانلر شامل
اولمق اوزره احسان بیوریلان عهد نامه لر دن حکومت
مقدسه اسلامیه نک عدالت مجسمه اطلاقه شایان اولدیغنده هپچ

برسنگ شهبه سی قالمش اولدیغندن ممالک فرسده بولنان
 خرسیتیانر اودائرۀ عدالته دخول ایله مجوس طائفه سندن
 معدود ملوک فرسک بویندریغی التندن چقمغی ارزو
 ایلدیر . بناءً علیه طرف اشرف رسالتیناهییه مبعوث
 مخصوص ارسالیله جایه اسلامیة استدعاسنه تشبث
 ایلدیر حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی
 عنه اقدمزک خلافت جلیله لری اثناسنده شو استدعا
 اوزرینه حوالی عراقیه یه عسکر سوق اولنمش اولدیغی
 خرسیتیان مورخلرندن برذاتک هجرتدن صکره قلعه الدیغی
 بر کتابده مندرکه شو کتاب الیوم دیار بکر کلدانی
 کلیاسنده محفوظدر .

اشته دور اسلامک مبدئی دنیانک - ذکر اولندیغی
 اوزره - پک قاریشق بر زمانه تصادف ایش و طرف
 طرف حکم پورتمکده اولان وقایع مضره متمادیه صره سنده
 قبائل عربجه خصایص طبیعیه حکمنی المش اولان عوائد
 فاسده نک حسن حال و صلاحه تبدلی عقول بشریه نک
 محالاتدن عدایده جکی بر درجه یه وارمش ایکن حکومت
 اسلامیة و شریعت مظهره نهمدیه سایه سنده سرعت
 فوق العاده ایله قابل اصلاح اولدیغی و تواریح اسلامیة نک
 نمرتبه اهمیت عظیمه یی حاز بولندیغی وقایع اتیه دن
 معلوم اوله جقدر .

کتابمک مندرجاتی حقننده صحت افاده و تدقیقات
لازمه جوده ان شاء الله تعالی هر درلو وقت و اعتنای التزام
ایده جکز .

اشبو ایکنجی کتابک حاوی اولدیغی وقایعک
تقسیمی

کتاب مذکور درت قسمی شامل اولوب برنجی
قسم فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرت تبریک
زمان سعادتلری وقایعنی ، ایکنجی قسم خلفای راشدین
رضی الله عنهم حضرتاتنک توارینخی ، اوچنجی قسم
قرون وسطاده تشکل ایتش اولان دول اسلامیه توارینخی
در دنجی قسم دول غیر مسلمنک قرون وسطی توارینخی
مشمولدر .

برنجی قسم

سید موجودات علیه افضل التحیات افندمزك
زمان سعادت نشان رسالتینا هیلری وقایعی

برنجی فصل

ولادت حضرت پیغمبریدن مبعث عالیترینه قدر
جریان ایدن وقایع

- مولد کریم نبوی ودلائل نبوت • رضاع •
- کفالت • ازدواج نبوی • تعمیر کعبه •

مولد کریم نبوی

نبی ذیشان و پیغمبر اخر الزمان محمد بن عبدالله صلی
الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری امانت بنت وهبک
رحندن عام الفیلده واقع شهور عربیه دن ربیع الاولک
اون ایکنجی وشهور رومیهدن نیسانک برنجی بازار
ایرتسی کونی علی السحر مکرماً ومختوناً تشریف عالم
شهود و نیر اعظم وجودلریله کاشاتی منور ومسعود
یوردیلر • ولادت باسعادتلری قبل وقعه سندن الی کون
مرورنده ایدی که تقرب ولادتلری اثار قدسیه سندن اولوق
اوزره قبله گاه امت مرحومه لری اولان کعبه شریفه بی
هدم ایچون مککه یه هجوم ایدن حبشه طائفه سی - برنجی

کتابدن ایکنجی قسمک (۵۹) نجی مجتهدہ تفصیل
 اولندیغی اوزره - قهرالهی ایله مضحکل اولمشردر .
 لیله و لادته ظهور ایدن دلائل نبوت چوقدر
 بعضیلرینی ذکر ایدهلم .

او کچه نك صباحی کعبه ده کی بتلک یوزلری اوستنه
 یره دوشمش اولدقلری کورلدی . مشهور ایوان کسرانک
 اون درت شرفه سی صارصلدی . بیک یلدن برو فارس
 ولایتنده واقع اصطخر اباد شهرنده یانتمده اولان مجوسیلرک
 اتشلی سوندی . ساوه کولی یره چکدی . سماوه دره سنده کی
 صولر بالعکس طاشی ویردی . فرس قاضیسی موبدان -
 برطاقم دوهلر عرب اتلرینی یدرک دجله یی عبور ایله عراق
 عجمه طاغلدقلرینی - او کچه رؤیاده کوردی . بورؤیا
 نوشروانه بالغ اولدقده معبرلر « عرب طرفندن بر بیوک
 حادثه ظهور ایده جکدر » دیو تعبیر ایتدیلر . کرک رؤیا
 کرک علامتلر فرس یلننده خیلی اهمیت کوستردیکنندن
 نوشروانک طلبی اوزرینه حیره ملکی نعمان بن منذرک
 کوندردیکی عبدالمسیح سؤال ایچون دیار شامده بولنان
 کاهن مشهور سطيحک یاننه کوندرلدی . عبدالمسیح
 کتدرکده سطيحی مرض موت ایله مشغول بولوب سلامنه
 جواب الهمدی . سطيحی ایقاظ ایچون بعض ایات
 مؤثره انشاد ایلدکده سطيح کوزینی اچوب (عبدالمسیح

علی جل مشیح اتی الی سطحی وقد اوفی علی الضریح .
 بعثک ملک ساسان لارتجاس الایوان و خودالنیران ورؤیا
 الموبدان . رأی ابلاً صعاباً تقودخیلاً عراباً . قد قطعت
 دجله وانتشرت فی بلا دها . یاعبدالمسیح اذا كثرت النلاوه
 وظهر صاحب الهراوه وخذت نار فارس وفاض وادی
 السماوه وفاضت بحیره ساوه . فلیس الشام لسطیح شاماً .
 یملک منهم ملوک وملکات علی عدد الشرفات وکلمه آت
 آت .) یعنی « عبدالمسیح سریع السیردوه اوزرنده
 سطحه کلدی . سطح ایسه اولوم حالنده در . ایوانک
 صار صلیبی ، اتشک سونمسی وبرز دوه لر عرب اتلرینی
 یدرک دجله بی کچوب بلادینه طاغلدقلرینه دائر موبدانک
 کوردیکی رؤیانک تعبیرینی صورمقی ایچون ساسان
 پادشاهی سنی کوندردی . ای عبدالمسیح اولوقت که
 اوقومق چوناله ، هراوه صاحبی ظهور ایلیه ، فارسک
 اتشی سونه ، سماوه دره سی طاشه ، ساوه کولی یره کجه
 شام ارتق سطح ایچون شام اوله مز ، صار صیلان
 شرفه لرک عدد بجه ساسانلردن اون درت ملک وملکه
 پادشاه اوله جق وهرنه کله جک ایسه کله جکدر »
 سویلدی . عبدالمسیح مداینه عودتله سطحک سوزلرینی
 نوشروانه تبلیغ ایلدکده « اون درت پادشاهک کلوب
 کتمسی چوق زمانه محتاجدر » دهرک نوشروان رؤیایه

وسائر وقوعاته اهمیت ویرمدی . نوشرواندن صکره
 کلان اکا سره ایسه ازوقته بربرینی ولی ایدرک مهر
 منیر اسلامیتک لمعالیه ساسانیلرک طالعلری برج شرفدن
 هابط ودولتری ذروه استقلالدن موقع انقراضه ساقط
 اولدی .

رضاع نبوی

ذات عالی رسالتیناهی افندمزى ولادتلرندن اوج
 کون صکرهیه قدر والده محترمعلری امنه وبعده
 ابولهبک جاریه سی ثوبیه ارضاع ایلدی . مرتبه ثانیه ده
 مرضعلری بنی سعد قبيله سندن حارثک زوجته سی حلیمه
 بنت عبداللهدر .

حضرت پیغمبر هنوز طفل شیر خوار ایکن بنی سعد
 قبيله سندن برطاقم سود انالری مکه یه کلکله هربریسی
 برینک چوجغنی امزرمک ایچون کوتوردیکی صروده
 اول حضرتیده حلیمه کوتورمشیدی . حلیمه نك مه سنده
 کندی اوغلنی امزرمکه کفایت ایده جک درجده بيله
 سوت یوق ایدی . فخرعالم افندمزى امزرمکه باشلامسینه
 برابر مه لرنده سوته پک زیاده کثرت کلدی . خانه لرنده
 ظهور ایدن فیض وبرکت ایسه سائر لرینک مغبوطی
 اوله جق بر درجده واردی . درت یاشنه قدر حلیمه

اول حضرتی یانندن ایرمیوب انشفاق صدر کبی ارده صره
مشاهده اولنان خارق العاده حالر اوزرینه حارت و همه
ذاهب اولدیغندن مکیه کورتورب والده ماجده لرینه
تسلیم ایتشد .

کفالت

حضرت پیغمبر التی یاشنه وار دقده والده لری وفات
ایلدیکنندن جدعا الیرلی عبدالمطلبک وسکزی یاشنه یتشد کده
عبدالمطلب دخنی فوت اولمغله عم مکرملری ابوطالبک
اغوش کفالتنه الندی . اون اوچ یاشنده ایکن ابوطالب
تجارتله شامه متوجهاً یوله چیقهرق اول حضرتیده
برابر کورتوره یور ایدی . اعمال شامدن بصری نام بلده
جوارنده بر صومعه قارشوسنده نزول ایتدیلر . شو
صومعه ده بحیرا [۱] نامیله موسوم بر راهب عیسوی

[۱] بحیرا آریوس مذهبنده بر راهب ایدی . اصل اسمی
جرجیس بن اسکندر در . حضرت عیسانک لاهوتیتنی انکار
و حضرت عیسایه اله تسمیه سی جائز اولمیوب کله اطلاق اولنه جغنی
و مریم والده ناسوت اولدیغنی ادعا ایدر ایدی . کندوسی عالم
و فاضل و علوم فلکیه یه اشنا ایدی . حضرت عیسانک انوهیتنی
انکار ایلدیکی جهتله بوندیغنی کنیسانک رئیس کندوسی طرف
ایتمکله طور سیناده کی کنیسایه و بعده بریه عرب و صکره شام
حوانیدنه عزیزتله یول اوزرنده بر صومعه اخذ ایتشیدی . بر مدت
اوراده اقامتله کلوب کچملری توحید خالق خالق تحریض و عربلری

هنزوی و اوراده چوقدن برو قوریمش بر اغاج موجود
 ایدی . بحیرا ابو طالبله کلان کاربانه باقارکن باشلمری
 اوزرنده دائماً بر بلوت پارچه سنک کاربان ایله برابر
 حرکت ایتدیکنی و یانسه زوللرینی متعاقب ذکر اولنان
 قوری اغاجک یشیل یاپراق ویردیکنی کورمکله تحقیقات
 علمیه سنه و کشفیات سارویه دقله حضرت پیغمبری
 کوروب خاتم الانبیا اولدیغنی استدلال ایلدیکنندن ابوطالبه
 « شو چوجغک شانی پک بیوکدر . شامده کی یهودیلر
 کوررلرایسه حقنده اهانت ایدرلر . شامه کوتورمکسزین
 اعاده ایتلمیسین » دیدیکی جهتله ابوطالب شامه کتیه رک
 اورادن مکیه عودت ایلدی .

فخر عالم افندمز سن صباوتی کچیروب سن شبابه

عبادت اصنامدن تحذیر ایدر ایدی . سلمان فارسی رضی الله عنه
 حضرتلمری قبل السلام بحیرانک صومعه سنه واردش وبر وقت تلمذ
 ایچون یانسه قالمشیدی . بحیرا - شاگردلرندن مذهب نام ذات
 ایچون - (انباء) عنوانله بر کتاب تلیف ایدوب شو کتایده
 اسماعیل علیه السلام اولادینک قریباً مظهر هدایت اوله جقلرینه
 دائر بعض بحئر یازدی . مومی ایله مذهب سیدکائنات افندمز
 برج نورد و زهره نک مشتری ایله زحله مقارننی وقتنده
 تولدینی و بنی اسماعیلدن انباء جنسی معرفت مولایه ارشاد ایله
 قریباً امرلرنده قوت حاصل اوله جغنی بحیراندن روایت ایتشدر .
 و هجرتک برنجی عصرنده کی علمی مسیحیمه دن یعقوب بن اسحق
 انکتمدی (الجواب علی انبرهان) نام کتاینده بحیرانک اوصاف
 حسنه سندن و فضائل و کالاندن بحث ایتشدر .

وارد قلمزنده صدق و امانتله اشتھارندن ناشی قریش ایچنده
محمد الامین دیو یاد اولندی .

ازدواج نبوی

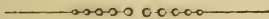
قبیله قریشدن خویلد بن اسد بن عبدالعزیز کریمه
محترمه لری سیده النساء حضرت خدیجه الکبری رضی
الله تعالی عنها صاحبہ ثروت و یسار اولوب تجارتله
مألوفه ایدی . حضرت پیغمبرک شایعه صدق و امانتی
مکه بی طولدرمش اولدیغندن اول حضرتی غلامی میسرده
ترقیقا شام تجارتنه کوندردی . عودتله میسرده ذات
عالی نبویدن کوردیکی خوارق عاده و احوال حسنه بی
مشارالیهایه نقل ایتمکله حضرت خدیجه نیک رغبتی
اوزینه عقد جمعیتله نکاح لری اجرا اولمشدر . او
صرده رسول کبریا علیه الصلوٰة والسلام افندمن
یکرمی بش و حضرت خدیجه رضی الله عنها قرق
یاشنده ایدی .

مبعث نبویه جلهدن اول خدیجه الکبری حضرت لری
ایمان ایلمشدر . حضرت پیغمبرک خدیجه دن ابتدا قاسم
نامنده بر نجل عالی لری دنیایه کلشدر . سن شریف نبوی
اوتوزه وارد قده کریمه مکرمه لری زینب و اوتوز اوچ
یاشنده رقیه و بعده ام کلثوم حضرتاتی تولد ایلدیلر .
بدایت مبعثده حضرت فاطمه تولد ایلدی .

تعمیر کعبه معظمه

قریش کعبه شریفه نك تجديد و تعميرينه اتفاق
 و مباشرت ايدوب بنا حجر الاسودك وضع اولنه جنه محله
 يتشدكره هرقيه « حجر الاسودى بز وضع ايدو جكز »
 ديهرك بربرلبله منازعه به باشلاديلر . نهايه الامر ذات
 على پيغمبرينك ويره جكارى قراره راضى اولدولرندن
 اول حضرت حجر الاسودى بر پارچه بز ايچنه وضع ايله
 هرقيه دن انتخاب اولنان برر شخصه بزك بر اوجندن
 طوتدروب يوقارو قالدرتدى . ويد مبارك ايله يرينه
 وضع ايلدى .

مبعث نبوى به قدر ظهور ايدن دلائل نبوتى جامع
 اخبار بك چوقدر . علماء كرام بو اخبار جليله يى حاوى
 كتب كثيره تاليف ايتشلردر . كتابمزده او بحثلى تماميله
 جامع اوله جق درجده وسعت اولديغندن يازمه مدق .

ایکنجی فصل

مبعث نبویدن هجرت علیه لرینه قدر جریان

ایدن وقایع

مبعث و ابتداء نزول وحی . سابقین اسلام . دعوت
 علیه . مشرکینک مسلمینه اذاری . مسلمینک حبشه یه
 هجرتلری . اسلام جزه و عمر . قطیعه رحم . وفات
 ابی طالب و خریجه و تزویج عایشه و سوده . معراج
 و فرضیت صلوات خمس . سفر طائف و مبدأ اسلام
 انصار و بیعت عقبه اولی و ثانیه و ثالثه .

مبعث و ابتداء نزول وحی

خاتم الانبیاء علیه الصلوٰة والسلام افندمن حضرتلری
 قرق یاشنده ایکن خلعت مقدسه نبوتله مشرف اولدیلر .
 مبدأ نبوتدن الی ماهه قدر هر وقت رؤیای صادقه
 مشاهده بیوره یورلر ایدی . شو اوقات مسعوده ظرفنده
 مبارک قلب تانباک عالیلرینی احاطه ایدن انوار تجلیاتک
 تشکیل ایلمدیکی دائرة نورانیه جزار قدسیت مدار لرینه
 اغیار و ماسوایی قبول ایتره مدی . بناء علی ذلک میل
 عالیء نبویلری عالم وحدته و دائماً خلوته تعلق ایلمدیکنندن
 جبل حراده واقع غار سعادت قراره کیدرک اوراده
 معبودینه عبادت ایلمکده ایدی . صحیفه قدرت ازلیه ده

مضبوط اولان منشور عظمت نشور وحی کریمک اول
پادشاه کشور لولا که بدایت تبلیغی ربیع الاولک سکزنجی
بازار ایرتسی کوننه مصادف اولدی .

حضرت جبریل امین حامل وحی مبین اولدق قری
حالده حضور رسالتیناهی به کلوب (یا محمدانت رسول الله)
دیهرک فتح باب مصاحبت ایلدی . حبیب خدا مصادف
اولدیغی دهشت عظیمه دن ناشی دیزلری اوزرینه دوشوب
بو یون چنبرینک گوشه لری ترل ترل دترمکه باشلادی .
شو حالی متعاقباً خریدیجه ننگ یاننه رجعتله اوزرینی اورتدروب
قلبنی استیلا ایدن روع ودهشت زائل اولدق دن صکره
جاذبه قدسیه ننگ جذبسه اتباع ایله وسط جبله عزیمت
بیوردیلر . جبریل امین ینه حضور عالیترینه کلوب (یا محمد
انت رسول الله) سویلکله نمایان اولان مهابت کندولرینی
طاغدن اشاغی اتمغه قصد ایتدیره جنک بر درجه یه قدر
تقریب ایلدی . حضرت جبریل (یا محمدانا جبریل وانت
رسول الله اقرأ) دیو خطاب ایتدی . رسول اکرم وحی
الهی ننگ عروق و اعصابنه قدر اعطا ایلدیکی تأثیر معنوی
ایله متأثر اولدق قری حالده خطاب جبریله مقابله (فاقرأ)
بیوردیلر . جبریل امین اول حضرتی اغوشنه باصوب
بروجهله صدقیرکه تاب و طاقتی کسلدی . شو معامله

اوچ دفعه تکرر ایتدکن صکره امین وحی خدا فتح منشور
 کبریا ایدرک (اقرأ بسم ربك الذی خلق خلق الانسان
 من علق اقرأ وربك الاکرم الذی علم بالقلم علم الانسان
 ما لم یعلم) ایات کریمه سنی صحیفه حافظه لرینه ثبت ایتدیلر .
 ش-وآیات کریمه معارفی مشتمل اولدیغندن مضمون منیفی
 نبوتدر .

ظهور وحی الهینک مبدئی پک مهابتلی اولدیغندن
 جسم همایونلرندن کل صوبی کبی ترلر تقاطر ایلدی . شو حال
 ایله خانه خدیجه یه کلوب (زملونی) بیوردیلر . اوزرینی
 اورتدر دکن و براز تفسدن صکره حضرت خدیجه یه
 اخبار کیفیت بیورمقله مشارالیه اول حضرتی عزاده لری
 ورقه [۱] بن نو فلک یانه کوتوردی . رسول اکرم افندمن
 وقعه بی تقریر ایلدیلر . ورقه «یا محمد ساکلا ن ناموس
 اکبردر که موسی بن عمرانه کلور ایدی . قومک سنی مکهدن
 چیقاردقلری وقت کاشکی حیاته اوله ایدم » سویلدی .
 حضرت پیغمبر «قومم بنی مکهدنمی چیقاره جقدر » بیور-
 دقلرنده ورقه «اوت چیقاره جقدر . هیچ برذاته نبوت

[۱] ورقه زمان جاهلبنده تنصر ایدوب انجیلی عبرانی-دن
 عربی به ترجمه ایتمشیدنی . کندوسی اوصردده بر بیرقانی اولوب زمان
 دعوتدن مقدم وفات ایتشد .

ویرلمدی که قومندن اکادشمئلر ظهور ایتدی. اکر رسالتک
اظهاری زمانه یتشمش اولسه ایدم ساکایوک معاونت
ایدر ایدم» جوابنی ویرمشدر.

حوصلهء تحمل واستعداد عالیبرینی توسیع ایچون
بوندن صکره اوچسنه مدت وحی الهینک ارقه سی
کسلدی.

ولادت جلیله لرینک قرق اوچنجی سنه سی اخرنده
برکون اسماندن برندا ایشیدوب یوقارو باقدوقده کوزینه
جبریل امین کورنمکله دهشتندن لرزه ناک اولدیغی حالده
خدیجه نکی یانته واروب اوستنه ثیاب اورتدردی. جبریل
امین (یا ایها المشرقم فاندرو ربک فکبرو ثیابک فطهر والرجز
فاهجر) ایات کریمه سیله نازل اولدی. بو آیاتک مضمونی
رسالت اولمغله اولوقندن انتقالرینه قدر برده وحیک
ارقه سی کسلدی.

سابقین اسلام

عتیب رسالتده بجه دن مقدم اسلامیتله تشرف
ایدن حضرت خدیجه در. اندن صکره ابوبکر الصدیق
وعلی المرتضی حضرتدن قنغی برینک اسلامیتی مقدم

اولدیغی اختلافلی در . حضرت علی اولوقت طقوز
یاشنده ایدی [۳] .

ابوالفدائک صاحب السیره دن روایتنه نظراً حضرت
علیدن صکره رسول اکرم افندمزک کوله سی زید بن
حارثه، بعده ابوبکر الصدیق حضرت تری اسلام ایله مشرف
اولدیله .

اسلامیتده مشارالیهم حضرتانی تعقیب ایدن ذوات
کرام عثمان بن عفان، عبدالرحمن بن عوف، طلحه بن عبید -
الله حضرتایدیرکه هپسی ابوبکر الصدیق حضرت تری
دلالت علیه لرله حضور عالی بنوییه کله رک اسلام ایله
مشرف اولدیله . رضی الله تعالی عنهم .

مشارالیهم حضرتاندن صکره ابو عبیده عامر بن
عبدالله بن الجراح، عبیده بن الحارث، سعید بن زید، عبد
الله بن مسعود، عمار بن یاسر، خباب بن الارث، بلال حبشی
صهیب رومی، عمر بن الخطابک همشیره سی وسعید بن زیدک
زوجه سی فاطمه، عمار بن یاسرک والده سی سمیه ایله سائر

[۲] قبل الرساله قریشه اصابت ایدن مضایقه اتلاسنده
ابوطالبک کثرت عیالندن ناشی مضایقه سی تخفیف ایچون حضرت
پیغمبر ایله عملری عباس اوغلارندن بعضیلرینک کندی اداره لرینسه
تودیعنی طلب ایلدیلر . ابوطالبک موافقتیه حضرت علی بی ذات
رسالتیناهی وجعفری حضرت عباس کوتورمکله حین بعتمده
حضرت علی نزدنوبده ایدی .

بعض ذوات اسلامیتده سابقین مشار الیهمی تعقیب ایلدیلر .
صکره خلق طاقم طاقم دائره اسلامیتده دخوله باشلا .
مشلدر .

دعوت علیه

اوائل نبوتده امر دعوت صورت علیهده جاری
دکل ایدی . ولادتک قرق دردنجی سنهسی (فاصدع بئ
تؤمر) آیت کریمهسی نازل اولمغله حضرت پیغمبر مجامع
قریشده جلهبی علی دین اسلامه دعوت بیوردیلر .
اصنامی سب ایدنجیه دکن قریش اول حضرته اذیت
وجفاده بولنمیوب اندن صکره علیهده هر بریسی برعداوت
مجمعه کسلدی .

متعینان قریش ابو طالبه مراجعتله «یاقرنداشک
اوغلنی بنه لرمزه تعرضدن منع یاخود بزه تسلیم ایده .
چکسن» دیو اصرار ایلدیلر . ابوطالب حسن صورتله
اصرار لرینه مدافعه کوشتردی .

مشرکینک اذا واستهزالی

اصحاب کرامک و خصوصیه عشیرت صاحبی اولیان

ضعفانك تصادف ایلدکاری تعذیبات و تحقیرات تحمل
اولنهمیه جق درجده ایدی .

امیه بن خلف کوله سی بلال بن رباح الحبشی یی
تموزك صیحاق کونلرنده کونشه قارشو یره اتدروب
کوکسی اوزرینه بر بیوک طاش قویدردی . یا محمدی
تکفیر، یا خود وفات ایدنجیه قدر شو حال ایله تعذیب
اونسنی معذبلرینه امر ایلدیکندن حضرت ابی بکر
بلالی بر کوله ایله بالمبادلنه تخلیص و ازاد ایلدی .

عمار بن یاسرک پدری یاسری شدت شمسه قارشو
اقامه و تعذیب ایلدکارندن یاسر شو عذاب ایچنده وفات
ایتدی .

بواجی اوزرینه یاسرک زوجه سی سمیه ابوجهلی
کلمات مغلظه ایله لسانه المقله ابوجهل النده کی حربه ایله
سمیه یی اوروب اولدردی .

خباب بن الارثی طوتدروب کونشک شدتنده تعذیب
ایله برابر اتشده قزدرلمش طاشلری وجودینه یاپشدردیله .
امیه بن خلف اهتدایدن صفوان بن امیه نك کوله سنی
تعذیب ایله ایاقلرینه ایپ طاقدروب صیحاق طاشلر
اوزرنده سورکلتدردی . و اولوم درجده سنه کتورمشلر

ایکن حضرت ابی بکر اچمه سیله عبد الصفوانی اشترا
وازاد ایلدی .

پک چوغنه بویله تعذیب اجرا سنده بولمشدر درکه
بعضیلری همت اصحاب ایله قورتمش و معذب اولاندن
کوله و جاریه طاقزینی حضرت ابی بکر رضی الله عنه
پاره سیله الوب ازاد ایتشد .

بو تعذیبات ایله برابر مشرکینک برطاقیده مسلمین حقلمنده
درلو درلو استهزا ایله حقارتلر کوسه تره بورلر ایدی .
ستهزیلردن بریسی حضرت پیغمبرک عمیسی ابولهپ
دیگری ابولهپک زوجه سی ام جیله بنت ابی سفیان
ایدی . بونلرک حق عالی رسالتینا هیده کوسه تردکاری
حقارتلر اوزرینه (تبت یدا ابی لهپ) سوره کریمه سی
نازل اولوب ام جیل (حالة الخطب) نامی الیدی .
ویردکاری امر اوزرینه اوغلاری عته و عتیبه تحت
نکاحلمنده بولنان کریمات نبویه دن رقیه و ام کلثوم
حضراتنی تطلیق ایلدیلر .

ابولهپ جوارنده بولنان باب سعادتآب پیغمبرییه
هروقت ملوئات القاسیله ده تحقیرده بولنور ایدی .
حتی برکون عم نبوی جزه بن عبدالمطلب بویله برمعامله یه

راست کلدیکندن ملوثاتی باب نبوی او کندن قالدروب
ابولهیک باشنه وصقالنه اتمشدر .

حضرت پیغمبرک دایسی او غلی اسود بن عبدیغوث
فقراء مسلمینی کوردیکه « بونلر یر یوزینک پادشاهلریدر .
کسرانک ملکینه وارث اوله جقندر « سویلر ورسول
اکرمه راست کلدیکه « یا محمد بوکون کوکدن برخبر
یوقی « دیو استهزا ایدرایدی [۱]

ابوجهل « محمد بزم الهه مزی سوکر ایسه بزده کیندو -
سنک الهنی سوکرز « دیمکله (ولاتسبو الذین یدعون
من دون الله فیسـ جوالله عدواً بغیر علم) آیت کریمه سی
نازل اولدی .

خلفک او غللی امیه و ابی اللرینه برر کموک الوب
« یا محمد ربک بونلری می دیرلته جک « دیورلر ایدی .
اسود بن المطلب اصحاب کرامی کوردیکه « هله
یر یوزینک پادشاهلرینه، هله کنوز قیصر و کسرانک
غالبلرینه باقیکز « دیرایدی .

ایشته بوکی حقارتلر و استهزایر حد و حسابی چکدی .

[۱] مستهزیء مرقوم برکون بادسمومه تصادفله یوزی کومور
کبی سیاه اولوب خانه سنه کتدکده اهلی طایفید یغندن کیندوسنی طرد
ایتمکله چوللرده حیرتله کز رکن صوسنز هلاک اولمشدر .

مسلمینک حبشه یه هجر تلی

احوال مذکورہ اوزرینہ ولادت نبویہ نک قرق
 بشنجی سندھی برطاقم اهل اسلام رخصت نبویہ ایله
 ارض حبشه یه هجرت واضحه النجاشی یه النجا ایلدیلر .
 حضرت عثمان ایله زوجة محترمه لری رقیه بنت النبی
 زبیر بن العوام ، عثمان بن مظعون ، عبدالله بن مسعود ،
 عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنہم حضراتی شو .
 جرین ایچنده ایلدیلر .

هجر تلیندن صکره مکده مسلمین ایله خذله مشرکین
 ارالنده مصالحه وقوعنه دائر برشایعه ظهور ایلدیکنندن
 عودت ایلدیلر ایسه ده شایعه نک بی اساس اولدیغنی
 کوروب ینه کیرویه دوندیلر .

مهاجرین حبشه ده ایکن عمرو بن العاص ایله عبدالله
 بن ربیعہ قریش جانبدن مهاجرین مشار الیهمک کندو .
 لرینه تسلیم لرینی نجاشیدن انقاس ایچون کوندلرش
 اولدقنری حالده مقصد لرینه نائل اولمقمزین عودت
 ایتمشلدور .

مسلمین حقمنده اولوجهله تعذیبات و تحقیرات ارتکاب

ایدنلرک کیمیسی من طرف الله برر بلیه ایله دوچار ابتلا
 کیمیسی غزوه بدرده مقتولاً عازم دار جزا اولدیلر .
 چوغنی مسلمان اولمغله اسلامیتلرندن صکره « نیچون سابقین
 اسلامدن اولمق » دیو تأسفلرندن دلخون و مبتلای داغ
 درون اولمشلردر .

اسلام حمزه و عمر رضی الله عنهما

اسلام حمزه — ولادت باسعادتک قرق التنجی سنه -
 سنه برکون سید کائنات علیه افضل الصلوات افندمن
 حضرتلری صفاده او طوررکن امت محمدک فرعون
 ابو جهل لعین اورادن کجه یور ایدی . اول حضرت
 سب ایله رنجیده ایتدیکنی عم اکرم نبوی حضرت
 حمزه ایشدکده جمیع قریشه کیدرک ابو جهلی یقه لمسیله
 برابر کوکلرینی قریشه یه قدر دوکدی . ابو جهل دیاق
 یدکجه کندوسنی قور تارمق استیانلره « امان دو قنمیکز .
 حمزه غضبنی تسکین ایتز ایسه بو حدتله کیدرک مسلمان
 اولور » سویلیور ایدی . حضرت حمزه ایسه ابو جهله
 داغ برداغ اولمق اوزره اوراده کلمه شهادتی ترتیل ایله
 شرف اسلامیتی حاز اولدی .

اسلام عمر الفاروق — حضرت عمر همشیره لری
 فاطمه نك اسلامیتنی ایشدکده غضبندن پر آتش اوله رق
 خانه فاطمه یه عزیمتله مشار الیهایی وجودندن قائل
 اقبجه یه قدر ضرب ایلدی . او اراق کوزینه بر صحیفه
 ایلشدیکندن صحیفه بی الوب بسمه شریفه بی وبعده
 (یرسبح لله مافی السموات و مافی الارض) سوره کریمه .
 سنی او قومغله (امنوا بالله ورسوله) آیت کریمه سنه
 یاشدکده جاذبه اسلامیت ضمیرینی اوله جذب ایتدی که
 وجودینی استیعاب ایدن غضب و خدت صو ایچنه
 دوتمش آتشیپاره کبی سونوب زائل اولدی . او ساعتده
 کله شهادتی بالترتیل شرف اسلام ایله مشرف اولدیغندن
 کلدیکی وقت قورقولرندن کزلمش اولان فاطمه نك زوجی
 سعید بن زید ایله تعلیم قرئت ایچون اوراده بولسان
 خباب بن ارث کز لندکلیری یردن چیقوب صوت بلند
 ایله تکبیر ایلدیز . مشار الیهمانک دلالتلریله حضرت
 عمر حضور حضرت پیغمبری یه کیدرک تجدید اسلام
 ایتکله حاضر اولان اهل اسلام تکبیر صدالری مکه بی
 طولردی .

جزه و عمر رضی الله عنهما حضراتنک اسلامیتلری
 مشرکینک مسالین حتملرنده اولان تجاوزلرینی بر درجه یه
 قدر تقلیل ایتشد .

قطیعهٔ رحم

حضرت حمزه و عمر رضی اللہ عنہما نیک اسلامیتلری و حبشہ یہ کیدن مهاجرینک اورادہ مظهر حرمت و رعایت اولملری مشرکینک غیظ و غضبلرینی ارتردیغندن و لادنک قرق یدنجی سنہ سی ذات عالی رسالتینہایی بی اعدام افکار فاسدہ سنی التزام ایلدیلر . بو تصورات فاسدہ بنو عبدالمطلب و بنو ہاشمک مسموعلری اولدوقدہ داخل دائرہ اسلام اولانلر غیرت دیانت و اولیانلر حیث قرابت سببہ اول حضرتتی صبیانت ایچون اتفاق ایلدکلرندن بنونوفل و بنو عبدالشمس طاقلری حضرت محمد کندولرینہ تسلیم اولتمدقہ بنی ہاشم ابلہ مناکہ و مباہدہ و مخالطہدہ بولنماق اوزرہ بیلنرندہ عہدومیشاقی حاوی برصحیفہ یازوب شو صحیفہ بی درون کعبہ یہ تعلیق ایتدیلر .

ورقہ مذکورہ یہ اغاح قوردی مسلط اولوب درونندہ کی یازونک لفظہ جلالدن ماعداسنی اکل و محو ایلدی . ہشام بن عمرو العامری ، زہرہ بن امیة المخزومی مطعم بن عدی بن نوفل ، ابوالنجر بن ہشام ، زمعه بن اسود اول ورقہ بی یرتمق و خذله قریشک سد ایتدکلری باب

رحم و مناسبتی اچق اوزره بالاتفاق مجمع قریشه کیدرک
 اصرار و ابوجهل اظهار عناد و استکبار ایدرکن ابو
 طالب اورابه کلوب حضرت محمدک وحی ایله وقوع
 بولان اخبارینه نظراً ورقه ده کی یازولری اغاج قوردینک
 محو و ایلدیکنی و بوسه و زده خلاقی ظهور ایدر ایسه
 کند و سیده جایه سندن صرف نظر ایده جکنی سو یلدی .
 صحیفه مهور اولدیغی حالده جلب و فتح اولندقدده ابو
 طالبک دیدیکی کبی کورلکله هپسی محجوب و ابوجهل
 ینه عناننده مصر اولمشدر .

وفات ابی طالب و خدیجه و تزویج

عایشه و سوده

وفات ابی طالب و خدیجة الکبری — اللنجی سال
 ولادت نبویه ده عم اکرم رسالتینهای سیدالقریش ابو
 طالب عازم دار عقبی اولمشدر .

ابوطالبک مرض موتی مشدد اولدقدده رسول اکرم
 افندمن حضرت تلی « یاعم سنک ایچون یوم قیامتده شفاعتی
 حلال ایده جک سوزی (کله شهادتی) سویله » بیوردیلر .
 ابوطالب « یا ابن انخی قریشک بنی سب ایمیجه جک کربنی بیلمسه .

ایدم سویلر ایدم . لیکن قریش عجزمدن اوله سویلدیکمی
ظن ایدرلر « سویلدی . حین وفاتنده دوداقلری دپرتمکه
عم نبوی عباس بن عبدالمطلب قولاق ویردکده فخر عالم
افندمزہ خطاباً « یا ابن اخی واللہ ابوطالب سنک امر
ایتدیکنک سوزی سویلیور » دیمکه فخر کائنات افندمز
(الحمد لله الذی هدانا لهذا الذی کنا غافلون) بیوردقنری مرویدر . ابوطالب
ذات عالی پیغمبری بی مصدق اولدیغی

ودعوتنی وعلت انک صادق ولقد صدقت وکننت ثم امینا
ولقد علمت بان دین محمد من خیر ادیان البریه دینا
والله لن یصلوا الیک بحجمهم حتی اوسد فی التراب دفینا
یتلرندن معلومدر . لیکن حضرت پیغمبری مصدق
اولدیغی حالده وجه شرعی اوزره اعلان ایمان ایتدیکنندن
قبول اسلامیت ایتکمزین وفات ایتدیگی مشهوردر .
وفاتنده سنی سکسانی کچمشیدی .

موت خریدجه — اللنجی سال ولادته و ابوطالبک
فوتندن اوچ کون صکره سیده النسا حضرت خدیجة .
الکبری رضی الله عنها عزم کاشنسرای جنان ایلدی .
نکاح عایشه وسوده — ینه سنه مذکورده عایشه
بنت ابی بکر الصدیق رضی الله عنها وعن ابیها ایله سوده

بنت زمعه رضی اللہ عنہا سلك امہات مؤمنینہ منخرطہ
اولدیئر . لیکن حضرت عایشہ دنک صغر سنلری جهتیلہ
امر زفاف بر مدت صکره مدینه منورده اجرا اولندی .

معراج و فرضیت صلوات خمس

اللی برنجی سال ولادته معراج قدسیت منہاج
محمدی وقوعبولدی . برکیجه جبریل امین علیہ السلام
طرف حقن کلوب اول حضرتی مسجد اقصایہ واورادن
۴۴-واته کوتوردی . ذات عالی رسالتیناهی غرایب
لایحصایی مشاهده دن صکره بالذات دیدار حقی رؤیت
وینه اول کیجه خانه سعادتلرینه عودت بیوردیلر .
فرداسی معراجی امتلرینه بیان بیوردقه ابتدا ابو بکر -
الصدیق وبعده سائر اصحاب کرام تصدیق وتبریک
ایلدیئر .

لیله شریفه معراجده اختلاف واردر . بعضیلری
رمضان شریفک اون دنجی سبت کیجه سی ، بعضیلری
ربیع الاولده و بعضیلری رجبده اولدیغنی روایت
ایتملدر .

معراجدن مقدم دخی نماز قلنور ایدی . بش وقت
نماز قلنمی او کیجه فرض اولدی .

سفر طائف و مبدأ اسلام انصار

و بیعت عقبه اولی و ثانیه

سفر طائف - ابو طالبك و فاطمہ بن صکرہ قریش
 حق عالی پیغمبریده هر درلو تحمیر و اذابی تزید ایتکله
 ثقیفدن طلب نصرت و انلری دینه دعوت ایچون طائف
 طرفلرینه عزیمت بیوردیلر مصداف اولدقلری جماعتک
 هر بریسی بر مناسبتسز سوز تفوهیله عدم موافقیت
 کوستر دکارندن مکه یه عودت بیوردی . بوندن صکره
 قریشدن دها زیاده مخالفته تصادف ایتشلردر .

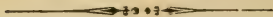
مبدأ اسلام انصار و بیعت عقبه اولی - سید مخلوقات
 علیه افضل الصلوات افندمز حضرت نری هر سینه حج
 موسمنده مکه یه کلانلری اسلامه دعوت بیورلرایدی .
 مجتمع اولان قبائله کنندولرینی عرض ایدرکن عقبه
 قرینه اهل یترب (مدینه منوره) دن و خزرج قبیله سندن
 یدی ذاته مصداف اولدیلرکه بونلر اسعد بن زراره، عوف
 بن الحرث، رافع بن مالک، عامر بن حارثه، قطبه بن عامر،
 عقبه بن عامر، جابر بن عبدالله نام ذوات ایدیلر .
 خزرجیلر و طنلری اولان یتربده نبی اخر الزمانک وقت

ظهوری تقرب ایتدیکنی و اول حضرتک ظهورنده
 بالاتباع اوس و خزرج قبیله لرندن کوردکاری اذیتلرک
 انتقامنی اله جقلرینی یثرب یهودیلری لسانلرندن هر زمان
 ایشیده یورلر ایدی . ذات معالی ایات حضرت پیغمبرینک
 ذکر اولنان خزرجیلری اسلامه دعوت و کندولرینه
 براز قرآن کریم تلاوت یوردقنرنده یهودیلرک خبر و یردکاری
 پیغمبر اول ذات جلیل الشان اولدیغنی بالاذعان یدیسیده
 اسلام اینه تشرف ایلدیلر . یثربه عودتلرنده هر بریسی
 ذکر جمیل نبوی بی نشهر ایله برابر راست کلدکارینی
 اسلامه دعوت ایتمکه هر خانه ده اذکار علیه پیغمبری
 جریان ایتمکه باشلادی .

بیعت عقبه ثانیه - ولادت با سعادتک الی ایکنجی
 سنه سی یثربدن حج ایچ-ون کلان اسعد بن زراره ایله
 رفیقلری رافع و عوف و عقبه وینه خزرج قبیله سندن
 معاذ بن حارث، ذکوان بن عبد قیس، عباده بن صامت،
 یزید بن ثعلبه، عباس بن عباده و اوس قبیله سندن ابوالهشیم
 بن تیهان، عویم بن ساعده عقبه ده سید الکونین افندمزله
 بالملاقات عقده بیعت ایلدیلر .

بیعت عقبه ثالثه - ولادتک الی اوچنجی سنه سی
 ایام تشریقک ایکنجی کونی حج ایچ-ون مکه یه عزیمت

ایتمش اولان انصار دن یتیمش ایکی رجاک وایکی خاتون
 ینه عقبه ده بیعت امر شریفیله نائل سعادت اولمشلردر .
 بنی نجار قبیلہ سندن ابوایوب خالد الانصاری حضرتلری
 انزلله برابر ایدی . رسول اکرم افندمزلک مدینه منوره یه
 هجرتلری شو بیعت صرہ سنده قرار لشمش و ذوات
 مشارالیه مک جله سی صیانتہ تعهد ایتشدر .

اوچنجی فصل

هجرتدن بدأ ایله برنجی سنه هجریه نهایتنه
 قدر جریان ایدن وقایع
 هجرت • بناء مسجد شریف وزفاف عایشه •
 مواخاة بین المسلمین •

خاتم الانبیا افندمرک هجرت علیه لری

عقبه ثانیه بیعتندن صکره فخر کائنات افندمر مدینه
 منورهیه هجرت ایچون اصحاب کرامه اذن ویردکلرندن
 ولادت نبویه نك الی دردنجی سنه می محرم و صفر
 آیرنده مهاجرین وطنلرینی ترک ایله بربرینی متعاقب
 مدینهیه کتدیلمر • جمله دن اول هجرت ایدن ذات ابوسلمه
 بن عبدالاسددر • ذوات سائرهدخی مشارالیه حضرتلرینی
 تعقیب ایدرک حضرت عمر بن الخطاب و برادر عالیلری
 زید و عباس بن ربیعہ سائر رفیقلریله برلکده یکرمی
 برنکردن مرکب برطاقم اولدقلری حالده مدینهیه عنیمت
 بیوردیلر • اک صکره داماد عالی رسالتپناهی عثمان بن

عنان حضرت تلی هجرت ایلدی . حضرت بیغمبر صلی
الله تعالی علیه وسلم افندمزله ابو بکر الصدیق وعلی
المرتضی رضی الله عنهما حضرت تلی مکدهه قالدیلر .
مدینه یه کیدن مهاجرین کرام اوراده انصار کزین حضرت اتی
معرفتلیله یرلشدریلوب حقلرنده رعایت مکمله اجرا
اولندی . سید کائنات افندمز بالذات هجرت بیورمق
اوزره اذن الهی صدورینه انتظار ایده یورلر ایدی .

اصحاب کزینک مدینه یه هجرتلرندن صکره قوه
اسلامیه نك اوراده کسب عظمت ایده جکئی و تجار تکاهلری
اولان شام یولنک تهلکه یه دوشه جکئی مشرکین قریش
ملاحظه ایلدکارندن دارالندودهه بالا اجتماع روح جسم
کائنات افندمز حضرت تلی نك اعدامنه قرار ویردیلر .
شو قرار فاسد جانب جلیل صمدانیدن جبریل امین
واسطه سیله اول حضرته انها و مدینه یه هجرتلرینه اذن
ورخصت اعطا بیورلدی .

مشرکینک اقشامدن صکره سعادتخانه نبوی اطرافنده
اقامه ایتمش اولدقلری اشخاص حضرت بیغمبرک او یوملری
وقتئی کوزلیورلر ایدی . خاتم الانبیا افندمز کندی
یتاقلرنده یاتملرینی علی ابن ابی طالب حضرت تلی ننه امر
بیوردیلر . سو قصد ایچون خانه نك اطرافنی صقی صقی

احاطه و نظر لرینی خانه دائره سنک هر نقطه سنه حواله ایله
 دقت ایتمکده ایکن حضرت پیغمبر (یس) سوره
 شریفه سنک اولندن (فهم لایبصرون) ه قدر بر آوج
 طپراق اوزرینه اوقیوب شو طپراغی ملاعین مرقومه یه
 طوغری نثار ایتدکن نصره روح جسدن چتار کبی درون
 خانه دن چتوب جبل ثورده کی مغاره یه عزیمت بیوردیلر .
 حضرت ابی بکر الصدیق دخی یانلرنده بولندی . سوؤ قصد
 افکارنده اولانلر شیخ برشی کوره مدیلر . بونلر حجره
 سعادتیه کیردکنرنده جامه خواب نبویدن علی المرتضی
 حضرتلرینک قیامنی کوردکنرندن « محمد زهده در » دیو
 سؤال ایلدیلر . حضرت علی « بیلم » جوابنی ویردی .
 هپسی حیرت ایچنده قالوب حضرت علی بی اورادن
 اخراج و بر ساعت حبس ایتدکن نصره بر اقدیلر .

کیفیتی خذله قریشه خبر ویردکنرنده مکده ارامدقلری
 یرقالدی . « هرکیم محمدی بولور ایسه یوز دوه ویررز »
 دیو منادیلرله اعلان ایتدیلر .

سرور انبیا علیه الصلوٰة والسلام افندمن حضرتلری
 یانلرنده کی امانتلی اصحابنه ویردکن نصره مدینه یه
 کلمک اوزره علی المرتضی رضی الله عنه حضرتلرینه امر
 ویرمش ایدی . کندولری و حضرت ابی بکر الصدیق

رضی اللہ عنہ برقاچ کون او مغارہ دہ کزلندیلر . اختفالی رینی
 متعاقب مغارہ نیک قپوسنده بر اور مجک اغنی کر مش و بر چفت
 بیان کو کر چینی ی مور طلامشیدی . قریشک ارامق ایچون
 کوندر دکاری اشخاص مغارہ اوکنه کلدکارنده ایچلرندن
 امیه بن خلف « اور مجک اغنی کوستره بورکه غارہ
 چوقدن برو کیمسه کیر مامشدر » سویلکله هپسی چکلوب
 کتدیلر .

حضرت پیغمبر صدیق اکبر له برابر اوچ کیجه
 مغارہ دہ قالدیلر . زمان اختفالی رنده عتقای صدیقندن عامر
 بن فهیره کیجه لری مغارہ یه ییله جک کتورر و عبدالله
 بن ابی بکر احوال قریشی خبر ویرر ایدی . حضرت
 ابی بکرک مقدمجه خفیاً استکرا ایتش اولدیغی دوه لری
 عبدالله بن ارقطه ایلا مغارہ قپوسنه کتوردی . عامری
 دخی برابر الوب مدینه یه طوغری بوله چتدیلر . مکهدن
 خروج لری مدینه دہ شیوع بولدیغندن اوراده کی اهل
 اسلام استقبال ایچون هر کون شهر خارجه چقارلر
 و کونشک شدتلندیکی وقتله قدر بکلیوب ینه عودت ایدرلر
 ایدی . نورعین کائنات علیه افضل الصلوات افندمن
 حضرت لرنیک افتاب جهان اراکی افق قبادن طلوع لری
 هر کسدن اول کوروش اولان بر یهودی « استدیکی کز

کلیور « دیو تبشیر ایلدی . اهل اسلام اشتیاق و احترام
ایله بالاستقبال قبا قریه سنده کثوم بن هرمک خانه سنه
ایندر دیلرکه قبايه يوم و صوللری ولادت با سعادتک الهی
در دنجی و هجرتک برنجی سنه سی ربیع الاولنک اون ایکنجی
پازار ایرتسی کونی ایدی . او صروده مسجد قبانک بناسنه
وضع اساس اولندی .

حضرت علی رضی الله عنه افندمن امانتلی اصحابیه
ویرد کدنصرکه مکهدن حرکت و ذات عالی رسالتیناهی
افندمن قباده ایکن اورایه مواصلت بیوروب مکهدن
قبايه قدر پیاده کارکلی جهته له قدم شریفلی یارلمش
ایدی . رسول اکرم علیه الصلوة والسلام افندمن
کور دکرنده اغلابوب بویننه صارلدی . وآب دهان
عالیلرینی مبارک ایله یازیلان یرلره سورمکه درحال
شفا یاب اولدی .

سید موجودات علیه افضل الصلوات افندمن
حضرتلی جمعه کونی ناقه سعادتلرینه بینوب یوز نفر
اصحاب کرام ایله قبادن مدینه یه عزیمت بیوردیلر .
مدینه یه وصوللرنده بیوت انصاردن قنغی برینک قپوسی
او کندن کدی ایسه تکلیف نزول ایچون خانه صاحبی
ناقه نك مهارینه یادش یور ایدی . افندمن « دو قنمیکز .

ناقہ ماوردی . نزول از مشیت الہیہ مک تعلق ایلمدی
 خانہ بی بیلور « بیور دیورلر ایلمدی . ناقہ صاغہ صولہ
 باقہ باقہ کیدرک حالاً موجود و مؤخر آتیزید اینہ و تزینات
 ایلمہ معمور اولان مسجد شریف نبونک [۱] شمیدی
 قپوسی اوکنده چوکدی . متعاقباً قلقوب براز
 کتد کدنصر کره ابوایوب انصاری رضی اللہ عنہ حضر تلیرنک
 قپوسی اوکنده چوکوب ینہ حرکتله اولکی محلہ کیدرک
 برہ چوکش و بونینی اوزاتہرق باغرمغہ باشلامشدر .
 خاتم الانبیا افندمز (هذا المنزل انشا اللہ) دیهرک اورادہ
 نزول و ابوایوب انصاری حضر تلیرنک خانہ لیرینی تشریف
 بیوردیلر .

بناء مسجد شریف

ناقہ نک ابتدا چوکدیکی عرصہ بی رسول اکرم صلی
 اللہ تعالیٰ علیہ وسلم افندمز حضر تلی اون التونہ الوب
 اورادہ بر مسجد شریف ایلمہ کندولری و اهل بیت عالیلری
 ایچون لزومی قدر او طہلر بناسنہ شروع بیوردیلر .
 الحاله هذه معمور اولان مسجد شریف نبوی بودر .

[۱] مسجد مذکورک بولندیغی محل اولوقت مالک بن نجارک
 خانہ سی اوکنده بر عرصه خالیہ دن عبارت ایلمدی .

مسجد بنا اولنور ايكن اصحاب كزين رضوان الله عليهم اجمعين حضراتي امر انشايه خدمت ايدرك هر بريسي برر كر پيچ كتوره يور ايدى . عمار بن ياسر رضى الله عنه حضرتلى بريسي ذات علىٰ پيغمبرى، ديكرى كندوسى ايچون ايكيشر كر پيچ طاشيد قلدن فخر كائنات افندمز حضرتلى عماره خطاباً (لناس اجر ولك اجران واخر زادك من الدنيا شربة لبن وتقتلك الفئة الباغية) بيور مشلردر [۲] .

مسجد شريفك وخانه سعادت استانهك بناسنه مباشرتن صكره حضرت پيغمبر عليه الصلوة والسلام افندمزك كريمه جليله لرى ام كلثوم وفاطمه و زوجته مكرمه لرى سوده حضراتنى كتورمك اوزره زيد بن حارثه ايله ابور افعى مكه به ارسال بيورديلر . زيد بن حارثهك زوجته سى ام ايمن و اوغلى اسامه و حضرت ابى بكر الصديق رضى الله عنه افندمزك نجل عاليبرى عبدالله ايله عيالى و اتباعى دخی برابر كمشدر . رسول اكرمك بيوك كريمه لرى زينب رضى الله عنهاك زوجى

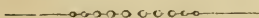
[۲] بحث مخصوصنده بيان اولنه جنى اوزره عمار حضرتلى وقعئ صفينده حضرت على طرفدارى بولمغله شاميلره حرب ايدركن شهيد اولمشلردر .

ابو العاص بن الربیع اسلامه کلامش-یدی • بناء علیه
 حضرت زینب اولوقت مکہ دن چقه مدیلر •
 مسجد شریف ایله یاننده کی سعادتخانه نبوینک انشامی
 یدی ماه ظرفنده ختام بولدی • خاتم النبیین افندمز اول
 وقته قدر ابو ایوب انصارینک خانه لرنده مسافرت وبعده
 خانه جدید نبویلرینه نقل بیوردیلر •
 زفاف عایشه - هجرتدن س-کز آی صکره رسول
 اکرم افندمزک حضرت عایشه رضی الله عنها ایله زفاف
 عالیبری وقوع بولدی •

مواخاة بین المسلمین

برنجی سنه هجریه نك او اخرنده فخر انام علیه
 الصلوة والسلام افندمز حضرتلری بین المسلمین مواخاة
 امر واجرا بیوردیلر •
 ذات عالی رسالتینا هیلری حضرت علی بن ابی طالب
 رضی الله عنه ایله عقد اخوت بیورمقله حضرت علی
 ایام خلافت علیه لرنده منبر کوفه ده (انا عبدالله و اخو
 رسول الله) بیورمشلر ایدی •

ابو بكر الصديق حضر تلى ايله خارجه بن زيد
 ابن ابى زهير الانصارى، ابو عبدة بن الجراح ايله سعد بن
 معاذ الانصارى، عمر بن الخطاب ايله عتيان بن مالك
 الانصارى، عبدالرحمن بن عوف ايله سعد بن الربيع
 الانصارى، عثمان بن عفان ايله اوس بن ثابت الانصارى؛
 طلحة بن عبيدالله ايله كعب بن مالك الانصارى، سعيد
 بن زيد ايله ابى بن كعب الانصارى حضر اتى يكديكر لرى
 يئلرنده عقد مواخاة بيورديلر . رضى الله تعالى عنهم .
 هجرتدن صكره مهاجريندن اول مولود عبدالله بن
 زبير وانصاردن اول مولود نعمان بن بشير حضر تليدر .

دردنجی فصل

ایکنجی سنه هجریه وقایعی

تحويل قبله و فرضیت صیام و زکوة و مشروعیت
 اذان • امر جهاد • غزوه بدر الکبری • غزوه
 بنی قینقاع و غزوه سویق و غزوه قرقره الکدر •
 تزویج علی و فاطمه، وجوب صلوة عید اضحی
 و فوت امیه بن ابی الصلت •

تحويل قبله و فرضیت صیام و زکوة و مشروعیت اذان

تحويل قبله - یوم هجرتدن اون سکنز ای مرور
 ایتدکده امر الهی ایله قبله اسلام بیت المقدسدن کعبه
 معظمه یه تحويل بیورلدی • حضرت پیغمبر اصحاب کرام
 ایله برابر صلوة ظهری ادا ایدرکن یوزلرینی کعبه یه
 چور دیلر •

فرضیت صیام و زکوة - سنه مذکورده اهل

اسلامك رمضان شريف آينده اورج طوتملى و كذلك
مالارندن زكوة ويرملى امر اولتمشدر .

مشروعيت اذان - ينه سنهء مذكوره ده اذان
اوقومق مشروع قلنديغندن بلال حبشى رضى الله عنه
مؤذنك شرفنه مظهر اولديلىر .

امر جهاد

مفخر كوزين عليه الصلوة والسلام افندمز شو
تاريخه قدر خلقى بالكز دعوت و انذار ايله مأمور ايدى .
اصحاب كرامك مقدارى غلبه يه كفايت ايدجك درجه يه
وارمقله سنهء مذكوره صفر الخيرنده غزو و جهاده امر
الهى صدور ايلدى .

بناء عليه عم النبي حمزه بن عبدالمطلب و عمزاده لرى
عبيدة بن الحارث و سعد بن ابى وقاص رضى الله تعالى
عنهم حضراتى رفاقتريله مکه مشركرينك كاربانلرينه
تعرض ايجون برر سريه ارسال بيورلمش ايسه ده
تصادف ايدماملشدر . ذات علىء رسالتپنهاى افندمز
التمش نفر اصحاب كرام ايله ودان و ابوان قريه لرينه

و مؤخرأ یوز الی قدر اهل اسلام ایله عشیرا جاننده
 عزیمتله ارادقلری قریش کارباننه تصادف ایده مدکلرندن
 برنجی سفرده بنی ضمزه و ایکنجی سفرده بنی مدلج
 قبیله لرینی دائره اطاعته الوب هر قبیله یه برر اماننامه
 اعطا بیوردیلر .

بولندن صکره خاله زاده نبوی عبدالله بن حش
 الاسدی اخبار قریشی تحقیق ایچون ساکز نفر اصحاب
 کرام ایله مکه و طائف ارالنده واقع نخله یه ارسال
 بیوردی . تصادف ایلدکلری، قریش کاربانک سرکرده سی
 عمرو بن حضرمی بی قتل و ایکی نفری دخی اسیر ایدرک
 مال لرینی مدینه یه کتیردیلر . اسلامده برنجی غنیمت بودر .

غزوة بدر الکبری [۱]

بدر غزوه سی هجرتک ایکنجی سنه سی رمضان شریفنک
 اون یکنجی کونی وقوع بولمشدر . شام کارباننه تعرض
 ایچون عشیرا نام محله سبقت ایدن غزوه ده قریش کارباننه
 تصادف اولنه مامشیدی . کاربانک عودتلری استخبار
 بیورلدقده ذات عالی رسالتیناهی افندمز اوچیوز بش

[۱] بدر مدینه منوره نک جانب شرقیسنده بولنان چار نام
 موقعک برمرحله بعدنده و جنوب شرقیسنده اولوب موقعی بر اووه در .

نفر دلاوران اصحاب ايله رمضان شريفده مدينه منوره دن
چتوب روحا نام محلی تشریف بيوردیلر . قریشك عوماً
مکه دن خروج و قریش قافله سنی استقباله مسارعت
ایلدکرینی اوراده خبر الدقترندن عساكر اسلامیه الی
التمش نفری حاوی بر قافله ایچون مرتب اولدیغی حالده
ایش دکیشلوب بدر غزاسنی نتیجه ویردی .

دلاوران مشارالیهکم التمش دردی مهاجرین
و باقیسی انصاردن ایدیله . ایچلرنده یالکیز اوچ اتلو
و تمش دوه وار ایدی که اردوی اسلامک بجموعی قریش
اردوسنک بر ثلثه قریب ایدی . قریش کاربانک ریسی
ابوسفیان بن حرب اولوب عمرو بن العاص دخی برابر
ایدی . رسول اکرم افندمک کاربان علمینده اولان
مرادینی ابوسفیان اولجه اوکرتمش اولدیغندن محافظه لرینه
عسکر یشدرلمسی ایچون ضمیم بن عبدالغفاری یکرهی
التونه استیجار و سیر سریع ايله مکه یه ارسال ایتشیدی .
ضمیمک مکه یه وصولندن اوچ کیجه اول - بر
شخص دوه اوزرنده اولدیغی حالده وادیده طوروب
« یا آل عذر اوچ کونه قدر سیاستکاهلریکزه یتشمکه
غیرت ایدیکز » دیو یوکسک سس ايله باغردقن و کعبه
ایله جبل ابی قیس اوزرنده دخی او فریادی تکرار

ایتد کدنصره اشاغی به طوغری براقدیغی بر بیوک قیا
 پاره نوب هر پارچه سی مکهنک اولرندن برینه دو قندیغنی
 - عمه بیغمبری عاتکه بنت عبدالمطلب رؤیاده کورمکه
 بو رؤیایی برادری عباسه سویلشیدی . ایکیسیده رؤیایی
 افشا ایتیه جکلر ایدی . لیکن عباس کتم ایده میوب اک
 زیاده دوستی اولان ولید بن عتبه یه سویلدیکندن رؤیا
 محشی یایله یایله رؤسای قریشک هپسنه بالغ اولدی .
 عباس ایکنجی کون طواف ایچون حرم شریفه
 کتدکده رؤسای قریش فنای حرمده برلشوب رؤیا
 ماده سنی قونشیورلرایدی . ابوجهل « یا عباس طوافدن
 صکره یا تمزه کل » سویلدی . عباس بعدالطواف انجمن
 قریشه واردقده ابوجهل عباسه خطاباً « همشیره کزه
 نه وقت بیغمبرلک کلدی . ارککلر یکزک بیغمبرلک دعواسی
 کفایت ایتیمورده نسوانکزده می او دعوا یه باشلا یور .
 اوچ کونه قدر رؤیانک اصلی چتمماز ایسه قبائل عربک
 یلانجیلری عبدالمطلب اولادیدر دیه اعلان ایله سمنزی
 عالمه رسوا ایده جکز » سویلدی . عباس وقت و حاله
 نظراً سکوت ایله مقابله ایتش ایسه ده ابوجهلک سوزلری
 شایع اولدیغندن اوکیجه اولاد عبدالمطلبک نسوانی
 عباسک باشنه طوپلانوب « شو فاسقی یوز ویره ویره

بو درجه شمارتديكز . ار ككلاريكزه سويلديكي سوزرله
 قناعت ايتيورده شمدى نسـ وانكزیده كوپك كبي قايغه
 باشـ لادی « دیو اجی اجی سويلندكاری جهتهله عباس
 ايكنجی كون - كه رؤيانك موعدی اولان او چنجی كون
 ایدی - حرم شریفه كيدرك ابو جهلك یقه سنه صارلمغه
 بهانه اراركن ابو سـ فیانك استغاثه ایچون كوندردیكى
 ضمضم دوه اوزرنده اولدیغی حالدده وادیده طوروب
 « یامعشر قریش ابوسـ فیان ایله برابر اولان مالاریكزی
 قورتارمغه قوشـ یكزكه او ماللر همان محمد ایله اصحابنك
 اللرینه نچمك اوزره در» دیوسسی چئهـ بیلندیكى قدر
 باغردیغندن جلهسی ضمضمك یانسه طوغری قوشدیلر .
 رؤیانك حقیقتی ظهور ایتكلاه ارتق عباسك بشقه درلو
 مجادله سنه حاجت قالدی .

ابو جهل و قریشك سائر بیوکاری « محمد بونیده عمرو
 الخضرمینك مانیمی ظن ایده یور . مالزه تعرض نه دیمك
 اولدیغنی كندوسنه كوسترز « كبی لاف و كزافه و بر
 طرفدن دخی نفیر عام صورتیله اهل مكه بی ایاغه قالدرمغه
 باشلا دیلر . لیکن شو لاف و كزافه بوتداركات صره سنده
 هاتكه نك رؤیاسندن یوركلرینی استیلا ایدن رعشه خوف
 واو هامیده تسكین ایده میورلر ایدی . بناء علیه ابولهب

بالذات حربہ کتمکہ جسارت ایدہ میوب یرینہ بر بدل
ارائہ ایلدی .

قریشدن سهیل بن عمرو « ناموسکز یوقیدر .
حیت نه اولدیغنی بیلورمی ساکز . نه طوره یورساکز
سلاحلانکز » دیو باغره باغره مکه زقاقرنده طولاشوب
عمومی ایاغه قالدردی . محاربه ده قریش عسکرینی تشجیع
ایچون بر طاقم مغنیه لریده جمعیت عسکریه لرینه الدیلر .

عباس بن عبدالمطلب هر نقدر ابوجهل ایله بوز شمش
ایسه ده مکه نك تعمیر امانتی وز مزك سقایتی کندی
عهده منده اولدیغندن برابر بولنمز ایسه صکره راحت
یشامیه جقتلرینی بیلوب اوده بالضرور اولاد عبدالمطلب
ایله برابر عسکره قارشیدی . ابولهبدن بشقه قریشک
جمله سی بیک نفره قریب بر جمعیتله یوله چتدیلر .

بو جمعیت بدر قریه سنه یتشمزدن مقدم ابوسفیان
ساحل طریقيله مکه یه وصولنه دائر خبر کوندردی
ایسه ده ابوجهل بونجه غلبه لک طوپلانمش ایکن مدینه -
ده کی قوه اسلامیه یی شو عسکرله محو ایتمکمزین عودت
ایتامک سوداسنه دوشدیکندن « اهل اسلامدن انتقام
المدفیه دونیمهلم » دیو عسکری اضلال ایلدی . بنی

زهرة قبيلهسى « ارتقى بزجه ايش قالمى » ديهرك
 كيرويه دونوب ماعداسى بدر يوانى طوتى ويرديلىر .
 حضرت پيغمبر مدينه دن چيقاركن تداركنى المى التمش
 كيشيدن مركب بر قافله يه كوره ترتيب ايتشيدى . قریش
 عسكركيك مقدارينى ايسه صفرا مرحله سنده خبر الوب
 اردوى همايون خلقنك فكر لرينى او كرنمكه لزوم كورديكندن
 كيفيتى موقع استشاره به وضع ايلدى .

عسكرك چوغى موجودك كه ايتسزلكندن بحـث
 ايلديلىر . شو بحتك مرضى پيغمبرى يه موافق اولماسى
 جهتيله خاطر نبوى يه اغبرار كادى ايسه ده ابوبكر الصديق
 وعمر بن الخطاب رضى الله عنهما نك « سز نه امر بيـورر
 ايسه كز بز نك انفاذينه حاضرزه ديملى انشراح عاليلرينى
 موجب اولدى . بونى متعاقب مقداد بن اسود رضى الله
 عنه يرندن قالقوب « يارسـول الله بز حضرت موسـانك
 قومى كى (اذهب انت وربك فـقـانـلا انا هـمـنا قاعدون)
 ديميز . بزى مملكـت حبشه نك نهايتنده كى برك العمامه قدر بيله
 كتورسه كز سايه كى يانكزدن ايرلىق احتمالز يوقدره
 ديميله رسول الله افندمنز بغايت ممنون اولديلىر .

انصارك عقبه ده كى تعميرلى حضرت پيغمبرك مدينه
 ايچنده صيانندن عبارت ايدى . او تعهدك خارج مدينه يه

شعولی اولدیغندن انلرک رأیلرینی او کرئمکه ده نزوم کورندی .
 «سنز نه دیرسکیز» دیو استفسار بیوردیلر . انصارک رئیس
 سعدبن معاذ رضی الله عنه « یارسول الله بزهی می سـوال
 بیوره یورسن ، بزسکا و طرف حقدن خبر ویردیکک شیلرک
 جمله سنه اینامشز . دکزه بیله کیر مکه کمزی امر بیورسه کز
 دونمک احتمالز یوقدر . امرکز هر نه ایسه همان اجرا
 بیوریکز . بزى دین اغورنده فداییلکه مقتخر کوره جکسکیز »
 دیمکه ذات عالی رسالتیناهی ممنونیت عظیمه لرینی بیان
 و (سیروا علی برکة الله) دیو فرمان بیوردیلر . اردوی
 عماون بدر قریه سنه طوغرو حرکت ایلدی .

اردوی اسلامده اوچ بایراق و ارایدی . بریسی
 مصعب بن عمیر بن عبد الدار و دیکری علی بن ابی طالب ،
 اوچنجیسی قیس بن ابی صعصعة الانصاری حضراتک
 الازنده ایدی . بدره وارلدقده حضرت پیغمبر دشمندن
 مقتول اوله جقلرک مقتلرینی برر برر کوستردی .

قریش دهامقدم کلوب عدوه قصوایه قونمشلر ایدی .
 عسکر اسلام ضروری اوله رق بدره قریب قومسال بر محله
 نزول ایلدیلر . اوراده ایسه کرک انسان ، کرک حیوان
 حرکت ایتدیکجه ایاقلری قائمده و قالقان توز ، طپراقلرکسه .
 یه کوز اچدیر مامده ایدی . بدر صوینی دشمن عسگری

ضبط ایندیکنندن عارض اولان مضایقه به او کیجه اصحاب
 کرامدن چوغنک احتلام عارضه سی دخی منضم اولدی .
 غسل و ابدست ایچون صوبوله مدیلر . شیطانک انه بر بونک
 سرمایه کجه رک بر طاقنک قلبلرینه درلودرلو و سوسه
 ویرمکه باشلادی . متعاقباً هر دره دن برچای اقه جق
 درجه ده شدتلی بر یغمور یا غدیغندن هر کس صوسزلقلرینی
 و غسل و ابدسته متعلق احتیاجلرینی ازاله ایله برابر قره
 بومظهره لرینی دخی طولدیردیلر . یغموردن اول یرله ایاق
 باصله مز ایکن یغموردن صکره طوزلر باصلوب یر دخی
 پککشدیکنندن اوصه قنیده بر طرف اولدی .

حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام ابوبکر
 الصدیق رضی الله عنه حضرت لرله بر لکده کندولر ایچون
 خرما دالارندن یاپیلان کولکله لک ایچنده اوطوردیلر .
 قریش عسکرنده اوچ بایراق اولوب بریسی ابوعزیز
 زرارة بن عمیرک النده ایدی که اشبو زراره اسلام اردوی
 همایونک برنجی علمداری مصعبک بر ادری ایدی . ایکنجیسی
 رسول الله شدت عداوته مجبول نضر بن حارثک ،
 اوچنجیسی طلحه بن طلحه نک اللرنده ایدی . قریش عسکری
 بایراقلرینی اچوب بر صورت مفتخرانده میدانه یوریدیلر
 اسلام اردوسی دخی انلره قارشو صف باغلادی .

اسلام اردوسندہ کی مهاجرینک ہپسی قریش اردو۔
 سندہ کی عسکر لرایلہ اقربا اولدقرندن اوغل بابایہ، قرنداش
 قرنداشہ، عمزادہ عمزادہ فارشو طور مقده ایدیلر۔ اهل
 اسلامی محاربلرینہ مقابل سلاح بدست خصومت ایدن
 دین حییتی، قریش عسکرینی اهل اسلامک قانتہ تشنہ ایدن
 حال ایسہ دین عداوتی ایدی۔ بابا اوغلیلہ مبارزہ ایچون
 رسول اللہہ عرض استدا ایتکده، برادر برادرینہ،
 عمزادہ عمزادہ سنہ میدان او قومقده ایدی۔ اسلام عسکری
 نبوتدن صکرہ اندن بیوک منصب اولمیان شہادتی احراز
 ایتکی حیاتی محافظہ یہ ترجیح ایدوب حربہ حرص
 شدید کوسترہ یور، دشمن عسکرینی ایسہ افکار جاہلانہ
 میدانہ سورمش اولدیغندن چوغنی صکرہ «فصل بربریمزک
 یوزینہ باقہ جغز» دیهرک قلبلرینی استیلا ایدن حجاب قرابتہ
 مہابت اسلامیہ دن یوز کوسترن احوال مدہشہ دخی
 منضم اولہ یور ایدی۔ طرفینک احوال مشروحہ لری
 رؤسای قریشدن بعضیلرینک کوزلری اوکنده تجسم ایدرک
 ہر برسی «بو اولہ جق ایش دکلدرا» دیمکہ ورؤسای
 مرقومہ دن عتیبہ بن شیبہ «ای جماعت قریش کیملرہ حرب
 ایدہ جکوز۔ یومناسبتنر ایشدن واز کالم» سونیلکہ باشلادی
 و ابو جہلہ دہ بویلہ خبر کوندرلدی ایسہ دہ ابو جہل۔

قلنده تحوت ایدن زهر عداوت تداویء نحتیحتله زائل
 اولور شی اولم ریغدن محمد آدینی صیانتله یاد ایده جک
 آدم اوغلی بیه اولسه حرتدن دیشلریله اولدردجک
 درجه ده - تهوره اسیر اولمش ایدی . بناءً علیه « خیر .
 خیر . یاز محمدک آدینی دنیادن قالدیره جغز . یا او بزم لباس
 حیتمزی چاچک ایده جکدر » دهرک قریش عسکرینی
 تشویق و تحریکدن کندوسنی الهمدی .

عبد الله بن جش حضر تترینک سر به لرنده مقتول
 ولان عمر و بن حضر مینک قرداشی عامر ابو جهلک
 تشویقیله میدانه اینوب « و امرواه » دینده اظهـار
 و خلقک غیرتنی او یاندر مغه ایتدار ایتمکله برابر باب
 محاربه بی اچق ایچون اسلام طرفنه اتدیغی اوق عمر بن
 الخطاب حضر تترینک از اولومی مهجم رضی الله عنیه
 حضر تترینه دو قنوب مهجم شهید اولدی ملت اسلامیه ده
 محاربه اولنورکن ابتدا شهید اولان بوذات عالیدر .

بونک اوزرینه باب محاربه اچلمغله قریش اردوسندن
 عتبه بن ربیعہ بر طرفنه برادری شیبہ بی، دیگر طرفنه
 اوغلی ولیدی الوب اهل اسلامه قارشو و یوریدی .
 و « مبارز یوقی » دیو باغرمغه باشلادی . انصاردن حارتک
 اوغلی عوف و معازرک نام لرنده ایکی برادر ایله عبدالله

بن زواجه مبارزہ کتدکارندن عتبه «سزلیر کیملر اولیور
سکز» دیو سؤال ایلدی . انصاردن اولدقلری جوابنی
ویردیلر . عتبه پراتش اولوب «یا محمد بزه اهل یثربدن
فلاح چوبان مقوله سنی می مبارزہ کوندره یورسن .
شرف ونسبده همپامن اولانلر بیورسونلر «دیو باغرمقه
سلطان انبیا افندمن حضرتلری «یا عبیده بن الحارث
قالق . یا حزة بن عبدالمطلب قالق . یا علی بن ابی طالب
قالق « بیوردیلر .

اویچ شهباز اویچ غرابه قارشو کیدزک میدان
اوقودقلرنده اوزرلرنده کی زرهلردن عتبه کیملر اولدقلری
یله مدیکی جهتله سؤال ایله او کوندکدن صکره «ها
ایشته بویله اولمی «دیوب عتبه عبیده یه شیبه جزیه
ولیدعلی یه قارشو طور دیلر . عبیده و عتبه نک ایکیسیده اختیار
و جزه المی سکز و علی یکر می یاشنده اولوب یاشجه
مبارزینه معادل ایدیلر . عبیده و عتبه نک بربرینه اولان
جمله لری تخلف ایتدکدن صکره عتبه فرصت بولوب
حضرت عبیده یی ایاغندن یاره لدی . حضرت جزه
و علی برر قلیچده مبارزلینک باشلرینی یرده یوارلادقلدن
صکره عتبه یدده انلرک یانلرینه یاتردیلر . حضرت علینک
ابتدا کی مقاتله و مبارزه سی بودر .

عبیده حضرت تری حض۔ ور نبویہ کتہ۔ ورنہ لکھ
یارہ۔ سندن متأثراً اوچ کون ص۔ کمرہ وفات ایلدی .
رضی الله تعالی عنه .

مخاذیل قریشدن اوچ بیوک آدمک کریبان حیاتلرینک
یرتلمسی قریش اردوسنی حدته کتوروب ارتق مبارزه
صورتیله محاربہ دن فراغت وطوپی برلکده هجومه
مباشرت ایلدی لر . ایکی طرفدن یغمور کبی او قریباغدریله
یاغدریله یکدیگری اوزرینه یوریوب قلیج قلیجه، کوکس
کوکسه کلدکری وقت رسول اکرم افندمز کولکله لکده
(الهی حقمده کی وعد کریمک انجازینی تضرع ایدرم)
دیو جناب حقه عرض نیاز ایده یور ایدی . او اراق
بر خفیفجه اوینخو او یویوب بشاشتله کوزلرینی اچدقده
رفیق شفیق حضرت ابی بکر الصدیقه (مژده یا ابابکر
طرف عزندن مدد و نصرت ایرشدی) دیهرک کولکله .
لکدن خروج ایله (سیهزم الجمع ویولون الدبر) آیت
کریمه سنی قرائت و غزاته تبلیغ بشارت بیوردیلر . اول
حالده (اذنتغیثون ربکم فاستجاب لکم انی مدمکم بالف
من الملائکه مردفین) آیت کریمه سی نازل اولدی .

قتال اثناسنده عکاشه بن محصن الاسدی حضرت ترینک
قلجی قردیغندن حضور رسول الله کلوب کو ستر دکده

انه بر او دون پارچه سی اعطا بیورلمشیدی . عکاشه
 ابوب قوللانغه باشلاقدده بر اعلا قلیجه تحویل ایلدی .
 ابو جهل معاذ بن عمرو ایله انصار دن ایکی نوجوانک
 مجروح سیف سطوتلری اولمشیدی . عبدالله بن مسعود
 حضرتلری او حالده اوزرینه وارد یغندن باشنی کسمک
 ایچون صقالنی دسته لیوب ایاغنی بویننه باصدیغنی وقت
 ابو جهل کوزینی اچوب « ای قیون چوبانی پک صرب
 یره جقمش سن . غلبه نه طرفده قالدی » دیمکله ابن
 مسعود « مؤده اهل اسلام غلبه ایلدی » دید کدنصکره
 باشنی کسهرک حضور رسالتیناهییه کتوردی . فخر
 عالم علیه الصلوة والسلام افندمن سجده شگری ایفا
 و « شو امتک فرعوننی بودر » دیو بیان بیوردیلر .
 اصحاب کرام مشرکینه ضرب سیف انتقام ایله مشغول
 ایکن مکده کندی سنی تعذیب ایتمش اولان امیه بن خلف
 بلال حبشی حضرتلرینک کوزینه ایلشمکله « یا انصار الله
 ایشته کفره نک بیوکی . اولدریکز » دیدیکندن معاذ بن
 حارث و سائر بعض ذوات یتشوب امیه ییده ابو جهلک
 یاننه کوندردیلر .

شو محاربه ده مقتول اولان مشرکیندن ولید بن عتبه،
 عاصی بن منبه، ابوالعاص قیس، عمرو بن عثمان، نوفل

بن خویلد، عبیده بن سعید، عبدالله بن المنذر حضرت
 علینک و مسعود بن امیه، ازمعه بن الاسود، خالد بن
 الولیدک قرنداشی ابو قیس بن الولید، طعمیه حضرت
 جزدنک شیر شمشیر لرینه طعمه اولمش و عتبه یی ایکیمی
 و نیه بن سجاسی سعد بن ابی وقاص حضرت لرینه مشترکا
 اوچی اولدر مشدر .

ابو جهلک مقتولیتندن صکره قریش عسکرندن
 طباننه اعتمادی اولانلر طریق فراره قوشوب ماعدانی
 دائره اسارنده قالدیلر . دشمنلردن مقتول اولانلر یتیم
 واسرا دخی یتیم نفر ایدی . شهدای اسلام التیمی
 مهاجرین و سکرکی انصاردن اوللق اوزره اون درت
 ذاتدن عبارتدر . میدانده قالان واسیرلرک یدلرنده بولنان
 اموال و نقود کاملا اغتنام اولندی .

عم النبی عباس، ابن عم الرسول عقیل، نوفل بن حارث،
 ابوالعاص بن الربیع، ابو عزیز بن عمیر، سهیل بن عمرو،
 خالد بن هشام، ابی بن خلفک اوغلی عبدالله، ولید بن
 الولید، نضر بن حارث، عقبه بن معیط، شاعر هاجی
 ابو عزة الجمعی اسرا ایچنده ایدیلر .

ابو عزیز بن عمیر یوم بدرده و عباس بن عبدالمطلب،
 عقیل بن ابی طالب، نوفل بن حارث، ابوالعاص بن الربیع،

سہیل بن عمرو مؤخرأ اسلام ایله مشرف اولمشلردر .
 نضر بن حارث و عقبہ بن معیط اشداء اعداء پیغمبریدن
 اولدقزلندن غزادن عودت اولنور ایکن صفرا مرحله سنده
 امر رسالتپناهی ایله ایکیسیده اعدام اولندی .

اسیرلک محافظه سنه عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہ
 افندمز مأمور ایدی . حضرت عمر بونلری باغلادیغی
 صروده عم النبی عباس بن عبد المطلبی اولیه صتی
 باغلامش ایدی که کجه ایکتیسندن رسول اکرم افندمز
 اویوموب بخصور اولدیله . انصاردن بعض ذوات
 باغلرینی چوزوب بلا بدل عفوینی استدما ایلتدیله
 بلا بدل عفوینه مساعده بیورلمدی .

اسرا حقلرنده اولنده جق معامله اصحاب ایله مشاوره
 بیورلدقده حضرت عمر ایله سعد بن معاذ « هپسنک
 بونلری اورلملیدر » رأینده بولندیله . فخر کائنات
 افندمز حضرتلرینک مرحمتلری بورایه مساعد اولدی .
 حضرت ابی بکر الصدیق بدل اخذیله اطلاقلرینی رأی
 ایلمدی . شورأی قبول اولنه رق هر بریسنک دردریک
 درهم ویرمسینه وبعده اطلاق اولنسنه امر اعطا
 بیورلمدی .

حضرت پیغمبر حرکتلرینک اون طقوزنجی کونی

مدینه به بالوصول غنائم تقسیم اولمشدر . حضرت عثمان بن عفان کندولرینک وحلیله محترمه لری رقیه نیک کیفمز لیکاری ومهاجریندن بش ذات مانع شرعیلری جهتیله بدرغزا سنده بولنه مامش لرایدی . غنائمدن مشارالیهم حضراتنده حصه ویرلدی .

حضرت رقیه رضی الله عنها ذات رسالتیناهینک بدردن مدینه به عودتلرندن مقدم عزم دار جنان بیورمشدر .

عباس بن عبد المطلب ز نکین ایدی . مکه دن چقارکن « کلمدیکم حالده اولادمه برابر تقسیم ایدیکز » دیو زوجه لری ام الفضله کلیتلو التون ویردیکنندن بوکا ایکیسندن بشقه هیچ برکسه نیک معلوماتی بوق ایدی . محاربه ده صرف ایچون برابرجه کتورمش اولدیغی التونلر جمع غنائم صره سنده یدندن النوب بوندن بشقه اولوق اوزره خلاصی ایچون سائرلری کبی درتیک درهم اعطاسی دخی کندوسنه تکلیف اولندی . وغنائمه ادخال اولنان التونلرک محسوبنی رجا ایلدی ایسه ده اهل اسلام علیهنده صرف ایتک ایچون کتوردیکی شیلرک محسوب اولنه میه جغنی جوابی ویرلدی . عباس « یا محمد آوج اچدروبده بنی دیلندیره جکمیسن » دیدیکندن رسول

افندمز « محاربہ یہ کاورکن کلمہ مدیکم حالده اولادملہ
 تقسیم ایڈیکز دیوام الفضلہ ویردیکنک التونلز زرده
 قالدی « بیورمسیلہ برابر کندوسیلہ زوجہ سندن بشقہ
 کسہنک وقوفی اولیان شو مادہ بی حقیقتی و جهله لسان
 نبویدن ایشتسی عباسی انکشت بردهان تعجب ایتمشدر .
 بناءً علیه « بن شہادت ایدرم کہ سن رسول اللہ سن «
 دیہرک کندوسنک و برادر زادہ لرینک بدل لرینی بالتسویہ
 مکہ یہ عودت ایلدی .

ابوالعاص بن الربیع نزول وحیدن مقدم زینب بنت
 رسول الہی نکاح ایلہ داماد بیغمبری اولمش و بعد الرسالہ
 حضرت زینب اسلام ایلہ تشرف ایدوب ابوالعاص
 مسلمان اولماشیدی . سیدۃ النساء حضرت خدیجۃ الکبری
 رضی اللہ عنہا طرفندن حین تزویجندہ زینب رضی اللہ
 عنہا یہ برکردنلق و برلمش اولدیغندن ابو العاصک اسارتندن
 صکرہ بدلی طلب اولندوقدہ حضرت زینب مدینہ دن
 ذکر اولنسان کردنلغی کوندردی . کردانلغک بدل
 اسارت دیو اورطہ یہ قونلمسی رسول اکرم افندمزک
 واصحاب کرامک بغایت رقت قلب لرینی موجب اولدیغندن
 کردنلق اعادہ و ابوالعاص بلا بدل عفو و اطلاق اولندی .
 فقط حین اطلاقندہ حضرت زینبی مدینہ یہ کوندرمسی

شرط اتخاذ قلمغله ابو العاص مکه به کتد کد نصکره زید
بن حارثه حضرت تلوی بالارسال مشار الیها مدینه به
کتور لمشدر [۱] .

اسرادن ابو عزة الجمحی بر شاعر هاجی اولوب
اسلامک هجوینه جسارت ایتشیدی . فیابعد اسلام
علیهنده بولنماق اوزره اطلاق اولندی .

ضمنک مکه به ورود ایلدیکی وقت مکه اهالیسک
اهل اسلام علیهینه قیام ایتلمیچون سواقاقرده کشت و کنار
ایله خلقی ایاغنه قالدرمش اولان سهیل بن عمرو دخی
اسرا ایچنده ایدی . سهیل خضیب بلیغ اولدیغندن
حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه « یارسول الله
سهیلی بکا براقده اولدیشلرینی چکه یمکه برده سنک علیهکده
خطابت ایتیه » سویلرکده حضرت رسول الله « یا عمر
سن انی حالنه براق . سهیل بروقت بر مقامه قائم اوله جقدر که
حقنده مدح و ثنا ایده جکسن » بیوردیلر . [۲]

ابو لهب بدر غزاسنده قریشک منهزم اولدیغنی

[۱] ابو العاص بروقت صکره قبول اسلام ایتکله حضرت
زینب بنه نکاحنده قالمشدر .

[۲] فی الواقع سهیل فتح مکه دن صکره مسلمان اولوب
وقات بنوی عقبنده مکه نولردن رفته میل ایدنلری بالانتزام مؤثر
وبلیغ خطبه لره ارتداددن منع ایتشدر .

ایشد کده کدرندن خسته اولشیدی . بر هفته صکره
وفات ایلدی .

بدر وقعه سندن صکره عمیر بن وهب الجمعی ایله
صفوان بن امیه مکّه ده برابرجه او طوروب قونشور ایکن
صفوان « بدر مصیبتندن صکره ارتق حیاتم زده خیر
قالدی » دید کده عمیر « بورجم و عیالم اولسه ایدی
مدینه یه کیدر و محمدی اولدر ایدم » سویلدی . صفوان
« هم بورجک اداسنی همنه عیالک اداره سنی بن متعهدده »
دیملکه عمیر سوؤ قصه د افکار یله یوله چندی . مدینه یه
وارد قده رسول اکرم افندمن عمیرک حضور عالی برینه
جلبنی امر ایتدی کندن عمیر حضور پیغمبری یه بعد الاحضار
سبب مجیبتی سؤال اولد قده بر اسیری قور تارمق ایچون
کلدیکنی سویلدی ایسه ده رسول اکرم حضر تلمی « بلکه
صفوان ایله فلان محله شویله بویله قونشدیغکز ایچون
کلش سن » بیورملریله برابر عمیر حیرتندن بوز کبی یرنده طوکه
قالدی . بناءً علیه شان نبوی نه اولدیغنی اکلادیغنی
جهته « یا رسول الله او مذا کره یه بنه صفواندن بشقه
کسه واقف دکل ایدی . تهادت ایدرم که حق پیغمبر
سن « دهرک اسلامیتی قبول ایش و مکّه یه کتد کده
خلقی تشویق ایله چو غنک اسلامیتنه سبب اولمشدر .

غزوهٔ بنی قینقاع و غزوهٔ سویق و غزوهٔ

قرقرهٔ الکدر

غزوهٔ بنی قینقاع -- بنی قینقاع دینلانیهود طائفه سی
 مقدّمه قبول ایلدکاری عهدی بوزوب اهل اسلامدن
 بریسنی قتل ایلدکارندن ذات عالی پیغمبری شهر شوالده
 براز عسکرله کیدرک طائفه مذکورہ نک متحصن
 اولدقلری قلعه بی ضبط ایلدی . شو طائفه رئیس المنا
 فقین عبدالله بن ابی بن سلولک حلفاسندن ایدلر . مرقومک
 کوستردیکی ابرام اوزرینه قتل ایلمیوب شام طرفنه
 طرد ایلدیلر .

غزوهٔ سویق -- ابو سفیان کاربان ایله مکّه یه
 کتدکدن و بدر هزیمتی ایشدکدن صکره اهل اسلامدن
 انتقام المدقه طیب استعمال ونسای مس ایتمکّه یمن
 ایتمکله ایکیوز اتلو الوب مدینه جوارینه کلش و اهل
 اسلامدن تصادف ایلدیکی بریسنی اولدرتمش اولدیغی
 سموع حضرت پیغمبری اولدقده ایکیوز عسکرله
 اوزرینه کتدی ایسه ده ابوسفیان از قداشلریله برابر فرار
 ایلدیکندن اوراده براققلری ذخیره اغتنام و عودت

بیورلدی • بوغزووده بولنان اصحاب کرامک هر بریسی
 سبکبار بولنقی اوزره تغدی ایچون طغار جقلرینه سویق
 (قلووت) قویوب برابر کوتورمشیدی • بو مناسبتنه
 غزوه مذکوره « غزوه سویق » دیو تسمیه ایدلدی •
 غزوه قرقره الکردر — قرقره الکردر عراقدن مککه یه
 کیده جک یولی ولی ایدن بر محله واقع بر صویک اسمیدر •
 او موضعهده بنی سلیم و بنی غطفاندن بر جماعت وار
 ایدی • حضرت پیغمبر بر طاقم اصحاب کرام ایله
 اوزر لرینه کتدکده جماعت مذکوره فرار ایتمکله مدینه یه
 عودت بیورلدی •

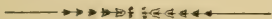
تزویج علی و فاطمه، وجوب صلوة عید اضحی

ونحر، فوت امیه ابن ابی الصلت

تزویج علی و فاطمه — سنه مذکوره شهر ذی الحججه
 سنده فاطمه ازهره بنت رسول الله رضی الله عنها علی
 ابن ابی طالب رضی الله عنه حضرت لرینه تزویج
 بیورلدی •

وجوب صلوة عید اضحی ونحر — مذکور شهر
 ذی الحججه نك او تنجی کونی قربان بیرامی نمازی ادا اولنسی
 و قربان کسیله رکه مسلمینه ده قربان بوغازلنسی امر
 اولندی •

فوت امیه ابن ابی الصلت - شو آدم رؤسای
 قریشدن اولوب کتب سماویه بی او قوش و نبی اخر الزمانک
 کلک اوزره اولدیفنی تحقیق ایتشیدی . پیغمبرلک کندوسنه
 کله جگنی خولیا ایدرکن مأمول و خولیا سی چتمدیغندن
 « محزونچون پیغمبر اولدیده بن اولدم » دهرک حسدن
 کفری اختیار و سنه مذکورده فوت ایله عزم بئس القرار
 ایلدی .

بشنجی فصل

او چنجی سنہ ہجریہ وقایعی

قتل کعب بن الاشرف و ابی حقیق و سریہ زید بن
حارثہ و ولادت حسن رضی اللہ عنہ • غزوہ
احد • غزوہ جراء الاسد و بخت الرجیع و بئر معونہ •
شکاح زینب بنت خزیمہ و حفصہ بنت عمر بن الخطاب •

کعب بن اشرفک و ابی حقیقک قتلی و سریہ زید
بن حارثہ، ولادت حسن رضی اللہ عنہ

کعب بن اشرفک قتلی - کعب طی قبیلہ سندن
وانامی بنی النضیر یہودی لرنندہ • بدر غزاسندن صکرہ
رسول اکرم علیہ الصلوٰۃ والسلام افندمن حضر تلی
زید بن حارثہ و عبداللہ بن رواحہ بی مزده جیلکله
مدینہ منورہیہ ارسال بیور مشلر ایدی • کعب بن اشرف
او صرده خلیق اسلامدن تفرایدہ جک معاملہ یہ جسارتله
درلو درلو ترهاندہ بولندقدن صکرہ مکہ یہ کیدرک
مطلب بن ابی وداعۃ السہیمینک خانہ سنہ نزول و راست
کلانی فخر عالم افندمن حضر تلینک علیہ لرنده تشویق
ایله برابر بدرده • قتل اولان قریش ایچون مرثیہ لر
انشاد ایدوب کوزلرندن منافقانه یاثر دوکش و مؤخرأ

مدینه به عودتله کذلک بر طاقم تفوهات خبیثانه ده بولتمش
ایدی . ذات عالی پیغمبری « کعبی اولدرن کیمدر »
بیوردقلرنده اوس قبیله سندن محمد بن سلمه بو ایشی تعهد
ایدرک چند نفر اصحاب کرام ایله برابر مهتابلی بر کبجه ده
مدینه دن چتوب مرقومک خارج شهرده کی حصنه عزیمت
وبر تقریب مرقومی قتل ایلدی .

سلام بن حنیفک قتلی - مرقوم خیبر یهودیلرندن
اولوب کنیه سی ابو رافع ایدی . رسول اکرم افندهن
حضر تلریله اصحاب کرامی حتلرنده هروقت اذیت ایدر
ایدی . و یهودیلر ازرنده اعتباری اولدیغندن بونه
ایشلر ایسه انرده اتباع ایدرلر ایدی . کعبک قاتلی اوس
قبیله سندن اولوب سلام دخی خبائنده کعبه مسـاوی
اولدیغندن بونک قتلیده خزر ح تبه سی بالاسـتیدان
الدقلری رخصت اوزرینه خزر حی عبدالله بن عقیلک
ریاستی التده سکز نفر اصحاب کرام حضرتاتی خیبره
عزیمتله طریق تقریبنی بولوب مرقومی اولدردیلر .

سریه زید بن حارثه - بدر غزاسندن صکره طائفه
قریش شام طریق کاربانرینه اهل اسلامک تعرضندن
یک زیاده قورقویه طولداقرندن کاربانرینک عراق طریقله
سوقنی قرارلشدیردیلر . ابوسـنیمان بن حرب و صفوان

بن امیه نك دخی مالاری دروننده اولدیغی حامله برتجار
 قافله سی بکر بن و ائل قبیلہ سندن فرات بن حیانی بالاستیجار
 مکہ دن چتوب عراق طریقنه توجه ایلدکاری مسوع
 حضرت پیغمبری اولدقده زید بن حارثه رضی الله عنه
 رفاقتیه له قرده نام موضعه کاربانه یتشمکه اموال
 موجود لرینی اغتنام و فرات بن حیانی در دست ایله
 مدینه منوره یه کونوردیلر . فرات بن حیانی مدینه یه
 وصولنده شرف اسلام ایله تشرف ایتمش و قافله مذکوره
 اموالک خجی یکر می بیک در همه بالغ اولمشدر .

حضرت حسن رضی الله عنک ولادتی - س -
 مذکوره رمضان شریفنده حضرت حسن بن علی بن
 ابی طالب رضی الله عنه افسندمز شرف افزای مهد
 شهود اولدیلر .

غزوه احد

شو غزوه سنه مذکوره شوالنک یدنجی کونی وقوع
 بولدی . ابوسفیان بن حرب و عمرو بن العاص رفاقتیه
 شامدن چقان کاربان بدر وقعه سندن اول مکیه وارمش
 و کاربانک حامل اولدیغی اموال اصحابنک چوغنی بدر

مخاربه سه‌سنة كتمش اولديغندن عودتترنده تقسيم اولمق
اوزره ماللری دارالندوده حفظ ایدلمشیدی .

قربشك بدرده ایچدکاری زهرايه هزيمتك اجیسنی
ازاله ايتك فكريله ابو جهلك اوغلی عكرمه و عبد الله
بن ربیعہ ايله صفوان بن امیه کبی رؤسای قریش او
ماللرك ربحندن اهل اسلام علیهنده برقوه عسکریه ترتیبی
اصحابندن التماس ایلدیلر . هپسی بوکا راضی اولدی .

بدرده اسیر اولمشیکن برده اسلام علیهنده بولنماق
شرطیله بلا بدل عفو ایدلمش اولان شاعر ابو عزه
صفوان بن امیهنك وقوعبولان ابراهمی اوزرینه تشویق
خدمتنی درعهده ایلدیکندن قبائل ایچنه دوشوب راست
کلانله « اهل اسلامك غدیرله هر خانه سندن برصدای
مصیبت ایشیدیلان مکده کی قومشولریکزك حق جوارلرینه
حرمتکز بوقیدر » کبی مؤثر شعرلله باغره باغره ایاغی
یانمش کوپك کبی کشت و کنار ایلدی . مسافع نام
شاعر ايله دهاة عربدن محدود عمرو بن العاص و هبیره
بن وهب دخی ام القرى جوارنده کی قبائل ایچنده
طولاشه رق خلقی ایاغه قالدردیلر . كرك انلردن ، كرك
اهالی مکهدن اوچبیک نفری جامع برقوه عسکریه تشکل
ایلدی . شو عسکرک ایچنده ایکیوز نفر زرهللی سواری

واوچیک دوه موجود ایدی • احابیش دیو مشهور
اولان بنو مصطلق و بنو هون قبیلہ لریدہ شو اردودہ
ایدیلر •

ملحمہ بدرده بدر حیاتلری منخسف اولان اقربالرینک
انتقاملرینی المی ایچون بر طاقم نسوان محفلرله قریش
اردوسنه قارشدقلری کبی وقت محاربه ده بدر مقتولرینک
مرثیدلرینی او قومق و دف چالوب محاربلری تشجیع ایتک
ایچون مغینه لرده رفاقتلرینه الندی •

ابو صفیان بن حرب اردوی مذکورى بالاستحباب
ذوالخلیفه نام محله کلدکارنده یهودیلر واسطه لرله نشر
اولنان اراجیف قولیرا کبی یا بلغه باشلادی •

عباس بن عبدالمطلب رضی الله عنه حضرتلری
معذرت بیانله او جمعیه قارشمامش ایدی • قریش اردوسنک
مکه دن حرکت ایده جکلری وقت وقوعاتی حاوی بر
مکتوب یازوب ساعی مخصوص ایله رسالتپناه افندمن
حضرتلرینه کوندردی •

مکتوب قبا قریه سنده حضرت پیغمبره واصل
اولغله ابی بن کعبه او قوتدردقدنصکره اشراف قبادن
سعد بن الربیع ایله بعدالماذاکره کتمانی وصیت و مدینه یه
عودت بیوردیلر • تحقیق ایچون حباب بن المنذر مکده

طوغری یوله چتارادی . لیکن شو مسئله قباده محرمانه
قونشیلورکن سعدک زوجہ سی ہر نسل سہ بر طرفدن
دیگمش اولدیغندن ذوالخلیفہ یہودی لری تخم اراجینی
مدینہ حوالیسنہ سریمکد باشلامزدن اول مدینہ نک ایچی
شو حوادث ایله طولدی .

حباب بن المنذر ایسہ مدینہ یہ بر قوناق مسافده
عریض نام محلہ یتمسیلہ برابر قریش اردوسنک اورالہ
قدر اچلدیغنی کوردیکندن عودتیلہ کتوردیکی معلومات
حضرت عباسک یازدیغنی تأیید ایتدی .

قریش اردوسی والدہ ماجدہ رسالینہینک مرقدی
اولان ابوا نام منزله کلدکار تده اوسفیانک زوجہ سی ہند
بنت عتبہ شاید اردولری مغلوب اولور ایسہ ہر عضوینی
بر اسیر ایله دکشمک اوزرہ مادر عالیکھریغھبرینک قبرینی
نیش ایله کوکلرینک چتارلسنہ اصرار ایلدی . بعض
عقلا « صکرہ محمدیلر دخی بزم موتالرمزک کوکارینی
چتارلر » دیو منع ایتدیلر .

مذکور اردونک مدینہ جوارنده کی عین طاعنه
کلدکاری کیجہ رسول محترم صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم
افدہز - ارقہ لریہ بر زرہ کیمش وانی زرہک یقہ سنہ
صوقش اولدیغنی ومیدانده برطاقم اوکوزلر بوغازلنوب

قلیچنک او جنده بر کدک اچلدیغنی رؤیاده کورد کلرندن
 فرداسی بو رؤیابی اصحاب کرامه نقل ایله او کوزلرک
 ذبحی بعض اصحابک و قلیچک کدیکی اهل بیتدن بر ذاتک
 شهادتیه دلالت ایوب زره دخی مدینه اولدیغنی تعبیر
 ایتمکه شو رؤیا حکمنجه مدینه ده طور مق و دشمن هجوم
 ایدر ایسه مدافعه ده یولتمی خیر لو اوله جغنی بیان
 بیوردیلر . لیکن انصار دن بدر غزاسنه کتماش اولان
 یکتلمر «مدینه ده تحصن ایتکی دشمن قورق اقلغمزه جل ایدر»
 دیوب قارشو کیدرک حرب اولنمسنه اصرار ایلد کلرندن
 صاحب رسالت افندمز ناچار و ناخواه موافقت
 کوستردی .

او کون یوم جمعه ایدی . نمازدن صکره فضائل
 جهادی حاوی بر خطبه بلیغه او قویوب نصرتک صبر
 و ثباته تابع اولدیغنی توصیه بیوردیلر . لوازم حریره نک
 اکلنده امر اعطا اولندی . ایکندی نمازینک عقینده
 حجره سعادتیه دخول ایله ایکی زره داودی کیوب
 قلیچلرینک جائلندن بر باغ ایله کرواری باغلاقدن صکره
 طشره چقدیلر .

ذات حضرت پیغمبری هنوز حجره سعادتیه ایکن
 رئیس الانصار سعد بن معاذ ایله اسید بن حضیر

خارجده حربہ اصرار ایدنلری بالمواخذہ «مزر رسول
 اللہک مرضیسنہ مخالف بولندیکز» دیدکلرندن مصر
 اولنلره ندامت کلوب حجره سعادتدن خروج نبویده «یا
 رسول اللہ بزخطا ایلمدک . امریکز اوزره حرکت ایدهلم»
 دیدیلر ایسهده «بوسوزک وقتی کچدی . بریندهمیر که سلا -
 حلوب چقه امر الہی ظهور ایتدیچکه دونه مز» دیرک
 اته یئندیلر .

عسا کر اسلام ایچون مرتب اولان اوچ سنجاقدن
 لوای مهاجرین مصعب بن عمیرہ، لوای اوس اسیدین حضیرہ،
 لوای خزرج حباب بن المنذرہ اعطا بیورلدی .
 موجود عسکر بیک نفردن، زرھلیلر یوز کیش-یئدن
 عبارت ایدیلر . ایچلرنده ایکی سواری وار ایدی که بریسی
 رسالتپناه افندمز، دیگر بری ابورده ایدی . رئیس المنا-
 ققین عبداللہ بن ابی بن سلول کندویہ تابع اولان اوچیوز
 منافق ایله بواردویہ النحاق ایتشیدی . رفقاسیلہ کیرویہ
 دوندیکنندن عسکرک مقداری یدیویزه تنزل ایدی .

اردوی هم-ایون شیخین نام محله واردوقده بالمعاینہ
 عسکر ایچینده اون بش یاشنه وار مامش برطاقم چوجق
 کورلدی . بونلرک مدینہ یه اعاده لری امر بیورلدوقده شو
 چوجقلردن رافع بن خدیج اوق اتمقدہ ماهر اول-بغی

بیان اولندیغندن رافعک برابر بولمسی تجویز ایلدی .
 اعاده اولنده جق صبیاندن سمره بن الجندب رافعک قالدیغنی
 کوردکده « رافع ایله کورش طوته رز » دیو ادعا ایلدیکندن
 امر رسالتینده ایله کورش طوتدیله . سمره رافعه غلبه
 ایتکله انکده عسکرله کلمنه مساعده بیورلدی .

کیدیله جک محل یاقن ایدی . لیکن مدینه دن کیچ
 چیقلمدیغندن ایشام چاتمقنه موقع مذ کورده قالدیله .
 فخر عالم افندمز او کیجه رؤیاده - ملکار حضرت
 حزه بی غسل ایتدکارینی - مشاهده بیورمشلردر .

کیجه نک او چنجی ثلثی ایچنده عسکره حرکت امری
 ویرلدی . صباح نمازینی شوط دینلان محله جاعتنه
 ادا بیوردیلر .

قریش اردوسی احد طاغینه ک یاقنده کی عین نام
 جبلک یاننده قونمشیدی . اردوی همایون عدوة الوادیه
 نزول ایدرک احد طاغنه ارقه ویروب مدینه یه قارشو
 صف باغلا دی .

قریشک علمدارلغی عبد الدار اولادینه مخصوص
 ایدی . بودفعه بایراق او طاقدن طلحه بن عثمانک النده
 ایدی . ودشمن اردوسنک مینه سنده خالد بن الولید ،
 میسر سنده عکر مه بن ابی جهل قوماندان اولوب کنکشلر

اوزرلرنده عبدالله بن ربیعہ ایدی . عمر و بن العاص ،
صفوان بن امیہ دخی بر فرقه اوزرلرنده و جہلمی قافلہ
سالار اشقیاء ابو سفیانک ریاستی التذہ ایدی .

اردوی سعادتک طلیمہ سنہ ابو عبیدہ بن الجراح ایله
سعد بن ابی وقاص ، ساقہ سنہ مقداد بن عمرو مأمور اولوب
عکاشہ بن محسن صاغ ، ابو مسلمہ عبد الامید صول قولہ
قوماندان ایدیلر .

حضرت یثیمبر وسط عسکرده ایدی .

اردوی ہمایونک صول طرفندہ کی عین طاغندہ
دشمنک ہجو منہ مستعد بر درہ وار ایدی . خوات بن
جبیرک برادری عبدالله بن جبیر حضرت تری الی نفرتیر
انداز ایله اورایہ اقامہ اولندی . و دشمن کرک غالب
اولسون کرک مغلوب تیر انداز لک اولدق تری یردن ایرلما .
ملرینہ امر ویرلدی .

رسول اکرم افندمز حضرت تری النہ بر قلیج المش
ایدی کہ او قلیجک اوزرلرنده

فی الجہن عار و فی الاقبال مکرمة

والمرء بالجہن لا ینجمون القدر

بتی یازیلی ایدی . « شو قلیجی کیم الور » بیوردیلر .

بعض ذوات طالب اولدی ایسه ده التفات بیورلدی .
 اصحاب کرامدن ابو دجانہ نام بہادر « یارسول اللہ شو
 فلیجک حتی ندر » دیوسؤال ایلدکده « اکیلوب بوکلنجہ بہ
 دکن دشمنہ اورمقدر » جوابی اعطا بیورلدی . ابودجانہ
 او شرط ایله قلیجی الرقن صکرہ باشنہ اولوم نشانہ سی
 اولمق اوزرہ برقرمزی صارغی صاروب ایکی عسکر
 اراسندہ پک مفتخرانہ نمایندہ کز مکہ باشلادی . سرور
 کائنات افندمن « شو یوریش بر یوریشدر کہ بویله بر زمانہ
 مقبول و بشقہ وقتہ مغضوب الہی اولور » بیوردیلر .

مشرکینک سنجاقداری طلحة بن عثمان ارطاة بن
 شرحبیل ایله برلکده میدانہ ایندرک « ای محمدک اصحابی
 سزک قلیجکزلہ بزم کیدہ جکمز محل جهنم » بزم قلیجکمزله
 سزک کیدہ حکمکز محل جنت اولدیغنی سویلیورسکمز . بنم
 قلیجکمزله جنتہ کتمکی استیان ، یاخود کندی قلیجی ایله
 بنی جهنمہ کوندرن یوقی » دیدکده حضرت علی قارشو
 چیقوب . بر قلیج ایله طلحہ بنی جهنمہ کوندردی . لکن طلحہ
 دوشرکن عورت یری اچلدیغندن حضرت علی کرم
 اللہ وجهله یوز بنی دوندرمکله رسول اکرم افندمن
 « یا علی نیچون طلحہ دوشرکن یوز چویردک » دیدکارنده

«باقعه حیا ایلدم» سویلدی. طلحه نك ارقداشی ارطاة
دخی حضرت حزه نك قلبیجه جهنمه کتدی.

ابو دجانه حضرتلری رسول اللهک ویردیکی قبیح
ایله دشمن اوزرینه حله ایدرک قلبی قالدردیچه بردشمنه
اورمق سزین ایندیرمدی. صفوف اعدایی صاعقه کبی
یاروب انتهاسنه دکن کتدکده هندبت عتبه نك قومانده
سبیله طاغ اتکنده دف چالمقده اولان قارینک یاتنه
یتشدیکندن هنده اورمق ایچون قلبی قالدردی ایسه ده
یغبرک ویردیکی قلبی برمکر وهه نك قایله بولاشدرمغی
لایق کورمیوب اورادن عسکره طوغری عودت ایلدی.
حزه وعلی و ابو دجانه حضراتک شومق اتلده
کوستردکری بسالت فوق العاده ایدی.

دین ارسلانلرینک هر بریسی نشر مهابتله میدان کار
زاری دشمن دینه تنک ایلدکلرندن اعدای دین انهزام
ایله تارمار اولدقلری کبی طاغ اتکنده دف چالوب
ایرلایان هند وارقداشلرینک هر بریسی «واویلا» دیو
باغره باغره طاغره طوغری قاچدیلر.

لیکن مجاهدین شوغلبه اوزرینه دشمنک میدانده
براغوب قاچدقلری مالدرینی یغمایه باشلادقلرندن دره
جهتنی محافظه یه مأمور اولان کناکشلر ارتق دشمن

دونوبده هجوم ایله مزلز ظنی ایله انلر کده یدی سکز نفر
 دن ماعداسی یغما میداننه قوشدیلر . عبد الله بن جبیر ایله
 ثبات ایدن ذوات امر رسواللهی اخطار ایلدیلر ایسه ده
 کیدنلری دوندره مدکری جهته دشمنک صاخ قول
 قوماندانی خالد بن الولید دره جهتنی بوش کوردیکی انده
 سبل بلاکی عسکرله اورادن هجوم ایدرک عبد الله بن
 جبیر ایله ارقداش لرینی شهید ایلدی .

طاغلان دشمن عسکری اوزاقدن خالدک غلبه سنی
 کورملریله برابر معرکه یه دونه رک بازار کارزار حریق
 اصابت ایدن ایلده کبی ینه طوشمغه باشلادی .

دشمنک بتکرار لوای نحوست التوامی اچلدی .
 امر پیغمبری ایله حله ایدنلر دشمن سنجاقدار لرینی بری
 بری اردنجه یره یاتردیلر که سنجاقدارلرک بعضی لرینی
 اولدن حضرت علی ایدی . بو اراق دشمن عسکرندن
 یاقن کلکده اولدیغی کوریلان بر مفرزه نک مدافعه سی
 ایچون طرف رسالتیناهیدن حیدر کراره امر ویرادی .

حضرت علی براتشین حله ایله هر بریسنی چل یاوروسی
 کبی بر طرفه طاغندی . بو حله ده غیبدن (لافتی الا
 علی لاسیف الا ذوالفقار) صداسی ایشیدیله یور ایدی .
 نه چاره که دشمن دین کمانکشلری اولدرد کدنصکره

موقع رسول اللہ یاقن کلدکارندن حضرت علی مدافعه
 و علمدار نبوی مصعب بن عمیر حضرت پیغمبردن برخطوه
 بیله ایربله میوب جانسپارانہ محافظہده ایکن ابن قتہ
 دیدکاری کراه مصعبی رسول اللہ ظنیله اوروب شهید
 ایلدی .

حضرت جزهنگ بدر غزاسنده اولدردیکی طعمیهنگ
 قونداشی جبیر بن مطعمک اصول حبشه اوزره حربہ
 قوللانمقده مہارتی اولان کولہ سی وحشی جبیر طرفندن اول
 حضرتی قتله مأمور و بو خدمت مقابلی عتق ایله موعود
 ایدی . وحشی فرصت کوزدوب طورر و حضرت
 جزه دشمن عسکرندن راست کلدیکنی شمشیر خونپاشیله
 اوررکن وحشی فرصت دوشورب اول سرور مجاہدینی
 بر حربہ ایله شهید ایلدی .

ابن قتہ مصعبی رسول اللہ ظنی ایله اولدردکده
 « محمد قتل اولندی » دیو نہیق کرہنی قالدردی . اصحاب
 کرامدن شو صدایی ایشیدنلر شاشروب یوزلرینی کیرویه
 چویردیلر . حیفا کہ ارقہده اولان اخوان دینی کمال
 تلاشلرندن دشمن ظنیله اورمغه باشلادقنلرندن شو یکشلق
 اراسنده برطاقم اصحاب کرام عازم دارالسلام اولمشدر .

ابن قثمہ نك اوندای کریمی اوزرینه حضرت پیغمبرك
وفاتی شایعه سی ایکی طرفه ده منتسیر اولمغه اسلام
عسکری بوزلدی .

حضرت پیغمبر اصحاب کرام لرینی تشجیع ایچون هر
طرفه حرکت بپورمغه باشلادقلرندن او حرکت اثناسنده
قریش اردوسنده بولنان عتبه بن ابی وقاصك اتدیغی
طاش رسول اکرمك صاغ طرفه کی رباعی دیش-لرینی
قردی [۱] .

ابن قثمہ نك اتدیغی طاش اول حضرتك بوزینه
دوقندیغندن یناغندن قان اقمغه باشلادی [۲] .

ابن قثمہ نك طاشی رسول اکرمك لابس اولدیغی
زرهك ایکی حلقه سنی قروب یناقلرینه باترمشیدی . او
اثاده بعض مشرکین ینه طاش اقمغه دوام ایتدیلر .
حضرت علی ایله حضرت طلحه طاش اتانلره جمله ایدرک
هر برینی برر قلیج ایله یزه یاتردیلر .

سعید بن الخدری حضرتلری و جنات پیغمبریدن

[۱] عتبه نك بو وقعندن صکره ذریعی علی انعموم رباعی

یمندن محروم اولمشلردر .

[۲] بدد عانبوی اوزرینه برطاغ کچیسی ابن قثمہ بی بوینوزلری

ایله ذلیک ذلیک ایدرک اوندر مشدر .

افان قانلری امدیکندن حقهده مشکوة صدر نبوتدن (من
 مس دمی دمه لم یصبه النار) بشارتی طلوع ایتدی .
 عبیده بن الجراح حضرت تبری رخسار پیغمبری به باتمش
 اولان زره حلقه لرینی دیشیله چتاردیغندن ایکی اوک
 دینی دو شمش و طلحه بن عبیدالله حضرت تبری دشمنلردن
 بریسنک ذات رسول الله اتدیغی قلیجه النی قارشو
 ویردیکندن الی یازه لوب چولاق اولمشدر . رضی الله عنهم .
 حضرت جزه نك شهادتی وحشی طرفندن هند بنت
 عبهیه تبشیر اولندوقده هند بویننده کی التون کردنلغی
 وحشی به بخشش و یروب جزه ایله سائر شهدای کرامک
 ایله دیزدیکی برون و قولاقنندن بر کردنلق طاقش
 و حضرت جزه نك جکرینی چتاروب پارچه سنی چیمش
 ایسه ده یوطه مامشدر .

ابن قننه نك اعلانی اوزرینه اصحاب کرام رسول اکرم
 وفات ایلدی ظنیله متأسفاً طاعلیق استدیله . انس بن
 نضر حضرت تبری « ای جماعت مسلمین محمد وفات ایتدی
 ایسه تکریسی وفات ایتدی یا . دین اغورنده جنک
 ایدهلم » دهرک سائر لرینه جسارت ویردی . ینه جنکه
 دوام اولندی . کعب بن مالک حضرت تبری نك نظری
 اکترین حضرت پیغمبره تصادفله « یا معشر مسلمین هذا

رسول الله « دیو ندا ایتمکله اصحاب کرام آبروان کبی
اول سر و حدیقہ رسالتک خاکپاینه طوغری اققه
باشلادیلر .

رسول اکرم استراحت ایچون احد طاغنیک اراسنه
کوتوریلوب ابوبکر عمر، علی المرتضی، طلحه، زبیر،
حرث بن الصمه حضراتیله سائر اصحاب کزین اوراده
ایکن کفاردن ابی بن خلف بر طرفدن « یا محمد یا بن سنی
اولدره حکم . یا سن بنی اولدره جکسن » دیو قوشمقله
حضرت رسول مرقومک بویننه بر حربہ اوردوقده ابی
تندن دوش-وب بر قابورغه کموکی قرلدی . « محمد بنی
اولدردی » دیو طاش یمش کوپک کبی باغره باغره
قاچوب ارقداش-لرینک یاننه کتدکده بعضیلری « س-نی
قورقیله جق درجه ده یاره لی کورمبورز . بونه تلاشدر »
دیدکلرندن ابی « محمد مکده ایکن برکون کندوس-نه
سنی اولدره حکم دیمشیدم . ان شا الله بن سنی برکون
اولدررم سویلش-یدی . بکا بر فسکه طاشی بیله اتسه
ایدی بنم ایچون قورتلش یوق ایدی . حربہ سنی یدم .
ارتق بن صاغ قالمیه جنم » س-ویلش و فی الواقع مکده
کیدرکن اوکوز کبی باغره باغره هلاک اولمشدر .
حضرت پیغمبر جبل اهداراسنده ایکن حضرت

علی زرنهنگ طائی ایله سو کتوروب یاره لرینک قانلرینی
بیقادی . و ابدست الهرق اقتدار سزلقلری جهتیله قاعداً
نماز قلدیغندن اصحاب کرام دخی قاعداً اقتدا ایلدیلر .

موت رسول الله دائر منتشر اولان اراجیف
مدینه یه یتشدکده فاطمه الزهرا رضی الله عنها حضرتلری
اغلیه اغلیه مدینه دن چتمقله حضور نبوی به کلوب
جریحه رسالت پناهیدن افان قانلرک ارقه سی کسلیدیکنی
کور دیکندن بر حصیر پارچه سی یاقوب کولنی یاره
اوزرینه باصمقله قان طور مشدر .

بو صرده ابو سفیان بر طاقم خذله ایله طاغنه چقمق
استدکده برو طرفدن بالمقابله توسکور دیلوب محاربه
ختام بولدی .

محافظه پیغمبری اتناسنده سعد بن ابی وقاص
حضرتلرینک فوق العاده غیرت و همتی وقوع بولمشدر .
اوکون دشمنه بیک قدر اوق اتمقله کلان اوقلری حضرت
پیغمبر طویلایوب سعده و یردیکه (یاسعدارمی فداک
ابی وامی) بیوربورل ایدی .

ذات رسالت پناهینک وفاتلری قریش اردوسنده شابع
اولدوره ابو سفیان صحیح اولوب اولمدیغنی اوکرنمک
مراقنه دوشدی . رسول اکرمک بولندقلری محله یاقن

کله رښه اوچ دفعه « محمد صاغیدر » و بعده اوچ دفعه
 « ابوبکر صاغیدر » ، « عمر صاغیدر » دیو باغردقه
 امر نبوی ایله هر کس سکوت ایلدی . ابوسفیان آومنه
 طوغری دونوب « اوچیده حیاته دکدر » سوتلمنه
 حضرت عمر طیانہ ماقله « یا عدو الله یلان سویلیورسن .
 الله اوچیده سنی رقیل ایتک ایچون صاقلیور » بیوردیلر .
 ابوسفیان - بزم عزى ، هبل کبی معبودلرمز وار .
 سنزک عزاگز ، هبلکمز یوقدر .

حضرت عمر - (امر پیغمبری ایله) بزم مولامز
 وار . سنزک مولاکمز یوقدر .

ابوسفیان - یا عمر الله ایچون سویله . محمد صاغیدر .
 حضرت عمر - صاغدر یا عدو الله . سنزک
 سویلیدیگک سوزلری ایشیددیور .

ابوسفیان - یا عمر سن ابن تهمذدن طوغری سوز ایسن .
 فقط بو کون بدر کوننه مقابلدر . کله جگ سنه بدر
 قریه سنده کوریشه لم .

حضرت عمر - (اشارت رسول اکرم ایله)
 ان شا الله .

بوند نصکره قریشک عسکری یوزلرینی مکده چوپوروب
 کتدیله . فخر کائنات افندمز شهدای کرامک نمازلرینی

قیلوب هر بریسی هیئت حاضره سیله دفن ایتدردی .
 بو محاربه ده کی شهدای مسلمین یتش نفر اولوب
 مشرکینک مقتولاری یکر می ایله اوتوز اراسنده در . لکن
 مجروحلری چوقدر .

شو هزیمته قدر اهل اسلام اراسنه قارشمش اولان
 منافقتر معلوم دکل ایدی . بوندن صکره دوست دو شمن
 سچلدی .

هزیمتک باشلوجه سببی ایکیدر که بریسی قبل المحاربه
 « مدینه ده تحصن ایدلم » دیوو قوعبولان امر پیغمبری به
 مخالفقدر . مع مافیه امر پیغمبری (وما ینتطق عن الهوی
 ان هو الا وحی یوحی) سرینه مظهر اولدیغندن فیما بعد
 اصحابدن هیچ برکسه رسول اکرمک امرینه مخالفت
 ایتماشدر . ایکنجیسی غلبه دن صکره یغما به میل ایله
 دشمنک فرصت بولسیدر . هزیمت مذکوره حقنده اولان
 حکمتلر مفصلاتده مسطوردر .

غزوه جراء الاسد، بعث الرجیع، نکاح

خزیمه و حفصه

غزوه جراء الاسد - احد وقعه سندن صکره
 قریش اردوسی بوزلرینی مکه به چو پروب کیدرکن عکرمة
 بن ابی جهلک اصرار ایله « کله اسلامیه بی بردن بره محو

ایدهلم « دیو بتکرار حربہ عودت ایتیکه قرار و بردکاری
 سموع نبوی اولدوقده احد غزاسنده بولنان اصحاب کرامی
 بالاسنحاب یاره لی اولانئر جریحه لرینی صاروب مدینه دن
 حرکت بیوردیلر . حراء الاسد نام موقعه قدر کتدکارنده
 قریش « حرکتلرینه مجال براقیق » زعمنده اولدوقلرینی و
 اهل اسلامک اوزر لرینه کلکده بولندوقلرینی لدی الاستخبار
 خوف و دهشتله مکه یه طوغری سرعت ایلدیلر .
 رسالتپناه افندمز دخی رفاقلمرنده کی مجاهدین ایله برلکده
 مدینه یه عودت بیوردی .

قریش اردوسندن کیرو قالمش ایکی شخص که بریسی
 بدر وقعه سندن صکره عفو اولنمشیکن بتکرار اهل اسلام
 علیهنده بولنمش اولان شاعر هاجی و دیکری بنی امیه دن
 معاویه بن مغیره ایدی ایکیسیده اعدام اولندی .

بعث الرجیع - هجرتک او چنجی سنه سی شهر صفرده بنی
 هون قبایله سندن متفرع عضل وقاره طاقندن بعض اشخاص
 حضور رسول الله کلوب ایچلرنده اسلامتی قبول ایتمش
 ادملر بولندیغنی و قرآن کریمی تعلیم ایچون بر قاج ذاتک
 کوندلمسی لزومنی بیان ایتدیلر . فخر عالم افندمز اصحاب
 کرامدن مرثد بن مرثد ، خالد بن البکیر ، عاصم بن ثابت ، خبیب
 بن عدی ، زید بن الدشه ، عبدالله بن طارق نام ذواتی ایچلرینه

کوندردی • عضل وقاره خلقي بنی هذیل قبیله سیله
 بالاتفاق ایادی اهل اسلامده اولان اسیرلرله استبدال
 ایلك اوزره مشارالیه می توقیف ایتمک استدلکارندن ذوات
 مشارالیه امتناع و اورایه جوار بولنان طاعه التجار
 ایلدیلر • اوزرلرینه وقوع بولان تهاجه مدافعه کوسترکن
 مرشد و خالد و عاصم شهید اولوب دیکرلرینی در دست
 ایله مکیه کوتوردیلر • ابن طارق یولده باغنی چوزوب
 قاجارکن قتل اولندی • ماعداسنی احد غزاسنده اقربالری
 مقتول اولانلره صداندقلرندن بایعلری هپسینی شهید
 ایتملردر •

وقعه بئر معونه - ینه سنه مذکوره شهر صفرنده
 عامر بن صعصعه قبیله سنک ریسی ملاعب الاسنه ابوبرا
 عامر بن مالک بن جعفر بعض هدایا ایله حضور رسول
 الله کلوب هدیه سنی عرض ایتدی ایسه ده حضرت
 پیغمبر قبول بیورمدی • عامر اسلامه دعوت اولندوقده
 تردد ارايه سیله برابر بعض اصحاب نجد حوالیسنه
 کوندریلویده اورالرده کی عربلر اسلامه دعوت اولنسه لر
 قبول ایده جکری ظنده بولندیغنی بیان ایتدی • ذات
 عالی رسالتینهای عدم اعتماد اظهار بیوردیلر • عامر
 جایه لرینی تعهد ایلدی • بونک اوزرینه منذر بن عمرو

الانصاری یتیمش و علی روایة قرق نفر اصحاب کزین
ایله مدینه منوره یه درت مرحله بعدنده بولنان بئرمعونه
طرفنه کوندردیلکه و صوللرنده رسول اکرم افندمزک
تسطیر بیورمش اولدقلری مکتوب شریفی عامر بن طفیله
کوندردیلر . عامر مکتوبی اچوب او قومسزین حاملی
بولنان حرام بن ملحانی قتل و اصحاب مشارالیهکم
اوزرلرینه وارمق اوزره بنی عامردن اعانه طلب ایلدی .
بنی عامر ابو برانک ناموسنی محافظه ایچون اعانه ایتدیلر .
عامر بن طفیل بنی سلیم و بنی ذکواندن بالاستعانه
طوپلادیغی اشخاص ایله کیدرک اصحاب مشارالیهم
حضراتنی شهید ایتددر . بونلرک لارندن برتقریب ایله
تخلیص کریبان ایدن عمرو بن ابیه مدینه یه عودتله کیفیتی
حضور حضرت پیغمبری یه عرض ایلدی .

بوسیه عقبنده بنی سلیم و بنی ذکوان قبیله لرینی وبا
و قحط و غلا استیلا ایتکله ازوقت ایچنده یدی یوز ادملری
تلف اولمشدر .

نکاح زینب و حفصه - غزوه احددن صکره عبد
الله بن جحش رضی الله عنک زوجه سی ام المساکین زینب
بنت خزیمه رضی الله عنهای رسول اکرم افندمز حضره -
قلری نکاح بیوردیلر .

بدر غزاسی اثنا سنده حضرت عثمان رضی الله عنہ
 زوجہ محترمہ سی رقیہ بنت النبی وفات ایلدیکی یوقاروده
 یازلمشیدی . حضرت عمر بن الخطاب کرمه لری حفصه بی
 حضرت عثمانه نکاح نیتنده اولدیغی حالده صکره شو
 نیتدن واز کلمکله حفصه بی ذات عالی پیغمبری نکاح بیورب
 حضرت عثمان کرمه پیغمبری ام کلثومی نکاح ایلدی .
 مقدسجه حضرت رقیه نك و صکره ام کلثوم حضرت ترینک
 زوجی اولمق شرفنه نائل اولدیغی جهته حضرت عثمان
 رضی الله عنه ذوالنورین تسمیه اولمشدر .

التنجی فصل

در دنجی سنه هجریه وقایعی

غزوه بنی النضیر، غزوه ذات الرقاع، غزوه

بدر الثانیه، ولادت حسین رضی الله عنه

غزوه بنی النضیر - یهوددن بنی النضیر قبیله سی مدینه
 منوره جوارنده بر محله ده متوطن ایلدیله . اهل اسلام
 علیه ده بولتماق اوزره مقدا حضرت پیغمبر ایله معاهده
 ایتشملر ایکن احد غزاسندن صکره اسلام علیه نه قیام
 وبعض مرتبه سو قصد و معامله یه تصدی ایلدیله . سید

کائنات علیہ افضل الصلوات افندمز سنہ مذکورہ نک
 ہمدئی اولان شهر ربیع الاولہ عسکرلہ کیدرک حصارلرینی
 محاصرہ بیوردی • التي کون محصور قالقدن صکرہ
 استیمان ایلدکلرندن مساعده حضرت رسالتیناھی اوزرینہ
 التي یوز دویہ تحمیل ایدہ بیلدکلری اشیاریلہ شام طرفنہ
 کیدرک ماللرینک بقیہ سی بین الغزاة اغتنام و حصارلری
 ضبط اولمشدر •

غزوة ذات الرقاع - سنہ مذکورہ ربیع الاولندہ
 رسول اکرم افندمز غزا ایچون نجدہ متوجهاً اصحابدن
 برجاعتلہ ذات الرقاع نام موقعہ قدرکتدکلرندہ غطفاندن
 بر جمعیتہ تصادف اولندی ایسہدہ حرب وقوعبولقسزین
 عودت بیوردی •

غزوة بدر ثانیہ - احد وقعدہ سنہ ابوسفیان
 « کله جک سنہ بدزده کوریشلم دیمشیدی • بوسنہ
 عسکرلہ مکہ دن چقدیغی ایشیدلمکله فخر عالم افندمز
 شهر شعبانده بیک بشیوز نفر اصحاب کرام ایلہ مدینہ دن
 حرکت و بدرہ قدر عزیمت بیوردیلر ایسہدہ ابوسفیان
 عسا کر اسلامینک کثرتنی بالاستماع کیرو دوندیکی خبری
 الندیغندن مدینہ یہ عودت بیوردی •

ولادت حسین رضی اللہ عنہ - سنہ مذکورہ

شهر شعبانك او چنجى كونى حضرت حسين بن على
رضى الله عنه افندمز شرفبخش مهدي شهود اولمشدر .

يدنجى فصل

بشنجى سنه هجرية وقايعى

غزوه دومة الجندل، غزوه خندق، غزوه

بنى قريظه، غزوه غابه .

غزوه دومة الجندل - دومة الجندل دمشقه بش

و مدينه يه بش مرحله ده واقع بر شهر و قلعه در .

اهالي سندن بعضيلرى ابناء سبيله صارقندىلق ايلدكارندن

رسالتيناه افندمز حضرتلى بيك نفر دلاور ايله سنه

مذكوره شهر ربيع الاولنده تاديب ايجون اوزرلرينه

كتمكله يول اوزرنده صارقندىلق ايدن طاقر وصول

نبويدن مقدم خبر الوب فرار ايتمش اولدقرينه مبنى

كسه يه تصادف اولمديغندن عودت بيورلدى .

غزوه خندق - خندق غزوه سى سنه مذكوره

شهرشوالنده وقوعبولمش و اون بش كون ممتد اولمشدر .

بو معركه ده مشركينك طوائف متعدده سى برلشديكنندن

بوكا غزوه احزاب دخى دىبلور .

مقدمه تنكيل اولنان يهوديلرك بر طاقى خيبر

حوالیننه کتشلر ایدی . رئیس لرندن حی بن اخطب ایله
 ارقداش لری مکّه یه کیدرک اهل اسلامدن انتقام المق ایچون
 قریش ایله اتفاق ایلدیلر . غطفان و بنی قریظه قبیله لرینک
 موافق لرینی الدقدنصکره مجتمع اولان درتدیک نفر ابوسفیانک
 ریاستیله مدینه یه طوغری بوله چیقدیلر . فزاره و مره
 قبیله لریله نجدک بعض قبائلی دخی یولده انلره التحاق
 ایتمکله جمعیت لری اون بیک نفره بالغ اولدی .

کیفیت مسموع حضرت پیغمبری اولدوقده مقابله
 ایچون تجمع ایدن اوچبیک نفر مجاهدینک دشمن عسکرینه
 نسبتله از لغندن ناشی سلمان فارسی حضرت لری مدینه نک
 اطرافنه فارس اصولی اوزره خندق چکلمسیله مدافعه ده
 بولنلسنی مناسب کوردی . خندق ایسه عربلرجه معلوم
 برشی اولدیغندن امر نبوی و سلمانک تعریف و مباشرتی
 ایله عموم اصحاب کرام چالشه رق آز وقتده اطراف شهره
 بر خندق کشیده اولندی . خندق حفر اولنور ایکن
 حضرت پیغمبر بالذات ارقه لریله طپراق طاشیقده و سلمان
 فارسی حضرت لری اون عمه قدر چالشقمده ایدی .

دشمن اردوسی مجمع السیول نام محله کلوب اکثریسی
 احد جانبنه قوندیلر . و اسلام اردوسیده معیت رسالت پناهی
 ایله خارج شهره چیقوب سالمع نام طاغاه ارقه ویردیلر .

خندق اسلام ایله دشمن عسکری اراسنده ایدی .
 مشرکین برهجومده اهل اسلام چکینیوب کچهرز
 دیرکن اوکارنده برخندق ظهور ایدرک بویله برشی ایسه
 نه کورمش نده ایشتمش اولدوقرندن خندق اوته یوزنده
 ایلشوب قالدیلر . وبلکه کچیکه جک بریر بولورز دیو
 اوته یی برویی ارادیلر ایسه ده بوله مدققرندن اولدققری یرده
 اسلام عسکرینی بالمحاصره اوق اتمغه باشلادیلر . برو
 طرفدن دخی مقابله یه دوام اولندی .

خندق اهل اسلام جهتمده کی مواقع مناسبه تک محام
 فظه لرینه بشقه بشقه مأمور لر تعیین اولندیخی کبی خندق
 براز محلی یتشدریله میوب ناقص قالمش اولدیغندن ایتکه کی
 بولنان شو موقعیده بالذات فخر عالم افندمن محافظه
 بیوره یور ایدی . لیکن عرب محارب لری اوزامیوب روز
 کار کبی کلور پکر صورتده جریان ایدرکن بو محاصره
 کونرله اوزادیغندن محصورین ایچنده تکثر ایدن مضایقه
 منافقره ایچیه بر سرمایه قیلوقال اولوب درلو دراو
 اراجیف ظهور ایتکه باشلادی . بناء علیه بوغزاده
 چکیلان مشکلات بشقه غزالردن زیاده ایدی .

سید کائنات افندمن غطفان وفزاره قبیل لرینک بیو
 کلری عینه و حارث ایله خفیا مخبره بیوروب مدینه خرما

محصولک بر ثلثی انلره ویرلمک اوزره موافقتلرینی الدی
ایسه ده بویله بر مصالحه ایچون وحی الهی ظهور ایتدیکندن
کیفیتی اصحاب ایله مشاورهیه وضع ایلدی . رئیس الانصار
سعد بن معاذ حضرتلری بوکا موافقت کو سترمدیکی جهتله
در دست ترقیم اولان مصالحه نامه شق ایلدی .

بن العرب شجاعته بر جاعته معادل عد اولان عمر و
بن عبدود نام بهادر بوضر زده قریشدن نوفل و ضرار
وهبیره و مرداث ناملریله موسوم درت کسه ایله برفرجه
بولوب خندقی برو طرفه اتلادیلر . عمرو بن عبدود مغرورانه
و متفخرانه سوزلرایله « بنه مبارزه ایده جک اریوقیدر »
دیوب اسلام عسکرینه بالدفعات میدان او قودی . عمرو
ایسه یاشی سکسانی کچمشیکن هیچ بر مبارزه ده مغلوب
اولماش و صیتی هر کسک قولاغنی طولدر مشدی . مبارزه یه
میل ایدر کسه کور یله مدی . شیر خدا علی المرتضی رسول
اکر مدن رخصت اخذیله عمرو و قارشو کیدرک قبل المبارزه
عمروی اسلامه دعوت ایلدی . عمرو قهقهه ایله کولمکه
باشلایوب « چوجق سنک اغز کدن هنوز سوت قوقه یور .
سن کیمسن » دیدکده حضرت علی « علی بن ابی طالب »
دیمکله عمرو « کیت چوجق کیت . بیوکلر یگزدن بریسی
کلسون . باباک قرداش کبی سودیکیم اعن احبابم ایدی .

سنك قانكي دو كيك استم » سويلدى . حضرت على بن
 سنك قانكي دو كيكى چوق ارزو ايده بورم » سويلسى
 متعاقب عمرو بن عبدود حدتدن آتش كسيلوب آندن اينسيه
 برابر صاعقه كبي حضرت علينك اوزرينه حله ايدرك
 بر قليج اتمقوله قليج حضرت علينك قارشو طوتديغي
 سپرى ايكي يه بولد كدنصكره سر عاليلرينده برازياره لى .
 حيدر كرار « سنده آل باقه يم » دهر ك ذوالفقارى عمروك
 بوينى كو كنه يرلشدير مسيله برابر خييار كبي باشنى كسوب
 خاك هلاك اوزرنده يوالادى . مرقومك مقتوليتنى
 متعاقب على المرتضى حضرتلى تكبير المقله ايشيدن
 اصحاب كرامك على العموم براغزدن (الله اكبر) دهر ك
 تكبيرده حضرت على يه اتباع كو سترملرى دشمن اردوسنه
 غلغله دهشت براقدى .

خندقى برو طرفه پكنلردن نوفلى زبير بن العوام
 حضرتلى بر قليجده ايكي يه بولدى . حضرت عمر بن
 الخطاب برادرى ضراره و على المرتضى ايله زبير اوته كيلرينه
 طوغرى حله كو ستردكلردن او چييده ديكش طوتدره ميوب
 اردولرينه طوغرى قاچديلر .

دشمن اردوسى بوندن صكره ينه محاصره يه دوام
 ايلديلر . برو طرفه مضايقه تكثير ايتديكى كبي اوته

طرفه دخی حسب الموسم شتانك شدندن خیلی حیوان
 تلف اولوب عس۔ کر آراسنده یوز کوس۔ ترن اختلاف
 عظیمی۔۔ کیجه وقتی اغاجلری کوکلرندن قوپاره جق
 درجه ده شدتلی۔ بر فورطنه دخی تعقیب ایتمکله دشمن
 عس۔ کری فورطنه نك سکونی انده و کیجه قرانلغنده
 تلاشلرندن بر طاقم ذخیره لرینی اوراده ترک واردولرینی
 قالدروب قریشیلر مکله یه و قبائل کندی یرلرینه رجعت
 ایلدیلر .

رسول اکرم افندمنز فورطنه عقیبنده دشمن اردوسنك
 احوالی اوکرنمک ایچون حذیفه الیمانی حضرتلرینی
 مأمور بیورمشیدی . حذیفه عودتنده هپسنك طاغلوب
 کتدکاری خبرینی کتور مکله شاه اقلیم رسالت حضرتلری
 « ارتق بوندنصکره قریش بزم اوزرمزه برده کله میه۔
 جکلردر . نوبت سزه کلدی » دهرک اصحاب کرامنی
 تبشیر بیوردیلر .

شو غزوده اهل اسلامدن بش شهید و دشمنندن درت
 مقتول وقوعبولش وسعد بن معاذ حضرتلری اغرجه
 یاره لشمدر .

خندق حفر اولنورکن بر جورجق آوجنی

طولدره ميه جق مقدار خرما ايله بر جاعت و بر ضعيف
 قيون ايله بر بيوك ضيافت خلقنك قارنلريني طو بور مق
 و خندق قازيليركن قازمه نك اغزندن چتمان اوچ لمعه دن
 برنجيسي يمن، ايكنجيسي شام و مغرب، اوچنجيسي مداين
 ممالكنك [۱] اهل اسلام اللرينه كچه جكي مژده سني
 و يرمك كبي متعدد معجزات نبويه ظهور ايتشدر .
 قريش اردوسنك مكه يه طوغري حركتندن صكره
 ابو سفيانك جانب عالي رسالتينا هي يه كوندرديكى
 مکتوب .

« باسمك اللهم . بن لاته، عزايه، اسافه يه، نالته يه،
 هبله يمين ايدر م كه جمعيت عسكريه ايله سنك اوزريكه
 كلكدن مرادم سني استيصال ايتدكجه كيرويه دونمامك
 ايدى . سن ايسه بزه قارشو چتمغي خوش كورمدك .
 عربلرجه وجودى كورلماش اولان بر خندق ايشنه
 ياشدك . بز انجق قارغيلرمزك كولكه سني، قليچلرمزك
 كسكينلكني بيلوروز . سن بو ايشي بزم قليچمزدن قاچقدن
 بشقه برشي ايچون ايشلدمك . خوشمى يا . سنك ايچون
 بزدن احد كوني كبي بركون دها واردر .

[۱] ممالك مذكوره نك اهل اسلام اللرينه كچه جكي بشيرى
 اخبار مغيبندن معدود اونوب اخبار بيورلدنغى وجهله وقوع بو مشدر

جوابنامہ حضرت رسالتپناہی

بسم الله الرحمن الرحيم . اللهم رسـولى محمدن
صخر بن حربہ . بکا مکتوبک کادی . الله تعالى سنى
حماقتله مغرور ایتـشدر . اما بزم حتمزده سويلديکک
استیصال بر ایشـدرکه من طرف الله سنک علیهمکده
وقوعبوله جق . و جناب حق حسن عاقبتی بزه احسان
ایلیه جکدر . سنک اوزریکه بر کون کله جکدرکه لانى ،
عزایى اسافه یى نائله یى هبلى قروب پارچه پارچه ایده جکمی
کوره جکسن .

غزوهٔ بنی قریظه -- بنی قریظه یهودیلری مقدا
ذات عالی پیغمبری ایله معاهده واهل اسلام علیهنده
بولماغه تعهد ایتشیکن نقض عهد ایله خندق وقعه سنده
قریشه معاونت ایلرندن طولایى عقیب وقعه ده جبریل
علیه السلام بنی قریظه قبیله سی اوزرینه کتمک ایچون
طرف الیهیدن امر کتیردیکنندن ذی القعدة نك او چنجی
کونی ایکندی نمازینک بنی قریظه ناحیه سنده قلمسى
امرى بلال حبشى واسطه سیله اعلان اولندی .

حضرت علی لواء شریفی حاملاً ایلرو کوندریلوب
متعاقباً فخر کائنات علیه افضل الصلوات افندمز دخی

اوچبیک نفر عسکرله کیدرک بنی قریظه حصارینی محاصره ایلدی . محاصره یکریمی کون ممتد اولدوقده یهودیلرک مقاومتہ اقتدارلری قالدیغندن بلا شرط نفسلرینی وحصاری تسلیم ایلدیلر .

ایچلرندن حرب وضربه مقتدر اولانلرک اللری باغلانندی ایسده بونلراوس قبیلہ سنک امانده بولندقلرندن عقولرینی اوسیلر استدعا ایتمش اولدقلری حالده حققرنده اولنه جق معاملہ یه سعد بن معاذ حضرتلری حکم تعیین یورلدی . سعد ایسه بنی قریظهنک بلا موجب نقض عهد ایلدکلری ایچون حربہ مقتدر اولانلرینک اعدام واولاد وعیاللریله ماللرینک سبی واعتناملرینه حکم اعطا ایلدی . اولهجه اجرا قلندی :

اسیرلر ایچنده بولنان ریحانه بی رسالتپناه افندمز
تزوج یوردیلر .

سعد بن معاذ حضرتلری غزوه خندوقده اغریاره
المش اولدیغندن شو غزوه دن صکره اویاره دن متأثراً
وفات ایلدی . رضی الله عنه .

شو صروده بلاد مزنی قبیلہ سنندن درتیوز ادم
مدینه یه کلوب هپسی شرف اسلام ایله مشرف اولدیلر .
غزوه غابه - رسول اکرم افندمزک دوهلری غابه

نام محلده رعی اولنور ایکن بنی غطفان قبیلہ سی رئیس
 عینہ چوبانی قتل و دودہ لری غصب ایتش اولدیغی استخبار
 یورلدیغندن حضرت پیغمبر افندمز بر طاقم دلاوران
 اصحاب ایله بالذات عزیمتله ذی قرد نام محلده دودلر کیرو
 الندی . عندالمحاربه محرز بن نضله شهید اولوب عینہ
 وعونه سی فرار ایلدیلر . بو غزوه یه غزوه ذی قرد
 دخی دنیلور .

سکزنجی فصل

التنجی سنه

غزوه بنی المصطلق . عمرة الحذینیه و کفیه الصلح .

غزوه بنی المصطلق

بوکاغزوه مرسیع دخی دنیلور . بنی المصطلق خزاعه
 بطونندن برقبیلہ و مرسیع او بطونه مخصوص برصودر .
 قبیلہ مذکورہ خلقی سیدلری بولنان حرث بن ضرارک
 لوای ریاستی التنه طوپلانوب اهل اسلام ایله محاربه ایتمکه
 قیام ایتک اوزره اولدقلری سموع نبوی اولمغله حضرت
 پیغمبر سنه مذکورہ شهر شعباننده مدینه منوره یه ابوذر
 غفاری حضرتلرینی بالاستخلاف بر جمعیت عسکریه ایله

قبیله مذکورہ خلقیله غزا ایچون مدینه دن حرکت
 بیوردیلر . ذکر اولنان مریمع نام صوباشنده قبیله مرقو-
 مه خلقنه تصادفله بالمحاربه دشمن عسکری منہزم وتارماز
 وسید قبیله حرثک قزی جویریہ ایله قبیله نک نسوان
 وذریتری مجاہدینک ایادی اسارتلرینه گرفتار اولدیلر .
 جویریہ اصحاب کرامدن ثابت بن قیسک یدا سارتنده
 ایدی . فخر کائنات افندمز بدلنی ثابته بالاعطا جویریہ یی
 اشتر او ازاد ایتدکن صکره تزوج بیور مشلردر .
 جویریہ رضی الله عنہانک امہات المؤمنیندن معدو-
 دیت شرفنی اکتساب ایتسی جہتیلہ اقرباسندن ایادی
 اصحابده بولنان یوز قدر اسیری مشارالہیہایہ حرمة
 صاحبیری ازاد ایلدیلر .

بوغزوہ اثناسنده بنی لیت قبیله سندن هشام بن صباحہ یی
 انصاردن وعبادۃ بن الصامت رهظندن بریمی دشمن
 ظنیله قتل ایلدی . مقتولک قرنداشی مقیس مشرکیندن
 معدود اولوب قرنداشک قتل اولندیغنی ایشتدکده مکہ دن
 مدینہ یه عزیمت و اظہار اسلامیتله برابر طلب دیت
 ایلدیکندن دیتک تسویہ سی طرف رسالتپناہیدن امر
 اولندی . مقیس بر مدت مدینہ ده قالدقندن صکره برکون
 انتہاز فرصتله قرنداشک قانلی اعدام و مدینہ یه فرار ایله

اظہار ارتداد ایتدی . مکدنک حین فتحندہ جانب عالی
 پدغمبریدن دمی ہدر اولن ان مشرکینک بریسی مرقوم
 مقیدسدر .

ینہ بنی المصطلق غزوہ سی اثنا سئندہ عمر بن الخطاب
 رضی اللہ عنہ افندمزک اجیری بولنان جہجہ الغفاری اینہ
 حلقای انصار دن سنان جہنی ارالرنده بر منازعہ وقوع
 بولدی . شو منازعہ اوزرینہ رئیس المنافقین عبداللہ بن
 ابی بن سلول غضبناوب « شو مهاجر لر ہم بزم سایہ مزده
 پکنیور لر ، ہمدہ بزہ حقارت ایدہ یور لر . ہلہ مدینہ یہ کیدہ لم
 عزیزا اولانر ذلیل اولانلری شہردن چیقارہ بیلور لر » دید کدن
 صکرہ قومندن یانندہ بولنانلری مؤاخذہ ایلہ « شو چکیلان
 حقار تلر ہپ سزک جزای عملیکزدر . مهاجرینہ بلادیکزی
 حلال ایتدی کز . مالکزی انلرلہ تقسیم ایلدی کز . بولنرہ برشی
 و برمیہ جک اولسہ کز ہیچ بریسی ایچمزده یشایہ مز لر .
 ہپی چکیلوب کیدر لر » دیوترہ اتدہ بولندی . زید بن
 ارقم حضرت تلی ابن ایک شو سوز لرینی حضرت پدغمبرہ
 عرض ایلد کدہ حضور نبویدہ حاضر بولنان عمر بن الخطاب
 رضی اللہ عنہ حضرت تلی « یارسول اللہ عبداللہ بن بشیرہ
 امر ویردہ او منافق شمدی اولدرسون » دیدی ایسہ دہ
 رسول اکرم افندمز اذن ویرمدیلر . عبداللہ ابن ایک

اوغلی بولنان اصحاب اکر آمدن عبداللہ رضی اللہ عنہ
 باباسنک شو مناسبت سزلکنی ایشند کده حضور رسالت پناهی به
 کلوب «یا رسول اللہ بابامک قتلنی مراد بیورر ایسه ک بکا
 امر ویرده شمعی کیدوب باشنی کسه یم» س ویلندیکندن
 حضرت پیغمبر حقنده خیر ایله دعا و باباسنه ضرر و وقوعنی
 تجویز ایتیه چکنی افاده بیوردیلر . مدینه یه عودت
 اولنورکن عبداللہ حضرت تلمی باباسنی مدینه یه دخولدن
 منعه قیام ایلدی ایسه ده طرف عالی پیغمبریدن دخولنه
 اذن ویرلدی .

رسول اکرم افندمن اصحاب کرام ایله برابر سنه
 مذکورہ رمضانی غره سنده مدینه یه عودت بیوردیلر .
 مدت سفر لری یکرحمی سکز کوندلر .

عمره حدیبیه و کیفیت صلح

حدیبیه بین الحرمین برقیو اسمیدر . مدینه یه طقوز
 و مکده برمرحله مسافده واقعدر . عصر سعادتده شو
 قیونک یانده اونام ایله معروف برقریه و ارایدی . شمعی
 اثری یوقدر . و کذلک موقع مذکورده برشجره و ارایدی
 یبعه الرضوان او شجره التنده وقوعبولدی .

فخر عالم افندمن حدیدیه وقعتہ سندن مقدمجہ رؤیادہ
 اصحاب کزین ایلہ مکہ یہ کیدوب بیت الہی زیارت
 و مفتاح کعبہ بی اخذ بیورد قلربی - کورد کارندن شورؤیا
 بی اصحاب کرامہ نقل ایلہ برابر مکہ یہ کیدہ جکارینی و کعبہ بی
 طواف ایده جکنی بیان بیوردیلر . اصحاب کزین اوسنہ
 مکہ یہ کیدہ جکاری ظنیلہ نمون اولمشلردر . عزیمت
 و زیارت زمانی ایسہ طرف نبویدن تصریح بیورلماشیدی .
 سنہ مذکورہ شہر ذی القعدہ سندن بیگ درتیوزدن
 زیادہ جہ صحابہ کزین ایلہ مدینہ دن حرکت و قربان ایچون
 یتش عدد دویہ اشارت بیورلدی . یوم بدرده ابو جھلک
 اغتنام اولنان دویہ سیدہ شو قربان دویہ لرینک ایچرنده ایدی .
 ذوالخلفہ نام موضعه وارلدقده احرامہ کیریلوب تلبیہ یہ
 باشلاندى .

بو خبر مکہ جہ شایع اولغانہ قریش حضرت رسول
 اکرمی و اصحابی مکہ یہ دخولدن منع ایچون بلدح نام
 موقعده عسکر جمع ایلدیلر . و خالد بن الولید ایلہ عکرمة بن
 ابی جھلی ایکیوز نفرلہ طلیعہ یہ بالتعیین کوندریلر .

رسالتیناہ افندمن غدیر الاشطاط [۱] نام محلہ و اصل
 اولدقارنده ذوالخلفہ دن جاسوسلقلہ کوندرمش اولدقاری

[۱] غدیر الاشطاط حدیدیه یہ اوج میل مسافده واقعدر .

عينه الخزاعي عودت ايدرك مكه يه دخولدن منع ايجون
 قريش اردوسنك ذى طوى نام محله و خالد بن الوليد
 كراع العميمه كلديكنى افاده ايلدى .

حضرت پيغمبرك شوسفهر هم-ايونلرى ايسه حرب
 ايجون اوليو-وب حج ايجون اولديغندن برر قليج-دن
 بشقه اسلحه التمامشيدى . شو-خبر اوزرينه اردوى
 سعادت يولك ص-اغ طرفنه ميل ايله صرب بربوقشدن
 ثنيه ارميا ديلان تپه اوزرينه چتدى . حديدبه قريه سى
 شوتپه نك اشاغيسنده واقع ايدى كه قريش قريه مذكوره يى
 معسكر اتخاذا ايتشلىر ايدى .

فخر كائات افندمرك راكب اولدقلىر ناقه قصوى
 اوراده يره چوكوب هر نقدر قالدرمق استديلر ايسه ده
 حركت ايتدى . حضرت پيغمبر « ابرهه نك فيلى
 چوكديرن قصواييده بوراده چوكدردى » بيورديلر .
 اصحاب زورايله دوه يى قالدرديلر . دوه مكه يه طوغرى
 كيتيوب، بشقه ستمه كيدرك برصوسز قيو باشنده طوردى .
 قافله همايون دخى اورايه نزول ايلدى .

لكن كرك قيوده ، كرك او-ج-وارده صودن اثر
 اولديغى جهته مض-ايقه عظيمه يوز كوس-ترديكندن
 فخر عالم افندمز تركش-لرندن براوق چقه-اروب قيويه

بر اقدمه قیودن اول قدر صو قانادی که اصحاب کرام
هر در او احتیاج لرینی از اله ایلدیله .

سید کائنات افندمن حضرتلری محاربه ایچون
کلدیکنی قریشه لاجل التفهیم خراش بن امیه بی کوندردی
ایسه ده خراشک حقارته تصادفله عودتی اوزرینه
حضرت عثمان رضی الله عنه ارسال بیورلدیغندن مشار
ایله حضرتلرینی رعایتله استقبال ایلدکن صکره کوز
حبسنه الدیلر .

رسول اکرم افندمنک طرفدارلردن خزاعه قبیله لی
بدیل بن ورقا او صرده بعض رقاسیله حضور نبوییه
بالورود سفر همايونک سببنی سؤال ایلدکده بیت الحرامی
زیارتدن بشقه بر مقصده مبنی اولدیغنی افاده بیوردیلر .
بدیل انجمن قریشه کیدرک اصلاح ذات البینه چالشدی
ایسه ده بعضیلری مخالفت کوسه تروب بالاخره عروة بن
مسعود الثقفی قریش طرفندن حضور حضرت رسالتپنا .
هییه عزیمت وسفرک سببنی سؤال ایلدی . بوکاده بدیل
ویریلان جواب اعطا بیورلدی .

عروه نك حضـور نبویده بعض مناسبتسنزلیکاری
اوزرینه صدیق اکبر حضرتلریله مغیره بن شعبه نك رد
و منازعدلری وجهه اصحابک حق رسالتپناهیده مشهود

اولان اطوار وادابی عروہی حیرتہ دوش-وردیکندن
انجمن قریشہ عودت وکوروب اکلادیغنی حکایت
ایتدی .

قریش اردوسنه قارشمش اولان بعض قبائل
«کعبه یی زیارت ایچون کلانلر منع اولنه مز» دیدکلرندن
قریش استدعای مصالحه یه مجبور قالغله سهیل بن عمرو
طلب صلح ایچون رسالتیناه افندمزہ کوندردیلر .

شو مصالحه نك مذا کره سی اثناسنده خیلی مباحثه
پکرکدن صکره سهیل بوسنه حجن صرف نظرله رسول
اکرم واصحابی کله جک سنه مکه یه کلوب کعبه یی زیارت
ایتمک، مکه یی تشریفلرنده اوچ کوندن زیاده اکلمیوب
ایام مذکورہ طرفنده اهل مکه شهردن خارجه چقمق،
ایکی طرف بیننده اون سنه مصالحه دوام ایلمک، مصالحه
مدتده قریشدن حایه اسلامیه التجا ایدنلر قبول
اولنماقی، اهل اسلامدن قریشک یانلرینه کیدنلرک اعانه لری
طلب ایدلماک شرائطی میدان تکلیفه قونلدی .

بوشرطلرک اغرائی جهتیه بین الاصحاب خیلوجه
کفتکو وقوعبولدی . پیغمبر افندمز حضرتلری قبول
ایدرک مصالحه نامه یی یازمسنی حضرت علی یه امر
بیوردی .

حضرت علی به (بسم الله الرحمن الرحيم) یاز دیو
 امر ویردکارنده سهیل بسمه برینه عادت قریش اوزره
 (باسمک اللهم) یازلمسی طلب ایتمکله اولیه یازدرلدی .
 یوندن صکره حضرت علی (هذا ما صالح محمد رسول
 الله) یازدوقده سهیل کندولرینک رسالت محمدیه بی تصدیق
 ایتمکری ایچون (محمد رسول الله) برینه (محمد بن عبدالله)
 یازلمسی ادعا ایلدی . حضرت رسول الله « اولیه
 یازلسون » دیو امر ویردی . حضرت علی « بن
 (رسول الله) تعبیرینی محو ایدهم » سویلدیکندن حضرت
 پیغمبر علیه الصلوة والسلام افندمز « انلر بنم رسالتی
 تصدیق ایتمکله رسالتیه خلل کلز » دهرک اصلا یازو
 یازمق و او قومق بیلز ایکن ید مبارکریله محو و اثبات
 و حضرت علی به خطاباً « بو حال بروقت سنک باشکده
 کله جکدر » یوردیلر [۱] .

مصالحه نك شروطی مکهنک خارجنه شامل اولدیغندن
 بوم مصالحه ده خزاعه قبیله سی در حال عهد و امان
 نبوی به و بنو بکر قبیله سی قریشک امانته داخل
 اولمشلدر .

[۱] مجتمنده تفصیل اولنه جنی وجهله صفین وقعده سی عقیمنده
 ویله بر حال عینی ایله حضرت علی حقنده . قوعبونغله شوامر
 بوی معجزاتدن معدوددر

سهيلك اوغلى ابو جنـدل - كه مقدسجه مسلمان اولمش-يكن بابامى كيندوسنى مكه ده زنجير بند اوله رق حبس ايتمش-يدى - بو ائشاده بر تقريـب ايله فرار ايدرك زنجيرينى سوريه سوريه حضور پيغمبرى به كلدى . سهيل يردن صچرايـوب ابو جنـدلى ضرب ايله « يا محمد مصالحه يي محافظه نك برنجى ماده سى بونك بكا تسليم اولنسيدير » ديو ادعا ايتكله ذات رسالت پناهى مصالحه يه خلل كلامك اچون تصديق بيورديلر . سهيل اوغلنك يقه سندن طوتوب دوكه دوكه كوتورر و ابو جنـدل « اى معشر مسلمين بن اهل ايماندم . لايقيميدركه بنى اعداى دينه تسليم ايده يورسكز » ديو فرياد ايدركن نبي ذیشان افندمز كرك ابو جنـدله و كرك اصحاب كرامه صبر ايله امر و تسليت بيور يورلر ايدى .

اصحاب كرام رؤياى پيغمبرى اوزرينه بو سنه بيت اللهى زيارت ايده جكلى ماملونده ايكن ايش بويله اولديغندن طولايى مصادف اولدقلى تأسف عظيمه ابو جنـدلـك شو وقعه دلسوزيده منضم اولمغله هر بريسى اندوهناك و جكرلى چاچكـاك اولدى .

عقيب مصالحه ده حضرت پيغمبر قربان بوغازايوب

تراش اولمش واصحاب کرامک دخی هر بریسی اتباع
ایتمشدر .

بیعة الرضوان دخی بو صروده وقوعبولدی .
اصحاب کزین بولندقلری موضعهده واقع شجره التنده
مجمع اولدقلری حالده هر بریسی اولنجیه دکین دین
اغورنده صبر و ثبات ایتمک اوزره رسول اکرمه بیعت
و حضرت عثمان هنوز عودت ایتماش اولدیغندن ذات
رسالتیناهی غیباً بیعتنی اجرادن صکره عودت ایتمشدر .
حدیده فضا سنده اون طقوز کون ارامدن صکره
مدینه منورهیه متوجهاً عودت بیورلمغله اثنای راهده
کراع الغمیم نام موضعه بعد الوصول (انا فنحننا)
سوره شریفه سی نازل واصحاب کرامک هر بری بشارتله
منون اولدی .

رؤیای پیغمبرییه نظراً بوسنه زیارت کعبه لازم
کلورکن تأخری حضرت عمر بن الخطاب رضی الله
عنه مراق ویرمکده ایدی . بناءً علیه (یارسول الله
حسب الرؤیا زیارت بیت خدا اولتمق اوزره حرکت
اولتمشیکن تأخیرنده حکمت ندر » دیدکده حضرت
پیغمبر « بن رؤیایی نقل و تعبیر ایدرکن بوسنه حج اولنه .
جغنی سـ و یلدم می « بیوردیلر . حضرت عمر « لا »

دیمکه « ایدی بای حال مکه یه دخول و زیارت بیت
الحرام ایله ممنون اوله جتسکز « دهرک اعطای تسلیمت
بیوردیلر .

شو مصاحبه کنجه دکین اهل اسلام ایله
مشرکین قریش اهل زنده اختلاط اولدیغندن مسلمان
اولیانلر شعائر و خصائص اسلامدن بیخبر ایدیلر . قبائل
و عشایر سائر دن اسلامیتجه ملحوظ اولان منافعک
فعلیاتی استحصاله ده قریش غایله سی مانع اوله یور ایدی .
بوندن صکره ایکی طرف بربرلیله سر بستجه اختلاط
ایدک شو اختلاط سایه سنده مشرکین خصایص اسلامیتک
ندن عبارت اولدیغنی اکلامش و معجزات نبویه بی
کور مکه باشلامش اولدق لرندن قلوب عموم اسلامه
منجذب و آثار بی دوحه و عدالت شرعیه کورلدیکه هر
طرفدن ذات قدسیت صفات پیغمبری به میل و محبت
حاصل اولغله اثنای صلحده تأسف و تأثر کوسترین
اصحاب کرام حکمت الهیه بی اکلیوب تأسف سابق لرندن
طولایی استغفار ایدیلر . رضی الله عنهم

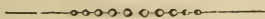
مصاحبه نامه دن بر ماده نک لغوی -- حدیده مصاحبه
سندن صکره مکه ده اسلامیتی قبول و مدینه یه عزیمت
ایدن ابو بصیر الثقفی قریش جانبندن کلان مأورلر

بر موجب مصالحه کوتوردیلر ایسه ده ابو بصیر اثنای
 راه ده بر تقریب ینه مدینه یه قاچدیغندن رسالتیناه
 افندمز شروط مصالحه یه خلل کلامک اوزره استدیگی
 طرفه کتمسی لازم کله جگنی اراده بیوردیلر . ابوبصیر
 مکه ایله شام یولنده کی عیص نام موضعه برلشوب
 اورادن بکن قریش بولجیلرینه تعرض ایتمکه باشلادی .
 بو خبر شایع اولدوقده مکه ده اسلامیتلرینی کزلی طوتان
 ذوات سائره برر برر عیصه کتدکلری کبی ابو جنبدل
 دخی یوانی بولوب باباسنک محبسندن تخلیص کریشان
 وانلرک یانلرینه عزیمت ایلدی .

بناءً علیه عیصه بر قاچ یوز نفر دن مرکب بر قوه
 اسلامیه تجمع ایدوب مکه ایله شام اره سندن قوش
 اوچه میه جق درجده یوللری سد ایلدیلر . قریشک
 مورد منافع عظیمدلی اولان شام طریق سد اولنغله
 شام تجارتک محافظه سی ایچون ایچلرندن مدینه یه
 کیده جک اولانلرک ردینه دائر مصالحه نامه ده مندرج
 شرطک الغاسنی استمدادن بشقه چاره بوله مدقلرندن
 حضور نبوی یه ایلیچی ارسال ورجالری وجهله شرط
 مذکور ابطال اولندی .

بونک اوزرینه رفقاسنی الوب مدینه کلمسی ایچون

طرف عالی رسالتینا هیدن یازیلان مکتوبی ابو بصیر
 حالت نزعده اولدیغی بر وقتده المش و یوزینه کوزینه
 سورد کدن صکره روحنی ملک الموته تسلیم ایتمشدر .
 رضی الله عنه . ارقداشلری مدینه منوره یه عزیمت
 ایتدیلر . بوندنصکره هر طرفدن دائرة ناجیه اسلامیه
 دخول ایدنلر تکثر و افراد اسلامیه کتدیجه تزايد ایلدی .

طقوزنجی فصل

یدنجی سنهٔ هجریه وقایعی

غزوهٔ خیبر و سائر فتوحات • ملوکہ مکتوبلر

و سفرا ارسالی • عمره القضاء •

غزوهٔ خیبر و فتح فدیہ و وادی القری

و بلدۂ تیما

غزوهٔ خیبر - رسول اکرم صلی اللہ تعالیٰ علیہ

وسلم افندمن حضرتلری حدیبیہ دن عودت بیوردقن

صکرہ مدینۂ منورہ ده اقامت و ہجرتک یدنجی سنہ سی

شہر محرمک نصفندہ [۱] خیبرہ متوجہاً عسکرلہ مدینہ دن

حرکت بیوردیلر •

بو غزوه ده رفاقت حضرت پیغمبر یدہ بولنان اصحاب

کزبن سوارلی و پیادہ بیک التیوز نفر ایدی • ابتدا

قلاع مذکورہ دن نطاہ قلعہ سی بالمحاصرہ اون کون

ظرفندہ فتح اولندی • بعدہ ناعم قلعہ سی تحت محاصرہ یہ

الذری • قلعہ ضبط اولندقدہ اورادہ کی یہودیلر حصن

[۱] سنۂ ہجریہ ابتدائی مالک ربیع الاول دن اعتبار ایشدر.

لکن مشہوری محرمدر •

انتموصه فرار ایلدیلر • اوده یکریمی کون محاصره ایله
دائرة فتوحاته ادخال ایدلدی •

قوص سبایاسندن زینب بنت حبی بن اخطب رضی
الله عنهما ازواج طاهرات عداد جلیلنه دخول ایله
شرفیاب اولمشدر •

بوندنصکره حصن المصعب و بعده و طیح و سلالم
قلعهلدی فتح اولندی • خیبر قلعهلدی ساگز عدددن
عبارت اولمغله هپسی ضبط اولنوب انک صکره فتح اولنان
و طیح و سلالم قلعهلدیر •

رسالتپناه افندمن خضر تلرینی بعض وقتلرده شقیقه
(یارم باش اغریسی) الیر ایدی • شو و جمع امتداد
ایتدیکی مدتجه بالذات چقه مزله ایدی • خیبره نزول
بیوردقلرنده ینه یارم باش اغریسی ظهور ایتکله ذات
عالیلری محاربهیه کیدهمدیلر • لوای شریفی ابو بکر
الصدیق افندمن الوب حرب اولندی • صکره حضرت
ابی بکر حضور رسالتپناهیه رجعت بیوروب عمر بن
الخطاب رضی الله عنه اوای سعادتق اخذ ایله محاربه
ایدلدی • حضرت عمر دخی رجوع ایتدکله ذات عالی
رسالتپناهیه افندمن « یارین سنجاغی محاربهده فرار

ایتمکسزین کرار اولان برذاته ویره جکم که اللهی ورسولنی
والله ورسولی دخی کیندوسنی سور « بیوردیلر »

حضرت علی رضی الله عنه افسندمن او صروده
حاضر دکل ایدی . او کونک فرداسی نزد عالی پیغمبری به
کلدکده کوز اغریسیله . مضطرب اولدقلری کورلمکله
فخر عالم علیه الصلوة والسلام افسندمن مبارک اغزبارلرندن
چشم حقایق بین حیدره وضع بیوردقلری انده کوزلرینک
اغریسی زائل اولدی . لوای شریفی حضرت علی به
اعطا بیوردیلر .

حیدر کرارک اوزرلرنده بر حلهء حرا وار ایدی .
خیبر قلعه سنی فتح ایچون عسکرله عزیمت بیوردقله
قلعه نیک صاحبی بولنان بهادر مشهور مر حب باشنده
یر مغفر اولدیغنی حالدہ چقه رق

قرعلت خیبر انی مر حب شامی السلاح بطل مجرب
بیتنی انشاد ایله تفاخر کوستردکده حضرت علی
انا الذی سمعتنی امی حیدره اکیلمکم بالسیف کیل السندره [۱]
بیتنی ایله مقابله بیوردیلر .

[۱] سندره اونچک معناسنه در . ما آل بیت « بن اول کسه بکه
انام بنی حیدر دیو تسمیه ایلدی . اونچکک حبوباتی اونچدیکی کی
سنزی قلیجه اولچرم » دیمکدر .

حضرت علی ایله مرحب مبارزه ایلدکرنده ابکی
 ضربتک تخلفنی متعاقب اسد الله الغالب حضرتلری
 مرحبک مغفرینی برضربت شمشیر ایله قطع ایدرک باشنی
 یره دوشوردی . قلعهک ضبطی ایچون محاربده ثبات
 کوستریله رک سکز نفر اصحاب کرام قلعه قپوسنی تقلیب
 ایچون هر درلو اقدامی التزام ایتمش ایکن تقلیبه مقتدر
 اوله مدیلر . حیدر کرار حضرتلری جناب حقک احسان
 بیورمش اولدیغی بسالت و قوت فوق العاده ایله قپوبی
 طوتمسایله برابر یردن قوباروب ید عالیرنده قلغان کبی
 قوللانغه باشلادی . قلعه دخی درحال فتح اولندی .

خیر فتوحاتی عقیدنده اهالی طالب صلح و امان
 اولغله او حوالی محمولاتک هر سنه نصفی بیت الماله
 عائد اولقی و طرف اشرف رسالتینهایدن هر نه وقت
 ترک دار و دیار ایتملی امر بیوریلور ایسه موافقتله
 استدکاری محله کیمک اوزره مصالحه قرارلش-دریلوب
 اهالی مرقومهیه بو شرطلرله امان ویرلدی .

خیر غزوهسی اثناسنده زینب بنت الحارث نامنده
 بریهودی قاریسی رسول اکرم افندمزه برقرارلش قیون
 اهدا ایلدی . اصحاب کرام ایله برلکده تناول اولمقی
 اوزره سفرا باشنه او طورلدقده ذات عالی پیغمبری شو

قیون اتدن بر لقمه الوب اغز لرینه کوتور مسیله برابر
 یکنسزین چقاروب اتک مسموم اولدیغنی بیان وال چکلهمسنی
 امر بیوردیلر • بشیر بن براء بر لقمه یمش بولندیغندن
 مسموماً وفات ایتکله زینب لدی الاستنطاق تسبیم جنایتنی
 اقرار ایلدی • و مزبوره ورثه نك طلب و حضور لرینه
 قصاصاً اعدام اولندی •

فتح فدی و وادی القری و تیما - خیر قلعه لرینک
 فتحندن صکره مدینه یه ایکی قوناق مسافه ده بولنان فدی
 قریه سی طوعاً داخل دائره اطاعت اولغله اراضی
 و باغچه لرینک نصف حاصلاتی حضرت پیغمبره عائد
 اولق اوزره معاهده اولنهرق حاصلات مرقومه مسافر
 خانه یه تخصیص بیورلدی •

وادی القری دخی عنوة فتح ایله غنائمی مجاهدین
 اسلام یئلرنده تقسیم ایلدی •

شوفتوحات عقیبنده مدینه ایله شام اراسنده واقع
 تیما بلده سی اهالیسی عرض اطاعت ایتکله جزیه شرعیه
 و یرمک شرطیله اطاعتلری قبول و شهر صفرده مدینه یه
 عودت بیورلمشدر •

ملوك معاصرینه مكشوفلرله سفرا

ارسالی

معاصر بولنسان ملوكلك دين اسلامه دعوتلری
 ایچون صاحب رسالت علیه الصلوة افندمز حضرتلری
 طرفلرندن بررقطعه مکتوب همایون یازیلوب کوش
 اوزرینه محکوک (محمد رسول الله) عباره سنی حاوی
 خاتم شریف ایله تختیم اولندیلر .

اشبو مکتوبلرک یازیله جغی زمانه قدر حضرت
 پیغمبر تختیم مکتیب ایچون خاتم استعمال بیورمز لر ایدی .
 مکتوبلرک یازیله جغی وقت ملوکه خاتم مستعمل اولوب
 مکتوبلرک تختیمی لازمکله جکی تحقیق بیورلدیغندن
 مذکور خاتم شریفی حاک ایتدروب اتخاذا بیوردیلر .

طرفلرینه مکتیب شریفه کوندریلان ملوک ایله
 مکتیب شریفه بی تبلیغه مأمور ذوات

(اسامی ملوک) (مکتوب کوتورنلر)

بنی ساسانن فرس پادشاهی }
 کسری خسرو پرویز } عبدالله بن حذافه
 قیصر روم هرقل } دحیه بن خلیفه

حبشه حکمداری نجاشی } عمرو بن امیه الضمری
 اصحمه بن بجره
 عصر حکمداری مقوقس } حاطب بن بلتعنه
 جریح بن متی
 غساننه ملو کندن حارث } شجاع بن وهب الاسدی
 بن شمر
 یمامه ملکی هودنه بن علی } سلیط بن عمرو
 بحرین ملکی منذر بن ساوی } علاء بن الحضرمی

(عبدالله بن حذیفه) بنی ساسانک مقری اولان
 مداینه کیدوب مکتوب رسول اللهی خسرو پرویزه
 اعطا ایلدی . خسرو مکتوبی پاره پاره ایتدکدنصکره
 « سجازده پیغمبرک دعوی ایدن ادمی بکا کوندر » دیو
 طرفندن یمنده و ایسی بولنان بادانه مکتوب کوندرملکه
 بادان « همان کسرانک یانه کیده سن » دیو رسول
 اکرمه یازدیغی مکتوبی ایکی مأمور ایله مدینهیه
 کونردی . مأمورلر مکتوبی تقدیم ایلدکارنده جوابی
 فردایه تعلیق بیوریلوب خسرو پرویزی ایسه او کجه
 اوغلی ش-پرویه قتل و سلطنتی ضبط ایلدیکی طرف
 الهیدن حضرت پیغمبره وحی ایله بیلدرلدیکندن
 فرداسی بادانک مأمورلری جلب اولنهرق بادانه کیدوب

بویله خبر ویرملری امر بیورلدی . مأمورلر صنعایه عزیمت و اخبار کیفیت ایلدکدن چند کون صکره وقوع حاله و ذات رسالتینهاییه تعرض اولنماسنه دائر شیرویه دن بادانه فرمان ورود ایتمکله خسروک قتلی دخی لیلئه مذکوردهه وقوعه کلدیکی تحقق ایتمسندن ناشی بادان ویاننده بولنان فرس لر متعجب اولدقلری حاله هپسی دین اسلامی قبول ایلدیلر . بناءً علیه صنعاً والیلکی طرف اشرف نبویدن بادانه توجیه بیورلدی .

خسرو پرویز مکتوب رسالتینهاییه شق ایلدیکی رسول اکرم افندمزه مسموعی اولدوقده (اللهم مزقه کل ممزق) دیه رک بددما بیوردقلرندن خسرو ذکر اولدیغی اوزره مقتول و عهد قریبه فرس دولتی منقرض اولدی . (دحید بن خلیفه) حامل اولدیغی مکتوب رسالتینهاییه قیصر هرقله اعطا ایلدکده هرقل مکتوبی بعدالقرائه تعظیم ایله حفظ ایدوب دحیه بی معززاً اعاده ایلدی ایسه ده اسلامیتی قبول ایتمدی [۱] .

(عمرو بن امیه) مکتوب نبوی بی نجاشییه اعطا ایلدی . نجاشی اندن مقدم حبشه یه هجرت ایتش اولان

[۱] هرقلک اسلامیت حقندهکی تحقیقته دائر غزوه نبوک

بجمنده تفصیلات درج ایده جکیز .

ابن عم رسول جعفر بن ابی طالب رضی اللہ عنہ حضرت تلمینک
تشیو بی ایله دین اسلامی قبول ایتشیدی . مکتوب هما یونی
الدقده کمال تعظیم ایله او قودقدنصکره یوزینه کوزینه
سور مشدر .

ابو سفیانک قزی ام حبیبه رضی اللہ عنہا زوجی عبید -
اللہ بن جش ایله مکهدن حبشه یه کیدرک عبید اللہ اوراده
ارتداد و ام حبیبه دین اسلامده ثبات ایله زوجندن افتراق
ایتشیدی . مشار الیهانک دیار غربتده بیکس قالمسنی رسول
اکرم افندمز لایق کورم دیکندن ذات عالیترینه عقد
نکاح ایدلمسده عمروی توکیل و مأمور بیورمش و بر کجه
مقدم ام حبیبه رؤیاسنده « یا ام المؤمنین » دیوندا
اولندیغنی ایشیدوب فرداسی عمروک عقد نکاحه و کالت
و مأموریتی مژدهسنی الدقده حلیاتک جلهسنی مژده
کتورن جاریه یه بخشش اوله رق اعطا ایتشدر . لکن
مژده رس نجاش-ینک بر جاریه سی اولمغله مؤخرأ حلیات
من کوره بی ترتیب ایلدیکی هدایای ثمینه ایله بر لکده ام
حبیبه حضرت تلمینه اعاده ایلدی .

عمروک شو و مأموریتی نجاش-ینک معلومی اولدقده
حبشه ده بولنان اهل اسلامی یانته جمع ایله بر خطبه
بلیغه اوقیوب نکاح امر مشروعنی اجرا ایتدر دکن

صکره کرک مشارالیهابی، کرک حبشه ده بولنان مهاجرین
اسلامیه بی امر پیغمبری به امتثالاً و معززاً مدینه به ارسال
ایلدی . و رودلری فخر کائنات علیه افضل الصلوات
افندمز حضرت تلمینک غزوه خیردن عودت لینه متصادف .
در . جعفر بن ابی طالب حضرت تلمی شو مهاجرین ایله
برلکده حبشه دن مدینه به کلمشدر .

(حاطب بن بلتعه) مکتوب همایونی مصر حکممداری
مقوقسه اعطا ایلدکده مقوقس حاطب حقنده رعایت
کامله اجرا و عودتیه ذات رسالتیناهی به درت جاریه
و بر بقله و بر چار اهدا ایلدی . شو جاریه لردن بریسی
نجل کریم نبوی ابراهیمک والدهسی ماریه در . مذکور
بقله حیوانات خاصه نبویه دن معدود اولان دلدل و چار
دخی یعفوردر .

(شجاع الاسدی) مکتوب پیغمبری بی حارث غسانی به
و بردکده حارث او قودودن صکره حدته یره القاو ایشنه
بن عسکرله اوزرینه کله جکم « دیو ترهاته اجترایتمکله
شجاع مدینه به عودت و کوردیکنی عرض حضور
نبوت ایلدی . و رسالتیناه افندمز حارث حقنده (بادملکده)
دیو بدما ایلدی . حارث ایسه قیصرک ولاتندن معدود

اولدیغندن عسکرله مدینه اوزرینه هجوم ایتسنی قیصردن
استیذان ایتش ایسه ده رخصت اله مامشدر .

(سلیط بن عمرو) مکتوب نبوی بی هودیه تبلیغ
ایلدکده هودیه « کندولرندن صکره بنی ولی عهد ایدر
ایسه مسلمان اولوب کندویه معاونت و ایتمز ایسه حرب
ایدرم » دیمکله بددعای نبوی به مظهر اولدیغندن چوق
یکمکشز فوت اولدی .

(علاء الحضرمی) مکتوب همایونی مندره و بردکده
کرك مندر، کرك بحرين طرفلرنده کی عربلرک بجه سی اسلام
ایله مشرف اولدیله .

عده القضا

حدییه مصالحه سنده اهل اسلامک بیت شریفی
زیارت ایتلری بوسنه یه تعلیق اولتمشیدی . فخر عالم
افندمن حضرتلری شهر ذی القعدة ده ایکی بیک نفر اصحاب
کزین ایله مککه یه متوجهاً مدینه دن حرکت بیوردیلر .
یدکده یوز رأس آت کوتوریلوب التمش قدر دخی قربانلق
دوه التمشیدی . مککه یه یاقن وارلدقده شرط مصالحه
ووجنجه قریش مککه دن چتوب حضرت پیغمبر اصحابیله
مککه یه داخل اولمش و قریش اوزاقدن تماشا ایتشدر .

مكة به بعد الوصول اصحاب ايله برلكده بيت الله
طواف و مروه و ضفا ار اسنده سعي ايله عمره قضايى [١]
ايضا بيورديلىر • اوچ كون مكده اقامتله امر زيارت
بعد الاكمال مدينه عودت بيورلدى •

[١] سنه حديديه بيت الحرامدن صد ايله عئد الحنفيه فامد
اولان عمره بي قضيا واجرا عمره بي متنمن اولديغى ايجون (عمره
القضاء تسميه اولتمشدر •

اونجی فصل

سکزنجی سنه هجریه وقایعی

خالد بن الولید و عمرو بن العاصک و عثمان بن طلحه نک
 اسلامی . غزوه موتہ . تقض صلح و فتح مکہ . خالد
 بن الولیدک بنی جذیمہ یہ بعثی . غزوه حنین . حصار
 طائف . بعض وقایع .

خالد بن الولید و عمرو بن العاص و عثمان

بن طلحه نک اسلامی

خالد بن الولید حضرت تری سنه مذکورہ شهر
 صفرندہ عبدالدار اولادند عثمان بن طلحه ایله شرف
 اسلامیتی حاز اولق ایچون مدینه منوره یه کلیور ایدی
 بوندن مقدبجه عمرو بن العاص حبشه یه کتمش اولدیغندن
 اوراده نجاشی ایله ملاقات ایلدکده نجاشی کندوسنی
 مؤاخذه و حالا قبول اسلام ایتماسندن طولاینی توبیخ
 ایلدی . عمرو بن العاص ایسه برازوقندن برو دین مبین
 اسلامک قابل انکار اولدیغنی درک ایتمکله نجاشینک یاننده
 قبول اسلامیت ایتدکدنصکره حضور حضرت پیغمبری به
 متوجهاً کاور ایکن بولده خالد بن الولیده و عثمانه تصادف

ایتمدی « یاخالد زریه کیده یورسن » دیدکده « قبول
اسلامیت ایچون مدینه ده حضور رسول الله کیدیورم .
زیرا حق یولار کونش کبی میدانه چتمدی . ارتق انکار
اولنه جق جهت قالمدی » دیمکله عمرو بن العاص « واقعا
اولیه در . سوزك پک طوغریدر . بنده اسلامی قبول ایلدم »
دیهرك اوچی برلکده مدینه یه عزیمت و حضور قدسیت
نشور حضرت پیغمبری به بالوصول عرض اسلامیت
ایلدیله . رضی الله عنهم .

حضرت خالرك فن حربجه اولان اقتدارى و عمرو
بن العاصك بین العرب درجه فطانتى و عثمانك دخی اشراف
قریشدن اولسی جهت لیله شو اوچ ذانك اسلامی مسلمینه
باعث سرور عظیم اولمشدر .

غزوة مونه

مونه شام بلادندن بلقا حوالیسنده بر محلدر . شو
غزوه سنه مرقومه جاذی الاولیسنده وقوع بولمشدر .
سبى قیصرک امراسندن بصرى و الیسی شرحبیل بن
عمرو الغسانی سفیر نبوی حارث بن عمیری قتل ایتمی
ایدی که بوندن بشقه سفرای پیغمبرینک هیچ بریسی قتل
اولنامشدر .

حارثك مقتولیتی خبری مدینه‌یه کلدکده طرف
 رسالتیناهیدن ترتیب اولنان اوچبیک نفری حاوی بر
 فرقهٔ عسکریه‌یه زید بن حارثه حضرتلری سرعسکر
 تعیین بیوریلوب جعفر بن ابی طالب و عبدالله بن رواحه
 ایله خالد بن الولید رضی الله عنهم حضراتیده زید رضی
 الله عنه حضرتلرینه بالترقیق شرحبیل اوزرینه کوندرلدیلر .
 عندالمحاربه زید شهید اولور ایسه جعفر و اوده حارث
 شهادت اولدیغی حالده عبدالله بن رواحه سرعسکرلك
 وظیفه‌سی ایفا ایتسی و عبدالله دخی شهید اولدیغی
 تقدیرده جمعیت کیمی انتخاب ایدر ایسه انک سرعسکر
 اولسی امر و توصیه بیورلدی .

فرقهٔ مذکورہ معان نام منزله واردقده شرحبیلک
 استعانہ‌سی اوزرینه قیصر جانندن یوز بیک عسکر
 امداده کوندرلدیکی کبی ختم و جذام و بلقین قبیلہ‌لریله
 قبائل سائرہدن دخی پک چوق غلبه‌لک شرحبیلک یاننده
 طو پلانوب دشمنک مقدمه الجیشی مالک بن رافه قوماندا
 سیله ارض بلقاندن مآب نام محله کلدیکی تحقیق ایلدیکنندن
 فرقهٔ اسلامیہ معانده ایکی کیمجه اقامتله کندولرینک عسکر
 اعدایه نسبت قبول ایده‌میه جک درجده ازلقلرندن ناشی
 یا عودت ، یاخود عساکر کافیہ جلبی ایچون طرف

حضرت پیغمبری به عرض کیفیت ایتلری خصوصاً صلیبی
 هذا کره ایلدیلر . عبدالله بن رواحه حضرت تلری کیرو
 دونک شان اسلامیه یا قشیمیه جغنی و مسافه نك بعدیتنه
 نظراً استعانه دن دخی وقتیه استفاده ممکن اوله میه جغنی
 بیان ایلدیکندن متوکلاً علی الله حربه قرار ویرلدی .

عسا کر اسلامیه معاندن حرکتله بلقا مضافاتندن
 مشارف نام موضعه یتشدکلرنده روم و عربلرک ایکیوز
 بیک موجودلی بر اردولرینه راست کلدیلر . بناء علیه
 موته نام محله چکیلوب اردوی اسلامک مینه سی قطبه
 بن قتاده العذرینک و میسره سی عبا به بن مالک الانصارینک
 تحت ریاستنه ویریلوب زید بن حارثه حضرت تلری قلب
 عسکرده اولدیغی حالده دشمنه قارشو صف باغلا دیلر .
 زید بن حارثه حضرت تلری پک زنگین ایدی . محاربه یه
 باشلانہ جغنی صروده جاریه لرینک، کوله لرینک، خرماقلرینک
 خاطره سی قلبنده بعض مرتبه عقده لر احداث ایدرک بو
 عقده لر صفت درونه مانع کوردیکنندن عسا کر مسلمینه
 خطاباً « ای معشر مسلمین هیکز شاهد اولکیز که نقدر
 کوله و جاریه م وار ایسه هپسینی ازاد ایلدم . نقدر ایراد
 و عمار و مملکتام وار ایسه هپسینی بیت مال مسلمینه
 باغشلام . زخارف دنیا شرف دین و عقبانک بر جزء

اقلنه معادل اوله مز . بوکون او شرفک احرازی کونیدر «
 دیدکدنصکره کندی نفسنه خطاب ایله « ای نفس ایشته
 یالکز وهر درلو مملکتدن بری و مجرد قالدک . ارتق
 خلوص ایله غزا ایتملیسن « دیه رک رأیت رسول الاهی
 حاملاً محاربه به باش- لایوب شهیداً عازم دار السلام
 اولدیغندن سنجاغی ابن عم النبی جعفر بن ابی طالب
 حضرتلری الدی . جعفر محاربه ده سکسان قدر یاره
 ایله مجروح اولدیغی حالده شهید اولدی . رضی الله عنهما .
 حضرت جعفرک شهادتندن صکره سنجاغی عبدالله
 بن رواحه حضرتلری الوب حرب ایدرکن پارمقلرینک
 بزیسنه قلیج دو قوندیغندن کوکندن بر مقدارینی قطع
 ایلدی . پارمق صالانمغه و محاربه ده اذیت ویرمکه
 باش- لادی . مشارالیه حضرتلری آتندن یره نزول ایله
 ایاغنی مجروح اولان پارمغنک اوزرینه باصوب قوتله
 النی چکدی و پارمغنی قوپاروب اتدقن صکره شهید
 اولنجیه دکین حربه دوام ایتدی . رضی الله عنه .
 بوندنصکره عسکرک اتفاق آراسیله سنجاغی خالد
 بن الولید حضرتلری الهرق حربه دوام ایتمکله اوکون
 حضرت خالدک النده طقوز عدد قلیج قرلمشدر .
 شو محاربه نک وقت جریاننده حضرت رسول الله

يائنه مجتمع اصحاب كرامه حربك صورت وقوعنى وزيد
وجعفر و عبدالله شهيد اولد قلرندن سنجاغى خالد الديغنى
ومجاهدين كرامك نه وجهله ثبات وبسات كو سترمكده
اولد قلوبنى بيان ايله برابر خالد بن الوليدك بو شجاعى
اوزرينه اوكون كندوسنى (سيف الله المسلول) ديو
تلقيب بيورديلر .

دشمن عسكردن تلف اولانلرك مقدارى عساكر
اسلاميه موجودينك اضماق اولوب اهل اسلام غلبه
ايلدى . لكن عسكرا عدا قرقلقه دوكنور شى اولمديغندن
تعقيبيلرندن صرف نظرله دشمنك ميدانده قالان اموال
كثيره سنى بالاغنام عودت ايلديلر . مدينه يه وصوللرنده
بيان ايلدكلى وقوعات سبقت ايدن اخبارات نبويه يه
تمامى تمامنه توافق ايمكله شو معجزه نبويه دخى سائر
معجزات متواتره صره سنه كچمشدر .

سيد كائناات افندمن حضرتلى جعفر بن ابى طالبك
وفاتندن پك محزون ايدى . مجاهد ين كرامك مدينه يه
يوم وصوللرنده بالذات عساكر مسلمينى خارج شهرده
استقبال بيورديلر . حين استقبالده راكب بولندقلرندن
جعفر بن ابى طالب حضرتلرينك هنوز صبى بولنان اوغلى

عبداللہی قارشوسنہ المشیدی • عودت ایدن مجاہدینک
ایچندہ حضرت جعفرک موجود اولدیغی ایچون چوجغہ
باقدقہ مبارک کوزلرندن یاش دوکوب اغلابور ایدی •
جعفر رضی اللہ عنہ حضرتلرینک حین محاربہده
حامل اولدیغی لوای سعادتق طوتان صاغ الی دشمندن
یرینک قلیجی ایله دوشدیکندن لوای سعادتق صول
ایله طوتمش وصول الی دخی بردشمن قلیجیله دوشمشیدی •
فخر موجودات علیه افضل الصلوات افدمز حضرتلری
جعفر رضی اللہ عنہ حقندہ (ابدله اللہ بیدیہ جناحین
بطیر بهما فی الجنة) حدیث شریفنی ایراد و حضرت
جعفره عندالمحاربه سقوط ایدن لرندن بدل جناب حق
جنتده اوچق ایچون ایکی قناد احسان بیوردیغنی بیان
بیوردیلر • بناءً علیه حضرت جعفر (ذوالجناحین)
و (طیار) اسملریله تسمیه اولندی •

نقض صلح و فتح مکة مکرمه

یوقاروده بیان اولندیغی اوزره حدیدیہ مصالحه سندن
صکره خزاعه قبیلهسی عهد و امان پیغمبری به و بنی بکر
قبیلهسی قریشک امانته داخل اولمشیدی • ایکی طرفدن
هیچ بریسی دیگر طرفک امانته داخل اولانلره تعرض

ایتماملری مصالحه ایجاباتندن ایکن بنی بکر طائفه سی بغیر
حق خزاعه قبیله سی علیه نه قیام ایدرک رؤسای قریشدن
عکرمه بن ابی جهل و صفوان بن امیه و سهیل بن عمرو
بذاتهم معاونت و حرباً خزاعه قبیله سندن یکرهی کشینک
قتلنه جسارت ایلدیله .

بو خبر هنوز مدینه یه وارمزدن اوچ کون مقدم
طرف رسالینپناهیدن کیفیت اصحاب کرامه وقوعی و جهله
خبر ویرلش ایدی . اخبار نبوی و جهله عمرو بن سالم
خزاعی قرق کشی ایله مدینه یه کلوب فریاد و وایلا و سید
کائنات افندمزه عرض اشکا ایلدکارندن مشتکیله وعد
نصرتله اعاده و متعاقباً ابوسفیانک تجدید مصالحه ایچون
مدینه یه کلک اوزره اولدیغیده افاده بیورلدی .

ابوسفیان ایسه وقعت مذکورده ذی مدخل اولیوب
قریشک نقض عهد ایله بنی بکره معاونتلرندن طولایی اتش
خوف و تلاش ایله ابتکاری طوتمش و رؤسای قریش
مدینه یه عودت ایلدکارنده هر بریسنک اطرافنی ذباب
حیرت و ندامت چویرمشیدی . « هر نصلسه بر ایش
ایدی اولدی کیتدی . محمد طویار ایسه انامزی اغلادر .
مدینه یه کیت ده تجدید صلحک چاره سنه باق » دهرک
†بوسفیانی مدینه یه کوندردیله .

ابو سفیان مدینه به بعد الوصول طوغریجه کریمه سی
 حلیله جلیله رسالتیناهی ام حبیبه رضی الله عنها
 حضرت ترینک سعادتخانه لرینه کیدرک بسوط اولان بساط
 شریف نبوی اوزرنده او طوردی . ام حبیبه « سنک
 کبی بر مشرکک بساط پیغمبری اوزرنده او طور مغه نه
 لیاقتی واردر » دهرک بساطی حدتله ابوسفیانک التندن
 چکدکده ابوسفیان « بزدن ایریله لی نقدر شریره اولمش
 سن » سویلدی . ام حبیبه « جناب حق بکا اسلام
 شرفنی احسان بیوردی . سنک قریش اراسنده ریاست
 و دعوی فطانتکه برابر وحدانیت خدا و نبوت رسول
 کبریایی انکار ایدرک دولکر و طاشجی کبی بر طاق
 اشخاصک یابدقلمی طاش و اغاج پارچه لرینی معبود اتخماز
 ایدیشکدن بیوک شر و قباحتی اولور » دیمکه ابوسفیان
 انفعال ایله اورادن قالقوب حضور نبوی به عزیمت
 و تجرید عهدی رجا ایلدی . هیچ بر جواب شافی
 الهمدی .

ابو بکر الصدیق و عمر الفارق رضی الله عنهما
 حضرت لرینی دخی بشقه بشقه زیارتله یالواردی ایسه ده
 صدیق اکبر رسول اکرمه عائد بوکبی امورجه کنددی
 یدنده مداخنه صلاحیتی اولدیغی و حضرت عمر ایسه

« بندمی شفاعت او مایور سن ایش بکا قالوبده برقارنجہ بی
 بیله کندمه ارقداش بولسہم ہیج بریکزی صاغ بر اقم »
 جوابنی ویردی .

ابو سفیان کمال حیرتله فاطمة الزهرا رضی اللہ عنہا
 حضرت تلمینہ کیدرک « امان یا فاطمه ہم شیرہک زینب
 ابو العاصی حایہ ایله قورتاردیغنی کبی سنده بنی جوار
 وحایتکه الوب قورتار » دیدکده حضرت فاطمه کندوسی
 نسواندن اولدیغنی وبویله ایشله قارشقی الندن کلیه جکنی
 سویلدی . بو مکالمه اثناسنده ایکی بچق یاشنده بولنان
 حضرت حسن افدمز والده سنک قارشوسنده کزوب
 اوینایور ایدی . ابوسفیان « هاشو نور پارچه سنی بکا
 ویر . مسجده کوتورهیم . حایه سنده اولدیغنی اعلان
 ایلسون که دنیا طور دجه سید العرب اوله » دیدی
 ایسه ده حضرت فاطمه « او علم بر چوجقدر حایه نه
 اولدیغنی بیلز » جوابنی اعطا ایلدی .

ابو سفیان متحیر قالوب علی المرتضی رضی اللہ عنہ
 حضرت تلمینک یاننه عزیمتله « امان یا علی بنم ایشم چوق
 مشکل اولدی . نه بیاجغمی شاشردم . سن بنم باشمه
 بر عقل قو » سویلدکده حضرت علی « من هپسنک
 بیوکی سن . همان طوغریجه مسجده کیدرک معشر مسلمینده

بن ایکی طرفیـده جایه مه الدم دیو ندا ایلدک ایسه
ایش بترکیدر « بیوردقلرندن ابوسفیان » بوندن فائده
اولورمی « دیمکله حضرت علی « بشقه چاره سیده
یوقدر « سویلدیلر . ابوسفیان مجمع اصحابه عزیمتله « ای
معشر مسلمین اکاه اولیکزکه ایکی طرفیـده بن کنندی
امامه الدم « دهرک مکله یولنی طوتدیغندن نداسنی
ایشیدنلر « الله عقالر ویرسون « دیوب کولشدیلر .

ابو سفیان مکله کتدکده زوجه سی هند « نه ایش
کورددک « دیو سؤال و ابو سفیان کیفیتی حکایه ایتسیله
برابر هند کوسنه بردیمه اوروب « کوردیکک ایش
بومیدر « دیو ابو سفیانی تحقیر ایلدی .

فرداسی قریش ایله ملاقات و بیان وقوعات ایلدکده
قریش « علی سنکله اگتمش . محاربه خبرینی کتیرمدککه
تدارکلی بولنلم مصالحه خبرینی کتیرمدککه امین اولهلم .
شدرحال ایدیشکدن نه فائده حاصل اولدی « دیو تقبیح
ایتدیلر .

ابو سفیان مدینه دن چقوب کتدکدنصکره رسول
اکرم افندمز مکله اوزرینه کتمک ایچون تدارکانه باشلا یوب
فقط ایش مکله شایع اولماق ایچون بو طرفدن اوته

جانبه و او ته دن برو طرفه قوش بيله اوچه ميه جق درجه ده
یولاری صم صقی محافظه التنه الدردی .

بنی هاشمک ازادلولرندن اولوب او اراق تسئل
ایچون مدینه یه کلش اولان ساره نامنده بر قاری عودت
ایدرکن اصحاب کرامدن حاطب بن بلتعنه رسول اکرم
افندمزک قریش علیهنده کی حرکتنه دائر بر کاغد یازوب
ساره ایله مکده یه کوندردی . ساره شو کاغدی صاچنک
اوروکی ایچنده کزلیوب مدینه دن چقمش اولدیغی خالده
کیفیت در حال جبریل امین واسطه سیله اخبار و کاغذک
اخذی ایچون جانب رسالتیناهیدن علی المرتضی و سائر
بعض ذوات ارسال اولمغله روضه خاخ دینلان موضعه ده
ساره بی طوندقلرندن مزبوره هر نقدر انکارده بولندی
ایسه ده بالاصرار کاغذ صاچی اراسندن چقاریلوب
مدینه یه عودت و ذات رسالتیناهی یه تقدیم اولندی .

حاطب جلب واستنطاق اولندوقده « یا رسول الله
والله شو کاغدی یازیشم دین اسلاججه ذره قدر تغیر مدن
ومکده ده بولنان اهل و عیالمی تأمین ایچون یالکز قریشه
تحمیل منت مطالعه سندن بشقه بر شیدن ناشی دکادر »
سویلسنی متعاقب حضرت عمر « یا رسول الله اذن و یرده
شو منافقی اولدیریم » دیدیکندن رسول اکرم افندمن

حاطبک اهل بدردن اولدیغنی و اهل بدرک (اعملوا ماشتم
 فقد غفرت لکم) بشارت جلیله سیله مبشر اولدقلرینی
 بیان بیوردیلر.

حضرت پیغمبر ادهم بن غفاری بی مدینه ده خلیفه
 قویوب شهر رمضانک ایکنجی کونی عسکرله مکه یه
 متوجهاً حرکت بیورمشلردر. رفاقت سنیه لرنده بولنان
 عسکرک مقداری شودر.

نفر

مهاجریندن	۱۳۰۰
انصاردن	۴۵۰۰
بنی سلیم قبیله سندن	۴۳۰
بنی کعب قبیله سندن	۵۰۰
قبائل سائر دن	۳۲۷۰

۱۰۰۰۰

ذات عالی پیغمبری ذو الخلیفه نام موضعده واصل
 اولدقلرنده عباس بن عبد المطلب رضی الله عنه
 حضر تلری مهاجرراً اهل و عیالیله مکه دن چقوب مدینه یه
 کلیور ایدی. ملاقات نبوی ایله مشرف اولمغله اهل
 و عیال و اشیای مدینه یه بالارسال کندولری رفاقت
 پیغمبریده قالدی.

عزاده رسالتپناهی سفیان بن حارث و ابن عمه نبوی
 عبدالله بن امیه دخی حضرت عباس ایله برابر ایدیلر .
 بونلر بر وقت فخر کائنات افسندمز حقدده درلو درلو
 حقارتلرده بولنش اولدقلرندن ایکیسنهده التفات بیور .
 لمدی . ام سلمه حضرتلرینک شفاعتیهله عفوه مظهر و شرف
 اسلام ایله مشرف اولدیلر .

مکه یه درت فرسخ مسافدهده واقع مرالظهران
 منزلنه وارلدقده او کجه اون بیک محلهده اتش یا قدرلدی .
 تقض صلحدن طولایی قریشک هپسی وهم اوزره اولد .
 قلمی حالده یوللرک محافظه سندن ناشی او کجه یه قدر
 رسول اکرمک عسکرله مدینه دن چقدیغنه ومکه یه
 کلکده اولدیغنه معلومات اله مامشرا ایدی .

ابو سفیان بعض رفقا سیهله مکه دن چیقوب تفحص
 ایدرکن کجه وقتی مرالظهرانده یانان اتش لر کوزینه
 ایلشدکده « بونه » دهرک افکاری حریق اصابت ایدن
 بنا کبی طو تشمقه باشلادی . هر نقدر ملاحظه ایلدی
 ایسهده هیچ بر معنی ویره مدی . عمرنده بویله شیئه تصادف
 ایتماش اولدیغندن هر خطوه ده قلبنه خلجان غلبه ایدوب
 کوزلرینی اتشله عطف ایدر و گویا که دست وهم و حیرت
 یقه سندن طو توب کندوسنی کیرویه چکر ایدی .

حضرت عباس او کیجه بعض او همامه ذاهب اولمش
 وشو و غلبه لك حصمانه بر صورتله مكه یه کیرر ایسه
 قریشدن هیچ بر کیسه صباغ قالمز افکاری ذهننی طولدر
 مشیدی . دخالته مسارعت ایلمری ایچون واسطه بولوبده
 قریشه بر خبر کوندر مکی تصور ایلمدی . او تصوره
 وجود و یرمک ایچون بغله نبویه ره را کبأ اردودن طشره
 چیققدقه ابو سفیان ایله ارقداش لرینه تصادف ایتمکله
 سسلرندن بر برینی طانیدیلر .

ابو سفیان « امان یا ابا الفضل بونه علامتدر » دیدکده
 رسول الله اردوی همایونی اولدیغنی وشو اردو
 خصومتله مکه یه کیرر ایسه قریشک خانمانی کورینان
 اتش لر کبی یانوب کول اوله جغنی بیان بیوردیلر . ابو سفیان
 « چاره یا ابا الفضل چاره » دیو یا الوارمله حضرت عباس
 ابو سفیانی قاطرک اردینه بیدر وب حضور رسول الله
 کوتوردی .

چادر لر او کندن کچدیجه اصحابدن هر پری چیقوب
 « شو کیدر » دیو سؤال ایدر و حضرت عباسی کوردکده
 « عم رسولدر » دیوب چادرینه کیرر ایلمدی . حضرت
 عمر ایسه چادرینک او کنده هپسندن بیوک بر اتش یا قش
 و قریشی اتش قهر ایله باقوب کول ایتمکله پک حریص

بولنش ایدی . حضرت عباس او چادرك او كنه يتشد كده
 عمر الفاروق ابوسفیانی كور مسیله برابر « یاعدو الله سنده
 نه ایمان وارد رنده امان . طورده سیرایت که شمدی
 نصل بویکی اوره جغم « دهرک رخصت المق ایچون
 علی العجله خیمه نبوی به طوغری کندی . لکن حضرت
 عباس فاتری مهمیر لیوب اندن مقدم خیمه سعادتہ یتشمکه
 وصولنی متعاقب حضرت عمر دخی ایچرویه دخول
 و « یارسول الله شو آدم اللهم دشمنیدر . نه دینی ، نده
 امانی وار . اذن و برده شمدی بوینی اوره یم « دیدکده
 حضرت عباس « بن ابوسفیانه امان و یرشم « سویلد
 یکنندن فخر کائنات افندمن « یا ابا سفیان مسلمان اول که
 سلامتی بوله سن بیوردیلر . ابوسفیان « یالات و عزایی
 نه یاپایم « دیدیکی انده حضرت عمر پراتش اولوب « یاعدو
 الله سن بو سوزی طشرده سویلملی ایدک « دهرک حد
 تمدن دترمکه باشلادی . رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
 افندمن حضرت تری حضرت عباسه « بو کیجه ابوسفیانی
 کندی چادر کده محافظه ایله ده یارین ایجابنه باقهرز «
 بیوردیلر . حضرت عباس ابوسفیانی الوب چادرینه
 کندی .

صباحلین امر پیغمبری ایله ابوسفیانی خیمه سعادتہ

کو تور دکده ذات عالی نبوی « یا ابا سفیان جناب حقن بشقه الوهیت و عبودیته لایق اله اولدیغنی اقرار ایده جکک وقت کلدیمی « بیوردیلر . ابو سفیان « یا محمد نقدر کریم ، نقدر حلیم ، اقر بایه نقدر مرحمتلی ایمش سن . انام بابام سکا قربان اولسون . الله تعالی حضرتلرندن بشقه اله اولسه ایدی قریشک حالی بویله اولمز ایدی « سویلدی . حضرت پیغمبر « بنم نبوتمی اقرار ایده جکک وقت کلدیمی « بیوردیلرنده ابو سفیان « بونده هنوز شهه دن قورته ما . مشیم « سویلدیکندن حضرت عباس « یا ابا سفیان دها سوزی اوزاته جقمیسین . مسلمان اولدکسه والله شیر شم شیر فاروقی سنی بر لقمه کبی طعمه ایده جکنده هیچ اشتباه ایتمه « دیمکله ابو سفیان قبول اسلام ایله کلمه شهادتی ترتیل و تلاوت ایلدی .

بونک اوزرینه حضرت عباس رسالتیناه افندمه « یارسول الله ابو سفیان شانی سور بر آدمدر . کندو . سنه بر امتیاز احسان بیورکه بین القوم افتخار ایتسون « دیدکده رسول اکرم افندمز « ابو سفیانک خانه سنه دخالت ایدن وسلاحنی براغان و اوینک قپوسنی قپایوب ایچرو . سنده او طوران امیندر « بیوردیلر .

ارتق مکیه عودتی ایچون اعطا بیوریلان رخصت

اوزرینه ابوسفیان کتک استدکده حضرت عباس اول
 امرده اردوی هم ایونک عظمتنی کوستمک ایچون ابو
 سفیانی برابر الوب بر طاریول اوزرنده طوردردی .
 عسکر اسلام طاقم طاقم رئیس لرینک ارقه لری صره حرکت
 وانتظام اوزره اورادن یکدیچکه هر بریسنک مهابتندن
 کویاکه طاغیر دترمکده ویوزلرندن پارلایان انوار سعادت
 وبشاشندن افتاب عالم ارا یردن قالقان غبارک ارقه سنده
 محجوب اولمقده ایدی . افراد اصحاب قارشولرندن صاعقه
 بیله کله جک اولسه مقاومت ایدجک درجه ده صلابت
 وشهامتله یوریور والسنة نصرت هر بریسنی (علیک
 عون الله) دیوب القشلا یور ایدی .

ابوسفیان هر بر طاقت کیملر اولدیغنی سؤال ایدر
 وحضرت عباس جواب ویرر ایکن وقتیه اهل اسلام
 علیهنده دیش بیله یان قبائل وعشایرک اقویاسنی علی العموم
 قوزی سوریلری کبی جان وکوکلدن مطیع ومنقاد اولد
 قلی حالده شو جمعیت عظیمه ایچنده کوردی .

ایلرو کچنلری رسول اکرم افندمک عساکر خاصه -
 لری تعقیب ایلدی . حضرت پیغمبر مهابت وسعادته
 ناقه قصوایه بدنمش وصاغنده صولنده صدیق اکبرله
 اسید بن حضیر شرف مصاحبتله مفتخر اولوب مهاجرین

وانصارك كیمی پیاده، کیمی سواری اول شمع بزم رسالتک
 پروانه لر کی اطرافنی احاطه ایتشلر ایدی. عظمت نبوت
 تکبیر صدالریله برابر زمیندن آسمانه و آسماندن زمینه عکس
 ایتمکده، نمایان اولان قدسیت (لولاک لما خلقت الافلاک)
 سرینی شرح ایتلکده ایدی.

شو عظمت علیا حضرت عباس ایله ابو سفیانک
 بولندقلری موضعه مهابت افزا اولدوقده ابو سفیان حضرت
 عباسه «یا ابا الفضل برادر زاده ک ملک و سلطنتی نقدر
 بیومشدر» سویلدیکندن حضرت عباس «سلطین
 عسکر و تبعه سنک رنگ اطاعتلریله پیغمبر عسکرینک طرز
 انقیاد و اطاعتلرینی فرق ایده جک قوه مدرکه دن محروم -
 میسن. سن حالا بوکا سلطنت می سویلیورسن. پادشا.
 هلاک مقر سلطنتلرینی کور مامش دکلمین. تبعه سنک،
 عسکرینک بو درجه تقدیسنه و اطاعت ظاهره و باطنه سنه
 مظهر اولمش هانکی پادشاهی کوردک. کوزک ابح.
 بو کوردیکک سلطنت دکلد. نبوتدر» سویلاری.

انصار کرامک علمداری سعد بن عباده حصر تلری
 علم شریفی حامله عسکرینه پیشرو اولدیغی حالدی پیکر کن
 ابو سفیان کوزینه ایشتمکله «بو کون قریشک رذیل اوله.
 جغی و یوم احد انتقامنک انه جغی کوندر» دیمش و ابو

سفياني اتش او هامه طوتش درمش ابدى . ذات على
 پيغمبرى مقابل كلدكده ابو سفيان « يارسول الله كندى قو-
 مكى هـ لاکى ايدە جکسـين » ديه رك سـعد بن عبادە نك
 تعريفندن شكاي تيمكله رسول اکرم افندمن « لا . بو کون
 قريشك عزيز اوله جغى کوندر » يوردقن صكره انصارك
 بايراغنى سعدن الوب سعدك اوغلى قيسه ويردى .

لشكر اسلام ذى طوى نام محله بعدالوصول اوراده
 توقف امرى ويرلشدر . لکن او موقعه کلنجه يه دكين
 ذات پيغمبرينك و عساكر مسلينك مکه يه عزيمتلرندن قريشجه
 معلومات يوغينکن اوراده عسکرک و راحله لرك اياقلى
 التندن قالقان توزلرك هواده بلوت کي تجسم ايلديکي
 کورلکله قريش « شو علامت غريبه ندر » ديو تحقيقه
 قيام و ابو سفيانك سرعتله کلکده اولديغنى کورملرله
 هپسى باشنه طوپلانوب « يا ابا سفيان ارقه كده کلان کيدر »
 ديو سؤال ايلديلر . ابو سفيان « وای حالکزه . محمد
 كوك تيموره غرق اولمش بر اردوى عظيم ايله کلپور که
 عسکرينك هر بريسى بر ارسـلانه ميدان او قومده در .
 محاربه ايجون ال قالدردينگيز انده خانمانکزك طولو دکش
 تارلايه دونه جکنده شهبه ايمه يکز » ديدکن صـکره
 « بنم خانه مه دخالت ايدن ، سلاحنى براغان ، خانه سـنه

کیروب قپوسنی قپایان امیندر « سویلدیکی جهتله قریش
« الله سنی رذیل ایتسون . بونه خبردرکه ویره یورسن »
دیهرک حیرت و دهشتلرندن شاشوب قالدیلر .

ابو سفیانک زوجته سی هند بنت عتبه رؤسای قریش
ایله برلکده ایدی . زوجنک لسانندن بوسوزلری دیکلمسیله
برابر حدتندن ابو سفیانک صقالنه یاشوب « امان شمدی
اولورم . یا آل غالب شو بونامش حرینی اولدرن یوقی »
دیو باغردوده ابوسفیان « صقالیمی براقده مسلمان اول .
والله برقلیجده خیاریکی باشک اوچررلر » سویلدکده
هند قورقوسندن ابوسفیانک صقالنی النندن براقوب فرار
ایله خانه سنه قپانیدی .

حضرت پیغمبر ذی طواده طوپلانان عسا کراسلامیه بی
وهر بریسنک امره انقیاد ایله دین یولنده فدا کارلقاه
مفتخر اولدیغنی کوروب حین هجرتده مکه دن چقارایکن
تصادف ایلدیکی احوالی و بوکون مظهر اولدیغنی احسان
ذی الجلالی مطالعه و ملاحظه ایلدیکندن متواضعاً لله
باشنی اول قدر اشاغی اکدی که مبارک حیه لری سوار
اولدیغنی ناقه نك پالاننه ایرشدی .

مهاجرین ایله مکه نك اوسست طرفنده واقع کدا
موقعندن حضرت زبیرک وانصار ایله ثنیه دن ساعد بن

عباده نك واسلم، غبار، جهينه، مزينه و سائر قبائل ايله
اشاغى طرفده واقع ليط يولندن خالد بن الوليدك شهره
كبر مسنى امر بيورديلر. ابو عبیده الجراح حضرت تلمیده
بر جاعتله بطن وادی يولندن كوندردی. ذات عالیلى
اذاخر طریقيله مكه يه توجه بيوروب قريش طرفندن
حمله و تشهير سلاح اولمديقه زنهار محاربه اولمامسى
ايچون مشار اليهمك هر بريسنه امر ويردیلر.

او صروده عكرمة بن ابى جهل، صفوان بن امیه،
سهيل بن عمرو و بنى بكر ايله احابيش و بنى حارث و هذيل
قبيله لرندن بر جاعت خندمه دينلان محلمده خالد بن الولیده
قارشو چقوب حربه باشلادق لرندن خالد امر پيغمبرى يى
تبليغ و نصيح لازمه ايله هر نقدر تأمين اعطسا ايلدى
ايسه ده ديگكم دكلى جهته له بالمقابله جمعيتلى تار مار
ايديلوب فراريلك براوجى مسجد الحرام قپوسنه يتشدى.
حضرت خالد ايسه راست كلديكنه ضرب سيف اقتدار
ايتكله اهل اسلامدن ايكي نفر شهیده مقابل قريش ايله
قبائل معاونه لرندن يكرمى اوچ كشينك لاشه لرى خاك
هلاک اوزرينه سرلدى.

حضرت پيغمبر اوزاقدن خالدك قولنده قليجلر
پارلادينى كورمسينه « بونه اوله يور. محاربه اولمسون

دینلمدیمی « دیه رک چاپک آدم کوندردی ایسه ده سبب
مخاربه عرض اولندوقده (قضااء الله خیر) بیوردیلر .
لیکن وقعه سابقه اوزرینه خزاعه قبیله سی بنی بکر
ایله حربه مأذون اولدقلرندن وقت ظهره قدر بولدقلرینی
اولدردیلر . اندن صکره « قتلدن ال چکاسون » امری
اعطا بیورلدی .

عکرمه و صفوان از قداشلمریله برلیکده خلقی حربه
تشویق ایلدکاری وقت قریشدن جاس نامنده بر شخص
سلاحلنوب اوندن چقارکن زوجه سی « زهیه کیده -
یورسن » دیدکده جاس « اهل اسلامدن سکا بر خدمتکار
کتورمکه » دیمشیدی . قریش بوزیلوب هر بریسی بر
طرفه قاچرکن جاس دخی تلاش ایله خانه سنه کلوب
زوجه سند « قاری قیوی قیا . ایش فنا » سویلدکده
زوجه سی « هانی بکا بر خدمتکار کتوره جک ایدک .
قیوده می براقدک » دیو استهزا ایلدیکندن جاس « سن
نه سویلیورسن . اوراده بولنوبده کوره ایدک .

بونه یوم خندمه دینلور یوم خندمه
بر قاقش قاچرینرکه نه صفوان قالدی نه عکرمه
اهل اسلامک قلیجلمری اولیه قالقوب اینه یورکه
انسانده نه قول براغیورلر نه جمجمه »

ماکنده برجز انشاد ایلدی .

رسول اکرم افندمن سیف صارم یانلرنده و بر سیاه
 عمامه شریفه سر سعادت نشانلرنده ایدی که وجه تابناکاری
 او عمامه التنده پرده شبدن طلوع ایتکه باشلایان افتاب
 کبی انوار قدسیتله لمعان ایدی . چوندن تاخندمه یه دکین
 اتلور صف باغلابوب جمله سی اول حضرته انتظار
 ایتکده اولدقلری حالدیه نیر پرتو افزاکی راحله هما یونلری
 اوزرنده طالع و اطراف قدسیت اتصافنده کی اصحاب
 کرامک شعشه آداب و اطاعتلری جهت بجهت لامع
 اوله رق آدم آدم ایلرو کیدلمکده و ذات نبوت سمات
 عالیلری صوت لین و ترجیع بهین ایله (انا فتحنا) سوره
 شریفه سنی قرائت بیورمقده ایدی . حجر الاسودک حذاسنه
 بعدالوصول ید مبارکارنده کی چوکان ایله استلام و تکبیر
 غلغله سی درون مکه بی نمونه روز قیام ایلدی .

طاغ باشلرینه فرار ایله بودبدبه آسمان کو کبه بی تماشا
 ایدن اهالی ام القری حیرت عظیمه ایله نشر صدای
 و اویلا ایتکده و اصنام پرستانک هر بریسی « امان یارب
 امان . هبلک ، ناللهنک حاللری نه اوله جقدر » دیو
 دوشتمکده ایدی .

حضرت پیغمبر ایسه بیت شریفی طواف ایتدکن

صکره درون کعبه ده موجود او چویوز التمش عدد اصنامک
 چله سنی پاره پاره ایتدروب نه هبل قالدی نه نائله .
 اصنام مذکورہ نك هر بریسی قورشون ایله ایاقلرندن
 طاش اوزرینه یایشدرلمش ایکن رسول اکرم افندمز
 بالذات کعبه یه دخول ایتدکده یدنده کی چوکان ایله هانکی
 صنم اشارت ایلدی ایسه اشارت یوز طرفنه تصادف
 ایدن صنم ارقه اوزرینه و ارقه لرندن اشارت اولنان
 بتلر یوزلری اوزرلرینه یره دوشدیلر .

صنمک هپسی پارچه پارچه ایتدریلوب بر طاقم
 دولکرلرک ، طاشجیلرک مصنوعات خسیسه لرندن معدود
 اولان جاداتک قدرت و اعتبارلری ندن عبارت اولدیغی
 اصنام پرستانک انظار عمومیه لرینه قونلدی . او وقته
 دکین بونلری اله اتخاذا ایدنلرک هر بریسی هیچ بریسنک
 نفع و ضرره مقتدر اولدیغنی و کندی غفلت و حیاقتنی
 اکلادی .

ابوسفیان یوم احده « بزم هبلز وار » دیمشیدی .
 هبل ، اسافه ، نائله دینلان بیوک بتلر اصنام سائره ایله
 برابر زقاق اورطه سنده پاره پاره اولوب هر پارچه لرلی
 راست کلانلرک ایاقلری التنده چکشنور ایکن زبیر بن
 العوام حضرترلری ابوسفیانه باقوب « یا ابوسفیان هبل

زده قالدی «سویلکله ابوسفیان» یازبیر الهی سورسن
 بنی حالمه براق • محمدک اللهندن بشقه اله اولدیغنه
 اینسانق، ایمان کتیردک • دهابر دیه جکک قالدیمی •
 اندن بشقه اله اولسه ایدی ایش بویله اولمز ایدی «
 سویلدی •

کعبه نك مفتاحی عبدالدار اولادندن عثمان بن طلحه
 رضی الله عنده ایکن عثمان اسلامی قبول ایچون مدینه یه
 کتدیکی وقت والده سی سلافه بنت سعده ویرمشیدی •
 جلب و قیو فتح اولدقدن صکره (ان تؤدوا الامانات
 الی اهلها) امر شریفنه امتثالاًینه عثمانک اناسنه ویرلدی •
 کعبه دروننده کی دیوارلرده نقدر صورتلر وارایسه
 هپسی بوزدرلدی •

حضرت پیغمبر کعبه شریفه ده ایکن اهل مکه
 ازدحام عظیم ایله طویلانمش و «عجبا حالیمز نه اوله جقدر»
 دیو هپسی افکار مشوشه ایچنده قالمشیدی • ذات
 رسالتیناهی جمله سنه نظر انداز التفات اوله رق «یا اهل
 مکه بذن سزک حقکزده اولنه جق معامله جه نه ظنده سکز»
 یوردیلر • «سن برادر و برادرزاده کریم سن • حقمزده
 خیردن بشقه بر معامله ظنده دکلز» دیدکلرندن «هپکز
 عافسکز» دیو تلطیف ایله تأمین عمومی اجرا و فقط

دملرینی هدر ایلدیکی ذکوردن اون بر و نسواندن التی
نقر استئنا بیورلدی .

لکن دملری هدر اولنانلردن بعضیلرینک دائرة
شرفباهره اسلامه داخل اوله جقلرنیده اوکون خبر
ویرمش وحتی خندمه محاربه سنده عکرمه اصحاب کرامدن
بر ذاتی شهید ایتمش ایکن رسول اکرم افندمز « قاتل
و مقتولک ایکیسیده ال اله و یروب جنته کتک اوزره
اولدیغنی کوره یورم » بیورمشلر ایدی . حالبوکه دنیاده
هیچ برکسه قالمیوب کافه مخلوق ایمانه کسه عکرمه نیک
مسلمان اوله جغنی کسه مأمول ایتمز ایدی .

ذات قدسیت صفات پیغمبری بوندن صکره بجمع
ناسده بر خطبه شریفه او قویوب بین العرب عادات
اولان قتل اولاد و افنخار ابا و اجداد ایله رسوم ساره
جاهلیه بی الغا و ابطال بیوردیلر .

ذکوردن دمی هدر ایدیلا نلرک بریسی عبد العزی
بن اخطل ایدی . مرقوم فتح مکه دن مقدم مدینه یه
کلوب مسلمان اولمش و طرف رسالتینا هیدن بر قبیله نیک
زکاتنی طوپلامغه . مأمور ایدلمش . یکن رفاقتنده بولنان بر
خزاعی بی قتل و طوپلادیغنی حیواناتی مکه یه کوتوروب

ارتداد ایتشیدی . مکہ تک فنجی کونی کعبه نك اور توسی
التده کز لنگله بولنوب اهدام اولندی .

ایکنجیسی عبدالله بن سعد ابن ابی السرح ایدی .

شو ذات حضرت عثمانک اخ رضاعیسیدر . مقدا مسلمان
اولوب وحی کتابنه تعیین اولنش و حضرت پیغمبر
آیات قرآنیه بی قرائتله یازدر رکن او بشقه درلو تحریر
ایله ارتکاب خیانت ایلدیکی تحقق ایتدیکندن مکه به
قاچوب ارتداد ایتشیدی . حضرت عثمانک شفاعتله
غفوه مظهر اولوب ینه مسلمان اولدی .

اوچنجیسی عکرمه بن ابی جهل ایدی . مکه نك

فنج اولندیغی کون خندمه ده حرب ایدرکن
بوزیلوب ساحله طوغری قاچش و ینه متوجهاً کمی به
بنمش ایدی . زوجه سی قبول اسلام و رسول اکرم دن
عکرمه حقنده اخذ امان ایلدی . عکرمه حضور نبوی به
کتورلدکده (مرحبا بالراکب المهاجر) بیوریلوب
عکرمه نك درونی نور ایمان ایله طولمش اولدیغی حالده
قبول اسلام ایتدکدنصکره عمر بنی نقویت دین مبینه
صرف ایله خلافت صدیقیه زماننده اجنادین غزاسنده
شهید اولمشدر .

دردنجیسی حویرث بن نقید ایدی . مرقوم حویرث

حضرت پیغمبری هجوایله مالوف اولدیغندن یوم فتحده
حضرت علی واسطه سیله در دست و قتل اولندی .

بشنجیسی مقیس بن صبابه ایدی . یوقاروده
تفصیل و بیان اولدیغی اوزره مرقوم مقدا مسلمان
اولمشیکن انصاردن برذاتی قتل ایله مکّه یه قاچوب ارتداد
ایتمشیدی . مرقوم عمزاده سی نخیله بن عبدالله الیشی
واسطه سیله در دست و قتل اولندی .

التنجیسی هبار بن الاسود ایدی . هبار حق پیغمبریده
چوق اذیتره جسارت ایتمش و بنت النبی حضرت زینب
رضی الله عنها مکّه دن کتوریلور ایکن یولده قارشو
چقوب حرب ایله حضرت زینبه بر قارغی اوردیغندن
مشار ایها هودجندن دوشه رک حلی ساقط اولدیغی حالده
خسته لکه تصادف و بالاخره شو مرض ایله وفات
ایتمشیدی . هبار تحری اولنورکن بغته حضور پیغمبری یه
کلوب دخالت و اسلامی قبول ایتمکله عفو اولندی .
هبار مسلمان اولدقدنصکره زمان کفرنده کی فناقلرندن
طولایی اصحاب کرامدن راست کلان کندوسنی سوکر
واوده باشنی یره طوغری اکوب حلم و تحمل کوسترر
ایدی . حلم و تحملی سموع نبوی اولدقدن « یا هبار سنی
سوکنلری سنده سوک » دیو مقابله یه رخصت اعط

بیورلمشدر . واقعا بر شخصك اهدامی قبل الاسلام
سبقت ایدن سیئانی محو ایدر ایسه ده هبار جگر کوشه
نبوی حضرت زینبک وفاته سبب اولمشیکن بعدالاهتدا
حقنه طرف پیغمبریدن اغراض بشربه یه متعلق اثر
کورلمدکن بشقه اراز بیوریلان بو معامله کریمانه
خصائص نبوتدن بشقه بر حاله جل اولنه مز .

یذنجیبی صفوان بن امیه ایدی . یوم فتحده فرار
ایتش یکن اصحابدن عمیر بن وهبک دلاتیله مظهر امان
اولوب حضور پیغمبری یه کلدکده اسلامی قبول ایتسی
تکلیف بیورادی ایسه ده دوشمک اوزره ایکی آی مهل
استدیکندن درت آی مهل ویرادی . هوازن غزاسندن
صکره مسلمان اولدی .

سکزنجیبی حارث بن طلائه ایدی . حضرت علی
مکده مرقومی دردست و قتل ایلدی .

طقوزنجیبی کعب بن زهیر ایدی . سیدعالم افندمری
هجو ایدرک مکهنک فتحی کونده قاجشیدی . قرنداشی
بجیرک خبر کوندرمی و کندوسنک دخی قلمبنده نور
هدایت واسلام اویانمسیله (بانث سععاد) قصیده سنی
بالتظیم مدینه یه عزیمت و حضور نبوی یه تقدیم ایله
اسلامی قبول ایلدی . قصیده مذکوره یه جائزه اوله رق

ذات عالی رسالت پناہی بردہ شریفہ لرینی کعبہ الباس
 بیوردیلر . معاویہ خلافتی زمانندہ بردہ معظم البہابی
 قرق بیک درہم اعطاسینہ اشترایتمش و دولت امویہ
 و عباسیہ توارث ایدرک مؤخرأ تانار طائفہ سی اخذ
 ایلشدر .

اوننجیسی حضرت حمزہ ننگ قانلی وحشی ایدی .
 بودہ یوم ققمدہ فرار ایدوب صکرہ دخالت و قبول
 اسلامیت ایتککاه عفو اولندی .

اون برنجیسی عبداللہ بن زبیری ایدی . حضرت
 پیغمبری ہجو ایدرک مشرکینی ہر وقت اسلام علیہندہ
 حربہ تشویق ایدر ایدی . مکہ ننگ فتحی کونی نجران
 طرفنہ قاچوب بر زمان اورالردہ قالمش و صکرہ قلبندہ
 نور ایمان طلوع ایتمش اولمغلہ حضور پیغمبری بہ کلوب
 مسلمان اولشدر .

نسواندن دملری ہدر ایدیلانلرک برنجیسی ابو سفیانک
 زوجہ سی ہند بنت عتبہ ایدی . ہندک حق عالی نبویدہ
 اولان خصومت و اذامی پک چوق اولوب حتی قریش
 عسکریلہ احد محار بہ سنہ کاورکن ابوا نام محلہ وصولرندہ
 والدہ ماجدہ پیغمبرینک اورادہ بولنان قبرینک نبش
 وشاید مغلوبیت کندو طرفرندہ قالور ایسہ ہر عضوی

بر اسیر ایله مبادلہ اولتمق اوزره ککوکارینک اخراج
اولتمسنہ اصرار ایتمش و بعض عقلا طرفندن منع اولتمش
ایلدی . و غزوهٴ احدده سید الشهدا حضرت جزهٴ نک
جکرینی اغزنده چینیوب شهدانک برون و قولالقرندن بر
کردنلق طاقشیدی . مکہ فتح اولندقدن صکره رسول
اکرمه بیعتہ کتمش اولان نسوان ایچنه قاریشوب یوزنده
نقاب اولدیغی حالده کندوسنی بیلدر مکسزین دیوان
عالیٴ نبوی به دخول ایلدی . بو صرهدده نسوانه خطاباً
آتیده محرر اوامر پیغمبری شرفصدور ایتشدیر .

حضرت پیغمبر - (نسوانه خطاباً) جناب حقہ
شرك کتورمیکز .

هند بنت عتبه - یار رسول الله سن بزه ارککلره
تکلیف بیورمدیغک شیٴ تکلیف ایده یورسن . هر نه
ایسه امریکزه مخالفت ایتیه جکز .

حضرت پیغمبر - خرسزلق ایتیه یکز .

هند - خرسزلق ایتسه ایدم ابوسفیان کبی بر بخیلک
مالنی چالار ایدم .

ابوسفیان - (هنده خطاباً) کچمشده نه چالدک ایسه
سکا حلال اولسون . بوندن صکره سنه باقهلم .

رسول اکرم افندمن هندک بیعتہ کلان نسوان ایچندہ
اولدیغنی بیلیور ایدی . هندک و ابوسفیانک سوزلرینی
ایشتدکده « شو هند میدر » بیوردیلر .

هند - اوت . یار رسول الله هندم . حقکزدہ
یکمش قصورلرمی عفو بیور که الله تعالی حضرتلریده
سنی عفو بیوره .

حضرت پیغمبر - (ینه نسوانه خطاباً) زنا ایتہ یکز .
هند - یار رسول الله هیچ حره اولان زنا ایدرمی .
حضرت پیغمبر - اولادیکزی اولدرمه یکز .
هند - بز اولادمزی چوجق ایکن تریه ایلدک .
بیودکارنده سن هپسنی یوم بدرده اولدردک . اوراسی
سنکله انلرک بیله جکککز شیدر .

حضرت عمر تمکین ایله مفظور بر ذات وقور ایکن
هندک بو سوزینه طیانه میوب کولدی .

حضرت پیغمبر - (ینه نسوان خطاباً) کسه یه
بهتان ایتہ یکز .

هند - هپز سکا قربان اوللم . و الله سن بزه
مکارم اخلاق ایله امر ایدہ یورسن .

حضرت پیغمبر - امر معروفده عصیان ایتہ یکز .

هند - شو و مجلس مبارکده بولدقدنص-کره برده
 عصیان ایتمکک امکانبی اوله بیلور .
 رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز
 حضرتلری نسوان ایله بالذات بیعت امرینی اجرا
 بیورمیوب حضرت عمره حواله بیوردیلر . بالوکاله
 بیعتلری الندی .

هند مسلمان اولدقدنص-کره « یار رسول الله بو کونه
 دکین دنیاده اهلنک مقهور اولسنی استدیکم یالکز سنک
 خیمه سعادتک ایدی . والله شممدی یر بوزنده اهلنک عزیز
 ومحترم اولسنی استدیکم محل بالخاصه سنک خیمه سعادتکدر .
 بز نقدر غفلت ، نقدر حیاقتده ایمشز . سن نقدر کریم
 نقدر حلیم ایمش سن . سکا محبت نظریله باقیان کوزلری
 الله تعالی حضرتلری کور ایلسون » سویلدی . سید
 کائنات افندمز حضرتلری « بو حال سنده دها زیاده
 اولسه کرکدر » بیوردیلر .

کرک ذات رسالتیناهییه ، کرک اهل اسلامه دنیاده
 هند قدر دشمن یوغیکن قوه قدسیه نبوت بر مجلسده
 اغراض و عداوت بشریه سنی تمامیه محوایدوب اهداسندن
 صکره دین اسلامه و رسول اکرمه رعایت و محبتی اول
 قدر تزیاید ایلدی که ذات حضرت پیغمبری یاننده ذکر

اولندیغی وقت دنیاہ مالکہ اولمش کبی فرحیاب اولور
 و هر زمان اغلایه اغلایه خطیئات سابقه سندن استغفار
 ایدر ایدی . مجلس نبویدن خانه سنه عودتیه برابر
 منزلده کی بتلری بریره جمع ایله « بز شو مردارلری ایشه
 برار ظنیه معبود اتخادی کبی حیاقتله عمرمزی پکیر مشوز »
 دیه رک هپسنی قردی .

دملری هدر اولنان نسوانک ایکنجیسی و اوچنجیسی
 ابن اخطلک مغنیه لری قریبه و قرنتا ایدیلر . بونلر ابن
 اخطل حضورنده تغنی ایله حضرت پیغمبری هجو ایدرلر
 ایدی . قرینه اولدرلدی . قرنتا امان اخذیله مسلمان اولدی .
 دردنجیسی ابن اخطلک ازادلو جاریه سی ارنب
 ایدی . اوکون اولدرلدی . بشنجیسی بنی هاشمک ازادلو .
 لرندن ساره ایدی . مرقومه حاطب بن بلتعنهک مکتوبنی
 قریشه کوتوررکن یندنه طوتلدیغنی بوقاروده سوبلشیدک .
 اوکون حضرت علینک یذبله قتل ایدلدی .

التنجیسی ام سعد در . اوده اوکون اولدرلدی .
 مکهنک فتحی رمضانک اون اوچنده ایدی . شوال
 التیسنه قدر فخر عالم افندمز اوراده قالوب بو مدت
 ظرفنده مکه حوالیسنده اولان عزى وسواع و منات
 بتخانه لرینک تخریبیه بتلرک قردرلمسنه خالد بن الولید

وعمر بن العاص وسعد بن زيد حضراتی مأمور اولوب
اوجیده مأموریتلرینی اجرا ایلدیلر .

خالد بن الولید حضرت الرینک بنی جذیمه یه

بعث بیورلمسی

خالد بن الولید حضرت تلمی عزى بتخانه سنی یقوب
عودت ایتدکدنصکره اوچیوز الی نامدار ایله یلم
ناحیه سنده کی جذیمه قبیله سنی دینه دعوت ایچون
کوندردی . حضرت خالد قبیله خلقنه « سلاحلریکزی
براغکزده مسلمان اولیکز » دیدکده هپسی موافقت کوستردی
ایسه ده شو قبیله زمان جاهلیته عبدالرحمن بن عوف
حضرت تلمی عوف ایله خالدک عمیسی فاکهی
اولدرمش اولدقرندن خالد جله سنی اسیر ایدرک رفاقتنده کی
انصاره و بنی سلیمه تسلیم ایتدکدنصکره « هرکس انده کی
اسیری اولدرسون » امرینی ویردی . انصار شو
امرک حکمنی اجرا ایتدی . بنی سلیم اجرا ایلدی .

کیفیت مسموع نبوی اولدقده لرینی هوایه قالدروب
« الهمی بن خالدک بو صنعندن برییم » بیوردیلر .
حضرت علی در حال کلیتلو اموال ایله جذیمه قبیله .

سنه کوندریلوب مقتوللرک دیتلری تمامیله ورثه یه اعطا
ایتدرلمشدر .

خالد بن الولید استنطاق اولندقدده « قبیلہ مذکورہ یه
اسلام تکلیف اولنورکن (اسلمنا) دیمیوب (صبأنا)
دیدکار یچون اولدرتدم » جوابنی ویرمش و طرف رسالتینا
هیدن حقنده تکدیر اجرا بیورلمشدر .

غزوة حنین

حنین ذی المجاز قریبده بر وادینک وعلی روایه بر
صویک اسمیدرکه مکه ایله طائف اراسنده واقع و طائفه
دها قریبدر .

مکه مکرمه فتح اولندقدنصکره قبائل عرب رسالتیناه
افندمزه اطاعت ایتدیلر . لیکن هوازن قبیله سی اطاعت
ایتدکن بشقه « محمد مکه اهاالیسی کبی فن حربی بیلمیان
بر الای اشخاصه غلبه ایتمشدر . بزیده انلره می قیاس
ایده جکدر « دهرک محاربه ایچون حنینده طویلاندیلر .
مرضعه نبویه حلیمه سعديه نك منسوب اولدیغی بنی بکر
قبیله سیله بنی هلال و بنی جشم و بنی نقر قبیله لریده هوازن
ایله برلشدیلر . هوازنک رئیس مالک بن عوف النضری

وثقیفک رئیس بن عبداللیل و برروایتجه قارب الاسود
ایدی .

قبائل مذکورہ خبلی غلبہ لہکی حاوی اولوب کویا
محافظة اهل و عیال و اموال غیرتیلہ غلبہ ایدنجہ یہ دکن
ثبات ایتک ملاحظہ سنہ مہنی نسوان و صبیان و اشبارینی
دخی دودلرہ بالتحمیل برابرجه موقع محاربه یہ کتیرمشر
ایدی .

کیفیت مسموع نبوی اولدوقده برابرجه کتیردکاری
اون بیک نفر عسکرہ مکہ اہالیسنندن دخی ایکی بیک
نفر التحاق ایتمکله جہلہ سنی بالاستصحاب شوالک التجی
کونی حنینہ طوغری حرکت بیوردیلر . مکہ اہالیسنندن
عسکرہ قاریشانلر ایچنده مؤلفۃ القلوب [۲] و مشرکین
طاملری دخی وار ایدی .

لیکن اردوی ہمایونک مقرداری اون ایکی بیک نفر دن
زیادہ اولمغله دشمن اوزرینہ کیدیلور ایکن حضرت
ابی بکر الصدیق رضی اللہ عنہ عسکرہ باقدوقده « ارتق
بو عسکر بوزلمز » سویلدکاری جہتله حضرت پیغمبرہ

[۲] مؤلفۃ القلوب یکی مسلمان اولمش و هنوز اسلامیتلرنده
قوت حاصل اولمامش اولانلردر . ابوسفیان و اوغلری یزید و
معاویہ ایله حویطب بن عبدالغری و ابوجہلک برادری حارث
بن ہشام و سہیل بن عمرو کی

یوسوزدن کراحت حاصل اولدی . فی الواقع اردوی
 همایون اول امرده بر بیوک هزیمته تصادف ایتشدرد . [۳]
 عساکر مرقومه نك وصولندن مقدم دشمن عسکری
 پوصولرده کز لشمش لر ایدی . رسول اکرم افندم نك
 اردوی همایون ایله دشمنه تقر بلری بر سحر وقتنده ایدی که
 مهاجرین ایچون مرتب ایکی لوانك بریسنی عمر بن الخطاب
 و دیگر بنی علی بن ابی طالب و اوسیلرک سنجاغنی اسید بن
 حفر و لوای خزر جی سعد بن عباده حضراتنه اعطا
 ییور مشر ایدی . خالد بن الولید بنی سلیم قبیله سیله طلیعه یه
 مأمور ایدی . وادی حنینه کیده جک یول طار اولدیغندن
 بشقه بشقه طریقلردن بلوک بلوک عنیمت اولندی .

عساکر کیدر کن هوازن و متقلری اثنای طریقده
 طومتش اولدقلری کینکاهلردن بغته چقارق یغمور کبی
 یاغدر دقلری اوقلردن طلیعه ده بولنان خالد بن الولید
 متعدد یاره لر الوب رفاقتنده کی مکه اهالیسندن یکی مسلمان
 اولانلر او ساعتده بوزلمش اولغله بونلرک طماغلری
 عساکر سائره یه ده سرایت ایلدیکندن اردوی همایون

[۳] (ویوم حنین اذا عجبتمکم کثرتکم) ایت کریمه سی یوبابده
 تازل اولدی .

کاملاً منهزم اولدی . فخر عالم افندمز بش اون ذات ایله
میدان محاربه ده یالکز قالدیلر .

ابو سفیان بو انهمی کوردکده « هزیمتک دکزه قدر
ارقه سی الله میه جقدر » سـ ویلدیکندن صفوان بن امیه
هنوز مسلمان اولماش ایکن ابو سفیانک بو سوزینی تقبیح
وکندوسنی تو ببح ایلدیکی کبی انا بر قرنداشی بولنـان
کلده نک « سحر باطل اولدی » دیمی اوزرینه ده « الله
اغزک یرتسون . بزه هوازندن بریسنک حکومتی قریشدن
بر ذاتک حاکم اولمـندن می خیرلودر » دیوب کلده ییده
تکدیر ایلدی .

حضرت پیغمبر بغله لری دلدل اوزرنده اولدیغی
حالده (انا النبی لا کذب انا ابن عبدالمطلب) دهرک
کندوسنی دشمنه اراز ایله بغله یی ایلرویه طوغری یورـ
تدکده یاننده بولنـان حضرت عباس و حضرت علی
وابو سفیان بن الحارث و عبدالله بن مسعود بغله نک عنانی
ورکابی طوتوب منع ایده یورلر ایدی . قافله سالارانیا
علیه افضل الصلوات و ازکیها افندمز حضرتلری اوکون
کروفره قادر اولمیان بغله اوزرنده بولنمش ویاننده عسکر
قلمیوب اورطه ده بش اون ذات ایله یالکز قالمش اولدـ
قلمی حالده کندوسنی دشمنه اراز ایله اسباب غلبه یی

تدار کده اصلا تلاش کوسترماملری شجاعترینک نه درجه
فوق العاده اولدیغنه برهاندر .

انهمام تمامی تمامنه نمایان اولدوقده طاغیلانلری میدان
حربه دعوت ایچون ندا ایتمسنی حضرت عباسه امر
بیوردیلر . حضرت عباس یوکسک سسلی اولمغله « یا
معشر الانصار یا اصحاب الشجره یا اهل العقبه » دیو ندا
ایلدکده طرف طرف لیبک صدالری کلوب طاغیلانلرک
جمله سی موقع محاربه یه عودت ایلدیلر .

شو صره ده رسول اکرم افندمن را کب اولدقلری
دندله (البدی البدی) بیورملریله برابر دلدل قارنی یره
و یردی . اول حضرت یردن بر آوج طپراق الوب
(شاهت الوجوه) دیهرک دشمنه طوغری سریمکله عسا کر
اعدا علی الفور انهمامه یوز چور دیلر . عسا کر اسلام
غالب و مظفر اولمغله هوازن و متفقلرینک میداندانه قالان
اموال و حیوانلرینک کافه سنی ضبط ایتدکلری کبی اعدانک
موقع محاربه یه کتوردکلری التی بیک قدر اولاد و عیالر
یده ایادی اسارته کرفتار اولدیلر .

بو محاربه ده اهل اسلامدن درت نفر شهید و دشمندن
یتشدن زیاده مقتول و قوعبولمشدر .

عقیب محاربه ده خالد بن الولیدک بولمسنه امر نبوی

تعلق ایدرک بالتحری هر طرفی مجروح اولدیغی حالده
بولنش و حضور پیغمبری به کتورلمش اولدیغندن ذات
عالی رسالتیناهی افندمز دهان معجز نشان شریفلرینک
آب حیاتندن خالدک یاره لری اوزرینه مرهمسا اولغله
جریحه لرینک هپسی درحال مبدل عافیت و التیام اولدی .
مرضعه رسالتیناهی حلیه سعیده نك قزی شیابنت
الحارث امرا ایچنده ایدی . کندوسنی رسول اکرم
افندمز عرض و تعریف ایلدیکندن حضرت پیغمبر شیبایی
ردای شریفلری اوزرنده او طور دوب تلطیف و عطایای
و فیره ایله قومی طرفنه اعاده بیوردیلر .

حنین و ادیسنده حرباً منهزم اولان دشمن عسکرینک
بر طاقی هوازن دیارنده واقع اوطاس نام محلده تجمع
ایلدکری استخبار فلندیغندن ابو عامر و ابو موسی الاشعری
رفاقتلریله کوندریلان فرقه عسکریه به قارشو هپسی دوچار
انهزام ویدلرنده هر نه وار ایسه رسیده دست اغننام
اولدی . ابو عامر شو محاربه ده شهیداً وفات ایتشدر .

حصار طائف و تقسیم

غنائم

حنین منهزملرندن ثقیف قبیله سی طائف شهرینه فرار

ایله حصار قپولرینی سد ایلش- لر ایدی . سید کائنات
افدمز عسکرله طائفه متوجهماً حنیندن حرکت و سمره
الرا نام محله موصلت بیوردقلر نده بنی لیث قبیله سندن
بریسنی قتل ایتش اولان هذیل قبیله سندن بر کسه حقنده
قصاص شرعی اجرا اولندی .

سمره الراعدن ثقیفه عزیمت و طائفی محاصره بیوردیلر .
مدت محاصره یکرمی کونی یکدی . سلمان فارسی حضر-
تلرینک اشارتلیله حصارک دو کلمسی ایچون منجیق وضع
اولندی . اسلامده ابتدا استعمال اولنان منجیق بودر .

منجیقک ضربندن قلعه دیوارنده بر دلیک اچلدیغندن
اهل اسلامدن بعض ذوات مذکور دلیک درونه کیروب
اورادن سوری خرق ایتمهکه باشلادیلر . و طائف محصو-
رینی اتشده قزدرلمش تیمور چبوقلرینی او دلیکدن ایچرو
دورتوب ذوات مشار الهمی اورادن چکلیمکه مجبور
ایتدیلر . خارجدن اوقلرله حصارده بولنانلرک تضییقینه
دوام اولندی . عسکر اسلام طشره دن و محصورین
ایچرودن بربرلینه اول قدر اوقلر ایتدیلرکه اتیلان اوقلر
هواده چکرکه الایلری کبی کثرت کوس-تروب یکدیگیرینه
دو قتمده ایدیلر .

اشنای محاصره ده طائفه بولنان اهل ثقیفک یدلرنده کی
 کوله لر فرار و حضرت پیغمبره التجا ایلدیلر . هپسی ازاد
 بیورلدی . عرب اطیاسندن مشهور حرث بن کلدنک
 اوغلی نفیع شو و کوله لرك ایچلرنده ایدی . نفیع بکره
 (مقره) استعمالیه سوردن اشاغی ایندیکنندن ابو بکره
 دیو مکنی اولدی . کوله لر اسلامی قبول ایتدکننصکره
 حصار دروننده کی صاحبلمری ردلرینی طلب ایتدیلر ایسه ده
 ازادلو اولدقلری بیان بیورلدی .

بو صروده عثمان بن مظعونک زوجه سی خویله بنت
 الحکیم طائف اغنیاسندن بادیه بنت غیلانک، یاخود رفاعه
 بنت عقیلک حلیاتی کندوسنه ویریلور ایسه حصار
 فتح ایتمک قولایینی بوله جفنی حضرت پیغمبره عرض
 ایلدی . حضرت پیغمبر اذن ویرمدی . خویله کیفیت
 حضرت عمره سویلدی . حضرت عمر فخر عالم افندمزه
 مراجعت واستیضاح کیفیت ایلدکده بوسنه طائفک فتح
 اولنهمیه جفنی اکلا دیغندن رحیله رخصت طلب ایدی .
 رخصت رسالتپناهی ایله اردوی همایون محاصره بی
 قالیروب حنین ایله او طاسدن اغتام اولنان اموال
 و حیواناتک جمع ایلدیکی جورانه نام موقعه عنیمت
 بیورلدی .

بو محاربه ده اهل اسلامدن اون ایکی شهید وقوع
بولشدرکه دردی انصار دندر .

تقسیم غنائم - مغتلمات یکر می درت بیك دوه
وقرق بیکنن زیاده قیون و درت بیك اوقه التوندن
عبارت ایدی .

مؤلفه القلوب طاقنك هر برینه یوزر حیوان و یریلوب
غزاة سار دیه قرقر حیوان و یرلدی . انصار شو غنائمدن
بر شی المدیلر . اسیر ایدلمش اولان نسوان و صبیانك
جمله سی یرلرینه اعاده ایدلدیلر .

ذوالخویصره نام شخص « یا رسول الله سن شو
تقسیمده عدالت ایتمك » دیدیکندن حضرت عمر حد تلنوب
مرقومی قتل ایتمك استدکده رسول اکرم افندمز رخصت
و یرمیوب « شو آدمك اولادندن خوارج ظهور ایدجهك
درکه اوق یایدن چقدیغنی کبی انلرده دیندن چقا جقلدرر »
بیوردیلر [۱] .

ذی القعدة نك اواسظنده حضرت پیغمبر صلی الله

[۱] خوارج طاقنك مقنرالری اولان حرقوص بن زهیر
انجلی مرقوم ذوالخویصره نك اولادندرکی خوارجدن امامتله کندوسنه
بیعت اولنان شخص اودر . بوده اخبار مغیباته دأر اولان معجزات
نبویه دن معدوددر .

تعالی علیه وسلم افندمز مکہ یه عودتله عمره بی اجرا و عتاب
بن اسید بن ابی العاص بن امیه بی مکہ امارتنه بالتعین
مدینه یه عودت بیوروب ذی القعدہ نک یکر می دردنجی
کونی واصل اولدی لر .

حنین غزو سنه کیدلدیکی وقت عتاب مکہ حکومتک
اداره سنه تعیین بیورلمش ایدی . مشارالیه حضرتلری
هنوز یکر می یاشنده اولدیغی حالده اسلامیتی پک قوی
و کندوسی رسول اکرم افندمز ه بغایت محب و خیرخواه
ایدی . هوازن هزیمتی مکہ یه منعکس اولدوقده کدرندن
پک مضطرب اولمش و او صروده « محمد مقتول اولمشدر »
ارجوفه سی دخی شایع اولدیغندن « محمد وفات ایدی
ایسه شریعتی باقیدر » دهرک امر انضباط و محافظه ده
فوق العاده التزام سعی و همتله اسلامه برضرر اصابتی
ایشتدیکی وقت استلزام خرن موفور و نصرت اسلامیه بی
استماع ایتدیکی وقت دنیا یه مالک اولمش قدر اکتساب
شادمانی و سرور ایدر ایدی . رضی الله عنه .

بعض وقایع

اسلام مالک بن عوف - حضرت پیغمبر وفده و ا.
زندن مالکک حالنی سؤال بیوردققرنده طائفده ثقیف

ایله برابر بولندیغنی خبر ویردیله . طرف نبویدن مالک
مسلم اوله روقه کاور ایسه مال واهانک اعاده اولنه جنجی
بیان بیورلدی .

مالک شوامری الدقده ثقیف واقف اولورلر ایسه
کندوستی حبس ایدرلر خوفیله کزلیجه طائفدن چیقوب
جعرانده ذات عالی پیغمبری به یتشمش وقبول اسلام
ایتمش ایدی . یداسارته بولنان اهل وعیالی واغتنام
اولنان اموالی ردایله برابر کندوسنه یوزدوده احسان
بیورلدی . مالک ورودندن مقدم قلبنده محبت اسلامیه
ظهور ایتمش واهلی ثقیفدن قورقدیغنی ایچون کتم ایتمش
ایدی . فخرعالم صلی الله علیه وسلم افندمز مالیکی اقوا -
مندن مسلمان اولانلر اوزرلرینه عامل تعیین بیوردیلر .

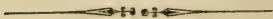
تزوج ملیکه - ملیکه کندیه رضی الله عنهانک باباسی
مکه نیک فتحندن مقدم مقتول اولمشیدی . سنه مذ کورده
مشارلیها ازواج طاهرات نبویه دن معدوده اولدی .

بعض ذوانک بعثی - سنه مذ کوره شهر ذی القعدة -
سنده طرف حضرت پیغمبریدن عمرو بن العاص حیفره
وعبد بن الجندی عم ان ملکته بعث بیورلمغله ملکک
ایکیسیده اسلامی قبول ایلدیله .

عروة بن مسعودك اسلامى - ثقيف قبيله سنك سيدى
 عروة بن مسعود الثقفى طائف محاصره اولنديغى وقت
 اوراده دكل ايدى . مدينه يه عودت نبويدن صكره حضور
 يلاغمبرى يه كلهر ك قبول اسلام ايتدى . قومنى دينه دعوت
 ايچون حضرت يلاغمبردن رخصت استمدكده «يا عروه سنى
 اولدر لر» بيورديغندن «اولدير لر ايمه شهيد اولورم»
 ديوب طائفه كتدكده اهالى بي دينه دعوت ايتكله
 اوزرينه هجوم و كندوسنى شهيد ايلديلر .

قيس بن سعدك يمنه بعثى - سنه مذ كورده سويد
 الانصار سعد بن عباده حضرت ترينك مخدوملرى قيس
 درتيوز اتلو ايله يمنده صدا قبيله سنى دينه دعوته مأمور
 اولوب قبيله مذ كوره مخالفت ايدرايسه قتاله ده رخصت
 ويرلمشيدى . قيس يولده ايكن قبيله مذ كوره رئيسى
 زياد بن الحارث مكه يه كيدوب قيسك نه ايچون كوندردلر .
 يكنى ذات على نبويدن سوال ايلدكده سببى اخبار بيورلدى .
 زياد «يارسول الله بن قبيله مك و افدى يم . نه امر بيوريلور
 ايسه مطيعز» سويلديكندن قيسك عودتنه امر اعطا
 بيورلمغله قيس رفقاسيله برلكده مدينه يه عودت ايلدكدن
 اون بشكون صكره قبيله مذ كوره خلقى حضور
 رسالته پناهى يه كلوب مسلمان اولديلر .

ولادة ابراهيم بن النبي - سنة مذكوره شهر ذى الحجه -
 سنه ماريه نام جارية بنويه دن نجل كريم يلعمبرى ابراهيم
 دنيايه كلوب اون سكر آى صكره وفات ايلدى .
 وفات زينب - زينب بنت النبي رضى الله عنها سنة
 مذكوره وفات ايتشدر تاريخ الخميس صاحبك صاحب
 المنتقادن روايته نظراً مشار اليها حضرت تلمى سنة مذكوره
 ابتداسنده عزم كلشنسراى جنان ايلدى .

اون برنجی فصل

طقوزنجی سنه هجریه وقایعی

بعث عینہ و ولید . سریه قطبہ و ضحاک و بعث
 علمہ و بعث علی بن ابی طالب و اسلام کعب بن زہیر .
 وفود . غزوه تبوک و سریه خالد بن الولید و موت عبد
 اللہ ذی الجحادین و ہدم مسجد ضرار . قصه کعب بن
 مالک . اسلام ثقیف و ہدم اللات . کتاب رؤسای حیر
 و فات نجاشی و ام کلثوم و وفات عبد اللہ بن ابی بن سلول .
 حج ابی بکر الصدیق رضی اللہ عنہ .

بعث عینہ و ولید

بعث عینہ - رسول اکرم صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم افندمن حضر تری سنه مرقومہ محرمندہ بشر بن
 سفیانی اخذ زکات ایچون بطون خزاعہ دن بنی کعب
 قبیلہ سنہ کوند رمشیدی . بشر ایچلرینہ کتدکده بنی کعب
 بنی تمیم ایله برلکده ذات الاشطاط نام صوباشندہ ایدیلر .
 بنی کعبک زکاتی طوپلادی . بنی تمیم شوزکاتک مقدار بنی
 استکنار ایله لومه باشلا یوب بنی کعبہ نیچون مالکزی

ویرپورسکزه دیدکارنده بنی کعب «بزین اسلامی قبول
ایتمشتر. ادای زکات شروط اسلامیهدندر» سوویدیلر
ایسهده بنی تمیم «والله بردوه بیله وبردومیه جکزه» دیه رک
جمع افراد و سلاحه تشبثله منعه قیام ایتدیلر. بشرمدینه یه
عودت و حضور پیغمبری یه عرض کیفیت ایلدی.

ذات عالی رسالتیناهی بونک اوزرینه عیننه بن حصن
الغزاری بی عربدن الی اتلوا بیله بنی تمیمه ارسال بیور مشدره.
شو اتلولر ایچلرنده مهاجرین وانصاردن هیچ برکسه
یوغیدی. عیننه موجود حیوانترینی ایچلرندن طویلا یوب
دردست ایلدیکی اون ارکک واون بر نسا و اوچ صبیان
ایله برابر مدینه یه کتوردی. اسیرلر مدینه ده توقیف
اولندیلر.

بنی تمیم رؤسا سندن عطار د بن حاجب، حنات بن
حابس، زبرقان بن بدر، قیس بن عاصم، عمر بن الاهتم،
نعیم بن زید باب رسالتیناهی یه کلدیلر. ونسوان محبوسه
بونلری کوردکارنده اغلامغه باشلادیلر. رؤسای مذکوره
باب رسول الله کیدرک «یا محمد چق که حضور کده شعرا
انشادیله افتخار ایدلم. زیرا بزم مدحز زین و ذمزشیندر»
سوویدیلر. ذات عالی نبوی حجره سه عادتدن چقدقده
بلال اذان او قومغه باشلادی. اشخاص مذکوره فخر

عالم افندمزی سوزہ طوتہرق اورادہ طور دردیلر . صکرہ
برلکده مسجد شریفہ کیدوب صلوة ظہری ادادن
صکرہ رسول اکرم افندمن مسجد شریفک صحنندہ
جلوس ایله رؤسای مذکورہ یہ خطاباً «بن نہ شعرا ایله
مبعوث نده فخر ایله مأمورم . لیکن خطیبکز کیم ایسه
کتوریکز» بیوردیلر .

ایچلرندن عطار دین حاجب برنطق بلیغ ایراد ایلدکده
سید عالم افندمن حضر نلری عطارده جواب ویرمسنی
قیس بن شماسه امر بیوردی . اشخاص مرقومه دن شاعر
افرع بن حابس قیام ایله

اتیناک کیمیا يعرف الناس فضلنا

إذا خالفونا عند ذکر المکارم

وانارؤس الناس فی کل معشر

وان لیس فی ارض الحجاز کدارم

بیتربی انشاد ایلدکده فخر کائنات افندمن اقرعه جواب
ویرمسنی حسان بن ثابته امر بیوردیلر . حسان رضی اللہ عنہ

بنی دارم لاتفخروا ان فخرکم

يعود وبالاً عند ذکر المکارم

هبلتم علينا تفخرون وانتم

لناحول مابین قن و خادم

نظمی انشاد ایلدی .

رؤسای مزبورهدن شاعرلری اقرع اول باول اسلامی قبول ایلدی . بوندن صکره رسول اکرم افندمز انلردن قیس بن عاصمه «شوخیه نشین عربلرک سیدیدر» بیوروب جلب اولنمش اولان سه-بایابی ردایله برابر جائزه لر دخی احسان بیوردیلر .

بعث الولید بن عقبه - ینه سنهٔ مرقومه ده طرف حضرت رسالتیناهیدن ولید بن عقبه بنی مصطلق قبيله - سنک زکاتلرینی جلب ایتک ایچون مأمور تعیین وارسال بیوردی . بنی مصطلق اسلامی قبول و مساجد بنا ایتمشلر ایدی . ولیدایله قبيلهٔ مذکوره خلقی ارالرنده زمان جاهلیته عداوت قدیمه اولدیغی حالده ولید طرف یتیمبریدن مأموراً ایچلرینه کلک اوزره تقرب ایلدیکنی ایشدکلرنده بنی مصطلقدن استقبال ایچون یکرمی بش کشی چیقارق قدومندن طولایی اظهار شادمانی ایچون دوه وقیون دخی بوغازلادیلر . لیکن ولید عداوت مذکوره اوزرینه خوفه زاهب اولغله هنوز ایچلرینه یتشمزدن اول مدینهیه عودتله قبيلهٔ مذکوره خلقنک سلاح التنه

طویلاند قزینی و کندوسنی اولدرمک استدکرنندن رجوع
ایلدیکی سویلدی .

قبیله رؤسامی ایسه ولیدک رجوعنی ایشتدکرننده
طوغریجه حضور عالیء رسالتیناهی به کلوب « یارسول
الله سنک رسولک بزه کلدیکنی ایشیدوب کندوسنه حرمت
ایچون چتمش اولدیغمز حالدده عودت ایتدیکنی خبر
الدیغمز دن بزم مخانقتمز وقوع بولیده انک اوزرینه دوندی
دیو حضور یکزه عرض اولنور ایسه معاذ الله تعالی جناب
حقک رسولی اولان ذاتکزک غضبنه مظهر اولورز
قورقوسینه حقیقت حالی عرض ایتک ایچون کلدک »
دیدیلر .

بناءً علیه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم افندمز خالد بن الولیدرضی الله عنہی قبیله مذکو-
رهبه مأمور ایدرک مشارایه « ایچلرینه کتدیکنده ایمان
اوزره اولدقزینه دلالت ایده جک حالرینی کوردک ایسه
یالکوز کاترینی الوب عودت و خلافتی مشاهده ایتدیکنک
حالدده کفار حققرنده اولنه جق معامله وجهله حرکت
ایتملسن » دیو تعلیمات شفاهیہ اعطا بیوردیلر .

حضرت خالد ایچلرینه کتدکده درونلرنده مغرب
وعشا اذانلرینک اوقوندیغنی کورمکه کاترینی الوب

عودت و قبیلہ مذکورہ خلقندن خیر و طاعت۔ دن بشقہ
 برشی کور مدیکنی عرض حضور نبوت ایلدی .
 بونک اوزرینه (یا ایها الذین آمنوا ان جاءکم فاسق بنباء
 فتبینوا) ایتہ کریمہ سی نازل اولمشدر .

بعث قطبه و ضحاک و علقمه

بعث قطبه - ینہ سنہ مذکورہ ده سید موجودات
 افندمن قطبه بن عامری بدشه ناحیه سنده کی خشم قبیلہ سنی
 تشکیل ایچون یکر می کشی ایله مأمور تعیین وارسال
 یوردیلر . قطبه ایچرینه کتدکده قبیلہ مذکورہ خلقی
 تشہیر سلاحہ حربہ باشلادقلرندن ارالزنده قتال شدید
 وقوعیلہ ایکی طرفدن خبلی مجروح و قوعبولدی . قطبه
 ورفقاسی تصادف ایتدکارینی قتل و دوه و قیون و سبایا
 اعتمایله مدینہ یه عودت ایلدیوب مغنمات مذکورہ نک
 خمسی اخراج ایله بقیہ سی تقسیم اولمغله هر بریسنک حصہ .
 سنہ دردر دوه و اوئر قیون اصابت ایلدی .

بعث ضحاک - سنہ مذکورہ ربیع الاولنده ضحاک
 بن سفیان الکلابی قرطانا نام محله کیدرک بنی کلاب قبیلہ سنی
 اسلامه دعوت ایلدی . قبیلہ خلقی مخالفت و قتاله جرأت

ایلدکارندن هپسی منهزم اولوب ضحاک خبلی غنائم اخذیله
 عودت ایتدی .

ذات عالی رسالتیناهی مقدمه قبیله مذکوریه بر
 مکتوب یازمش ایدی . قبیله خلقی مکتوب نبونیک یازوسنی
 محو ایله دریسنی قوغه لرینه دیکدیلمر . کیفیت مسوع
 پیغمبری اولدوقده قبیله مرقومه نیک مختل العقل اولماری
 حقنده بد دعا بیوردقلرندن اولوقندن برو او قبیله یه
 منسوب اولانلرک جمله سی مختل الشعور و مختلط الکلام
 اولدقلری شو اهد النبوه ده مذکوردر .

بعث علمه - سنه مذکوره ربیع الاخرنده رسول
 اکرم افندمن حضرتلری علمه بن مجززی جده نواحیسنه
 صارقندیلقده بولنان بعض حبشه لیلرک تأدیلمرینه مأمور
 تعیین وارسال بیوردیلر . علمه اوچویز کشی ایله کیدرک
 اورالده کورنملریله برابر حبشه لیلر فرار ایتدکارندن علمه
 ورفیقلری عودت ایلدیلر .

بعث علی بن ابی طالب - ینه سنه مذکورده
 ربیع الاخرنده علی بن ابی طالب رضی الله عنه جانب
 عالی پیغمبریدن طی قبیله سنک بتخانلری اولان فلسی
 تخریبه مأمور تعیین وارسال بیوریلوب حضرت علی
 انصاردن یوز اللی کشی ایله کیدرک مذکور بتخانہ بی

تخریب و غنائم و سبا یا ایله عودت ایلدی . سید قبیلہ بولنان عدی بن حاتم شامه فرار ایتکله همشیره سی سنانه بنت حاتم سبا یا داخلنده ایدی . فخر کائنات افندمز سنانه بی اطلاق بیور مقله بو ماده عدی بن حاتم قبول اسلام ایتسنه سبب اولمشدر .

اسلام کعب - کعب بن زهیر مکهنک یوم فخرنده دملری هدر ایدیلان طاقم ایچنده اولدیغی و صکره دن قبول اسلام ایتدیکی یوقاروده ذکر اولمشیدی . بو سنه ده اسلامی وقوع بولدی .

کعبک برادری بحیر مقدا اسلام قبول ایتش اولدیغندن ذات عالی نبوی افندمزک حلم و مرحمت و مکارم اخلاق ایله متصف اولدیغنی و شرف اسلامک نعمتی وقتیله احراز ایتسنی مخطر اولق اوزره کعبه مکتوب یازدی . شو مکتوب کعبه واصل اولدوقده او زمانه قدر قلبنده موجود قسوت در حال زائل و انک یرنده دین مبین اسلامک نور هدایتی و رسول اکرم افندمزک محبتی حاصل اولدیغندن مدیحه جلیله پیغمبری بی شامل اولان (بانث سعادت) قصیده سنی بالانشاد مدینه منوره یه عزیمت ایدرک حضور نبویه قائم اولدوقدن وید قدسیت مؤید رسول الهی الته الدقدنصکره « یارسول -

الله كعب بن زهير ذات كرىمكن امان طلب ايتك ايچون
 تائب و مستغفر اولديغى حالده دركاه مرحمت پناهكه
 كلك استيور . قبول بيوررمى سن « ديدكده سلطان
 كونين عليه الصلوة والسلام افندعز (نعم) بيورديلر .
 كعب بن زهير « يا رسول الله بوكونه دكين عمرىنى غفلتله
 چكيرن كعب ديدكلى كنهكار ايشته بنم كه عالمى شامل
 اولان شفقتك و قلمبى استيلا ايدن جاذبهء محبتك بنى چكه
 چكه بو فجلس سعادتته كتوردى « ديهرك قصيده بى
 او قومغه باشلادى . كعب بن زهير حضرتلى قصيده بى
 يك عاشقانه و صورت مؤثرانه ده او قيور ايدى .

ان الرسول لنور يستضاء به

مهند من سيوف الله مسلول

بيلته كلدكده حضرت پيغمبر اوزرلنده كى برده
 شريفه بى جازه اوله رق كعبه احسان بيوردى .

تتابع و فود

مبعث نبويدن برو حضور پيغمبرى به وافدار كلورلر
 ايدى . ليكن سنه مذكوره ده و فود تابع و تكثير ايتمه
 باشلادى . بناءً عليه هجرت نبويه نك مذكور طقوزنجى
 سنه سى (سنة الوفود) ديو تسميه اولنمشدر .

فخر عالم صلی الله تعالی الیه وسلم افندمن حضرت تلی
 مکہ مکرمہ بی فتح بیوروب قریش عرض اطاعت و مہر
 منیر اسلامیت ہر طرفہ نشر انوار قدسیت ایلدکده
 مجاہدین اسلامہ مقاومت ایدمیہ جگرینی و دین
 شریعت، عدالت عاشق تلی اولان ملت معظمہ اسلامیہ
 دین اغورندہ فدا یلککہ مفخر اولدق لینی اکلا دق تلی کبی
 جاذبہ قدسیہ نبوت و اسلامیہ قارشو مخالفت و عناد
 اصحابندہ کی خلاف و تمرد بر انجذاب معنوی بہ قارشو
 حکم و تاثیردن ساقط اولمقده اولدیغنی قبائل عرب طرف
 طرف مشاہدہ ایلدکارندن سابقین اسلام سعادتنی احراز
 ایتمام کدن ناشی چوغی متأسف و محزون اولمغله (اذا جاء
 نصر الله) سورہ شریفہ سی مدلول قدسیت مشمول
 جلیلی اوزرہ طوائف عرب امواج دریا کبی تشکیل
 افواج و دین حقہ دخول ایله شرف اسلامیتی احرازہ
 میل کبی مسارعندہ یکدیگرینی تقدم ایتمککہ باشلادی .

غزوة تبوك و سرية خالد و موت عبد الله

ذی البجا دین و هدم مسجد ضرار

روم دولتک اهل اسلام اوزرینه شامده بر بیوک

اردو تجهيز ايتكده اولديغي خبر و يرلد يكنندن رسـول
اكرم افندمز رومر عليهلزنده لوازم حربيه نك تداركنه
تشـبثله مقصد عاليلريني اعلان بيورديلر . اوتوز بيك
نفر دن مركب بر اردو تجمع ايلدى . مسافه نك بعدى
و حسب الموسم هو انك شدت حرار تيله لوازمك غلاسنندن
ناشى بوسفرده خيلى صعوبت چكلديكنندن اردوى همايون
مذكورده بولنان عساكر اسلاميه (جيش العسره) ديو
موسوم اولدى .

اداره عسكريه ايچون اغنياء مسلمين على قدر طاقتهم
معاونته بولنديلر . حضرت ابى بكر الصديق رضى الله
عنه اموال دن ينده هر نه وار ايسه جله سنى شو عزاده
اعانه اعطا بيورديلر . حضرت عثمان رضى الله عنه
دخى اردوى همايونده موجود اوتوز بيك نفر ك بر ثلثنى
عودتلىنه قدر كيسه سندن انفاق و اداره بيوردى . [۱]
حضرت پيغمبر عليه الصلوة والسلام افندمز مدينه ده
امور مملكتى رؤيته محمد بن مسلمه يى و اهل بيت امور ينى
تسـويه حضرت على بنى استخلاف ايله سنه مذكوره

[۱] حضرت عثمان قبل الاسلام دخى تروجه حجاز حواليسنده

برنجى عداولنور ايلدى .

رجبک طق-وزنجی کونی اردوی هم-ایون ایله شامه
طوغری حرکت بیورمشلردر.

مدینه ایله شام بولنک وس-طنده واقع تبوک نام محله
وارلدقه شدت عطشدن عسا کر اسلامیه بی تاب و طاقت
اولوب موقع مذکورده بولنان بر پکارک صوبی ایسه
اردونک یوزده بریسنه کفایت ایده جک درجه ده بیله
دکل ایدی . ذات عالی رس-التپناهی افندمز اوصودن
ابدست المسی متعاقب پکارک صوبی ارتغه باش-لایوب
اردوی همایونده موجود انسان و حیوانک جمله سنه
کفایت ایده جک بر درجه یه وار ایدی .

تبوک و وصولدن صکره حص حوالیسنه کلمش اولان
روم امپراطوری هرقله نامه همایون یازیلوب روملرک اهل
اسلام علیهنده کی تدارکات مسوعه لری اوزرینه حرب
ایچون اردوی سعادتله تبوک قدر عزیمت اولدیغی و حرب
حاضر بولندیغی بیلدرمش اولدیغی خالد قیصر نامه
سعادتله جواب نامه تقدیم ایله مدارایه تشبث ایتش و اهل
اسلام ایله حرب ایتمک افکارنده اولدیغی اشعار ایله برابر
حق نبویه رعایت و حرمت مخصوصه دن ایرلیه جغنی
یازمش اولدیغی جهتله روملره متعلق اولان و اوحوالیده
بولنان محالر اهالیسی جزیه یه ربط اولندرق شهر رمضانده

اردوی هم-ایون ایله تبو کدن حرکت و مدینه یه عودت
بیورلدی .

هجرتك او چنجی عصر نده خرمستان علماسندن بر ذات
جانبدن تألیف اولنوب ایوم دیار بکر کلدانی قتلکی
کلیماسانده محفوظ اولدیغی حالده جلب و مطالعه ایلدیکم
پکاسکی عرب یازوسیه محرر عربی العبارة برکتابک مؤلفی
او کتابده دیرکه

«قوم عربک روملر علیهنه قیامی اثناسانده هرقل انطاکیه یه
کلوب شام حوالیسنده بولنان اساقفه بی جمع و ظهور ایدن
عربلر ایله بونلرک پادشاهلری حقنده کتابجه نه بحث
و اشارت اولدیغی سوال ایلدی .

اساقفه نك هر بریسی بیلدیکنی سوویلر ایکن هرقل
«بونلر حضرت عیسانک نورندن استفاده ایده مامشلم
ایسه ده عبادت او ثان ظلمندن دخی سالم اولدق لرینه نظر
لیل ونهار اراسانده کی برشی کبی اوله جقه نردر» دیدکده
اساقفه ابراهیم علیه السلامک اوغلی اسماعیل حقنده
اولان برکتندن توراتک ذکر ایلدیکنی اعتراف و کتابک
یازدیغی البته ظهور ایده جکنی هرقله بیان ایلدیله .

هرقل جناب حقه امرینه غلبه ممکن اوله مدیغنی
و عربلرله زنهار مقاتله اولنمیوب یالکزمندن و اعمالک حفظیه

بالا کتفا شاید عربلر جزیه طلب ایدرلر ایسه اداده مخالفت
ایدلما سنی لازم کلانلره یازدقدن صکره قسطنطینییه
عودت ایلدی ایسه ده صکره لری شو افکارده ثبات ایتیموب
«عصرلردن برو متصرف اولدیغمز وخیراتی یدیکمز
مالکک اتمک نه اولدیغنی بیلیان ومیوه (خرما) لرله کچینن
برطاقم عربلر اللرینه کچمسی عدالت الیهیه یاقشه جق
شمیدر» دهرک تورانک یازدیغنه اعتراض و حربه دار
اولان افکارینی اعاده ایلدکده بعضیلری هرقلی تصدیق
بعضلریده انکار ایلدی . هرقل جمع جنود ایله عربلر
علیهلرنده محاربهیه قیام ایلدیکندن انهم ایله بر باد اولدی .
سریه خالد - رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
افندمز حضرت تری خالد بن الولید رضی الله عنه حضر-
تربنی درتیوز بکرهی سواری ایله دومة الجندله بولنان
اکیدر بن عبد الملکه کوندردی . اکیدر او حوالیده کی
قبائلک رئیس و حاکمی اولوب کندیوسی و قبیله سی
نصرانی ایدی .

خالد بن الولید دومة الجندله طوغری یوله چقدیغنی
صرده مدینه منورهیه متوجهاً تبوکدن حرکت نبوی
شرفوقوع اولدی .

حضرت خالد برمهتابلی کیجده اکیدرک حصنی

اوکنه واصل اولدی . واصل اولدیغی وقت ا کیدر
 زوجہ سی ربابی یانہ الوب حصن درونده کی قصرینک
 طامی اوزرنده او طور مش ایدی . موسم یاز و هوا قـرک
 ضیاسیله پک پارلاق ایدی . ا کیدرله زوجہ سنک بولندقلری
 محل مرتفعدن باقلدیغی خالدہ منظرہ لرندہ کی اووہ سوت
 دریاسی کی پارلاقچہ هوانک دو قندیغی اوتلر سوت
 دکزینک طالغہ لری ارالرنده یوز کوسترن مہتاب لمعہ لرینی
 ا کدرہ یور ایدی .

رباب ا کیدرہ «ھیچ بویله لطافتلی منظرہ کوردکی»
 دیدکده ا کیدر «لا» سویلدی رباب «بویله بر موقع النده
 ایکن ترک ایدہ جک کیمسہ یی تصور ایدہ بیلورمی سن»
 دیدکده ا کیدر «لا» جوابنی ویردی .

ا کیدر مہتاب صفاسیله کز نمک ایچون اتنہ ایر اور دروب
 فرنداشی حسان و اهل بیتندن براتلی ایله حصندن
 چقدی . چتمسیله حضرت خالدہ مصادف و ا کیدر در حال
 دائرہ اسارته داخل اولدی .

حسان تسلیم نفس ایتیوب حصنہ فرار و مقاتلہ یه
 ابتدار ایله یاننده کی مقاتلرک هپسی طاغلنجہ یه قدر حربده
 ثبات ایلدی .

حضرت خالد ا کیدر اوزرینہ کیدرکن رسول اکرم

افندہ من حضرت تلی «اگر اکیدر اطاعت کو ستر ایسہ
 حیاتی محفوظ اولدیغی حالده مدینہ یه کتورلمسنی و مخالفده
 بولنور ایسہ اولدلمسنی» امر بیورمشیدی . خالد حضرت -
 تلی اکیدری طوتدقده «اولومدن امین اولمق استرایسہ ک
 قلعه نك تسلیمه و بنامه حضور نبوی یه عزیمته موافقت
 کوسترملی سن» دیدکده اکیدر بونی قبول ایلدی ایسده
 قرنداشی حسان قلعه قیوسنی اچز ایسہ ایش اوزایه جغنی
 وارالنده برمصالحه عقدایله کیفیت مصالحه حسانه تبلیغ
 و موافقیته قلعه یه دخولدن صکره نه حکم مناسب کورر
 ایسہ اوله یاپمسنی حضرت خالدده افاده ایلدکده خالد
 موافقت کوستردی . ایکی بیک دوه ، سکز یوز قصر اق ،
 درتیوز زره ، درتیوز قارغی اکیدر طرفندن ویرلمک اوزره
 بیلرندده عقد مصالحه اولنهرق کیفیت حسانه تبلیغ
 اولندقده اوده قبول و قلعه قیوسنی فتح ایتمکله حضرت
 خالد ورفقاسی و اکیدر قلعه یه دخول ایلدیلر .

حسانک اوزرنده التون ایله ایشلمش پک مصنع برقبا
 وارایدی . حضرت خالد کیندولری هنوز مدینہ یه کتمزدن
 مقدم شوقبایی فخر کائشیات افندمه کوندردی . مسلمین
 اولوقته قدر اوله لطیف و مصنع شی کور مامش اولدقلرندن
 هر بریسی النی سوروب معاینه و تعجب ایده یور ایدی .

رسول اکرم افندمز بونی کورد کده جنتک منادیلی بوندن
خیر لودر « بیوردیلر »

قلعه او صورتله فتح اولندقدن صکره حضرت خالد
اکیدر و حسانک ایکیسنیده حیأو محترماً مدینه یه کتوردی .
حضور حضرت رسول الله و صولارنده بیت المال
مسلینه هر سنه جزیه شرعیه و یرمک و حصن ایله ملحقاتی
کماکان اکیدرک یدنده قالمق اوزره بالمصالحه عودتترینه
رخصت و یرمکه اکیدر اسلامی قبول و قرداشیله برابر
مغرزا عودت ایلدی .

بووقعه تاریخ الخمیسده بویله مذکور اولوب ابن اثیر
اکیدرک نصرانی اوله رق وفات ایتدیکنی یازه یور .
موت عبد الله ذی الجحادین - فخر عالم افندمز
تبوکده ایکن عبدالله بن ذی الجحادین وفات ایلدی .
مشارالیه اصحاب کرامندر . تباشیر صباح الخیر
اسلامک انتشاری صره سنده قابنی نورایمان استیلا ایتمش
ایکن مذسوب اولدیغی مزین قبیله سی کندومنی اسلامدن
منع ایده یور ایدی . اوزرنده یالکز بر بجاد (کساء غلبظ)
اولدیغی حالده هر شیئی ترک ایله فرار و مدینه یه عزیمت
ایلدی . حضور ایله مشرف اولمزدن اول یولده کسامی
ایکی یه منشق اولمغله بر بار چه سنی ازار و دیکرینی ردا

انخا ذیلہ اوزرینہ الوب مجلس نبوی یہ کلادیکنہ مینی (ذی -
الجمادین) دیو تلقیب اولمشدر .

مشار الیہ سحر وقتی مدینہ یہ واصل اولوب طوغریچہ
مسجدہ کندی . صباح نمازینی رسول اکرم افندمزله
قلدقدن صدکره ذات رسالتیناهی عبد الاهی کورمکله
«سن کیسن» دیو سوال بیوردیلر . عبد العزی اولدیغنی
سویلدی . فخر کائنات افندمز حضرتلری «انت عبد الله»
بیورمشلردر . مدینہ ده قران کریمی تعلم ایدرک ذاتاً یوکسک
سلسلی اولدیغندن مسجد شریفده اقامت و صوت بلندایه
قرآن او قورکن ^{حضرت} صداسنی قالدیروب بشقه لرینک قران
او قومسنه مانع اوله یور» دیدکده رسول اکرم افندمز
«یا عمرآنی حالنه براق . زیرا جناب حقه ورسولنه مهاجر
اوله رقی قومی ایچندن ایریلوب کلشدر» بیوردیلر .

سید انبیا افندمز غزوه تبوکه عزیمت بیوردقلری
وقت عبد الله برابرجه چتوب «یا رسول الله بکا دعا
بیورکه شهید اولهیم» دیورجا ایده یور ایدی . حضرت
پیغمبر (اللهم حرم دمه علی الکفار) بیوردی . عبد الله
«بنم استدیکم بودعا دکدر» دیمکله ذات عالی
رسالپناهی «سن فی سبیل الله خروج ایلدک . سنی حمی
طوتوب قتل ایده جکدر . سن» ینه شهیدسن بیوردیلر .

تبوکه ینشد کدنصکره مشار الیه حی خسته لغنه
تصادفله وفات ایلدی .

وفاتی کچه وقتی وقوعبولدیغندن غسل و تکفین و نمازی
ادا قلندقدن صکره قبری حاضرلنورکن بلال حبشی
حضر تلری النده بر آتش شعله سی طوتمشیدی .

عبدالله بن مسعود حضر تلری دیرکه « غزوه تبوکه
ایکن بر کچه قالقدیغمده عسکر طرفنده کوزمه بر آتش
شعله سی ایلشیدی . شعله یه طوغری کتدیگمده حضرت
رسول الله ایله ابوبکر و عمری اوراده بولدم . عبدالله
ذی الجادینک وفاتی جهتیه قبری نی تهیه ایده بورلرایدی .
قبر حاضرلندقدن رسول اکرم افندمن عبداللهک جنازه سی
مبارک اللریله قبره ایندروب و حضرت ابی بکر و عمر
قبری اورتوب اوزرینه قوغه ایله صو دو کدیلر .
مشار الیهما حضراتی صو دو کرکن سید کائنات افندمن
« قرنداشکزک اوزرینه قوغه یی دوکیکز » بیوره بورلر
ایدی . امر تقبیر ختام بولدقدن حضرت پیغمبر « الهی
بن عبداللهدن راضی یم . سنده کندوسنی ارضا یور »
دیه دعا ایتدیلر .»

ینه عبدالله بن مسعود دیرکه « کاشکی اوقبرک
صاحبی بن اوله ایدم .»

هدم مسجد ضرار — بنی عمرو بن عوف قبا
 قریه سنده بر مسجد بنا ایدرک او مسجدده نماز قلمق اوزره
 رسول اکرم افندمزی دعوت ایتمش و رسول اکرم
 افندمز دخی قریه مذکوریه عزیزمته مسجد مذکورده
 نماز قلمشیدی .

بنی عامرک اخوانی بولنان بنی غنم بن عوف بوکا
 حسد ایدرک انلرده هم نماز قلمق ایچون رسول اللهی
 دعوت ایتمک، همده راهب ابو عامر شامدن کلدکدن
 صکره اوراده نماز قلمق اوزره بر مسجد بنا سنه شروع
 ایلدیلر . بنی غنم انصارک منافق لرندن و ابو عامر اهل
 اسلامک دشمن لرندن ایدی .

ابو عامر ابو حنظله دیو معروف اولوب زمان
 جاهلیته تنصر ایتمش و حضرت پیغمبر مدینه حوالی سنه
 کلدکده کوریشوب حضور نبویده مباحث دینیجه
 بعض تره اتده بولندیغندن فخر عالم افندمز مر قومی
 ابو عامر فاسق تسمیه بیورمشیدی . و راهب مر قوم
 احد غزاسندن هوازن غزوه سنه قدر اسلام علیهنده
 حرکت ایدن اعداء دین طرفنده بولنوب هوازن هزیمتندن
 صکره شامه قاچمشیدی . شامه قاچدقندن صکره اهل
 اسلام ایله حرب ایچون مهمات حربیه حاضرالمیرینی

و کندیوسی ایچون بر مسجد یاپدروب او مهماتی بو مسجد
 قوملرینی بنی غنمه یازمش اولدیغندن بنی غنمک رسول الله
 علیه الصلوٰة والسلام افندمزی مسجدده دعوت ایچون
 کوستردکاری معاملہ بنی عمروہ حسدلرندن ناشی بر معاملہ
 مناقانہ و راهب مرقوم ایچون جدی ایدی .

مسجد مذکورى بنى عمروك قبا قریه سنده یاپدقلى
 مسجدك بر جاننده بنا و مسجد ضرار تسمیه ایلدیله
 بونی بنا ایدنلر بنی غنمدن اون کسه ایدی که شو اون ایکی
 کسه نك بریسی جذام بن خالد اولوب مسجدك عرصه سی
 کندی ملکی اولدیغی حالده مسجد یایلق اوزره ترك
 ایتشیدی .

حضرت پیغمبر تبوك غزوه سی ایچون تجهیز عسکره
 تشبث بیوردوقده اشخاص مرقومه مدینه یه کلوب
 « یارسول الله معلولین و محتاجین قرانلق ویغهورلی
 کیچهلرده التجا ایتمک و دروننده نماز قلنلق اوزره بر مسجد
 یایلق . بالذات عزیمتله ایچنده نماز شریف ادا و او
 مسجدده بزه خیر و برکتله دعا ایتمکزی رجا ایدرز »
 دیدکلرنده رسول اکرم افندمز « بن شمدی تبوکه
 کیده حکم . عودتده کلوب اوراده نماز قیلارم » بیوردیلر
 تبوکن عودتته یول اوزرنده بولنان او ان بلده سنه

مواصلت بیوردقورنده مذکور منافقتر اوراہہ کلوب
 مسجد مزبورده نماز قلمق ایچون بتکرار رجاده بولندیلر
 ذات عالی رسالتیناهی کتمک اوزره قیصہنی طلب
 بیورملرینی متعاتب جانب جلیل صمدانیدن وحی ایله
 منافقین مرقومهنگ مقصدلری حضرت پیغمبره بیلدرلمش
 اولغله فخر الانبیا افندمز درحال مالک بن دخشم
 ومعن بن عدی وعامر بن السکن حضراتیله قاتل جزه
 وحشی بی مسجد مذکورک هدم واحراقنه مأمور تعیین
 وارسال بیوردیلر وانلر دخی قباہ کیدرک امر پیغمبری
 اوزره مسجد مذکوری هدم واحراق ایلدیلر بوندن
 صکره بنی غنم قباہسی اورالردن طاغیلوب او مسجدک
 یری سوپرندی دوکیله جک مزبله اولدی .

کعب بن مالک ورفیقارینک قصه سی وثقیفک

اسلامی ولات بتخانه سنک هدمی

کعب ورفیقتری — ذات عالی رسالتیناهی تبوک
 غزاسنه کیدرکن کعب بن مالک ومراره بن الربیع
 وهلال بن امیه سائر تخلاف ایدنلره اتباع ایتشلر ایدی .
 حضرت پیغمبرانلره هیچ برمسلمک اختلاط ومصاحبت

ایتمامی امر بیوردیلر • اوچیده الی کون مدت توبه
 واستغفار وجناب حقه عرض تضرعه اغلامش لدر •
 بونلر مدار اعتذار اوله جق هیچ بر سوز بوله مدقلندن
 ندامت وتأسفله خواب راحتی غیب ایتمش وحتی بعضلری
 کندوسنی مسجد شریفک دیرکنه باغلابوب « بن هر
 درلو مؤاخذهیه مستحق کنه کارم » دیو اغلامده بولنمش
 ایدی • توبه لری درکاه الهیده مقبول اولدیغی اللنجی کون
 وحی ایله تبشیر بیورلدی •

کعب بن مالک دیمشدرکه « اختلاطدن ممنوع ومصاحبت
 نبویه دن محروم اولدیغم وقتلرده دنیا باشمه زندان ونفسم
 متخیر و سرگردان اوله رق کچه می کوندزمی فرق ایده میه جک
 درجه ده کندی شاشرمش وعذاب و اضطرابه
 دوچار اولمشیدم • اللنجی کونک صباحی صلوة فجری
 قلدقندن صکره خانه مک ارقه سنده اسیر دست حیرت
 اولدیغم حالده او طوروب اغلابور ایدم • ناکاه بر منادی
 جبل سلع اوزرنده یوکسک بر سس ایله « مزده یا کعب
 مزده » دیدیکنی ایشدیگمه سو نچمدن وجودمه برر عشه
 کلوب ساجدا یره یقلم • ییلام که حقمده مرحمت الهیه
 ظهور ایدرک او کون قلدیغم فجر نمازینک عقینده اغلابه
 اغلابه بارکاه قاضی الحاجاته عرض ایلدیکم توبه وتضرع

درکاه کبریاده مقبول اولمشدر • بونی متعاقب راست
کلان بربرینی سبقتله یانمه کلوب « مژده مژده » دیو بنی
تبشیر ایلدیلر • طاغ اوزرنده یوکسک صدا ایله بکاژده
ویرن آدم یانمه کلدکده اوزرمده کی البسه بی صویوب
مخشش ویردم • واندن بشقه کیه جک لباسم اولمدیندن
بشقه سندن عاریة بر لباس الوب کیدکن صکره حضور
رسول الله کتدم • اورالرده بولنان اصحاب فوج فوج
بکافارشی کلوب تبریک ایلدیلر • مسجد شریفه کیردیکمده
حضرت پیغمبر جالس اولوب اطرافنده بعض اصحاب
کرام واریدی • طلحه بن عبدالله قیام وسرعت وبشاشته
یانمه کلوب بالمصافحه بنی تبریک ایلدی • طلحه نک او
کون او بشاشته بکا کوستردیکی معامله جیله بی
اونوده م •

اوراده موجود مهاجرین وسائر لیده بکا طوغری
کلوب نهیت کوستردیلر • حضرت پیغمبری کور مامله
برابر بنی برحال عجیب استیلا ایلدی که انامدن طوغدیغ
کوندن برو او کوندن زیاده مسعود و مسرور اولدیغ بر
کون تصور ایده م • فخر کاشات افندمزک او صرده
مبارک وجه تابنا کبری سرورندن اولقدر پارلاق ایدی که
بدر کاملده او پارلاق یوغیدی •

حضور عالی۔ لرنده او طوروب « یارسول الله کافه
 متمکاتمی بو نعمته متشکراً صدقه اوله رق فقرایه طاغیده جغم
 دیدم . حضرت پیغمبر لطف وبشاشتله « معیشتکه
 کفایت ایده جک مقدارینی امساک ایلسه کحقکده خیرلودر «
 بیوردیلر . خیرده قازاندیغم حصه غنایمی بالامساک
 ماعداسنی شکرأ لاحسان الله صدقه اولمق اوزره محتاجینه
 طاغندم . بنم توبه مک قبولی - غزوه دن تخلفمی اعدار
 کاذبه به بنا ایتیموب - قصورمی طوغریجه اعتراف ایتدیکم
 ایچون ایدی »

ثقیفک اسلامی — رسول اکرم افندمزک تبو کدن
 مدینه یه عودتلمی رمضان شریفده ایدی . شهر
 مذکورده طائفدن ثقیفک وفدی ورود ایلدی .
 عروه بن مسعودک قتلندن برقاچ آی کچدکده اهل
 ثقیف اسلامه قارشو بر بیوک مخاطره اوزرنده اولدقلرینی
 اکلادیلر . واطراف وجوارلرنده بولنان قبائلک طاقم
 طاقم دائرة ناجیه اسلامه دخوللری جهتیله کندولری بو
 دائرة دخول ایدنلرک اورطه لرنده بشایه میه جقلرینه یقین
 حاصل ایتدیلر .

دهاة عربدن وبنی علاجک اخوانندن عمرو بن امیه
 عبد یالبک یانه کیدرک کورش دکارنده « اطرافده کی

قبائلک اسلامی و اسلامه قارشو حرب ایده جک اقتدار لری
 اولدقلرینی بیان ایله برابر سلامتلینه بر طریق ارائمسی
 واجب اولدیغنی سویلدی . اوراده بولنان سائر متعینان
 دخی عبداللیل ایله عمروک یاننده طویلانوب مذاکره ایلدیلر
 حضور نبوی به رسل ارسالیله بعض شروط اوزرینه
 اسلامی قبول ایتمکدن بشقه چاره بوله مدیلر .

بنی احلافدن ایکی، بنی مالکدن اوچ کسه نك عبد
 یا لیل ایله برابر مدینه به کوندلرلی قرارلشدیلدی .
 و احلافدن حکم بن عمرو و شرحیل بن غیلان، بنی
 مالکدن عثمان بن ابی العاص و اوس بن عوف و نمیر بن
 خرشه نام کسه لر بالانتخاب عبداللیل ایله برلیکده مدینه به
 کوندلدی . بونلرک رئیسلی عبداللیل ایدی .

اشخاص مرقومه مدینه به یاقن واردقلرنده اصحابدن
 مغیره بن شعبه به تصادف ایتدیلرکه مغیره حسب المناوبه
 حضرت پیغمبرله اصحاب کرامک یینک دوه لرینی رعی
 ایتدیره یور ایدی . تقبیلری کوردکده دوه لرلی انزه تودیع
 ایله ورودلرینی رسول اکرم افندمزه خبر و یرمک ایچون
 عزیمت ایلدکده حضرت ابی بکر الصدیقه تصادف و بیان
 کیفیت ایتمکه صدیق اکبر افندمز «کیفیتی ذات رسالت

پناهى به بن خبر ويره يم « ديه رك عزيمت و ثقيفدن و فذك
ورودينى عرض ايلدى .

بوندنصكره مغيره و فد مذكورك ياننه كيدرك كندولربنى
رسول الله افندمرك حضور عاليرينه دعوت و بعد الملاقاة
نه صـورتله عرض تحيت ايدجكربنى تعريف ايتدى .
لكن انلرينه بيلدكارى كبي عرض تحيت ايلديلر .

ثقفيلر حضور پيغمبرى به واصل اولدقـدندنصكره
حقتلنده لطف ايله معامله و مسجد شريفك ياننده كندولرى
ايچون برچادر قوردريلوب هپسى اوراده اقامه اولندى .

خالد بن سعيد حضر تلى بو صره ده ثقفيله تبليغ
او امره وانلرك معروضاتنى حضور نبوته عرض ايتمكه
واسطه اولمشيدى . ثقفيلر قبول اسلام ايدجكربنى و فقط
لات بتخانه سنك هدمى اوچسنه صكره به تأخير اولتمسنى
و نمازدن دخى عفولرينى استدما ايلديلر . بتخانه نك برساعت
بيله بقاسى جاز اولمديغى و نماز اولميان دينده خيرا اولميه جغى
جوابى ويرلدى . بتخانه هدمنك برسـنه و جواب ردك
تكررنده بارى بر آى اولسون تأخبرى استدما سنه مصر
اولديلر ايسـه ده برسـاعت بيله تأخير اولنه مز جواب
قطعيى اعطا اولندى . و فد مذكور لانك هدمنى تعجيلده
كندولرنجه بأس يوغيسه ده صبيان و نسوان بونى كورـ

دکارنده خوف و دهشته دوچار اوله جعفرینی و دین اسلامه
 الشدقدنصکره هدمنده اودهشته بالطبع محل قالمیه جعفری
 بیان ایله استمدعالرینی بالدفعات تأکید ایش اولدقلمی
 حالده استمدعالرینک قبولی کلیاً ممکن دکلدر جوابنی الدیلر .
 ثقفیلر اسلامی قبول ایتمکله ایچلرندن عثمان بن ابی
 العاص جله سندن حدیث السن ایسه ده اسلامه اولان میل
 و محبتی و در حال تعلیم قرآن کریمه باشلامسی بمنزونیت
 حضرت پیغمبری بی موجب اولدیغندن ثقفیلره امر تعیین
 بیورلدی . ولات بتخانه سنده موجود اموالک اخراجیله
 مدینه یه کتورلمسی ایچون ابوسفیان ایله مغیره بن شعبه
 کندولرینه بالتزفیق کوندرلدی .

بونلرک ثقیفه وصولرنده بتخانه ایچنده کی مجموع اموال
 اخراج اولنه رق مدینه یه کتورلمشدر .

ابوملیح بن عروه ایله قارب بن الاسود بوندن مقدم
 حضور رسالتپناهی یه کیدرک قبول اسلام ایتمشدر ایدی .
 بتخانه ده کی اموالک جلبی ایچون مأمورلر تعیین اولنورکن
 ابوملیح « یارسول الله بابام عروه بورجلی وفات ایتمشدر .
 بتخانه دن چقاریله جتی اهوالدن بورجک تسویه سنده
 مساعده بیوریکز » دیدیکندن مساعده بیورلدی . قارب
 بن الاسود « یارسول الله بنم بابام دخی عروه نک لابون

قرداشی در . اوده بورجلی وفات ایدی . انک ایچونده
 عروه نك بورجی حقتده کی مساعده بی اجرا بیوریکز «
 سویلدکده عروه مسلم اولدیغی حالده فوت اولمش وشریک
 قبول اسلام ایتمکه . مزین وفات ایتمش اولدیغندن انک
 ایچون او یله مساعده اولنه من جوابی ویرلدی . قارب
 هر نه قدر که اسود کفر حالنده فوت اولمش ایسه ده مسلم
 ایله قرابتی اولمغله بوکا حرمة مساعده بیورلسنی نیازده
 اصرار ایتمکه انک ایچون دخی او یله معامله اولمسنه
 امر اعطا بیورلمشدر . بناء علیه مغیره بن شعبه بتخانه دن
 چقاردیغی اموال دن امر بیغمبری وجهله عروه نك واسودک
 بورجلرینی تسویه ایلدی .

هدم لات - بوندنص کره خالد بن الولید و مغیره
 بن شعبه رضی الله عنهما لات بتخانه سنک هدمنه مأمور
 اولدیلر . بتخانه یه کیدرک هدمه باشلانیدیغی صروده
 نجمع ایدن نسوان و صبیان فریاد ایله اغلامغه و تأسفلر
 کوس تروب « رمزی اولدره یور » دیو مغیره یه بدعا
 ایتمکه باشلادیلر . مغیره النده کی بر بیوک بالطه بی لات
 صمنک یاشنه شدتله اوردقده لات یرندن اوینامغه
 باشلادیغندن لاته ضرر دو قدر نلرک مقهور اوله جقلری
 اعتقادنده اولان موجودین بر صیحة مده شه ایله دترمکه

باش-لامش اولدقلى حاده مغیره بالطه-هنگ ضربات
 شديده سيله لاتی یوزی اوزری یره دوشوروب پاره پاره
 ایتدیکنی و مغیره یه هیچ برشی اولدیغنی کوردکلرنده
 « وای . بزم شمدی یه قدر معبود دیو ط-ایدیغمز لانتک
 حالی بو ایمش ها » دهرک طرف طرف قهته دلرله کولمکه
 ولاتی استهزا ایتمکه باشلادیلر .

مغیره بتخانه بی طاش اوزرنده طاش قالمیه جق درجه یه
 قدر تخریبه همت ایتش و اساسی قالمشیدی . بتخانهنگ
 مفتاحدارى « باری اساسنه دو قنمیکز » دیمکه حضرت
 خالد و مغیره اساسنده بولنان طاشلریده چقاروب بناسنی
 و اساسنی خاک ایله یکسان ایلدیلر .

بتخانه دن چقاریلان اموالک جمله سی غنائم عد ایله
 بر نهج شرعی لازمکلانلره تقسیم اولندی .

کتاب رؤسای حمیر، وفات نجاشی، وفات ام

کلثوم وفات عبدالله بن ابی بن سلول

کتاب رؤسای حمیر - ملوک حمیر نسلندن و بنی
 حیرک رؤسائندن حارث بن عبدکللال، نعیم بن عبدکللال،
 نعمان قیل ذی رعین، همدان، معافر نام ذوات حیرک

اسلامی عرض ایچون مالک بن مره الرهاوی نام ذاتی سفارتله حضور نبوی به بالارسال مخصوص مکتوب دخی کوندر دیلر . سفیر و مکتوب تبو کدن عودت پیغمبری بی متعاقباً واصل اولدی .

مالک اسلامی قبول ایلدکرینه دأثر حامل اولدیغی مکتوبی تقدیم ایلدکده ذات عالی رسالتیناهی رؤسای مشارالیه بر مکتوب یازوب اشبو مکتوبده - شریک ونظیر دن منز اولان الله تعالی حضرتلرینه جددن وبلاد رومدن عودت اولندقده رسوللرینک ورودلرینی ومدینهده کورش-دکرینی وانکله کوندر دکاری مکتوب و خبرک واصل اولدیغنی بیاندن صکره - نماز و زکات و غنائم و صدقات حقنده بعض و صایای شریفه درج بیوریلوب معاذ بن جبل و عبدالله بن زید و مالک بن عباده و عقبه بن نمر مالک بن مره ایله برابر ایچلرینه کوندر دکرینی و معاذ حضرتلرینی کندولره امیر تعیین بیوردقلرینی امر و اشعار بیوردیلر .

وفات نجاشی - حبشه ملکی نجاشی اصحمه رضی الله عنه سنه مذکوره رجبده وفات ایلدی .
 ملك مشارالیه دائره ناجیه اسلامه داخل اولمش و اصحاب کرامک حبشه به هجرتلرنده حقلرنده کوستردیکی

حرمت و رعایتله برابر ذات عالی پیغمبری به اولان خلوص
 و محبتی دخی بالدفعات فعلاً مشاهده اولمشیدی . خبر
 وفاتی مدینه به وارد اولدوقده رسالتپناه اقدمز مصلایه
 چقارق اصحاب کرام خلف نبویه قبله به متوجهماً صف
 بسته اولدوقری حالدہ درت تکبیر ایله جناره نمازی
 قلدیلر .

وفات ام کلثوم - ام کلثوم بنت رسول الله سنه
 مذکورده وفات ایلدی . مشارالیه رضی الله عنها قبل
 النبوه عتیبه بن ابی لهبه نکاح ایدلمشیدی . مبعث نبویدن
 صکره ابو لهبه حق جلیل نبویه کوسه تردیکی اذا
 و تجاوزات اوزرینه (بتیدا ابی لهبه) سوره شریفه سی
 نازل اولدوقده ابولهب و زوجه سی حاله الخطب حد تلنوب
 مشارالیهایی تطبیق ایتدردیله . هجرت نبویه مدینه به
 جلب اولنوب رقیه بنت النبی رضی الله عنها حضرت تلرینک
 وفاترندن صکره حضرت عثمان بن عفان رضی الله عنیه
 تزویج اولمشیدی . مشارالیهایی اسماء بنت عمیس و صفیه
 بنت عبدالمطلب و ام عطیه غسل ایدرک تجهیز و تکفین
 ایله نمازی قلندقدن صکره تابوتنی ابو طلحه رضی الله عنه
 قبره ایتدردی .

وفات عبدالله بن ابی - عبدالله بن ابی بن سلول
 سنه مذکورہ ذی القعدہ سنہ وفات ایتدی . مرقوم زمان
 جاهلیتک صون کونرنده خزر جیلرک سیدی و ظهور
 اسلامدن صکره منافقلمک ریسی ایدی . راهب ابو عامر
 فاسقک خاله سی اوغلی در . اصحاب بدر دن عبدالله
 حضرت تلیک باباسی اولدیغندن مشارالیه حضرت تلی هر
 وقت باباسنک حالنه متأسف ایدی . ذات عالی رسالتیناهی
 مرقومک قبری اوزرنده طوروب اوغلی عبدالله تعریه
 اجرا بیوردیلر .

عبدالله بن ابی مرض موتنده رسول اکرم افندمزی
 یانه دعوت ایلدی . حضرت پیغمبر عزیمت ایلدکده
 « یا عبدالله یہود محبتی سنی هلاک ایتدی » بیوردیلر .
 عبدالله « یا رسول الله داتکزی یانمه دعوت ایتمکدن
 مرادم بکا اذا ایتکزی ایچون دکدر . حقمده استغفار
 ایتکزی ایچوندر » سویلدکدن صکره فخر عالم افندمک
 وجود مسعودلرینه تماس ایتش اولان بر قیص ابله تکفین
 اولنسنی و اوزرینه نماز قلنسنی رجا ایلدی . مرقومک
 وفاتندن صکره سیدکاسات افندمزی نمازینی قلمق استدکارنده
 حضرت عمر « یا رسول الله ابن ابی اوزرینه ہی نماز
 قله جق سن . شو منافقک احوال و اقوال سابقه سی

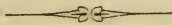
شو، شو دکلی « دیه رک برر برر تعداد ایدی . حضرت پیغمبر تبسم بیوروب عبداللہک نمازینی قلدیلر .
نماز عقینده (ولاتصل علی احد الی قوله تعالی وهم فاسقون) آیة کریمہ لری نازل اولمشدر .

حج ابی بکر رضی اللہ عنہ

فخر کائنات علیہ افضل الصلوات افندمن حضرت لری رمضان شریفده تبو کدن مدینہ یه عودت بیوروب رمضانک بقیه سیله شوال و ذی القعدہ یی پکیر دکن صکره سلخ ذی القعدہ ده حضرت ابی بکری امیر الجاج تعیین و حج شریف ایچون مکة مکرمه یه ارسال بیوردیلر .
حضرت علی حج شریفه کیدن قافله یه یتشمک اوزره ارقدن کوندرلدی . قافله یه بالوصول حضرت ابی بکر الصدیق ایله کورشدکده « رسول یاخود امیر اولهرقی کلدک » دیو حضرت صدیق استفسار ایلدی . حضرت علی « موقف مجده (براءة) سورہ سنی نامه او قومق ایچون رسول اولهرق کلدم » سویلدی .

حضرت صدیق رضی اللہ تعالی عنہ حج شریفی اقامه بیوردیلر . اولوقته قدر اقوام عربدن مشرک اولانلر دخی حج مومنده کلوب حج ایدرلر ایدی . او

سنه ده طاقم طاقم بالورود هر قبيله منازل مخصوصه لرینه
 قوندیلر . یوم نخرده حضرت علی قیام ایله اقوام مذکوریه
 خطاباً سوره شریفه مذکوریه قرائت و مسلمان اولمیانلر
 فیما بعد حجی ادا و بیت شریفی طوافدن ممنوع اولدقلرینی
 تبلیغ بیوردی . بوندن صکره حضرت صدیق و علی
 رضی الله عنهما رجوع ایتمش و قریشک بقیه سی چوق
 یکمکسزین کاملاً مسلمان اولمشلردر .

اون ایکنجی فصل

اوننجی سنه هجریه وقایعی

قدوم عدی، بعث ابو موسی و معاذ . بعث خالد و علی
 و جریر و ابو عبیده . موت بادان ، قصه بدیل
 و تمیم الداری ، وفات ابراهیم ، کسوف
 شمس ، طلوع جبریل ، قدوم فیروز .
 حجة الوداع ..

قدوم عدی، بعث ابی موسی و معاذ

قدوم عدی - مشهور حاتم طائینک اوغلی عدی
 سنه مذکورده مدینه کله رک اسلامی قبول ایلدی .
 بعث ابی موسی و معاذ - ابو موسی الاشعری
 و معاذ بن جبل رضی الله عنهما سنه مذکورده حجة
 الوداعدن مقدم مأموراً یمنه بعث بیورلدیلر .
 معاذ بن جبلک مأمور اولدیغی محل یمنک جهت
 علیاسی و ابو موسانک محل مأموریتی یمنک جهت سفلاسی
 ایدی .

معاذ بن جبل مأموراً و یمنه متوجهاً مدینه دن حرکت

ایتدیکی کون رسول اکرم افندمز « یا بلال عمامه می
کتور » دیو امر ایدرک عمامه سعادت لیرینی کیدکدنصکره
معاذ را حله سنه ارکاب اولندی . حضرت پیغمبر مهاجرین
و انصار ایله برلنکده تشییع بیوردیلر . وقت تشییعه
معاذ را کباً و فخر کائنات افندمز معاذک یانی صره ماشیاً
کیده یور و معاذه و صایا اعطا بیوره یور ایدی . معاذ
« یا رسول الله بن را کیم . سز پیاده سکز . رخصت
و یریکز بنده را حله دن اینه یمده ایریلنجیه قدر پیاده
یوریه یم » سویلیدی . حضرت رسول الله « یا معاذ
سنک مأمور اولدیغک ایش فی سبیل الله در . فی سبیل
الله کوریله جک ایشلمرده او یله معامله جائز اوله مز »
بیوردیلر .

بوندنصکره ذات قدسیت ایات حضرت رسالت پناهی
« یا معاذ بو کوندن صکره برده ملاقات ایتش اولسه ایدک
سکا و صایابی قصه کسر ایدم . لکن یوم قیامته قدر
برده کوریشمه جکز . بو سنه دن صکره سن بنم مسجد می
حوقبری کوره جکسن . بنی کوره میه جکسن » بیوردقلرنده
حضرت معاذ فراق رسول المهدن طولایی تحمل
ایده میهرک اغلامغه باشلادی .

حضرت پیغمبر معاذه و صایا به دوام ایله « یا معاذ

سن اهل کتاب اولان بر قومك ایچنه کیده یورسن ۵
 انلر جنتك مفتاحی ندر دیو سندن سوال ایده جکله .
 مفتاح جنت (لا اله الا الله) اولدیغنی سویله . یا معاذ
 بالله ایچون تواضع اختیار اینلمیسن که جناب حق سنی
 عالی ایده . هیچ بر مصلمتده علم یقین حاصل اولدیقه
 حکم ایتمه . اگر بر ایشده مشکلات کوردیکلک حالده
 اوتانمه . ییلانلردن صور استشاره ایت . انده صکره
 کندی اجتهادیکه مراجعت ایله . زیرا صدق واستقامتی
 التزام ایلدک ایسه الله تعالی حضرتلری سنی موفق
 یورر . بر مصلمتده انتقاجه ذهنکده تردد واشتباه حاصل
 اولور ایسه ذهنک ثابت اولنجیه قدر طور . افکاریکی
 طویله . یاخود بکا یاز . هوادن حذر ایت زیرا هوا
 اشقیابی - قوللردن طوتوب یدرک - جهنمه کوتورر .
 هیچ بر ایشده غضب ایتمه . رفق اختیار ایت .
 حضرت پیغمبر - (ینه معاذه خطاباً) سکا بر ایش
 عرض اولندیغنی وقت نصل حکم ایده جکسن
 معاذ - اللهم کتابیله
 حضرت پیغمبر - اللهم کتابنده بوله مدکسه
 معاذ - سنت رسول الله ایله
 حضرت پیغمبر - سنت رسول اللهده دخی بوله مدکسه

معاذ - اجتهاد مله

حضرت معاذ بویله سویلسنی متعاقب رسول اکرم
صلى الله عليه وسلم ائندمز حضرت تری معاذی صدری
اوزرینه باصوب « اللهم جد اولسون که رسـولنک
رسولنی رسول اللهم مرضیسنه موافق معامله یه موفق
ایلدی » بیوردیلر .

بوندن صـکـره وداع ایـدیـلـه رک حضرت معاذ یمنه
متوجهاً عزیمت و حضرت پیغمبر تشیعه بولنان اصحاب
کرام ایله مدینه یه عودت ایلدی .

معاذ بن جبل حضرت تری مأمور اولدیغی محله
واصل اولدقده منبره چقوب اللهه جد و شادان
ورسول اللهه تصلیه دن صـکـره عهد نبوی بی عموم
حضورنده اوقودی . بعده منبردن ایندکده اوراده
موجود صـنـعـانک بیوکاری « یا معاذ سنک ایچون
مخصوص قوناق حاضرلشنز . اورایه بیور » دیدکلرنده
« مخصوص قوناغه اینک ایچون حضرت پیغمبر بکا
امر و برمدی » سویلیوب مسجد شریفی اقامتگاه اتخـاز
بیوردی .

معاذ رضی الله عنه یمنده اون درت آی اوامر
الهی بی مسلمینه تبلیغ و قران و سننی جلایه تعلیم ایله

اشتغال ایلدی . بر کجه یتاغنده ایکن قولاغنه هاتفدن
بر صدا کلوب عطف سامعه دقت ایتدکده شو صدادن
« یامعاذ سن نصل معیشتکی مبارک کوره یورسن که
حضرت محمد سکرآت موده در « خطاب و خبر مدهشینی
آلدیغندن قیامت قوپدی ظن ایدرک یرندن صیچرادقده
کوک آچق ویلدزلر میدانده اولدیغنی کورمکه « اعوذ
بالله من الشیطان الرجیم » سویلدی .

ایکنجی کجه « یامعاذ نصل معیشتکی مبارک
کوره یورسن که حضرت محمد طپراق آلتنده در « نداسنی
ایشتمسیله برابر یرندن صیچرایوب صبر و تحملانی بر باد
ویوکسک صدا ایله (و امجداه . و امجداه) دیو فریاد
ایلدی . او جوار لرده بولنسان رجال ، نسوان ، شبان ،
صبیان او فریاد اوزرینه تلاش ایله اولرندن چقوب
معاذک یانه طوپلاندیلر . و « یامعاذ کندی کندیکه کل .
سکانه اولدی « دیو استفسار کیفیت ایلدیلر . معاذ ایسه
بردربای حزن و تأسف ایچنه دوشمش اولدیغنی حالده
سسی چقه بیلدیکی قدر « و امجداه » دیو اغلامقدن
بشقه برشی دیمور ایدی . حالی صباحه قدر بویله دوام
ایتدی . صباح اولدقده راحله سنه یلنوب بر مقدار
سویق (قاووت) و بر صوقابی اخذ ایله مدینه یه متوجهاً

حرکت و مدینه یه اوچ قوناق قالنجیه قدر نماز و قضاء حاجتدن بشقه برشی ایچون حیواندن اینکسزین عزیزمه دوام و سرعت ایلدی . مدینه یه اوچ قوناق مسافه قالدقده کیجه قرانلغنده بولنه دوام ایدرکن بولک صول طرفندن « و الحمداه » دیو برحزین و مؤثر صدا قولاغنه و قولاغندن اوق کبی جکر کاهنه دو قندی . لیکن کثرت تلاشدن کیمک صداسی اولدیغنی بیلهدی . بیلدی که حضرت پیغمبر ذائقه موتی طامش و دیاندن مفارقت ایتشدر . معاذ « یا ایها الهاتف (یرحک الله) کیسن . بوقرانلق کیجه ده زویه کیده یورسن » دیدکده صدا طرفندن « عمار بن یاسرم » جوابنی آلدی . یاننه واردقده حضرت عمار اولدیغنی کوردی .

معاذ - (عماره خطاباً) نه استیورسن (یرحک الله)
 عمار - ابوبکر الصدیقندن یمنده سکا مکتوب کتوره یور ایدم که او مکتوبده حضرت پیغمبرک موتیله دیاندن مفارقت ایلدیکی یازیلودر .

معاذ - رسول الله وفات ایتدکدن صکره اصحابنک

حالی نصل اولدی

عمار - چوبانسز قیونلر کبی .

معاذ - مدینه یی نصل براقدک

عمار - اہالیسنک حالی خاتمندن دھا زیادہ طار پر
 حالہ بر اقدم . حضرت معاذ بوندنصکرہ کوزلرندن
 یاشر دوکہ دوکہ مدینہ یہ وصول بولدی .

بعث خالد وعلی وجریر وابوعبیدہ

بعث خالد بن الولید - مشارالیہ حضرتلری سنہ
 مذکورہده حجة الو داعندن مقدم نجرانده عبدالمدان
 قبیلہ سنی اسلامہ دعوتہ مأموراً بعث بیورلدی . کیدوب
 امر رسالتپناہی بی تبلیغ ایتدکده هپسی مسلمان اولدیلر .
 بعض روایتجه حضرت خالدک مأموریتی نجرانده
 بنی حارث بن کعب قبیلہ سنہ ایدی . یانلرینه واردقده
 اوج دفعہ اسلامہ دعوت اولملری واجابت ایتدکری
 حالده کتاب اللهمک و سنت نبویه نک کندولرینه تعلیمی
 امر بیورلمشیدی . قبول ایتدکارندن حضرت خالد براز
 وقت اوراده اقامتله قرآن کریمی و سنت نبویه بی تعلیم
 ایلدی .

بوندن صکرہ طرف اشرف رسالتپناہیدن عمرو بن
 حزم نجرانہ عامل تعین بیوریلهرق حضرت خالد
 عودت ایتشدر .

بعث علی بن ابی طالب - مشارالیہ افندمن سنہ

مذکورہ رمضان شریفندہ مأموراً یمنہ بعث بیورلدیلر •
 حین عزیمتارندہ حضرت پیغمبر ید سعادتلریلہ حضرت
 علیک عمامہ سنی صاروب حضرت علی « یا رسول اللہ
 بنی بندن یا شلی بر قوم ایچنہ ارسال بیورہ یورسن •
 حالبوکہ حدیث السنم « سو یلدکده رسول اکرم افندمن
 ید سعادتلرینی حضرت علیک کو کسنہ وضع ایله (اللهم
 ثبت لسانه واهد قلبه) بیوردقدنصکره « یا علی اکر
 ایکی خصم سنک قارشو کده او طور لر ایسه هر بریسنک
 افاده سنی تمامیلہ دکلدیکه دعوالرینه حکم ویرمه •
 بیوردیلر •

حضرت علی رضی الله عنه اوچبوز اتلو ایله
 چقوب کتدکده اصحابنی اطرافه طاغتمش و مخالفته قیام
 ایدنلری تنکیل ایله ماللرینی اغننام ایتشدرد • بعده جمعیت
 اعراب ایچنہ کیدرک جله سنی اسلامه دعوت ایتدکده
 مخالفتله حضرت علی به و رفقاسنه اوق اتمغه باشلادیلر •
 برو طرفدن دخی بالمقابله مخالفلردن یکریمی کشی مقتول
 و جمعیتلری منہزم اولدی • مؤخرأ بتکرار اوزر لرینه
 واروب تکلیف اسلام اولندقدہ اجابت و قبول اسلام ایله
 سید کائنات افندمن حضرتلرینک نام عالیترینه عرض

بیعت ایلدیلر . حضرت علی افندمز دخی اصحابیله برابر
مدینه یه عودت بیوردی .

بعث جریر - ینه سنه مذکورده جریر بن عبدالله
البحلی رؤسای یمندن ذوالکلاعه کوندرادی . ذوالکلاع
با کور بن حبیب بن مالک بن حسان بن تبعک اوغلی
ایدی . کندوسیه زوجه سی بولنان ابرهه بن الصباحک
قزی صریمه اسلامی قبول ایلدیلر . ذوالکلاعک اصل
اسمی سمیع در .

اصمعی دیرکه « ذوالکلاع ین ملوک طوائفندن
اولوب ایشی پک بیوش و حتی ربویت بیله ادعا
ایتمشیدی . رسالتیناه افندمز - جریر واسطه سیله
ذوالکلاعه یازمش اولدیغی مکتوبدن صکره - عالم
قدسه انتقال بیوردیلر . حضرت عمرک خلافتی اثناسنده
سکز بیک کوله ایله برابر حضور خلافتیناهی به کلوب
اسلامی قبول ایتدکدنصکره کوله لرك درت بیک
تقرینی ازاد ایلدی . حضرت عمر افندمز « یاذالکلاع
یانکده کی سائر کوله لر اثمانک بر ثلثی بوراده ودیکر ثلثی
یمنده و ثلث اخیری شامده تسویه اولتق اوزره انلریده
ازاد ایت « بیوردیلر . ذوالکلاع « هله بر دوشونه یم «
جوابنی ویروب منزله کتدکدنصکره کوله لرك هپسنی

بلا بدل ازاد ایلدی . ایکنجی کون حضرت عمر
 « یاذا الکلاع دوشوندکی » بیوردقه « جناب حق
 بکا وانله خیرلو اولانی اختیار بیوردی . هپسنی ازاد
 ایدم » سویلشدر .

ذوالکلاع « یا امیر المؤمنین بنم بر بیک کناهم واردرکه
 جناب حق مغفرت بیوره جفنی امید ایده میورم . بر کون
 بر بیک محله کسه نک کوره میه جکی بر صورتله او طو .
 یور ایدم . بولندیغم قصرک اوکنده کی میدانده ایسه
 بنی معبود اتخاذا ایدنلردن یوز بیک قدر غلبه لک طوپلانوب
 بنی کورمکه منتظر ایدیلر . کندمی انله عرض ایتدیکم
 انده هپسی بره قپانوب بکا سجده ایتدیلر « دیدکده
 حضرت عمر اخلاص ایله توبه و اقلع ایله انابه دن غفار .
 الذنوبک رحمت و غفرانی موجودر بیوردیلر » .

بعث ابی عبیده - سنه مذ کورده نجران اهالیسی
 تعلیم دین و قران مبین ایتک اوزره حضرت پیغمبردن
 بر امین ذات استدیلر . سید عالم افندمز « بو امتک امینی
 ابو عبیده دره بیوروب ابو عبیده بن الجراح رضی الله عنهی
 نجرانه کوندردی .

موت بادان، قصه بدیل و تمیم الداری، وفات ابراهیم،
کسوف شمس، طلوع جبریل، قدوم فیروز

موت بادان - محبت مخصوصه و صنده ذکری - بقت
ایلدیکی و جهله طرف اشرف رسالتینا هیدن مقدا یمنه
والی تعیین بیورلمش اولان بادان سنه مذکورده وفات
ایلدیکندن سلطان الانبیا افندمز ین حکومتی اقسام
متعددده به بالتفریق بر قسمنه متوفای مشارالیهک اوغلی شهری
واقسام سائر هیه عامر بن شهر الهمدانی و ابو موسی الاشعری
و خالد بن العاص و یعلی بن منیه و عمرو بن حزم حضراتنی
عمال تعیین بیوروب زیاد بن ابیدی حضر موته و عکاشه
بن ثوری سکاسک قبائلی حکومتنه مأمور بیووریلر .

قصه بدیل و تمیم الداری - مهاجریندن عمرو بن
عاصک کوله سی بدیل بن ابی ماریه سنه مذکورده تمیم
الداری و عدی بن بدأ ناملرنده ایکی نصرانی ایله رفاقت
و تجارت ایچون شامه متوجهاً مدینه دن حرکت ایتشیدی .
بدیل یولده خسته لنوب خسته لیک مرض موت اولدیغنی
بیلدیکندن بروصیتنامه تحریر و شوو صیتنامه بی ارقداشلر -
ینک خبری اولقسزین اشیا سنک ایچنه وضع ایتدکن صکره

اشیائی کو توروب ورثہ سنہ و برملرینی ارقداش-ملرینہ
و صیت ایش و اهل اسلامن کسه نك بولندیغی بر محله
فوت اولمش ایدی . وفاتندن صکره ارقداشلی اشیا
مذکورہ درونندن اوچیوز مثقال قدرالتون ایلہ نقش
و تزین اولمش بر کومش کاسه چتاروب اختلاس و مدینه به
عودتارنده اشیا سارہی بدیلک ورثہ سنہ اعطا ایتدیله .
ورثہ اشیا ایچنہ کی و صیتنامه یی اچوب او قودقارنده
کاسه نك مفقود اولدیغی اکلادقارندن مرقومدن استمش
اولدقاری حالده ایکیسیده انکار ایتکله حضور عالی
رسالتپناهی به مراجعت و عرض شکایت ایلدیله حضرت
پیغمبر ایکندی نمازنده صکره منبره صعوده و مرقومله یمین
تکلیف بیوردی . مرقوملر یمین ایتدکدن بر از صکره
کاسه مکه لیلردن بعضیلرینک اللرنده ظهور ایتدیکندن کیمدن
الدقاری لدی السؤال تمیم داری ایلہ عدیدن اشتر ایتدکرینی
سویلدیلر . مرقوملرک امر و صیایته خیانتلری میدانہ
چتقدہ بدیلک ورثہ سنندن عبدالله بن عمر و بن العاص
و مطلب بن ابی وداعه «والله بزم شهادتمز (یعنیمز) شوایکی
خائنک شهادتارندن زیاده قبوله احقدر « دهرک استحقاق
دعواسنہ قیام ایلدکرینی متعاقب (یا ایها الذین امنوا

شهادة بینکم اذا حضر احدکم الموت) آية کریمه سی نازل اولدی .

وفات ابراهیم - نجل حضرت پیغمبری ابراهیم اون سکز ایلق اولدیغی حالده سنه مذ کوره ربیع الاولنده وفات ایدرک بقیعهده دفن اولندی .

کسوف شمس - ابراهیم بن النبیذک وفات ایتدیکی کون کونش طوتلدیغندن خلق « شو کسوف ابراهیمک موتی ایچوندر » دیدکاری رسول اکرم افندمزک مسوع عالیاری اولدقده « شمس وقر ایات الهیهدن برآیت اولمغله هییح برکسه نک موتی و حیاتی ایچون طوتلزلر » بیور مشلدر .

طلوع جبریل - سنه مذ کورهده البسه سی بیاض وصاچلری سیاه، رائحه سی لطیف، یوزی دلبر، بر ذات مجلس نبویه کورینوب مدینهده اولوقته قدر بویله بر ذاتک کورلماش اولدیغی واوزرنده سفر علامتیده اولدیغی جهتله اصحاب کرام کیم اولدیغنی بیله مدیلر . او ذات رسالتیناه افندمزه یاقن واروب (السلام علیک یارسول الله) دیدکده رسول الله افندمز (وعلیک السلام) بیوردیلر . دیزلرینی حضرت پیغمبرک دیزلرینه اسناد و اللرینی فخرلرینه وضع ایتدکنصکره ایماندن اسلامدن

احساندن قیامتدن سؤال ایلدی . رسول اکرم افندمن
 قیامتدن ماعدا اسئله به جواب ویرد کدنصکره « مسؤل
 سائلدن اعلم دکدر » بیوردیلر . او ذات مجلسدن
 چقمسنی متعاقب طلب ایتلرینی حضرت پیغمبر اصحاب
 کرامه امر بیوردی . چقوب ارادقلرنده بوله مدیلر .
 رسالتیناه افندمن « کوردیککز ذات جبریل ایدی .
 مزه دینکزی تعلیم ایچون کلدی » دیو خبر ویردی .

قدوم فیروز - سنه مذکورده فیروز دیلی
 مدینه به کلوب حضور نبویه اسلامی قبول ایلدی .
 صکره کذباً دعوی نبوت ایدن اسود عنسینک قانلی بو
 ذاترکه کیفیتی مبحث مخصوصنده بیان اولنه جقدر .

حجة الوداع

سنه مذکورده حجة الوداع وقوعبولمشدر . بوکا
 (حجة الاسلام) و (حجة التمام) و (حجة البلاغ) دخی
 دینلور .

حضرت پیغمبر مذکور اونجی سنه هجریه
 ذی القعدة سنک یکر می بشنجی سبت کونی بین العصرین
 مدینه منوره دن حرکت بیوردیلر . او سنه ذی الحجة سنک
 غره سی خیس کونی ایدی . دی الحجة نک دردنجی یازار

کونی قوشلق و قننده مکة مکرمه یه واصل اولمشدردر .
 شو سفر نبویده حج ایچون رسالتیناه افندمزہ رفاقت
 ایش اولان اصحاب کرام یوز بیکنن زیاده ایدی . حین
 عزیمتده ازواج طاهرات رضی الله عنهن حضراتنک
 چله می محفلرله برابر النمش و قربانلق دودلره علامتله
 وضع اولنمش ایدی .

فخر الانبیا علیه الصلوة والسلام افندمز او جمعیت
 عظیمه ایله ذوالحلیفه نام موقعه واصل اولدقلرنده اوراده
 احرامه کیردیلر .

ذوالحلیفه مسجدنده ایکی رکعت نماز قلدقندن صکره
 ناقه قصوایه رکوب ایله بیداء نام محله وصولارنده - موقع
 مذکورک هر طرفی کوره جـک مدبصری اولدیغندن -
 رفاقت هم ایونلرنده موجود جمعیت عظیمه تمامیه
 کورینه یور ایدی .

او کون یوز بیکنن زیاده غلبه لکی حاوی اولان او-
 جمعیت ناجیه جهت بجهت موج اوران دریا کبی نظاره
 عظمت و قدسیت عرض ایتکده ایدی . سیدالانبیا افندمز
 (ایک اللهم لیک لاشریک لک لیک ان الحمد والنعمه لک
 والملك لک لاشریک لک لیک) دهرک تلبیه یه باشلامسنى
 متعاقب او جمعیت جسمیه بی تشکیل ایدن یوز بیکنن زیاده

اصحاب کرامک سلطان کونین افندمزه بالاتباع براغزدن
 (لبیک اللهم لبیک) دیو تلبیه لرینه تهلیل و توحیدی ضم
 ایله مجتمع اولان یوزبیکدن زیاده صدا جوارده کی طاغله
 و طاغردن اسمانه طوغری عکس انداز مهابت اولغله
 سکان عالم بالا (ماشالله) دیه دین اسلامک شان و عظمتی
 القشلا یور ایدی .

فخر کائنات علیه اتم الصلوات افندمز کدا نام ثنیه
 علیادن مکّه به داخل اولدیله .

حضرت جابر رضی الله عنه دیرکه «رسول اکرم
 حضرت لریله برابر بیت شریفه کتدم . رکنه و صول لرنده
 استلام و اوچ دفعه هروله [۱] و درت دفعه مشی بیور .
 دقدن صکره مقام ابراهیمی مصلا اتخاذا بیوروب اوراده
 ایکی رکعت نماز قلد قلدن بر رکعتده (قل یا ایها الکافرون)
 و ایکنجی رکعتده (قل هو الله احد) - سوره شریفه - سی
 او قودیلر .»

ینه حضرت جابر دیرکه «بوندن صکره رکنه رجوع
 ایله استلام بیوروب صفایه متوجهاً قپودن چقدی .
 صفایه تقرب ایلدکده (ان الصفا والمروة الی اخره) آیه
 کریمه - سی او قیوب صفانک اوزرینه صعود بیوردیلر که

[۱] هروله عادی بور بملکه فوشمقی اراسنده بر نوع بوریشدر .

اورادن بیت شریفی کورہ یورلر ایدی . بیتی استقبال وحق
 تعالیٰ حضرت لرینی توحید ایله تکبیر الوب اوج دفعه
 (لااله الاالله وحده لاشریک له له الماک وله الحمد وهو علی
 کل شیء قدير . لاله الاالله وحده . انجز وعده . ونصر
 عبده . وهزم الاحزاب جنده) بیوردقدنصکره دعا ایلدیلر .
 بعده مرویه ابنوب اوراده تحمید و تمجید ودعای ایدی
 دفعه تکرار بیوردیلر .

حضرت علی یمندن عودتله مکده فخر عالم افندمه
 یتشمش و یوز عدد قربان دوه لری برابر کتیر مشدر .
 یوم ترویه کلدکده حضرت پیغمبر و جمعیت حجاج
 منایه توجه ایتدیلر . رسول اکرم افندمن را کباً منایه
 عزیمت بیوروب ظهر ، ایکندی ، مغرب ، عشا ، فجر نماز لرینی
 اوراده قلبدی . و برآز اکندکندن صکره کونش
 طوغدی . قلادن برچادر قورلسنی امری بیوردیلر نمره یه
 چادر قوریلوب کونشک شدتی کچنجه یه قدر اوراده
 توقف و بعده قصه وایه رکوب و بطن وادی به عزیمتله
 مجتمع اولان مسلمینه ترجمه سی ائیده محرر خطبه شریفه یی
 اوقودیلر .

خطبه

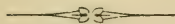
(بوكونك بوايك شو بلده نك حرمتي كبي سز لردن هر
 بريكزك مال وقافي ديكر يكزك اوزرينه حرامدر . اكاه
 اوليكزكه ايام جاهليتده يكمش اولان سيئات بعدالاسلام
 معافدر . قانلرمزدن الكابتدا اياق التنه وضع ايله معاف
 طوتيله جق قان ابن ربيعه بن حارثك قانيدر كه سعد قبيله سنده
 ارضاع اولنوركن هذيل قبيله سي اني اولدير مشيدى .
 زمان جاهليتده ربادن استفاده ايتمش اولانلرده بعدالاسلام
 معافدر . نسوان حقلرنده اللهم اتقا ايديكز . زير انلرسزك
 يدلريكزده امانتدر لر . نسا يهده لازمدر كه فراشكزدن
 قاچيدلر . قاچارلرايسه انجتمكسز ين كندولرينى دو كيكز .
 انلك صورت معروفهده رزقلى و كسوه لرى سزك
 اوزريكزدهدر . بن احكام ومسائل دينه دن سزه هر نه
 لازم ايسه تماميله تبليغ ايتدم . سزه لازم اولان شـيـلـرى
 ايچيكزده ترك ايتدكدن صكره غيبوبت ايده جكم . اللهمك
 كتابنه اعتصام ايتديكز حاله بنم دنيـاـدن كيديشمدن
 سزه ضرر كليكز . سزكده ديه جكز نه ايسه سويليكز .)
 اصحاب كرام « بز شهادت ايدرزكه سن بزه هر شيشى
 تبليغ وهر شيشى ادا يوردك » ديدكارنده حضرت پيشمهر سبابه

پارمغنی کو که طوغری قالدیروب صکره ناسه اشارتله
 اوج دفعه (اللهم شهد) بیوردیلر .
 بونی منعاقب اذان او قوندی . صلوة ظهری و بعده
 اوراده اقامتله ایکنندی نمازینی قلدی . شوایکی نماز
 اراسنده نافله نماز قلدیلر . صکره ناقه قصوایه
 یدنوب موقفه وصولرنده قصوانک قارننی صخره یه اعطا
 و قبله یه استقبال ایله اوراده طوررکن (الیوم اکملت لکم
 دینکم الی اخره) آیه کریمه سی نازل اولدی . وآیه کریمه
 نازل اولورکن قصوی تحمل ایده میوب بره چوکدی .
 کونش باطنجه یه قدر اوراده قالدیلر . بعده حرکت
 و راست کلان طاغک هر بریسنده براز توققله کیدرک
 مزدلفه یه چقدیلر . و مغرب و عشا نمازینی ایکی اذان
 و ایکی اقامتله ادا بیوردیلر . شوایکی وقت اراسنده تسبیح
 بیور میورلر ایدی . بوندن صکره فجر ظهور ایدنجه یه قدر
 یان اوزری او یویوب فجر ظهورنده صلوة صبحی ادا
 و قصوایه رکوب ایله مشعر حرامه عزیمت بیوردیلر .
 مشعر حرامده قبله یه توجهله تکبیر و تهلیل و توحیددن
 صکره دعا ایلدیلر . کونش طوغزدن مقدمه قصوایه
 یندرک عزیمت و جراتی اجرا ایله سائر مناسک حج دخی
 بعدالایضا منخره عزیمت بیورلدی . قربان دوه لرینک التمش

اوج عددینی یدس۔ عادت لریله نحر و التمش اوج نقر دخی
رقبه ازاد بیوردیلر • قربانلرک بقیه سنی حضرت علی
نحر ایتشدیر •

اثنای حجه۔ ذکر اولندیغی اوزره۔ (الیوم اکملت
لکم دینکم) ایه کریمه سی نازل اولدوقده۔ اذاتم امر بیدا
نقصه مدلولنجه۔ انتقال نبویک تقربى استدلال اولندیغندن
ابوبکر الصدیق رضی الله عنه افندمز اغلامغه باشلادی •
سلطان سریرلی مع الله افندمز بعد اتمام الحج مدینه یه
عودت بیوردیلر •

بو حج شریف صولک ججری اولمغله (حجة الوداع) نسیمه
اولندی •

اون اوچنجی فصل

اون برنجی سنه هجریه وقایعی

قدوم و فدنجع واستغفار النبی و سریه اسامه . اسود
 عنسینک ظهور و قتلی و مسیله الکنذابک و سجاج و طلیحه نک
 ظهور لرلی . انتقال نبوی . بیعه ابی بکر الصدیق . حضرت
 پیغمبرک غسل و تکفین و تدفینی و میراث و ترکه نبوی .

قدوم و فدنجع واستغفار النبی و سریه اسامه

قدوم و فدنجع - اون برنجی سنه هجریه محرم نک
 نصفنده یمنده نجع قبیلہ سندن ایکیوز کشی حضور حضرت
 پیغمبری یه کلایلر . و فدمذ کور معاذ بن جبل حضرت لرینه
 عرض بیعتله قبول اسلام ایتشلر ایدی .

استغفار النبی - رسول اکرم افندمز سنه مذ کوره
 شهر صفرنده غلامری ابومویبه بی برابر الوب قبرستان
 بقیعه عزیمتله اوراده غنود کان پس - تر رحمت اولان
 موحدین ایچون دعا واستغفار ایلد کدن صکده «یا ابامویبه
 بکا دنیا ایله اخرت تکلیف بیورلدی . بن لقای رحمانی

اختیار ایلام» بیوردیلر • بوندن صکره • انتقارینه قدر
استغفاره دوام بیورمشلردر •

سریه اسامه - شهر صفرك یکرمی التجی بازار
ایرتسی کونی فخر کائنات افندمز ابنی [۱] حوالیسینه
سوق بیورمق اوزره بر سریه تجهیرینه مباشرتله شو
سریه نك امارتنی اسامه بن زید بن حارثه رضی الله عنه
حضرتلرینه توجیه بیوردیلر • مذکور سریه ده کی عسکر
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینک
اک صوک کی وغزوه روم ایچون ابوبکر الصدیق رضی
الله عنه حضرتلرینک اک ابتدا ترتیب و تجهیز بیوردقلری
اردوی همایوندر • ابنی اسامه نك والد ماجدلی زید
بن حارثه حضرتلرینک روم غزوه سابقه سنده مقتلی
ایدی • حضرت بیهمبر یوم مذکورک فرداسی اسامه بی
جلب ایله « یا اسامه باباک مقلنه کیت • اورالری اتفه
چکنت • سنی شو عسکره امیر تعیین ایتدم • اهل انبایه
غزایله دیارلرینی احراق و مظفریت حاصل اولدوقده
چوق اکلمبوب عودت ایت • سنکله برابر لزومی قدر
صوقوغه لری بولندرملیسن • کیده جک طریقه قیولری
ویکارلری و طلیعه لری قارشوکه آل « امرینی ویردیله

[۱] ابنی فعلی وزنده بلقا ناحیه سنده بر موضعک اسمی در.

یوم مذکورک ایکنجی چهارشنبه کونی حضرت
 پیغمبرک مزاج عالیبرنده انحراف یوز کوستردی .
 پنجشنبه کونی ید سعادتلیله برلواى شریف عقد
 بیوروب اسامه یه (اغز بسم الله فی سبیل الله فقتال من
 کفر بالله) بیوردقدن صکره خروج و جرف [۲] نام
 موضعی معسکر اتخاذ بیوردیلر . مهاجرین و انصارک
 جاهسی شوغزاده بولمغنی قبول ایشلردر که ابوبکر الصدیق ،
 عمر ، سعد بن ابی وقاص ، سعید بن زید ، ابو عبیده بن
 الجراح ، قتاده بن النعمان حضرتاتی دخی قبول ایدنلردن
 معدوددرلر .

بر طائفه «مهاجرین و انصار اوزرلرینه اسامه نصل
 امیر اوله بیلور » سویلدکرینی فخر کائنات علیه افضل
 النحیات افندمن ایشلدکارنده بو سوزدن غضبلنوب و سر
 سعادتلرینه بر عصابه [۳] شریفه باغلابوب اوزرلرنده
 بر قطیفه اولدیغنی حالده منبره صعود و جناب حقه حمد
 و ثنادن صکره شو خطبه یی قرائت بیوردیلر .

ایها الناس . اسامه عسکره امیر تعیین اولندقدنصکره
 بعض تفوهدده بولندیغکزی ایشلدم . سزک بویله طعن

[۲] جرف مدینه یه بر فرسخ مسافده بر موضعبر .

[۳] عصابه باشه صاریلان شی در .

ایدیشکز بنم تعیین ایلدیکمه تعلق ایدر . مقدا اسامه نك
باباسنی روم غزاسنه کیدن عسکره امیر تعیین ایلدیکم وقت
اکانه طعن ایتش ایدیکز . باباسی امارته لایق اولانك
اوغلانده جناب حق لیاقت وبرر . ناسدن بکا سوکیلی
اولانر کندوسنه خیر اینه دعا ایتلیدرلر . زیرا اسامه
سزك خیر لولر کزدن معدوددره .

اشبو خطبه شریفه بی قرائت بیوردقدنصکره منبردن
اینوب حجره سعادتته کتدیلمر . خطبه نك یوم قرائتی شهر
ربیع الاولک اونجی سبت کونی ایدی .

اسامه ایله کیده جک مجاهدین جرفده کی عسکره کتمک
اوزره رسول اکرم افندمزله وداع ایچون سعادتخانه
نبوی به کلدیلمر . روح جسم کائنات علیه افضل الصلوات
افندمز حضرتلر نك مرضلمی مشدد اولمغه باشلادی .

اندنصکره خسته لیکری دها زیاده مشدد اولدیغندن
اسامه معسکر همایوندن حضور نبوی به کلدی ایسه ده
اول حضرت باغین برحاله ایدی . شدت مرضدن تکلم
بیورمدیلر . اسامه باشنی اکهرک ذات عالی پیغمبری
افندمزی تقبیل ایلدی . حضرت پیغمبر ید سعادتلرینی
سمایه طوغری قالدروب اسامه نك اوزرینه وضع ایلدی که
اسامه حتمده دعا بیورمقده اولدقلمی اکلشیلایور ایدی .

اسامہ بوند نص کرہ معسکرہ عود تلہ عسکرہ حرکت
 امرینی ویر مسنی متعاقب والدہ سی ام ایمن طرفندن بر آدم
 کلوب وفات پیغمبری خبر کدر آمیرنی تبلیغ ایتکله اسامہ
 و اعیان اصحاب در حال مدینہ کتد کلرندن عسکرک
 سوقی حضرت ابی بکر الصدیق رضی اللہ تعالیٰ عنہ
 افندمزک خلافتلری تقرر ایدنجہ قدر تأخر ایلدی .
 رسول اکرم افندمز حضرتلرینک کیفیت وفاتلری
 مبحث مخصوصنده و اسامہ نک غزاسی خلافت صدیقیہ
 فصلندره تفصیل و بیان اولنه جقدر ان شا اللہ تعالیٰ .

وفات نبویدن مقدمجه دعواى نبوت

ایدن مرتدین

اسود عنسی - حضرت پیغمبرک حسنہ لکری
 اثناسنده اسود عنسینک ارتدادیلہ دعواى نبوتہ قیام
 ایلدیکی خبری ورو دایلدی . عنس یمن حوالیسندہ بولنان
 بنی مدحج بطوننی رؤساسندن زید بن مالک بن اددک لقبی
 اولوب اسود عنسی اکانسبت اولنان قبیلہ نک بیوکی
 وعبلہ بن کعب نامیلہ معروف بر شخص دنی ایدی . هر
 وقت یوزینی اورتوب کز مکی عادت ایتش اولدیغندن
 ذوالخمار لقبیلہ شهرت ویر مشدر .

مرفوم مزاج نبویده انحراف نمایان اولمزدن مقدم
 یمن حوالیسه سنده ارتداد و دعوی نبوتله ظهور ایتمش
 و خبری مرض نبوی زماننده مدینه یه بالغ اولمشیدی .

رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضرت تری
 - مرقومک هنوز خبر ظهوری مدینه یه کلزدن مقدم
 - سعادتخانه لرندن طشره چقوب « کیجه رؤیاده کوردم که
 قولده ایکی التون بلازک وار ایدی . شو بلازکاری مکروه
 عدایدوب اوز لرلینه او فوردیکمده بریسی بمامه یه و دیکری
 یمنه طوغری او چوب کتدی » بیوردیلر . حضار رؤیانک
 توجهله تعبیر بیوردیغنی سؤال ایتدکلرنده « بمامه و یمن
 صاحب لری اولان ایکی کذاب خروج ایده جکلردر »
 جوابنی اعطا بیورمشلردر که مذکور ایکی کذابک بریسی
 اسود، دیکری مسیله در .

یمن والیسی بادانک وفاتی خبری شیوع بولدقده
 اسود او حوالی بی استیلا یه باشلایوب آتش فسادی حربیق
 کبی یایلیدی . شهرین بادانک یدنده کی بلادی ضبط ایله
 کندوسنی واقارینی بالاعدام زوجه سی بنات عظمای
 فرسدن مرزبانه بی جبراً تحت نکاحنه الدی . یمنده بولنان
 عمال پیغمبریدن فروه بن مسیک بونک ایچون رسول اکرم

افندمزه علی وفق الاستعمال بر مکتوب کوندردیکندن
 شو مکتوب فخر کائنات علیه افضل الصلوات افندمزه
 خسته لکدن مضطرب اولدقتری بر وقتده واصل اولدی .
 ودر حال مسلمینک قتاله تحریضلریله یاغیله یا خود مصادمه
 اسودک قتلی و عونہ سنک تنکیلاری ایچون یمنده کی عمالک
 جله سنه او امر شریفه کوندردی .

فیروز دئلی رضی الله عنه که مقدمه مسلماً مدینه یه
 کلوب شرف صحابتی احراز ایتشیدی . مرزبانہ نک عمزاده سی
 اولوب شهر بن بادانی و سائر اقرباسنی اسودک قتل ایتسی
 وفساداتک انتشاری جهتیله لعین مرقومی اولدرمک
 اوزره رجال فرسدن دادویه نامنده بر ذاتی رفیق اتخاذا
 ایله خفياً اسودک اولدیغی محله کیدرک مرزبانہ ایله کزلیجه
 مخابره و ملاقات ایتدکلرنده مشار الیهانک اسوده شدت
 بغضنی وازاله وجودینه ارزوی عظیمی کوردیلر .
 مرقومک ساکن اولدیغی قصرک اطرافی محافظلرله محاط
 اولدیغندن قصرک اتصالنده کی بشقه بر خانه نک نقیبه
 اورادن ایچرو کیرمکی قرارلشدردیلر . مرزبانہ قصره
 کیدوب فیروز ایله دادویه کیجه وقتی مذکور خانه نک
 قصر جهتنده کی دیوارینی نقب ایله اسودک او یوموقده
 اولدیغی او طه یه کیردیلر . قصرک اطرافی حارسلرله

محفوظ ایدی ایسه ده ایچنده اسود ایله مرزبانه دن بشقه
 کیمسه یوغیدی . فیروز و دادویه ایچرو کیر دکاری وقت
 اسود قوش تویندن معمول بر فراش اوزرنده او یومقده
 ایدی . فیروز قلیچ ضریله اولدرمک استدی ایسه ده
 فراش ایچنده اوزانوب یاتمش بولندیغندن قلیچ دو قمنسندن
 بلکه مطلوب اوزره فائده حاصل اولمز ملاحظه سیله
 کوکسی اوزرینه چوککی والدریله اسودک باشنی طوتوب
 رفیقی قلیچله کسمکی بالتنسب دیزلرینی شدتله مرقومک
 کوکسنه وضع وایکی ایله باشنی قبض ایدوب سرمنخوسنی
 بر بوکش بوکدی که یوزی ارقه یه وارقه طرفی اوکنه
 دونمکله دادویه قلیچله لعین مزبورک بوینی کسوب باشنی
 کوده سندن جدا ایدی . ایکیسی بر لکده سر مقطوعی
 الوب کل دکاری دلیکدن طشره چقدیلر . فیروز اسودک
 باشنی شدتله بو کرکن مرقوم او کوز کبی بر صیحه کریهه
 ایله باغردی . شو صیحه یی ایشیدن حارسلرک بریسی
 سببنی اکلماق اوزره اوطه یه طوغری کیده یور
 ایدی . مرزبانه نك اوطه دن چیقوب کلکده اولدیغنی
 کورمکله « شوسس نه ایدی » دیو صورتی مرزبانه
 « پیغمبریکزه وحی کلیور صوص » دیدکده حارس
 چکیلوب مأمور اولدیغنی نقطه یه کتدی .

صباح اولدوقده اورالده بولنان اهل اسلام بیدلرنده کی
 شعارلری وجهله ندادن صکره اذان او قوتدیلر . مؤذن
 اذانه (اشهدان محمداً رسول الله وان عبه کذاب) دیه
 او قومله اسودیلرک کوسه تزدکلری ازدحام جمعیتنه پیغمبر -
 کاذبلرینک سر مقطوعی ارانه و خاک مذلتنه القا اولندی .
 مرقومه اتباع ایتمش اولانلر طاغیلوب متعاقباً دائرة ناجیه
 اسلامیه ره رجعت و استیلای سابقدن ناشی مرکز لرندن
 چکیلوب بر طرفده اختفایه مجبور اولان عمال پیغمبری
 یلولویرلینه عودت ایلدیلر .

مرقومک لبله قتلنده کیفیت هلاکی سید کائنات علیه
 اتم الصلوات افندمزه وحی الهی ایله بیلدیرلدی . صباحلین
 سعادتخانه لرندن خروج ایله مرقومک کیجه نصورتله قتل
 اولندیغنی خبر ویرمش وارتحال نبویلری او کونک فرداسی
 وقوعبولمشدر .

مسئله الکذاب - مرقوم یمامه نواحیسنده بولنان
 بنی حنیفه قبیله سی رئیس ایدی . اسمی هارون بن حبیب
 وکنیه سی ثمامه در . رسول اکرم افندمز مرقومی مسئله
 تلقیب بیوردی . خلقی قبیح ، صورتی و صفی بغایت
 چرکین اولوب صورت و سیرت و صفیجه احسن خلق الله

اولان سید کائنات علیه افضل الصلوات افندمن
حضرتلرینک تمامی تمامنه عکسی ایدی .

ابن عباس حضرتلرندن مرویدرکه مسیلمه نك قومی
حضور حضرت رسالتیناهی به کلدکه مسیلمه « اکر محمد
کندوسنن صکره خلافتی بکا ویرر ایسه کندوسنه بیعت
ایدرم » دیشیدی . ثابت بن شماس ایله برلکده بشخص
حضور نبوی به کلدیکی وقت (ما اراک الا الذی رأیت
فیه مارأیت) بیورمشلر ایدی .

ابن عباس حضرتلری دیرکه « ابوهریره دن شو کلام
نبوینک نه اولدیغنی سؤال ایلدیکمهده (قولنده
التوندن ایکی بلالزک اولوب نفخ بیورملریله برابر بریسی
یمامه به ، دیکری یمنه اوچدیغنی رؤیاده کوردکلرندن شو
ایکی ناحیه نك صاحبلی اولان ایکی کذاب خروج
ایده جکلردر بیورمشلر ایدی . کلام حکمت انسجام نبوی
بوکا مبنی درکه مسیلمه نك حال اخیرینه اطلاع شریفلرینی
بیاندن عبارتدر (جوابنی ویردی » .

مسیلمه الکذاب مدینه دن یمامه به عودت ایلدکده
ارتداد و نبوتجه فخر عالم افندمنله شرکتنی ادعا ایدرک
رسالتیناه افندمنه شو مکتوبی یازدی .

« من مسیلة رسول الله الى محمد رسول الله اما بعد فاني
 قد شرکت في الامر معك وان لنا نصف الارض ولقریش
 نصفها ولکن قریش قوم يعتدون »
 مرقوم شو مکتوبی ایکی شخص ایله ذات عالی
 بیغمبری به کوندردی . سلطان المرسلین افندمن مکتوبی
 او قوتدقلرنده مرقومله خطاباً « بنم رسول الله اولدیغمه
 شهادت ایدرمی سکز » بیوردقلرنده « نعم » دیدیلر « مسیله نك
 رسول الله اولدیغنه شهادت ایدرمی سکز » بیوردقلرنده
 « نعم . امر نبوته سنکله اورتا قدر » دیدیلر . حضرت
 بیغمبر « ایلیچینک اولدرلمی جاز اولسه ایدی . شمدی
 ایکیکز کده بوینکزی اورر ایدم » بیوردیلر . و مسیله نك
 مکتوبنه شو جوابی یازدیلر .

بسم الله الرحمن الرحيم . من محمد رسول الله الى مسیلة
 الکذاب . السلام علی من اتبع الهدی . اما بعد . فان الارض
 لله یورثها من یشاء من عباده . و العاقبة للمتقين . و قد
 اهلکت اهل الحجر . ابادک الله و من صوت معک .
 مکتوب رسالتیناهی مسیله یه واصل اولدوقده لعین
 مرقوم شو مکتوب شریفی صاقلایوب کویا کندوسنک
 نبوتجه شریک اولدیغنی فخر کائنات افندمن تصدیق
 بیورمش طرزنده ساخته بر مکتوب ترتیب ایله اعلان

ایتمش وقومی شو ساخته مکتوبه الدانوب فسادى کسب
از دیاد ایتمکه باشلامشدر .

لعین مزبور ادعاسنه عقلايه کوننج اوله جق رکیک
شیلر دخی علاوه ایلدی . کویا قرآن عظیم الشانک بعض
ایات کریمه سنه تشبیه صورتیله برطاقم اقوال مسجعه تفوه
ایتمشدرکه اقوال آتیه انلردندر .

لقد انعم الله على الحبلى اخرج منها نسمة تسعى من بين
صفاق وحشا .

الم تركيف فعل ربك بالحبلى اخرج منها نسمة تسعى
من بين شراسيف وحشا .

القليل ما القليل و ما ادراك ما القليل له ذنب و ثيل
و خرطوم طويل ان ذلك من خلق ربنا لقليل .
قصه سوره لرى تشبیهده مرقوم ترهات ایه بی تفوه
ایتمشدر .

يا ضفدع نقي كم تنقن النقيق صوت الضفدع فاذا
رجع صوته قيل تنقن اعلاك في الماء و اسفلک في الطين
لا الماء تکدرین و لا الشارب تمنعین .

يا ضفدع بنت ضفدعین لحسن ما تنقنن لا الشارب
تمنعین و لا الماء تکدرین امکشى فی الارض حتى یأتیک الخفاش

باخبر الیقین لنا نصف الارض و قریش نصفها و لیکن
قریش قوم لایعدلون .

لعین مر قوم (انا اعطیناک الکوثر) سورہ کریمہ سنہ
تشبیہہ اقوال آتہ بی تفوہ ایلدی .

انا اعطیناک الجواهر فصل لربک فهاجر ان . بغضک
رجل فاجر .

لعین مزبور (والنازعات غرقاً) سورہ شریفہ سنی
ایشدکده

و الزارعات زرعاً فالخاصات حصداً و الذاریات
قحاً و الطابخات طبخاً و الحافرات حفراً و الخابزات
خبزاً فالشاردات ثرداً فاللاقات لقماً و الاکلات اکلاً
لقد فضلتکم علی اهل الوبر و ما سبقکم اهل المدر
دیو ترهات ایراد ایلدی .

برکون برعورت مسیلمه نک یاندکلوب « محمد قومنه
دعا ایتدکده صوقیولری طاشوب صولری ارتمشیدی .
سنده بزم خرمانغمزه و صولرمزه دعا ایت « دیدی .
مسیلمه « محمد نصل یاپدی « دیو سؤال ایلدی . مزبور
« بر قوغه استیوب مضمضه و اغز بارینی قوغه یه القا
ایتدکدنصکره قوغه بی هانکی قیویه صالادیلر ایسه
صوبی طاشدی « دیدکده مسیلمه « هایدی بکاده بر قوغه

کتوریکنز « دهرک کیندوس-یده اویله یاپدقدن ص-کره
قوغایی هانکی قیویه صالادیلر ایسه صوبی قوریوب
ایچنده بر قطره بيله قالدی .

غزوه خیرده حضرت علینک کوزلری اغرکن
حضرت پیغمبر دهان معجز فشان شریفلرینک بارینی القا
ایلدکده شفا یاب اولدیغنی مسیله ایشتیکله کیندوس-یده
معجزه کوسترمک ایچون بر شخص بصیرک کوزلرینه
توکوردی . شخص مرقومک کوزلری کور اولدی .

مسیله الکذاب « سوتنی ارتره جغم » دهرک الی
بر-سوتلی قویونک مهلرینه اوردقده درحال قویونک
سوتی چکیلوب مهسی قوریدی .

بنی حنیفه قبیله سی بر قیو قازمقله بر کوزل طاتلی
صو چتمشیدی . مسیله « قیوی تقدیس ایده جگم »
دیو اورایه کلوب درونته توکوردکده قیونک صوینده
زهرکی اجیلیق حاصل اولغله برده طاتلیلاشمیدی .

لعین مرقوم بر دیوار اوستنده ابدست الوب صولری
یره دوکلدکده شو صولرک دو قندیغنی محمله برده اوت
بتدی .

حضرت پیغمبرک اولاد اصحابی مبارکله دیکنی
ایشتدکده « بنده قومک اولادینی مبارکلیه جگم » دهرک

النی هانکی چوجغک اغزینہ دو قندردی ایسہ لال،
کوزینہ دو قندردی ایسہ کور، انه مس ایتدی ایسہ
چولاق اولدی .

بر شخصک قرق سنہ معمر اولسی ایچون دعا ایتدکه
حریف اورادن خانه سنہ کتدیکی انده فوت اولدی .
سجاح - مزبوره بنی تمیم قبیلہ سندن بر عورتدر .
مسئلہ نک دعوی نبوت ایلدیکنی ایشدکده « بنده پیغمبرم »
دیه رک اورطایه اتلدی . وقومنی جمع ایله « بکا وحی
کلیور » دیو مؤذن، حاجب، منبر دخی اتخاذا ایتدی .
قومنک ایچنده ایسہ پک چوق فاسد الاخلاق ادمر
اولغله هپسی باشنه طویلانه رق بر اردو ترتیب و مسئله
علیینه اعلان حرب ایله حرکت ایلدی .

مسئلہ ایله ملاقات ایلدکده « کل سنیکه امتحان
اولمده هانکی بریمز پیغمبر لیکه احق اولدیغمز میدانه
چتسون » دیه رک ابتدا خصمانه امتحانه باشلادیلر ایسه ده
صکره اویشدق لرندن ایکیسیده پیغمبر لیکه قالمغی و بر بر لر-
یله ازدواج ایتیکی قرارلشدیردیلر . و مزبوره نک مهری
اولق اوزره اتملرندن صباح وعشا نمازلرینی اسقاط
ایلدیلر .

ابو بکر الصدیق رضی الله عنه افندمن حضر تلرینک

• خلافت علیله لری مجشده بقیه و قوعانی تفصیل اولند جغی
 وجهله بالاخره مسیله حضرت خالد بن الولیدك هجومه
 قتل و سجاح دردست اولنوب اسلامی قبول ایتكله
 وفاتنه قدر اسلامیتده دوام ایلدی .

طلیحه بن خویلد - مرقوم بنی اسد قبيله سنك
 رئیسى وشجاعته بین العرب بیك اتلویه معادل عد
 اولنور ایدی . حیات نبویه ادعای نبوت ایدنرك
 صوك کیسی در .

بنی اسدك وفیله برابر حضور رسالتیناهی یه کاوب
 اسلامی قبول ایتدکنصکره رجعت ایتشیدی . عودتده
 ارتداد ومؤخرأ نبوت ادعا ایلدی .

کیفیت ارتداد و ادعای مسوع عالی پیغمبری اولدقده
 ضرار بن ازور رضی الله عنه مرقومه قتاله مأمور
 بیورلمش و بونی متعاقب سید المرسلین علیه الصلوة
 والسلام اقدمز کاشنیرای خلد برینه انتقال ایتشدر .

وفات رسالتیناهییدن صکره فساد وقتنه سی کسب
 اشتداد و عینه بن حصن الفزاری دخی قومیه برلکده
 طلایحه یه بالاتباع ارتداد ایلدی . کیفیتی مجت مخصوصنده
 تفصیل اولنه جقدر ان شا الله تعالی .

انتقال النبی صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم

روح جسم کائنات و سبب خلقت ممکنات محمد المصطفیٰ
 علیہ افضل الصلوات و اتم التحیات افندمز حضرت تلمی
 اون برنجی سنہ ہجریہ نک شهر صفری او اخرندہ ابو
 مویہہ ایلہ بقبع قبرستانہ کیدرک اورادہ دین خاک رحمت
 اولان اصحاب کرام ایچون استغفار و طلب رحمت
 پروردکار ایلدیکی بو فصلک ابتدا سنده بیان اولمشدی .
 بقیعدن عودت ایدرکن شدتلی برباش اغریسی عارض
 اوله رق حضرت عایشہ رضی اللہ عنہا نک سعادتخانہ لرینہ
 عزیمت بیوردقده حضرت عایشہ دہ (واراساہ) دیو
 باش اغریسندن مضطر به اولدیغنی کورمکله (بل انا والله
 واراساہ) بیوردیلر .

ایکنجی کونی علی بن ابی طالب و فضل بن عباس
 حضرت تلمینک هر بریسی بر طرفنده اولدیغنی حالده خانہ
 عایشہ دن چقوب مسجد شریفه عزیمت و منبره صعود
 ایلہ جناب حقہ جد و ثنادن واحد غزا سنده شهید اولان
 اصحاب کرامی ایچون مغفرت و رحمت البهیمی طلبدن
 صکره

ایها الناس . بنده هر کیمک حق و ار ایسه طلب

ایتملیدر . اکر بر کسه یه بر قچی اورمش ایسه م ایشته
 ارقه م . اوده اوروب بدن حقنی السون . اکر بر
 کسه نك مالنی المش ایسه م ایشته مالم . حقنی استیفا
 اینسون . بنم یانمده سزك الك سو کیلوکز بنده حقنی وار
 ایسه حقنی آلان یاخود بکا حلال ایندر . بدن استیفا
 حقوق اولمیلیدر که ربمه طیب النفس اولدیغم حالده
 ملاقی اوله یم .

خطبه شریفه سنی قرائت و منبردن نزول ایله صلوة
 ظهری ادادن صکره ینه منبره صعود بیوردقلرنده
 حضاردن بریسی اوج درهم اله حق ادعا ایتمکله در حال
 ادا بیوردیلر . بوندنصکره

ایها الناس . کیمک کیمده حقنی وار ایسه رد اینسون .
 زیرا دنیا فضاحتی آخرت فضاحتدن اهندر .

بیوردیلر . بعده اصحاب احد ایچون بالاستغفار

جناب حق بر قولنی دنیا ایله عند الهیلرنده اولان
 نعمت عظمی بلنده تخیر بیوردی . او قول عند مولاده کی
 نعمتی اختیار ایلدی .

بیوردقده حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنه
 فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمزك شو کلام معجز

اتمام لرندن وقت انتقال نبویلمری تقرب ایتدیکنی بالاستدلال
کنندوسنی ضبطه مقتدر اوله میوب اغلامغه باشلادی .
وباکیا « یارسول الله نفسلرمن و اولادمن سکا قربان
اولسون » سویلمدی .

بوندنصکره حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام
مسجد شریفده کی قپولردن یالکز ابو بکر قپوسنی اچق
براقدروب سائر قپولرک قپانمننه امر اعطا بیورمقله
قپولری قپادیلر . و « بن صحبتجه عندمده ابو بکردن افضل
کسه بی یله م . اکر خلیل اتخاذا ایتسه ایدم خلیلم ابو بکر
ایدی . لکن او بنم دین قرداشمدر » بیوردقدن صکره
حجره سعادتیه عودت ایلدیلمر .

رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن مرضلمری
شدت بولدقده ازواج مطهراتی مقرر سعادتلرینه جلب ایله
حجره عایشه ده قالمسنی التماس ایلدی . هپسی موافقت
کوستردی .

خسته لکری دهها زیاده شدت بولدقده اصحاب کرامک
اغلاقلرینی ایشیدوب علی المرتضی وفضل بن عباسک
اموزلرینه بالاتیکا مسجد شریفه عزیمتله جناب حقه حد
وئادن صکره ترجمه سی ایتده محرر خطبه شریفه بی قرائت
بیوردیلر .

رسالتیناه افندمرك صوك خطبه سی

ای معشر ناس . ایش-تدم که بنم ارتحالمدن خ-وف
 اوزره بولنیورس-کز . یکم ش انبیکنک هیج بریسی امتی
 اراسنده باقی قالمدی که بنده سزک ایچیکزده قالمیم . بنم
 لقای رب جلیله استحقاقم جله دن زیاده در . انصاره
 وصیت ایدرم که بدن صکره مهاجرینه حرمت ورعایتده
 قصور ایتمس-ونلر . مهاجرینه ده وصیت ایدرم که انصار
 ایله حسن زندکانی و معاشرت ایلسونلر .

ای مهاجرین و انصار . جریان امور قضا و قدرت
 حضرت پروردگارک مشیت ازلیه لرینه منوط اولدیغندن
 مؤجل اولان امورك تعجیلنده هیج بر فائده مأمول دکلدنر .
 حق عزوجل حضرتلری مخلوقاتندن هیج بریسنک عجله سی
 ایچ-ون امور قضایی تعجیل بیورمز . قهر الهی یه غلبه
 سوداسنده اولان کسه نك مقهور اوله جغنده شبهه ایدلماملی
 و مقدرات الهیه بی حیل و خدعه ایله تحویل زعمنده اولان
 آدم عاقبت مخذول و مخدوع اوله جغنی بیلمیدر .

ای معشر مهاجرین . انصار حققرنده دایما حسن
 مع-امله و هر خصوصده مجامله دن ایرلاملیس-کز . انلر
 حققریکزده احسان و سزی دیارلرینه کتوروب مسکنلرنده

اسکان ایتدیلر . معیشتجه عسرت و مضایقه چکمهکده
بولندقلری بروقتده تعیشلرینه سزی شریک ایدرک هر بریکزی
کندی نفسلری اوزرینه ترجیح ایلدیلر . انصاره حاکم
اوله جق ذات انلرک محسنلرندن اعمال حسنه بی قبول
و مسیئلرندن مسامحه ایله دائره عفو و تجاوزه دخول
ایتلیدر . بن سزه رؤف و مشفقم . سزله بالاخره بکالاحق
اوله جقسکزه . موعدمز حوضدر . حوضده بنه ملاقات
ارزو سنده اولانلر لسانلرینی مالایعیدن حفظ ایتلیدرلر .
ای معشر ناس . کنهه و معصیت نعمتک تغیرینه
سیدر . اکر خلق طاعت و حسن حالده بولنورلر ایسه
آمر و حکمدار لریده عدالت و مکارمله مألوف و عکسی
حالده انلرده غدر و مظالمه موصوف اولورلر .
بنم حیاتم سزک حقکزده خیرلو اولدیغی کبی مہاتم
دخی خیرلودر .

(انتہی)

شو خطبه بی قرأندن صکره حجره سعادت عودت
بیوردیلر . مرضلرینک اشدادی مسجد شریفه کتمکه
مانع اوله جق درجده وارمقله انتقالرینه دکین اون یدی
وقت صلوات مفروضهده امر رسالتینا هیلرله ابو بکر
الصدیق افندمز ناسه امامت ایلدی .

واصل لقای رجن اولدقلری کون - که سال
 ولادت جلیله لرینک التمش اوچنجی سنه سنک صوک
 کوننی تعقیب ایدن التمش دردنجی سنه ننگ برنجی روز
 دلسوزی ایدی - خلق امامتله صلوة فجرى ادا ایدرکن
 حجره سعادتك پرده سنی رفع ایله جماعت مسلمینه نظر
 انداز التفات اولدقننده اصحاب کرام وجود قدسیت
 اولدولرینک عودت عافیتنی استدلال ایدرک سونجولرندن
 حاصل اولان تلاش اوزرینه نمازدن انحراف کوستردکلری
 جهته (اتموا الصلوة) امرینی اعطا ایله پرده سعادتی
 ایندردیلم .

یوم مذکورک نصف نهارینه از برشی قالدقده
 حضرت عایشه دن برقدح صو استیوب ید عالیبرینی اول
 صوبه وضع و مبارک یوزلرینه مسح ایله (اللهم اعننی علی
 سکرات الموت) بیوردقن صکره سر سعادتلری
 حضرت عایشه ننگ دیزلری اوزرنده اغرلشفه باشلامقه
 منتظر لقای رجن اولان چشم ملکوت اشنالرینی اچوب
 (بل الرفیق الاعلی) کلام حکمت انسجامنی قائل و سر
 عالیبرینی زانوی عایشه دن وساده رجت استفاده لرینه
 ناقل اولمیرینی متعاقب روح پرفتوحلرینی خالق الارض
 و السمواته تسلیم بیوردیلر .

روح جسم کائنات و سبب خلقت موجودات
اولان وجود مسعود مقدس لرینک تنکنای عالم فاییدن
و سعتمسرای بقایه ارتحال ایتسه یله برابر اطراف قدسیت
اتصاف لرینی احاطه ایدن حضرات سیدات بر آغزدن
(و الحمداه) ندبه سیه حجره سعادتت مائتخانه یه تحویل
و جگر سوز نوحه لرله بر کانون مصائب تشکیل ایلدیلر .
حجره سعادتدن انتشار ایدن فریاد و فغان دنیادن
غیوبت محمدیه بی عومه اعلان ایتمکه مدینه نك هر
کوشه سندن بر صدای مصیبت کلمکه باشلایوب اصحاب
کرام اول حضرتک ایام حیاتنده ایاق با صدقلری
رلره یوز لرینی سوره سوره (و انبیاه) نعره لر یله لباس
حیات لرینی چاچکاک ایده جک بر درجه یه قدر کریبان
اختیارلری ایادی یأس و ماتمه گرفتار اولدیغندن شو
حال شدت اشتمال هر بر یسنی دیوانه کبی نه سو یلدیکنی
اکلایه میه جق بر صورتله دائرة بیهوشی یه تقریب ایلدی .
صدیق اکبر افندمز تسلیت فرمای عموم اولمق افکار
خیریه سیه منبره چقوب (یا ایها الناس . من کان یعبد
محمدأ فان محمدأ قدمات) دید کدنصکره (و ما محمد الارسل
قدخلت من قبله الرسل الی اخره) کریمه سنی تلاوت
ایتمکه حضارک افکار محترقه لرنده سگون حاصل

اولمغه باش- لایوب اول حالده اقدم امور مهم اولان
تعیین خلیفه امر واجب الالترامنه مباشرت اولندی .

بیعة ابی بکر الصدیق رضی الله عنه

ذکر اولندیغی اوزره حضرت رسول اکرم صلی
الله تعالی علیه وسلم اقدمن عالم قدسه انتقال بیوروب بین
الاصحاب حاصل اولان تلاش واضطراب تهوین اولتمسنی
متعاقب انصار سقیفه بنی ساعده یه طوپلانوب سعد بن عبادیه
بیعت ایتمک استدلکری حضرت ابی بکره بالغ اولدوقده عمر
الفارق و ابو عبیده بن الجراح ایله برلکده بنی ساعده نك سقیفه
(صوفه) سنه کتدیلمر . یولده بعض مهاجرین کرام دخی
رفاقت ایلمدی . حضرت ابوبکر «شونه خالد» دیدکده
انصار «منا امیر و منکم امیر» سولتمسنی متعاقب هر طرفدن
برصدا کلکله باشلامقله حضرت صدیق تسکین ایله ایشه
حسن صورت ویرمکی مراد بیوردی . سعد بن عبادیه
خسته اولدیغی حالده اوجعیتم ایچنده اوطوره یور ایلمدی
انصارک خطیبلمی ایاغه قالقوب جناب حقه چدو ثنا
وتصلیه نبویه بی ادادن صکره «بزاللهک انصاری وملت
اسلامیه نك فدایی عسکرلمی یز یامعشر قریش سزده بزدن
معدودسکز» دیهرک شو افاده بی خلافته انصارک صلا-

حیتی کو ستره جک س۔ و زلرله تطویل ایده جک اولدوقده
 حضرت عمر « بونلرک مرادلری خلافتی غصب ایتمکدره »
 سوبله یهرک خطیبک خطابتی قطع ایتمکله حضرت ابی۔
 بکر انصاره خطاباً « حقکزده ذکر ایدیکیکیز خیره اهل
 اولدیغکیزی بیلوروز . سزک شانکزی قریش قدر هیج
 برطائفه بیلز . فقط نسبه کآنجه کافه اقوامک کزیده سی
 قریشدر . سزاواسط عربدن معدوددسکیز . بز حضرت
 پیغمبرک عشیرت واقرباسی و ذورحمی بز . قریش طوررکن
 اقوام عرب سزه اعطاعت ایتمز . امر ابزدن ، وزراسزدن »
 دیدکدن صدکره حضرت عمر و حضرت ابی عبیده یه
 اشارتله « بن شو ایکی ذاتدن بریسنک امارتنه راضی یم .
 سز هانکی بریسنی مراد ایدرایسه کز اکا بیعت ایدیکیز »
 بیوردیلر .

انصاردن جناب بن منذر « قاشمق استیمان دوه لرک
 قاشندقلری اغاج کبی سزک ایچکزده رأیندن استشفاولنه جق
 کسه دخی بنم . یامعشر قریش سوزی اوزاتمیه لم سزدن
 برامیر بزدن برامیر » دیمسـیله برابر جمعیت بیننده کفتکو
 چوخالغه وینه هراغزدن برصد اچمغه باشـلادی . ابو
 عبیده « یامعشر انصار الیهدن قورقکز الیهدن . اسلامه
 ابتدا قوت ویرن و دینه منصرت ایدن سزلر ایکن شمعی

تبدیل و تغییر ایدنلرک اولی اولمه یکز « دیدکده انصاردن بشیر بن سعد ایاغه قالقوب « یامعشر انصار حضرت محمد قریشدن اولدیغی ایچون امارته احق اولان قوم البته پیغمبره منسوب اولاندیر . بزم جهاد و غزالده سبقت ایدن بونجه فدا کار لغمز هب اللهک ورسولنک رضاسنی تحصیل ایچون ایدی . دنیا ایچون قریشک حقوقنه تعرض لایق اوله مز » سویلمدی . اگرچه انصاردن بعضیلری بشیره اعتراض ایتدی ایسه ده اکثر بیی امر خلافت انصاره قالور ایسه « خلیفه اوسدنمی بوقسه خزر جدن می اوله جقدر » معارضه سنه برقیو اچلوب قبل الاسلام شو ایکی طائفه بینده برعصر مدت سایلار کبی قانلر اقش و دائرة مسعوده اسلامه دخوللرندن صکره قانلر کسیلوب طرفینک قلمبلرنده کی یاردر صاغالمشیکن شمعی خلافت ایچون اوسیلر و خزر جیلر ارالرنده اسکی خصومتلر و منازعه لر یکی باشدن میدانه چقه جغنی بالملاحظه اختلافی ده ایلرویه کوتور مامکی ارزو ایلدیلر . بناء علیه انصاردن اسید بن حضیر و بشیر بن سعد حضرت ابی بکره بیعت ایتک اوزره ایاغه قاقدر قلمبلرنده حضرت عمر انلری سبقتله « یا ابا بکر سکا بیعت ایده جکم ایکی اوزات » سویلمی اوزرینه صدیق اکبر ائدمز النی اوزاتد قده ابتدا حضرت

عمر الفاروق و متاقباً اسید و بشیر مباحه ایتمکله مهاجرین
و انصار کرامک جله سی امر بیعتی اجرا ایتدیلر .

علی بن ابی طالب و بنی هاشم و زبیر بن العوام و طلحه
بن عبید الله حضراتی فاطمه رضی الله عنهانک سعادت -
خانلرنده اولدقلرندن بیعتده حاضر بولنمدیلر .

بیعت امر مهمی اجرا اولندقدن صکره صدیق اکبر
افندمن مسجد شریفه کیدرک منبره صعود بیورمش و سائر
ناس طاقم طاقم کلوب بیعت عمومیه امر مشروعیده اکیال
اولنشدلر . یوم بیعت یوم وفات پیغمبری اولان اون برنجی
سنه هجریه نک اون ایکنجی بازار ایرتسی کونی ایدی .

حضرت فاطمه رضی الله عنها التی ای صکره وفات
ایدوب حضرت علی و بنی هاشم و زبیر و طلحه حضراتیده
حضرت فاطمه نک وفاندن صکره بیعت ایلدیلر .

سقیفده و بعده مسجد شریفده امر بیعت اجرا
اولندقدن صکره رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
افندمن حضرتلر نیک غسل و تجهیز و تکفیننه شروع
اولندی .

غسل وتكفين ودفن نبوی علیه الصلوة والسلام

امر بیعت ختام بولدقده رسول اکرم افندمزك
 غسلنه مباشرت اولندی . بیت سعادتک بر طرفنه حضرت
 عباس بر پرده چکدی . جسد اسعد نبوی شو پرده ایله
 دیوار اراسنده ایدی . خارج مغسلده صلحای امتدن پک
 چوق ذوات مجتمع ایدیلر . رجال بنی هاشم حضرت
 عباسک رخصتی اوزرینه دیگر دیوارله پرده بینده
 او طور دیلر . صکره حضرت عباس حضرت علی ایله
 اوغلی فضللی و ابو سفیان بن حارثله اسامة بن زیدی الوب
 پرده دن ایچرو کیردیلر . غسل نبوی حقنده بعض مرتبه
 اختلاف یوز کوستروب اهل بیتک اکثری جسد نبوی
 ذاتاً ظاهر اولدیغندن غسلی ایجاب ایتمز دیدیلر . حضرت
 عباس ترک سنت اولنه میه جغنی بیان ایتمکله بالاخره
 غسلنه قرار ویرلدی .

حضرت عباس و علی بن ابی طالب و عباسک اوغلاری
 فضل و قثم ایله اسامه بن زید و موالی پیغمبریدن شقران
 حضراتی غسل ایچون حاضرلندیلر . بو صروده قپو
 ارقه سنده طوران اصحاب بدردن اوس بن خولی الانصاری
 صوت بلند ایله « یا علی بالله حضرت رسول اللهم

حظہزی طلب ایدرزہ دیدیکندن اودہ ایچرو النوب
 غسلده حاضر بولندرادی . جسد مطہر نبوی بی -
 اوزرنده قیص شریفلمری ایله مجول (قصہ اتاری)
 اولدیغی حالده - حضرت علی کوکسنه الوب عباس
 وفضل و قثم دخی حضرت علی ایله برلکده دوندردیله .
 واسامی و شقران اوزرینه صو دو کدیله . صافی صوابله
 غسل و کافور ایله تطیب اولندقدن صکره قیص و مجول
 سعادتلی صقیلوب صولری چیقارادی . صکره ذراع
 و کف شریفلمری یقادیله .

غسل ایچون کتوردکاری ماءخالص سعد بن خیمه نك
 عالی اولان (غمس) نام قیودان ایدی که فخر کائنات
 افندمن حیاترنده او قیونک صویندن ایچرله ایدی .
 کفن نبوی ذات قدسیت صفاتلرینک کندولرینه
 مخصوص اوچ اثوابدن عبارت اولوب ایکیسی بیاض
 و بریسی الابه ایدی . تکفیندن صکره کافور ایله تحنیط
 اولندی .

امام الانبیا و مقتدای اصفیا علیه الصلوة والسلام
 افندمن حضرتلرینک اوزرلرینه جاعتله نماز قلمدی .
 ابتدا حضرت علی ، بعده حضرت عباس ، صکره بنی
 هاشم و مهاجرین و انصار ، نساء ، صدیقان کسه امامت

ایتمکسزین افذاذاً (هر بریسی بشقه بشقه) نماز قلدیلر .
 زرده دفن اولنسی حقنده دخی اختلاف و قوعبولدی .
 حضرت ابی بکر (لم یقبر نبی الاحیت بموت) حدیث
 شریفنی او قودقده اختلاف زائل اولوب تسلمیم روح
 بیوردقلمی محلی حفر ایله اورایه دفن ایلدیلر . و جسد
 مقدس مسعودلرینی حضرت علی و فضل بن عباس و قثم
 بن عباس ایله مولی رسول الله شقران قبره ایندره جکاری
 اثناده اوس بن خولی « یا علی بنی بو شرفدن محرومی
 ایده جکسکز » دیمکله آنکله برلکده ایندردیلر .

امر تقبیر تمام اولدقده اوزرینه طقوز عدد کریج
 وضع ایلدیلر . صکره بلال بن رباح بر قربه صوکتوروب
 باش طرفندن بدأ ایله نهایتنه قدر قبرک اوستنه دوکدی .
 مرقد منور نبویک بولندیغی حجره سعادتده اوچ
 قبر اولوب بریسی ذات رسالتینهای افندمزک، ایکنجیسی
 حضرت ابی بکرک، اوچنجیسی حضرت عمرک قبریدر .
 قبرلرک وضعیتنده اوچ روایت واردر . بر روایت

قبر عمر رضی الله عنه

قبر النبی علیه السلام

قبر ابی بکر رضی الله عنه

وضعیّت مذکورہ و جہلہ مدفون اولدقلربی کوسترر .
 یو روایت سفیان بن تمار کدر .
 رزینک روایتہ کورہ و وضعیّت اتیہ و جہلہ در .

قبر النبی علیہ السلام

قبر ابی بکر رضی اللہ عنہ

قبر عمر رضی اللہ عنہ اللہ

خلاصۃ الوفادہ و وضعیّت اتیہ اوزرہ بولندیغی
 کوستریلہ یور .

قبر عمر رضی اللہ عنہ

قبر النبی علیہ السلام

قبر ابی بکر رضی اللہ عنہ

یوم وفات نبوینک ایکنجی صالی کونی کونش افقدن
 طلوع ایدوب یوکسلماکہ باشلادیغی وقت دفن اولمشدر .
 انتقال نبوی اصحاب کرامہ اعظم مصائب اولدیغندن
 حقتده نظماً و نثراً مرثیہ لرله ندبه لر اجرا ایلدیلر .

هر بریسی بر درلو و ندبه ایدرکن حضرت عایشہ
 الصدیقہ رضی اللہ عنہا (یامن لم یشبع من خبر الشعیبره

یا من اختار الحصیر علی السریر • یا من لم ینم اللیل کلہ من
خوف السعیر) دیہ رک اغلابور ایدی •

حضرت فاضلہ الزہرا رضی اللہ عنہا قبرینیک طپراغنی
آلوب قوقلا دوقدہ • بکا نہ حال اولدی (بیله میورم)
هر کیم حضرت احدک طپراغنی قوقلاسه عمری ایچنده
برده غالیہ لر قوقلامز •

بنم اوزریمہ بر طاقم مصائب دوکلدی کہ اکر او
مصیبتلر کوندوزلرک اوزرلرینہ دوکلسہ کیجه اولور ایدی •
مألندہ اولان

ماذا علی من شم تربة احد

ان لا یشم فدی الزمان غوالیا

صبت علی مصائب لوانها

صبت علی الایام صرن لبالیا

مرثیه سنی انشاءد ایله کوزلرندن یاشلر دوکدجه
اتش افتراق و حسرتی تزیاد ایدہ بور ایدی •

حضرت پیغمبرک ارتحاللری زماننده التون و کومش
نقودندن و کوله کبی موالی غیر معتقدن هییح بر کونه
مملکتانی بوغیدی •

متروکاتی فصل مخصوص صندہ بیان اولنہ جق دواب
واسلحه ایله بر مقدار اراضی و اشیا ایدی که شو اراضی بی
حال حیاتنده فقرايه وقف ایتشدی .

حیاتده ایکن زوجات طاهراتندن هر بریس-نک
کندولرندن ص-کره کی اداره معیش-تترینی تأمین و قبل
الوفات «نسوانمه تخصیص ایلدیکم نفقه دن و مؤنت
عیالمن بشقه هر نه ترکم ظهور ایدر ایسه صدقه در »
دیو فرمان بیور مشلر ایدی .

حضرت فاطمه رضی الله عنها ابو بکر الصدیق رضی
الله عنه حضرت تترینه مراجعتله « سنک ورثه ک کیمر »
دیو سوال ایلدکده « اهل و اولاد مدر » جوابنی
ویردی . « بن نه سببه مبنی بابامک ارثنی اله بیورم »
دیدکده حضرت صدیق پیغمبرلره کسه وارث اوله مز
سویلاکله حضرت فاطمه بر شی دیکس-مزین عودت
بیور دیلر .

اون دردنجی فصل

معلومات لازمه متفرقه بیانده در

حضرت پیغمبرك شمائل شریفه و خلق کریملری •
 رفقاء و حراس نبوی • اولاد و زوجاتی • خدمه
 و موالی و مولیات نبوی • امرا و سفراء و کتاب
 و قضاة و مؤذنین و شعراء پیغمبری • خیل و دواب
 و اسلحه نبوی • ثياب و اشیای • اصحاب کرامی •

حضرت پیغمبرك شمائل شریفه و خالق

کریملری

شمائل شریفه پیغمبری - رسول اکرم و بنی محترم
 صلی الله تعالی علیه و سلم افندمن حضرتلری اورطه
 بویلی، رنکری قرمزی به مائل اسمر ایدی • سرسعادتلری
 بیوک، وجه مبارکلری آز چکمه و تابناک ایدی • کوزلری
 سیاه، ایکی قاشنک اراسی آچق، حیه شریفه لری صیق،
 کتفین شریفلرینک اراسی واسع ایدی • مبارک اللری

و ایاقلری قانجه، صاچلری دوز، کردن شریفلری صاف
ایدی. بر طرفنه التفات بیورسه لر وجود شریفلرینک
جمله سی ایله دوز و یوریدکاری وقت سر عتیجه یورر لر
ایدی. دیشلری اینجوکی پارلاق ایدی. تبسم بیوردیچه
نورلمعان ایدر ایدی. خلقت علیه لری اکل و هر درلو
معاییدن بری ایدی. حق عالی برنده

خلقت مبرءاً من کل عیب
کانک خلقت کا تشاء

مدیحه جلیله سی انشاد اولمشیدی .

مالی . من هر درلو عیب دن بری اولدیغک حالد
خلق اولندک . کویا هر نصل دیلدک ایسه اوله
یارادلدک .

خلق کریم نبوی - رسول کریم و مظهر سر جلیل
(وانک لعلی خلق عظیم) افندمن حضرتلری عقلاً کافه
مخلوقاتک ارجمی ورأیاً عموم و خصوصک افضلی ایدی .
دائماً خالق تعالی و تقدس حضرتلرینی ذکر ایله مشغول
اولوب لغویات و ممالایعنی به متعلق هیچ بر سوز سونلر
ایدی . گفتار حکمت نشاری دائرة لزوم ضروریده
وقوع بولور ایدی . اکثر وقتلرده صمت و سکوت اختیار

و جناب حقہ تعلق ایده جک افکار قدسیت اثار ایله
 اشتغال بیورر لر ایدی . خلق کریمانہ لری حلیمانہ ورؤ فانه ،
 هر کسله معامله لری ملایمانه و متواضعانه ایدی . هر وقت
 بش-وش ایدی لر . هر کیم کدورات دنیویہ یه تصادف
 ایتمسه مبارک یوزینی کوردیکی انده کدری زائل و قلبنده
 فرح و نشاط حاصل اولور ایدی . احقاق حقیقه قریب
 و بعید ، حاضر و غائب ، ضعیف و قوی ، شریف و سائل
 حقارنده معامله لری مساوی ایدی . عدالتجه هیچ برکسه یی
 بشقه سی اوزرینه ترجیح ایتمز ایدی .

مسکینلری سور و تلطیف لری التزام ایدر ایدی .
 فقیری فقری ایچون تحقیر ، بیوکه بیوکلکی ایچون تعظیم
 ایتمز ایدی . اهل شرفک و اصحاب کرامک ارالرنده
 مبانیت ظهورینه هیچ بر وقت میدان ویرمیوب دایما
 تالیفلرینی التزام بیورر لر ایدی .

تفیر و تفسیره متعلق سوزلردن ممنون دکل ایدی .
 تبشیر و تفسیره دلالت ایده جک سوزلری سور ایدی .
 بالتصادف ذات عالیترینه عرض حاجت ایدن کسه
 سوزینی اکل و انصراف ایتمدکجه کندولری انصراف
 بیورمز لر ایدی . هر وقت اصحاب کرامنک و ناسک
 احوالی سؤال بیورر لر ایدی . هر خسته حقنده عیادت

اجراسنه رعایت اوزره ایدی • یر اوزرنده اوتوروب
 قیونک سوتنی الیه صاغار ایدی • نعل سعادتلی
 یر تلدقدہ الیہ دیگر و کذلک ید سعادتلیہ ثوب شریفلرینہ
 یامہ اورر ایدی • یامہ لی و یرتق البسه کیمک یاننده یکی
 البسه دن فرقسز ایدی • یدیکی اریہ اتمکی وقوتی اکثر
 وقتلرده خرما و صو ایدی • هیچ بر وقت شبع حاصل
 اوله جق درجده طعمایمز ایدی • اجلغه متحمل اولق
 اوزره امعاء شریفلری اوزرینہ طاش باغلار ایدی •
 (اللهم ارزقنا بشفاعته) •

رفقاء و حراس رسالتپناهی

سید موجودات افندمک ملازمت علیہ لرینہ کمال
 اختصاصلری اولان رفقاء نجباسی ابوبکر الصدیق، عمر،
 عثمان، علی، جعفر، ابوذر، مقداد، سلمان فارسی، حذیفه،
 ابن مسعود، عمار بن یاسر، مؤذن بلال بن رباح حبشی
 ایدی • رضی الله عنهم •

غزالده حراست (محافظة) خدمتنده بولنمش اولان
 ذوات کرام سید الاوس سعد بن معاذ، ذکوان بن عبد
 قیس، محمد بن مسلمہ، زبیر بن العوام، عباد بن بشر، سعد

بن ابی وقاص، ابوایوب انصاری، بلال حبشی، ابوبکر
الصدیق، مغیره بن شعبه حضراتی ایدی .

سعد بن معاذ بدر واحد و خندق غزوه لرنده بولمیش
وغزوه خندقده اوق اصابتیله مجروح اولدوقدن
برماه صکره شهیداً وفات ایتشدر .

ذکوان بن قیس، محمد بن مسلمه یوم احدده، زبیر بن
العوام و عباد بن بشر خندق غزوه سینده، سعد بن ابی
وقاص و ابوایوب انصاری خیرده، بلال وادی القراده،
ابوبکرالصدیق بدرکونی خرما دالارندن معمول عریشده،
مغیره بن شعبه یوم حدیبیده حراست نبویه خدمتنده
بولندیلر . رضی الله عنهم .

(والله یعصمک من الناس) آیت کریمه سی نازل
اولدوقده حراست خدمتی ترک اولندی .

اولاد و زوجات نبویه

اولاد پیغمبری -- ابراهیمدن ماعدا اولاد پیغمبرینک
جمله سی حضرت خدیجه دندر . ابراهیم سکزنجی سنه
هجریه ذی الحججه سنده تولد و اون سکز ماه صکره وفات
ایلدی .

حضرت خدیجہ دن متولد قاسم و طیب و طاہر
 و عبد اللہ کوچوک ایکن فوت اولدی لر . اولاد ذکورینک
 برنجیسی قاسم اولدیغندن حضرت پیغمبر (ابو القاسم)
 کنیه سیله مکنی اولمشلردر .

اولاد انات رسالتیناهی درتدر . زوجہ علی
 حضرت فاطمہ ، زوجہ ابی العاص زینب ، حضرت
 عثمان بن عفانک زوجہ لری رقیہ وام کلثومدر . زینب
 قبل الاسلام ابو العاصه نکاح اولنوب مبعث نبویدن
 صکره مشارالہا اسلامی قبول و ابو العاص قبولدن عدول
 ایتمشیدی . بعد الهجرة حضرت زینب مدینہ یه جلب
 اولنهرق . مؤخرأ ابو العاص دخی اسلامی قبول
 ایلدیکنندن یتہ نیکاح لری ابقا بیورلدی .

زوجات رسالتیناهی — حضرت رسول اکرم
 علیہ الصلوٰۃ والسلام افندمن اون بش نسا تزوج و اون
 بر عددینک بیننی جمع بیورمش و حین وفاتلرنده سریه لری
 ماریہ قبطیه دن ماعدأ طقوز عدد زوجات طاہراتی
 بر حیات بولنمشیدی . بر حیات بولنمش اولانلر عایشہ
 بنت ابی بکر الصدیق ، حفصہ بنت عمر ، سوده بنت زمعه ،
 زینب بنت جحش ، میونہ ، صفیہ ، جویریہ ، ام حبیبہ ، ام
 سلمہ رضی اللہ عنہن حضرت ایدر .

خدمه و موالی و موالیات رسالتیناهی

خدمه رسالتیناهی — انصار اردن انس بن مالک
 خزرجی طقوز یا خود اون سنه خدمت نبویه به ملازمت
 ایشدر • ابو حزه کنیه سبیله مکنی ایدیلر • فخر عالم
 صلی الله علیه وسلم افندمز حضرت تلی انس حقنده
 مالک و اولادینک کثرتی و جنته دخولیه دعا بیور مشلردر •
 خادم مشار الیه هجرتک (۹۳) سنه سندم و فات ایلدی •

ربیعه بن کعب حضرت پیغمبره ابدست صوی و یرر
 ایدی • وفاتی (۶۳) نجی سنه هجریه ده در •

ایمن بن ام ایمن سفرلرده مطهره پیغمبری بی کزدر
 ایدی • یوم حنینده حاضر ایدی •

عبدالله بن مسعود سابقین اولیندندر • بدر و مشاهد
 سائرده حاضر بولندی • وساده و مسواک و نعلین سعادت
 خدمتی حاز ایدی • رسالتیناه افندمز بر محله کتدیکی
 وقت نعلین سعادتلی بی خادم مشار الیه کیدرر و ارقه لری
 صره کیدوب جلوس بیوردقیری زمان قوللرنده طوتار
 ایدی • (۳۲) سنه سندم مدینده و علی روایت کوفده
 وفات ایلدی •

عقبہ بن عامر سفر لڑہ بغلہ نبویہ یی یدر ایدی .
 خادم مشارالیه کتاب اللہ و فرائضہ عالم و شاعر فصیح
 ایدی . وفاتی (۵۸) سنہ سنہ در .

مؤذن بلال بن رباح حبشی، حضرت ابی بکر
 موایسی سعد، و نجاشینک یکنی ذوخمجره، بکر بن شداخ
 اللیثی، اشدخ بن شریک، ابوالسمع ایاد، ابوذر غفاری،
 نعیم بن ربیعہ، ابوالحجاء، ہلال بن الحارث، ثعلبہ بن
 عبدالرحمن انصاری، جزو بن الحل خدام پیغمبری ایدیٹر .

شرعاً اعدامی لازم کلانلرک بوینلرینی اورمق خدمت
 سیاسیہ سی حضرت علی و حضرت زبیر بن العوام
 و مقداد بن عمرو و محمد بن سلمہ و عاصم بن ثابت و ضحاک
 بن سفیان حضراتہ مفوض ایدی .

قیس بن سعد بن عبادہ حضور نبویہ صاحب
 شرطہ کبی ایدی .

ابو رافع اسم احوال و ائقال و بلال نفقات اوزرینہ
 و معقب ابن ابی فاطمہ مہر دارلق خدمتہ مأمور ایدیٹر .
 رضوان اللہ علیہم اجمعین .

موالیٰ حضرت پیغمبری - مشارالہم حضراتک
 اسملری بونلردر .

زيد بن حارثة بن شرحبيل . اسامة بن زيد بن
 حارثة . سلمان فارسی . ثوبان بن محمد . ابو سرح انيسه .
 سعيد بن تيزيد . شقران . رباح . ابو رافع اسلم . ابو مويهبه .
 زيد بن يسار . فضالة اليماني . رافع . مدغم . رفاعه
 بن زيد الجذامي . كركره . ضمرة بن ضميره .
 ابو اسحح . ابو عبيد سعيد . حنين . عسيب . بدر . حاتم .
 عبيد بن عبد غفاري . زيد بن مولا . سعيد بن زيد . سعد .
 سندر . عبد الله بن اسلم . غيلان . فقير . كريب . محمد
 بن عبد الرحمن . ماهنه محمد . ابو مكحول . نافع بن السائب
 واوغلي . نهيك . ابو اليسر . ابو قبيله . سفينه . ابولبابه .
 انجشه الحادي . قيصر . ميمون . ابوبكره نفيح . ابو
 كيسان هرمز . ابو صفيه . ابوسلمى . شمعون بن زيد .
 ايمن بن ام ايمن . افلح . سابق . سالم . عبيد الله بن اسلم .
 نبيل . وردان . كيسان . ابوايله .

بونلرك كيميسى اشترا و كيميسى هبه صورتيله انمش
 و بعضيسيده سبايادن معدود بونلشم اولديغى حالده جلهسى
 ازاد بيورلمشدر .

موليات نبوى — اسملى اتيده مذكوردر .

ام رافع . ام ايمن . اميه . خفزه . رضوى . ريحانه .

ماریه . قیصر اخت ماریه . میونه بنت سعد . میونه
 بنت ابی عسیب . ام عیاش . ریحه . سائبه . ام ضمیره .
 ام رافع ابو رافعك زوجته سی وحضرت فاطمه نك
 دایه سی وغاله سی و ابراهیم ابن النبیك قبله سیدر .
 ام ایمنك اسمی برکة الجیشه اولوب حضرت پیغمبره
 باباسندن ارثاً انتقال ایتشیدی . اسامه بن زید حضر -
 تلرینك والده سی در . رسول اکرم افندمز حضرت
 خدیجه بی تزوج بیوردوده ام ایمنی ازاد بیورمشردی .
 مشار الیها یوم احده مجروحین اسلامه تدایوی ومجاهدین
 کرامه صوکتوروب اسقا ایدردی .
 مولیات مذکورہ نك هپی ازاد بیورلمشدر .

امرا وسفراؤ کتاب وقضاة ومؤذنین

وشعراء پیغمبری

بادان بن سامان . خالد بن سعید . زیاد بن لبید .
 ابو موسی الاشعری . معاذ بن جبل . ابو سفیان بن حرب .
 یزید بن ابی سفیان . عتاب بن اسید . علی بن ابی طالب .
 عمرو بن العاص . ابوبکر الصدیق . رضوان الله علیهم
 اجمعین حضراتی امراء پیغمبریدرلر .

حضرت علي يمينه تعيين بيورلديغى و ابو بكر الصديق
 حضرت تلى امير الحاج نصب بيورلمش اولديغى بمحت
 مخصوص لرنده ذكر اولندى . صديق اكبر افندمرك
 امير الحاج تعيين وارسالندن صكره حضرت على (براءة)
 سوره سنى اقوام عربيه او قومق و حضرت ابو بكره
 معاونت ايتك اوزره ارسال بيورلمشيكين روافض طاقتك
 » حضرت ييغمبر ابو بكرى عزل و على بن امير الحاج تعيين
 بيوردى « ديملى افترادر .

ذوات سائره نواحى معلومه به ولاية و عمال تعيين
 بيوريلوب جمع صدقات ايجون مشار اليهمدن بشقه دها
 بك چوق ذوات عامل اولقى اوزره مواقع مقتضيه به
 كوندر لمشردر .

سفراء — حضرت ييغمبرك سفراسى بونلردر .

عمرو بن امية الضمرى . دحية بن خليفة . عبدالله
 بن حذافة السهمى . حاطب بن ابى بلتعنة اللخمي . شجاع
 بن وهب الاسدى . سليط بن عمرو العامرى . عمرو بن
 العاص . علاء الحضرمى . امية المخزومى . ابو موسى
 الاشعري . معاذ بن جبل . على بن ابى طالب . جرير بن
 عبدالله الجحلى . فرة بن عمرو الجزامى . عيينة بن حصن
 الفزارى . كعب بن مالك . عباد بن بشر . رافع بن

مکیث . ضحاک بن سفیان . بشر بن سفیان . عبدالله بن
اللیثہ .

مشار الیہم حضراتندن بشقہ بعض ذوات دخی
قبائل سائرہ یہ کوندرلمشدر کہ جله سی اقوام وقبائلی
دین اسلامہ دعوتہ مأمور اولمشردی .

کتاب پیغمبری — آتیدہ مذکور الاسامی
ذواتدر .

حضرت ابی بکر الصدیق . حضرت عمر . حضرت
عثمان . حضرت علی . زبیر بن العوام . سعد بن ابی وقاص .
محمد بن مسلمہ . ارقم بن ابی الارقم . عبدالله بن زید بن
عبدربہ . علاء بن عقبہ . مغیرہ بن شعبہ . سہیل . عامر
بن فہیرہ . ابی بن کعب . ثابت بن قیس . خنظلہ بن
الربیع الاسدی . زید بن ثابت بن الضحاک . ابو سفیان
صخر بن حرب . معاویہ بن ابی سفیان . یزید بن ابی سفیان .
شرحبیل بن حسنہ . علاء بن الحضرمی . خالد بن الولید .
عمرو بن العاص . عبدالله بن رواحہ . سعید بن العاص
حذیفہ بن الیمان . حویطب بن عبدالعزی العامری . حصین
بن نمیر . عبدالله بن سعد بن ابی مرثد . ابو سلمہ بن عبدالاسد .
حاطب بن عمرو بن حنظلہ .

مشار الیہم حضراتنک بعضیلری کتبہ ووحی در .

قضاة پیغمبری — علی بن ابی طالب . و معاذ بن جبل .
 و ابو موسی الاشعری رضی الله عنهم حضرتانک هربری
 بمنده قضایه مأمور اولمشتر ایدی .

مؤذنلر — برنجیمی بلال بن رباح حبشی درکه ابتدا
 مؤذنلک شرفی احراز ایدن شوذاتدر . انتقال
 نبویدن صکره حضرت عمر دن بشقه هیچ برخلیفه یه
 مؤذنلک ایتیوب حضرت عمر شام حوالیسنه عزیمتله
 قدس شریفک فتحنده اذان او قودیفغندن او قورکن
 مجاهدین زمان رسول اللهی تذکر ایدرک علی العموم
 اغلادیلر .

ایکنجیمی عمرو بن ام کلثوم قرشی اولوب حضرت
 پیغمبر دن مقدم مدینه یه هجرت ایشدر . سید کائنات
 افندمز هجرت ایدرکن قبایی تشریف بیوردقده عمرو
 اذان او قودی . مؤذن مشارالیه اعمی ایدی .

اوچنجیمی سعد بن عانددرکه شوذات دخی رسول
 اکرم افندمز قباده ایکن اذان او قومشدر .

دردنجیمی ابو محذورہ اوس الجمحی المکی در .
 ابو محذورہ اذانی ترجیع ایله اقامتی تشبیه ایدر ایدی .
 بلال اذانی ترجیع و اقامتی تفرید ایتدیکنندن امام شافعی
 رحمه الله بلالک اقامه سنی و اهل مکه ابو محذورہ نلک اذانی

و بلالک اقامه سنی و امام اعظم رحه الله حضرت تریله
 اهل عراق بلالک اذاننی و ابی محذورنک اقامه سنی و اهل
 مدینه ایله احمد بن حنبل حضرت تری بلالک اذان و اقامتنی
 اخذ ایلدی . مالک حضرت تری اعاده تکبیر ایله تشبیه
 لفظ اقامته مشار الیه مخالفت کو ستر مشدر .

شعراء پیغمبری — کعب بن مالک، عبدالله بن رواحه
 حسان بن ثابت، عامر بن الاکوع، انجشه حضرتانی
 ایدی .

فخر عالم افندمز حضرت تری حسان بن ثابت حقنده
 (اللهم ایده روح القدس) دیو دعا بیور مشدر . کفار
 علیه لرنده هجویه تنظیم ایدن شعرائک اشیدی کعب
 و حسان حضرت تری ایدی . عبدالله بن رواحه حضرت تری
 سفر لرنده حضرت پیغمبرک اوکنده کیدر و صدای
 موزون و لطیف اظهار ایدیکجه دوهلر خوشلانوب
 سرعتله یورر لرایدی . انجشه دخی حسن الحداء ایدی . [۱]
 حضرت پیغمبرک یکر می ایکی رأس فرسلی اولدیغی
 مروی اولوب بونلرک اون بشی مختلف فیها در . یدی

[۱] حداء دوهلری یورتمک ایچون خوش صدا ایله ایرلامق

رأسی متفق علیها اولمغله قاضی بدرالدین بن جماعه نك
شویبنده مندر جدر .

الخیل سكب حلیف سبحة طرب
لزاز مرتجز ورد لها اسرار

رسول اکرم افندم نك ابتدا مالک اولدقلری فرس
(سكب) در . مدینه ده براعرا بیدن اشترا بیوردیلر .
ابتداء غزالنده سکبه را کب اولمشردر . سكب طوری ،
النی اقمه لی ، مطلق الیمین ایدی . پک سرعتلی یورر ویورر کن
کویا برصو جریان ایدر ایدی . غزوه احدده شو فرسه
رکوب بیور مشلر ایدی .

سبحة یورر کن صوده یوزر کبی یورر وفرح ویرر
ایدی . بونک ایچون سبحة تسمیه اولندی .

مرتجزک کشفه سی پک لطیف ایدی . رنگی قر ایدی .
لزاز مقوقس طرفندن هدیه کوندرلمشیدی .

حلیف ربیعة بن ابی البرا جانندن اهدا ایدلمشیدی .
طرب پک طاوولی اولدیغندن اولک تسمیه اولنمشیدی .

ورد تیمم الداری طرفندن هدیه اوله رق تقدیم
اولمغله رسول اکرم افندم نك دخی حضرت عمره اعطا

بیوردیلر •

بغال پیغمبرینک بریسی دلدل اولوب رنکری بیاض
ایدی • مقوقس طرفندن هدیه اوله رق کوندرلشیدی •
سیدکائات افندمزدن صکره دلدله حضرت علی رکوب
ایدر ایدی • پک چوق معمر اولوب حال کبرنده کوزلری
اعمی اولمشیدی • بنی مدجک بوسه تانلغنه کیردیکندن بر
شخصک اتدیغی اوق اصابتیله فوت اولدی •

حضرت پیغمبرک دلدلدن بشقه فضه وابلیه ناملرنده
ایکی استری دخی وارا ایدی • بریسنی فروة بن عمرو، دیکرینی
ایله ملکی اهدا ایتشیدی •

حیرینک بریسی فغفیر، دیکری یغفور اولوب
برنجیسی مقوقسک، ایکنجیسی فروة بن عمروک هدیه سی
ایدی • حجة الوداعدن عودت نبویه یغفوره نغفه دینلان
مرض اصابت ایتشیدی • [۲]

سعد بن عباده رضی الله عنه دخی رسول اکرم
افندمزه برحار اهدا ایتشیدی •

قصوی، غضباء جذماء ناملریله اوجده یینک دوه لری
وار ایدی • قصوی مقطوعة الاذن ایدی • شام تجارتنه
عنیمت بیوردقلری وقت بوکا را کب اولمشلر ایدی •

[۲] نغفه حیوانک پرونده قورد ظهور ایتکدر •

عضباء مشقوق الاذن ایدی . جذعانك قولاغتك برطرفی
مقطوع اولوب بونی درتیوز درهم بدل ایله حضرت
ابی بکردن اشترا بیورمشلر ایدی .

یکرمی عدد دخی سودلی دوهلری اولمغله بونلردن
کیچده ایکی بیوک قربه سوت حاصل اولور ایدی که شو
سوتلر زوجات طاهرته تقسیم اولنور ایدی .

برقاج عدد دخی قیون و پکیلیری وار ایدی .

اسلحه پیغمبری — رسول اکرم افندمزنک طقوز
عدد قلمچی وار ایدی . ابتدا مالک اولدیغی قلیچک اسمی
ماثور ایدی .

ایکنجیسی عضب دیو موسوم ایدی . بدر غزاسنه
عزیمتلرنده سیف مذکوری سعد بن عباده کوندرمش
ایدی .

اوچنجیسی ذوالفقار ایدی . عاص بن منه سهمینک
ایکن یوم بدرده اغتام و صکره حضرت علی به اعطا
بیورلدی .

بش عددی بنی قینقاع و سائر غزوه لر غنائمدن اولوب
بر عدد دخی والد ماجد لرندن ارثاً کندولرینه منتقل
ایدی .

اسلحہ جہ یدی عدد زره و اوچ قارغی و بر حربہ
 و الی قوس و اوچ قالقانزبده و ار ایدی .
 عقاب نامیلہ بر سیاہ و بر قاج الویہ بیضا اولوب
 بیاض الویہ دن بر یسنک اوزرنده (کلمہ توحید) یازیلو
 ایدی .

حضرت پیغمبرک ثیاب و سایر اشیا سی

حضرت پیغمبرک بر قاج قلنسودلری و ار ایدی کہ
 عمامہ شریفہ لرینک التندن قلنسوه لبس بیوررلر ایدی .
 بعضاً یالکزجه عمامہ و بعضاً یالکزجه قلنسوه کیوب
 بعضاً هیچ بر یسنی تلبس بیورمقسزین وردا دخی
 کیلمقسزین راجلاً خسته لری عیادت ایدرلر ایدی .
 مکہ مکرمہ یه داخل اولدق لری کون سیاہ عمامہ ایله
 تعمم بیورمشلر ایدی .

معتاد اوزره هر کون تلبس بیوردق لری ثیابدن
 بشقه اوله رق جمعیه مخصوص ایکی ثوب شریفه لری
 و ار ایدی .

ابدست الدق لری وقت بوزلرینی سیمک ایچون بر
 مندیلی و ار ایدی .

بعضاً وجه مبارک کرینی رداء شریف لریک بر طرفیله
سیرلیدی .

بر قایچ عدد کوملک و صوفدن بر جبهه و قوللری
طار بر شام جبهه سی و دریدن بر قوشاق والتی قارش
طولنده بر برده سعادتلری و ایکی ازار وینه بر برده
منسوجه لری و بریسی سیاه و دیکری قرمزلی و بریسیله
قلدن منسوج اوچ عدد کساء و ایکی یشیل ثوب و زعفرانلی
بر ثوب و ایکی سیاه چزمه و نعلین شریف لری و بر کومش
حاتم سعادتلری و بر سرمه دان و عاجدن بر طراق و بر
قصعه و سائر بعض لزوم ضروریسی اولان اشیایسی
وارلیدی .

اصحاب کرام نبوی

کیمک اوزرینه صحابه اطلاق اولنه جغنده بین العلماء
اختلاف اولوب سعید بن المسیب «حضرت رسول الله
ایله بر سنه مدت برلکده اقامت و برابرجه غزا ایتمیان
اصحابدن معدود اولمز» سویلدی . «بعضیلری بعدالبلوغ
حضرت پیغمبری کوروب قبول اسلام ایدن و بر ساعت
ایله صحبت رسول الله ایله مشرف اولان صحابیدر» .
دیدیلر .

بعضیلری «حضرت پیغمبرانکله و اوده حضرت پیغمبرله تخصص حاصل ایتدیجه صحابی اوله مز که شو تخصص قلباً و سفر و حضرده رسول اکرمه ملازمت حاصل اولمقدنر» دیو بیا ایلدیلر .

اکثریت اقواله نظراً هرکیم اسلامی قبول ورؤیت نبوی شرفیله تشرف ایتش ایسه صحابی عد اولنور .
اصحاب کرامک نمقدار اولدیغنده اختلاف واردر مکه فتحنده اون بیک وحنینده اون ایکی بیک و غزوه تبوکده اوتوز بیک و حجة الوداعده یوز بیکدن زیاده وانتقال نبوی زمانده یوز بیکرمی درت بیک اصحاب کرام موجود اولدیغی روایات موثوقه دندر .

مراتب اصحاب — علی وجه الاجال مهاجرین انصاردن افضلدر و علی وجه التفصیل انصاردن اسلامی سبقت ایدنلر مهاجریندن اسلامی تأخر ایدنلردن افضل اولوب طبقات اصحابجه حضرت خدیجه و حضرت علی و ابی بکر رضی الله عنهم ایله اسلامجه انلری ولی ایدنلر برنجی طبقه، اصحاب دارالندوه دن اسلامی سبقت ایدنلر ایکنجی طبقه، حبشه مهاجرلری اوچنجی، عقبه اولی اصحابی درنجی، عقبه ثانیه اصحابی بشنجی عقبه ثالثه اصحابی اولان یتیم ایکی نفر التنجی، هجرتدن

صکره رسول اکرم افندمز قباده ایکن یانلرینه واصل
اولانلر یدنجی ، بدر غزاسنده بولنلر سکرنجی ، بدر
وحدیدیه وقعهلری بیننده دینه یه هجرت ایدنلر طقوزنجی ،
حدیدیه ده کی شجره التده بیعت ایدنلر اوننجی ، حدیدیه
وقعه سیله فتح مکه ارسنده هجرت ایدنلر اون برنجی
مکه نك یوم فتحنده مسلمان اولانلر اون ایکننجی ، فخر
عالم افندمز ادراک ایدن صبیان اون اوچنجی طبقه
عد اولنورلر .

اصحاب کرامک افضلی حضرت ابی بکر ، بعده
حضرت عمر ، بعده حضرت عثمان ، بعده حضرت علی
وبعدہ عشره مبشره نك بقیه سیدرکه ابو عبیده بن الجراح
طلحه ، زبیر ، عبدالرحمن بن عوف ، سعد بن ابی وقاص ،
سعید بن زید حضراتی و مشار الیهمدن صکره اهل بدرک
انلردن متباقیسی اولوب یوقاروده مذکور اولان طبقات
وجهله هر طاقم دیکرندن افضل عد اولنورلر .
رضوان الله علیهم اجمعین .

اصحاب مشار الیهم حضراتندن لازم الذکر اولان
ذوات کرامک انتقال نبویدن صکره اولان خدمات
مبروره لری بوندن صکره صره سی و مناسبتی ایله ذکر
اوننه جقدر انشا الله تعالی .

ایکینجی کتابک ایکینجی قسمی

خلفای راشدین تواریخی حاویدر

(۱۱ — ۴۱)

برنجی فصل

خلافت ابی بکر الصدیق رضی اللہ عنہ

(۱۲ ربیع الاول ۱۱ — ۲۲ جادی الاخرہ ۱۳)

بقیہ وقایع (سنہ ۱۱)

اسامہ نك غزایہ سوقی - مرتدین حقلرندہ کی حرکات -

جمع قرآن و بعض وقایع

اسامہ بن زیدك عسکرلہ غزایہ سوقی

رسول اکرم صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم افندمن

حضر تلی عزم کشتنمرای بقا بیوردقن صکرہ ابو

بکر الصدیق رضی اللہ عنہ افندمن ہجرت نبویہ نك اون

برنجی سنہ سندنہ واقع شهر ربیع الاولک اون ایکینجی

پازار ایرتسی کونی اجماع امتله مسند آرای خلافت
عظمی اولدقلری قسم سابقده بیان اولمشیدی .

رسالتیناء افندمرك قبل الوفاة ابني حوالیسینه غزا
ایچون اسامه بن زید رضی الله عنه امارتیه ترتیب و تجمیر
بیورمش اولدقلری عسكرك سوقنی اجرا آت علیه لرینه
مقدمه اتخاذا بیوردیلر .

اسامه نك حدائت سنی جهتیه امارته بشقه سنك
تعیینی مناسب اوله جنغی انصار کرامك بعضیلری طرفلرندن
لسانه النهرق بونی حضور خلافتنه عرض ایتك اوزره
عمر بن الخطاب حضرتلری توسط اولندی . حضرت
عمر کیفیتی عرض ایلدکده ابو بکر الصدیق حضرتلری
« رسول اکرمك امیر تعیین بیورمش اولدقلری ذاتك
عزلی می بکا تکلیف ایده یورسن » دهرک غضب شدید
اظهار و بلا توقف موضع جرفده مجتمع اولان اردوی
همایونه عزیمت بیوروب اسامه یه عسکرله همان حرکت
ایتمی امرینی اعطا ایلدی . حضرت عمرک خلافت
عظمایه معاونتی ایچون کوریلان لزوم اوزرینه اسامه
طرفندن مدینه یه عودتنه رخصت ویرلمشدر .

اردونك حرکتی اثناسنده عساكر اسلامیه خطاباً
خلیفه حضرتلری حرکات جهادیه جه صداقت التزام

و غدردن اتقا اولتمسنى و چوجقلرك، اختيارلرك، نسوانك،
صومعه لرنده عبادتلىله مشغول اولانلرك قتل ايدلاملرینی،
طعام اكل اولنه جغى وقت ذكراللهدن غفلت اولنماسنى،
كسه نك خرمالغنى كسمك و ضرورت اولدقجه غيرك
حيواناتنى دنج ايتك كى حاللر وقوعه كتورلمامسنى امر
وتوصيه دن صكره اسامه حضرتلرینه توجهله « يا اسامه
بو غزاده حضرت پيغمبردن المش اولديغك او امر شريفه يى
تماميله اجرا ايتليسن » بيورديلر .

بوندنصكره اردوى همايون يوله چقاريلوب تشييعده
اسامه راكب اولدقلى حالده كندولى اسامه نك يانى
صره پياده كیده يورلر ايدى . اسامه « يا خليفة رسول
الله يا سرزده حيوانه بينكز . يا خود بن حيواندن اينه يم »
سويلدكده خليفة حضرتلرى « فى سبيل الله بو قدر-
ده مى خدمت ايتيه يم » ديهرك بر از مسافه كتدكدنصكره
اسامه نك و يرديكى رخصت اوزرينه حضرت عمرله برابر
مدينه يه عودت و اسامه اردوى همايون ايله محل مأمورينته
عزيمت ايلدى .

اسامه نك عسكركله حركت و عودتى اراسنده قرقى
وعلى روايه يتش كون وقت كچمش و ابى حواليسنجيه

غلبه کامله قازانوب غنائم وس۔ بایا ایله عودتتری وقوع
بولشدر .

مرتدینک احوالیله اجرا بیوریلان اصلاحات

حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم افندمزه خلد
اعلیه انتقاری عقینده اهل اسلام قرانلق برکیچده
یغموره طوتلش چوبانمز قوبون سوریلری کبی بر حال
اضطرابه گرفتار اولدیله . بلاد ونواحیده بولنان مسلمین
مسلمان اولمیان اقوامه نسبتله پک از ایدیلر . هپسی نبی
ذیشانلری غائب ایتدکاری ایچون متأسف و متحیر اولدقتری
حالده انتقال پیغمبرینک شیوعنی متعاقب آفاق اسلامیه بی
برظمت اختلال احاطه ایلدی .

مدینه حوالیسندده کی اهل اسلامدن حرب و ضربه
مقتدر اولانلرک قسم اعظمی اسامه ایله بلاد رومه کتمش
وکیروده قالانلرک اصحاب اختلاله مدافعیلری بر حال
تعذره وارمشیدی . قبائل اعراب دارالخلافه نیک جوارینه
قدر هجوم ایله فناقلری ساعت بساعت کست اشتداد
ویالکز مکه مکرمه حوالیسندده کی قریش ایله بنی ثقیف قبائلی

دائرة اسلاميته ثبات ايدوب جزيرة العربده بولنسان
قبائلك اكثرى ارتداد ايلدى . يوقاروده كيفيتلى بيان
اولنان طليحه ، مسيلة الكذاب ، سجاح نام متنبى ، كاذبلر ايسه
. خارل خارل دائرة فسادلر ينى توسيع ايديه بورلر ايدى .
يمامه ده ، هوازنده ، بحر ينده ، مهره ده ، عمانده بولنسان
قبائل ايله بنى عامر و بنى سليم اقوامى راست كلان
رؤسانك باشلرينه طويلانوب اهل اسلام عليهنده قيام
كوسترديلر . جزيرة العربك هر طرفى برمنبع فتن و اختلال
و هر ناحيه بر ميدان قتال اولمغه كسب استعداد ايتدى .
اهل مكه نك حالى - مكه اهل ايسى وفات پيغمبرى يى
ايشتملر يله برابر ارتداده ميل كوسترديلر . اسلاميته
ثبات كوسترنلر ميدانده عددجه قلت اوزره قالدق لندن
مكه مكرمه اميرى عتاب بن اسيد حضرتلى حيرت
واضطراب ايله اختفايه مجبور اولدى .

خطباى عربدن سهيل بن عمرو رضى الله عنه بيت
شريفك قپوسى او كنده اهل مكه يى جمع ايتدك دنصكره
« اى اهل مكه . اسلاججه جله دن صكره يه قالبوب
سابقين اسلام شرفنى غيب ايتديكز . ارتدادجه جله دن
ايلرويه كتمك دنائتى نصل قبول ايديه بورسكز . اللهم
قورقيكز . حق تعالى حضرتلى پيغمبر عاليشمانى

واسطهٔ صادقہ سیلہ قولرینہ اخبار بیوردیغی و جہلہ شو
 دین مبین پک عالیدر . غفلتہ او بوبدہ بولندیغکز طریق
 مستقیمدن شاشما یکز . قازان دیغکز شرف اسلامی محافظہ
 ایدیکز « دیرک خطابت و غیرتہ اهل مکہ نک جہلہ سنہ
 حقی قبول ایتدر دیکندن جیعیسی میل سابقلرندن طولایی
 جناب حقندن استغفار و دائرہ اسلامیتده التزام ثبات
 ایلمدیلر .

مبحث مخصوصندہ ذکر اولندیغی اوزرہ غزوه
 یدردہ سہیل اسیر اولمش و فدیہ نجات ابلہ اطلاق
 اولنورکن حضرت عمر « یارسول اللہ اذن و یردہ
 سہیلک اولدیشلرینی چکہ لم کہ بردہ علیہکزدہ خطابت ایتیمہ »
 سولیشیکن حضرت پیغمبر « یاعمر . سہیل بن عمرو بروقت
 دین اسلامہ بریوک خدمت ایدہ جکدرکہ کندوسندن پک
 چوق ممنون اولہ جقسن » بیورمشلر ایدی . شو و معجزہ
 رسالتیناہینک بو صورتہ نمایان اولسی اوزرینہ حضرت
 عمر (صدق رسول اللہ) دیرک سہیل حقندہ بیوک بیوک
 عنونیت کوستردی . رضی اللہ عنہما .

اطراف مدینہ نک احوالی - یوقارودہ کوسترلیدیکی
 اوزرہ جزیرہ العربدہ کی اقوام عرب اهل اسلام علیہلرندہ
 قیام ایلمدکلری خبرلری مقام خلافتہ منعکس و مدینہ

اطرافنده کی عربلک حرکات تج۔ اوز کارانه لری مش۔ هود
عیون تأسف اولدوقده حضور خلیفه ده بر مجلس مشورت
عقد اولنوب اصلاحات امور خیریه سی موقع مذاکره
قونلدی . دارالخلافه ده وجوارنده کی اهل اسلام اصحاب
قیام واختلاله مقابله یه کافی اولدیغی کورندیکندن اسامه .
ایله بلاد رومه کیدن اردوی همايونک عودتنه قدر تحفظی
حرکتک اختیاری و حرکات تج۔ اوزیه واصلاحیه نک
تأخیری صورتنه قرار ویریلوب صورت قرار مکاتب
شریفه ایله لازمکلا نکرده یازلدی ایسه ده ابرق نام محل
وحوالینسنده کی بنی عبس و بنی ذبیان قبیله لری بنی اسد و بنی
کنانه قبیله لریله برلشوب مدینه یه جوار ذوالقصد نام
موقعه نزول و نماز دن عفورلری طلب ایچون حضـور
خلافته بر جاعت مخصوصه ارسال ایلدیلر . خلیفه شروط
مفروضه اسلامدن معدود اولان نمازک عفو ی ممکن
اوله میه جغی جوابنی ویردی ایسه ده . ذکر اولندیغی
اوزره . مدینه ده قبائلک تجاوزلرینی منعه کفایت ایده جک
قوه عسکریه موجود اولدیغندن جاعت مرقومه عودت
ایتدکلرنده قوه عسکریه نک درجه سنی اعلان ایتلری
قبائل باغیه نک برقاندها حرکات فاسده لرینه قوت ویردی .
بناءً علیه حرکات تجاوزیه لرینی تزییده قیام ایتدکاری

مشاهده اولندقدہ مدینہ نك اوست طرفندہ کی یولرک
 محافظہ سنہ لزوم کورنمکاه علی بن ابی طالب وزیر و طلحه
 و عبد الله بن مسعود حضراتی محافظہ یہ تعیین بیوریلوب
 اهل مدینہ دخی مسجد شریفہ جمع اولنددیغی صرہدہ
 قبائل مزبورہ جمعیت موجودہ لریلہ مدینہ خارجنہ هجوم
 و یغماہ باشلادقلمی محافظن طرفلندن جانب خلافت
 عظمایہ عرض اولندقدہ مسجد شریفہ مجتمع اہالی ایلہ
 قبائل مرقومہ نك دفع مضر تلرینہ مباشرتہ لزوم ضروری
 کورندی . بناءً علی ذلک خلیفہ اہالی مشارالہمی
 بالاستحباب صاعقہ کبی اقوام باغیہ اوزرلرینہ هجوم
 ایلدکدہ قبائل مزبورہ مقابلہ یہ مقتدر اولہ میوب طاغلدیلر
 اهل اسلام ذی خشب دینلان محله قدر طاغیلانلری
 تعقیب و اورادن عودت ایتدکدن صکرہ فراریلرک
 بعضیلری دونوب او جوارده کی دوهلری کوتور مشلردر .
 مصلحت کسب ایلدیکی اہمیت اوزرینہ خلیفہ کزین
 حضرتلری او کیچہ ممکن اولہ بیلدیکی قدر تجهیز عسکرہ
 بالاعتنا نعمان بن مقرنی مینہ یہ عبد الله بن مقرنی میسرہ یہ .
 سوید بن مقرنی ساقہ یہ تعیین ایدرک فجرک طلوعیلہ برابر
 قوہ موجودہ بی استحباب و مدینہ دن حرکت بیوردی .

و قبائل مذکورہ نك بولند قلمی محلہ قدر کیدادی قبائل
ایسہ تعقیب ایدن مسلینك عودتلندن صکرہ ینہ مدینہ
اوزرینہ هجوم ایتك اوزره بنی ذبیانك مسکنلری اولان
ابرق حوالیسندہ تجمع ایتشلر ایدی . خلیفہ حضر تلری
رفاقت علیہ لرنده کی عسکرله بغتہ یشوب راست کتور .
دکارینی اعدام ویدلرنده کی منہوبات ایله حیوانات و اشیای
موجوده لرینی اغتنام ایلدی . بقیة السیوف تارمار
اولدیلر . لیکن خلیفہ عسکرله مدینہ یه عودت بیوردقدن
صکره ایچلرنده کی مسلینی شهید ایتشلردر .

بوحادثه بی متعاقب اسامة بن زید حضر تلری معینده کی
اردوی همایون ایله مدینہ یه عودت ایلدی . اردوی
همایون افرادی بورغلقلمی چقارنجیه قدر مدینہ ده
استراحتہ مأذون اولوب خلیفہ تدارکات ممکن ایله ابرقه
عزیمت و اوراده بنه مجتمع اولان عبس و ذبیانلری قبائل
متفقہ لريله برابر ضرب و تنکیل ایتدکدنصکره ابرقه
اقامت و بنی ذبیانك او حوالیده اولان اراضی و دیارلرینی
ضبط ایدرک بونلرک فیما بعد هیچ برسی اورالزه ایاق
باصماملرینی اعلان ایله مدینہ منوره یه عودت بیوردیلر .
ین حوالیسندہ کی مرتدین - رسول اکرم صلی
الله تعالی علیه وسلم افندمزك حین وفاتده نجرانده صلته

عمرو بن حزم و صدقاتہ ابوسفیان ، زیددن نجرانہ قدر
 خالد بن سعید ، ہمدانہ عامر بن شہر ، صنعادہ فیروز دیلی
 و دادویہ ، مآربہ ابو موسی الاشعری ، جنددہ یعلی بن امنیہ ،
 اشعرو عک قبائلنہ طاہر بن ہالہ ، حضر موتہ زیاد بن
 لہید و عکاشہ بن ثور ، کندہ دہ مہاجر بن امیہ حضراتی
 مأمور ایدیلر . معاذ بن جبل حضر تلی یمندہ قرآن کریم
 و احکام دین مبینک تعلیمنہ مأمور ایدی .

وفات نبویدن مقدمہ اسود عبسینک دعوی نبوتہ
 قیام و مسلمیندن طوتدیغنی اعدام ایلہ اتش فسادی یمن
 حوالیسنہ یایدیغنی صرہدہ مشارالہم حضراتنک اکثری
 یرلرندن اوینایوب کیمیسی عودت ایتمکدہ ، کیمیسی عودتہ
 حاضر لقمقده ایدی . فیروز دیلینک ہمتیلہ اسودک ازالہ
 وجودی یمن حوالیسنی تسکین ایتش اولدیغنی حالده
 فخر عالم افندمزنک وفات بیوردقلری خبری شایع اولدقدہ
 نواحی یمن اہالیسنک چوغنی ارتداد ایلدی . دین اسلامدہ
 ثبات ایدنلر ایسہ مرتدینہ نسبتلہ از قالمش و نجران ایلہ
 صنعا ارالرنده کی یوللر مرتدین جانبندن سد اولمشیدی .
 اورالردہ کی عمال اسلام و مسلمین کمال اضطرارہ تصادف
 ایلدکلری صرہدہ عمرو بن حزم و خالد بن سعید و سائر
 بعض ذوات برر یول بولوب مدینہ یہ عودت ایلدیلر .

مقتول اسودك غير تكشـلمرى قبائل عاصيه بي طرف
طرف باشـلمرينه طوپليوب اهل اسلام عليهمزنده اعلان
خصومت ايدهورلر ايدى . رؤساي قبائلدن مرتدينه
التحاق ايتش اولان قيس بن مكشـلوح فيروز ديلمى ايله
دادويهى اعدام ايتك تصوريله حرکت عسكريه به تشبث
وكيندرک صنعايى استيلا ايدى ويردى . مرقوم قيس
ذوالكلاع بن سميفعه مراجعتـله معاونت طلب ايتش
ايسه ده ذوالكلاع مرکز ديانتده ثابت اولديغندن قيسه
جواب رد اعطاسيله برابر مرتدين عليهمزنده تداركاته ده
باشلادى . قيس فيروزي ورفيقنى ديسه ايله اورته دن
قالدرمق افكاريله حسن معاشرت ارائه و كندولرچون
برضايفت ترتيب ايتدى . دادويه فيروز دن اول ضيافتگاهه
كتدكده قيسك غدريله مقتول اولوب فيروز ضيافته
كيدرکن مرقومك تصورينى يولده خفياً استخبار ايلديكندن
خولان جبلنده بولنان اخوانك يانسه فرار ايلدى .
قيس ايسه بر طرف دن تداركائى اكاله وديكر طرف دن يمن
حواليسنده كى عظماً و ابناء فرسك و سائر اهل اسلامك
اعداملرچون رؤساي قبائلى كندوسـيله اتحاده دعوت
ايتكلاه كيفيت فيروز طرف دن على التفصيل خلافت عظمى
طرف اشرافنه عرض اولندى .

خلیفہ کزین حضرت تلی مرکز خلافتجہ بر قوہ
 امداد بہ ترتیبہ قیام ایلہ برابر یندہ کی عمال کرامہ ورؤسای
 محلہ بہ مکاتب شریفہ تحریر و بالاتفاق بغاۃ و مرتدین
 علیہ لندہ اعمال حرب وجدالہ اعتنا اولنمسنی امر ایلدیکندن
 عمال مشار الہم حضرت ایلہ دین اسلامہ ثبات ایدن رؤسا
 بالانحداد خلیجہ عسکر جمع ایدرک قیس بن مکشوح
 ایلہ متفقرینی حرباً اقبیح ہزیمت واضمحلالہ القا وغلبہ
 کلیہ ایلہ صنعایی استیلا ایلدیلر . امر اصلاحاتہ واقع
 اولان اقدامات خالصانہ و شجاعانہ لری اوزرینہ نمایان
 اولان افتاب مظفریت آفاق یمنی احاطہ ایدن ظلمت فساد
 و اختلالی ازالہ و ہر طرفہ اسایش و سکونی اعادہ ایتمکله
 مرتدینک چوغنی بتکرار اسلامی قبول و عمال کرام برلرینہ
 عودتہ ایفای وظایفہ مباشرت ایلدکلری مرکز خلافتہ
 عرض اولمغلہ دارالخلافتہ دہ ممنونیت عظیمہ نمایان اولدی .
 طلیحہ بن خویدلک بقیۃ احوالی - طلیحہ مقدا
 حضور پیغمبری بہ کلوب اسلامی قبول ایتمشکن وفات
 نبویدن مقدمہ ارتداد و کذباً ادعای نبوت ایلدیکی مسموع
 رسالتپناھی اولدقده ضرار بن ازور حضرت تلی طلیحہ
 ایلہ قتالہ مأمور اولدیغی و متعاقباً وفات پیغمبری وقوع
 بولدیغی قسم سابقہ بیان اولنمش ایدی .

رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمزک
 وفاتلرینی متعاقب غطفان قبیلہ سی خلیفہ محترم صدیق
 اکبر افندمزه وفود ارسال وزکاتدن عفو لرینی طلب
 ایتدیله . طرف خلافتدن ردایله جواب ویرلدکنصکره
 ذوالقصه نام موضعه تجمیع ایدن عصاة ایله برالشوب
 اهل اسلام علیهنده کوسه تزدکاری تجاوزات اوزرینه
 قوه اسلامیه قارشو منہزم اولدقنرندہ غطفان وهوازن
 قبیلہ لرلیله سائر بعض اقوام طلیحہ نك جمعیتنه التحاق ایتشلر
 ایدی .

طلیحہ ایله متفق لری نك تنکیلرینه طرف خلافتدن خالد
 بن الولید رضی الله عنه مأمور اولوب مشار ایله حضر -
 تلمی انصار دن عکاشه بن محسن وثابت بن اقرمی طلیحہ
 اوله رق سوق ایلدکده طلیحہ ایله قرنداشی بالتصادف
 ایکسینده قتل ایلدیله . کیفیت حضرت خالدك مسموعلمی
 اولدقده موجود معیتی اولان عساکر اسلامی بالتعبیه
 عساکر مذکورہ دروننده کی انصاره ثابت بن قیس و طی
 قبیلہ سندن موجود مسلمینه عدی بن حاتمى رئیس تعیین
 وسوق بیوردیله . طلیحہ یه اتباع ایش اولان عبینه بن
 حصن یدی بوز نفر غطفانلرله عدی وثابته قارشو کلدکده
 جلات اسلامیه دن دهشته تصادف و طلیحہ نك یانسه عزیمتله

«سکا هیچ وحی کلامی» دیدکده «کلمدی» جوابنی الدی .
 مقاومجه تصادف ایلدیکی مضایقه شدیدہ اوزرینه اوج
 دفعہ طلیحہ یہ مراجعت و اوچنہده او جوابی اخذ
 ایلدکده طلیحہ نك باشنه طوپلانمش اولان قبائلہ «شو
 حریف ییغمبر دکل . یلانجیدر . بیهودہ تہلکہ یہ قارشو
 طور میگز . هایدی یرلریگزہ کیدکز» دیمسنی متعاقب
 طلیحہ نك یاننده اولانلر طاقم طاقم طاغلفہ باشلادیلر .
 طلیحہ قصر اغنک اوزرینه صیچرایوب زوجہ سنی بالتردیف
 شامہ طوغری فرار ایلدی . اورادہ قضاعہ قبیلہ سنہ
 التجا و حضرت عمرک زمان خلافتنرندہ بنی اسد و غطفان
 قبائلنک دائرہ جلیلہ اسلامہ دخولرندہ طلیحہده افعال
 سابقہ سندن نائب و مستغفر اولدیغی حالده اسلامی قبول
 ایدرک حج شریفہ کتدکدن صکرہ مدینہ یہ عزیمتہ حضرت
 عمرہ ملاقات ایتمش و مؤخرأ مجاہدین ایلہ شام حوالیسندہ .
 کی غزالده خدمتدرده دخی بولنمشدر .

ہوازن و بنی سلیم و بنی عامرک حالاری - طلیحہ
 دعواى نبوتلہ اطرافہ صالدردیغی اثادہ بنی عامر انک
 کتدیکی بولدن نہ قازانہ جغنه منتظر ایدیلر .
 بنی عامردن قرۃ بن ہبیرہ کعب و علقمہ بن علائہ
 کلاب قبیلہ سی ایچنہده اولوب علقمہ طائفک اسلامندن

صکره ارتداد و حضرت پیغمبرک و فتی خبرینی الدقده
کنندی قبیلہ سی اولان بنی عامر درونہ عودت
ایتمشیدی . عودتی خلیفہ حضرت تیرینک مسوعی اولدقده
بنی تمیدن قعقاع بن عمر و رفاقتیله بنی عامر اوزرلرینه بر
سریه ترتیب و سوق ایلدیکیندن سریه مذکور دنک
کوستردیکی تضحیقات صرہ سنده علممه اهل و عیالیه
اسلامی قبول ایلدی . و قره بن هبیره عمان حوالیسندن
عودت ایدن عمرو بن العاص ایله یولده ملاقات ایدوب
« یا عمرو زکاتی ترک ایدیکز . زیرا عربلر سزه نورجلی
وزکات ویرمکه متعهد دکلدلر » دیمسندن عمرو غضب
شدید اظهار ایتمکه مدینه یه کلدکده کیفیت خلیفہ
حضرت لرینه یلدردی .

خالد بن الولید حضرت لری بنی غطفان و بنی اسد
اوزرلرینه کتدکده هوازن و سلیم و عامر قبیلہ لری
غطفانلرک و اسدیلرک نتیجه حالرینه انتظار ایده یورلر
ایدی . حضرت خالد ایسه حوالی حجاز یه ده ارتداد
ایدن قبائلک علی العموم تکیل و اصلاحاته مأمور اولوب
غطفان و اسد قبیلہ لرینک ایشلری بتورلدکن صکره
نوبت کندولرینه کله جکئی اکلا دقلرندن عموماً حضرت
خالده دخالتله دائرة اسلام و اطاعته رجوع ایلدیلر .

حضرت خالد دخالتیرینی قبول وعیننه بن حصن ایله
 قره بن هبیره بی حضور خلافته ارسال ایتدی . خلیفه
 رضی الله عنه حضرتلری ایکیسنکده سیات سابقه لرندن
 تجاوز بیوردیلر .

بوندن صکره غطفان قبائلی حوآب نام محلمده بدر بن
 طفر قبیله سندن سلمی بنت مالک بن حذیفه نك (۱) یاننده
 طویلاندیلر .

غطفان وهوازن وطی واسد قبیله لری مزبورهنك
 یاننده تجمه له حرکات شقاوتکارانه یه قیام اوزره
 اولدقیرینی حضرت خالد ایشتدکده عسکر له اوزریرینه
 کیدوب حربه باشلادی . سلمی بر دوه اوزرینه محمول
 هودج (محفه) ایچنده ایدی . دوهنك قلیچله ایاقلری
 کسیلوب هودج یره القا وسلمی قتل اولندی . محفه نك
 اطرافنده یوز قدر محافظ وار ایدی . هپسی بو صرهدده

[۱] سلمی مقدماسی اونمش ایکن حضرت عایشه رضی الله
 عنها مزبوره بی ازاد ایش و بیت عایشه ده بونمان نسوانه خطاباً
 (ان احداکن نستنج کلاب الحوآب) حدیث شریفی صادر اولدوقده
 نسوان مزبوره ایله برابر بونمشیدی . شو حدیث شریفنك منقولی
 بو صرهدده ظهور ایلدی .

مقتول اولدیلر . جمعیت اشقیا ایسه برده طویلانه ییه .

جق درجه ده منهزم وتار مار اولمشلردر .

بنی سلیمدن فجأة بن یالیل مقدمجه قبيله سندن آریلوب

حضور خلیفه یه عزیمت وعرض اسلام ودخالته اهل

ردت علیه لرنده قتال ایچون مآذونیت استمش ورخصت

الوب جون طرفنه کتدکده مخالفتده ثبات ایدنلره بالتحاق

ارتداد ایتدکن صکره بنی شرید قبيله سندن نجیبه ابن ابی

المثنابی بنی سلیم وهوازن طرفلرنده کی اهل اسلامی غارت

ایتمک ایچون کوندرمش ایدی . طرف خلافتدن در دستنه

تعین اولنان طریفه بن حاجز بر قوه مفرزه ایله کیدرک

نجیبه بی قتل ایلدیکی فجأة بن عبد یالیلک مسموعی اولدوقده

مرقوم فرار ایتمکله طریفه بالتعقیب طوتدروب حضور

خلیفه یه کوتوردی . وامر خلیفه ایله مرقوم درحال

اعدام اولندی .

بوندن صکره قبائل مذکورهنک هیچ بریسی حال

ارتداد وعنادده ثبات ایتمیوب بعضیلری اوتوده بروده

بالاختفا مؤخرأ واکثری همان دأره ناجیه اسلام

واطاعته دخالت ایلدیلر .

بنی تمیم وسجاح — فخرکائنات افدمزک خلداعلايه

انتقالرنده بنی تمیم قبائلندن رباب قبيله لی زبر قان بن

بدر ، مقاعس و بطونه قیس بن عاصم ، بنی عمرو صفوان
بن صفوان ایله سیره بن عمرو ، بنی مالک و کعب بن مالک
خنظله قبیلہ سنہ مالک بن نویره عامل ایدیلر .

انتقال نبوی عقینده صفوان بنی عمروک و زبرقان
اصحابک صدقاتنی بالاستصحاب ابو بکر الصدیق افندمزہ
کلوب مقاعس و بطونده عامل بولن ان قیس بن عاصم
مخالفت کوستردی .

بنی تغلب بطونک بنی عطفان قبیلہ سندن - جلد
سابقده کیفیتی ذکر اولنان - سجاح بنت حارث او
صروده بنی تغلب ایچنه کتمش ایدی . بنی تغلبدن هذیل
بن عمران و عقبه بن هلال نمرده ، سلیل بن قیس و زیاد
بن قیس و زیاد بن بلال الجزیره قبیلہ لرلیله طویلانوب
جمعیت لرلیله برابر سجاحه اتباع ایلدیلر . هذیل نصرانی
اولدیغی حالده دیننی ترک و سجاحک جمعیتنه التحاق ایتمش
ایدی . جمعیات مذکورہنک جله سی اهل اسلام
علیهنده اتفاق و حرب ایچون مدینه یه طوغری حرکت
ایدرک جوار مدینه ده واقع جرفه تقربلری بنی تمیم ارالرنده
یوز کوسترن اختلافک بیوک بیوک مشکلات احدات ایتمش
اولدیغی بروقتہ مصادف اولمش ، مالک بن نویره
بنی تمیمدن آریلوب محاربه دن چکلمش ، و کعب بن مالک

مقصودند رجوعه میل ایش ، یکدیگر یله متفقاً مجتمع
اولان رباب و ضبه قبیله لری حرباً فنا صورته بوزلمش
ایدی .

سجاح امیدسز بر حاله طوتیلوب تصادف ایلدیکی
عسا کر اسلامه قارشو در حال مغلوبه اولدیغندن جمعیات
عسکریه سی انهمزام و مدلتله یوزلرینی سمت فراره چو بر دیلر
سجاح الجزیرمه بولنان بنی تغلب دروننه فرار ایدرک
خیلی وقت اختفا و مؤخرأ قبول اسلام ایتکله وفاتنه قدر
اسلامده دوام ایتدی .

بنی تمیم ایله دائره اتفاقرنده بولنان قبائل ایسه طرف
خلافت عظمادان اصلاحاته مأمور سیف مسلول الهی
خالد بن الولید حضرت تارینک طرف طرف نشر مهـابت
ودهشت ایدن شمشر اشقیاتدمیرلرینه قارشو دوچار
خوف و ندامت اولدقلری حالده دائره سکون و اطاعته
داخل اولدیلر .

مالک بن نویره نك قصه سی — بنی حنظله ره ریسی
مالک بن نویره مقدمه طرف عالیء رسالتپناهیدن بعض
قبائلک صدقه دودلرینی جلبه مأمور ایدلمشـیکن وفات
نبوی بی ایشندکرده طوپلامش اولدیغی دودلری اصحابنه

ردایلدیکی لدی الاستخبار خالد بن الولید مالکک دردست
وقتلنی تصور ایش ایدی .

حضرت خالد بطاح دنیلان موقعه واردقده —
اورایه وصولندن مقدم مالک بن نویره جماعتنی بشقه
یرله طاعتمش اولدیغندن — بطاح طرفلرنده هیچ بر
کسده تصادف اولنه مدی . بالتحریری جلیبری ایچون
سوق اولنان سر به لردن ابوقناده نك معیتنده کی مفرزه
مالیکی بنی ربوع قبیله سی اهالیسندن اون ایکی آدمه
دردست و حضور خالده احضار ایلدی . بولندقلری
محمده بونلرک اذان و اقامه صلوات کی شعائر اسلامیه بی
اجرا ایدوب ایتدکلرینی سؤال ایلدکده عرض اولنان
اقوال اختلافدن سالم کوربله مدیکی جهتله هپسی حبس
ومالک استنطاق ایلدکدنصکره حصرت خالدک امریله
قتل اولندی .

مالکک تحت نکاحنده ایکن تطلیق ویاننده توقیف
ایش اولدیغی ام ممتعی حضرت خالد نکاح ایتدکله کیفیت
مرکز خلافتجه ایشیدلدکده حضرت عمر رضی الله عنه
افندمز مالکک قتلندن طولایی خالد بن الولیدک قصاصنه
اصرار بوردیلر . خالد تحقیق ماده ایچون مدینه یه جلب
اولنوب بعدالوصول بمجد شریفه عزیمتله هنوز حضور

خليفه يه داخل اولمزدن مقدم حضرت عمره تصادف
 ايلدكده حضرت عمر حدتله يرنندن صچرايوب خالدك
 عمامه سنه پچورمش اولديغى او قلى نزع وكسر ايتدكن
 صكره « هم برمسلى اولدردك . همده زوجه سنى ضبط
 ايتدك . ايش بكالسه والله سنى رجم ايدر ايدم »
 بيوردنغندن خالد راى خليفه يه واقف اولديغى ايچون
 حضرت عمرك شو معامله سندن ناشى بوغازينه قدر صعود
 ايدن غيظ دروننى يوطوب حضور خليفه يه داخل
 اولدى .

استنطاق اولندوقده خالد « مالكى سويلتدرديكم
 وقت ذات بيغمبرينك بحثى كادكچه « سزك بيغمبريكز »
 ديمسنى ارتدادينه دليل كافى كوروب انك ايچون كندوسنى
 اولدردم . زوجه سنى چند ماه مقدم مطلقه وعدتيده
 منقضيه اولديغى ثابت اولدوقدنصكره نكاح ايتشم » سويلدى .
 خليفه ماده قتل ايچون برشى ديمدى ايسه ده او صره ده
 اجرا ايلديكى نكاح ماده سندن طولايى خالد حقنده توبخ
 اجرا بيورديلر .

خالد حضور خليفه دن چقدوقده ينه حضرت عمره
 تصادف ايدوب معامله سابعده دن طولايى غيظى نجاد
 ايلديكندن « يا ابن ام سلمة . حتمده دمين كوسترديكك

او معامله نه ایدی « دیدکده حضرت عمر خلیفہ نیک
 عدم مؤاخذہ سنی اکلیوب شق شفه بیورمدیلر .
 خالدک مالکی قتلندن طولایی ورثہ دعواہہ قیام
 ایتکله خلیفہ ورثہ بی ارضا و حضرت عمر هر نقدر
 خالدک عزانه مصر اولدی ایسه ده « اللهم تشہیر
 ایلدیکی قلیجی بن غلافنه وضع ایدهم » جوابنی اعطا
 بیورمشلردر .

مسئله الکذاب و یمامہ - وفات نبی و یدن مقدم
 یمامہ حوالیسنده کی بنی حنیفہ رئیس مسیله الکذابک
 تصورته دعوا ی نبوت ایلدیکی قسم سابقده بیان
 اولمشیدی .

خلیفہ ذیشان حضرت ابی بکر الصدیق رضی اللہ
 عنه افندمن مرتدینک اصلاحاتنه قیام ایلدکلری صروده
 عکرمة بن ابی جهلی مسیله نیک ازاله مفسدته مأمور
 تعیین بیوروب شرحبیلی دخی متعاقباً عکرمة به معاونت
 ایچون کوندردی . عکرمة حضرتلری هر نصلسنه استبحال
 ایلدیکندن منہزم اولمشدر . کیفیت خلافت عظمایه
 عرض اولندوقده خلیفہ اعظم حضرتلری عکرمة به
 تصدیق بیوردقلری مکتوب شریفده عودتی توهین خلقه
 سبب اوله جغندن مسیله ماده سنه بشقه جه باقلمق اوزره

حذیفه و عرفجه طرفلرینه عزیمت و مهره و عمان حوالیلرینده
ارتداد ایدن قبائل ایله قتاله مبادرت اولنمی امری اعطا
بیوریلوب شرحبیل دخی خالد بن الولید حضرتلرینک
رفاقتنه مأمور ایلدی .

حضرت خالد بن الولید مالک بن نویره نك ایشندن
فارغ اولدقدن صکره مسیلمه اوزرینه کتمسینه مأمور تعیین
بیورلمغله رفاقتنده تجمع ایدن مجاهدین کرامدن مهاجرین
اوزرلرینه ابو حذیفه وزید، انصاره ثابت بن قیس ایله
براء بن عازب رئیس تعیین اولندی .

خالد بطاحه عنایتله رفاقتنده مأمور قوه عسکریه
اوراده تجمع ایتدکن صکره یمامه و بنی حذیفه طرفلرینه
توجه بیوردیلر . مسیلمه نك باشنده طویلانان بنی حذیفه
مقاتلری ایسه قرق بیک نفره بالغ اولمش و بونلرک هر
طاقی بر موقعه یرلشدیرلمشیدنی .

شرحبیل دخی عکره کبی مسیلمه نك قتالنده استجمال
کرسر تدیکندن قارشو کلان جمعیت عظیمیه به مقابله
ایده میوب منهزماً عودت و حضرت خالدک لوم و توبیخنه
تصادف ایلدی .

بونی متعاقب طرف خلافتدن معاونت ایچون
کوندریلان خلیط اردوی همایونه واصل اولمش و خالد

بن الولید مسیلہ نك بولندیغی محله طوغری حرکتله
 شرحبیل بن حسنہ طلیعه صورتیه ایلرولمشیدی • بنی
 عامر و بنی تمیم فراریلرندن مسیلہ یه اتباع ایتمش اولان
 بر جمعیت جانبدن بالمقابله شرحبیل ایله معیتنده کی التمش
 قدر مجاهدین شهید اولدیلر •

حضرت خالد بالذات عسکرله یوریدکده مسیلہ ایله
 رفیقی رجال عسکرلرینک ایلروسنده اولدقلری جالده پک
 شدتلی بر مقاومت کوستردکلرندن محاربه ده اشتداد یوز
 کوستروب مجاهدین اسلام طاقم طاقم رجعتیه باشلادیلر •
 و بنی حنیفه عسکرینک برطاقی ایلرولیوب خالد بن الولید
 حضرت تارینک حرملرینه مخصوص چادره طوغری
 یوریدکلری جهتله چادری محافظه یه مأمور اولان غزاة
 کرام مدافعه شیدیه ایله مهاجرلرک یوزلرینی کیرو
 چؤردیلر •

عسا کر اسلامیه دن رجعت ایتمش اولانلر بو صرهدن
 تکرار میدان محاربه یه عودت و قضاء مبرم کی مسیلہ نك
 عسکرینه ضرب سیوف بسالت ایتمکله بنی حنیفه تلاش
 عظیم ایله یکدیگرینی پایمال ایدرجه سنه فرار و مجاهدین
 اسلام تعقیب ایله یقه لدقلرینی اعدام ایدی ویردیلر •

مسئله بوانهزام اثناسنده حدیقه دینلان بر محله تحصن
ایدرك محكم بن طفیل قومانداسیله بر جمعیت اشقیاء محل
مذکورى محافظه یه اهتمام ایده یورلر ایدی . محكم عبد
الرحمن بن ابی بکرك قلیجیله مقتول اولدی . لیکن جمعیت
مذکوره اوزر لرینه حمله ایدن مجاهدین اسلامك دخی بر
طاقی شو هجومه شهید اولمشلردر .

ایش بو درجه یه کلدکدن صکره دشمن فراریلری
میدانده ثبات ایدن فسدیه بی محافظه ایچون معرکه یه عودت
ایتدکلرندن بازار کارزارینه شدت بولمغه باشلادی .

سائق غیرت و حیت دینیله مجاهدین اسلامك هر
بریسنی دین یولنده فدا ییلکله سل سیف بسالت ایتکله
سوق و تحریض ایلدیکلندن غزاتك شدید شدید حمله لری
میدان حربك هر نقطه سنه برر صاعقه اصابت ایده یور
کبی خوف و دهشت القاء و مسئله عسکرینك اثبات
واقندار لرینی احما ایلدیکی جهتله عساکر اعدا یه تارمار
ایدیلهرک مسئله نك تحصن ایلدیکی محل مجاهدین اسلام
ایله دائراً مادر احاطه اولندی . کوسه تریلان هجوم
شدیده مقابل محافظه ده ثبات ایدن فسدیه بی حمله سی
اولدر لیکله مسئله شو آتش غیرتک اطفا سی دائره امکاندن
خارجه چتدیغنی بالادراک طریق فرار و سلامتی تحری یه

باشلادی . غزاة کرام حدیقه درونته دخول ایلدیلر .
 حضرت حزنه نك قاتلی وحشی « بروقت ناسك خیرلوسنی
 اولدردم . او جنایته مقابل باری بر بولك ثواب ایشلیوب
 ناسك الك شیرینده بن اولدریم » دهرک مسیله اوزرینه
 هجوم و بر حربہ ایله وجود خبثینی خاک هلاکه القا
 ایلدی .

بو محاربه ده مسیله نك باشنده بولنان بنی حنیفه دن
 اون یدی بیک نفر مقتول اولمشدر .

حضرت خالد اورالده کی قلعه لرده بولنان نسوان
 و صدیانك طشره چیقملرینی ندا ایتدردی . بقیه السیوف
 نسوان و صدیانك سبی و اسارتلرندن صرف اولتمق اوزره
 عرض تضرع ایلدکلری جهته مساعده و او بولده عقد
 مصالحه اولنهدرق بنی حنیفه نك چله سی دائرة اطاعته
 دخول ایلدیلر .

شو محاربه ده مهاجرین و انصار و تابعیندن بیک قدر
 شهید و قوعبولوب شهدای مشارالیه مک چوغنی حفاظ
 و قرا اولدقلرندن بوندنصکره قرآن کریمک جمع و حفظنه
 لزوم کورندی .

قرآن کریمک جمع و تحریری

قرآن کریم اصحاب کرامدن بعضیلرینک تمامایله حفظلرنده ایدی . چوغیده سور و ایات قرآنیه بی دریلر و تختلر اوزرلرینه متفرقاً یازمشلر ایدی . محاربه لرده حافظ القرآن اولانلردن اکثرینک شهید اولدقلری ایچون حفاظ آزالدیغندن بمامه وقعده سی عقیبنده عمر بن الخطاب حضرتلرینک اخطاری اوزرینه وحی کتبه سندن و ققمای اصحابدن موجود اولان ذوات کرام قران کریمی صحیفه لره جمع و تحریر ایلدیلر . مجموع قرآنه مصحف شریف اطلاق و خلیفه حضرتلرینک نزد عالی لرنده حفظ اولندی . خلیفه نیک و فائده حضرت عمر اخذ و حفظ ایلدی . بعد وفاته کریمه محترمه لر ای ام المؤمنین حفصه رضی الله عنهانک بد حفظنده قالمش اولدیغی حالده حضرت عثمانک خلافتلرنده نسخ متعدده سی یازدریلوب لازمکلان محللره ارسال اولمشدر .

حطم و اهل بحرینک احوالی - عبد قیس قبیله سندن جارود بن المعلی رضی الله عنه وفات نبویدن مقدم مدینه یه کلوب قبیله سینه عودت ایتدکن صکره انتقال پیغمبری وقوعبولمش و متعاقباً بحرینده عامل بولنان منذر بن ساوی

دخی وفات ایتمش ایدی • بحرین اهالیسی « محمد پیغمبر
 اولسه ایدی وفات ایتمش ایدی » دهرک ارتداد ایتدیله
 جارود « ابنیا اولیه جک اولسه لر ایدی حضرت محمددن
 مقدم طرف الهیدن مبعوث اولان پیغمبر لر حیاته قایلر ایدی
 اولوم ضرورات ذوی الارواحدن اولدیغندن سائر پیغمبر لر
 وفات ایتدکری کبی محمد علیه الصلوة والسلام دخی دار
 اخرته انتقال بوردیلر « دیدیکنندن عبدالقیس قبیلہ سی
 اسلامده ثبات کوستردیلر •

خليفة حضرت تری عقیب خلافتلنده علاء بن الخضر می
 رضی الله عنہی منذر بن ساوییه کوندرمش و منذرک
 وفاتیلہ بنی ربیعہ نك ارتدادنده مغرور تسمیه ایدلمش اولان
 منذر بن سوید بن منذر اهالی جانبندن بحرین حکومتده
 قبول اولمشیدی • بنی ربیعہ دن وبکر بن وائل قبیلہ سندن
 ارتداد ایتمش اولانلر بو صرہده خروج ایدن حطم بن
 ربیعہ نك باشنه طویلانوب مرقوم کندوسنه اتباع ایدنلرله
 برابر قطیف و هجر ارالینسه نزول و بحرین حکومتده
 ثباتنی منتج اولمق ایچون بولندیغی مسلکده دوام ایتسنی
 مغروره توصیه ایلدی •

و حطمك اشعارى اوزرینه مغرور بن سوید جواثی

نام محله کیدرک اوراده کی اهل اسلامی محاصره التسه
الدى .

بو اثناده علاء الحضرمی حضرتلى جانب خلافتدن
بحرین حوالی سنده کی مرتدین ایله قتاله مأموراً هجره
واصل اولدی . و عبد القیس قبيله سیه حطمک جمعیتی
اوزرینه کیمسى ایچون جازوده امر ووردی . دارینه
بولانلردن ماعدا او حوالیده موجود مرتدلر حطمک
باشنه و اهل اسلام علا حضرتلرینک یاننه توپلاندىلر .
علاء الحضرمی جمعیت موجوده ایله بالذات حطم اوزرینه
یوروب دشمن اردوسنه جوار بر محلی معسکر اتخاذايدرك
هر اردو بولنه قلى محلك اطرافنه خندق اعماليله حربه
باشلادیلر .

بر کچه دشمن اردوسنده غفلت عمومیه لرینی حس
ایتد ره جک بعض علامات کورندیکندن تحقیق ایچون
کوندریلان مأمورلر عودت ایتدکلرنده دشمنلرک سراپا
سرخوش و ذوقیاته انهماک ایله بهوش اولدقلى خبرینی
ویرمکه علاء بن الحضرمی حضرتلى عسکرله خندق
کچوب قضاء نا کهانی کبی دشمن عسکرینه شنجون کوستر-
دی . اعدانک کیمسى مقتول ، کیمسى مأسور اولوب بقیه
الس یوفک هر طاقی بر طرفه قاچدی . حطم قیس بن

عاصم قلیجیہ مقتول اولدی . عقیف بن المنذر ایله منذر
بن سوید بر طاق مرتدین ایله یداسارته طوتلدیلر . مغرور
(منذر) علا حضرتلرینک حضورلرینه کتیرلادکده شجره
کوندریلوب اوراده اعدام ایدلدی .

علاء بن الحضرمی حضرتلری بکر بن وائل قبیلہ سندن
دائرہ اسلامده ثبات ایدنلری فرار ایدنلرک یوللرینی طوتمغه
مأمور ایدوب حفصہ تیمی و بنی شیبان قبیلہ سی ریئمی
مثنی بن حارثیہ ده او یولده امرلر کوندردی .

منہزمینک چوغی ایسه دارین نام محله کتشلر ایدی .
ایادی مسلینده قالان غنائم مجاهدینه تقسیم اولندقدن
صکره دارینده تجمع ایدنلرک تنکیللرینه قیام و ارالرنده
حائل بولمان خلیجی قوه قدسیه ایله مرور ایدرک جمعیت
اعدایی تنکیل ایله برابر ماللرینی اغتنام و اهل و عیاللرینی
اسیر ایتدیلر .

بوندن صکره بحرین حوالیسنده قوه اسلامیه یه مقابله
ایدمجک اقتدار قالدیغندن اورالرده کی قبائل دخی دائرہ
اطاعته داخل اولمشلردر .

عمان و مہرنک احوالی - وفات حضرت پیغمبریدن
صکره عمان حوالیسنده لقیط بن مالک الازدی نامنده بر
شخص ظهور ایدوب حوالی مذکورده حکمدار اولان

جلندینک او غلاری جیفر و عبدی دفع ایتمش و اورا ری استیلا
ایلمشیدی .

کیفیت جیفر طرفندن جانب عالیٰ خلافتہ عرض
اولندقده اعیان حیردن خدیفة بن محصن عمان و عرفجة
مهره حوالیسنه کوندربلوب جیفرک رأیی اوزره حرکت
ایتملریچون ایکیسینه ده امر ویرلدی .

مقدجه مسیلمه ایله قتاله مأمور عکرمة بن ابی جهل -
یوقارو ده ذکر اولندیغی اوزره - منہزم اولدیغندن
عکرمة یه ده خدیفة و عرفجه نک یانلرینه کیدرک برلکده عمان
و مهره اصلا حاتنه باقی امری ویرلمش ایدی . عکرمة
خدیفة و عرفجه یه یشوب یانلرنده کی عسکرله عمانه
طوغری کتمک اوزره اولدقلری خبری لقیطه بالغ
اولدقدہ جمع ایتمش اولدیغی جنود ایله محاربه یه حاضر -
لندی . لقیط دبا قصبه سنی معسکر اتخاذا ایلمش و حربه
باشلانہ جغی وقت اهل و عیالی صفوف جنودک ارقه
طرفنده براقش ایدی . جیفر و عبد دخی دشمن اردوسی
جوارنده واقع بر صحرا بی معسکر اتخاذا ایلدیلر .

عکرمة و خدیفة و عرفجه او حوالیده کی رؤسای
اسلام ایله بالخباره تشکل ایدن اردو ایله لقیط و اصحابنک
اوزرلریتہ هجوم ایلدکارنده عسکر اسلامده هزیمت یوز

کوستر مونی متعاقب امدادہ کلیدہ اولان بنی ناجیہ
 و عبدالنفس قبیلہ لری حریت بن راشد و سنجار بن صرصار
 رفاقت بلبلہ یتشدکارندن اردوی اسلامہ قوت کلوب دشمن
 عسکرینی برباد و اهل و عیالیرینی سبی ایله اموال و اشیا
 لرینی اغتنام ایلدیلر .

مهره حوالیری دخی مرتدین و فسدده دن بالتطهیر
 دائرة اطاعته النهرق فتوحات امر بالخیری اکال و تجمع
 ایدن غنائمک خمی - بشارتی حاوی مکتوبله - جانب
 خلافت عظمایه ارسال اولنهرق ماعداسی بین المجاهدین
 تقسیم اولندی .

اقدامات مشروحه اوزرینه ارتق عربلردن ارتداد
 و عنادده هیچ برقبیله اصرار و دوام ایده مدیکیندن او -
 غائله لر کاملاً ازاله اولنمغله عراق و شام فتوحاتنه مباشرت
 بیورلدی .

وقایع { سنه ۱۲ }

فتوح عراق

اشبو کتاب ثانی مقدمه سنک لاحقه سنده مأخذی
 کوسترلدیکی اوزره شریعت اسلامیه نك نشر عدالت
 ایتکه باشلادیغی اثناده فرس ممالکینده بولنان خرس تیانتلر

حایهٔ اسلامیہ بی ارزو ایتمش ایدی . ممالک مذکورہ دہ
 بولنان خرسـتیانلرک جائلیق عنوانیلہ یاد ایتمکلری اک
 بیوک رئیس روحانیلری ایشو عیب نام ذات خرسـتیانلر
 حقلرنده حایهٔ اسلامیہ بی استدعا ایچون میسان رئیس
 روحانیسی حبریل نام اسقفی معروضات وهدایا ایله
 مدینهٔ منوره یه کوندردی .

لیکن اسقف مدینه یه یتشمزدن مقدم ذات عالی
 رسالتیناهی کلشنسرای بقایا تشریف بیورمش اولدقلرندن
 معروضات وهدایای مذکورہ بی مسندارای خلافت کبری
 ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضر تلرینه بالتقدیم فرس
 دولتی علیهنده یولنه جق عساکر اسلامیہ حقلرنده
 خرسـتیانلرک معاونته حاضر اولدقلرینی عرض ایلمدکده
 صدیق اکبر حضر تلری اسقف مومی الہی تلطیف و مسروراً
 اعاده بیورمش ایدی .

خالد بن الولید حضر تلری یمامہ اصلاحتندن فارغ
 اولدقدن صکرہ خلیفہ کزبن رضی الله تعالی عنه حضر
 تلری (۱۲) سنہ ہجریہ سی محرمنده فرس ممالکینک فتح
 و تسخیری ایچون مشارالیه حضر تلرینه عراق حوالیسنہ
 عزیمت ایتمسی امرینی ویلیدی .

سیف مسلول الہی یمامہ دن طوغریجه محل مأمورینہ

متوجهاً اون بیک قدر مجاہدین ایله یوله چتارق سـ واد
 عراقده واقع بانقیا و برسوما نام قریه لره وارد قده مذکور
 قریه لک رئیس لری جابان استقبال و طلب مصالحه ایتمکله
 اون بیک درهم جزیه و یرمک اوزره عقد مصالحه اولندی .
 حضرت خالد اورادن حرکته حیره جاننده عزیمت
 بیوردی . نعمان بن منذردن صکره دولت سامانیه طرفندن
 حیره یه حکمدار تعیین اولنش اولان ایاس بنی قبیصه
 الطائی اشرف مملکتله بالاستقبال طقسان بیک دینار جزیه
 ایله عقد مصالحه اولندی .

مثنی بن حارثه بحرین اصـلاحاتندن صـکره عراق
 حوالیسندده غزا ایتمک اوزره خلیفه دن بالاستیتندان امر
 المش و حضرت خالدک ورودندن مقدم جمع ایتمش اولدیغی
 عسا کرله او حوالیده غزایه باشلامش ایدی .

حضرت خالدک مأموریتنی متعاقب طرف خلافتدن
 مثنی ایله حرمله و مدعور و سلمان نام ذواته عسکرله خالد
 بن الولیده معاونت ایتملی ایچون محررات علیه کوندرمش
 اولدیغندن انلرده جمع ایتمش اولدق لری سـکز بیک نفر
 مجاهدین ایله اردوی همایون مذکورہ التحاق ایلدیلر .

حضرت خالد عسا کر موجوده بی اوچ فرقه یه
 بالتقسیم بفرقه بی مثنی بن حارثه ایله ایلرو و دیگر فرقه بی

عدی بن حاتم ایله مشتاک ارقه سی صره سووقه ایدرک
برفرقه ییده کندی معیننه الوب حرکت ایلدی . هر فرقه نك
اراسی برکونلك مسافه دن عبارت ایدی .

ایاس بن قبیصه نك حضرت خالدنه عقد ایلدیکی
مصالحه فرس دولتی طرفندن عدم قبول ایله ایاس عزل
ویرینه زازویه نامنده بریسی مرزبان تعیین اولندی .
فرج حوالیسنده فرس دولتنك الیوک رتبه لی مأموری
بولنان هر رمز حضرت خالدك صورت حرکتنی استخبار
ایلدکده کیفیتی دولتنه عرض ایله برابر عساکر اسلامیه
ایله محاربه ایچون تدارکات کلیه یه دخی باشلامش اولدیغی
حالده خالد بن الولیدك خفیره یه وصولیله کاظمه جاننده
میل ایلدیکی خبرینی المش اولدیغندن سرعت وسهقت
ایدرک صوموقعی طوتمش ایدی .

حضرت خالد متعاقباً کاظمه جاننده نزول ایتدی
ایسه ده صوموقعی دشمن طرفندن طوتمدیغنی کورمکله
اردوی اعدا جوارنده صوموسز بر محلی معسکر انخاذا ایلدی .
عساکر اسلامیه صوموسز لقدن اضطرابه تصادف ایده جککری
صره ده جناب حق شدتلی بر یغمور احسان ایتکله
بجاهدینك جمله سی هم دفع ضرورت همده قریه و مظهره .
لرینی املا ایتدیله .

سیف الله حضرتلری حرب ایچون دشمنه میدان
 اوقویوب ایلرویه آت سوردی . هرمن بالذات مبارزه
 ایچون قارشو چقدی . ایکسیده اتلرندن اینوب مبارزه یه
 باشلا دیلر . جاهلری تخلف کوسترمنی متعاقب حضرت
 خالد بفته هرمنی قوجا قلابوب اتنه الدی . هرمنک
 اصحابی خالده غدر ایچون ایلرو یوریدیلر . انلر مقصدلرینه
 وقت بولمزدن اول سیف الهی هرمنی اولدردی .

مجاهدیندن قعقاع بن عمر اصحابیله برلکده حضرت
 خالد اوزرینه هجوم ایدنلری اعدام ایتدیلر .

شو سطوت مهابت افزا فرس اردوسنه بیوک دهشت
 القا ایتسنی متعاقب دشمن هسکری هزیمت عظیمه ایله
 تارمار اولدیلر .

اولوقت فرس دولتمده ال بیوک رتبه یی حائز اولانلرک
 یوزر بیسک دینار قیمتلی بررتاج کیملری عادات رسمیه دن
 اولدیغندن هرمنک باشنده ده بویله بررتاج وارایدی . خالد
 بن الولید هرمنک اسلحه والسه سنی ودشمن اردوسنک
 میدان محاربه ده بر اقدقلری اموال واشیانک جاهه سنی
 بالاغتنام برخه سنی مظفریتی حاوی مکتوب ایله جانب
 خلافته ارسال وماعداسنی مجاهدین کرامه تقسیم ایتدی .
 بومحاربه ذات السلاسل تسمیه اولمشدر .

حضرت خالد بوندن صکره شمعی بصره شهرینک
بولندیغی محل جوارنده واقع جسرا اعظم دینلان موضعه
نزول ایدرک مثنی بن حارثه بنی تعقیب اعدایه و معقل بن
مقرنی (ایله) نام مدینه بنی تسخیره مامور ایشکله معقل بر
هجومده ایله بنی فتح ایتدی . مثنی دخی تعقیب اعدا صره .
سنده حصن المرأه بنی ضبط ایشدر .

ذکر اولنان حرکات عسکریه نک بدایتندن بروکرک
ارباب زراعتنه و کرک عمران بلادنه تعرض و قوعبولدی .
حضرت خالد عراق حواله سنه ورود ایلدیکی وقت
هرمز جانبندن فرس دولتنه سبق ایدن اشعار اوزرینه
کسری سر عسکر لرندن قارنی خالد ایله محاربه یه مأموراً
یوله چتارمش ایدی . قارن مدار نام محله یتش دکه
محاربه سابقه منزه ملرینک فرارلرینه تصادف ایلدی که
عسا کر ایرینه امر اسندن قباد و نوشجان بونلرک ایچلرنده
ایدیلر . قارن منزه ملری کندی عسا کر یله برلشدر و
ثنی دیمکله معروف نهر کنارینه نزول ایتدی . عسا کر
اسلامیه قارن ایله حرب ایچون دشمن اردوسنه قریب
یر محله کلر یله برابر محاربه یه باشلادیلر . نوشجان عاصمک ،
قباد عدی بن حاتمک قلمچیلرله مقتول اولوب فرس عسا کری
برهزیمت شدیدیه طو تلدیلر که نهرده عزیزقاً تلف اولاندلر دن

ماعدا او توزیک مقتولاری میدان محاربه ده قالدی . شو
 محاربه یه ده نهر مذ کوره نسبتله ئنی اطلاق ایلدیلر .
 هزیمت مذ کوره نك ایجاب ایلدیکی غیظ شدید
 کمرایی پك مضطرب ایلدیکندن ترتیب ایلدیکی فرقه
 عسکریه بی اندرزغر نام قوماندان رفاقتیله یوله چقاروب
 بهمن جادویه نام قوماندان ایله دیگر بر فرقه عظیمه ده
 متعاقباً کوندردی . اندر ولجه دینلان موقعه مجاهدین
 ایله حرباً مقتول و عسکری منہزم اولدیغی خبری بهمنه
 بالغ اولدوقده رفاقتنده کی فرقه بی جابان نامنده بر قوماندانه
 بالتودیع دو نجه یه قدر حرب ایتملری امرینی ویروب
 کندوسی استیذان ایچون مداینه عزیمت ایلدی .
 جابان عسکرله ولیس دینلان موقعه کیدرک بهمنک
 عودتنه انتظاراً اوراده اقامتی اختیار ایتش اولدیغی
 حالده سیف مسلول الهی قضاء بمرم کبی دشمنه قارشو
 کوردی . جابانک اردوسنده تهیه ایلدش اولان اطعمه
 نفیسه ایله فرس عسکری قارنلرینی طویورمق وبعده
 حرب ایتمک استدیله ایلده ده حضرت خالد بر ایچم صو
 بیله ایچمکه میدان ویرمکسزین قضاء ناکهانی کبی
 دشمن اردوسنه چاتوب محاربه کسب اشتداد و مجاهدین
 اسلام عسکر فرسی ضرب سیوف بسالتله بوزوب برباد

ایلدی . شو محاربه ده تلف اولان دشمن عسکری یتش
بیک راده زنده در .

بوندن صکره حضرت خالد امیشا بلده سنی ضبط
وتخریب ایدرک محاربات مذکورده جمع اولنان غنائمک
خسینی فتوحاتی حاوی بش-ارتنامه ایله بارگاه خلافت-ه
کوندردی .

خالد بن الولید رضی الله تعالی عنه حضرت تلی
امیشا بلده سنک تخریبی متعاقب اردوی همایونک احوال
واثق-النی فرات اوزرنده کی کی-لره بانجمیل کندولری
عس-کرله برأ حیره یه توجه بیوردیلر . حیره خارجنده
عسکرله مقابله یه حاضر بولنان مرزبان زازویه اوغلنی
بر از عس-کرله کوندروب نهرک صوبینی کسدکلرندن
کی-لر قاره ده قالمش اولدیغی حالد حضرت خالد
سواریلرله کیدرک بادقلا نام محلد-ه مرزبانک اوغلنی
ویاننده بولنانلری اولدردی .

بوارالق ممالک فرسده وقوع بولان اختلال اوزرینه
زازویه ایرانه عزیمت وخالد حضرت تلی عس-کرله
حیره بی محاصره ایلدی . محصورین شهری مح-افظه یه
مقتدر اوله میه جغنی اکلایوب استیمان ایتمکله یوزطقسان
بیک التون جزیه ویرمک اوزره عقد . صالحه ایلدی .

مجاهدیندن شریک فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
افندمزدن اهل اسلامک حیره بی فتح ایده جکنی ایشتمش
و عبدالمسیحک قزی کرامه بی کنج ایکن کوروب مزبوریه
میل ایش اولدیغندن حیره نك فتحنده کرامه نك کندوسنه
ویرلسنی نیاز ایتمله طرف نبویدن وعد بیورلمشیدی .
حیره الندوقده شریک وعد رسالتیناهی بی اثبات و کرامه بی
طلب ایلدی . بوماده اهل حیره یه پك اغر کلدیکندن
صرف نظر اولمسنی رجا ایتدیلر ایسه ده حضرت خالد
وعد پیغمبری بی البته یرینه کتوره جکنی بیان وقزی
طلبده اصرار بیوردی . کرامه کتوریلوب شریکه
تسلیم ایلدکن صکره بک درهم بدل ایله ینه باباسنه
تسلیم ایلمشدر . اشبو عبدالمسیح نوشروان زمانده
موبدانک رؤیاسنی تعبیر ایتدیرمک اوزره سطح کاهنه
کیدن عبدالمسیحدرکه چوق معمر اولمشدر .
حیره نك فتحندن صکره اطراف ونواحیسنده قبائلک
بیوکاری حضور خالده کله رك عرض انقیاد ایتدیلر .
حضرت خالد برطرفدن عسکر سوقیله بلاد فرسی
یغما ایتدیرمکه و دیگر طرفدن یااسلامی یاخود جزیه بی
قبول ایتک ایچون فرس پادشاهنه مکتوب تحریرینه
باشلادی .

مشار الیه حضرت تلرینک فرس پادشاهنه یازدیغی
مکتوبلر قوه اسلامیه نیک درجه علیاسنی کوسه تره جک
لسان عالی ایله یازلمشیدی که شه و مکتوبلرک بریسنده
« تکلیف موافقت ایتدیکنز حالده سنک حیاتی سودیککنز
قدر اولومه محبت ایدن عسکرلر اوزریکنزه کله جکدر »
دیو مندر جدر .

بوندن صکره انبار بلده سیله عین التمر قلعه سنک
فتحنه مباشرت اولندی .

انبار بلده سی بالمحاصره تضییقات شدیدیه التنه
الندقه محافظی بولنان شیرازد نقدر مالاری وارایسه
مجاهدینه ترک ایتک ویالکنز حیاتلری تأمین اولمقی شرطیله
بلده بی تسلیم ایلدی .

عین التمرده حربیه قیام ایدن سر عسکری
بهرامی حضرت خالد حین محاربه ده قوجا قلیوب دردست
ایتمکله فرس عسکری فرار واسلام عسکری قلعه یه
دخول ایله محافظه یه مأمور عساکر ایرانیه نیک چوغنی
اعدام ایتدیله . قلعه فتح ایلدی . بو محاربه ده حبشه
مهاجرلرندن عمرو بن رثاب وانصاردن نعمان بن بشیرک
باباسی بشیر بن سعد شهید اولمشلر درر . رضی الله عنهما .
عیاض بن غتم حضرت تلری طرف خلافتدن عسکرله

دومۃ الجندلہ کوندرا مشیدی • عین التمر قلعه سنک فتحی
 عقیندہ شام طرفلرندہ کی نصارانک نقض عہد ایلدکارینہ
 دائر عیاضدن خالدہ مکتوب ورود ایتکلہ حضرت
 خالد دومہیہ عزیمت ایلدی • اورادہ مقابلیہ قیام
 ایدنلرک برفرقہ سی حضرت خالدہ ودیکر فرقہ سی
 حضرت عیاضہ قارشو مغلوب ورئیسرلیہ عسکرلرینک
 چوغی مقتول اولوب قلعه ضبطایلہ مالدری اغتنام ایلدشدر •
 حضرت خالد براز وقت دومہدہ قالمش اولدیغی
 حالده عراق حوالیسندن انفکا کنی فرس دولتی فرصت اتخاذا
 ایلہ جزیرہ عربلرینی انبار ظرفلرینہ سوق ایلدیکی خبری
 النددہ سیرسریع ایلہ حیرہیہ عودت وشدید شدید
 محاربہ لرلہ اوحوالینک سکوننی اعادہیہ ہمت بیورمشدر •
 مشار ایلہ حضرتلرینک حوالی عراقیہ جہ اشتغالی
 برسندیہ بالغ اولدی •

وقایع { سنہ ۱۳ }

فتوح شام

ہجرت نبویہ نک (۱۲) نجی سنہ سی اوآخرندہ
 خلیفۃ کزین ابوبکر الصدیق رضی اللہ عنہ افندمن حج

شريفدن عودت بيوروب (۱۳) نجى سنه هجره
 دخولنده خالد بن سعيد رضى الله عنهى عسكرله شام
 حواليسنه مأمور تعيين بيورمش واو صرهده برالشام
 حواليسنده بولنان بهرا، سليح، كلب، غسان، لخم،
 جذام قبيله لرى روم ايمپراطورى هرقلك امريله اهل
 اسلام عليهنده تجمع ايلدكلى خبرى انمش اولديغندن
 خالد بن سعيد قبائل مذكوره يه طوغرى عزيمته بالمحاربه
 جمعيتلىرى طاغتش ايدى .

كيفيت حضور خلافته عرض اولندوقده در دست
 ترتيب اولان اردوى جديدك تجهيز وسوقى تسريع
 اولتمقده اولديغندن مسلكينه ثبات ومدافعه يه اقدام
 ايتتى ايچون خالد بن سعيد امر مخصوص كورندلدى .
 خالد عسكرله دها ايلرويه كندكده روم جنراللرندن
 ماهان رفاقتمده كى عسكره ملاقى اولمغله حرباً انلريده بوزدى .
 فقط اهل اسلامك غلبه لرى روم دولتى وهمه دوشوروب
 ايمپراطور او حواليده كى قوه عسكريه سنى خايل
 خايل تزيمده چاشمى واسلام عساكر موجوده سى ايسه
 مقابله يه كفايت ايدجك درجه ده اولماسى جهتيله
 قوتك سرعت تكثيرى ايچون خالد بن سعيد مقام على
 خلافتدن استمداد ايلدى . چير عسكريله دارالخلافه يه

کلیش اولان نوالکلاع و تهمه دن ، شکردن ، عماندن ،
بحریندن کلوب موجود بولانان عسکرله عکرمة بن ابی
جهل شام سفینه مأمور اولدیله .

عمرو بن العاص وفات نبویدن مقدم عمان حوالیسینه
کوندریله رک عودتده سعد هذیم و بنی عذره قبائلنه عامل
تعیین اولنه جنجی و عد بیورلمش ایدی . خلیفه حضر تلی
و عد نبوی بی انجاز ایچون عمروی او مأموریتنه تعیین ایله
برابر طویلایه جنجی عسکرله خالد بن سعیده معاوتنه
و فلسطینک فحننه مأمور ایدلدی . قضاعه قبیله سنه
مأمور ولید بن عقبه اردن حوالیسینه بالتعیین یزید بن
ابی سفیان و سهیل بن عمرو کی بعض اشراف دخی بر
فرقه عسکریه ریاستیله شام حوالیسینه مأمور ایدیلرک
کریک بونلرک و کریک خالد بن سعید رفاقتیله او حوالیده
بولانان عساکر اسلامیه نلک جله سنه ابو عبیده بن الجراح
رضی الله عنه حضر تلی امیر الجیش تعیین بیورلدی .

ذکر اولنان قوه امدادیله خالد بن سعیدک اردوسنه
تقرب ایتدکده خالد شام طرفنرنده کی روم عسکریله
محرابه یه استعجال کوستردی ایسه ده جنرال ماهان بر
جمعیت جسمیه ایله مدافعه و محافظه ایچون دمشقه عزیمت
ایتدی .

خالد بن سعید ذوالکلاع و عکرمه ایله ولیدک
 رفاقتلرنده کی عسا کر مسلمینی بالاستحباب دمشق قربنده کی
 مرج صفر [۱] نام موقعه نزول ایدرک یولاری سید
 و اوغلی سعیدی ایلرویه سوق ایلدی ایسه ده ماهان بر
 غلبه لکه قارشو کلوب سعیدی اولدردی . بونک
 اوزرینه خالد بن سعیدک یاننده اولان عسکر بوزیلوب
 عکرمه طاقنک ماعداسی مدینه قربنده کی ذوالمره
 دینلان محله قدر فرار ایلدیلر .

عکرمه بن ابی جهل ثبات ایله عسا کر اعدایه قارشو
 مدافعه و قوه موجوده سیله شامه قریب بر محلی اقامتگاه
 اتخاذ ایتدی .

بو اثناده شرحبیل بن حسننه عراقدن و افد اولوق
 اوزره حضور خلیفه یه کیش و محاربه ایچون خیلوجه
 کوکالی عسکری دخی طویلانشیدی . شرحبیل طرف
 خلافتدن ولیدک رینه اردن حوالیسنده کی عسکره امیر
 تعیین ایلدی . معاویه بن ابی سفیان قرنداشی یزیدک
 یاننه کوندریله رک خالد بن سعیدک مدینه یه عودت ایتسی
 ایچون امر ویرلدی .

ابو عبیده حضرتلرینک تحت ریاست و نظارتلرنده

[۱] صفر فانک تشدیدله سکر وزنده بر موقعدر .

تجمع ایدن عسا کر مسلمینک هر طاقی کندی رئیس لرینک
معیت لیه مأمور اولدقلری محله ره کتدی لر .

روم ایمپراطوری هر قل عسکرینی بالتمعیه حص
جاننده کیدرک عمر بلرله حرب ایچون او امر عمومی
نشر ایدی . وشقیقه نامنده بر قوماندان رفاقتیله طقسان
بیک عسکرلی حاوی بر جمعیت جسمیه بی عمرو بن العاصک
بولندیغی فلسطین حوالیسنه ، جورجی نامنده بر قوماندانی
بر فرقه عسکریه ایله یزید بن ابی سفیان ، دراقوس نام
قوماندان ایله بر اردو اردنده کی شرحبیل ، قیقلان نام
جنرال قومانداسیله التمش بیک عسکر دخی جایه ده
بولنان ابو عبیده بن الجراح حضراتی اوزر لرینه سوق
ایلدی .

بو اراق خلافت عظمی جانب عالیسندن ابو عبیده -
یه کلان مکتوب شریف اوزرینه عسا کر اسلامیه نک
بر ره جمعی لازم کلدیکندن بجه سی بر موک نام موقعه
طویلاندیلر . کافه موجودلری یکر می بر بیک نفر دن
عبارت ایدی . هر قل دخی عسا کر متفقه سنی جمع ایله
اردوی همایونه قریب بر محلی معسکر اتخاذا ایدی .
اهل اسلام بر طرفه وروم عسکرلی دیگر طرفه اردو -

لرینک اطرافند، خندق اعمالیله حربه فرصت کوزدهدیرک
اوچاه مدت بو حال اوزره یولو یزلرنده قالدیلر .

هرقلک جمع ایش او لدیغی عسکرک مقداری ایسه
ایکیوز قرق بیک نفره واروب عسا کر اسلامیه اکا
نسبتله پک از اولدیغندن ~~مصلحتک کسب ایش~~ اولدیغی
اهمیت ابو عبیده بن الجراح رضی الله عنه حضرتلری
طرفلرندن خلافت کبری جانب عالیسنه عرض اولندی .

تلقیب عالی رسالتیناهی ایله حاز لقب جلیل سیف
الله خالد بن الولید رضی الله تعالی عنه وارضاه حضرت -
تفرینک فنون حربیه و بسالتجه اقتدار طبیعی ایله یارادلمش
اولسی شام حوالیسندنه کی قوه عسکریه نک سر عسکر لکنه
تعییننی ایجاب ایلدیکندن عراق ایشلرینی تسیب ایده جکی
ذاته بالتفویض سریرعأشام حوالیسنه کیدرک سر عسکر لک
امور مهمه سنی دست بسالتنه المسی ایچون طرف اشرف
خلافتیناهییدن کندوسنه امر مخصوص کوندرلدی .

حضرت خالد در حال عراق ایشلرینی مثنی بن حارثه یه
حواله وشامه متوجهاً علی اختلاف الاقوال اون بیکه
قریب عسکرله حیره دن دومه یه ودومه دن قراقره عزیمت
ایلدی ایسه ده قراقرله شامده کی اردوی همایونک
بولندیغی موقعه کیده جک بول اوزرنده روم عسکری

بولندیغندن او یولدن کتسه دشمنله حربه طو تشفق و بناء
 علیه وصولی تاخر ایتمک لازم کلوب اردوی همایون
 مذکورک ایسه منتظر اولدیغی معاونتک تاخرنده
 محذور عظیم بولندیغی جهتله روم عسکرلرینک ارقه لرندن
 بلا مانع کیده جک بر یولک تحقیقنه تشبث ایتدی . بر
 طریق وار ایسه ده صودن خالی بر دن عبارت
 ومع مافیه تهلیکه دنده غیر سالم اولدیغنی بعض اصحاب
 معلومات خبر ویردیله . رافع بن عمر الطائی قراقردن
 بش قوناق اوتیه وارنجیه دکن یوللرده صو اولدیغندن
 طریق مزبور دن تک اتلینک بیله مروری مشکل ایکن
 جمعیت عسکریه نک امرارنده تهلیکه عظیمه ملحوظ
 اولدیغنی سویلدی .

حضرت خالد طریق مذکور دن عزیمتی اردوی
 همایونه سرعت وصوله وسیله کوردیکندن عزمنده
 ثبات ایله برابر هر بر سواری ایچه جکی مقدار صو قریبه
 و مظهر لرینه طولدر لرینی و حیوانات ایچون دخی ممکن
 اولدیغی مرتبه دوه لره صو تحمیل ایدیلرک عطشندن
 دوه لر جه شدت حاصل اولدقجه بعضیلرینک ذبح و حوله لر یله
 حیوانات موجوده اسقا ایدیلرک بو تدبیر ابله یوله دوام
 اولمسنی تنسیب و قراقردن حرکت ایلدیله . عوسج

دینلان بر اغاج یانسه قدر صو یوق ایدی . رافع بن عمیر
کنجلیکننده باباسی ایله تجارت ایچون کیدرکن اوراده بر
قیو کورمش و صکره لری قیو قپانوب اثر میدانده قالمشیدی
رافعك ارئه سیله اثر کورینان محل قازلدقده قیو میدانه
چقارق بر طائلی صو ظهور ایلدی . جله سی جناب
حقه تشکورو رافعه بیان ممنونیتله احتیاج لرینی ازاله ایتدیله .
اورادن سری نام محله کتدیله . محل مذکور رومله
تابع بهرا قبيله سیک منازلی ایدی . قبيله مذکور خلقنك
بعضیلری شرب خمر ایله مغنیلری

الاعلامانی قبیل جیش ابی بکر

لعل منایانا قریب ولاندیری [۱]

مطالعیه مصدر بر نظم ایله . تغنی ایده یورلر ایدی .
خالد بن الولید جضرتلری رفاقنلرنده کی مجاهدین ایله اجل
مبرم کی قبيله مذکور هبی باصوب عندالمحاربه مغنیلری
وقبيله دن یقه لدقترینی اولدردیله . قبيله رئیس حرقوص
بن نعمان بهرانی دخی مقتول اولدی .

اورادن ارك و تدمر طرفترینه کیدرک اشالینك طوع

[۱] مآلی . ای ساقی ابو بکرک عسکری کلردن اول بری بری

اردنجه بکا شراب صوکه ملحقوظدرکه اولومین دقلاشمشده درده بز
ینله میورز .

و موافقت لریله عقد مصالحه اولندی . و تدمر حوالیسنده کی
قریتین اھالیسی قتاله تصدی ایتدکارندن حرباً تار مار
و ماللری اغتنام ایلدی .

قریتیندن حوارینه کیدلدکده بالمحاربه غلبه و قصه
وارلدقده بطون قضاعه دن اوراده ساکن بنی مشجعه
ایله عقد مصالحه اولندی .

قصمدن ثنیه عزیمت اولنهرق رسول اکرم
افندمزك عقاب نام سیاه سنجانغی اوراده اچمقله مجاهدین
کرامک شوق و غیرت لری تجدد ایدوب ثنیه مذکوره اندن
صکره ثنیة العقاب نامیله شهرت و یردی .

بوندن صکره حضرت خالد حورانہ و اصل او اوب
اردوی همایون ایله مخابریه مباشرت و عبیده بن الجراح
حضرت لرینه شو مآلده بر مکتوب ارسال ایلدی .

« بو مأموریت بنم طلبم سـ بقت ایتمکسزین طرف
خلافتدن اعطا بیورلمش و امر خلیفه یه امتثالاً قبول
اولتمش ایسده سنک سیدالمسلین اولدیغک مصدق و هر
ایشده رأیکزه اتباع ایده جکم مقرر در » .

مکتوب مذکور ی عمر و بن الطفیل کوتوروب اعطا
و ابو عبیده قرائت ایتدکده بشـ سره و اقوال شریفه لرندہ

کراهته دائر ذره قدر بیلله اثر نمایان اولمقدن بشقه
 خلیفه نك رأینی کمال ممنونیتله تقدیر واستحسان ایتشدرد .
 او صروده طرف خلافتدن ابو عبیده حضرت تلبینه
 مالی آئیده محرر مکتوب عالی شرفورود ایلدی .
 « خالدك امیر الجیش تعیین اولنسی حربجه اولان
 فطانت و معلوماتنه مبنی اولوب سنك عند خلافتده
 شانك و حقکده کی اعتماد هر وقت عالی و مصدقده » .
 حضرت خالد عین التمره و اورادن مرج راهط
 جانبده عزیزمتله رومله منسوب غسان و بنی تغلب قبائلنی
 پایمال ایتدکنص کیره اردوی همایونه وصوله استیصال
 کوستررکن اعمال شامدن حورانه تابع بصری بلده سنده کی
 رومله مخالفته قیام ایلدکرندن برهجوم ایله بلده بی فتح
 و تسخیر ایلدی . بصرادن واقوصیه کیدرک اوراده کی
 عساکر مسلمینی بالاستحباب ربیع الاخرده یرموکه واصل
 اولمشدر .

اجنادین وقعه سی - حضرت خالد یرموکه بعد
 الوصول ابو عبیده حضرت تلبیله ملاقات و امور حربیه نك
 تسهیل و تمشیتنه مباشرت ایلدی .
 عمرو بن العاص فلسطین حوالیسندن غور نام محلده
 و روم عساکری هرقلک قرنداشی قومانداسیله جلق

دینلان موضعده ایدی . روملر اول اثناده اردولرینی
 رمله نك ارقه طرفنده واقع اجنادین صحراسنه نقل
 ایتدیلر . اجنادینده کی روم اردوسی طقسان بیک نفر
 موجودلی اولوب عمرو بن العاصک معیتنده کی عسکر
 ایسه اکا نسبتله بک از ایدی . شو عسکره معاونتک
 وجوبی تحقق ایتکله خالد بن الولید حضرتلری سائر
 امراء اسلامیه رفاقتلرنده کی فرقه لری کندی موجودیه
 برلشروب عمروه امداد ایچون یرموکدن حرکت و دشمن
 عسکرینک مقابلنده نثر لوای بسالتله حربه باشلادی .
 دشمن مقابله ده هر نقدر غیرت کوستردی ایسه ده
 مجاهدین کرام سیل هائل و ابرو ابل کبی روملرک اردوسی
 استیصالده شدت کوستردیلر . شهدای مسلمینک مقداری
 اوچبیک نفره بالغ اولمق سزین روملرک اللی بیک نفری
 خاک هلاکه یاتیرلدی .

مجاهدین اسلامک هر بریسی اوکوز سوریلرینه
 کیرمش برر ارسلان کبی دشمن اردوسنک ایچنده طرف
 طرف ارائه صولت و اعلاء کلمه الله اغورنده شهادتی
 حیاته ترجیح ایله اظهار جلالت و بسالتله اعدایه قارشو
 اشاعه ایلدک لری مهابت و دهشت روملرک اللرنده سلاح
 طومغه اقتدار بر اقدیقندن جمله سی منہزم و پریشان
 اولدیلر .

شو محاربه جادی الاخره نك طهوزنجی كونده واقع
 اولوب يوم مذکور ابوبكر الصديق رضی الله عنه
 افندمزنك وفاتندن اون اوچ كون مقدم ایلی . خالد بن
 الوليدك یازدیغی بشارتنامه بی عبدالرحمن بن حیر مدینه یه
 کوتوروب تقدیم ایلی . ایسه ده عبدالرحمنك وصولی
 حضرت خلیفه نك حالت احتضارده اولدیغی بر وقته
 مصادف اولقله خلیفه ذیشان بشارتی الدقندن و جناب
 حقه عرض شکران ایتدکن صکره هجرت نبویه نك
 اون اوچنجی سنه سی جادی الاخره سنك یکرهی ایکنجی
 کونی عارم روضه جنان اولدی . رضی الله تعالی عنه .

ابوبكر الصديق حضرتلرینك وفاتی

خلیفه مشارالیه حضرتلرینه بر کون بر شخص
 طرفندن بولاماج دینلان طمام اهدا اولندیغندن ذات
 عالیله اطباء مشهوره عربدن حرث بن کله برلکنده
 اوله رق اکل ایده یورلرایلی . حرث « یا خلیفه رسول
 الله والله شو طعامده سم حس ایده یورم الکی چک »
 دیمکله النی چکمش و برسنه صکره سمک تاثیرندن ایکیسیده

وفات ایتش اولدیغنی تاریخ الخمیس صاحبی ابن شهابدن
روایت ایده یور .

مع مافیہ خلیفہ ذیشان رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت تلی
وفات پیغمبریدن صکره استتزام ایش اولدیغنی اسف
و کدری هیچ بر صورتله ازاله ایده میوب جسم شریفلرینه
کوندن کونه ضعف غلبه ایده یور ایدی . اون اوچ سنه
هجریه سی جادی الاخره سنک یکرهی ایکنجی جمعه کونی
وقت عشاءده عزم کاشنمراى بقا بیوردیلر .
صوک تکلملری (رب توفی مسلماً و الحقنی بالصالحین)
ایدی . عمر شریفلری التمش ایکی سنه التی آی و مدت
خلافتلری ایکی سنه ایکی آی اون کوندر .

مرض موتلرنده جسد مبارکلرینی زوجه سی اسما
بنت عمیس غسل ایتسنی و قبر نبونیک جنبنده دفن اولمسنی
وصیت ایتکله وصیتلری اجرا اولندی . نمازینی عمر بن
الخطاب حضرت تلی قلدرمش و نجل عالیلری عبدالرحمن
و عمر بن الخطاب و عثمان بن عفان و طلحه بن عبدالله
رضی الله عنهم حضراتی قبره ایندرمشلردر . وفاتلرنده
مدینه خلقی بیننده حاصل اولان یأس و ماتم بکای عمومی
موجب اولوب حضرت پیغمبرک وفاتده عمومه عارض
اولمش اولان حزن و اسف تجدد ایلدی .

خليفة، مشار اليه حضرت تاريناك والد ماجد لري ابو
قحافه بن عامر بن عمرو بن كعب بن سعد بن تيم بن
مره در . نسب عاليلري نسب مسعود نبوي ايله مره ده
بر لشير .

جسم عاليلري نحيف، لون شريف لري بياض، عارض لري
خفيف، كوز لري چقور، جبهه لري يومري ايدي .
احكام شريعت و علم انساب عربيه ماهر و هر در لو
مكارم اخلاقي جامع، عادل، عفيف، سخى، مكرم، شجاع
ايدي . اموالى دين مابين اغورنده صرف ايتشدرد .

زمان خلافت لرنده طرف طرف اچلان ابواب اختلالى
نوجه له سده موفق اولديغى و تدابير و اقدامات علميالري به
شان و شوكت اسلام دنيانك اك قوتلى دولتلري اولان
روم و فرس دولتلرينك بلاد و ممالكنى نصورت له لرزه ناك
دهشت ايلديكى بالاده تفصيل اولندي .

مدت خلافت لرنده حضرت عمر قاضى و عثمان بن عفان
وزيد بن ثابت كاتب لري ايديلر . عامل لري مكه ده عتاب بن
اسيد، طائف ده عثمان بن ابى العاص، صنعاده مهاجر بن
ابى اميه، حضر موده لبيد بن زياد، زبيده ابو موسى
الاشعري، جنده ده معاذ بن جبل، بحر ينده علاء الحضرمي
ايدي .

والد ماجد لری ابو قحافه مکہ مکرمہ دہ ساکن ایدی .
 خلیفہ کزین حضرت لری نیک و فائز نندن الی آی و بر قاچ
 کون صکره طقسان ایدی یاشنده اولدقلری حالده وفات
 ایلدی . رضوان الله علیهم اجمعین .

باب عالی حاده سنده کبرفور افندیگ ۴۴ نومرولی «عصر»

کتابخانه می حسابنه طبع اولن ان کتابلردن بعضلرینک اسمایی در

غروش	مفصل	غروش
۲	قواعد ویسی باشا	۵۰
۵	بوده بولنتون	۷
۵	آفاقه بر نظر یاخودن و آل عشق	۱۰ و ۱۰
۵	مکمل انشا	۱۵
۱۰ و ۱۰	مبایء حکمت ادبیه	۲۵
۳	حیرت اوصای روایات	۲۷
۶	مباحث متنوعه	۵
۴	دهشت	۴
۲	پرمتورمه نیک حساباتی	۳
۳۰	پارس فاجعه لر می	۳
۴	اطهده سو یاد کلرم	۳
۵	اوقو یاز	۱۰ و ۱۰
۱	مجموعه متفرقه	۳۰
۷	قصرمان قرن	۸
۲	ترجمه لر م	۱۵
۲	جمال اجال یاخود اصول فارسی	۳
۵	میرابو و صوفی	۴
۳	لطائف فقرات	۴
۱۰	علم حساب مقدمه الا کتاب	۳
۳	فن اداره ملکیه	۴
۶	شعله ۳ عدد	۵
۲	مفتاح البدایع	۵
۲	تنبلیک	۳
۲	یادماضی	۸
	مرات العبر	۵
	تاریخ عمومی جلد ۵	۵۰
	اندلس تاریخی ۱ جلد	۷
	سحر سراجی باره	۱۰ و ۱۰
	رهنمای غرامین	۱۵
	شفق	۱۰ عدد
	کلشن	۲۷ عدد
	جناساتیک	۵
	ترقی	۴
	جبله	۳
	وهوس	۳
	قواعد کلیه شرحی	۳
	وصایای صحیه	۱۰ و ۱۰
	بانچه	۳۰
	مفصل جغرافیا عثمانی	۸
	برسر سری	۱۵
	اسلان آوجیلر می	۳
	بولنتون	۴
	مجموعه مکالمه فرانسه ترجمه	۴
	عبرت یاخود طالع علی قالمایا	۳
	ماهیت عشق	۴
	شفقت والدیه	۵
	اسرار قارماصون	۵
	مجموعه مفیده	۳
	قبودان قابل	۸

بالاده محرر کتابلره طهرمدن وقوعه بولمده حق سه پاراشلر ایچون بدلاتی نقدا و یا بوسسته بولی اوله رقی کوندر لیدکده بوسسته اجرتی اخذ اولنمقترین محللرینه سرعت ممکنه ایله ارسال اولنور . مذکور کتبخانهده ترکیبه طبع اولن ان هر نوع کتب عتیقه وجدیده موجود اولنوب اهون فیاتله صانیقده در

مِزَانُ الْعَيْنِ

﴿ فصل تاریخ عمومی ﴾

مؤلفی

دیار بکرلی سمید پاشا

التبجی جلد

صاحب و ناشری

عصر کتبخانه سی صاحبی کرکور

معارف نظارت جلیله سنک رخصتبله

النبی الم

(قریبت و قضا) مطبعه - باب عالی جاده سنده نومرو ۲۵

۱۳۰۵

مِزَانُ الْعَبْرِ

مفصل تاریخ عمومی

مؤلفی

دیار بکرلی سعید پاشا

التنجی جلد

صاحب و ناشری

عصر کتبخانه سی صاحبی کرکور

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه

مِزَانُ الْعَبْرِ

(قُرْبَتٌ وَقَصَبَارٌ) مطبعہ - باب عالی خادہ سندہ نومبر ۲۵

۱۳۰۵

ایکنجی فصل

حضرت عمر الفاروق رضی اللہ عنہک خلافتی و ترتیب
سنین ہجریہ او زرہ زمان خلافتی وقایعی
(۲۲ جادی الثانیہ ۱۳ - ۲۶ ذی الحجہ ۲۳)

بقیہ وقایع (سنہ ۱۳)

خلافت عمر - عزل خالد - وقعة یرموک - فتح دمشق
وبلاد یسائرہ - احوال عراق

خلیفہ کزین ابوبکر الصدیق رضی اللہ عنہ افندمن
محتضر اولدقلزنده امر خلافتی باعہد نامہ شریف عمر بن
الخطاب رضی اللہ عنہ حضرت تلیزینہ تفویض بیوردیلر .
حضرت عمر (۱۳) سنہ ہجریہ سی جادی الثانیہ سنک
یکرمی ایکنجی کونی مسند جلیل خلافتی بالثشریف منبرہ
صعودایله یاننده ضعیف ایله قوینک فرقی اولدیغنی برخطبہ
عادلانہ ایله اعلان بیوردی .

عزل خالد بن الولید - خلیفہ مشارالیه حضرت تلی
خالد بن الولیدک شام امارت عسکریہ سندن عزلنی اجرآتہ

مقدمه اتخاذ بیورمشلردر . بناءً علیه ابو عبیده بن الجراح
 حضر تلبینه یازدیغی مکتوبده مالک بن نویره بی مسلم ایکن
 اولدردیکنی خالد اعتراف ایدر ایسه سر عسکر لیکده قالمسی
 وایتمز ایسه طوغری بی کتم ایدنک امارت عسکر یه سی
 جائز اولدیغندن سر عسکر لیک کندی بداداره سنه المسی
 اراده بیورلدی . ابو عبیده امر خلیفه بی تبلیغ ایلدکده خالد
 (سماعاً و طاعة) دهرک عزلنی قبول ایتمشدر .

وقعه یرموک - اجنادین مظفر یقندن صکره عساکر
 مسلمین یرموک حوالیسندنه طوپلانوب امپراطور هرقل دخی
 قوه عسکر یه سنی ایکیوز قرق بیک نفره ابلاغ ایله سوق ایتمش
 وعساکر اسلامیه قرق التی بیک نفر دن عبارت بولنمشیدی .
 مجاهدین مشار الیهم ایچنده بیک قدر اصحاب کرام موجود
 ایدی . شو موجودک یوز نفری اهل بدر دن ایدی .

یرموک وقعه سنک بدایتی جادی الثانیه او اخرنده
 و محاربه رجب اوائلنده اولدیغندن محاربه یه باشلانجه یه
 قدر اردوی اسلام تبدل خلافته دائر معلومات اله مامشیدی
 خالد بن الولید حضر تلمری مجاهدین اسلامی الایلره تفریق
 وهر الابی بیکر نفر اولق اوزره ترتیب ایلدی . امپراطور
 رک سوق ایتمش اولدیغی اردو ایچنده کی پاپاسلر نطققرله
 روملری اهل اسلام علیهنده حربه تشویق ایده بیورلدی .

او اراق اسلام اردوی همایوننده امارت عسکریه دن
طولایی بعض مرتبه اختلاف نمایان اولدی . خالد بن
الولید رضی الله عنه مجاهدینه خطاباً

« یامعشر مسلمین دنیا بینکزه تفرقه دوشوره یور .
خلیفه ایسه سزی بر بیکزه حسن معاهده بولمقی اوزره
کوندره مشدر . سزک شو حالکز اهل اسلامی صاردش
اولان حالردن اشد و اعدایه امداد کلمکدن انفعدر .
جناب حق ایچیکزدن هانکی بر بیکزی امارتله افرادیورسه
دیگرلرینه عندالهیده و خلیفه عندنده تقیصه کلز . کوره .
یورسکزه دشمن عزم قوی ایله حربه حاضر لشمدر . بو .
کون بزانتزی بوزوبده خندقلرینه دوندر دیکمز حالده بوندن
صکره هر وقت دشمنلرمزی مغلوب کوره جکز . اکر
انلر بزی بوزارلر ایسه اندن صکره ارتق فلاح یوزی
کورمیه جکز . عسکر امارتی وارسون المدن الله تداول
ایتسونده بو کون بر بیکز یارین دیکر بیکز امیر اولیکز . بز
شمدی تفرقه بی موجب حاللری براقلمده بالاتفاق اعدایه
غلبه ایتکله چالیشلم »

دیور خطبه مؤثره او قودی . امر اعلی العموم حضرت
خالده اطاعت کو ستر دیلر .

اردوی اسلامک قابنده ابو عبیده بن الجراح و صاغ

جناحندہ عمر و بن العاص ایلہ شرحبیل بن حسنہ و وصول
 جناحندہ یزید بن ابی سفیان امر ریاستہ مأمور اولوب
 الایلرک ہر برسی امیر لری معینندہ موجود اولدیغی خالدہ
 میدان محاربہ دہ دشمنہ قارشو صف باغلا دیلر . عبداللہ بن
 مسعود قوہ احتیاطیہ اوزرنده ایدی . ابوسفیان بن حرب
 اردو قاضیسی اولمغله شجاعان مجاہدینی خاقل خاقل حربہ
 تشویق ایتمکده و بونترک جہلہ سی سیف صاقل الہی خاقل
 بن الولید حضرتلرینک امر و ریاستلری التندہ ایدی .
 حضرت خالد دشمنہ اوق اتمغہ باشلاملری ایچون
 طلیعہ دہ بولنان عکرمہ بن ابی جہل و قعقاع بن عمروہ
 امر و یردی . مشارالیمہا حضرتاتی رفاقتلرنده کی الایلرلہ
 حربہ مباشرت ایتملرینہ مقابل اعدا الایلری اوقلری یغهور
 کبی یاغدرمغہ باشلا دیلر . مجاہدین کرام طرفلرندن مقابلہ
 شدیدہ کوسترلدی . حربک اشنا ی اشتدادندہ مدینہ منورہ دن
 اردوی اسلامہ ورود ایدن محمد بن زنیم ابو عبیدہ و خاقل
 رضی اللہ عنہما حضرتلرینہ ابوبکر الصدیق حضرتلر .
 ینک وفاتنی و خلیفہ جدید حضرت عمر خاقل بن الولیدی
 عزل ایلہ ابو عبیدہ بی امیر عسکر تعیین بیوردیغنی افادہ
 و تبلیغ ایلدی . محاربہ نک جریانی صرہ سندنہ شو خبرک
 شیوعنی تجویز ایده مدکارندن کتم ایلہ برابر ینہ حربہ
 دوام اولندی .

بوصروده روم جنرالان رندن یورغوس دشمن اردو-
سندن ایریلوب حضرت خالدك یانه بالورود دین مبین
اسلامی قبول ایتمکله شهید اولنجیه قدر مجاهدین کرام
ایله برلکده روملرله حرب ایلمدی.

مخاربه کتدیچکه شدتلندی. روملرک قوه عسکریه سی
ایسه اهل اسلامک بش مثلی راده سنده ایدی. دشمن
اردوسی برظلمتکاهه معادل وایکی اردونک مصادمه سنده
جمعیت اعدایه جاهه ایله صفلرینی یاروب برطرفدن دیکر
طرفه مرور ایدن مجاهدین مفرزه لری او ظلمتکاهه اره لرنده
صاعقه آتشفشان کی جائل ایدی.

مهاجرات خوزریزانه اثناسنده شدتلی برفورظمنک
قومسال اراضیدن قالدردیغی غبار عظیم کی روملردن بر
جمعیت بر هجوم دهشانه ایله جمعیتربنه نسبتنه اقل اولان
برفرقه اسلامیه بی یرلرندن اوینادوب حضرت خالدك
چادرینه طوغری یوریدیلر. لکن غیرت دیانت و شوق
حیت هر بریسنک اوزرنده بر زره آهنین کی اردوی
اسلامده کی افرادی امید مظفریتنه تأمین ایتمش اولدیغندن
غزاتک هر فردی اعدایه قارشو بر فدایی شکلنی المشیدی.
امراء عسکریه دن عکرمه بن ابی جهل و عیسی حرث بن
هشام و ضرار بن الازور درتیوز نقر و جوه مسلمین ایله

خالد بن الولیدك چادرینی محافظه یه اقدام و جمله سی مجروح
 اولنجیه یه قدر مدافعه یه دوام ایلدیلر . وجوه مشار الیه
 بعضیلری وروملردن ایریلوب اهددا ایلدیکی انفا بیان
 اولنان یورغوس اوارالق شهید اولمشلردر . رضی الله
 عنهم .

حضرت خالدك چادری اطرافنده کی فدایلرک غیرتی
 تفرقه سابقه یه تصادف ایدن غزاتی مقناطیس کی موقع
 محاربه یه جذب ایدرک غزاة مشار الیه روملری خیول بسالته
 پایمال ایتدیره جک درجه ده عزم قوی التزام و بر قوری اورمانه
 اصابت ایدن حریق هائل مثالی دشمن اردوسنه هجوم
 ایلدکلرندن عسا کر اعدا ثبات ایده میوب یوزلرینی کیرویه
 چویردیلر . بو کارزار اثنا سنده حضرت خالد غزاتک بر
 قسمنی بالاستحباب دشمن سواریلرله پیاده لرینک ارالرینه
 کیردی . سواریلر روم پیاده لرینی چکینه رک فرار ایتمکله
 عسکر اسلام سواریلری تعقیب و پیاده لری پایمال ایتمکله
 باشلادیلر . و تفرقه عظیمه یه مصادف اولان روم اردوسی
 یکدیگرینک یوزینه بیلله باغغه وقت بوله میوب تلاش
 وده شتله تار مار اولدقنرندن مجاهدین اسلام کوزلرینه ایلشن
 روملری قلیچدن کچیردیلر . میدان کارزارده اجل مبرم
 کی ایادی سطوتله اعدایی تشکیل ایدن غازیله سکان عالم

بالأماشالله والسنة مظفریت طرف طرف بارك الله ديه رك
غلبه اهل اسلامه قادی . شو و محاربه ده خاك هلاكه
سریلان روم عسكركمك مقداری سلكمان بیک نفری
پكمشدر .

عكرمه بن ابی جهل و اوغلی عمرو، سعیدك اوغلاری
عمرو و ابان، هشام بن عاص، هبار بن سفیان، طفیل بن عمرو،
خالد بن سعید حضراتی محاربه مذکورده شهید اولوب
شهدای اسلامك مجموعی اوج بیک نفر راده لرنده در . اثنای
حربده ابوسفیانك برکوزی اوق اصابتیله معطل اولدی .
رضوان الله علیهم اجمعین

فتح دمشق و بلاد سائرہ

حضرت عمر رضی الله عنه خالد بن الولیدی عزل
ایله ابو عبیده بن الجراحی شام سر عسکر لیکنه تعیین بیوردقدن
صکره سر عسکر مشارایه حصر تیرینه اصدار بیوردققری
دیگر مکتوب شریفده فتوحانه دمشقدن بدأ اولنمی و بعده
فحل نام محلك فتحیله خالدی رفاقنه الوب حص فتحنه
عزیمت ایلمسی امر بیورلمش اولدیغندن ابو عبیده فحلی
محاصره ایچون برقوه عسکریه اقامه ایلدکن صکره خالد
ایله برلکده عزیمت و شهر دمشق محاصره ایلدیلر .

حضرت ابی عبیدہ دمشقی بر طرفندہ و خالد بن الولید
 حضرت تلری دیگر طرفندہ محاصرہ بی تشدید ایدوب امر محاربا
 صرہ یتش کونہ رسیدہ اولدی . برولادت مادہ سندن
 طولایی درون شہردہ بر ضیافت عمومیہ ترتیب اولند جغنی
 و محافظین قبولردہ نوبتجی اقامہ سیلہ علی العموم اوضیافتدہ
 بولند جقلرینی حضرت خالد جاسوس واسطہ سیلہ استخبار
 ایلدیکندن بعد المغرب اورطہ لغی قراکلق باصدقدہ
 معیتندہ کی عسکرہ «سور اوزرندن تکبیر صداسنی الدیغکز
 کبی قیو طرفندہ طوغری یوریکز» امرینی ویردکدن عسکرہ
 تہیہ ایتش اولدیغی اپدن زردبان و کندلری استصحاب
 و سورک بر مناسب جهتدن اوزرینہ صعود ایلدی .
 کندلری شرفلرک ایکیسنہ باغلابوب اشاغی صارقتدیغندن
 قعقاع بن عمرو و مذکور بن عدی ایله برطاقم عسکرک
 کیسی زردبان و کیسی کندلرلہ سورک اوزرینہ چقمدیلر .
 حضرت خالد سورک اوزرندہ کی مجاہدین ایله برلکدہ
 براغزدن (الله اکبر الله اکبر) صدالزینی اظہار ایتلریلہ
 برابر سورک اوستندہ کی غزاة ایچرودن و طشرہدہ کی
 مجاہدین خارجدن دروازہ شہرہ طوغری یوریوب
 حضرت خالد ایله رفقاسی قیونک ایچ طرفندہ کی نوبتجیلری
 بالاعدام قیوی قتح ایله تکبیر صداسی اوزرینہ طیش
 طرفدہ مجتمع اسلام عسکرینی شہرہ ادخال ایلدیلر .

شهره کیرن غزاتک کوکره مش ارسلانلر کبی اشاعه
ایلدکاری ولوله لر وقعه دن بیخبر اولان اهانیک زهره لرینی
چاک ایدوب بر طرفدن راست کلان روملرک سیوف
مجاهدینه طعمه اولسی و دیگر طرفدن اهانیک غریو
و فریادی او کچه بی لیله محشر دن بر نمونه دوندردی .
روملر نه بلایه اوغرادقترینی بیله میوب در حال چاره تدارکنه
باقیرلر ایسه ایچلرنده طریق سلاهی بوله جق کسه قالمیه جغنی
تیقن ایلدکارندن وقت کچیر مکسزین شهرک دیگر طرفنده کی
قپوبی اچوب او جهته ده بولنان ابو عبیده حضر تترینی
صلحاً عساکر اسلام ایله برابر شهره ادخال ایتدیلر .
خالد بن الولید حضر تترینک شو معاملاتنه ابو عبیده
حضر تترینک وقوفی بوغیدی . کندیوسی بر طرفدن
عسکرله بطریق المصالحه بلده نک اورطه سنه طوغری
یوریمکده و خالد او بر طرفدن محاربه ایله روملری چکنیه
چکنیه ایلرولمکده ایدی . بریسی مصالح و دیگری محارب
اولان ایکی فرقه مجاهدین یکدیگرندن بیخبر اولدقترینی
حالده وسط شهرده قارشو قارشویه کلدیلر . ابو عبیده
و خالد بن الولید حضر تلمی دخی بر بریله ملاقات ایلدکارندن
حضر ت خالد رفاقنده کی عسکرلرده حربی ترک امرینی
اعطا و ایکیسی برلکده شهری ضبط ایله امر مصالحه
و محافظه بی اکیال ایلدیلر .

کیفیت مرکز خلافتہ عرض اولندقدہ حوالی شامیہ جہ
متصور اولان فتوحاتک ال بیوکی برطرف اولمقدن ناشی
فتح دمشق مقصدیلہ بقدم حوالی عراقیہ دن جلب اولمش
اولان عسکرک ہاشم بن عتبہ یہ ترفیقاً حوالی عراقیہ
فتوحاتہ مأمور سعد بن ابی وقاص معیتہ ارسالی امر
بیورلدی .

دمشق فتحندن صکرہ ابو عبیدہ حضرتلری یزید
بن ابی سفیان اورادہ استخلاف ایلہ کندوسی فتحہ عزیمت
ایلدی . حین عزیمتہ خالد بن الولیدی مقدمہ اولمق
اوزرہ کوندروب شرحبیل بن حسنہ بی حضرت خالدک
معیتہ ویرمش وائلولر اوزرینہ ضرار بن الازور،
پیادہلر اوزرینہ عیاض بن غنم مأمور ایلمشدی . فحل
اھالیسی اورابی ترک ایلہ بیسانہ چکلمش اولدقلری
کورلدکده شرحبیل عسکرلہ بیسانہ طوغری کندی
ایسده کنندی معیتده کی اردوایلہ روملر ارالزنده صولر
و بطاقلقر اولمغله شو عارضہ تلاق طرفینہ حائل ومانع
اولدینندن مرورایده میوب طریق سهولت اراتق اوزرہ
اولدیغی یرده اقامت وکیفیتی مقام خلافتہ عرض ایلدی .
عسا کر مسلمینک اورادہ قالملری روملری مغرور ایلدیکندن
جنرال سقلار بر قوہ جسمیہ ایلہ بغتہ عسا کر اسلام

اوزرینه هجوم کوستروب اخشامدن صباحه و صباحدن
 اخشامه قدر میانه طرفینده قتل شدید جریان ایتدی .
 ایکنجی کیجه اورطداغی ظلمت بورید کده هر طرف بولندقلری
 محله متوقف و روملر مصادف اولدقلری مشکلاتدن متخیر
 ایکن مجاهدین کرام دشمنلر اوزرلرینه هجوم شدید کوستردیلر .
 و عساکر اعدا مقاومت ایده میهرک شاشقین بر حال ایله
 طاغیلوب فله قدر فرار ایتمکله جنود مسلمان بالتعقیب
 یقه لدقلرینی قتل ایله فحلی دخی استیلا و اموال و اشیارینی
 اغتنام ایلدیلر . شو محاربه ده روملرک مقتولاری سکسان
 بیکه بالغ اولمش و اصحاب کرامدن سائب بن حارث
 السهمی رضی الله عنه محاربه مذکورده شهید اولاندن
 معدود بولنمشدر .

بوندن صکره حضرت ابی عبیده و خالد رفاقتمزنده کی
 عسکرله حص اوزرینه کتدیلر .

سر عسکر مسلمان ابو عبیده حضرت تلرینک شامه عامل
 تعیین بیورمش اولدیغی یزید بن ابی سفیان برادری معاویه
 رفاقتمده اولدیغی حالده ابو عبیده نك فله عزیمتنی متعاقب
 عسکرله کیدرک سواحل شامیه ده واقع صیدا، غزنه ،
 جیل، بیروت ش-هرلرینی فتح و تسخیر ایتمش و ابو عبیده
 فحلی ضبط ایتدکدن صکره عسکرله حصه توجه ایلدیکی

اثناہ شرحبیل بن حسنہ بن یسناک فتحہ مأمور ایتمکله
 مشـازالیہ براز عسـکرله کتدکده اهالی قتله تصدی
 ایلدکارندن خلیجہ تافات ویردکن صکره صلحه ارائه
 روی رضا و یسنایده اهل اسلامه تسلیم واعطا ایلدیلر .
 سر عسکر مشارالیہ رضی اللہ عنہ حضرت نوری ینہ
 اورالق ابو الاعوری طبریہ نک فتحہ مأمور تعین یوردیغندن
 جنود مسلمینک جابجا قازاندق نوری غلبه دهشت انداز بلاد
 شام اولدله طبریہ اهانسی ارتق مخالفته مقتدر اوله میوب
 مدینه لرینی صلحاً ابو الاعوره تسلیم ایتملردر .

بعض مورخین فحاک فتحی (۱۳) ذی القعدہ سنده
 و دمشق فتحی (۱۴) رجبده و یرموک وقعہ سنی (۱۵)
 سنده سنده یازمش ایسدهه وقعہ یرموکده تبدل خلافت
 خبرینک ورودی اکثریت اقوال ایله ثابت اولدیغنه
 و مورخینک چوغی بالاده یازدیغمز ترتیب اوزره تأسیس
 روایت ایلدکارینه نظراً بزم کوستردیکمز ترتیب روایات
 سائرہ مر جحدردر .

احوال عراق

قسم سابقده بیان اولدیغی اوزره خالد بن الولید
 عراق حوالیسنده ایکن حضرت ابی بکر الصدیق رضی

الله عنه افندمن طرفنندن شام سرعسكر ليكنه مأمور
 ايديله رك سرعت عزيمته دائر امر اعطا اولندقدن و خالد
 عسكرك بر نصفنى استخلاف ايلديكي مثنى بن حارثه
 رفاقنده ترك ايله ديكر نصفنى برابر الوب او حواليدن
 چقدقدن صكره فرس حكومتى هرمن نام قوماندان معيتيله
 حيره اوزرينه برقوه عسكريه كوندردى . طرفين عدوة
 الضراء نام محله تلاقى ايله پك شدتلى مقاتله ايلديلى .
 غزاة اسلامك راكب اولدقلى اتتر فيل ايله مألوف
 اولدقلى نندن فرس عسكرى ايجنده كى بر فيل اتلى اور كوتمكده
 و بناء عليه سواريلك تعبيه سى اجرا اولنه ماقدنه ايدى .
 مثنى بالذات ايلروليوب فيلى قليج ايله اولدردى . جنود
 مسلين كمال اقدام و بسالتله دشمن اردوسنك تنكيلنه غيرت
 ايتديلى . دشمن عسكرى مقاومتدن عاجز قالمقله طريق
 فراره عطف وجوه استجمال و شجيمان اسلام اعداى
 قهر و شدتله پايمال ايلدى . سواد عراقك فرس دولته
 حائد اولان بر قسمى اهل اسلامك ايدى استيلا رنده قالدى .
 غزاة كرامك دائرة تسخير و استيلاى توسيعدن خالى
 اوليه جقلى رينى فرس دولتى اكلامقله محافظه بلاد و ممالك
 چاره سنى ارايوب بلاد فرس دن عساكر مسلمينى اخراج
 ايتمكى التزام و قوه جسميه جمع و تكثيرينه اهتمام ايلديكى

مثنی بن حارثه حضرت تیرینک مجموعی اولدوقده کیفیت
 بالذات جانب جلیل خلافته عرض ایتک اوزره بشیر
 بن خصاصه یی برینه توکیل و مدینه منوره یه عزیمت
 ایلدی . مدینه یه و صولی خلیفه کزین صدیق اکبر
 افندمک اخر عمر لرینه مصادف ایدی . خلیفه مشارالیه
 حضرت تیری مثنی یه معاونت تامه نک و خوب اجراسنی عمر
 بن الخطاب حضرت تیرینه و صیت بیوردوقدن صکره
 کاشمیرای بقایه عزیمت بیوردیلر .

حضرت عمر شریف ساز مقام خلافت اولدوقده مثنی
 ایله حوالی عراقیه کتک اوزره راست کلانی تشویق
 و امر جهاده ترغیب ایده یور ایدی . اثنای تشویقده
 « ای معشر مسلمین حجاز الیکزده بر مرعادن عبارتدر .
 اهل حجاز او مرعی اوزرنده بوندن بشقه صورتله کسب
 قوت ایده من . هانی مهاجرین . ای مهاجرین جناب
 حقه کتاب کریمنده تورث ایده چککیزی سیزه و عید
 ایلدیکی رلره طوغری یوریکز . (لیظه ره علی الدین کله)
 مدلول عالیسی اوزره حق تعالی حضرت تیری دین مبینی
 اظهار و دینه یاردم ایدنی اغراز ایدیجیدر . اللهمک صالح
 قوللری زده در » سویلدکنرنده مشهور مختارک باباسی
 ابو عبید الثقفی رضی الله عنه میدانه چتوب « ایشته

بررسی بنم « دیمسنی متعاقب سعد بن عبید الانصاری
و بعده سلیط بن قیس رضی الله عنهما عراق سفرینه
رغبت کوستردیلر • خلیفه اکرم حضرت تری - رغبتده
سبقتی جهتیه - ابو عبیدالثقفی بی عراق امارت عسکریه منه
تعیین بیوردی •

خلیفه ذیشان امیر مش-ار الیه وصایایه باش-ایوب
« یا ابا عبید سنکله برابر بولنان اصحاب کرامک سوزلرینی
دکله • انلردن ایده جکک استفاده دن طولای بی تشکر ایت •
ایشنده سرعت ایتمه • تأنی اختیار ایله • زیرا مأمور
اولدیغک مصلحت محاربه ایشیدر • حرب تأنی و تأخر
اختیار ایله یولنه کیرر • بن سلیطی عراق امارت عسکریه منه
تعیین ایدر ایدم • لیکن سرعته مائل اولدیغنی بیلدیکم
ایچون تعیین ایتدم • حربده سرعت ایسه ضایعاتی انتاج
ایدر « بیوردیلر •

حضرت عمرک مرکز خلافتدن ابتدا حرب ایچون
امارتله کوندردیکی ذات ابو عبیدر • اندن صکره وصیت
نبویه اوزره اهل نجرانی دیارلردن چتاروب بشقه
اراضیده اسکان ایچون یعلی بن امیه بی یمنه کوندردی •
ابو عبید • ثنی و سلیط و سعد ایله برلکده مدینه دن
عراقه طوغری یوله چتدیلر • شو صروده دوات ایرانیه نک

مرکزی اولان مداین شهرنده براختلاف قپوسی اچلمشیدی .
 مثنی ارقداشلرندن ایریلوب انزدن مقدم حیرهیه وصول
 بولدی . ابو عبید ایله رفیققریده متعاقباً واصل اولدیلر .
 خلیفه حضرتلری عراقه کیده جک غازیلری جمع و سوقه
 دوام اوزره ایدی .

ایران سرعسکری رستم سواد عراقده بولنان کویلیرله
 مکتوبلر تحریربله هپسنی اهل اسلام علیهنه قیام ایتدر مکه
 و هر قریهیه بر مأمور ارسالیله حرکتلرینی تسریعه
 چالشور ایدی . ایران امراء عسکریه سندن جابان فرات
 نواحی سندن بادقلا نام محاده و کسرانک خانه زاده سی
 نرسی کسکرده ایدی . جابان مثنی ایله مصادمه ایچون
 براز عسکر کوندردی . عسکر فرانک اشاغی طرفنده
 طوپلاندیغنی مثنی ایشتمسینه برابر ایران عسکری ارقه لرینی
 المامق ایچون حیره دن حرکت ایلدی . ابو عبید دخی
 کندوسیه برلشوب جابان بر بیوک اردو ایله نمارقه
 نزول ایتدی .

ابو عبید معیتنده کی عسکرله ایلو ولیوب نمارقده دشمنه
 چاتمسنی متعاقب اوقلر هواده جراد منتشر کبی اوچغه
 وایکی طرفدن قلیجملر پارلامغه باشلادی . غزاة کرامک
 کوستردکلری سطوت و بیسات ایرانیلری دوچار حیرت

ودهشت ایتمکده و فرس عسکری موقع حربده ایلو
 اتلق استدیکه دست خوف و تلاش هر بریسنی بقده سندن
 طوتوب کیرو چکمکده ایدی . جابانک قومانداسنده کی
 اردو باشند باشه بوزیلوب کندیسسیده اسپر ایلدکدن
 صکره براقلدی . ومنهز ملرله برابر کسکرده بولنان نرسینک
 یانه عزیمت ایدی .

بو انهزام ایرانیلری تدابیر شدیده التزامنه مجبور
 ایتمدر . بناءً علی ذلک فراریلرینی کسکرده جمع و قوتلرینی
 تزئیده مباشرتله اردولری دروننه برطاقم فیلردخی برلشد .
 یردیله . ابو عبید الثقفی دشمنک تشبثاتندن خبر الدیغی آنده
 علیهلرینه قیام و حرکت ایتمش ایدی . نرسی بر طرفنده
 نقدویه و دیگر طرفنده شیرویه نام قوماندانلر رفاقتلرنده کی
 عسکرلری تعبیه ایدرک امر مدافعهیه چاشمقده و جابانک
 خبر انهزاهمی اوزرینه ایران سرعسکری رستمک جالینوس
 رفاقتیله سوق ایلدیکی امداد انلره یتمشک ایچون سرعت
 کوستر مکده ایدی .

ابو عبید حضرتلری سرعت فوق العاده ایله امداد
 ورود ایتمزدن مقدم نرسی رفاقتنده کی اردویه یتمشدی .
 یتمشسیه برابر اردوی مسلمین سیوف بسالتی طرف طرف
 پارلا دوب حرباً فرسملری تار مار ایتمکله عساکر اعدا

یدلرنده کی اموال عسا کر اسلامیه نك ایادیء اغتناملرنده
قالدی .

جالینوس عسا کر منزه مه یه امداد صورتیله کلمکده
اولدیغنی او ارالق ابو عبید استخبار ایلمدیکندن انك
وصولندن مقدم عسکرله قارشو کیدرک جالینوسك
عسکریده بالمقابله بوزدی . و جالینوس شدتقا چوب نفسنی
رستمک یاننده اله ییلدی .

ابو عبید حضرتلری حیره یه عودت ایتدکن صکره
رستم بهمن جادویه نام قوماندانی پک بیوک براردو ایله
ابو عبید اوزرینه سوق ایدوب اکسره یدلرنده بولنان
ودرفش کلویانی دنیلان بایراق - که قیلان دریسندن
معمول وهر طرفی لائل و جواهر ایله مرصع ایدی -
جادویه اردوسنه ویرلدی .

بهمن جادویه فرات اوزرنده واقع فس ناطف نام
محلله و ابو عبید عسا کر اسلامیه ایله برابر نهرک اوتله
بوزینه قونوب ایکی طرف دخی جسر لرینی تمئیدو حرب
ایتمک اوزره فریقینک هانکی بریسی نهر دن کچمسنی یکدیگری
ایله مخابره ایتدیلر . بهمن دیگر طرفی تحیر ایلمدیکندن
ابو عبید حضرتلری عسکرله نهری عبور ایتمکله محاربه یه
باشلاندی .

مجاهدینک آتلینی اور کیدن بر فیل تعبیه جیشہ خیل
 سکتہ ویرہ پور ایدی . ابو عبید آتندن اینوب راجلاً
 هجوم و قلیجه فیلک خرطومنی قطع ایدی ایسده فیل
 جان اجیسیله ابو عبیدی الته الوب تلف اتلی اسلام
 اردوسنده بر بیوک قاریشقلق حدوشه وعسا کر مسلینک
 انهمزامنه سبب اولدی . منهزمینک بر قسمی نهر اوزرنده کی
 جسر طوغری یوریدیلر . مثنی جسر ی قطع و «یاغلبه ایدنبجه یه
 قدر حرب ایده جک ، یاخورد تلف اوله جقسسکز » دیو
 فراریلری منع ایادی . بر طاقی نهر فراته اتیلوب غریق
 اولدیلر . بقیه سی ینه موقع حربه عودتله محاربه دوام
 ایتش و غلبه فرسدرده قالمش اولدیغی حالده محاربه نهایت
 بولمشدر .

شو محاربه ده اهل اسلامدن تلف ونهره غریق
 اولانلر درت بیک نفر اولوب ایرانلورلر مقتوللریده درت
 بیک نفر دن عبارت ایدی . لکن انلرک اردولری کثرت
 افرادی جامع ایکن عسا کر مسلینک تلفات مذکورهدن
 صکره مقداری اوچ بیک نفره تنزل ایتکه مثنی عسا کر
 باقیه بی الوب موقع محاربه دن حیره یه طوغری چکلدی
 بو محاربه ده سلیمط بن قیس و اصحاب احددن عقبه
 و عبدالله ایله برادرلری و ابو زید الانصاری و قیس بن

سکن و ابو عبیدک برادری حکم بن مسعود لثانی و اوغلی
جبر بن حکم و دها چوق ذوات مشهوره حائز شرف
شهادت اولمشدردر . رضی الله عنهم

ابو زید الطائی بعض مصلحتله حیرهیه کیتشدی .
عسکر اسلام فرسلر اوزرلرینه کتدکاری وقت کندیبسی
نصرانی اولدیغی حالده مسلمین ایله بالاتحاد عنیمت و فرسلر
ایله محاربهده اظهار بسالت ایتشدر .

مثنی حیرهیه چکلدکدن صکره بهمن عسکرله اوزرلرینه
کیتک افکارنده ایکن مداینده اختلال و ایرانیه لرله رستم
اره سننده اختلاف ظهور ایتدیکی خبرینی الدیغندن مداینه
عودت ایلدی . امرای ایرانیه دن جابان و مردان شاه
بهمنک نه ایچون کندیکنی بیملکسزین انلرکده مداینه
متوجهاً یوله چتمدقلرینی مثنی حضرتلری ایشدکده براز
آتلو ایله تعقیب و ایکیسنیده اسیر ایتدی .

لیس قریه سی اهالیسی جزیه کذار اولقی اوزره
مثنی به اطاعتنه جابان و مردانشاهک اتباعنی در دست
و مشار الیه تسلیم ایلدیلر .

ذکر اولنان انهامک خبری مرکز خلافتنه بالغ
اولدقده حضرت عمر رضی الله عنه مثنی به معاونت ایچون
خلقی تشویقه پک چوق اقدام ایتدی . مجاهدینک تجمعی

اثناسنده بجيله قبيله سنی جمعه همت ايتش اولان جرير بن
 عبدالله الجلی بی قبيله مذکوریه امیر تعیین بیور و برؤسا
 و امراء سائریه امرار کوندردی . بر طرفدن دخی مثنی
 عراق حوالیسنده کی قبائله رسل ارسالیه خلقي امر جهاده
 دعوت ایدیه یور ایدی .

حوالی مذکورده بر بیوک اردو طویلاندى .
 نصارادن بنی نمر قبيله سیده انس بن هلالک ریاستی التنده
 اردوی مذکورہ التحاق ایتشد .

کیفیت ایران سرعسکری رستم و فیرزانه بالغ اولدوقده
 مهران همدانی بی عسکرله حیره یه طوغری یوله چتار دیلر
 اولوقت مثنی قانسیه ایله خفان اره سنده ایدی . مهرانک
 عسکرله کلکده اولدیغنی ایشته دکده کوفه بی ولی ایدن
 فرات کنارنده واقع عذیب نام موقعی طوتملرینی جریر
 ایله رؤسندن عصمة بن عبدالله الضبی یه امر ایدی .
 مأورین مشار الیها عسکرله عذیبه عزیمت ایتدکن
 صکره مثنی دخی اورایه ورود ایلدی . و مهران وجود
 معیتی اولان جنود کثیره ایله اسلام اردوسنک قارشوسنده
 بولنان فرات کنارینه قوندى . مثنی نلک تعبیه جیشه
 همت ایلدیکی صردهده مهران عسکرله فراتی بکدرک ایکی
 اردو قارشو قارشویه طور دیلر . امراء ایرانیه دن مردان شاه
 مثنی یه مقابل طوریه یوردی .

بدایت محاربه ده آتلور یکدیگری اوزرینه حمله
 ایلدیلر . بونی متعاقب مثنی ایران اردوسنک قلبنده
 بولنان بهران اوزرینه شدتلی برهجوم کوستر دکده
 •هرانی باشنده کی فرس عسکريله برابر مرکز لاندن اوینا تدی
 شو هجومده مثنی نک برادری مسعود شهید اولمشدر .
 رجه الله علیه .

مثنی مجاهدین کزین ایله دشمن اردوسنک قلبکانه
 حمله ایتمیه برابر جناحین دخی قارشولرنده کی دشمن قولرینه
 هجوم ایتمیش ایدی . میانه طرفینده محاربه اول قدر اشدان
 ایلدی که افراد قلبله اسلامی جمعیت عظیمه اعدا ایچنده
 کورن جو هوایه سرچکمش اولان اتش ایچنده ابزلالک
 جریان و اول اتشی اطفا ایتمکه اولدیغنی خیال ایلر ایدی .
 جنود اعدا هر نه قدر عساکر مسلمینه نسبتله کثرت
 عظیمه بی حاوی ایسه ده دین فداییلرینک هر بریسی مصادف
 اولدیغنی دشمنی یوطه جق درجه ده ارائه سطوت و بسالت
 وهانکی بر دشمن طاقتنه چارپسه کویا بر جنبه نانه به بر اتش
 اصابت ایده یور ایدی . دشمن اردوسننه عارض اولان
 خوف و اضطراب اللرنده سلاح طوته جق اقداری احما
 واردوی مذکور فنا صورتله بوزیلوب هر نفری بر طرفه
 قاچغه اعتنا ایلدی .

مثنی برفرقه ایله درحال جسری ضبط ایدرک عبور
ایچون کلانلری خاکه هلاکه القایدی و بردی . فراریلرک
چوغنی نهره دوکلدیله .

کرک حرباً و کرک غریقاً تلف اولان فرس عسکری
یوزبیک نفری کچدی . شو محاربه ده بر طاقم غازیلرک
هر بریسی اونر دشمن اولدردیکی تحقق ایشدر .

ایران اردوسی یوزیلوب طاغلدقدن صکره محاهدین
کجهیه قدر ارقه لرینی براقیوب تعقیب ایتدیله . مثنی
طرفندن تعقیب ایچون سوق اولنان مفرزه له کتوردیکی
اولدره اولدره ساباط نام موقعه قدر اچلش و اورلری
یغما ایشدر .

بوندن صکره مثنی بشر بن خصاصه یی رینه بالتوکیل
کندیسی برقوه عسکریه ایله لیس و انبار طرفرینه کیدرک
خنافس و بغداد پنازلرنده ایران تجارینک، رکان طرفرینه
سوق ایلدیکی مضارب عجلی ایله بنی تغلبه کیدن عتیبه بن
نهاس اورالرده کی ایران تبعیتنده مصر اولانلرک اموال
واشیالرینی اغتنام ایتدیله . مثنی بونی متعاقب تکریت
طرفنده تجمع ایدن قبائلی اوروب طاغندی . و احوالییه
طرف طرف دهشت انداز بسالت و غلبه اوله رق صفینه
عزیمت ایلدی .

شو غلبات مهابت افزا حوالی عراقیه بی لرزه ناک
 دهشت ایتمکله تکریندن اشاغی جزیره مابین النهرین
 اراضیسی اهل اسلامک ایادی استیلارینه کچدی.

وقایع { سنه ۱۴ }

قادیسیه وقعه سی - عنبة بن غزوانک بصره
 والیلکی وایله نك قحی

قادیسیه وقعه سی

اهل اسلامک عراق حوالیسنده کی غلبه لری ایرانلوره
 تأثیر ایتمدیکندن جسر وقعه سنده فرس لر غالب اولمش
 ایکن کندی ویدنلرنده حدو ث ایدن اختلاف مغلوبیت
 اخیریه یی انتاج ایلمدیکنی درمیان ایله برابر یابالاتفاق اهل
 اسلامدن انتقام المری یاخود ایکیسیده اضمحلالارینه منتظر
 اولماری اهالی طرفندن رستم ایله فیروزانه بیلدی رلدی .
 بونلر اتفاق ایله تلافی مافاته قیام ایتمکله فرس پادشاهی
 یزد جردک امر ایله پک جسیم اردولر ترتیب و حیره ایله
 انبار طرفلرینه سوق ایلمدی لر . مثنی ایرانلورک حرکتلرینی
 وعسا کر موجوده ایله مدافعه تمکن اوله میه جغنی خلافت

جليله جانب اشرفنه عرض ايتش وهنوز مرکز خلافتدن
جواب گلزدن مقدم عراق حواليسنده کي قبائل عربدن
بعضيلرينک ارتدادی دخی اوغالله يه منضم اولمشيدی .
مثنی عسکر اسلامي ذی قار نام موضعه طویلایوب بونیده
تخلافته عرض ایلدی .

امیر المومنین عمر بن الخطاب حضرتلری تدابیر لازمه یی
در حال اله الوب عسکرله بالذات عراق حواليسنده
کتیکی قرارلشدردی . مجملر اراسنده کي مسلمینک خروج
وصولی محلالره تفرق ایتلرینی ، عراق ونجد و جزیره
طرفلرنده بولنن ربيعہ ومضر قبائلنک دائرة اسلامه
دعوتلرینی ، عراقده بولنن مسلمینک حله و سروادن
بصره يه متناظر بولنن عصی نام جبله قدر یا یلوب ایچلرنده
حرب و ضربه مقتدر نمقدار سواری و پیاده وار ایسه
کاملأ سلاح اتنه چاغراسنی مثنی يه جواباً و عمال عربک
جمله سنه رأساً امر و اشعار بیوردیلر .

او امر مذکورہ اوزرینه دار الخلفنده مجاهدینک
تجمعه باشلاملرینی متعاقب خلیفه ذیشان حضرت
علی المرتضایی استخلاف ایله معسکر اتخاذا اولنن صراره
عنیت ایلدی . طلحه یی مقدمه يه و عبد الرحمن بن عوف
ایله زبیر بن عوامی جناحینه بالنعین عراق سفرینه

کیده جگنی اعلان ایلدکنده اهالی عموماً استحسان ایتدیلر .
اصحاب کرام خلیفه نك دار الخلافه دن ایرلسنی
تجويز ایده میهرک بونی عرض ایتک ایچون حضرت
عثمانه مراجعت ایلدکلرندن مشارالیه حضرتلری کیفیتی
عرض ایتدکنده علی المرتضی و طلحه و زبیر و عبد الرحمن
حضراتنی حضور عالیترینه جلب ایله ایشی موقع مشورته
وضع ایلدی . کندولرینک بالذات عزیزمتی مناسب اولدیغنی
ومرکزدن عدم تبعاعده بشقه بر مقتدر ذاتک عراق امارت
عسکریه سنه تعییننی تنسیب ایتدیلر . خلیفه رأیترینی قبول
وسعد بن ابی وقاص حضرتلرینی عراق اردوسننه امیر
تعیین بیوردی .

سعد بن ابی وقاص اولوقت هوازن صدقاتنه مأمور
اولدیغندن مدینهده حاضر دکل ایدی . خلیفه احضار
ایله مأموریتنی اجرا بیوردقدنصکره
«ای سعد رسول اکرمه قرابت و صحابتک سنی جناب
حقدن مغرور ایتسون حق تعالی حضرتلری سیئه بی سیئه
ایله محو ایتمز . انجی سیئه بی حسنه محو ایدر . هیچ برکسه نك
درکاه حقه اطاعتدن بشقه بر صورتله نسبتی بوقدر .
دین الهیده خلقک هپسی مساوات اوزره درلر . الله جانه نك
ربیسی وناس هپ الهک قوللریدر . ناس حسن عاقبتله

تفاضل و عند الهیبه کی طاعتلرینه ادراک ایدرلر . حضرت
 پدشهر دن کوردیکک امره نظر و اول امری التزام ایله
 هر حالده صبره ملازمت اختیار ایتلیسن «
 و صایاسنی اعطا بیوردیلر .

معمکرده تجمع ایتیش اولان درتدیک نفر غزاة کرامی
 سهدک رفاقتنه بالاعطا هپسنی یوله چیتاردی . و متعاقباً
 ایکی بیک یمن و بر اولقدر دخی نجد عسکرینی سوق ایلدی که
 سعهده ترفیق ایلدکلری عساکر سکزیبک نفر دن و عراقده
 مثنی معیتنده طوپلانان مجاهدین دخی کذلک اولتهداردن
 عبارت ایدی . اوامر مزبورده اوزرینه مواقع و قبائل
 سائردهن پک چوق عسکر تجمع ایلدی .

خليفةنک کوندردیکی عسکر ایچنده خبلی مشاهیر
 و ارایدی . حیضه بن نعمان باریق ، عمرو بن معدی کرب
 و ابوسبره بن ابی زهم مذحج ، یزید بن الحرث عذره و جنب
 و مسلیه ، بشر بن عبدالله الهلالی قیس عیلان ، حصین
 بن نمر و معاویه بن خدیج سکون و کنده قبائلندن مجتمع
 عسکر اوزرلرنده امیر ایدیلر . حضرت علینک قاتلی ابن
 ملجم دخی بو عسکر ایچنده ایدی .

مثنی بن حارثه صوکه کی محاربدرک بریسنده برجریحه
 المشیدی . سعد بن ابی وقاص حضرتلری بزود نام محله

واصل اولدوقده مثنی نك جریحه مذکورهدن متأثراً وفات
ایلدیکی خبرینی المقله كرك كیندولری، كرك رفاقتلرنده کی
مسلمین محزون و متأسف اولدیلر . رحمة الله علیه .

مثنی نك عهدده سندن منحل مأموریت برادری مهنی به
توجیه اولندی . مرحوم مشارالیه حین وفاتنده فراتك برو
طرفنده محاربه اولنمسنی مهنی به توصیه ایتشیدی . کیفیت
سعد جانبندن خلافت عظمايه عرض اولندوقده اولوجهله
حرکت اولنمسنه امر ویرلدی .

سعدبن ابی وقاص حضر تلی سیراف نام محله واردوقده
اشعث بن قیس بیک یدیوز نفرله کلوب ملاقات ایلدی .
عساكر موجوده اوتوز بیک نفردن زیاده به بالغ اولوب
شواردواچینده طعسان طقوز نفر اصحاب بدر، اون نفردن
زیاده بیعة الرضوانده و اوچبوز نفردن زیاده فتح مکده
حاضر بولنمش اصحاب ویدیوز قدر ابناء اصحاب موجود
ایدی .

سیرافده عسکرک تعبیه سیله تنظیمه تشبث اولنوب هر
فرقه اوزرینه قدملی برامیر، هر اون نفره برعریف (اون
باشی) تعیین بیورلدی . لوالر امر ایدلرینه اعطا ایلدی .
اردوی اسلامک طلیعه و جناحین و ساقه سی و احتیاطی
ترتیب و تقسیم ایله اصحاب کرامدن و بنی تمیم قبیله سندن

زهرة بن عبدالله مقدمة الجيش اولمق اوزره اول باول
عذبه كوندرلدى . صاغ جناحه عبدالله بن المعتمر ، صول
جناحه شرحيل بن السمط و خليفه بن خالد بن عرفطه ،
طليعه لره عاصم بن عمر التيمي و سواد بن مالك ، جرد
اتلولر اوزرلرينه سلمان بن ربيعة الباهلي مأمور اولديلر .

بوندن صكره سرعسكر مشار اليه اردوى اسلامي
الوب مهني نك دلالتيله سيرافدن حركت و عذيب نام
موقعه و بعده قادسيه ده عتيق ايله خندق اراسنده واقع
كوپرينك حذاسنه نزول ايلديلر .

زهرة رضى الله عنه رفاقنده كي عسكرله اطراف و اكنافه
اقين صالحه باشلادى . و بكير بن عبدالله الليثي معيقيله برسريه
حيره طرفلرينه كوندرلدى . حيره ايسه مؤخرأينه
ايرانيلرك يد استيلالرينه چكمش و اوراده برمرزبان اقامه
اولمشيدى . بكيرك و رودى مرزبانك قزقنداشنى نامزديله
زفاف ايچون كوتوردكلرى برزمانه تصادف ايدرك بونك
ايچون برشعشعلى دوكون ياپلقده و عروسه اوتوز قدر
نسوان و يوز قدر توابع ايله كوتورلمكده ايدى . بكير
بونلرك هپسنى جهاز و اموال موجوده ايله چويروب
سعدك ياننه كوتورمكله اموال مذكوره بين المسلمين اغتنام
اولدى .

سعد حضرتلری قادیسیده ترتیب ایتدیکی مفزله لاله
کسکر و انبار الرینه سریه لار سالیله طرف طرف اقینلر
جریان ایده یور ایدی .

عسا کر مسلینک حرکات حاضر سی حیره و فرات
اراسنی برباد ایتکده و تجاوزات نفس نفس توسع ایتکده
اولدیغی فرس پادشاهی یزدجرده بالغ اولدوقده مشارالیه
اهل اسلامک منع تجاوز لرینه اقدام ایتسی ایچون رستم
امر و یردی ایسه ده رستم مرکز حکومتدن ایرملق
استمدیکندن کندوس سنک مداینده قالمسنی و جالینوسک
سردار لقله عزیزمتنی عرض ایتش اولدیغی حالده یزدجرد
« البته کیده جکسک » دیو اصرار و برجسیم اردو ایله
رستمی یوله چیقار مقله سردار مرقوم کیدرک سابط نام
موقعی معسکر اتخاذا ایدی .

سعد کیفیتی خلیفه یه عرض ایتدکده خلیفه سعده
« دشمنک حالی سنی قور قتمسون . جناب حقدن استعانه
وتوکلده ثبات ایتلیسن » دیو جواب تحریر ایله برابر
رجال مسلیندن برقاچ ذاتک - یزدجردی اول امرده دینه
دعوت ایتک اوزره - مداینه ارسالی امر ایدی .

سعد نعمان بن مقرن ، قیس بن زراره ، فرات بن

حیمان، عاصم بن عمرو، عمرو بن معدی کرب، مغیره بن شعبه، مهنی بن حارثه حضراتی بالانتخاب بر کره وجه و جیه شرعی اوزره یزدجردی دین مینه دعوت ایتک ایچون سفارتله مداینه کوندردی . مشار الیهم رستمک یاننه اوغرامقسرین طوغریجه مداینه کتدیله .

ورود لرینی یزدجرده خبر و یرد کوننده یزدجرده رستمی ساباطدن جلب ایله وزراسنی جمع و کیفیتی استشاریه وضع ایتدکن صکره سفرای مشار الیهمی حضورینه استیوب ترجان واسطه سیله

« عزیزمکزه سبب وسزنی بلاد مزه غزایه حریص ایدن ندر . بزم مرکز سلطنجه یوز کوسترن مشغولیتیز کبی حالرمی سزه بوجسارتی و یردی » دیدکده نعمان بن مقرن کندوسی جواب و یرمک ایچون ارقداشلرندن رخصت الدقدن صکره یزدجرده خطاباً

« جناب حق بزه مرحمت بیوروب بر پیغمبر کوندردی . او پیغمبر دیشان بزله خیر ایشلمکی و شردن احترام ایتکی امر ایدر ایدی . نبوتنی تصدیق و او امرینه اجابتله دنیا و اخرانک خیر یله موعود اولدق . اقوام عربدن بعضیلری اجابت و بعضیلری مخالفت کوستردی . بولند پیغمبر دین مبین دائره سده داخل اولانلر ایکی قسم ایدی .

بر قسمی طوعاً و دیگر قسمی کرهاً او دائرہ بہ داخل اولدیله .
 طوعاً دخول ایدنلرک شرف و افتخار لری ارتدی . کرهاً
 دین اسلامی قبول ایدنلر کاشکی دهها مقدم طائعاً مسلمان
 اولسه ایدک دهرک سابقین اسلام اولانلره صکره غبطه
 ایلدیله . رسول اکرمک شرع شریفی اوزرینه اجتماع ایله
 کتیردیگی احکامک فضلنی بیلدک . صکره بزی ولی ایدن
 امتلرله غزا وانلری انصافه دعوت ایتکه مأمور اولدق
 ایمدی سزی دین اسلامه دعوت ایده یوروز . مخالفت کویستر
 دیککز حالده اهن اولان جزیه بی قبول ایتلیسکز .
 جزیه ییده قبول ایتز ایسه کز محاربه ایده جکز . سویلدی .
 یزد جرد «ریوزنده سزدن دهاز یاده شقی وعددجه
 آز برامت بیلهم . سزک اموری کزه نواحی اهلایسی کفایت
 ایدر ایدی . معشتکزانلر واسطه سیله تسویه ایدیلیر ایدی .
 فرس علیهنده قیامه طمع ایتز ایدیکز . اکر بومعامله لر
 احتیاج کزدن نشئت ایده یور ایسه سزه بیه جک و کیه جک
 ویرهم . اوزر ییکزه رفیق ایله معامله ایدر بر ملک تعیین
 ایدهمده شوخیال خامدن چکیکز» دیدی .

قیس بن زراره یزدجرده خطاباً «شو کوردیکک
 ذوات اشراف عربدر . اشراف اشرافدن اوتازر . بن
 سنکله مکالمه ایده یمده بونلر شاهد اولسونلر» دید کدنصکره

«عربلرک وقتيله حاللری دیدیکک کبی و بلکه دها بتر ایدی .
 دیناده هیچ بر حال ایچون بقا ممکن اوله مز . جناب حق
 مرحتيله کوندر دیکی نبی عالیشان سایه سنده او حالر هیپ
 احسن حاله تحول ایدی . سزک ایچون شمدی بشقه سوز
 سویلکه لزوم یوقدر . یادین ، یاجزیه ، یاقلیج . و الباشک
 چاره سنی آره » سویلدی .

یزدجرد «اگر بندن مقدم کی پادشاهلرک بریسی
 ایلیچی بی اولدرمش اولسه ایدی بوکون بن سزنی اولدر
 ایدم» سویلکدن صکره برزنیل طپراق کتیردوب «ا
 بیوککیز کیم ایسه بونی یوکلایوب امیریکزه کوتوریکز»
 دیدی . عاصم بن عمرو «بیوکاری بنم» دیه رک زنبیلی الوب
 عودت ایتدیله .

سعدک یاننه واردقننده عاصم «ژده جناب حق ارض
 ایرانک طپراغنی بزه ویردی» سویلشدر .

عاصم یزدجردک حضورنده زنبیلی یوکلرکن یزدجرد
 «بونلرک بیوکاری نقدر احق اولدیغنی کوره یورمی سن»
 دیدکده رستم «خیر . احق دکلدر . چوق عقللی در .
 بونکله حسن تفاقول ایده یور» سویلدی .

سغیرلر قادیسیه عودت ایتدکن صکره رستم دخی

ساباطہ دوندی . و مجاہدیندن ہر طرفہ سر یہ لہر اچلتلہ
آقینک ارقہ سی کسملدی .

رستم قوماندہ سی اتندہ تجمع ایدن یوز بیکرمی بیک
عسکر و اوتوز اوچ عدد فیلی ترتیبہ وضع ایلہ قرق
بیک عسکرلہ جالینوسی مقدمہ یہ تعیین ایتدی . ساقہ یہ
بیکرمی بیک نفر افراز ایلہ صماغ جناحہ ہرمزانی ، صول
جناحہ مہران بن بہرامی قوماندان نصب ایدرک فیلارک
اون سکزی قلبدہ و قصوری جناحیندہ بولمغنی تاسیب
وامر ایلدی .

لکن رستم علم نجومدہ ماهر اولدیغی جہتلہ اشکال
فلکیہ جہ عربک طالعی مسعود و عجمک نحوس کوردیکندن
بومعاملہ ایران دولتک انقراضندہ سبب ویرہ جکنی استدلال
ایدرک ایاق سوریمکدہ ایدی . بناءً علیہ ساباطدن
حرکتیلہ قادیسیہ و صولی اراسنده التی آی مدت چکدی .
جالینوس دخی نجوم اشنا اولغله رستم ساباط کوپر-
یسندن چکرکن ایکسی ملاقی اولدقلری اووہدہ شو محاربہ بی
تقیح و رستمی مؤاخذہ ایلہ « بنم کوردیکم تہلکہ بی سن
کورمیورمیسن » دیدکدہ رستم « کورہ یورم . نہ چارہ کہ
امرہ اطاعت مجبوریتی بنی چکہ چکہ اوتہلکہ یہ کوتو-
رہ یور » سویلدی . وشاہ زندندہ کی برادرینہ یازدیغی بر

مکتوبه «نیتم قوم عربك طالعی سعادتدن نحوسته دو نجه به
 قدر مدافعه ایله وقت کچورمک ایدی . حیف ا که بوندن
 صکره شاه بنم یوزیمی کورمیه جک . بویوقوشک نهایتنده
 پک تهلکه لی براوچورم کورینه یور . رستم رفاقتنده کی
 اردولرله برابر اول اوچورمه طوغری سوق اولنه یور .
 اوزرمده کی زره بکا کفن وقادمیه نك طیراغی کالبدمه
 مدفن اوله جتدر . سن شاهک خدمتدن ایریلوبده انی یالکز
 براقه . زیرا ساسانیان خاندانک آندن بشقه یادکاری
 قالدی . بنم سرعمرکریکم زماننده او خاندانک رأیت اقبال
 ودولتلمی منکوس اولدیغنه اغلایه اغلایه کوزمی قپایه
 جغم» کبی حزین حزین سوزلر یازدی .

رستمک ساحه خیالنده هر در لو افکار مشوشه جولان
 ایدوب کوزینی یومدچه مخوف رؤیالر کوره یور و کندوسی
 امیدسنز لکله محزون و بر حال تأسفه تبسمتله دلخون
 اولدیغی حالده سابطدن قادمیه کیده یور ایدی . او
 اثناده عجملر بر عرب اسیر ایدرک حضورینه کتیردیلمر .

عربی استنطاقه باشلایوب

رستم — نه ایچون کلدیکز . بورالرده ایشکز نه در
 عرب — جناب حقم بزه وعدایتدیکی برلریکزی
 الیکزدن المی ایچون کلشمز . ایشمز بوندن عبارتدر .

رستم — اکر قتل اولندیکنز ایسه
 عرب — مقتول اولانمز جنته وصـاع قالانمز سزه
 غلبه ایله ملکیکزه کیرر
 رستم — دیمک اوله یورکه الله بزی سزه تسلیم ایتشدر
 اویله می
 عرب — سزی بزه تسلیم ایدن کندی سؤ اعمالیکزدر
 رستم — شواردونک جسامتنی کوره یورمی سن
 عرب — اوت کوره یورم . اطرافکنده کی غلبه لکه
 مغرور اولماملی وشونی بیللی سکزکه سز مخلوق ایله اوغرا-
 شمیورسکزه . قضا و قدرله اوغراشیورسکزه . شو مکالمه نك
 نهایتی رستمک غضبنی موجب اولمغله عربی قتل ایتدیردی .
 لکن متعاقباً فرسلی یول اوزرنده کی کویله صالح دیروب
 کندو اطاعتلرنده کی اها لیک مال و عرضـلرینه تجـاوز
 کوستردکلرندن رستم « مقتول اولان عرب حقیقه طوغری
 سوزلی ایش » دهرک او مقوله لک بعضیلرینی اولدر مشدر .
 رستم حیره یه نازل اولدقده اشرف اهل الی بی « بزه
 یاردم ایتمیورسکزه » دیو مؤاخذه ایلدکده « نصرتدن عاجز
 اولدیغکز ایچون بزی لوم ایده یورسکزه » جوابنی الدی .
 رستم حیره ده ایکن سعدبن ابی وقاص حضر تلرینک
 خاارل خاارل سوق ایلدیکی مقرزه لر اغتنامه دوام ایده یور-

لرایدی . رستم مدافعه ایچون مفرزه لر چقاردی . سعد بو
 صروده عمرو بن معدی کرب ایله طلیحه الاسدی بی دشمن
 اردوسنک حالنی تفتیشه کوندردی . بر فرسخ مسافه دن
 زیاده یول کتدکلرنده دشمن اردوسنه تصادف ایلدیلر .
 عمرو اردونک یاقن کلدیکنی خبر ویرمک ایچون کیرویه
 دوندی . طلیحه اوراده کیجه لدی . لیللاً عجم اردوسنده
 برایکی چادرک ایلیرینی کسوب سورمش اولدیغی برقاچ
 اتی کوتوررکن ایرانلورک بعض سواریلری تعقیب ایلدیلر .
 طلیحه بونلرک ایکیسنی اع-دام و بریسنی اس-یر ایدرک
 اردویه کتیردی . اسیر مزبور دین اسلامی قبول ایتمله
 مسلم تسمیه اولندی .

رستم ایران اردوسيله قادسییه به واصل اولوب
 عتیق نهرینک یاننه قوندی . اسلام اردوسی دخی نهرک
 او بر طرفنده ایدی . او کیجه رؤیاده - بر ملک ایرانلورک
 سلاحلیرینی طوپلایوب فخر عالم افندمزه و حضرت پیغمبر
 دخی حضرت عمره تسلیم ایتدیکنی - کورمکله خوف
 وتلاش ایله او یخودن او یاندی . احکام نجومیه دن استدلال
 ایلدیکی مخاطره مراقنه شورؤیا دخی منضم اولدیغندن
 مأیوسیت و محزونیتی قاتقات ارتغه باشلادی . اسلام
 عسکری ایسه دشمنک کثرتنی کوردکده بعض ملاحظه به

ذاهب اولدق لری حانده دیانت وغیرت اسلامیه ینه قوه
قلبیه لرینه خلال کتیر میور ایدی.

رستم قادسیه یه وصولنک ایکجی کونی اتنه بیلنوب
نهر عتیق بوینه کز مکده واحکام نجومیه ایله رؤیادن
استدلال ایلدیکی وخامت آتیه خیالخانه سنی افکار مختلفه
ایله طولدر مقدرن خالی اولما مقده ایدی. بو افکار ایله کوپری
باشنده توقف ایلدی. اسلام اردوسنک مقدمه الجیشی
زهره ایله ملاقات ایتیمی ارزو ایتدکله مشارالیه یانته
استدی. زهره کیدرک ملاقات ایلدیلر.

رستم صلحه رغبت کوسه تروب زهره یه « سز بزم
قومشولرمز سکز. بزه مراجعتکز وقوعبولدقچه حسن
معامله کورر ایدیکز. حقوقکزی هر وقت محافظه یه
حاضرز. مصالحه اختیار ایدلم. بوکا دائر سزه احساندن
استنکاف ایتیز » دیدی

زهره « احسان المی و دنیا یه رغبت ایتک ایچون
سزکله بوز شمدق. بزم مقصد من دنیا دکل. اخرتدر.
مقدم دخی سزه بیلدیرمشز که حق تعالی حضرت لری بزه
بر پیغمبر کوندردی. او پیغمبر صادق بزنی حق دبنه دعوت
ایتدی. بزده اجابت ایتدک. بز نصرت الهیه ایله. وعودز
دینغزی قبول ایدن لری جایه یه، ایتیانلر ایله جهاده مأمورز.

سز مقتدر ایسه کز بزه غلبه ایدیکز» دیدی .

رستم «دین حق ندر» سویلندی

زهره «جناب حَقِّك وحدانیتنه و بیغمبرینک نبوتنه

شهادت، نامی مخلوقک عبادتندن چقاروب اللهه عبادته

دعوتدر . سز بزم قرنداشلمز سکز . هیمز آدم اولادی بز

قرنداش قرنداشک خیرینی استر . بزده سزه حقک کرده

خیرلی اولان شیئی تکلیف ایده یورز» دیدی .

رستم «بززک دعوتکزه اجابتله دینکزی قبول ایتمسهک

رجعت ایدرمی سکز» دیدی .

زهره «ای والله . هم درحال رجعت ایدر، همده

خصوصت نیتیه طپراغکزه ایاق بیله باصمیر» دیدی .

رستم زهره دن ایریلوب چادرینه کتدکده فارس

رجانی جمع وزهره ایله کچن مکالمه لرینی بیان ایتدی . هیمچ

بری قبول ایتدی . رستم ایسه طوتدقلری یولک چقمه از

اولدیفنی بیلدیکندن شو یولدن دونمک افکارینی ذهنندن

چقاره میور ایدی . سعد بن ابی وقاصدن مکالمه ایچون

برآدم استدی . سعد حضرتلری ربعی بن عامری کوندردی .

ربعی کوپری باشنه کلدکده قره غولر کندیسنی

اوراده آلی قویوب کلدیکنی رستمه خبر ویردیله . رستم

عجملرک شععه لرینی کوسترمک اوزره چادرنده التوندن

معمول بر سر بر قور دردی . صرمه لی دوشمه لر وی صدقلرله
چادری دونادقدن صکره بر طور شاهانه ایله سریر
اوزرنده او طوروب ربعی بی یانه استدی . ربعی اتلو
اوله رق چادر دن ایچرویه کیر دکده اینسنی تکلیف ایتدیلر .
اینوب اتنی یاصدیغه باغلا دقدن وقارغیسنی فرش مزین
اوزرینه دیکدکن صکره اتنک چولنه بورینوب طپراق
اوزرنده او طوردی .

رستم تر جان واسطه سیله ربعی به « نیچون بورایه
کلدیکز » دیو سؤال ایلدی .

ربعی « اللهم قوللرینی دنیا طار لغندن کنیش سلکه
چقمار مق ، خلقی باطل دینلرک ظلمدن عدالت اسلامیه
دائره سنه المق ایچون کلدک . بز خلقی دین حقه دعوته
کوندرلشز . دعوت می قبول ایدنلری بزده قبول ایله برلرینی
کندولرینه ترک ایده جک و ابا ایدنلرله غلبه ایدنجه یه قدر
حرب ایلیه جکز » جوابی ویردی .

رستم « مقتضای دوشونلک اوزره بوایشی تأخیر
ایده بیلور می سکز » دیدی . ربعی « برایکی کون تأخیر
اولنه بیلور » سویلدی .

رستم « برایکی کونده اوله مر . میدان ویرلملی که
اصحاب رأی ورؤسای قومزله مکاتبه ایدلم » دیدی .

ربعی « رسول اکرمک سنت شریفه لری حکمنجه دشمنه اوچکوندن زیاده مهلت ویره میز . سن وقومک دوشونکیز . یا اسلام ، یا جزیه . اسلامی قبول ایتدیکیکیز صورتده یرلریکیزی ترک ایله کیده رز . جزیه بی قبول ایتدیکیکیز تقدیرده خصومتدن ال چکرز . و بزدن هر نوقت معاونت طلبنده بولنور ایسه کز سزه یاردم ایتکه بزنی حاضر بولورسکیز . شو ایکی صورتک بریسنی قبول ایتدیکیکیز تقدیرده اوچنجیسی حربه حاضر اولمقدر بوسوزلرده ارقداشلمک موافقته ده بن کفیلیم « دیدی .

رستم سن انلرک سیدلری میسن « سویلدی .
 ربعی « خیر سیدلری دکم . لکن اهل اسلام یکو وجود اولدیغندن بعضیسنک اجازتنی بعضیلری قبول ایدرلر . حتی ادنارینک مجیز اولدقلری بر مصلحتی اعلاری رد ایتز « دیدی .

رستم رؤساء قومی ایله خلوت ایدرک « شو آدمک سوزلری کبی هیچ برسوز کوردیکزمی « دیدکده رؤساء استخفاف ایله « شولباس و قیافته اولان بر شخصک سوز-لرینه نه اعتبار اولنه بیلور « دیملریله رستم « یازق سزه . لباسنه باققدن سوزلرینه باقیکیز . عربلر لباسه اعتبار ایتزلر . حسبه اعتبار ایدرلر « سویلدن صکره سعد بن

ابی وقاص حضرت تریزہ مراجعتہ مکالمہ ایچون ربیعہ
ینہ کوندلمسنی التماس ایتدی .

سعد بودفعہ حذیفہ بن محسنی کوندردی . حذیفہ
رستمک چادرینک اوکنہ واصل اولدوقده اتندن اینکسزین
مکالمہ یه کیرشدی .

رستم «مقدم کی ذات نیچون کوندلمدی» دیدی .
حذیفہ «امیرمز شدت ورخاجه بینزده عدالت
التزام ایدر . بوکونده بنم نوبتدر» دیهرکبوده ربیعی کبی
مکالمده بولندی .

رستم «مهلت مدتی نقدر اوله جق» دیدی .
حذیفہ «دون کی کوندن اعتباراً اوچ کون» دیه
جواب ویردی .

رستم قوم اسلامک حاللرندن کتدکجه تعجبینی ارتردی .
ایکنجی کون ینہ برذاتک ارسالی طلب ایتدی . سعد
حضرتلری مغیره بن شعبهینی کوندردی .

رستم چادرندن بر اوق آتمی مسافه یه قدر مزین
عجم قالچهلری ومطلا دوشمه لر سردر مش وامراء عسکر یه نک
هپسنه سرمه لی روبه لر کیدر مش ایدی . مغیره اسکی ویرتق
لباس ایله کلوب رستمک یاننده اوتوردی . کندوسنی
سیرردن اشاغی ایندر دینر .

مغيره بومعامله دن پك اشورى صمغله «سز نه سفیه
 قوم ايمش سکز . عربلر بعضيلرينى بعضيلرينك قوللرى عد
 ايتزلر . بنده سزى اويله ظن ايتدم . بعضيكز بعضيكزك
 ربى اولديغنى بكا بيلدرملى ايديكز . حالبوكى بنم بورايه
 كلشم كند بلكمهن دكل . سزك دعوتكز اوزرينه در .
 بن شمدى حقيقه بيلدم كه سز مغلوب سکز . زيرا بوسيرت
 ايله ملك قائم اوله مز » سويلدى .

فرسلك اشاغى طاقلى بوسوزدن پك ممنون اولوب
 «والله طوغرى سويليور » ديديلر . لکن رؤساء قوم
 «شوادم بيوكلرله كوچوكلر اراسنه ارقه سى كسليه جك
 برزاع دوشوردى . بوامتك ايشنى كوچوك كورنى الله
 قهر ايتسون » ديديلر .

بوندن صكره رستم مغيره ايله مكالمه يه باش-ليبوب
 ايرانيلى توصيف ايله پك بيوتدى . و عربلى استخفاف
 ايله پك كوچولتى . «سزك معيشه-تلكز چوق فنادر .
 هر وقت احتيا-اجكزى دفع ايچون بزم ديار مزه كلير
 ايديكز . خرما، ارپه كى شيلرله سزى اعاده ايدر ايدك .
 شمدى بو حالى اختيار ايديشكزك سببى احتياجدن بشقه
 برشى اولديغنى بيلورم . اميريكزه كسوه و برقاتر ايله بيك
 درهم و سزك هر بريكزه بريوك خرما و برمه كلاييككز

محللہ دونوب کیدیگز . زیرا بن سزی اولدر می ارزو
ایتمورم « سویلدی .

مغیره « سؤ حال و ضیق معیشتجه بحث ایتدی کک احوال
سابقه من بروقت دیدیکک کبی ایدی . لیکن دنیا بر حالده
قالمز . نوبتله دونر . شدت رخایه ، عسر یسره محول اولور .
جناب حق سزه احسان ایتدیکی نعمتله چوق شکر
ایتسه ایدیگز کوزل ایدی . حق تعالی حضر تتری بزه
پیغمبر کوندردی . اکا و تبلیغ ایتدیکی او امر الیه یه
اجابت و اطاعت ایتدی کجزدن سنک او بحث ایتدی کک
احوال و معیشت سابقه من حسن حاله محول اولمشدر .
مکالمه منی اوز ایتیمه لم . یا اسلام ، یا جزیه یا خود قتال »
دید کدنص کره « بزم ادلمر من سنک بلاد کزک طعماملرینی
طامشدر . صبر ایده میوروز دیورلر » سویلدی .

رستم یا مقتول اولدیگز ایسه »

مغیره « مقتول اولانمز شهیداً جنته ، حیاتده قالانمز
غازیا مللک کزه کیرر » جوابنی ویردی .

بومکالمه رستمه پک حدت ویرمکه اهل اسلامک
هپسی اولدر لکجه صلحی قبول ایتیمه چکنه بین ایتدی .
ومغیره اردوی اسلامه عودت ایلدی .

سعد حضر تتری صوک دفعه اولق اوزره برکرده ها

دین اسلامی قبول ایتملرینی ایرانلولره تکلیف ایله موافقت
 کوره مدیکندن ارتق ایکی طرف اراسنده حرب تحقق
 ایدرک هانکی طرف صودن کجسی بحشی مخابره یه قونلدی .
 اهل اسلام «سنز کچیکز» دیو ایرانلره خبر کوندر دیلر .
 ایرانلر اسلام اردوسی موقعنه طوغری کچمک
 استمکله سعد حضرتلری «مقدم ضبط ایتمش اولدیغمز
 طپراغه کچمکه یول ویرمیز . یدمزده اولیمان برجهتدن
 کچملیسکز» دیو خبر کوندر دیکندن عجملر بشقه طرفه
 کوپری قوروب صویبی کچدیلر . یزد جرد محاربه حوادثنی
 چاپک المق ایچون قادسیه دن مداینه قدر سوزلرینی بربرینه
 ایش-تدیره جک مسافه یه نقطه لر ترتیب وادملر اقامه
 اولمشیدی .

رستم جالینوسی مینده ده وفیروزانی میسردهه بالاقامه
 فیلاری قلب و جناحینه تقسیم ایتدردی .

سعد حضرتلری او اراق عرق النساء علتنه مبتلا
 اولوب مقعدنده چبانلر چیق-ارمش اولدیغندن حیوانه
 بنمکه وبالذات محاربه ده بولنمغه اقتداری یوغیدی . ایکی
 طرفک عسکرینی کوره یله جک مرتفع بر محله ده توقله
 عساکر مسابینی خالد بن عرفطه نک ریاستیله سوق ایتدی .
 اسلام عسکری ایچنده اصحاب آرادن مغیره ، حذیفه ،

عاصم، طلحه، قیس، غالب، عمرو کبی برجاعت مجاهدینی
 خاارل خاارل حربہ تحریض و شماح، حطیئہ، عبدہ بن
 المطلب مثلاو شعرا دن برجاعت مؤثر شعرل انشاد
 ایدرک وجدان غزاتی تشویق و تشجیع ایتمکہ مأمور ایدیلر.
 حضرت سعد اردوی اسلامده سورہ انفال
 اوقونمسی ایچون امر و یردی . مذکور
 سورہ شریفہ اوقوندقده بجله ده بشقہ بر سکینت و شوق
 و غیرت پیدا اولدی . ختام قرآتده فرقلر موقفلرینه
 ملازمت ایتملرینه و صلوة ظهر دن صکره درت دفعه تکبیر
 صداسنه منتظر اولوب هر دفعه ده نوجهله حرکت ایتملرینه
 دائر امر اعطا اولندی .

صلوة ظهر عقیننده سعد رضی الله عنه بولندیغی
 موقعدن (الله اکبر) دهرک تکبیر صداسنی غزاة مسلین
 المریله بجله سی بر اغزدن (الله اکبر) صدالرینی عیوقه
 چیقاردیلر . و ایکنجی تکبیرده سلاحلانوب حربہ
 حاضر اولدیلر .

طرفینک صفلری تنظیم و قلبلرله جناحلر و عجملرک
 فیلاری ترتیب و تقسیم ایدلدی .

سعد حضر تلری اوچنجی تکبیری الدقده غزاة کرام
 یکنزان اوله رق، (الله اکبر) صداسیله و عجملر کوسلرک

کورلدیلریله معرکه بی محشره دوندرمش اولدقلری حالده
مچاربه یه باشلادیلر .

طرفین یکدیگرندن مبارز طلبی ایچون میدان آت
سوردکاری صروده غالب بن عبدالله الاسدی شجیعانه
برنظم انشاد ایله دشمندن مبارز استدی . عجملرک اکابر
شجعانندن باشی تاجلی هرمن قارشو کلدکده غالب نفس
بيله المغه وسلاح قولانمغه وقت ویرمکسزین یقه سنندن
طوتمسیله برابر یدا سارتله سوریه سوریه هرمنی سعدک
یاننه کوتوردکن صکره ینه موقع محچاربه یه عودت
ایتدی .

مؤخرأ ایران هم ادرلرندن بریسی میدانه چیقوب
مبارز طلب ایلدی . عمرو بن معدی کرب قارشو چقمسیله
برابر سلاح استعمالنه بر دقیقه بيله میدان ویرمکسزین
مرقومی ایاغی اتنه الوب اولدردی .

عجملر مبارزه صورتیله ایش باشه چیقارشی اولمدیغنی
اکلادقلرندن فیلیری مجاهدین الایلرندن بجمیله قبیله سی
عسکری اوزرینه سوق ایتدیلر . مألوف اولدقلری فیلیری
کورددکده مجاهدین آتترینک اورکه لری سواریلرک استدکاری
کبی عجملره یناشملرینه مانع اولدی . فیلار اوزرلرندکی
تیراندازلر ایسه یغمور کبی اوقلری یاغدره یورلر ایدی .

غزاة کرام خیلی مشکلاته تصادف ایلدیلر . سعد حضر تلی
 بچیله قبیله سنه امداد ایچون بنی اسد غازیلرینه امر و یردی .
 طلیحه بن خوبلد و جل بن مالک بر جمعیتله ایلو ولیوب
 تیراندازلر او قتلر و دیکرلری قلیچلرله فیلاری جرح
 و خرطوملرینی قطع ایله سواریلرک میدانی اچدیلر . بو صرده
 فرسک بوکلرندن بر بهادر طلیحه اوزرینه حله ایتدکده
 طلیحه بر قلیچده مرقومک جسدینی خاکه هلاک دوشوردی .
 اشعب بن قیس اسدیلرک شجاعتلرینی کوردکده کنده
 قبیله سنه « منز قاریلرکی طوروب باقنه می کلدیکز . اوتان
 نیورمی سکز » دیدکده انلرده غیرته کله رک قارشولرنده کی
 ایرانیلره قضامبرم کی بالهجوم هر بر یسنی بر طرفه قاچردیلر .
 فرسلر غازیلرک بسالتلرینی کوردکارنده جالینوس
 و ذوالحاجب قوماندانلریله هپسی بردن اهل اسلام اردوسنه
 هجوم ایلدیلر . بونی متعاقب سعد بن وقاص حضر تلی
 دردنجی تکبیری المغله بنی اسد عسکری یرلرنده ثبات
 ایله حربه دوام ایدرک ماعداسی تکبیر صدالریله عجملره
 طوغری بالهجوم قلیچ قلیچمه ، کوکس کوکسه کلدیلر .
 محاربه دکرمنی بنی اسدک باشنده دونه یور ایدی . ایرانیلر
 ینه بر طاقم فیلاری صاغه ، صوله قوشدروب عرب اتلرینی
 اورکتدیلر . سعدک امریله عاصم بن عمرو بر طاقم شجاعانی

فیلر اوزرلرینه سوق ایتدی . تیر اندازلر فیللری او قترله
 کورپی به دوندر دیلر . شجعمان سائرده قلیجملرله فیللرک
 پالانلرینی کس-وب اوزرلرنده کی عجم تیر اندازلرینی یرلره
 دوشورد کدنصکره هپسنی اولدر دیلر .

بو کونکی محاربه ده (رماء) یعنی اوق انجیلر فوق
 العاده غیرت و بسالتلر کوستردکلرندن یوم مذکور (یوم
 الرماء) تسمیه اولندی . واقشام چاتمقله هیج بر طرفده غلبه
 کورنمکسزین محاربه تعطیل ایلدی .

ایکنجی کون علی الصباح شهدا دفن و مجروحین نسوانه
 تسلیم ایلله محاربه به باشلاندیغی صرده ده هاشم رفاقتیله
 ابو عبیده بن الجراح رضی الله عنه حضرت تیرینک شامدن
 عراقه سوق ایلدیکی عسکرک قعقاع بن عمرو رفاقتنده کی
 بیک نفر مقدمه الجیش سواریلرینک نواصی لطیفه لری
 صباح الخیر سعادت کبی اردوی اسلام خلقنک عبون
 مسرتلرینی تنویر ایلدی . مقدا خالد بن الولیدر رفاقتیله
 شامه کیدن عساکر مسلمینک دمشق فتنندن صکره
 عراقه اعاده لریچون جانب خلافتدن ابو عبیده حضرت تیرینه
 امر ویرلمش ویوله چقارلمش اولدیغی مقدمه درج صحیفه
 بیان اولنمشدی . هاشم رفاقتیله بودفعه قادسیه به کلان

عسکر او عسکر در . عسا کر مشار الیہمک و رود لرندن اہل
اسلام ممنون و عجملر محزون اولدیلر .
قعقاعک و رودی محاربہ یہ مباشرت زمانہ تصادف
ایتمکله ہاشمک عسکر ایلہ کلک اوزرہ اولدیغنی بالتبشیر
ایاغی توزیلہ حربہ کیریشوب عجملر دن مبارز طلب ایلدی .
ایران عسکرینک صول جناح قوماندانی ذوالحاجب
مبارزہ یہ کلدکدہ مرقومی برجلہ دہ اولدردی . مجاہدین
دین علی العموم کسب سرور و عجملر استلزام حزن و فتور
ایلدیلر . قعقاعینہ مبارز طلب ایلدی . فیروزان و متعاقباً
بندوان قارشو کلدیلر ایکیسیندہ ذوالحاجبک یانہ یاتردی .
اسلام عسکری قتالہ پک شدت کوسرتدی . ایران
اردوسندہ کی فیلارک دخی بعضییری یارہ لوب اوزر لرنده کی
صندوقہ لر قرلقلہ درونندہ اوق اتمقدہ اولان عجملر یہ
دوشوب سیوف مجاہدینہ طعمہ اولدیلر .

دون کی محاربہ دہ فیلارک اسلام سواریلرینہ ویردکاری
مشکلاتہ مقابل بوکون اہل اسلام دودلری حولہ لر و بر-
قعقلہ برر شکل مخوفہ تحویل و ایران سواریلرینک
اتلرینہ قارشو سوق و ابراز اولندقلرندن ایران اتلری اور-
کلر یلہ دون کی کون فیلارک اسلام سواریلرینہ ویردکاری
فنالقندن زیادہ دشمن ایچندہ قارشقلق ظهور ایلدی بناء

علیه شو ایکنجی کونه (بوم اغوات) تسمیه اولمشدر.
 قعقاع ایسه یوم مذکورده بالذات اوتوز نفر دشمن
 اولدردی. مقتوللرینک صوک کیسی بزرجههر همدانی ایدی
 غزاة کرامدن اعوربن قطنه سجستان شهر یاریله مہبازره
 ایتدکلرندن ایکیسیده مقتول اولمشدر.

کون یاری اولدوقده ایکی عسکر بربرلینه حمله ایله
 یقه یقه یه کلوب قتالی دها زیاده شدتلندیردیله. بو محاربه ده
 فرسلرک نقدر بهادرلری وار ایسه تلف اولدی. محاربه
 کیجه یاریسنه قدر امتداد ایدرک یاری کیجه فرقه لر یرو
 یرلینه عودت ایلدیله. جنود مسلمیندن اوکون بیک نفر
 مقتول و مجروح اولغله عجملرک مقتوللری اون بیک نفری
 چکدی.

فرداسی علی الصباح نسوان و صبیان شہدانک قبرلرینی
 حفر ایدرک غازیله امر تدفینی اجرا و تداوی ایچون
 مجروحلری نسیاه اعطا ایتدیله.

قعقاع او کیجه عسکردن ایرلیدیگی محله عودتله
 عسکرینک بقیه سنی یوزر نفردن مرکب بلوکلره تفریق
 ایدی. کذلک هاشم بن عتبہ معینده کی جنود مسلمینک
 دخی بلوک بلوک سوقنی توصیه ایتمکله کونش طلوع ایدرکن
 قعقاعک عسکری طاقم طاقم اردویه کلرکجه اهل اسلام

عموماً تکبیر صدالزینی افاقه نشر ایده بورلر ایلی . هاشم
 عسکرینی یتیمش یتیمش سوق ایلی . هپسی تکبیر لرله اردونک
 قلبکاهنه قارشدیلر . ودشمن اردوسنه توجهله صنوف
 اعدایی نهایتنه قدر یاروب کتد کدنصکره عودت ایلدیلر .
 فرسملر دونکی کون قرلمش اولان صندقلری بوکون
 تعمیر ایله اوزر لرینه تیر اندازلری بیدردیلر ایسه ده اسلام
 غازیلری فیلارک پالانلرینی کسوب صندقلری یره دوشور .
 دکلرینی مقدمه کوردکلری ایچون کوزلری یلمش وفیلارک
 محافظه لریچون بوکون هر برینک اطرافنه طاقم طاقم پیاده لر
 ترتیب اولنمشدی . لیکن شو اوچنجی کون محاربه سنده
 اسلام اتلری فیلارک یانلرنده پیاده لری کوردکلری جهتمله
 ارتق اورکیوب کوزلری الشدی . سواریلریله ایستدکلری
 کبی فیلاره یناشه بیلدیلر . بوکونه ده (بوم عماس) تسمیه
 اولندی .

اشبو محاربه ده عمرو بن معدی کرب وشام عسکریه
 کلش اولان قیس بن المکشوح پک زیاده بسالت کوستردیلر .
 قعقاع ایله قرنداشی عاصم مقابللرنده کی بر بیاض فیلک
 ومجمل ایله ذمیل بر بوز فیلک اوزر لرنده کی تیر اندازلردن
 بعض مرتبه رخنه دار اولدقلرندن قعقاع وعاصم برطاقم
 فداییلرله بالاقدام صوقیلوب بیاض فیل ایله اوزرنده کی

تیر انداز لری اولدر دکاری کبی محمل ایله ذمیل دخی او قله
 بوز فیلک کوزینی چقاردوب قلیچله دوداغنی یاردیلر
 بوز فیل جان اجیسیله قوشوب نهره اتلدی . دیگر فیللرده
 اکا باقهرق ایرانلوری چکنیه چکنیه مداینه طوغری
 فرار ایتدیلر .

بومحاربده ایرانلورک حرب و ضربه مقتدر اولانلری
 هپ مقتول اولمش و بقیه سی کاملاً بوزلشدن . کچه بیله
 غازیلر یقه لاقلرینی اولدر دیلر . بناءً علیه او کچه یه دهه
 (ایله الهرب) تسمیه اولندی .

سکر نام محملک ارقه سنده صوچکید ویره یور ایلی .
 سعد حضر تلری طرفندن چکیدى محافظه ایچون طلحه
 و عمرو مأمور اولدیلر . مشارالیه چکیدى طو تدقن صکره
 قارشو طرفه عبور ایله محملک ارقه لرینی المغی قرارلشدر .
 دیغندن طلحه براز عسکرله چکوب صوت بلند ایله تکبیر
 المغه باشلا دیلر . محملر نه بلایه اوغرادقلرینی بیله میوب
 دست حیرت و دهشت هر بریسنک یقه سنی دسته لسنی
 کچیدک الت طرفندن عسکرله عمروک نهری عبور ایتمی
 و تکبیر صدالری تعقیب ایلدی . ارتق سعددن اذن المغه
 وقت فالمدیغندن اردو بر برینه باقهرق قعقاع عسکرله
 و یکدیگرینی متعاقب بنی اسد نخع ، بجیله ، کنده قبیللری

کندی طاقتربله مجملره طوغری یوریدیلر . بونلرک طرف
طرف تکبیر صمدالی معرکه ده قیامتله قوپاردیغندن
عسا کر اعدا هرجهتدن کندولرینی اجل مبرمله محاصره یه
الندی خیال ایلدیلر . افراد ایرانیاک هر بریسی چلدرمش
کبی نه سویلدیکنی بیلامکه واردو کاهلری تیمارخانه یه دوندی .
حضرت سعد رضی الله عنه بوش-یوه ناکهظهور
اوزرینه مجاهدین حقلمنده (اللهم اغفر لهم وانصرهم)
دعاسنه دوام ایله برابر شعار معین و مخصوصلری اوزره
تکبیر ایله اردوی اسلامی اداره یه باشلادی . برنجی تکبیرده
مجاهدین فرقه لری یکدیگریله اختلاط و ایکنجیده حربه
حاضر لنوب اوچنجیده دشمن اردوسنه هجوم ایلی
ویردیلر . بونه همت عظیمه در، بونه غیرت دینیله درکه
عسا کر اسلام اوکون اقسامه قدر کونشک شدتنده دشمنه
قلیح چالوب ایاقلری التندن سیلرکی قانر اقس و نفس
المغه وقت بوله مقسزین میدان کاررازده حرکات شدید
ایله اوغراشمش-یکن عوارض طبیعیه بشریه دن اولان
یورغنلقلرینی غیرت دینیله نفس بنفس ازاله ایله یور ایلی .
دشمن عسکرینک اقسام اوزری بازوی تاب و توانلری
قرمش و هر بریسی اردو کاهلرنده یورغنلقدن برجن-ازه
مثلاو طپراق اوزرینه دو شمشیکن مجاهدین میدانه کویا

یکی کیرہ پور کبی نہری کچھ رک قضا نا کہانی کبی دشمنک
 باش۔ لرینہ بلا اولمقدہ ایدیلر . دین اعورندہ اولوم کندیلرینی
 کویانوالہ لذیذہ ایله تہیہ ایدلمش برضیافتکاشہ واولدرمک
 ارزوسی تشییط قلوب عموم ایدجک برعیدکاشہ دعوت
 ایدہ پور ایدی . محاربه میداننی خیال ایدن اوحرکات
 دہشت افزا ایچندہ ، فرسلاک اوچجعیٹ عظیمہ لری ارہ لرندہ
 او مجاہدین دینی جسم اورمانلر درونندہ جولان ایدن
 صاعقہ لر دن بشقہ برشیئہ بکزتہ میور ایدی . عددجہ مقدا .
 لرینہ نسبتلہ خارج دائرہ حساب اولان جعیٹ بشریہ
 ایچندہ او طائفہ جزئیہ دن ہم مذہب اولیمانلرک احتراز
 ایتملری نصل ممکن اولہ ییلور ایدی کہ مسلمان اولیمانلرک
 ہر بریسی مسلمینک ہر فردینہ بر دین فدا ییسی نظریلہ باقغہ
 باشلادیلر . ہانکی بر مجاہد یالکزباشنہ خصوصتہ بر دشمن
 الاینہ یوزچویرسہ یلدریم کبی اوکنہ کلانی اوروب کچمکدہ
 ایدی . بوفدایی جعیٹنک یدواحد کبی اتفاق وحرکتلری
 ایسہ کورنلرہ وایشیدنلرہ پارمق دیشلاروب ملت اسلامیہ .
 نک غلبہ و عظمتلری ندرجہ لرہ قدر توسع و تزیایدہ جکنی
 شام و عراقدہ کی مقدمہ فتوحات بسالتکارانہ لرندن استدلال
 ایتمیان قالمدی .

ذکر اولدیغی اوزرہ عتیق نہرینی اوتہ طرفہ کچن

جنود نصرتمو عود اسلامک دشمنه هجو ملرینی یاتسو
 قراکلغی تعقیب ایتدی . حرب اشتداد کسب ایتمکه
 ظلمت لیلده معرکه دن ایشیدیلان صدا یالکز سلاح شأقر .
 دیسی ایدی .

سعد حضرتلری یاری کیجه یه قدر دعا ایله مشغول
 اولدی . نصف الیلده شدت محاربه دن قیامتلی قومغه
 باشلادی . عجم عسکری قوماندانلرینک هر بریسی کندی
 فرقه سنی غیب ایتش ایدی . دشمن عسکری ایچنده باش ،
 ایاق بلو اولیوب جله سی ایچلرینه ارسلانلر کیرمش کبی
 جان هولیه بربرلرینی چکنیوب اولدرمکده ایدیلر . کیجه
 صباحه و صباحدن قوشلغه قدر جنکک ارقه سی کسلدی .
 شو عربده دهشت افزایی برشدتلی قاصرغه تعقیب
 ایتمکه رستمک بولندیغی چادر باشنه یقلدی . رستم چادر دن
 چقوب قاتر لاله چوله لرینک اراسنه صوقلدی . وقعقاع
 رستمک سریرینه طوغری کتدی ایسه ده ککندوسنی
 بوله مدی .

بو ائشاده مجاهدیندن هلال بن علقمه ارقه طرفدن کیدرک
 رستمک نهر عتیق کنارنده برچوله لی قاترک یوکنی کولمکه .
 لک اتخا ذ ایله اوکنده او طور دیغنی کورمکه قلیچله
 چوله نک ایپلرینی کسوب یوکی رستمک اوزرینه دوشوردی .

رستم يوك التندن چقمغه چالشيركن هلالى كوزوب
 كوزى انسان شكندمه قارغىلى قلمچلى برارسلانه ايلشمسيله
 برابر تلاشندن كندوسنى نهره ائدى . هلال اياغندن
 چكوب باشنى قطع ايله قارغى اوزرينه طاقدندن صكره
 رستمك سربرى اوزرينه چقوب (الا انى قتلت رستم)
 ديه سى چقه بيلديكى فدرباغردى . اردوى اسلام خلقى
 براغزدن (الله اكبر الله اكبر) صدالرى ايله شادمانلق اظهار
 وعجملك بردن بره بيلارى قريلوب هپسى غريو و فرياد ايله
 فرار ايتمكه باشلاديلر .

حربده قاجماق ايچون عجملك عسكركلرينك برقىمنى
 زنجيرلرله بربرينه باغلامشك ائدى . بونلر برلكده قاچركن
 طاقيه نهره دوشوب تلف اولديلر .

معركه ده كى اموال و اشيا مجاهدين دين طرفلرندن
 اغتنام اولنوركن درفش كلويانى دنيلان مرصع بايراغى
 ضرار بن الخطاب حضرتلى المش ائدى . برمليوندن
 زياده قيمتى اولديغى حالده ضراره اوتوزيك درهم
 و ييله رك النوب خمس غنائم ايله مقام خلافته كوندردى .
 بوكون امر محاربه ختام بولديغندن (يوم الفتح)
 ديو مشتهر اولمشدر .

شو محاربه ده دشمن عسكركندن يكرمى بيكه قريب ادم

تلف اولمش و قعقاع ایله شرحبیل عسکرله فراریلرک
 تعقیلرینه مأمور اولوب زهره بن حیوة ایسه انلردن
 مقدم فراریلرک ارقدرلی صره کتشدی. فراریلر یئشده
 جالینوسی منہزملری طویلامغله مشغول کوردیکندن بر
 حله ده اوروب اولدردی. قعقاع و رفقاسیده یئشوب
 اله کتوردکارینک سلاحه طاورانانلرینی اعدام و مدافعه
 ایتمیانلرینی اسیر ایلدیلر.

قادیسیه و قعقاسی بدایتنده فرس اردوسنک موجودی
 یوزیکرمی بیک نفر ایکن ختام محاربه ده چوغی تلف اولمش
 و عساکر مسلمین هاشم رفاقتیله شامدن کلانلرله برابر
 اوتوزیدی بیک نفر دن عبارت اولدیغی حالده اون بیک
 قدر مجاهدین شربت شهادتی ایچمشدر. کیفیت مظفریت
 سعد طرفندن علی التفصیل درکاه خلافتنه عرض اولنمغله
 دارالخلافة الجلیله ده برعید مسرت نمایان اولدی.

مظفریت مذکورہ دن صکره فرسلرک کوزلری اهل
 اسلامدن بردرجه یلدی که بر مجاهد مجملردن بر بلوکه
 راست کلسه دتره یوب ساحلری اللرندن دوشرایدی.
 کیفیت خلیفه اکرم حضر تیرینه عرض اولندقدن
 صکره جواب صدورینه انتظاراً جنود موحدین
 قادیسیه ده اقامت ایلدیلر.

قادیسیه و قعده سی هجرتك اون در دنجی سنه سنده در .
 مورخینك بعضیلری اون بشنده و بعضیلریده اون التیسنده
 اولدیغنی یازه یورلر ایسه ده برنجی روایت مر جحدر .

عتبه بن غزوانك بصر والیلکی و ابله نك فتحی

حضرت عمر مثنی بی ابله یه کوندر دیککی وقت قطبه
 بن قتاده السدوسی بی بصره حوالیسنه کوندر مشیدی .
 قطبه او حوالیده اخذ غنایم ایله اشتغال ایتمش ایسه ده
 استمداده لزوم کوردیکندن وقوعبولان مراجعتی اوزرینه
 جانب عالیء خلافتدن شریح بن عامر بصره یه امداده
 کوندر ملکه شریح بصره یه کتدکدن صکره اهواز ه طرفنه
 متوجهأ یوله چقمش و ایرانلورک بر قوه مسلحه لرینه
 تصادفله شهید اولمشدر . بونک اوزینه طرف اشرف
 خلافتیناهیدن عتبه بن غزوان ناحیهء مذکورده والی
 تعیین بیوریلوب عرفجه بن هرثمه نك عتبه یه معاونت
 ایچون بصره یه کوندر لمسی بحرین والیسی علاء الحضر می یه
 و عرب و عجم اراضیلری حدودنده اقامت ایتمسی عتبه یه
 تحریر و فرمان بیورلدی .

عتبه بشیوز نفر عسکرله یوله چقوب جسرك حذاسنه
 واصل اولدیغنی فرس دولتک نواحیء فراتیسه مرزبان

ایشته تدکده درت بیگ نفر فرس عسکریله قارشو کلوب
طرفین اراسنده شدتلی محاربه وقوعبولدی . و فرس لر
مقتول اولوب مرزبان اسیر ایلدی . شووقعه هجرتک
اون دردنجی سنه سنده ایلدی .

بعض روایتجه وقعه مذکوره هجرتک اون التجی
سنه سی جلولا و تکریت وقعه لرندن صکره اولوب عتبه
سعد بن ابی وقاص حضرتلری طرف لرندن بصره یه
کوندرلش و بر ماه مدت اوراده قالدقن صکره (ابله)
شهری اهالیسی علیهنه قیام و خروج ایتدکلرندن عتبه
اهالیء مرقومه بی حرباً بوزوب شهره صوقدقن صکره
فرس لر بومغلوبیتدن خوفه ذاهب اولمغله یوکده خفیف
اشیالرینی استحباب و نقلی ممکن اوله میان ماللرینی ابله ده
ترک ابله شط لعلری بکوب سائر بلاد فرسه چکلدی لر .
مسلمین شهری ضبط ابله دروننده کی اموال متروکه کی اغتنام
و تقسیم ایلدی لر .

بوندن صکره بصره شهرینک تخطیط عمراننه میاشرتله
ابتدا قامشدن بر مسجد شریف بنا اولدی . دست میان
اهالیسی تجمع و تعرض ایتدکلرنده عتبه عسکرله اوزرلرینه
کیدوب اهالیء مرقومه بی تشکیل و مرزبانلرینی اسیر
ایلدی . بعده مرکز خلافتنه عزیمت ایتدی . جانب

خلافتدن مجاشع بن مسعود عسکرله فرات حوالیسنه
سوق اولنوب مجاشعک وصولنه قدرصلوته مغیره بن
شعبه استخلاف بیورلدی .

بو ائاده بیک قدر فرس عسکری عسکر اسلام
اوزرینه کلمسیله مغیره استقبال و مرغاب نام محلامه یتشوب
حرباً هپسنی استیصال ایلدی . کیفیت خلیفه ذیشان
حضرتلرینه عرض اولندقدن عتبهینه مأموریت سابقه سنه
تعیین بیورلمش اولدیغی حالده یولده وفات ایتکله مغیره
بن شعبه بصرهیه والی تعیین اولمش و ایکی سنه صکره
عزل ایله یرینه ابو موسی الاشعری تعیین ایلدشدن .

حضرت ابی بکرک والد ماجدی ابو قحافه و سعد
بن عباده الانصاری و معاویه نک والدهسی هند بنت عتبه
بوسنه وفات ایلدیلر .

وقایع {سنه ۱۵}

مرج و قعه سی و شام فتوحاتی - اجنادین و یسان
و قوعاتی و اردن و بیت المقدسک فتحی - تفریق عطا
و تدوین دواوین - جزیره فتوحاتی - محاصره مداین

مرج روم و قعه سی و شام فتوحاتی

فحلامه روملر منهزم اولدقدن صکره ابو عبیده و خالد

رضی اللہ عنہما حصہ کیدرکن یولده ذی الکلاعه تصادفله
اجتماع ایلدیله . روم امپراطوری هرقل جنرالارندن
تئودوری لقانینه کوندردی . جله سی مرج الرومه نزول
ایتدیله . تئودور خالد و روم جنرالارندن یانس ابو عبیده نك
حذا سنده اقشاملدیله . صباح اولدقده تئودور رقاقتنده کی
عسکرله اقشامکی موقعده اولدیغی کوریلوب دمشقه
طوغری چکلدیکی خبری الندی حضرت خالد عسکرله
تعقیب و دمشق و الیسی یزید بن ابی سفیان دخی دمشقدن
استقبال ایدوب او کدن وارقه دن تئودورک معیتنده کی فرقه
عسکریه ایله بالمحاربه فرقه مذکورہ نك پک از بر مقداری
خلاص و ماعداسی مقتول اولدیله .

حضرت خالد کتدکدنصکره ابو عبیده حضرتلری
یانس ایله محاربه ایلدکده یانس منهزم اولغله بوزیلان
روملر حصه طوغری فرار ایتدیله . و ابو عبیده عسکرله
تعقیب و خالد عودت ایدرکن ایکیسی برلشمکله برلکده
یانسک بوزغون عسکرینی حصه قدر سوروب کورتوردیله .
امپراطور هرقل مرج روم انہزامنی ایشتدکده
حصده کی جنرالہ امداد ایچون کتسی امرینی اعطا و کندوسی
اورفیه عزیزت ایلدی . ابو عبیده و خالد رضی اللہ عنہ
حصی بالمحاصره شدتله تضییق ایلدکلرندن محصورین

مضایقه عظیمه به طو نلوب بو اراق هر قل جزیره اهالیسندن
 ترتیب ایلدیکی عسکری معاونت ایچون حصه کوندردی .
 کیفیت عراق اردوسی امیری سعد بن ابی وقاص رضی الله
 عنه حضر تترینک مسموعی اولدوقده برفرقه عسکر ترتیب
 ایله هیت و بلاد جزیره دن قر قیسای طرفلرینه سوق ایلدی .

هر قلک حصه کوندردیکی جزیره عسکری بورتلرینی
 محافظه ایچون عودته مجبور اولدقنرندن کیرویه دوندیله .

ابوعبیده و خالد رضی الله عنهما حص شهرینی محاصره
 ایلدکاری وقت شدت شتا حکم ایدیور ایدی . حصده
 بولنان روم عسکرینک رئیس عربلرک هپسی یالین ایاق
 چریل جیلاق اولوب صاغوقه ذاتاً الشمامش اولدقترینی
 و محاصره اوزار ایسه صاغوقدن ایاقلری دو کیله جکفی
 رومله تفهیم ایلدیکندن محصوریتده ثبات اولندی .
 محاصره امتداد ایدرک محصورینک یاقه جق بردال اولدقنلری
 قالدیغی جهتله اسلام عسکرندن شخص واحدک بریارمغنه
 یله ضرر کگامش اولدیغی حالدده روملردن بر چوغنک
 صاغوقدن ایاقلری دوکلدی . عاقبت کمال عجزلرینی اعتراف
 وحصی مجاهدینه تسلیم ایتدیله .

ابوعبیده حضر تتری عبادة الصامتی براز عسکرله

محافظه به تعیین و کندوسی کیدرک جا وشیزر ومعره
مدینه لرینی صلحاً ولادقیه شهرینی عنوة فتح ایتدی .

ابوعبیده حضرتلری بوندن صکره خالد بن الولید
حضرتلری اولوقت حلب حوالیسنگ مرکزی اولان
قنسرین شهرینی فتحه مأمور ایتدی . خالد کیدرکن روم
امراسندن میناس رفاقنده برجسیم روم اردوسنه تصادف
ایتمکله بالمحاربه میناس مقتول وروملر مغلوب اولدی .

قنسرینی محافظه ایچون امپراطور طرفندن اوراده
برقوه عسکریه اقامه اولمشیدی . حضرت خالد قنسرینی
محاصره شدیدہ التہ الدقه روملر مدافعه ایتمک استدیئر .
خالد « اکر هوایه چیقوبده بلوطلرک ایچنه کیرسه کز
عون الهی ایله جو فضایه صعود وهپکزی نابود ایدہ -
جکز . بلوطلره اللمز یتشمز ایسه نصرت الهیه سزی
یغمور کبی یاغدروب خدمت حقه ساعی اولان غازیلرک
یدلرینه تسلیم ایدہ جکدر » دیو محصورینه خبر کوندردی
ومحاصره بی تشدید ایلدی . روملر مجاهدین اسلامه
مقاومت ایدہ میه جکلرینی اکلا دقلرندن قنسرینی براغوب
بشقه طرفه چکلدیئر .

امپراطور هرقل بو ائشاده اورفده ایدی . قنسرین
ومتعاقباً حلب وانطاکیه وسائر بلاد شام دخی الدن

چيقوب حضرت خالد عسکرله طوغریجه کندی اوزرینه کلکده وشام وسائر بلاد رومک چوراب سو کنتیسی کبی خارل خارل چوزیلوب کتمکده اولدیغنی کوروب اکلا. مسیله ارتق محافظه ممالککه روم دولتی مقتدر اوله میه جغنی تمامیله تیقن ایتش اولدیغندن. مایوس و مغموم بر حال ایله قسطنطنیه یه توجه و عزیمت ایدرکن بریوکسک محل اوزرینه چيقوب عطف نظر تحسره « ای ملکیزک اجزاء عظیمه سندن معدودیتیه دولتمزی مسعود ایتش اولان سوریه سنکله مفتخر اولدیغمز کونلر زائل و افتخارمن منقضى اولدی. ای مبارک اراضی بوندن صکره روملردن شخص واحد بیه خوفه تابع اولمق سزین طپراغیکه ایاق باصه میه جقدر » دهرک اغلیه اغلیه و داع ایتدی.

بونه قوه قدسیه درکه اوتاریخلرده دنیانک الک بیوک حکومتلری روم و فرس دولتلری اولوب بونلرک هر بریسی قوه عسکریه و مهمات حربیه جه کره اراضی دترتمکده و صولات و عظمتلری اقطار ارضک هر نقطه سنده القش لایمقده ایکن هر بریسنه قارشو هر درلو تکلفاندن آزاده ولوازم حربیه جه بغایت ساده برکوکچوک اسلام اردوسنک بریسی حدود ایرانیه دن بلاد عراقک انتهایسنه قدر اتش کبی برجله ده استیلا و متعاقباً ممالک فرسک

کافه سنی ضبط ایله قوجه برسا سانیان دولت عظیمه سنی
 امحا ایلمدی . برکو چوک اردوسیده روم دولت عظیمه سنک
 آسیا و افریقا قطعه لرندن تصرفاتی تمامیه محوایدرك یالکز
 دکزک حیلواتی و اسلاجه قوه بحر یه نك اوتاریخچلرده
 فقدانی مانعه سیله اوروپاده کی بلادالارندن قورتیله بیلدی .
 دکز اولسه ایدی . بلاد مذکوره دخی همان ایادی
 مسلمینه کچه جک ایدی .

حضرت عمر رضی الله عنه افندمزک بدایت خلافتلرنده کی
 اجرا آتک برنجیسی خالد بن الولید حضرت تلرینک شام امارت
 عسکریه سندن عزلی اولدیغی یوقار و ده بیان اولمشیدی .
 فتوحات شامیه نك همان جله سی خالدک همت و بسالتیله
 قازانمش اولدیغی جهته خلیفه اکرم حضرت تلری « جناب حق
 ابو بکره رحمت ایلسون مقتدر انسانى بندن ابی طانیر
 ایمش . بن خالدی عزل ایتمشکن او کندیدی کندیسنی تأمیر
 ایلمدی » دهرک مقدا عزل ایتدیکنه اظهار ندامت و مشار
 الیهنی ینه امیرالجیش تعیین بیوردیلر .

ابو عبیده حضرت تلری قنسرین قتحندن صکره حلبه کتدکده
 قنسرین اها ایسی نقض عهد ایله عصیان ایلدکاری خبرینی
 المقله سمط الکندی بی کوندر و بتهکرار قنسرینی محافظه
 ایلمدی . مشار الیه حضرت تلری بوندن صکره خناصر

حلب نام موضعه عزیمت و اہالیسی ایلہ جزیرہ و یرمک
 اوزرہ عقد مصالحو ایدرک اورادن حلبہ توجہلہ
 مقدمۃ الجیش تعینن ایلدیکی عیاض بن غنم الفہری بی
 حلبہ کوندردی . عیاض رضی اللہ عنہ کیدرک حلب
 وانطاکیہ شہر لرینی فتح و تسخیر ایدی و یردی .

بوصرہ دہ روملر معرہ و حلب اراسندہ تجمع ایتمکدہ
 اولدق لرینی ابو عبیدہ حضرتلری استخبار و عسکرلہ
 اوزر لرینہ واروب جلہ سنی تشکیل ایتمکدہ رئیس لری
 مقتول و معرہ واحوالیدہ کی اراضی سائرہ دہ بلاد
 اسلامیہ دن معدود اولدی . بوفتوحات عقیندہ سلمان
 بن ربیعہ واسطہ سبیلہ منبج شہری مصالحۃ فتح
 ایلدی .

ابو عبیدہ حضرتلری فتح اولنان محللرہ محافظلر و عسکر
 اقامہ ایتیش و میسرہ بن مسروق العبسی رفاقتیلہ
 سوق ایلدیکی فرقه تغلیس دربندینہ قدر بلاد رومہ
 آچلمشدر . حین عزیمتدہ تنوخ و ایاد قبیلہ لرندن بر جمعیت
 روملرہ بالالتحاق مدافعہ یہ قیام ایلدیلر . میسرہ حرباً
 ہپسینی بوزوب طاغتمدی .

بوفتوحات اثناسندہ خالد بن الولید حضرتلری عسکرلہ
 مرعشہ کیدرک استیلا و اہالیسی امان ایلہ بلاد سائرہ یہ

سوروب شهری تخریب ایلدی . و ابو عبیده حضرت قری
 حبیب بن مسلمه ایله حصن الحرثه و یزید بن ابی سفیان
 قرینداشی معاویه رفاقتیله بحر شام سواحلنده بولنمان
 قیساریه یه بر فرقه عسکر سوق ایدرک اورالده حرباً
 فتح اولندی . قیساریه ده روم اردوسیه اهالی برلشوب
 مجاهدینه قارشو تصدی ایتدکلری محاربه ده ساکسان بیك
 نفر تلفات ویرمشلر در . روم قوماندانی ارتبون فرار
 ایلدی .

مرج الروم محاربه سندن بدأ ایله فراته دک جریان ایدن
 برلرده کی محاربه لرده روملرک تلفاتی لایعد و لایحصاردر .

اجنادین و بیسان وقعہ لری واردن

و بیت المقدسک فتحی

ابو عبیده و خالد رضی الله عنهما مرج روم وقعہ سندن نصرکه
 حصه عزیمت ایتدکلرندہ عمرو و شرحبیل بیسان اوزرینه
 نزول ایدرک اردن اها ایسیله عقد مصالحه ایتمشلر ایدی .
 روملر ارتبون قومانداسیله اجنادین و غزه و بیسان
 طرفلرندہ تجمع ایلدکلری استخبار اولندقدہ اردنده
 ابو الاعور السلمی بی استخلاف ایله عمرو بن العاص ایله شرحبیل

عسکرله روملر اوزرلرینه کتدیلر . ارتبون بریوک
 اردوانه رمله یه نزول ایلدی . بیت المقدس (قدس شریف)
 طرفلرنده دخی روم عسکرندن برجعیتم عظیمه اقامه
 ایدلمش اولدیغندن عمرو طرفندن علقمه بن حکیم الفراس
 و مسرور بن العکی و قدسده کی ابویوب المانکی رمله ده کی
 روم عسکرله قتال ایچون سوق اولندیلر . اوصره ده
 معاویه قیساریه نك محاصره سیله مشغول ایدی .

ذکر اولنان فرقه اسلامیه نك هپسی حرب و قتاله طوتلدیلر .
 عمرو ارتبونك رفاقنده کی عسکری بوزوب بر باد ایتدیکندن
 ارتبون منهزملری جمع ایدوب بیت المقدسه چکلدی .
 اوراده کی عسکر اسلام اجنادینه نزول ایتمش اولان عمروک
 یانته کتدیلر . ارتبون بیت المقدسه داخل اولدیغی وقت
 عمرو غزه بی استیلا ایلدی . بونی متعاقب صبصبطیه ،
 نابلس ، لد ، عمواس ، بیت جبرین ، یافا ، رفح مدینه لری
 ایله اردنك مداین سائره سی فتح اولمشدر .

روملر مغلوبیت منکروره اوزرینه شام حوالیسی
 کبی مصالحه یه رغبت کوستروب فقط مصالحه نك خلیفه
 اکرم ایله عقدینی طلب و التماس ایلدکاردن حضرت
 عمر مدینه ده علی المرتضی رضی الله عنه حضرتلرینی
 بالاستخلاف دارالخلافه علیه دن حرکت و اثنای راهده

یزید بن ابی سفیان وبعده ابو عبیده و خالد ملاقات
 خلافت پناہیلریلہ تشرف ایدرک جاہیہ یہ موصلت بیوردیلر
 ارتبون بو صرہده و صرہ فرار ایتکله بیت المقدس اہالیسی
 بارکاه حضرت خلافت پناہی یہ کلوب جزیه بی قبول
 ایتدکلرندن صلحاً بیت المقدس و متعاقباً رملہ فتح و تسخیر
 ایله علقمہ بن الحکیم فلسطینک نصفنه و علقمہ بن مجرز
 دخی دیگر نصفنه والی تعیین بیوردی . و برنجیسی
 رملہده و ایکنجیسی بیت المقدسده اقامہ ایدلدی .

عمرو بن العاص و شرحبیل جاہیہ عزیمتله اوراده
 ذات عالیء خلافت پناہی ایله ملاقات و تشرف ایلدیلر .
 خلیفہ ذیشان حضرت لری قدس شریفک فتحندن صکره
 شهره دخول ایله صخره بی سوپرندیدن تمیزلتدروب
 اوراده بر مسجد بناسنه امر اعطا و مدینہ منوره یه عودت
 بیوردیلر . قدس شریفک فتحی اصح اقواله کوره
 هجرتک اون بشجی سنه سنده در . مورخلرک بعضیلری
 اون التیسنده اولدیغنی یازیورلر .

تفریق عطا و تدوین دواوین

زمان سعادتدن برو بیت المالدن مستحقینه عطیه لر
 ویریلیر ایدی . اشبو اون بش سنہ ہریہ سنده فتوحاتک

وسعت و بیت المالك ثروتی اوزرینه امر توظيف و تدوینك
 قاعده مشروعه یه ربطنه لزوم کورندیکنندن خلیفه
 حضرتلری اصحاب کرام ایله بو ماده بی مشورته وضع
 ایلدکده حضرت علی و عبدالرحمن بن عوف « ابتدا
 کندی نفسکزدن باشلاملیسکز » دیدیلر . حضرت عمر
 « خیر ابتدا عم اکرم رسول الله حضرت عباسدن بدأ ایله
 (الاقرب فالاقرب) طریق ایله امر توظيف اجرا اولمایدیر »
 سویلدی .

بناءً علیه حضرت عباسدن بدأ ایله توظيف ماده سی
 اهل قرابت و صحابت اسلامده قدم اساسی اوزرینه بنا
 و برنجی قسم (۵۰۰۰)، ایکنجی قسم (۴۰۰۰) او چنجیسی
 (۳۰۰۰) و علی الترتیب (۲۵۰۰)، (۲۰۰۰)، (۱۰۰۰)
 (۵۰۰)، (۴۰۰)، (۳۰۰)، (۲۵۰)، (۲۰۰) درهم
 و ظایف تحدید ایدیلرک صبیانه یوزر درهم و مساکینه
 ایکیشر جریب بغدادی ترتیب ایلدی . صکره کندیسنه
 نققه تعیینی اصحابدن استدی . اداره ضروریه سنه
 کفایت ایده جک مقداره اذن و یردیلر .

زوجات نبویه نك هر بریسنه اونر بیک و یالکز عایشه
 رضی الله عنایه اون ایکی بیک درهم و ظیفه بالتخصیص
 مستحقینك اقسام و اسامیسی ایچون قید جریده لری تدوین
 اولندی .

حضرت عمر کندی اداره سیچون تخصیص ایتدیر .
دیگی وظیفه پک آز اولدیغندن اصحاب کرام زوجات
رسول اللهدن حفصه رضی الله عنهانک یاننه کیندرک
« پدریکزک تخصیصاتی پک آزدر . بزم افاده مزدن بحث
اولتمسزین تزیدینی سن کندولرینه اخطار ایله » دیدیلر
حضرت حفصه کیفیتی خلیفه یه عرض ایلدکده « بونی
سکا سویلیان کیملدر » دیوسؤال بیوردی . « سویلیانلرک
اسملرینی بیان ایتیه جگهی کندولرینه سوز ویرمشم » جوابنی
ویردی . خلیفهء اکرم حضرتلری « بندن مقدمه کی
دوستلرم رسول الله و ابوبکر الصدیق اثرلندن آیریله مم .
زیرا ایرلسه م یوکم اغرله شیر . انلره یتشه میوب کیروده
قالمش اولورم . » بیوردیلر . و آخر عمرلرینه قدر قوت
ضروریدن فضله بیت المالدن هیچ برشی المایلر . رضی
الله عنه و ارضاه .

جزیره جه بعض فتوحات

سنه مذکوره ججادی الاولیسنده جزیره مابین النهرین
بلادندن بعض محللار قبیح اولمشدر .
موصل و تکریت او تاریخده روم دولتی طرفندن
منسوب انطاق نامنده بر والینک ید اداره سسنده ایدی .

فتوح عراقه مأمور سعد بن ابی وقاص حضر تلمی
 عبدالمعمری عسکرله تکریته سوق ایلدیکی صروده
 عسا کر مسلمینک وصولندن مقدم انطاق تکریته کیدرک
 اطراف شهری خندقله احاطه و جزیره ده کی عربلردن رومله
 تابع ایاد و تغلب و نمر و شهرارجه قبیله لرینی محافظه به تعیین
 ایشیدی . عبدالله عسکرله کلدکده مقاومت کوستردیلر .
 محاصره قرق کون ممتد اولدی . و ایام مذکورده ظرفنده
 یکرمی ایکی دفعه محاربه وقوعبولدی . بلده ایچنده
 مضایقه تحمل اولنه جق درجه یی کچدیکنندن عربلر امان
 طلب ایلدیلر . هپسی مسلمان اولمق شرطیله امان ویرلدی
 قبائل مذکورده اسلامیتی قبول ایله مجاهدینه ملحق اولدیلر
 محصورین سائرجه مقاومتیه اقتدار قالمدیغی جهتله تکریت
 فتح و تسخیر ایلدی .

عبدالله تکریتک فتحندن صکره ربعی بن الافکلکی
 بنی تغلب و سائر قبائل عربله موصلک فتحنه مأمور ایلدی .
 یکنندن کیدرک بعدالمحاصره موصلی و بعده جبل الا کرادی
 فتح ایلدیلر . قر قیسادخی سنه مذکورده فتوحاتندندر .

مداینک محاصره سی

مداین ازمنه قدیمده (کتیه سینفون) نامیله مشهر

ودجله ساحانده یدی مدینه دن مجتمع بر شهر جسیم اولوب
 ساسانیان دولتنک پایتختی ایدی. مداین مرقومه دن عربلر
 جه (بهرسیر) دنیلان اردشیر مدینه سی نهر دجله نك
 صاغنده و دیگرلری صولنده ایدی .

یوقاروده ذکر اولندیغی اوزره قادیسیه وقعه سندن
 صکره سـهـد بن ابی وقاص حضر تلری حرکت آیه سنی
 مرکز خلافتدن استیذان ایدرک کندولری امره انتظـاراً
 عسکرله قادیسیه ده انتظار ایده یور ایدی . السدیغی امر
 اوزرینه احوال ونسوانی براز عسکرله قادیسیه ده ترک
 ایدرک اردوی اسلامی بالاستصحاب حرکت یوردیلر .

قادیسیه هزیمتی اوزرینه ایران امراسی یزدجردک
 امریله بعض ترتیبات و تدارکانه قیام ایدوب رؤسـادن
 نخیز جان و مهران و هرمزان و سائر امراتکثیر قوته اعتنا
 ایده یورلر ایدی . سعد حضر تلری زهره بن الحیوة ایله
 شرحیل بن السمط و عبد الله بن المعمری برفرقه ایله مقدمه
 الجیش اولق اوزره ایلرو سوق ایلدی . مقدمه الجیش
 رستن نام موضعه واصل اولدقلرنده تصادف ایلدکری
 بر ایران فرقه سـنی حرباً طاغندیلر . شـو فرقه منزه می
 تعقیب ایلدکری اثناده سـعد حضر تلری اردوسی ایله
 مقدمه یه ینشوب برلشدی . اسلام اردوسی بابله تقرب

ایلدکده اوراده کی فرس عسکری حصاردن چتوب
مدافعه یه قیام ایتمکله حرباً جه سی پریشان اولوب بر
قسمی هرمرزان ایله اهوازه، دیگر قسمی نخیز جان و مهران
ایله مداینه طوغری قاچدیله . بابل شهری عسکردن خالی
قالدیغندن فتح اولندی .

سعد زهره بی ایلرویه سوق ایله کندولری امرادن
بکیر بن عبدالله و کثیر بن شهاب ایله اردوی الوب دجله
نهرینی مرور ایلدیلر . اثنای راهده بر ایران فرقه سنه
راست کلدکلرندن بالتکیل کوئی یه واصل اولوب کوئی
شهرنده کی ایران شهر یاری حربه قیام ایتمکله مقتول و عسکری
منهزم اولدی .

اردوی اسلام بوندنصکره ساباطه کیدرک اوراده کی
ایران عسکر نیده بالمحاربه استیصال ایلدیلر . ساباط اها
لیسی جزیه بی قبول ایتمکلرندن مصالحه ایلدی . بعده
جنود اسلامک هپسی بالاجتماع هجرتک اون بشنجی سنه سی
شهر ذی الحججه سنده ساسانیان دولتک عاصمه سی اولان
اردشیر شهرینی تحت محاصره یه المشردر .

عسا کر مسلمین مداینه تقربله اوزاقدن ایوان کسرای
کور دکارنده (هذاما و عـدنا الله ورسـوله) دیه رک تکبیر
ایلدیلر .

نوفل بن حارث بن عبد المطلب بوسنه وفات ایلدی .

وقایع { سنه ۱۶ }

مداین و جلولا و حلوانک فتحی - هرقلک حصه
عزیمتی و بعض فتوحات

مداین و جلولا و حلوانک فتحی

سنه سابقه وقایعی بحثده انفاً ذکر اولندیغی اوزره
بابل مغلوبیتدن صکره بوزغون ایران عسکرینک بر قسمی
هرمزان ایله اهوازه، دیگر قسمی نخیز جان و مهران ایله
کیدرک مداینی محاصره ایلش ایدی .

مداینده اولانر جسری قطع واسباب محافظه یی
اکاله نصب نفس اشتهام ایتمکله محاصره اوچ ماه امتداد
ایلدی . اردوی اسلامک بر قسمی محصورینی تضييفه دوام
و بر قسمی نواحی ایرانییه اچیلوب راست کلان مخالفتری
پای قهر استیصال اتنده چکنیه چکنیه اعدام ایده یور
ایدی . مخالفت کوس ترمیانلرک تأمینلری امر خلافت
ایجابات مشروعه سندن اولدیغندن او مقونهلر هر درلو
تأمینات و رعایته مظهر اولوب فلاحت و صنعتلریله مشغول
ایدیلر .

مرکز دولت اولان اردشیر مدینه سنک اطرافنه
 منجنيقلر وضع ایله محصورینه بلانک اجیلری طاندرلقده
 و صدمات غزاتک صلابت و شدتدن نمایان اولان صدای
 دهشت افزا اقطار و افاقه عکس انداز اولمقده اولدیغی
 حالده درون شهرده مضایقه اولقدر مشتمد اولدی که
 محصورین کوپک و کدیله و ارنجه یه قدر بوغاز ایوب بدیلر
 اثنای محاصره ده بعضاً مبارزه ایچون قلعه دن چقان
 ایران قهرمانلری کالای حیاتی قولتغنه الوب کور و بازار
 مبارزه ده او کالایی غیب ایدرک عودتدن محروم اولور
 ایدی

تضییقات اوز ادا قدده - دکل که مبارزه یه کلان - سور
 اوزرنده باش کوسترن بیه قالمدی . شو تضییقاتک صوک
 کوننده سوردن بر شخص نمایان اولوب ایچروده کسه
 قالمدیغنی وهیسی مدینه قصوایه کتدکارینی اشارتله اردوی
 اسلامه اکلادی . سعد و مسلمین اردشیر شهرینه دخول
 ایدرک مدینه قصوایه کتمک استدکارنده مدینه مذ کوره
 دجله نک عراق جهتنده اولوب فراریلر نهر اوزرنده کی
 جسرلری کاملاً قالدیرمش و صویک طغیاننی جهتیله پکید
 قلاماش ایدی . پکید بولمق ایچون برقاچ کون اوراده
 قالدیلر .

اول اثناده مصادف اولدقلری بر شخص دجله نك بر
 کچید محلی سعاد حضرتلرینه کوستروب عسکرک عبورنده
 کندوسی دلالت ایده جکنی سویلدی ایسه ده عربلر اویله
 بیوک نهرلره ات سوروب کچماش و معبرده کی صولر
 ایسه اتلرک قرنلرینه اوره جق درجه ده کثرتلی بولمشیدی
 سعاد بویله صولرله مألوف اولیان مجاهدینی دجله دن
 کچورمکه جرأت ایده مدی ایسه ده مشاهده ایلدیکی بر
 رؤیانک تعبیرندن سلامتله کچمکه موفق اوله حقلرینی استدلال
 ایلدیکندن تشویبقی اوزرینه عاصم بن عمرو التیوز اتلی
 ایله همان صویه اوروب کچرکن ایرانیلر منع ایچون
 اوزرلرینه بر فرزه چقاردی . فرزه صویه اوروب فرسان
 مجاهدینه طوغری کلدکارنده مجاهدین بالمقابله قارغیلری
 عجملرک کوزلرینه صوغغه غیرت ایلدکارندن مدافعیه
 کلانلرک کیلیسی کور کیلیسی مجروحاً صویه دوشهرک
 تلف اولدی . و عاصم رضی الله عنه رفقا سیه کچوب
 قارشوبنی طوتمسنی متعاقب اردوی اسلام خلقتی دخی
 عبور ایلدی .

عسا کر مسلمان عبور ایدرکن طغیان اوزره بولنان
 دجله نهری معبردن اطرافه نشر امواج ایتمکده و کچیدک
 بعض محللارنده صولر اتلرک قارننه اورمقده ایسه ده بعض

محلرنده ایاقلری بردن کسیلوب اتلر هواده قنساد اچان
 قوشلرکی صو اوزرنده یوزمکده ایدی . بو صورتله صویبی
 کچن فرسان شجعان ارتق نهرک طغیانندن تلاشه دو شمیوب
 عساکر منتظمه کبی طاقم طاقم یان یانه کلدکاری حالده
 کچیورلر و اموزلرنده کی قارغیلری اوزاقدن کورنلر معبری
 برقامشلق ظن ایدیورلر ایدی . کچن عساکر هیچ بر کونه
 ضایعاته تصادف ایتدیلر . یالکز غزانک بریسی حیوان
 ارقه سندن صیریلوب صوییه دوشدیکندن قعقاع حضر تلری
 درحال دوشدیککی یره کیدرک سـلامتله قارشو طرفه
 چقارمشدر .

مدینه قصواده کی ایرانلر غازیلرک اورایه ده یناشدـ
 قلیبی کورملریله برابر بر قسمی یزد جردک فرار ایتدیکی
 حلوانه قاچش و بر قسمیده قصر ایضه قیانوب تحصن
 ایتشیدی . قصر مذکورک اطرافی احاطه اولنه رق
 تملندن صارصیده جق درجده ده تصنیق شدید اراه
 اولندیغندن محصورین استیمان و جزیه بی قبول ایله طشره
 چقانلر عرض اطاعت ایلدیلر .

یزد جرد اهل و عیالیله حلوانه کیدرکن قابل نقل
 اولان کرانقیمت اشیایی برابرجه کوتوره بیلش و ثیاب
 و اتمه و اوانی کبی پک چوق شیلر کوتوره میوب اوراده

ترك اولمشیدی . هپسی اغتنام اولندی . مفتناتك بهاسنی
بیک بشیوز قنطار دینار تخمین ایتدیلر .

حضرت سعد امر قحقی بالاکال قصر ایضه چقوب
ایوان کسرای نمازگاه انخاز ایلدی . وایوانده کی تمائیلی
محو و تغییر ایتیوب هیئت اصلیه سی اوزره بر اقدی .
ایوان مذکورده بلا فاصله ساکز رکعت صلوة فتح ادا
بیور مشدر .

مجاهدینک بر طاقی عجمارک ارقه لری صره کیدوب
قاچرمقده اولدقلری اشیاپی المرندن اخذ و اغتنام و مخالفت
ایدنری اعدام ایلدیلر . نهران طرفنه کتمکده اولان
عجمه لری زهره بن حیوة حضرتلری عسکرله تعقیب
ایتدیکندن کوپری اوزرنده یتشوب المرنده نهار ایسه
نزع ایتدی . کسرانک تاحی وسائر بعض قیمتدار اشیاپی
بونلردن النان یوکار ایچنده ظهور ایلدی . قحقاع بن عمرو
حضرتلری ایکی استریوکی اشیاپی برسوارینک کوتور مکده
اولدیغنی کوروب المرندن المغله ساسانیان پادشاهلرینک
مفتخر اولدقلری برطاقم سلیمه دخی شوحو له لرك ایچرنده
ظهـور ایتمشدر . مفتنات مذکوردهنک نجمی بالا فراس
فتوحاتی حاوی مکتوب ایله بارگاه خلافتنه تقدیم و ماعداسی
بین المجاهدین تقسیم اولندی .

او اراق سعد حضرتلینک رفاقتلرنده کی عساکر
 مسلینک مقداری التمش بیک نفر ایدی که ایچلرنده پیاده
 اولیبوب جیعیسی سوارای ایدیلر. هر سوارای به اون
 ایکی بیک درهم اصابت ایلدی .

ایوان کسرا ده کی قالیچه ننگ طول و عرضی التمش
 ارشون اولوب اوزرنده مجوهراتک انواعندن معمول
 نقوش فاخره نقش و ترسیم اولتمش و بونقش لک دروننده
 یوللر، نهرلر، تمثاللر اغاجلر و درلو درلو چیچکلر ترسیم
 ایدلمشیدی که موسم شتاده ایوانه باقائلر کندولرینی یاز
 فصلنده کوزل باغچهلر و مسیره لرده ظن ایدرلردی . قالیچه
 مرکز خلافته کوندولمکله حضرت عمرانی پارچه پارچه
 کسدروب اصحاب کرامه تقسیم ایلدی . حضرت علی
 کندی حصه سنه اصابت ایدن پارچه بی بکرهی بیک
 درهمه صاتمشدلر .

فرسلر مدایندن حلوانه قاچدقدن و مداین فتح
 اولندقدن صکره غزاة کرام جلولا اوزرینه کیدلمسنی
 تنسیب ایدیلر . زیرا جلولا ایران ممالکنه کیدیله جک
 یوللرک باشنده واقع برنقطه اولدیغندن اورادن ممالک
 مذکوریه کیدلمکده سهولت وار ایدی . سعد حضرتلری
 مقام خلافتدن استیذان ایدکده خلیفه اکرم حضرتلری

هاشم بن عتبہ اون ایکی بیک نفر سواری ایله کوندریلوب
جلولانک استیلاسنی و قعقاعک مقدمه الجیش تعیینیه جلولا
و حلوانک ضبطندن صکره قعقاعک مقدار کافی عسکرله
عراق و کوهستان اراسنده ابقاسنی امر ایلدیکنندن عسکر
اسلام جلولایه طوغری اچلدی.

ایران یوللرینک جلولاده متفرق اولدیغی جهتله
ایرانلورک طاغملری قورقوسندن ناشی امراء ایرانیه دن
مهران رازی خندق انشاسیله اورایی استحکام التنه
المش ایدی. خلیفه نک امری اوزرینه هاشم بن عتبہ
اون ایکی بیک نفر سواری ایله جلولایه طوغری بوله
چقاریله رق قعقاع بن عمرو مقدمه الجیش اتخاذ اولندی.
هاشم عسکرله جلولایه تقرب ایتدکده خندقلرک اطرافنی
عسکرله احاطه و ایرانلری محاصره ایلدی. امر محاصره
سکسان کون متمد اولدیغی حالده ایرانلورک بربرینی ولی
ایدن امدادلری بر اشهرک محاصره نک صوک کونلرنده
طرفین میانه لرنده محاربه باشلادی.

مسلمینک صولت دلیرانه لرندن ایرانلره عارض اولان
تلفات لیله اله ریده کی تلفاتی کچوب شو ائشاده من طرف الله
ظهور ایدن پک شدتلی بر قاص - سرغهبی بر ظلمت دهشت
افزاتعقیب ایتکله فرسلرک اتلولری تلاش و حیرتله خندق

درونده دوکدیلر • مجاهدین دین شو حالدن خبرالمیرینی
 متعاقب قعقاع عسکرله خندقک قپوسنی طوتمقله خندقک
 ضبط اولندیغی بین العساکر شایع اولوب مجاهدینک هپسی
 خندققره طولدیلر • دشمن عسکری یانغین ایچنده قالمش
 ابنیه درونندن قاچانلرک قپوی غیب ایله کندولرینی تهلمکله لره
 چارپوپ فرارایدیشلری کبی مخلص وتهلمکله بی فرقی ایتمکسزین
 هول جان ایله اوتیه یرویه قوشارکن عسکراسلام
 یقه لدقترینی اولدرمکده ایدیلر • بقیه السیوف تلاش
 عظیم ایله جسره طوغری قوشدیلر • کیمسنک بیلندیکی
 آنک ایاغی یارلادی • کیمسی آتله برابر یره یقلوب بوینی
 قرلدی • غرأة کرام ایسه فرصتی بردقیقه بیله فوت ایتیبوب
 یقلانلری پاممال وقاچانلری استیصال ایده یورلایدی •
 پک آز ایران عسکری قورتیلله بیلکله ماعداسی تلف
 اولمشدر • اوکون مقتول اولان دشمن عسکرینک مقداری
 یوز بیک نفری کچدی •

جلولانک بووجهله قحقی میسر اولوب جانلری قورتاران
 فرسملر خانقین طرفنه طوغری قاچدیلر • قعقاع اش بو
 فراریلری تعقیب وانلاف ایله اوغراشوب کیده یورایدی •
 جلولاده انهزام خبری ایسه قوایراش ایعه مده ششمی کبی
 حلوانه قدر یانیش اولدیغندن یزدجرد اوراده دیکش

ط- و تدره میوب حشر شوم نام امیری حلوانده اقامه
و کندوسی ری طرفلرینه فرار ایلدی .

مسلمین جلولا دن ایرانیلری سیلوب سوپردکن صکره
قعقاع اسلام عسکرینک برفرقه سیله یوزینی حلوانده ۳
چو بروب تقرب ایلدکده حشر شوم یاننده کی عسکرله
مدافعه یه چتمه سیله برابر کندوسی مقتول و عسکری منہزم
اوله رق حلوان دخی فتح اولندی .

جلولا و حلوان غنائمک خمسی مدینه یه کوندریلوب
ماعداسی غزاة مسلمین ارالرنده تقسیم اولمش و هر نفره طقوز
بیک درهم اصابت ایتشد .

حلوانک فتحندن صکره حضرت عمر افندمزه مراجعتله
یزد جردایله باشنده بولنانلرک اوزرلرینه کتمکی استیندان
ایتدیلر ایسه ده سه وادایله جبل اراسنده سهولت مروره
مانع اوله جق صعوبتلی برلر اولوب شمدیکی حالده ایلرو
کیدلماسی امر اولندی عندن عزیمتدن صرف نظر ایلدی .
وهاشم بن عتبه جلولا دن مدینه عودت ایلدکده ادین
نامنده برعجم سرداری عسکرله سهله کلدیکنی ایشتمکله
ضرار بن الخطاب رفاقتیله سوق ایلدیکی فرقه عسکر یه
ماسبدان نام محله یثوب بالمحاربه ادین مقتول و عسکری
منہزم اولدی . منہزم طاعلره التجا ایتدیلر . ضرار

تأمین ایلہ جبلہ سنی جلب و یرلرندہ اسکان ایدرک مداینہ
 عودت ایلدی •

جبلہ وقعہ سی

ملوک غساندن جبلتہ بن الایہم اشبو اون التنجی سنہ
 ہجریہ ۷۰۰ مدینہ منورہ ۷۰۰ عزیمت وذات عالیٰ خلافتیناہی
 ایلہ ملاقات ایدرک برابر جہ کتشدی •
 برنجی کتابک ایکنجی قسمنده واقع غساننہ دولتی
 مجتہدہ کیفیتی تفصیل اولنددیغی اوزرہ بنی فزارہ دن
 بر شخصہ بر لطمہ اوردیغی جہتہ خلیفہ حضرت ترینک اعطا
 بی۔ ورد قنری حکمدن منقبض اولہ رق شامہ و اورادن
 قسطنطنیہ ۷۰۰ فرار ایلہ ارتداد ایشدر •

هرقلک حمصہ عزیمتی و بعض فتوحات اسلامیہ

روم امپراطوری هرقل سبقت ایدن محاربہ لردہ بونجہ
 مغلوبیتلرہ تصادف ایشیکن - من جرب المجر ب حلت
 بہ النامہ - دیمہرک صوک نفسدہ کی حرکت مذبحانہ کی
 بر کردہ بخت و طالعنی امتحان ایچون مجموع قوتنی جمع
 ایلہ مجاہدین اسلام ایلہ حرب ایتکی بالملاحظہ جزیرہ
 مابین النهرینک - یدندہ قالمش اولان - اجزاسندن و سائر

بلاد رومدن اوچیوزبیک موجودی حاوی بریولک اردو جمع ایلمدیکی ابو عبیده حضرت تریک مسموعلری اولدوقده شامه چکلک و اوراده قوتلرینی برلشدرمک اوزره حصی ترک ایتمسنی متعاقب روملر حصه کیردیلمر . بوتدیلمرک یولسزلغندن بحثله خلیفه نك اعطا بیوردیغی امر اوزرینه شامه کیده میوب مناسب بر محله تحصن و یا هجوم ایله محاربه جهت لردن هانکی برینک خیرلو اولدیغی مذاکره اولندوقده خالد بن الولید « مظفریت عسکرک کثرتنه تابع اولیوب صدق نیت و ثباتده اولدیغنی بیان ایله برابر جناب حقه متوکلاً بی قید و فتور اختیار حرب اولمسنی » تنسیب ایلمدی . بناءً علیه مجاهدین حص بولنی طوته رق اوکلرینه کلان روم عسکرینی حرباً پریشان و تکرار حصی ضبط ایتمدیلمر .

بوصروده سعد بن ابی وقاص حضرت تری قنوق عراقی نصیبین حوالیسنه طوغری ایلمر و کوتور مکه دوام ایتمکده اولدیغی خبرلری شایع اولدیغندن هرقلک امریله تجمع ایدن اردونک جزیره اهالیسنندن معدود قسم اعظمی ایریلوب مملکتلرینه طوغری صاوشدیلمر . واردوی مذکورک بقیه سی بر محاربه یله مقاومت ایده میه جکلرینی اکلا دقلرندن عسکرک هپسی چکیلوب مملکتلرینه کتمدیلمر .

دیگر طرفدن ابو عبیده حضرت قنبری عیاض بن غنمی
جزیره بلادینی فتحه مأمور ایتدیکنندن عیاض عسکرله
کیدرک رقه بی بالمحاصره اراضی بیت المالك اولوق واهالی
جزیه ویرهک شرطیه صلحاً ضبط ایلدی .

بوندنصکره عیاض ولید بن عقبه بی جزیره ده واقع
ورومله تابع ایاد بن نزار قبیله سنک بر طاقی اوزرینه
کوندروب قبیله مذ کوره ده اول سائر بلاد رومدنقل
و فرار ایش اولدقنری خبری الندیغندن کیفیت بارگاه
خلافتنه لدی العرض « قبیله » مذ کوره اعاده اولمز ایسه
ایادی مسلمینده بولنان بلادده موجود روملرک ملکدن
اخراج اولنده غنی « طرف خلافتدن هرقله اشعار اولندی
هرقل ایسه حضرت عمرک آدینی ایشتدیکجه دپه دن طرناغه
قدر وجودی رعشه دار اوله جق درجه ده قورقش
اولدیغندن در حال قبیله مذ کوره بی اعاده ایتدردی .

بولردن درت پیک کیشی جزیره ده کی سائر قبائل
عرب ارالزینه طاغیه لرق بقیه سی ابو عبیده حضرت قنبرینه
مراجعت ایلدیله . قبیله مذ کوره خلقتنه جبر آدین اسلامک
قبول ایتدیلمسنی خلافت عظمایه عرض ایتدکده (لا اکره
فی الدین) نص جایلی حکمنجه اجباره جواز شرعی
اولدیغنی جوابی ویرلمکله قبیله مرقومه رئیس قنبری دار

الخلافۃ العلیہ علیہ عزیمت و جزیه نامنک صدقہ یہ تحویلیلہ
 مکلف طوتلرینی التماس ایلدیلر . جزیه نک ایکی مثلی صدقہ
 نامیلہ ویرکو ویرک اوزره قبول واستدعالرینه بناءً
 امیرلری ولیدبن عقبه عزل ایله بر قسمنه فرات بن حیان
 و دیگر قسمنه هند بن عمر الحملی امیر تعیین بیورندی .

شواتناده عیاض بلالمحاربه حرانی وسعد بن ابی
 وقاص طرفندن مأمور ابو موسی الاشعری بعدالمحاربه
 نصیبینی صلحاً فتح ابتدکاری کبی عیاض بن غنم بالذات
 عزیمتله مار دین و دارابی و ابو عبیده طرفندن مأمور عثمان
 بن ابی العاص صلحاً ارمنیه حوالیسنک بعض بلادینی
 و حبیب بن مسلمہ بالمحاربه اورفه یی ضبط ایلدی .

صامصاد، سروج، نواحی فرات، رأس العین تل موز
 دخی عیاض بن غنم حضر تلرینک سنه مذکورہ فتوحا-
 تندندر .

ابراہیم ابن النبینک والده سی ماریه رضی اللہ عنہا
 بوسنه وفات اییدی .

وقایع { سنه ۱۷ }

آمد شهر یله سائر بعض بلادك فتحی - خالد بن الوليدك
 عزلی - بصره و كوفه نك بناسی - بحرین و قوعاتی
 - اهواز و سوسك فتحی - وضع تاریخ هجری
 آمد شهر یله سائر بعض بلادك فتوحاتی

فتوحات مذکورہ دن صکرہ ابو عبیدہ رضی اللہ عنہ
 حضر تلرینك امر یله عیاض بن غنم رضی اللہ عنہ جزیرہ
 مابین النهرین بلادندن آمد شهر یله دیار بکرك سائر بلادینی
 فتح ایتشدرد.

عیاض شهر مذکور ی محاصره ایتدکن صکرہ
 خیلی محاربه لر وقوعبولدی . لکن سورك متانتی جهتیله
 تسخیری مشکلاته تصادف ایتشیدی . سوركشف و معاینه
 ابدلده شهرك جهت شرقیه سنده بولنان شمیدیکی
 حکومت قوناغنك بولندیغی موقعه متصل سوردده کی
 صودلیکی توسیع اولنور ایسه اورادن ایچرو کیریله یله جکی
 اکلاشلدیغندن کیجه قراکلی با صدقه غزاة کرامدن
 بعضیلری اودلیکی برانسان کیره یله جک قدر توسیع ایتدیله .

شهره دخول ایده جک اولانلر موقع مذکور جوارنده
بولنان قپوینی آچی و خار جده کی عسکر او قپودن ایچ
قلعه یه کیرمک اوزره ابتدا اصحاب کرامدن حضرت
صعصه و متعاقباً خالد بن الولید حضرت تلرینک مخدوملری
سلیمان رضی الله عنهم دایکدن ایچرو کیر دیلر . ویکر میدن
مجاوز مجاهدین کرام دخی برر برر انلری تعقیب ایلدیلر .
سوردن ایچرو کیرن غازیلر دایکه ایکیوز خطوه
قدر اوزاق اولان و صکره باب الفتح نامه له اشتهار ایدن
سور قپوسنه هجوم و نو بتجیلری اعدام ایله قپوینی اچدیلر .
اوجهته ده کی مجاهدینک هپسی قپودن ایچرو کیروب ظلمت
ایلده الدقلری تکبیر صدالری ایچ قلعه ده کی سورک دیوار لرینه
عکس انداز اولدیغی حالده شمدیکی قلعه جامعنک بولندیغی
موقعه طوغری ایرولدیلر .

روملر شوقضاء ناکه نایدن شاشروب کمال تلاشله
مدافعه یه قیام ایلدک لرنده او موقعده یکر میدن زیاده مجاهدین
شهید اولدی . غازیلر او کیجه صباحه قدر روملرله حرب
ایدوب صباحلین ایچ قلعه کاملاً ضبط و دروننده کی روم
عسکری قتل اولندی .

ایچ قلعه دینلان محل ایله شهرک میاننی دیکر بر سور
فاصل اولدیغندن شهرده کی روم عسکری هر نقدر مقاومه

چالشق استدیله ایسه ده الله تعالی حضرتلری هر بریسنی
 شجاعت مجسمه اولوق اوزره خلق بیورمش اولدیغی
 فداییلره قارشو قومق صاعقه لره قارشو طور مقدر فرقه سر
 اولدیغی وسورک دیکر قپولرینی خار جدن چویرمش اولان
 عسا کر اسلامیه دخی ایچرو کیرر لر ایسه شهیده کی
 روملردن شخص واحدک بیله صاغ قالمیه جغنی اکلادقلر
 ندن روملر شهری صلحاً ایادی مسلمینه تسلیم ایلدیلر .

سلیمان بن خالد بن الولید حضرتلری او کچه ده کی
 هجومده شهید اولان مجاهدین ایچنده اولوب شهیدای
 مشارالیهم حضرتانک مدفن شریفلری جامع مذکورده در .
 مدینه آمدک فتحنی متعاقب اصحاب کرامدن صعصعه
 رضی الله عنه شهره عامل تعیین اولنه رق عیاض بن غنم
 هانی و میافارقین مدینه لرینی فتح ایچون عزیمت ایتدی .
 صعصعه حضرتلری لیله هجومده الدیغی یاره دن متأثراً
 چند کون صکره عازم دار نعیم اولمشدره دیار بکره دولت
 اسلامیه طرفدن اک ابتدا والی اولان ذات مشارالیه
 صعصعه رضی الله عنه حضرتلریدر .

مدینه آمدک فتحنی متعاقب میافارقین وهانی وبعده
 ارزن الروم (ارضروم) وبتلیس واخلاط مدینه لری فتح
 اولندی .

بعض روایتجه جزیره بلادینک قچمنده خالد بن الواید
 حضرتتری برابر ایدی . آتیده محرر کیفیته نظراً روایت
 مذکورہنک صحتی استدلال اولنور .
 ملاطیہ شهری سنہ مذکورہده حبیب بن مسلمہ
 واسطہ سیلہ قح اولنمشدر .

خالد بن الولیدک عزلی

خالد بن الواید حضرتتری مدینہ آمدده واقع جامده
 اغتسال ایدرکن وجودینه دلك ایدیلان علاج ایچنده خیر
 بولندیغنی و کندوسنی مدح ایدن اشعث نام شاعرہ اون
 بک درهم جائزه و یردیکی مسموع خلافتیناھی اولدوقده
 اعمال مأموره سنک جله سندن عزل ایله « خیر ایله تداوی
 نه دیمک اولدیغنی » استعمال بیورلدی . حضرت خالد
 علاج ایچنده خیر اولدیغنی بیلدیکی و بعد التداوی
 مغسولاً جامدن چقدیغنی جوابنی و یردی ایسهده « خالد
 اقامه و قلنسوده سی باشندن نزع اولندقدنصرکه عمامه سنک
 صارغیسیله الری باغلانوب اشعثه و یردیکی جائزه بی
 بیت الماله عاڈ غنائمدنی یوقسه کندی کیسه سندنمی
 و یردیکی لدی السؤال بیت الماله عاڈ غنائمدن اولدیغنی

افاده ایدر ایسه خیانتنی اعتراف و کندی مالندن ویرمش
ایسه اسراف ایتمش اوله جفتدن علی کلا التقدیرین هر -
برعلمدن معزول اولق اوزره مدینه یه احضار ایدلمسی «
طرف خلافتدن ابو عبیده حضرت تلرینه امر یورادی . ابو
عبیده منبر اوزرنده اوطوروب حضرت خالد امره
تطبیقاً اقامه ایدلدکن صکره برید واسطه سیله استنطاق
اولندقدده هیچ بر جواب ویرمدیکندن بلال حبشی حضر-
تلری برندن قیام ایله « خایفه نك امری بومر کزده در »
دیدکن صکره حضرت خالدك قلنسوه سنی باسندن نزع
و عمامه سنك صارغیسیله اللرینی بند ایدرك « اشعثه ویرد-
یکك جائزه بی بیت المالدنمی یوقسه کیسه کدنی ویردك »
دیوسؤال ایتدی . حضرت خالد « کیسه مدن ویردم »
جوابنی ویردی . بلال قلنسوه بیینه خالدك باشنه وضع ایله
اللرینك باغنی جوزوب صارغی بیینه کندی ایسه
قلنسوه نك اوزرینه صاردی . حضرت خالد بومعامله دن
اصلا تأثر کوسترمیوب « بز آمر لرمزك امر لرینه مطیعز »
دیملکن بشقه برشی دیددی .

ابو عبیده حضرت تلری خالده تکریماً مدینه یه احضاری
امرندن بحث ایده میورایدی . خالد ایسه معزولیدر دکلیدر
بیله میوب متخیر قالدیغندن ابا عبیده یه مراجعت وحالی

نمر کزده اولدیغنی سؤال ایلدی . حقیقت حال افاده
 ومدینه یه ارسال اولمغله حضور خلیفه یه وصولنده
 « یا امیر المؤمنین بنم حقمده لایق کوردیکک معامله لردن
 طولایی سنی جماعت مسلمینه شکایت ایلدم » سویلدی .
 حضرت عمر « شو یندنه کی ثروتی زهدن جمع ایلدک »
 بیوردیلر . حضرت خالد « بکا عائد غنائمدن » جوابنی
 ویردی . خلیفه ثروتک مقدارینی استیضاح ایلدکده « التمش
 بیک درهم قیمتنده اوله بیلور » سویلکله لدی التقویم
 مقوملر اموال موجوده سنی سکسان بیک درهم قیمتنده
 کوسه تر دکارندن یکرمی بیک درهمی افراز و بیت الماله
 تسلیم اولندی .

فتوحات اسلامیه نیک بیوکاری و ممالک مفتوحه نیک
 قسم اعظمی حضرت خالدک سیف همت و سبطوتیله
 قازانمش وزمان سعادتدن برو جهاد و توسیع بلاد حقمده کی
 خدمات علییسی نامنی تقدیس ایتدیره چک بر درجه یه
 وارمشکن جانب خلافتدن حقمده نمایان اولان معامله لردن
 طولایی لسان عمومی طرف طرف تعریضاته باشلادی .
 خلیفه اکرم رضی الله تعالی عنه حضرت تری « خالدک
 عزل و مؤاخذه سی آنک بر کونه خیانت و قصورندن ، یا خود
 کندوسنک اکا بعضندن نشئت ایتیبوب انجق مظفریات

متابعه سندن ناشی عموم جانبدن حقمده حس اولنان نیات
 و توجهات سوء اعتقادی انتاج ایتمامک ملاحظه سیله هر بر
 مظفریت و موفقیت حق تعالی حصر تزلزلدن اولدیغنی
 و خالد بویابده برواسطه دن عبارت ایدوکنی جمله یه
 کوسترمک ایچون او معامله لری اجرا ایلدیکنی « بلاد
 و امصاره تحریراً اعلان ایتدکن صکره حضرت خالدی
 حضور عالیترینه جلب ایدرک » ای وجودینی امت محمدک
 شاننی اعلایه وقف ایش اولان سیف الهی و الله بنم
 یانده هم محبوب همده کریمین « دیو تلطیف ایله برابر
 بوندن مقدسجه نزع ایش اولدیغنی اموالی بتکرار اعاده
 بیوردیلر رضی الله عنهما .

بصره و کوفه نك بنالری

هجرتك اون دردنجی سنده سی بحر فارس جهنده
 برمدینه انشامی تصور اولنه رق امر تخطیط اجرا و بر
 مسجد شریف بنا اولدیغنی سنه مذکورہ و قایعی صرہ سنده
 بیان اولمشیدی .

مداین حواله سنده بولنان عربلرک و خامت هوادن
 مزاجلرینه انحراف و لونلرینه تغیر مارض اولدیغنی مدینه
 منوره یه کیدوب کلکده اولانلرک بوزلندن اکلا شلمله عراق

حوالیسنده مزاجلرینه موافق ایکی مدینه یاپلسنه امر اعطا و مواقع لازمه نك كشی ایچون مأمور لر دخی تعیین وارسال اولندی .

مقدما بحر فارس جهته ده تخطیط اولمش اولان موقع مذکورك و حیره ایله فرات اراسنده واقع خصبا نام موقعك الورشلی اولدقنری تحقق ایتمكك بالاس تیدان النان امر خلافتیناهی اوزرینه برنجی موقعهده بصره و ایکنجیسنده کوفه شهرلرینی قامشدن بنا ایلدیلر . صکره ایکیسیده محترق اولمغه امر خلافتله کریجه تحویل اولندی .

کوفه شهری حوالی عراقیه مرکز اتخاذا اولنهرق اوراده برقصر امارت دخی یاپلش و عراق امیر الجیشی سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه حضرتلری مدایندن کوفه یه نقل بیورمشدر .

حلوان، ماسبدان، قرقیسا، موصل شهرلرینك هر بریسی ملحقه تیله برابر کوفه یه ربط ایلمشدر که حلوانده قعقاع، ماسبدانده ضرار بن الخطاب، قرقیساده عمر بن مالک، موصلده عبدالله بن المعتمر عامل ایلدیلر . مداین طرفلرندن بولنان عربلر دن کوفه وبصره یه نقل و اقامت مراد ایدنلرک عنبتملری امر بیورلمغه جانی استیان کیدرک

دیلدیکی محلی مسکن اتخاذ ایتدی، و بصره یه عاصم بن
الدلف و کوفه یه ده ابو هیاچ بن مالک والی تعیین بوردی.

بحرین و قوعاتی

ابوبکر الصدیق رضی الله عنه افندمزك اثناى خلافتلرنده
علاء بن الحضرمی بحرینده عامل بولنش و موخرأ عزل ایله
ینه اعاده اولمشیدی. اهل ردتله حرب اولنورکن سعد
بن ابی و قاص ایله علاء الحضرمی ارالرنده بعض مرتبه
خصومت سبقت ایتدیکندن سعد حضرتلرینک قادسیه
مظفریتندن صکره کندوسیده انک خدمتلینه موافق ایشلر
کورمک افکاری علانک ذهننی طولدردی. و اوتاریخلره
قدر عربلر دکزله مألوف اولدیغندن تجاوزات بحریه یه
مقام خلافتدن رخصت یوغیکن بحر جهندن فرسسلر
اوزرینه بر محاربه قیوسی اچق استدی.

علا امیر المؤمنین حضرتلرندن استیذان ایتمکسزین
او حوایده بولنان اهل اسلامی فرسارله محاربه یه تشویق
ایلدکده انلرده موافقت کوستردیلر. بناء علیه ترتیب
ایلدیکی قوه عسکریه یی اردولره بالتقسیم جارود بن
المعلی، سوار بن همّام، خلید بن المنذر نام ذواتک تحت

ریاستلرینه ویروب بونلرک چله سنه خلیدی امیر تمین وکیلره
ارکاب ایله فارس بلادینه سوق ایتدی.

اشبو اسلام اردوسی اصطخر حوالیسنه چتدقلرنده
اورالده بولنان ایران سرداری هرید سفینه لره اهل
اسلام اراسنه صوقیلوب طوس نام محلده جمع ایلدیکی
عسکری جنود اسلام اوزرینه چارمقله میانه طرفینده
شاتلی محاربه وقوعبولدی. جارود و سوارک ایکیسیده
شهید اولدیلر. خلید عسکرینه پیاده اوله رق محاربه
ایتملرینی امر ایلوب جریان ایدن قتال خونریزانه ده فرسردن
پک چوق ادم مقتول اولدقدن صکره عساگر مسلین
برأ بصره جهته توجه ایتدی ایسه ده فرسردن یولاری
طوتوب مرورلرینه ممانعت کوستردیلر. خلید بصره یه
کیده جک یول بوله مدیغندن اولدیغی محلده قالوب تدافعی
حرکته مجبور اولدی.

حضرت عمر رضی الله عنه افندمن بووقعه دن خبر
الدقه عتبه بن غزوانی بصره یه ارسال وعساگر کافیه
ایله خلیده امداد اولتمسینی امر ایتدی وعلاء بن الحضرمینک
اویله بلارخصت حرکتدن طولایی کندوسنی مجازاة
سعد بن ابی وقاصک معیننه ویردی.

عتبه عامر بن لوئی قبیله سندن ابوسبرة بن رهم امارتیه

ترتیب ابتدیی اونی یکی بیک سواری بی خلیدک امدادینہ
 کوندردی . عاصم بن عمرو، عرجة بن هرثمه، احنف بن
 قیس و سائر بعض مشاہیر شو عسکر ایچندہ ایدیلر .
 عساگر مذکورہ ساحل طریقہ کیڈرک خلیدہ
 یتشدیلر . طوس وقعہ سندن صکرہ ایرانلر هر طرفدن
 اقدرق فرس اردر سنے یاردم ایتمکہ کلش و اردوی
 مذکور پک بیومش ایدی . ایکی فرقه اسلامیه بالاتحاد
 قضاءنا کھانی کبی فرس اردوسیلہ چار پیشوب کوسترد کلری
 صولات دهشت اندازانه عساگر اعدایی چیل یاوریلری
 کبی تارمار و هرطاقی بر طرفہ فرار ایدوب اموال
 و اشیالری مجاهدینک ایدی اغتناملرنده قالدی . و خلید
 رفاقنده کی عسکرله قورتیلوب ابوسبره نك اردوسیلہ
 برلکده بصره یه عزیمت ایلدی .

فتح اهواز و سوس و تستر

ایران سردارلرندن هر زمان قادیسیه محاربه سنده
 بوزلدقد نصکره اهوازک قاعده سی اولان خوزستانه فرار
 ایلہ اورالری تملک ایتمش و ثغور اهواز دن منادر و نہر تیر
 طریقلریله خارل خارل بصره یه تابع میسان و دست میسان
 طرفلرینده دست تعرضی اوزاتمقده بولنمشیدی .

عقبه بن غزوان بصره حوالیسنده ایکن سعد بن
 ابی وقاصه مراجعت و طلب معاونت ایتدکده نعیم بن
 مسعود امداده مأموراً بصره و اهواز اراسنه نزول ایتمش
 اولدیغی حالده بنی عدویه دن سلمی بن القین بصره
 عسکرینک و حرمله بن مریطه کوفه عسکرینک امیری
 اولق اوزره کوندریلوب بونلر میسانه واردقنرند
 مهاجرتله خراسان طرفلرند بولنان بنی العم بن مالک قبیله .
 سنی یا نلرینه استدیله . و قبیله مذکورهدن غالب بن الدئلی
 و کلیب بن وائل الکلبی کله رک سلمی و حرمله ایله بالملاقاة
 منادر و نهر تیر طرفلرینه هجوم ایله فرس لر علیه لرینه
 تجاوزاته مسارعت ایده جکلرینه سوز و یردیله .

سلمی و حرمله موعدهده عسکرلرینی تعبیه و فرس لرله
 قتال ایچون لوازم حربیه بی تهیه ایتدکدنصکره نعیم بن
 مقرن و نعیم بن مسعود ایله بالاتفاق هرمرزان اوزرینه
 عزیمت و محاربه ایتدکلرند هرمرزانک اردوسی منهزم
 و چوغنی مقتول اولدی . و هرهرزان فرار ایله سوق اهواز
 کوپر بسنی کچوب اسلام ایله اراسنده دجیل نهری حد
 فاصل قالدی .

هرمرزان بوهزیمت اوزرینه صلحه مجبور اولدیغندن
 نهر تیر و منادرن ماعدا اهواز حوالیسنی غالب و کلیبه

ترك ايله عقد مصالحه يه طالب اولمش ومصالحه ده عقد
ايدلمش كن صكره غالب و كليب ايله هرمران ارالزنده
حدوددن طولايي اختلاف ظهور ايتمكه سلمى و حرمله
اورايه كيدر ك غالب و كليبي حقلی و هرمرانی حقسز
كوردكارندن اصلاح ذات البينه تشبث ايلديلر ايسه ده
هرمران قبولدن استنكاف و اكراد طائفه سندن استعانه
ايله قوتنى ارتروب محاربه يه قيام كوستردى .

عتبه بن غزوان حرقوص بن زهير السعدى بنى غالب
و كليبه امداده كوندروب محاربه ايتدكارنده هرمران بو-
دفعه ده منهزم و مغلوب اولغله اهواز دن تاتستره قدر ممتد
اراضى ارايه فتح ايله كيفيت امير المؤمنين حضرت تلبينه
لدى العرض جز بن معاويه مقدار كافي عسكرله هرمرانى
تعقيبده مأمور ايدلمش و جز سغز نام قريه يه و اورادن دورقه
واصل اولوب اورالرى كاملاً ضبط ايتمشدر .

هرمران بقيه بلاد ينده قالمق اوزره ينه مصالحه يه
رغبت كوستروب حرقوص اهواز طرفلر نده كى عسكرينه
نظام و برمش اولديغى حالده فرس پادشاهى يزدجرد
اهل اسلام ايله حرب ايتك اوزره مروده كليتلو عسكر
طويلا مقده اولديغى ايشيدلديكندن مركز خلافته
لدى المراجعه نعمان بن مقرنك عساكر كثيره ايله حرقوصه

امداد کوندرسی ایچون سعد بن ابی وقاصه و کذلک معاونت
 لازم دنگ سرعت اجر اسنه دائر ابو موسی الاشعری به
 امر لاسطار و عراق دن کیده جک شو ایکی فرقه اوزرینه ده
 سبره بن ابی رهم امیر تعیین بیورلش و فرقه لر دخی حرکت
 ایتمشیدی . هر زمان تدارک ایلدیکی عسکرله جنود
 اسلامیه قارشو کله رک محاربه به تصدی ایتسیله برابر
 اقبح هزیمتله تستره طوغری فرار ایلدی . مجاهدین در حال
 تعقیبه حاضر لندقلری صره ده بصره دن حرکت ای دن
 عسکر دخی امیر لری نعمان ایله بر لکده ایشمکله هپسی تسترده
 اجتماع ایتدیلر .

ایرانیلر تسترده تحصن و اسلام عسکری تستری
 بالخاصره تضییق ایدرک طرفین ارالرنده ساکسان دفعه
 محاربه وقوع بولدی . و جله سنده ایران عسکری مغلوب
 اولدی . مجاهدین کرام عاقبت بر طریق سهولت بوله رق
 تستره دخول و شهری ضبط ایلدیلر ایسه ده هر زمان ایچ
 قلعه به انجا و مخالفته دوام ایدی و یردی . یاننده کی
 اسباب مقاومتک جله سی مضمحل و هر درلو غلبه امید
 زائل اولغله خلیفه کزین و امیر المؤمنین حضرت تلرینک
 حقننده و یره جکی حکمه راضی اولدیغنی بیان و عرض
 استیمان ایلدی . اهل اسلام بلا شرط تستری ضبط ایله

اموال موجوده بی اغتمام ایتمکله هراتلویه اوچبیک درهم غنیمت اصابت ایتمش و هرمرزان خس غنائم و خبرفتوحاتی حاوی مکتوبله انس بن مالک و احنف بن قیس و سائر بعض ذواته تسلیماً مرکزہ خلافتہ کوندن لمشدر .

حضور خلیفه یه بعد الوصول هرمرزان بالدفعات نقض عهد ایلمدیکی ایچون مسئول طوتلدی ایسه ده لسان استرحام ایله جنایتی اعتراف ایتمدیکندن عفو اولندهرق شهری ایکی بیک درهم معاش ایله مدینه ده اقامتی فرمان یورلدی .

ابوسبره رفاقینه ابوموسی الاشعری و نعمان بن مقرن هرمرزانک سوسده بولنان قردلشی شهر یار اوزرینه کتمکه و سوس شهرینی فتحه مأمور اولدقنلریدن مشارالیهم عسکرله کیدرک سوسی محاصره و تصدیق ایتمیلر . ایچرودن کوستریلان مقاومت اوزرینه مجاهدین بالاتفاق دروازه شهره یناشوب ضربه بسالته قیوی قردقن صکره ایچرویه کیرمکه باشلادقنرنده اهالی صدای استیغنی رفع ایله « مصالحه مصالحه » دیوفریاد ایلمکدن اوراسیده ضبط اولندی .

بو اثناده ایران عسکری نه اوند طرفنرنده طوپلانمقده اولدقنلری خبری النغله نعمان بن مقرن کوفه عسکرله

نہاوندہ طوغری یولہ چقارلدی و ذر بن عبداللہ برفرقہ
 مجاہدین ایلہ بامر خلافتیناھی کیدرک جندیسا بورشهرینی
 محاصره ایلدی . محاصره بر مدت امتداد ایتدکدنصکره
 اهالی استیمان ایتدیلر . جزیه ویرمک شرطیلہ محاصره یه
 ربط ایلہ جندیسا بور دخی ممالک اسلامیہ صره سنہ داخل
 اولدی .

جلولاولو حلوانک فتحی عقیبندہ اسلام عسکری بلاد
 عجمک ایچرولرینه یا بللری محافظه وانضباطجه مشکلاتی
 موجب اولور ملاحظه سیلہ ایلرو کیدلمامسی اولوقت
 امیرالمومنین رضی اللہ عنہ حضرتلری طرفلرندن امر
 بیورلمشیدی . هرمران مدینه یه واصل اولدقدن صکره
 استنطاق ایدلدکده ایرانلورلک مقابله یه دوامدن وازکلمک
 احمقلی اولدیغی افاده سندن اکلاشقله ممالک فرسک تمامیلہ
 استیلاسنه و ساسانیان دولتک اورطه دن قالدرلمسنه
 جانب عالی خلافتدن قرار ویرلدی . بتاء علیہ خلیفہ
 اکرم رضی اللہ تعالی عنہ حصرتلری ممالک فرسک
 بتامها فتحی ایچون تدابیر لازمه یه تشبث بیوروب
 ابوموسی الاشعرینک بصره دن بلاد فرسه طوغری
 چتمسنه و فقط پکده اوزاق کتمیه رک امره منتظر اولسنه
 دأر مکتوب تحریر و صکره سهیل بن عدینی بلاد فرسه

کیده جک امراء عسکریه الویه سیه ابو موسی جانبندہ
 ارسال بیوردیلر خراسان لواسی احنف بن قیسہ ،
 اردشیرخره لواسی مجاشع بن مسعود السملی بہ ، اصطخر
 لواسی عثمان بن العاص الثقفی بہ ، بسا ودارا بکرد لواسی
 ساریہ بن زین الکنانی بہ ، کرمان لواسی سهیل بن عدیہ
 سجستان لواسی عاصم بن عمروہ ، مکران لواسی حکم
 بن عمیر التغلبی بہ تخصیص بیوردی . بوندن صکرہ
 هربریسی کیدرک مأمور اولدقلری محالرده نوجهله فتوحاته
 موفق اولدقلری صره سیه کتابمزده بیان اولنه جقدر
 ان شالله تعالی .

وضع تاریخ هجری

مقدمه کتابده بیان اولدیغی اوزره عربلر هجرتک اون یدنجی
 سنه سنه قدر تاریخ متسلسل استعمال ایتزلر ایدی . سنه
 مرقومه ده برداین مدیونک سنندی امیر المؤمنین حضرت تفرینه
 تقدیم ایله استیفای حقوق ایلدی . اشبو سندده مندرج
 مبالغک مدیون طرفندن شهر شهباندہ داینه ایفا اولنه جفی
 یازلمش ایسه ده هانکی سنه نك شعبانی اولدیغی بیلنه ماش
 وبعض مخابره اورا قنده دخی تاریخجه تردد حاصل اولمش
 ایدوکنندن حضرت عمر رضی الله عنه افندمن اصحاب

کرام ایله بالمشاوره تاریخ هجری استعمالنه قرار ویردیلر .
 فقط هجرت سنه ربیع الاولده وقوعبولمش ایکن سنه باشی
 محرم اعتبار اولندی . بعض مورخین تاریخ هجرینک
 بدایت استعمالنی اون الی سنه سنده کوستره یورلر .

وقایع {سنه ۱۸}

سنه مذکورده ده مدینه منوره ده خلقه فحط شدید
 اصابت ایدرک اجماعتدن چوق آدم تلف اولمش و بونکله
 شام حوالیسنده شدتلی طاعون دخی ظهور ایدرک یانلشدر
 بارانک انقطاعدن اراضی قوریوب کول کبی اولغله سنه
 مرقومه (عام الزماد) و طاعون ابتدا عمواس قریه سنده
 ظهور ایتمکله (طاعون عمواس) دیوش-ههت ویردی .
 اهل مدینه یه ایانه اولمشی ایچون طرف خلافتیناهیدن
 او امر عمومی نشر اولوب ابو عبیده رضی الله عنه درت
 بیک یوک ذخیره ایله مدینه کادی . و عمرو بن العاص
 بحر قزم طرفلرین خیلی ذخایر ارسال ایلدی . و اسعارده
 اوجوزلق نمایان اولدی .

حضرت عمر رضی الله عنه اهالی ایله استسقایه چقارق
 نماز قلدقدنصکره عم اکرم رسالتیناهی عباس بن عبدالمطلب
 رضی الله عنه حضرتلرینک النی ط-وتوب انکله درگاه

قاضی الحاجاته توسل و حین توسلده طپراق اوستنه دیز
چوکوپ خلقه اقبال ایله « ربکزه استغفار ایدیکز »
دیدکن صکره اغلایه اغلایه جناب حقه عرض تضرع
ایلدی . حضرت عباس کوز یاشری سائل و حیه شریفه .
لری صدر عالیرنده جائل اولدیغی حالده « الهی شکوی
سکا مرفوعدر . عالم المر و الخفاسن سن . شو عاجز
مخلوقکی اغنا بیور » دیوب استنزال مطر رحمت ایچون
دعاو نیاز ایلدی . متعاقباً بلوطر ظهوریله یاغور لریاغدی .
ابوعبیده بن الجراح ، معاذ بن جبل ، یزید بن ابی سفیان
حرث بن هشام ، سهیل بن عمرو ، اوغلی عتبه شامده
طاعوندن وفات ایلدیلر . رضی الله عنهم .
یزید بن ابی سفیاندن منحل اولان دمشق و الیملکنه
قرنداشی معاویه بن ابی سفیان تعیین بیوردی .
حضرت عمر رضی الله عنه شامه متوجهاً مدینه
منوره دن حرکت بیوروب سرخ قریه سنه بالوصول امراء
اجناد ایله ملاقات ایتدکارنده و بانک شدت اوزره حکمنی
اجرا ایتدیکنی خبر ویردیلر . عودت ایدرب ایتماسی ایچون
بین الاصحاب اختلاف وقوع بولمغله عبدالرحمن بن عوف
رضی الله عنه و باحقنده (اذا سمعتم به فی الارض فلا
تقوموا علیه و اذا وقع بارض و انتم فیها فلا تخرجوا

فراراً منه) حدیث شریفی روایت ایتمکله قریه مذکورہ دن
مدینہ منورہ عودت بیوردیلر .

سنہ مذکورہده شرح بن حرث الکندی کوفہ یه
کعب بن سوار الازدی بصرہ یه قاضی تعیین بیورلدی .
شام حوالیسندہ طاعون زائل اولدقدن صکره وفات
ایتمش اولانلرک میراثیری بر نهیح شرعی تقسیم ومصاب
اولانلر حقلرنده تعزیه وتسلیت اجرا بیورمق و احوالی
احوالنی تفتیش ایتک ایچون خلیفه اکرم رضی الله عنه
حضرتلری حضرت علی رضی الله عنہی مدینہده بالاستخلاف
شامی تشریف ایدرک تقسیم مواریث ایله مصاب اولانلری
تعزیه و احوال و لایقی تفتیش بیوردقدن صکره مدینہ
منورہ یه عودت بیورمشلردر .

رها، حران، رقه عیاض و عین الوردہ، رأس العین
عمیر بن سعد یدیله سنہ مذکورده قتح اولندیغی و اقدینک
روایاتندندر .

وقایع {سنه ۱۹}

بعض مورخین مدائن و جلولانک و بلاد جزیره نک
بوسنه ایچنده قتح اولندقلرینی بیان ایلدیلر . قیساریه

شهری دخی سنهٔ مرقومه ده مهاویة بن ابی سفیان یدیله
فتح اولندیغی مرویدر .

بلاد مذکورہ نك فتوحاتی سنین سابقه ده اولدیغی
وتفصیلاتی بوندن مقدم صرہ سیمیه بیان اولمشدر .

سنهٔ مذکورده مدینهٔ منوره جوارنده حرهٔ لیلی
دینلان محله آتش ظهوریله صوکی جریان ایلمدی .

حضرت عمر رضی الله عنه اقدم صدقه ویرلمسنی امر
بیوردیلر . خلق صدقه ویروب آتش سوندی .

خليفةٔ اکرم رضی الله عنه بوسنه حج شریفی ادا
بیورمشدر .

وقایع {سنه ۴۰}

فتح مصر و اسکندریه - عزل سعد بن ابی وقاص -

بعض وقایع

فتح مصر و اسکندریه

حضرت عمر رضی الله عنه قدس شریفی فتح ایتدکده
عمرو بن العاص مصرک فتحنه رخصت استمش و اولوقت
جنود اسلامیه نك طاغیدلمی جائز کورینه دیکنندن رخصت
ویرلماشدی .

عمرو بن العاص اشبو یکر منجی سنهٔ ہجریہ دہ الدیغی
 رخصت اوزرینہ زبیر بن العوام حضرت تریلہ برلکده
 عسکرلہ باب الیونہ واورادن مصرک ریف قراسنہ
 کتدیلر . جاثلیق عنوانیلہ معروف ابو مریم نام رئیس
 روحانی کلہرک کورشدکن صکرہ جزیه تکلیفیہ روم
 دولتک مصرده بولنان مقوقسک یانہ کوندرلدی .
 مقوقس موافقت کوستردی ایسده مقدما قدسدن اورایہ
 فرار ایتیش اولان روم جنالی ارتبونک کوسترمش
 اولدیغی مخالفت خبری اوزرینہ عسکرلہ محاربه ایچون
 حرکت وعزیمت ایلدیلر . ارتبون مدافعہ یہ قیام
 ایتدی ایسده منہزم اولمزلہ عسا کر مسلمین عین شمس
 (مطریہ) جانبنہ کیدرک ابرہہ بن الصباح برفرقہ ایلہ فرمایہ
 وعوف بن مالک دخی کذلک برفرقہ ایلہ اسکندریہ نک
 محاصرہ سنہ کوندرلدی .

عمرو وزیر رضی اللہ عنہما عین شمسی شدیداً محاصرہ
 التہ الدقلندہ اہالی جزیه ایلہ صلحہ رغبت کوستردکلر .
 ندن اوراسی بالمصالحہ فتح اولندی .

بوندن صکرہ مصر ایچون مقوقسلہ مخابره جریان
 ایدرک جزیه وسائر بعض شروط ایلہ مقوقس مصالحہ یہ
 رغبت کوستروب مصالحہ نامہ یازلدی . مقدمکی محاربه لردہ

در دست اولنان سبایانک ردی ابو مریم طرفندن طلب
اولندقدہ بونلر عندالمقاتله دائرہ اسارته داخل اولدقلمری
جهتله عمرو بن العاص موافقت کوسه ترمدی . کیفیت
حضرت عمر رضی الله عنہک مسموع عالیلمری اولدقدہ
سه بایانک ردی امر بیور لغله ردومصلحه عقد اولنوب
مصر فتح ایلدی .

مصرک فتحی ختام بولدقدہ عمرو بن العاص اسکندر
یهنک فتحی ایچون حرکت ایلدی . مصرک مصالحه سی
خبری قیصر هرقله بالغ اولدقدہ عدم قبول وقبط اهلایسی
موافقت کوسه ترمزلر ایسه او حوالیده کی روملر واسطه
لریله مدافعه ومقاتله اولتمسنه امر ویردیکنندن روملر مصر
ایله اسکندریه ارازلنده ممانعت ومقاتله یه تصدی ایلدیلمری .
ائناى راهده بیوک بیوک محاربه لر جریان وجنود مسلمین
غلبه ایله اسکندریه سورینک اوکنه واروب اسکندریه یی
اوچاه مدت محاصره وتضییقات و تمادیه دن صکره
باله هجوم شهرى ضبط ایتدیلمری .

بوندن صکره نوبه طرفلرینه عسکر کوندریله رک
اورالریده تسخیر ایتک استمشلر ایسه ده سودان اهلایسنک
اوق اتمقدہ مهارتلمری جهتله جنود مسلمینک چوغی
مجروح اوله رق عودته مجبور اولدیلمری . نجات مخصوصنده

بیان اولنہ جنی و جہلہ نوبہ لیلر حضرت عثمانک اثناى
خلافتندہ دائرہ اطاعتہ داخل اولمشلردر .

دردنجی جلدده ذکر اولندیغی اوزره اسکندریہ
مدرسه سندنہ فلاسفہ طرفنندن تدریس اولنان درسلمر
دیانت مسیحیہنک تغلیط و افسادینی موجب اولیور
دیہرک قبل الاسلام مکتبلر نخریب و کتبخانہ کتابلرلہ
برابر احراق اولندیغی تاریخچہ ثابتدر .

حضرت عمرک خلافتی زمانندہ عمرو بن العاص استیذان
ایتدکن صکرہ اسکندریہ شہرندہ کی مکتبلری احراق
ایلہ شہر مذکورده بولنان درت بیک حمام التی ای مدت
شو کتابلرلہ قزدر لدیغی ابن العبری روایت ایتمش ایسہده
شوروائتک موافق صحت اولندیغی تحقیقات وادلہ
ایلہ ثابتدر اسکندریہ قصر و کتبخانہ می قیصرک
حوالی مصریہ غزاسی اثناسندنہ محترق اولدی . دیو-
قلن اسکندریہ شہرینی نہب ایتدیرمش و ثیودوسیوس
زمانندہ سیرایوم مکتبی ہدم اولنمش ایدوکی تاریخلردہ
مذکور اولوب فوریوم مدرسه سندنہ متعلق برشی ذکر
اولنماش ایسہده بونک بعض کتابلری تلفدن قورتلش
وقیصر ایکنجی ثیودوسیوس زمانندہ اسکندریہده کی
نادر کتابلرک کافہسی ولایاتہ نقل اولنمشدر . بطریق

کیراوس و مرشیانوس زمانرنده اسکندریه ده اختلال
 ظهور ایدرک عجم لده اورایی استیلا ایتش و بعض
 مورخلرک روایتلرینه کوره عمرو بن العاصک فتحندن
 اوتوزسنه مقدم اسکندریه ده مکتب قلیوب مکاتب قدیمه
 کتابلرندن ارسطو تعالیمک شرحنه دائر یالکز قرق جلد
 کتاب قالمشیدی . بوروایانک جله سی اسکندریه ده کی
 مکتبلر فتح اسلامدن مقدم خراب اولدیغنی اثبات ایدر .
 تدقیقاته نظراً تاریخچه ثابت اوله یورکه اسکندریه نک
 فتحنده کتبخانه کلیاً احراق اولمیب اولوقت ارسطونک
 تعالیم فاسده سنه دائر فور یوم مدرسه سنه کی قرق جلدن
 بشقه کتاب نامنه اثر ناموجود ایدی .

مورخین اسلامیه طرفلرندن یازلمش اولان امهات
 تاریخی بو بعد عاجز برر برر کوزدن پکیردم . اسکندریه ده
 کتبخانه و کتاب احراقنه دائر امهات مرقومه ده هیچ بر
 بحثه تصادف ایتدم . اصول المعارف صاحبی مصرلی رفاعة
 بکک ابوالعدادن روایت ایلدیکی بر بخشی کتابنه درج
 ورد ایتش در که او بحث شودر .

« عمرو بن العاص اسکندریه نک فتحندن صکره اوراده
 بولنان کتبخانه ده کی کتابلر حقه نه معامله ایده جکئی
 حضرت عمر رضی الله عنه افندمزدن استیذان ایتدکه

احراقنه امر ویرمکله (۴۰۰۰۰۰) جلد کتاب احراق
اولنوب اسکندر یه ده بولنان (۴۰۰۰) حجام التی ماه
مدت او کتابلرله قزدرلمشدر» .

بو حکایه ابوالفدائک بزه واصل اولمامش بر اثرنده
مذکور ایسه اوراسنی بیله مم . حجا صاحبی ابوالفدائک
یدمده موجود تاریخنده بو بحثی کوره مدیکم کبی دمشقی
ابوالفدائک «تاریخ ابن کثیر» دیو معروف اولان کتابنده
دخی اویله بحثه تصادف ایده مدم . مع مافیه حکایه مزبوره
تاریخلرده مندرج اولسه بیله موازنه و تدقیق اولنسه التی
ای (۱۸۰) کونی حاوی اولوب ایام مذکورهنک عدد
حجام اولان درت بیکه حاصل ضربی (۷۲۰۰۰۰)
عدده مساوی اولسیله (۴۰۰۰۰۰) جلد (۷۲۰۰۰۰)
عدده تقسیم اولندیغنی حالده هر حجامه کونده یارم جلد
اصابت ایدر . یارم کتاب ایله - دکل که برجامک اقسامه
قدر قزدریلوب ایشلدلمسی - بر تنجره صوبیله قینادلمسی
ممکن اوله میه جغنی بدیهیدر . بو موازنه حکایه مذکورهنک
سزایا مصنوع اولدیغنی اثباته کافیدر .

کاتب جللی و ناصر التواریخ صاحبی کبی بعض
متأخرینک بو بحثه دائر یازدقلری سوزلرک هیچ بریسی
اهمات تواریخه مستند دکلدر . روایت مذکورهنک

منشأً و مأخذ انتشاری مرقوم ابن العبرینک اثریدر . اشبو
ابن العبری فرانسزلرجه «ابوالفرج» دیو معرو فندر [۱]

سعد بن ابی وقاص حضرتلرینک عزلی

سعد بن ابی وقاص حضرتلری نمازی کوزل قلدرد-
مدینه و مرافعه لرده دقت و تقسیم غنائمه عدالت ایتدیکنه
دائر شکایت و وقوع بولد بغندن امیر المؤمنین حضرتلری
تحقیق ایچون کوندردیکی محمد بن مسلمه تحقیق اکیال
و کندوسنیده مدینه یه احضار ایتش و شکایتک بی اساس
اولدیغی حالده بعض احتیاطه رعایه مدینه یه کله جکی

[۱] اشبو (ابوالفرج) اسبای صغراده واقع مطبیه لی
هرون بن توما نامنده یریهودینک اوغلی ایدی. اصل اسمی مار-
غریغورس در. هجرتک (۶۲۲) سنه سننده تولد ایدوب اوائل
حالنده باباسی تومادن فن طب اوقودقدن صکره انطاکیه به عزیمت
واوراده قببول نصرانیت ایتش و ملت یعقوبیه عملاسندن
سربیانی و عربی و یونانی لسانلرینی اوکرنوب برمدت انطاکیه ده
اقامتله بعده غوبا و صکره حاب سربیانی ملتی ریاست روحانیه سننده
بولتمشدر. بریسی سربیانی و دیگری عربی لسانی اوزره ایکی بیوک
تاریخ عمومی واردر. عربی لسانیه محور تاریخی لاتین لساننه
ترجه اولنهرق (۱۶۶۳) سنه میلادیه سننده اکسفورده و سربیانی
لساننده کی تاریخی (۱۷۷۹) سنه میلادیه سننده ایپسیفده طبع
اونمشدر.

وقت توکیل ایلدیکی عبدالله بن عبدالله الانصاری برینه
تعیین بیورلمشدر .

بعض وقایع

بحرین عاملی قدامه بن مظعون شرب خمر نهمتیه عزل
و حقهده حد شرعی اجرا بیورلدی . و حرکت غیر مرضیه لری
جهتیه نجران یهودیلری کوفه یه و خیبر یهودیلری بشقه
دیاره اجلا اولنهرق خیبر یهودیلرینک الارنده کی وادی
القری اراضیسی مسلمینه تقسیم اولندی .

اسید بن حضیر، زوجة النبی زینب بنت جحش، جزیره
والیسی عیاض بن غنم، بلال حبشی، انیس بن مرثد، سعد
بن عامر بن خدیم، صفیه بنت عبدالمطلب بوسنه و غات ایتدیلر
رضی الله عنهم .

وقایع { سنه ۲۱ }

نہاوند وقعه سی و بعض فتوحات - ہمدان و بلاد
سائرہ فتوحاتی - بعض وقایع

نہاوند وقعه سی

اھوازک فتحیله یزد جرد مروہ فرار ایتدکده باب
وسند و خراسان ملوکندن استمداد ایلدیکندن ہپسی
امداد ایتکی قبول ایتکله اهل اسلام علیہند حرب ایتک

اوزره سوق ایلدکاری عسا کر کثیره نهاوند حوالیسندده
تجمع ایلدی . بو عسا کر ایچنده یوز اللی بیک نفر فرس
عسکری وار ایدی که بونلر فیروزانک قومانداسی التنده
ایدیلر .

سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه او رالق کوفه ده
بولندیغندن کیفیتی امیر المؤمنین رضی الله عنه حضر تدرینه
عرض ایتمش و بواثناده سعد علیه نه شکایت وقوع بولد .
یغندن ذکر اولندیغی اوزره مدینه یه جلب و عزل اولمش
ایدی . فرس لک حرکات مذکور ه می اوزرینه اولنه جق
تشبثات موقع مذا کر هیه قونلدی . اصحاب کرامک بعضیلری
شام و یمن حوالیسندن تدارکی ممکن اوله جق عسا کرک
سوقنی و حریمین عسکر یله ده خلیفه حضر تدرینک بالذات
عزیمتنی تنسیب ایلدیلر .

حضرت علی رضی الله عنه شامدن عسکر اخراجی
روملرک و یمندن عسکر چیقارلسی حبشیلرک تجاوز لرینی
موجب اوله جغی کبی خلیفه حضر تدرینک حریمین
عسکر یله مرکز خلافتدن تباعدی عربلرک نقض عهد ایله
فنالغه قیاملری محذورندن سالم اوله میه جغندن بحث
ایله کوفه و بصره حوالیسندده کی مسلمینک محافظه اهل
و عیال و بلاد ه کفایت ایده جک مقدارندن ماعداسی

کاملاً سلاح التنه النهرق سوق اولتملرینی تنسیب ایلدی
 وبوصورت جانب خلافتدن قبول وتصویب ایله عسا کر
 مجتمعه نك نعمان بن مقرن امارتیه حرب ایتلمینه قرار
 ویرلدی .

نعمان وسائر لازمکلا نلره اویولده اوامر مخصوصه
 اعطا بیوریلوب کوفه دن اوتوز بش-بیک موجودلی بر
 ازدو تحشد ایلدی .

نعمان اشبو اردوینی بالاستصحاب حرکتله نه-اونده
 یکر می فرسخ مسافه سی اولان بر محله دشمن غس-کرینه
 مصادف اولدی لر و طرفین میانه لرنده جریان ایدن مخابرات
 صلحیه دن نتیجه حاصل اولدیغی جهتله عسا کر اسلامیه
 حرب ایچ-ون عجملرک اردو کاهلرینه طوغری یوریدیلر
 ایسه ده عجملر بولندقلری محله بالتحصن مقابله جه جرات
 ایسه میورلر ایدی . محل مذکور ایسه هجومه مساعد
 اولدیغندن مجاهدین بونلرله باب محاربه بی اچغه موفق
 اوله میوب انلر حربه چقبنجه-یه قدر محاصره یه دوام
 اولتمی بختی سویلشلدی . لکن اوزون اوزادی محاصره
 ایله وقت یکیرمکدن نتیجه مطلوبه نك اله کتیرلمی امر
 موهوم عداولنوب بر ساعت اول اسباب غلبه نك استحصال
 لنه تشبث اولتمسندله اتفاق ارا حاصل اولغله اتخاذا

اولنان تدبیر لر دن معدود اولق اوزره قعقاع رفاقیله
عجمله طوغری بفرقه مفرزه سوق اولندی .

شوفرده دشمنه خیلی تقرب ایدرک انلرده بولندقلری
یرلر دن اوقترله مدافعه ایلدیله . بوسرده مجاهدین
خوف وتلاش ارائه سیله بعض حوله لرینی اولدقلری
یرده ترک وفرار صورتی ارائه ایلدکلرندن بوسورتی
عجمله خوفه حیل ایله یورکلنوب فرقه مذکورهنک
کوستردیکی خدعه حربیه اولدیغندن غفلت واستحکامدن
چقاروق عساکر مسلمینه هجوم ایلدیله .

عجم اردوسی عساکر مسلمینه یناشر یناشمز غزاتک
هپسی براغزدن تکبیر صدالریله بالمقابله اشدناد حرب
وقتل بدرجه یه واردی که میداند قلیجکلرک چکاچا کندن
بشقه صدایشیدلادی . مجاهدین بومحاربه ده یرلره سردکلری
دشمن مقتوللرینی خزان موسمنده بورایه تصادف ایدن
اورمان یپراقلرینه دوندردیله ایسه ده اوکون وقت
ظهردن مقدم حربه تشبث اولنورکن نعمان عندالمحاربه
مظفریت اسلامیه بی کوردکدن صکره کندوسی شهادتله
ملته قربان ایتسنی جناب حقان تضرع ایتش اولدیغندن
عجملهک تمامی انهزامی صره سنده خاصره سنه براوق

اصابتله راکب اولدیغی قصر اقدن اشاغی دوشوب شهید
وینده کی لوا یره ساقط اولدی .

نعمان اشای محاربه ده وفات ایدرایسه یرینه حذیفه
بن الیمانینک امیر عسکر اولسی حقنده کی وصیت سابقه سی
اوزرینه قرنداشی نعیم سنجاغی الوب حذیفه یه تسلیم
ایلدی . اردوده موجود غزاة مسلمین نعمانک شهادتیه
واقف اولوبده محاربه جه سؤ تأثیر ایتسون ملاحظه سیله
وافف اولانلر شهادتی اشاعه ایتیه رک اقشامه قدر
حربه دوام و عجملرک بوزیلوب فراریله قورتیلانلرندن
ماعداسی اعدام اولندی . عندالمحاربه تلف اولان عجملر
سکسان بیك و حین فرارده اولدریلانلر اوتوز بیك
راده لرنده اولدیغنه مورخینک چوغی اتفاق ایده
یورلر .

عجملرک انهزامندن صکره فیرو زان همدانه طوغری
فرار ایدرکن نعیم تعقیب ایله عقبه ده یتشدی . عقبه احوال ایله
مسدود اولدیغی جهتله مرقوم حیواندن اینوب پیاده
اوله رق طاغنه قاچدی . دردست و اعدام اولندی . مسلمین
عقبه ده اولان عجملری اعدام و معرکه ده کی اهل اسلام
اوکون نهاننده داخل اولوب اموال موجوده بی اغتنام
ایتدیلر .

کیفیت غنائم مفرزه ایلہ برابر خـلافت کبرایہ عرض
اولندقدہ مظفر یتک شـهد بشارتی نعمانک خبر شهادتک
اجیسـیلہ ممزوج اولدیغی حالده بالغ اولدیغـندن خلیفه
کوز لرندن دموع تأسف اقتدیلم .

غنائم مذکورده دن هر برسواری یه التي بیک وهر برپیاده یه
ایکی بیک درهم اصابت ایدی . بو محاربه دن صـکره
فرس ایچون اجتماع وقوعبولماشدر . ابوموسی الاشعری
رضی الله عنه بصره عسـکر یله نهاوند وقعده سنده حاضر
ایدی . اورادن دینوره کیدرک بش کون محاصره دن
صکره اهالیسی جزیه ایلہ مصالحه بی قبول ایلدیلم .
بوندنصکره سیروانه کتمکله انزلده ده اولوجهله مصالحه
وقوعبولدی .

ابوموسی حضرتلری سائب بن اقرعی صیره نک
فتحنه مأمور ایتیکله صیره ده صلحاً فتح اولندی .

همدان و سائر بلادک فتحی

نهاوند مظفر یتندنصکره نعیم وقعقاع رضی الله عنهما
عسـکرله همدان اوزرینه کتدیلم . اوراده کی فرس
مرزبانانی درون شهرده تحصن ایتیکله عساکر مسلمان
طرفلرندن محاصره یه شدت کوسترلدی . مرزبان مقاومتن

عاجز قال۔ دیغی جهتهله جزیه ایله مصالحه بی قبول ایلمدی .
 یزدجردک استمدادی اوزرینه معاونه قیام ایدن، ماهین
 ملوکی باشلرینه کله جک عقوبتی اکلادقلرندن مرزبانک
 کوستردیکی معاملهیه بالاقتدا حذیفه حضرتلرینه
 مراجعتله مصالحه بی قبول ایتدیلر .

بو اثناده عبدالله بن عبدالله کوفه دن عزل ایله یرینه
 ابن حنظله تعیین بیورلدی ایسه ده مشار ایله استعفا
 ایلمدیکندن عمار بن یاسر رضی الله عنه کوفه یه و عرو بن
 سراقه بصره یه تعیین ایدلدیلر .

همدان اهالیسی ذکر اولندیغی اوزره قبول مصالحه
 ایتشیکن نقض عهدایله مخالفته قیام ایلمدکندن نعیم بن
 مقرن با امر خلافتیناهی عسکرله کیدرک اورایی قبضه
 تسخیره الدقه نصکره خراسانه طوغری عزیمت و عتبه
 بن فرقدا یله بکر بن عبداللهی اذ ربیحانه ارسال ایلمدی .

سابق کوفه والیسی عبدالله بن عبدالله دخی اصفهان
 فتنه مأمور اولغله عتبه حلوان و بکر موصل طریقایله
 محل مأموریتلرینه کتدیلر .

عبدالله بن عبدالله کیدرک اصفهانی شدیداً تحت
 تضییقه الدقه اهالیسی مقاومتدن عاجز اولدقلری جهتهله

بالمصالحه اطاعت کوستردیلر . عنوةً ضبط اولتمش اولان
 نواحی اہالیسی وطنرینہ عودت ایدر لر ایسه یرلرینہ
 مالک اولمزی شرطی بومصالحہ نک شروطندن عد اولتمش
 واصفہان بعد الفتح سائب اورایہ محافظہ تمین قلمشدر .

بعض وقایع

بوسنہ عمار بن یاسر حضرت قنوی کوفہ یہ والی و ابن
 مسعود حضرت قنوی بیت الممالہ مأمور اولدق قنوی حالده
 کوفہ اہالیسی عمار ی شکوی ایلدن کزندن مشار الیہ استعفا
 ایتمکہ یرینہ جبیر بن مطعم تعیین بیورلمشدی . صکرده بعض
 اسباب اوزرینہ اودہ عزل اولندرق یرینہ مفریة بن شعبہ
 نصب اولندی .

مصر والیسی عمرو بن العاص طرفندن مأمور عقبہ
 بن نافع الفہری بوسنہ زویله یی وزویله ایلہ برقه اراسندہ کی
 نواحی اہالیسی دائرہ انقیادہ ادخال ایلدی .

خالد بن الولید رضی اللہ عنہ بوسنہ حصصہ وفات

ایلدی .

وقایع { سنه ۲۲ }

قزوین و بلاد سائر فتوحاتی — طرابلس غرب و برقه نیک
 فتحی — اذربایجان و بلاد سائر فتوحاتی و ترک
 غزاسی — خراسان فتحی — بعض وقایع

قزوین و بلاد سائر فتوحاتی

مغیره بن شعبه طرفندن براء بن عازب مقدار کافی
 عسکرله قزوینک فتحنه مأمور ایدیله رک اورای فتح
 ایتدکن صکره دیلم حوالیسنی ضبطه چاشمشمی امرینی
 و بردی .

براء ابهره کیدرک بعدالمقاتله اهلایسی استیمان ایلدیلر
 صلحاً اورای دایره انقیاده ادخال و قزوینه عزیمت ایلمدی .
 قزوین اهلایسی برانک کلک اوزره اولدیغنی ایشتمک لرندن
 دیلم اهلایسندن استعانه ایلدیلر . عساکر مسلمین قزوین
 حوالیسنه واصل اولدق لرنده اهالی محاربه یه باشلامش
 اولدق لری حالده دیلم اهلایسی طاغ باشنده سیرجی کبی
 باقوب امداددن استنکاف ایتدک لرندن قزوین لیلر بونی
 کوردک لرنده امداددن قطع امید و ابهر اهلایسی کبی
 مصالحه نی قبول ایتش لردر .

براء بوندن صکره دیله کتدکده اهالی انقیاد کوستر-
 دیلر . بعده جیلان ، زنجان طرفلرینه عنیمتله زنجانی
 عنوة فتح ایلدی .

نعیم بن مقرن بوسنه ری حوالهسینک فتحی ایچون
 عسکرله کتدکده ری اشرافندن ابوالفرخان زینبی نام
 ذات بلدهدن چتوب نعیم ایله ملاقات و صلح و مسالمتی
 طلب و ارزو ایتیشکن حکمداری بهرام چوپینک حقیقی
 سیاوخش عدم قبول ایله دیناوند و طبرستان و قومس
 و جرجان بلادندن استمداد و کلیتو عسکر جلب ایلدی .
 فرس لک کثرتی جهتیله محاربه مشکل اوله جنی و برمدخل
 مناسبدن کندوسی براز عسکرله شهره کیروبده عساکر
 مسلمین دخی بوصرده ایلرولدیکی حالده دشمن تلاشه
 دوشه رک تسخیرده سهولت حصوله کله چکی زینبی
 طرفندن اخطار اولنمی اوزرینه نعیم براز سواری ایله
 زینبی بوایشه مأمور ایتدکله زینبی اعدانک مأمول ایتدیکی
 برجهتدن عسکرله بغته شهره دخول و حرکات عسکریه
 ایله دشمنی اشغال ایلدی . سیاوخش عسکرله قتاله
 باشلایوب بعض مرتبه ثبات دخی کوستردی ایسه ده
 اوصرده شهره طوغری اینرولیان عساکر مسلمینک
 ارقه طرفدن تکبیر صدالرینی ایشتمکله عسکری بوزادی .

وری شهری ضبط ایله بالتخریب کیفیت امر المؤمنین
حضرت ترینه عرض اولندی .

شهر مذکورک خرابندن صکره عمرانی بالتجدید زینبی
متعلقات و توابعیله اوراده شرف و اعتباره نائل اولمش
و بوشرفی پک چوق و قتلر خاندانی اوزرنده باقی قالمشدر .

امیر المؤمنین رضی الله عنه حضرت تری نعیمه یازدیغی
جوانامده قورنداشی سوید بن مقرنی هند بن عمرو الجلی
ایله برابر قومسه کوندرمی امرینی و یردی . سوید عسکرله
کتدکده قومس اها ایمنندن هیچ برکسه مخالفت ایتیوب
جمله سی اطاعت کوسه تردیلر . بونی متعاقب طبرستان
و جرجان بلادی جزیه و یرمک شرطیله مصالحه بی قبول
ایتمشدر .

طرابلس . غرب و برقه نک فتحی

سنه مر قومده عمرو بن العاص مصر دن برقه یه
کیدرک جزیه و یرمک اوزره اها ایمنی قبول مصالحه
ایلدیلر .

برقه نک فتحندن فارغ اولدق دن صکره طرابلس
غربه عزیمت ایتدی . و طرابلس غرب برماه تحت محاصره یه
الندرق هر نقدر تضییق اولندی ایسه ده فتحنه ظفر
بولنه مدنی .

عمرو بن العاصك عسكری ایچنده بولنان بنی مدلج
قبیله سندن بریسی یدی نفر رفقا سیه صیدوشنکار ایچون
شهرک غرب جهته کتدکارنده حرارت شمسک شدتدن
ناشی رجعت ایدرکن دکز جانبنده کی یولی طوتدیله شهرک
سوری ایسه دکره متصل اولیوب لیمانده برطاقم روم
کیلری طوره یور ایدی. مدجلی ایله ارقداشلی شهر ایله
دکز ارسندن یوریدکارنده اورادن شهره کیدر برمسلیکه
تصادف ایلدکارندن همان مسلك مذکور دن شهره دخول
ایله برابر صوت بلند ایله تکبیر المغه باشلا دیله. اهالی شهری
اسلام عسکری باصدی دیهرک شدت تلاش ایله بعضیلری
کیلره التجا و بعضیلری اللرینه قلیج الوب شاشهین شاشقین
اوتده بروده جولان ایدرکن عمرو بن العاص ایله یاننده کی
جنود مسلمین کیفیته و شهر ایچنده کی قارشقلغه کسب و قوف
ایدرک همان هجوم و بلده بی ضبط ایدی و یردیله. محنا
لفردن یالکز کی به قاچانلر قورتیلوب ماعداسی مقتول
اولدی.

طرابلس بلادندن سبره قلعه سی بر حصن قوی
اولدیغندن عمرو طرابلسه نزول ایلدیکی وقت سبره
اهالیسی قلعه لرنده تحصن ایتش ایدیله. عمرو بن العاص
اورایه براردو سوق ایلدی. اهالی مرقومه طرابلس

غرب شهری الندیغندن هنوز خبر اله مدقبری جهته عسکر
سبره یه تقرب ایلدیکی وقت اهالی مو اشیرینی رعی ایچون
طشره چقارمق اوزره قلعه قپوسنی اچشتر ایدی . او
صره ده عسکر همان قپویه یناشوب ایچرویه دخول
ایلدیله . عمرو بن العاص بوندن صکره اوحو الیده بولنان
بعض قبائل و بلادی دائرة اطاعته المشدر .

اذربجیان و بلاد سائرہ فتوحاتی

اذربجیان حوالیسنک ققنه طرف عالی خلافتدن
بکیر بن عبد الله حضرتلری مأمور ایدی . فرخزادک اوغلی
وقادسیه محاربه سنده مقتول اولان رستمک برادری
اسفندیار مقدا عسکر اسلامه قارشو هزیمت کوروب
اوتیه برویه طاغماش اولان فرسردن تصادف ایدنلری
باشنه جمع ایله طاغده براردو تشکیل ایتمش اولدیغی حالده
بکیر عسکرله اورایه تقرب ایلدی . اسفندیار اسارتندن
صکره نفسنک سلامتی ایچون اهل اسلامه بر خدمت
کوسترمک ارزوسنی التزام ایله اذربجیانک ققنی تعهد
وبکیر شو تعهددن طولایی ابراز ممنونیت ایلدی . بناء علیه
اسفندیارک وساطتیه قلعه لردن ماعدا اذربجیان بلادینک

جمله سی جزیه و یرمک شرطیله دارة انقیاده داخل اولدیله. لکن قلعه لرده متحصن اهالی موقعلرینک صهوبینه مغروراً اطاعتدن استکاف ایدرک بکیرک رفاقتنده کی قوه عسکریه ایسه بو ایشی کورمکه کافی اولدیغندن وقوع بولان مراجعتی اوزره خلیفه ذیشان حضر تلمی سماک بن خراشه نك براز عسکرله بکیره امداده کوندرلمسی ایچون نعیم بن مقرنه امر و یرمکه سماک عزیمت و بکیر ایله ملاقات ایتدکدنصکره بالاقدام بعض قلعه لرک فتحنه موفق اولدیله عتبه بن فرقدنخی حوالی مرقومه ده بر طرفدن فتوحاته دوام ایده یور ایدی.

بکیر بوندنصکره باب طرفنه کتمسنی خلیفه دن استیدان ایلدکده خلیفه رخصت اعطایله برابر قتح اولنه جق محلاره عتبه نك محافظ تعیینی امر نیده اعطا بیوردی.

شوامرورخصت اوزرینه عتبه ایلرویه تجاوز ایدر ایکن فرخزادک اوغلی بهرام تعرض ایتک ایچون عسکرله عتبه نك اغورینه چتدیغی صره ده عتبه حرباً بهرامک هسکرینی بوزوب تار مار ایتدی. کیفیت یداسار تده بولنان بر ادزی اسفندیارک مسموعی اولدوقده توسطیله انذر بیجانانه ملحق قلاع و بقاعک هپسی صلحاً اطاعتی قبول ایتدیله.

عتبه بوندنصکره شهرزور و صامغان طرفلرینه کیدرک

حرب ایلمدیکندن او حوالی خلقیده جزیه و یرمک شرطیله
مصالحه یی قبول ایلمدیلر . بو محاربه ده خیلی اکراد مقتول
اولمش و کیفیت بارگاه خلافتنه لدی العرض عتبه اذر بیجان
و ملحقاته و هرثمه بن عرفه موصله والی تعیین اولمشلردر .

جانب عالی خلافتینا هیمن سنه مرقومه ده ابو موسی
الاشعری حضرت تلی بصره یه اعاده بیوریلوب و یریلان
امر اوزرینه ابو موسی سراقه بن عمرو باب حوالیسینک
تسخیری ایچون کوندر مکه سراقه بصره دن حوالی
مذکوریه طوغری حرکت و رفاقنده کی عسکرک مقدمه سنه
عبدالرحمن بن الرباعی صاغ جناحه ابن اسید الغفاری یی
صول جناحه بکیر بن عبداللهی ترتیب ایلمشیدی . بابه
طوغری سبقت ایتدکن صکره خلیفه رضی الله عنه حضر .
تلی حبیب بن مسلمه یی جزیره دن سراقه نك امدادینه
مأمور ایلمدیکندن یرینه زیاد بن حنظله تعیین بیورلدی .

مقدمه الجیش عبدالرحمن بن ربیعہ بابه تقرب ایلمدیکی
وقت باب حوالیسینده حکمدار بولنان شهریار بالمخبره
استیمان و دائمًا مسلمینه اطاعت و معاونت ایتک اوزره
جزیه دن عفوینی التماس ایتدی . عبدالرحمن ش-هریاری
سراقه نك یانسه کوندر وب صورت حال بارگاه خلافتنه

عرض اولند قدده شهریارک او او جهله ترویج التماسنه
مساعده بیورلشدر.

سراقه بابک ققچندن فارغ اولدقدن ضکره بکیر بن
عبداللهی موقان (مغان) و حبیب بن مسلمه بی تفلیمسه
حذیفه الیمانی بی لان جبالنه، سلمان بن ربیعہ بی دیکر بر
طرفه مأمور ایدرک کیفیتی حضور خلافته عرض ایتدکدن
صکره ارتحال دار بقا ایتمکه یرینه عبدالرحمن بن ربیعہ
تعیین بیورلدی. و امراء مشاز الیهمدن بکیر بن عبدالله
موقانک ققچنه موفق اولدی.

بو ائشاده جانب خلافت کبرادن ترکارله غزا ایچون
عبدالرحمن بن ربیعہ یه امر ویرلمکه عبدالرحمن بابہ
وشهریاری رفاقتنه الهرق اورادن بلنجر قبائلنه کتدی
ایسه ده بلنجر ترکاری فرار ایتدکلرندن براز ایلر و کتدکدن
صکره اله کتوردکاری غنائم ایله عودت ایتدیلر.

خراسان و بلاد سائرہ فتوحاتی

سبقت ایدن فرس محاربه لرنده ایران اردولری طرف
بطرف پریشان و یزد جرد جهت بجهت کریزان اولدیغی
ائشاده فرس اهالیسنی اسلام علیهنده تحریکه دوامدن خالی
اولدیغندن ممالک ایرانیه نک کاملاً ضبطیله دولت ساسانیه نک

اور طہ دن قالدیرلمسی خلافت کبراجہ قرار لاش۔ دریلہ رقی
 ترتیب اولنان امرالویہ سنک تصور تہ تقسیم اولندیغی
 (۱۷) سنہ ہجریہ سی وقایعی صرہ سندہ بیان اولمشیدی .
 امراء مشارالہمدن خراسان حوالیسی فتوحاتہ
 مأمور احنف بن انقیس حضرتلری اشبو یکر می ایکنجی
 سنہ ہجریہ دہ عسکرلہ کیدرک بلاد فرس۔ دن ہراة نام
 شہری عنوة فتح ایلدی و اورایہ صحار بن فلان العبدی
 نام ذاتی استخلاف ایتدکدن صکرہ مرو الشاہجاندہ عزیمتلہ
 مطرف بن عبداللہ الشخیری نیشاپورہ ، حرث بن حسانی
 سرخسہ کوندردی .

یزد جرد او اراق مرو الشاہجاندہ بولندیغی حالہ
 غزاة کرامک او حوالی بی سطوت و مہابتلہ دترتمکہ
 باشلادقلرینی ایشدکدہ مرو الشاہجاندن مرو الروذہ فرار
 ایتمکلہ احنف مرو الشاہجانی فتح و حارثہ بن النعمان
 الباہلی بی اورایہ عامل تعیین ایلدی .

بونی متعاقب کوفہ جانبندن ترتیب اولنان قوہ
 امدادیہ احنف حضرتلرینک بولندقلری موقعہ واصل
 اولدیغندن کوفہ عسکرینی مقدمہ یہ بالتعمین مرو الشاہجاندن
 مرو الروذہ متوجہاً یولہ چقدی . یزد جرد بلخدہ ترتیب
 ایلدیکی عسکرلہ قارشوکلوب حربہ تصدی ایلدی ایسہ دہ

منهزماً جيڪون نهريني عبور ايله فرار و خراسان اها ليسی
استيمان ايلديڪنندن خراسان ايله نيشابور و طخارسـتان
ارازنده کی بلاد صلحاً فتوحات اسلاميه صره سنه داخل
اولدی .

احنف طخارسـتانه ربعی بن عامری والی تعیین
ايلد کد نصـکړه مروالروده عودت و کيفيتی عرض عتبه
خلافت ايلد کده خلافت کبرا جانب عاليـسنندن اصـدار
بيوريلان جوا بنامه ده شمديک نهرک برو طرفنده کی بلادک
قحيميله بالا کتفا ماوراءالنهر بلادينه تجاوز اولنماسی
امری ويرلدی .

يزدجرد مروالروده ايکن چين و ترک و صغد
حکمدارلرندن استمداد ايلش اولديغی حالده فرس لک مغلوب
اولديغی ويزد جردک نهری عبور ايلديکی خبری شابع
اولمغله خاقان ترک ايله فرغان و صغد اها ليسی معاونه قيام
ايلديلر . بناءً عليه يزدجرد خاقان ترک ايله برابر خراسانه
متوجهاً بلخ شهرينه کلکله اوراده کی کوفه عسـکری
مروالروده بولنان احنـفک يانـنه عودت ايلدی . يزدجرد
ايله خاقان بلخ و خراسان طرفلرينی بعدالاستيلا برجسيم
اردوايله مروالروده اچلدقلى خبری احنـفه بالغ اولدقده
يکرمی بيک نفر بصره و کوفه عسـکری طاغ اتکنـه

ایندریلوب ایکی عسکر خندق انشاسیله تحت استحکامه
 کیرمش و کونرله محاربه یه حاضر لشمش اولدق لری حالد
 مبارزه صـورتیله حربـه ابتدا اولندی . ترکردن اوچ
 نفر بهادر ایریلوب اهل اسلامدن مبارز طلب ایتدکرنده
 امیر عسکر اسلام احنف حضرت لری بالذات قارشو چقه رق
 اوچیده برر بر احنفله مبارزه ایدرکن مقتولی اولدی لر .
 خاقان ترک بومبارزه دن تشاؤم ایلدیکندن کجه وقتی
 عسکرینی الوب بلخه طوغری چکلدی . یزد جرد یالکز
 قالمغله یاننده کی اموال و خزائن ایله جیحونی چکمک استدکده
 اشراف و ارکان دولتی اسلام ایله مصالحنک عاقبتی
 خیر لو اوله جغنی ونهرک اوتـه طرفنده کی ترکردن محافظه
 اموال ممکن اوله میـه جغنی اخطار ایتدی لر ایسه ده یزد
 جرد دکلیوب نهـری چکمکه حاضر لشمسـیله برابر یاننده کی
 اموال و خزائننی جبراً لندن الدقـدن صـکره کندوسنی
 حالنه براقدی لر . نهـری چکمکده خاقان ترک امریله ارانه
 اولنان محله کیدرک حضرت عثمانک خلافتی زمانه دکین
 اوراده اقامت ایلدی .

یزد جرد چکیلوب کتمسنی متعاقب فرساک ارکان
 و اشرافی بدندن نزع ایش اولدق لری اموال و خزائننی
 احنف حضرت لری نه کوتوروب بالتسلیم جزیه نی قبول ایله

صلح التماسنده بواند قزندن اولو وجهله مصالحه عقد اولندی .
 احنف بلخره براز اقامت وبعده مروالروده عودتله
 غنائم موجوده نك خسنی خبر فتوحاتی حاوی مکتوبله
 مدینه منوره یه کوندروب ماعداسنی بین المجاهدین تقسیم
 ایلدی .

خبر فتوحات دارالخلافه العلییه بالغ اولدقده امیر
 المؤمنین رضی الله عنه افندمز عمومی جمع ایله شوخطبه بی
 ایراد بیوردیلر .

«ای معشر مسلمان کاه اولیکز که مجوسیلرک حکمدارلری
 کندی . برده اهل اسلامه ضرر ویره چک بر صورتله
 بلده لرندن بر قارش بره بیله مالک اوله مزله . الله تعالی
 حضرتلری انلرک یرلرینه و دیارلرینه اولادلرینه سز لری
 وارث قلدی نوجهله عمل ایده چک کزله نظر بیورر . سز
 مسلمانلرکی تبدیل ایتیکز که جناب حق دخی سزی بشقه
 بر قوم ایله استبدال ایتید . بن شو امت اوزرینه بشقه
 شیدن قورقم . کندی جانکزدن کله چک حالدن قورقم .»

بعض وقایع

دمشق و الیمی معاویه بوسنه اون بیک عسکرله بلاد
 رومه داخل اوله برق غزا ایتش و اوغلی یزید ایله عبدالملک
 بن مروان سنهٔ مرقومه ده تولد ایلشدر .

حضرت عمر رضی اللہ عنہ بوسنہ حج شریفی ادا
یادور دیلر .

بعض مورخین ہمدانک ایکنجی فحی سنہ مذکورہ
وقوعبولدیغنی بیان ایتشلردر .
علاءالحضرمی بوسنہ وفات ایلدی . رضی اللہ عنہ .

وقایع { سنہ ۲۳ }

فتوحات - حضرت عمرک شہادتق و شوری - اول
حضرتک صفت و بعض سیر شریفہ لری

فتوحات

فتح توج - امراء کرام اسلام عسکرلہ ممالک ایران
ایچرولرینہ اچاندقلمی وساریہ بن زنیم الکنانی حضرتلری
برفرقہ عسکرلہ ایلہ ممالک مذکورہ یہ دخول ایلدیکی
وقت عجملر توج دینلان بلده حوالیس: ده مجتمع اولمشلر
ایدی . اسلام اردوسی عجملر اوزرلرینہ دفعہ طویلچہ
کتیوب اول امرده برقوہ مفرزه کوندر دیلر . شو مفرزه نک
کلمک اوزرہ اولدیغنی عجملر ایشندکارنده جمعیتلری متفرق
اولدی . بوسرہ ده مجاشع بن مسعود جنود مسلمین ایلہ

سابور وارد شیر خره جهتلرینه کیدرک بالمقاتله غلبه
وتوج شهرینی محاصره فتح ایلدی.

اصطخر و جورک قحی . عثمان بن ابی العاص الثقفی
عسکرله اصطخره کتدکده اهلایسی جور (فیروزآباد)
طرفلرینه چکلمشیر ایدی جوره عزیمتله محاربه وقوعنده
فرس لر منهزم و جور دخی دائرة فتوحاته داخل اولوب
اهالی جزیه بی قبول ایتدیلر . بوندن صکره کارزون
ونوبندجان مدینه لر ی فتح اولندی .

شیراز و ارجانک فتحی — فتوحات مذکوره عقینده
ابوموسی الاشعری حضرت لر ی عسکرله اردوی همایونه
التحاق ایلدیکندن شیراز و ارجان شهر لر ی فتح ایله اهلای لر ی
جزیه بی قبول ایلدیلر . عثمان بن العاص اول اثناده جنابه
بلده سنی فتح ایلدکن صکره چهرم ناحیه سنده تجمع ایدن
فرس لر ی حرباً بوزوب پریشان ایتدی .

فتح بسا و دار ابکرد — ساریه بن زنیم الکنانی
سنه مرقومه ده عسکرله کیدرک بسا و دار ابکرد شهر لر ی
محاصره ایلدی . فارس اکرادی طویلانونوب صحرا ده
عسا کر موحدین ایله قتاله باشلادیلر . عسا کر اکراده
نسبتله جنود مسلمینک قلاتی جهتیله بو محاربه ده مخاطره یوز
کوسه تره چکی وقت امیر المؤمنین حضرت عمر رضی الله

عنه افندمز مدینه منوره ده منبر اوزرنده خطبه قرائت
 بیوره بورل ایدی . منبردن (یاساریه الجبل) دیور رفع
 صدا بیورمقله صدای عالیلی صحرای مذکورده محاربه
 ایتیکده بولنان ساریه نك سمعنه واصل اولدیغندن هشار
 الیه عسکرله طاغ اتیکنی طوتوب حربه دوام وکردلره
 غلبه ایلدی . بو محاربه ده اغتنام اولنسان اموالدن بر
 چکمهجه ده بر کرانقیمت جوهر بولندیغندن ساریه شو
 جوهرک خلیفه یه ارسالنی رفاقتنده کی مجاهدیندن التماس
 ایتدکه هپسی موافقت کوستردی . جوهر مذکورخس
 غنائم ایله کوندرلش ایسه ده خلیفه قبول ایتیوب اعاده
 وصاتیلوب اچقه سنک مسلمینه تقسیم اولنسنی امر بیوردی .
 اویله یابدیلر .

فتح کرمان — امراء اسلامدن سهیل بن عدی
 کرمانک فتحنده مأمور ایدی . عبدالله بن عبدالله بن عثمان
 دخی عسکرله کیدرک ایکیمی برلشدکن صکره کرمان
 حوالیسنده مجتمع ایران عسکرینی حرباً دوچار انزام
 ایتدیلر . وبوهزیمت اوزرننه فرس عسکری فرار ایدرکن
 اهل اسلام یوللرینی طوتوب اله کتیردکلرینی اولدردیلر .
 عساکر مسلمینک قول امراسندن نسیر بن عمرو العجلی
 جیرفت نام بلده بی ضبط ایچون عسکرله یوله چیققدقه

کرمان مرزباننه تصادف ایتمکله مرزبان مرقومی قتل
ایلدی . بعض روایتجه کرمانک فاتحی عبدالله بن بدیلدر .
فتح سجستان — امراء کرمان عاصم بن عمرو
سجستان حوالیسندده بولن ان فرس لره محاربه و غلبه
ایتدکن صکره ایرانلر زرنجدده تحصن ایلدیلر . عسا کر
مسلمین شدیداً حصر و تضییقه باشلادق قرنده اهالی سجستان
اراضیدن خراج و یرمک اوزره صلحه رعیت کوستر .
دکارندن اولوجهله عقد مصالحه اولندی .

فتح مکران — امراء اسلامدن حکم بن عمرو التغلبی
مکران ققنه مأمور اولغله شهاب بن مخارق و سهیل بن
عدی و عبدالله بن عبدالله بن عثمان دخی حکم ایله بر اشوب
کتدکارنده سند حوالیسندن مکران اهالیسنده عسکرله
امداد و قوع بولدی ایسه ده جنود مسلمین صلابت
ارائه سیله حربیه دوام ایلدیلر . مکران اهالیسی و معا
ونلری اقبج هزیمتله پریشان اولوب جنود اسلام طرفلرندن
منهمزملر کونلرجه تعقیب و اله کتوریلانلر اعدام ایلدی .
و مکران دخی فتح ایلدی .

اکراد و قعه سی — ایران همالکی فتوحاتنه مأمور
امراء کرامک هر طرفدن عسکرله جمالک مذکوریه
دخول ایله بازار کارزاره شدت و یردکاری اشناده ابو-

موسی الاشعری امیر المؤمنین حضرت تلرینک امریله لاجل -
 الامداد عسکرله بصره دن چقوب نه-ایت حدوده قدر
 کتمکه مأمور ایلدی . بناءً علیه مقدار وافی غزاة کرام
 ابله بیروز طرفنه کیدرکن نهر تیری و منادر اراسنده
 اهواز کردلرندن بر جمعیه تصادف ایلدی . میانه طرفینده
 قتال شدید وقوعیله رؤسای عسکر اسلامدن مهاجر بن
 زیاد شهید اولدی . جنود موحدین نصرت الهیهیه
 اعتماداً محاربه ده ثباتی التزام و عساکر اکرادی دوچار
 انهمزام ایلدیلر .

ابوموسی اکرادک ارتق تجاوز ایده جک اقتدارلری
 قالدیغنی کوروب اصفهان حوالیسینده کی اردوی اسلامه
 امداد ایچون عزیمت و برادری ربیع بن زیاد ی محاصره
 التنده بر اقدیغنی اکرادک اضمحلاننه مأمور ایتشدی .
 اصفهاندن بصره یه دوندیکی وقت ربیع دخی بیروزی
 فتح و غنائم ابله عودت ایلدی . خمس غنائمی ققنامه
 ابله مدینه یه ارسال ایتدیلر .

بو اثناده ابوموسی طرفندن زیاد بن سمیه خدمتده
 قوللانیه بور دیو ضبة بن محسن جانندن بارکاه خلافته
 شکایت وقوعبولدیغندن عند التحقیق زیادک استخدام
 اهلیتی تحقق ایدرک ضبه نك شکایتی رداواندی .

حضرت عمر افندمرک شهادتی

مغیره بن شعبه نك كوله سی ابوؤلؤه نام نصرانی
برکون امیر المؤمنین حضرت عمرو بن الخطاب رضی الله
عنه افندمره زقاقده تصادفله «یا امیر المؤمنین مغیره یه
کونده ایکی درهم ویرمک اوزره خراجہ مقطوع ایسه مده
بومقدار خراج پک چوقدر تقلیلنه امر ویر» دیدکده
حضرت عمر «صنعتک ندر» دیوسؤال ایلدی. ابوؤلؤه
«صنعتم دولکیرلک نقاشلق تیمورجیللق» سویلکله خلیفه
صنعتکله کوره خراجک چوق دکدر» بیوردیلر.

خلیفه اکرم حضرتلری ابوؤلؤه نك ییل دکرمی
یایمق بیلدیکنی ایتمش اولدقلرندن مدینه ده اعمال اولتمق
اوزره بریل دکرمی انشا ایتمسینی مرقومه امر ایلدی.
ابوؤلؤه «سکا بردکرمن یاپه یم که آس-یاب فلک دوندکجه
حوادثی شرقدن غربه قدر دلرده داستان اوله»
سویلدکده خلیفه «شو کوله بکاسؤ قصه دیتنده اولدیغنی
ایما ایده یور» بیوردیلر.

یوم مذکورک اوچنجی کونی صباحلین خلیفه اکرم
حضرتلری صباح نمازینی قلمق ایچ-ون مسجد شریفه

کیدرک جماعت مسلمینہ امامتہ نماز قلمقدہ ایکن ابولؤلوه
 نصابی و سطنده واقع ایکی باشلی برخنجرله بعتہ یوریوب
 مشارالیه حضرت تیزی التی یرندن ضرب و جرح ایلدی
 بوجریحه لک برنجیسی واک شیدی کوبکی التنده کی یاره
 ایدی . کلیب ابن ابی البکیر اللیثی ایله جماعتدن بعضیلر نیده
 جرح و قتل ایله فرارایتدکن صکره خلیفه ا کرم حضرت تیزی
 سلاحک تاثیرینی حس ایدوب یره دو شمله جماعته نماز
 قلمدرسنی عبدالرحمن بن عوف حضرت تیزی نه امر بیوردیلر
 ذات عالیلری مجر و حایر ده قلمش اولدقلری حالده
 جماعت نمازی قلمقدن صکره ارقه ده سعادتخانه لرنه
 کوتورلدی .

جریحه نک شدتی جهتیله خلیفه عالیشان افندمن
 حیاتلرندن امیدسز اولدقلرندن خلافتنه کیمک احق اولدیغنی
 بالمطالعہ « ابو عبیده بن الجراحک امین امت اولدقلرینی
 حضرت پیغمبر بیان بیورمشلردی . حیاتده اولسه ایدی
 انی استخلاف ایدر ایدم » دیدکدنصکره عبدالرحمن بن
 عوف رضی الله عنہی جلب ایله « سنی استخلاف ایتک
 ارزو سندهیم » دیدکده عبدالرحمن « بوامری قبوله دائر
 بکا نصیحت ایده بیلورمیسن » سویلدی . خلیفه « ایدهم »
 جوابنی ویردی .

بوندن صکره عشره مبشره دن عثمان و علی وزیرو۔
 سعد رضی الله عنهم حضرت تیرینی جلب بیوردیلر . طلحه
 رضی الله عنه مدینه ده حاضر دکلدی . خلیفه ذیشان
 رضی الله عنه مشارالیهده خطاباً «طلحه نك ورو دینه
 بانتظاراً اوچ کون بکله بکز . گلز ایسه امریکزی قضا
 ایدیکز» دیدکن صکره حضارک هر برینه بشقه بشقه
 خطاب ایله «یا علی ولایت ناسک اموری سنده تقرر ایدر
 ایسه بنی هاشمی رقاب ناسه تکمیل ایتمالی سن» . «یا عثمان
 امور ناسه والی اولدکسه بنی ابی مغیطی خلیفه رقابنه
 تکمیل ایتمالی سن» . «یا سعد امور ناسه والی اولور
 ایسه ک اقاربکی رقاب ناسه تکمیل ایتمالی سن» دیو توصیه
 و «قال قیگز . بالمشاوره امریکزی قضا ایتمک باشلا بکز»
 دیو اراده بیوردیلر .

بوندن صکره ابو طلحه الانصاری حضرت تیرینی جلب
 ایله مذاکره اولنه جق محاکم قیوسی اوکنده طوروب
 ایچرویه کیمسه بی بر اقامسی امرینی اعطا ایلدی . وهر
 کیم خلیفه اولور ایسه انصار کرامه حرمتله محسنلری
 حققرنده احسان و مسیئتلری ایچون عفو ایله معامله اولمسنی
 و عربلرک ماده اسلام اولدقلری جهته صدقاندن حققرینک
 تمامیه ویرلمسنی امر ایلدی .

بعده مخدوم عالیترینہ خطاب ایلہ « یا عبدالله باق
 بنی اولدرن کیمدر » بیوردیلر • عبدالله « یا امیر المؤمنین
 قاتلک مغیره بن شعبه نیک کوله سی ابوؤاؤه در » دیدکده
 خلیفه کزین حضرتلری « الحمد لله که اولوم جناب
 حقه سجدہ واحده ایتش اولان برکیمسه نیک یدیلہ اولمدی
 یا عبدالله عایشہ یه کیت • سؤال ایت • حضرت رسول
 اکرم و ابی بکر الصدیق ایلہ برابر دفن اولتمقلغم ایچون
 بکا بریر و یررمی • یا عبدالله اکرناس برایشده اختلاف
 کوستر ایسه سن اکثریت طرفنده بولک • اگر مشاورده
 بولندک ایسه عبدالرحمن بن عوفک بولندیغی طرفدن
 آیرله • یا عبدالله خلقه اذن ویر هرکیم دیلرسه یانمه
 کلسون « بیوردیلر • ودهاچرین وانصار حضور عالیترینہ
 اخل اولوب سلام دویردیلر •

بوندن صکره مخدوم عالیترینہ باقوب « یا عبدالله
 باشمی یا صدقن قالدیر • طیراق اوستنه قو • رجا اولنورکه
 ارحم الراحمین باقوبده بکا مرحمت بیوره » سویلدی •

بنی الحارث بن کعب قبیلہ سندن جلب اولنان طیب
 خلیفه حضرتلرینه خرما بکمزلی و صکره سوت ایچروب
 ایکسیده تغیر ایتکسزین خروج ایتکله طیب « یا امیر
 المؤمنین عهدیکی ادا ایلہ » دیو امیدسزاککی ایما ایلدی •

خليفة عاليشان افندمن بوني متعاقب حالت احتضاره
تصادفه سربار كلري فرزند مكرملري عبدالله حضرتلرينك
قوجاغنده اولديغي حالده

ظلوم لنفسى غير انى مسلم
اصلى الصلوة كلها واصوم

سويليوب ذكر الله و كلمتين شهادتيني ادايه دوامدن فارغ
اولمقسنين مجروحيتك بشنجى و (٢٣) نجى سنه هجرية
ذى الحجه سنك يكرمى التجى بازار كوونى مرغ روح
مقدسلى كلشنسراى جنانه پرواز ايدوب جسدشريفلى
غسل و تكفين ايله نمازى قلندقدن صكره وصيت عليه لرى
اوزره مرقد جليل حضرت بيغمبرى قربنده واقع مدفون
صديق اكبر اتصالنده دفن اولندى . سن عاليلى اصح
رواياتجه الشمس اوچ ومدت خلافتلى اون بچق سنه در .
رضى الله تعالى عنه .

خليفة مغفور حضرتلرينك وفاتنى متعاقب قاتلى
ابولؤلؤه جفينه وهر ميزان ايله بعدالاتفاق او جنائى
ارتكاب ايتديكى مخدوملرندن عبید الله خبر ویرلديكىندن
عبید الله كيدرك اوچنیده اعدام ایلدى . جنایتلرنده اشتباه
اولنانلرك قبل الثبوت اعداملرينه تصدى ایتسندن طولايى

حضرت علی و بعض اصحاب کرام عبیداللہک قصاصاً
 اعدامنہ اصرر ایلدیلر ایسه ده عمر و بن العاص ۲
 « دون کی کون باباسی مقتول اولدی . بو کونده اوغلنی-
 می اولدره لم » دیو مخالفت کو ستر مکه خلافت حضرت
 عثمانده تقرر ایلدکده ابولؤلؤه دن ماعداسنک وار ثلرینی
 دیتله بالارضا عبیداللہی قصاصدن عفوایتدر مشدر .

شوری

خليفة شهيد رضی عنه رب الوحید حضرتلری
 - بالاده بیان اولدیغی اوزره - حیاتندن امید منقطع
 اولدوقده بقیه عشره مبشره اولان التی ذاتک شورایه
 وضعیله ایچلرندن کیمک حقنده اتفاق آرا حاصل اولور
 ایسه اکا بیعت اولتمسنی وصیت یور مشلردی . طائر
 روح مقدسلری روضه خلد اعلاده اشیانساز اولدوقده
 حضرت عثمان و حضرت علینک ماعداسی اعباء خلافتی
 تحملدن استنکاف کو ستر مکه عموم طرفلرندن حقوق انتخابیه
 عبدالرحن بن عوف حضرتلرینک کف کفایت و تصویبلرینه
 تودیع اولندی .

عبدالرحن بر از زمان افکار عمومیه بی تدقیق
 و تشریح ایله اوغراشوب اکابر و اشرافه مراجعتله

« بن پک اغر بر امر مشـ کل التنه دوشدم . الله ایچون
 بکا یاردم ایدیگز » دیو حـ ق و صـ و ابی تحریده بغایت
 اهـ ام کوسـ تردی . عمومک افـ کاری حضرت عثمان
 و حضرت علی رضی الله عنهماک خلافتلرنده اتحاد
 و تساوی اوزره اولوب بریسنی دیکرینه ترجیح ایده جک
 هیچ برفکره ظفر یاب اوله مدی .

حضرت عمر رضی الله تعالی عنه افندمزک یوم
 وفاتک او چنجیمی کونی اصحاب کرام مسجد شـ سـ ریفده
 تجمع ایدرک عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه سـ سـ یـ د
 المرسلین صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز زمان حیاتلرنده
 ید سعادتلیله تعجیم و کندوسنه اعظایور مش اولدقلری
 عمائم شریفه یی باشنه وضع و قلیجنی تقلید ایتش اولدیغی
 حالده منبر نبوی به صعودایله « ایها الناس . خفی و جلی
 هر درلو تحقیقاتی اجرا ایلدم . شوایکی ذاتک بریسنی
 دیکرینه ترجیح ایده جک هیچ برفکره تصادف ایده مدم »
 دید کدنصکره حضرت علی به خطاباً
 « یا علی ایاغه قالح » سویلدی .

حضرت علی قیام ایله منبرک اوکنده طوردی .
 عبد الرحمن حضرتلری حضرت علینک النی الله
 الوب « یا علی کتاب الله و سنت رسول الله و سیرت

شیخین ایله عامل اولمق اوزره بیعتی قبول ایده جاکیمسن»
دیدى .

حضرت علی « بن کندی جهد و قدرتمه کوره
عمل ایده بیلورم» سویلدی .

عبدالرحمن حضرت علیک النی صالحیوروب حضرت عثمانه
خطاباً یاعثمان ایاغه قالدی « سویلدی .

حضرت عثمان قیام ایله منبرک اوکنده طوردی .

عبدالرحمن حضرت تلی حضرت عثمانک النی انه
الوب حضرت علی به ایراد ابتدیکی سؤالی حضرت
عثمانده ایراد ایلدکده «نعم» جوابنی المقله باشنی سقف
مسجده طوغری قالدیروب «الهی شـوامر عظیمدن بنم
بوینده هر نه وار ایسه عثمانک رقبه سنه وضع ایلدم»
دیدکنصکره کندوسی منبرک درجه علیاسنده و حضرت
عثمان برقدمه اشاغیده قاعد اولدیغنی حالده بیعت عمومیه
رسم مشروعی اجرا اولندی .

حضرت علی یه ده تکلیف بیعت اولندوقده «خلافته
کیمک احق اولدیغنی عموم بیلورکن مقتضای علمه کوره
حرکت اولندی . مع مافیہ مسلمینک سلامتی بنم تسلیممه
وحیف ایسه یالکز بکا عائد اولدیغنی حالده امر خلافتدن

الچکدم» ديهرك عثمان ذى النورين حضرت تلبينه بيعت
ايلدى.

عمر الفاروق رضى الله عنه افندمرك نسب
و صفت و بعض سير شريفه لرى

فاروق منبع الجناب رضى عنه رب الوهاب افندمرك
حضرت تلبينك نسب عاليلى عمر بن الخطاب بن نفيل بن
عبدالعزى بن رياح بن عبد الله بن قرط بن زراح بن عدى بن
كعب بن لؤى اولوب كينه سى ابو حفص در. والده لرى
حنمة بنت هشام در. صفت شريفه لرى اوزون بويلى
متناسب الاعضا، بكزى قرمزى به مائل بياض، حليه شريفه.
لى آق ايدى. باشنده صايج بوغيدى.

ذكا و فطانت و اصابت رأى و عدالتله متصف اولوب
زهد و اتقاده يكتا ايدى لرى. خلافت جليله لرى مدتده
اتخاذ بيورمش اولدقلى مسلك عاليده كندوسندنصكره
سلوكه هيچ برخليفه مقتدر اوله مدى.

زمان عدالت نشان عاليبرنده اسايش مسلين بر درجه يه
وارمشيدى كه الك متعين و شريف بر ذات الك و ضيع
مسكين بر امدن ادعاى حقوق ايتسه اوسائل او شريفدن

وجه شرعی اوزره تمامیله حقوقنی استیقا ابدہ جکندد امین
ایدی .

اصحاب جرم و جنایت حقلرنده اقامه حدود اللہنه
شرف نده منزلت مانع اوله بیلور ایدی .
خليفة مغفور مشارا اليه اسبغ الله رضوانه عليه
حضرتلری (لا يخاف في الله لومة لائم) خصیصه جایله سنه
مظهر اولوب اجراآت عادلاندلرنده هیچ برکسه نك لومنه
باقز ایدی .

مصر والیسی عمرو بن العاصك اوغلی بریهودی بی
دو کدیکی ایچون مضروب طرفندن بارکاه خلافتینا هیلرینه
عرض شکایت اولندوقده ایکیسنیده محاکمه بیوروب بعد
الثبوت ضارب حقنده حکم ایتدیکی جزایی کندی
حضورنده مضروبك الیه اجرا ایتدی .

مخادیم کرامندن مصرده شرب خیر ایدن عبدالرحمن
الاصغره مصر والیسی کندی قوناغك اورتہ سنده
حد شرعی اقامه ایتدیکنی ایشیدوب « عبدالرحمن بنم
اوغلم ایسه ده سنك افراد رعیتکدن معدود ایکن جزاسی
بشقه لرینه مجازات اولنان محلده اجرا اولنمیوبده بالاستنا
سنك قوناغك دروننده اجرا وبر مجرم حقنده بو وجهله
رعایت اولنمسنی نمقوله عهدہ تطبیق ایش سن « دیو

مصر والیسی عمرو بن العاصی مؤاخذہ التہ الوہ عمرو
سائر مجرمینک مجازاتیدہ او محلدہ اجرا اولندیغنی اثبات
ایتمدیکہ مؤاخذہ دن قورتیلہ مدی .

دیگر مخدوم عالیبری ابوشحمة نك شرب خیر وزنا
ارتکاب ایتمدیکی ثبوت بولدقدنصکره حقننده علی ملاء
الناس جزای شرعی اجرا وابوشحمة تحت الاجرا وفات
ایدوب قبل الوفات «بابا بکا برمرجت ایت» دیندکده
اغلابه رق «او غلم حقننده جزاء شرعی اجرا ایدیه یورم که
الله تعالی حضرتلری هم سکا همده بکا مرجت بیوره»
دیدى .

بیت المال مسلمینک زمانده کی موجودی محافظه سی
مشکل اوله جتی درجه ده کثرت بولش ایکن اوزرنده کی
لباسک یکر می بر محلدده یامه اولدیغی و مشروع اولمیان
محلله بر درهم بیله صرف ایتمدیکی عموم مورخلرجه
مصدقدر .

عهد خلافتنده حکم عالیبری شرقاً اب جیحونه، غرباً
مصر و اسکندریه نهایتنه، شمالاً ترکستانه، جنوباً سرحد
هنده متصل اولوب بویله بر قطعه جسمیه نك پادشاه ذیشانى
اولدقلری حالده هر کون ارقه سیله مجاهدین خانه لرینه
لوازمات کوتورر ایدی . رضی الله تعالی عنه .

اوپنچی فصل

حضرت عثمان رضی اللہ عنہک خلافتی
(۲۹ ذی الحجہ ۲۳ - ۱۸ ذی الحجہ ۳۴)

وقایع { سنہ ۲۴ }

خلافت - مغیرہ نک کوفہ دن عزلی - بعض وقایع

خلافت

فصل سابقہ ذکر اولندیغی اوزره عثمان بن عفان
رضی اللہ عنہ اقدمز حضرتلرینه بیعت عمومیہ اجرا
اولنہرق ختام مبايعه وقت عصره تصادف ایتمکله مسجد
شریفده امامتله صلوة عصری ادا بیوردیلر . بعض
روایتجه یوم بیعت (۲۴) سنه سی غره محرمنده در .

بیت المالدن وظیفه دار اولان اقامه یوز درهم
ضم ایله رمضان شریفده اصحاب وظایفک هر بریسنه
افطاریه اوله رن یومیه برر وامهات مؤمنین رضی اللہ
عنہن حضراتنه ایکیشر درهم فضله تخصیص بیوردی .
اجرا آتک بریسی خلیفه شهید حضرت عمرک قاتلی

ابو لؤلؤه ایله متفق دیو عبید الله بن عمرک اولدردیکی
 ادملر «قبل الثبوت قتل اولندیلر» دیو حضرت علی و سائر
 بعض اصحاب کرامک قصاص شرعی اجرا سنی ادعا
 ایتلری اوزرینه مقتوللرک وارثلرینی دیتله ارضایورمسی
 و عبید اللهی قصاصدن عفو ایتدر مسیدر .

مغیر دنک کوفه دن عزلی

سعد بن ابی وقاص رضی الله عنک کوفه دن عزلی
 وقت و حال ایجا بابتدن اولدیغی و کندوس سنک خیانتی
 و موأخذهی موجب هیچ برحالی اولدیغی جهتله ینه کوفه
 ولایتی و ایلیکنه نصب و اعاده سی حضرت عمر رضی
 الله عنه طرفلرندن قبل الوفات وصیت یورلمشیدی .
 حضرت عثمان رضی الله عنه مغیره بن شعبه یی عزلی ایله
 کوفه و ایلیکنی سعده توجیه یوردیلر .

بعض وقایع

حضرت عثمانک عیسی حکم بن ابی العاص زمان
 سعادتده ذات عالی ینغمبری یی استهزا ایتش و بعض احوال
 غیر مرضیه ده بولنمشیدی . امر رسالتیناهی ایله نفی اولنه رق
 شیخین رضی الله عنهما نک ایکی سیده مرقومی منافاده ابقا

ایشلیش- یکن حضرت عثمان رضی الله عنه اطلاق ایلدی .
خليفة مشاراليه حضرتلری حقلرنده خلقك تفوهاتندن
بریشی بوماده در .

بوسنه حرارت پك مشدد اوله رق چوغنك برونلر-
ندن قان کلکله سنهٔ مر قومه عام الرعاف تسمیه اولندی .
ام الفضل وام ایمن رضی الله عنهما بوسنه وفات
ایلدیلر .

وقایع { سنه ۲۵ }

اسکندریه نك عصیانی - سعدك كوفه دن عزلی - اذربيجان
وقعه سی - معاویه تك روم غزاسی

اسکندریه عصیانی

اهل اسلام مقدا اسکندریه بی استیلا ایدرك روملر
حکومت اسلامیه نك تحت اداره سنده قالدقدده قیصره
مراجعتله اسکندریه نك نزعنه غیرت ایتمسنى طلب ایلدیلر
قیصر طواشی منویل ایله سوق ایلدیکی اردو اسکندریه
ساحلنه واصل اولدقدنص- کره مصره طوغری اچلمش
اولدیغی حالده عمرو بن العاص عسکرله قارشو چقوب
محاربه یه باشلاندى . بو محاربه ده منویلك عسکری برباد

و پریشان اولوب پك چوق تلفات ویرمش و کندوسیده
مقتول اولمشدر. اسکندریه اهالیسنک او معامله سی
اوزرینه عمرو بن العاص اسکندریه نك سورینی هدم
ایتدر دکدنصکره مصره رجعت ایلدی.

سعدك كوفه دن عزلی

كوفه والیسی سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه عبد-
الله بن مسعود رضی الله عنك یداداره سنده بولنان بیت
المال دن براز اچقه استقراض ایتشیدی. ابن مسعود حضر-
تلی اچقه بی استدکده سعد حضر تلی تدارك وادا
ایده مدیکی اچقون ایکیسی بیننده بعض مرتبه منازعه
لسانیه وقوع بولدی. یکدیگرینه قارشو رفع صورت ایله
متازعه ایتکده اولدق قلی حالده هاشم بن عتبة بن ابی وقاص
«ایکیکزده اصحاب رسول اللهم دن سکز. منازعه کز
مناسیمدر» دیدکده سعد حدتله النی قالدیروب ابن مسعود
علیهنده دعا ایتک استدی. ابن مسعود «یاسعد خیر سوبله»
دیمکله سعد «جناب حقه اتقا ایتماش اولسه ایدم سنک
علیهکده برکونه دعا ایدر ایدم که خطا ایتز ایدی» سوبلدی
ابن مسعود حضر تلی بوضروده طشره چقوب سعد
حضر تلی علیهنده بعضیلرندن استعاته ایلدکده سعد دخی

انک علیهنده استعانده بولندیغی صروده بعض متوسطین ارالرینی تفریق وهرایکینسک شانلری عالی ایکن بو معامله. لرندن طولانی ایکیسنیده تویخ ایلدیلر. کیفیت خلیفه کزین حضرت عثمان رضی الله عنیه بالغ اولدوقده ابن مسعود حضرت تلرینی مأوریتنده بالابقاسعد بن ابی وقاص حضرت تلرینی کوفه والیلکنندن عزل ایله یرینه ولید بن عقبه بن ابی معیطی تعیین بیوردی.

ابی معیطک اسمی ابان اولوب ذکوان بن امیه بن عبدشمسک اوغلی و معیط حضرت عثمانک انابرقرنداشی در. ولید او صروده جزیره مابین النهرین ده کی عربلر اوزر لرنده عامل ایدی. کوفه ده والیلکی بش سنه ممتدا اولمشدر. حضرت عثمان علیهنده خلقتک تفوهاتنه سبب اولان موادک بریسیده بودر که «سعد بن ابی وقاص حضرت تلری اصحاب رسول الله دن وعشره مبشره واصحاب شورادن ایکن کوفه دن آنی عزل ایله ولید کی بر فاسقی تعیین ایلدی» دیو قیل وقال ایلدیلر.

اذریجان وقعہ سی

سنه مرقومه ده اذریجان اهلایسی حضرت عمر رضی الله عنیه زماننده منعقد اولان عهد و مصالحه بی نقض

ایله اعلان عصیان ایلدیلر . کوفه والیسی ولید عسکرله
کیدرک مملکتلرینی پایمال و مخالفلری تنکیل و استیصال
ایتشدرد . اهالی علی العموم مظهر اضمحلال اوله جقتلرینی
اکلا دقتلرندن حضرت عمر زمانده کی شروط ایله مصالحه
نیاز ایلدیلر . بهر سنه سکز یوز بیک درهم جزیه و بر سنه لکی
پشین و یرلک اوزره عقد مصالحه اولندی .

معاویه نك روم غزاسی

بوسنه روملر بالاتفاق شام حوالیسینده تجاوز شدید
تصدی ایلدکلرندن شام والیسی معاویه بر طرفدن خلقی
غزا و مدافعیه تحریص و بر طرفدن جانب خلافته مراجعتله
استمداد ایدوب . خلیفه حصر تلری سکز اون بیک نفرله
شامه امداد اولتسی ایچون کوفه والیسی ولیده امر
و یرمکه ولید ترتیب ایلدیکی جنود مسلمینی سلمان بن ربیع
ایله شامه ارسال و معاویه دخی او حوالیده خیلی عسکر
جمع ایلدی . ایکی اردو برلشدکلر روملر اوزرینه کیدیلوب
حرباً غلبه و پک چوق غنائم و سبا یا اخذ ایتدیلر .

{ سنه ۲۶ }

حضرت عثمان بوسنه حرم شریفک دیر کارینی تجدیده

و مسجد الحرامی توسیعه مباشرت بیوردی . حرم شریفک اطراف وجوارنده بولن ان بعض منازل بها ورضه الیه اصحابندن النوب قیمتلی ویرلندی . اصحاب منازلدن بعض اشخاصک کوستر دکری تمرد و تعند اوزرینه خانه لری حرم شریف ایچون ضبط ایله برابر بدللری بیت الماله تسلیم و کندولری حبس اولنوب صکره بعض طرفدن وقوع بولان شفاعتک قبولیه سبیللری بالتخلیه منزلرینک بهاری کندولرینه اعطا اولنمشدر .

عبدالله بن سعدک مصر والیلکی

بوسنه حضرت عثمان رضی الله عنه عمر بن العاصی مصر والیلکنندن عزل ایدرک یرینه اخ رضاعیلری عبدالله بن سعد بن ابی السرحی تعیین ایلدی . عبدالله زمان سعادتده وحی کاتبی ایکن وخی منزلی تحریف ایله یازدیغندن مضروب حضرت پیغمبری اولمش و صکره مککه یه فرار ایله ارتداد ایتمشیدی . فتح مککه کونده دمی هدر اولنمشیکن حضرت عثمانک دلالت و شفاعتیه حضور نبوی یه کلوب بتکرار اسلامی قبول ایتدیکی صره ده ذات رسالتینهای بغایت منقبض اولوب حتی حضور نبویدن چقد قدن صکره « یانمه کلورکن بونی اولدیره جک بر آدم

یوقی ایدی • بیور مشر ایدی • حضرت عثمانک عبداللهی
مصره والی تعیین ایتسی دخی بین الخلق علیهنده وقوع
بولان تفوهات اسبابندن معدوددر •

وقایع { سنه ۲۷ }

افریقا غزاسی - اندلس غزاسی - بعض وقایع

افریقا غزاسی

عبدالله بن سعد مصر والیسی اولدقدنصکره افریقا
حوالسنه غزا ایتک ایچون خلیفه حضرتلرندن رخصت
استدی • حضرت عمر رضی الله عنه اقدم زمان خلافتلرنده
افریقایه تجاوز اولنماسنه دائر امر ویرلش اولدیغندن
حضرت عثمان رضی الله عنه بوبنده بعض مرتبه تردد
کوستردی یسهده کیفیتی اصحاب کرام ایله مشاورهیه
عرض ایلدکده هر وقتک بر اقتضاسی اولوب حضرت عمر
زمانندهکی امر اول وقتک ایچاباتندن اولسنه نظر افتوحات
جاریه اسلامیه صره سننده افریقا بلادینه تجاوزه شمه
مانع و مزاحم قالماش اولدیغندن متوکلاً علی الله مصر
ولایتیه امر اعطاسیله برابر مرکز خلافتیهده معاونت
مقتضیهیه تشبث اولنمی قرارلشدیر ایدی •

بناءً علی ذلك افريقيا بلادينه غزا ایچون مصر و الیسنه
 رخصت و یریلدرك مدینه* منوره جده تشویقات لازمه
 اجرا اولدوقده خیلی مجاهدین تجمع ایتمشدركه عبدالله بن
 عباس، عبدالله بن عمر، و ابن جعفر و حسین رضی الله عنهم
 حضراتیلک عمرو بن العاصک اوغلی عبدالله دخی شو
 مجاهدین ایچنده ایدلر . جنود مجتمعه مصره کیلدرك
 عبدالله بن سعد ایله برابر افریقایه توجه ایلدیلر . عقبه
 بن نافع رفاقتنده کی عسکرله برقدده اشبو اردوی همایونه
 ملاقی اولدی .

اردوی همایون طرابلس غربه واصل اولدوقدنصکره
 اوحوالیده بعض مرتبه مخالفت کوسترن روملری تنکیل
 ایتدکدنصکره افریقیهیه عزیمت و طرف طرف سربلر
 طاغتمغه مباشرت ایتدیلر . افریقیه حکمداری جرجیر
 نامنده برشخص اولوب روم دولتی طرفندن منصوب
 و طرابلس حدودندن طنجه قدر حکمی جاری ایدی .
 عساکر مسلمینک زیر دستنده کی بلاده طوغری کلکده
 اولدقلمری خبرینی الدقده قاعدهسی اولان سبیطله شهرنده
 جمع ایلدیکی یوزیکرمی بیک عسکرله مدافعهیه حاضرلندی
 اسلام اردوسنده کی عسکرک مقداری ایسه یکرمی اوچ
 ویکرمی درت بیک راده لرنده ایدی . جرجیر قوه موجوده .

سیله سبیطله دن حرکت و برکون و برکیجه ظرفنده جنود
اسلامک بولندیغی موقعه تقرب ایلدی.

طرفین محاربه یه قیام ایلدیکی صروده عبدالله بن سعد
یادین اسلامی، یاخود جزیه بی قبول ایتملرچون جرجیره
خبر کوندردی. جرجیره عنف و استکبار ارائه سیله برابر
اردوی همایونی احاطه یه قیام ایلدکده مدینه منوره دن
امداد ایچون عسکرله سوق اولنان عبدالله بن زبیر رضی الله
عنه اردوی همایونه واصل اولدی.

ابن زبیر حاضر تلرینک فرقه سی عساکر سائرہ مسلمین
ایله برابر حربه حاضر لندیلر. عبدالله بن سعد بالذات محاربه یه
حاضر اولیوب غیوبت ایلدی. ابن زبیر سببنی تحقیق
ایلدکده جرجیره هرکیم عبدالله بن سعدی اولدرر ایسه
بیک التون احسان و قزیده اکا تزویج ایده جکنی اعلان
ایلمسی جهتیه عبدالله بوندن خوفه ذهاب و چادرنده
اختفا ایلدیکی جوابنی ویردیلر. ابن زبیر عبد اللهک یانته
واروب « شو احترامده مناسبت کوره مم » دیدکدنصکره
کندیسیده هرکیم جرجیره اولدرر ایسه جرجیره قزیه
برابر بیک التون اکا اعطا ایده جکنی منادیلر واسطه لريله
طرف طرف اعلان ایتدیکندن بو شایعه درحال یا بلوب
جرجیره قولاغنه واصل اولغله عبداللهه قوه قلب
کلوب جرجیره قورقوسندن کنندی چادرینه قپاندی.

بوندن صکره اردوی همایون موجودینک حربه باشلامرینی و کندوسی بر جمعیت مجاهدین ایله الارغه بولندهرق جمعیت مرقومه بی اتعاب ایتمکسزین وقت فرصته منتظر اولسنی ابن زبیر حضرتلری عبدالله بن سعددن طلب ایتمکله اردوی همایون حربه مباشرت و طرفین یکدیگرینه سل سیف سطوتله قتاله دوام ایلدکلیرى ائشاده ابن زبیر حضرتلری یاننده کی جمعیت غزاة ایله حربه کیر میوب سیرجی کبی بر طرفده طور مقده ایدی .

ایکی عسکر یوریلوب حربه ختام ویرلدکده دشمن طرفی استراحت ایتمک اوزره ایکن ابن زبیر رفاقتنده کی عسکرله قضاء اسمانی کبی دشمن اوزرینه هجوم ایدوب یکیدن حربه باشلادی . دشمنه بوندن شاشقنلق کلوب مدافعه یه طاورانده مدقلمدن غزاة کرام تکبیر صدالریله آت باشی چکهمکسزین دشمن چادرلرینه صوقیلوب یقه لدقلمرینی اولدر دیلر . جرجیر بو هجومده مقتول و عسکری سراپا منهزم اولدی قزیده دست اسارته طوتلدی .

بومظفریتی متعاقب عبدالله بن سعد اردوی همایون ایله ایرولیوب سبیطله بی بالمحاصر قح ایتمشدر . اغتنام اولنان اموال و اشیادان غزاة مسلمینک هر اتلوسنه اوچ بیک و هر پیاده سنه بیک درهم حصه اصابت ایلدی .

مظفریت مذکورہ عقبنده ققصہ دیہ و اورالرجہ دہ
 بعد الاغتنام حصن الاجہ عسکر کوندرلدی . اوراسیدہ
 محاصرہ و امان ایلہ فتح ایلدکدن صکرہ اہالی افریقیہ
 مصالحدیہ طالب اولدقلرندن ایکی ملیون بشیوز بیک
 دینار اوزرینہ عقد مصالحد اولندی . و ابن زبیر حضر تلی
 فتحنامہ ایلہ بارکاه خلافتہ ارسال قلندی .

افریقیہ غزاسندن حاصل اولہ جق غنائمک خمس
 الخمسی طرف خلافتدن عبداللہ بن سعدہ موعود ایدی
 غنائمک مدینہ منورہ یہ عائد مقدار خمسہ بشیوز بیک
 دینار قیمت تقدیر اولنوب بونک نقلندہ کورینان صعوبت
 اوزرینہ خمس مذکور ی اول مقدار بدل ایلہ مروان
 بن الحکم اشتر اودرت یوز بیک دیناردن زیادہ سنی نقداً
 ادا ایتدکدن صکرہ بقیہ سنی مدینہ منورہ دہ ویر مک اوزرہ
 عزیمت ایلدی . بقیہ دیونی مژدہ فتح اولہرق طرف
 خلافتدن کندوسنہ احسان اولندیغی و خلیفہ حضر تلی
 حقندہ تکیون ایدن اعتراضاتک برسبب دخی بومادہ اولدیغی
 بض تاریخلردہ مذکور ایسہ دہ حقیقت حال بویلہ اولمیوب
 فتح مژدہ سنی مرواندن مقدم عبداللہ بن زبیر حضر تلی
 کوتور مش و افریقیہ غزاسندن حاصل اولہ جق غنائمک
 خمس الخمسی جانب خلافتدن مقدم عبداللہ بن سعدہ

وعد بیورلمش اولدیغنه نظراً مروانک ادا ایتدیکی مقدار
عبداللهمه عائد اشبو و خمس الخمس ایکن مفتریلر بوقالبه
دوکه رک اشاعه ایلدکارندن مورخین مرقومه تدقیقه
ذهول ایله اوله یاز مشلدر .

افر یقیه نک فتحندن صکره حضرت عثمان رضی الله
عنه عبدالله بن نافع بن الحصین ایله عبدالله بن نافع بن
عبدالقیس غزا ایتک اوزره اندلس حوالیسنه عزیمته
مأمور بیوردی . مشارالیهما کیلرله کیدرک حرباً اندلسی
فتح ایتدیلر .

بعض وقایع

حضرت عمر زماننده فتح اولنان اصطخر اهلایسی
نقض عهد ایله عصیان ایلدکارندن عثمان بن ابی العاص
امارتیله سوق اولنان مجاهدین کیدرک بالمحاربه اهالی
مرقومه یه غلبه و اصطخری بتکرار فتح ایلدی .
قنسرین اهالیسی دخی عصیان ایتکله سنه مرقومه ده
معاویه بن ابی سفیان جنود کافیه ایله عزیمت و مخالفلری
تتکیل ایتدی .

وقایع سنه ۴۸

فتح قبریس

ابوعبیده بن الجراح رضی الله عنه حالت احتضارده

ایکن عجزادهمی عیاض بن غنم رضی الله عنہی استخلاف
ایتمشیدی . صکره استخلاف اولنان سعید بن خدیج الجمحی
استخرام و براز صکره وفات ایلمدیکندن حضرت عمر
رضی الله عنه افندمز طرفلرندن یرینه عمیر بن سعید -
الانصاری تعیین بیورلمش ویزید بن ابی سفیان فوت
اولدوقده عهدهسندن منحل اولان دمشق ولایتی قونداشی
معاویہ توجیه بیوریلوب معاویہ رضی الله عنه عهده -
سنده هم دمشق و همده اردن ولایتلی اجتماع ایلمشیدی .
عمر رضی الله عنه افندمزك وفاتنده معاویہك
عهدهسنده اولان محللر ذکر اولندیغی اوزره دمشق
واردندن عبارت اولدیغی حالده حص وقتسیرین
ولایتلی والیسی عمیر استعفا و صکره فلسطین والیسی
عبدالرحمن بن علقمه وفات ایتمکله ایکیسنک عهدهلرندن
منحل ولایتلرده حضرت عثمان رضی الله عنه طرفلرندن
معاویہ عهدهسنه توجیه بیورلدی .

حضرت عمر رضی الله عنه زماننده معاویہ
حصده اولدیغی حالده دریاغزاسنی بالاحاح استیدان
ایدرك قبرسده اوتن خروسلك بيله سسلری حص کوبلرنده
ایشیدیله جك درجهده مسافهجه یاقنلق اولدیغنی یازمش
ایسده طرف خلافتدن رخصت ویرلماشیدی .

حضرت عثمانك خلافتنده معاویہ بحراً غزایہ
 رخصت ویرلمسی ایچون ینه الحاح کوستردی . حضرت
 عثمان دکر غزاسنده بولنه جق اهل اسلامه برکونا جبر
 اولنمیوب کندی طوع و اختیارلرینه ترک ایله هرکیم
 طوعاً رغبت کوسترر ایسه سوقی ایچون امر ویردی .
 اصحاب کرامدن برجاعت شوغزاده بولندیلرکه ابوذر ،
 ابوالدرداء ، شداد بن اوس ، عبادة بن الصامت وزوجه .
 سی ام حرام بنت ملحان شو جاعتله بیله ایدیلر .

بنی فزاره نك حیلینی عبدالله بن قیس ذکر اولنسان دریا
 غزاسنه کیده جک مجاهدین اوزرلرینه امیر تعیین اولندی .
 هپسی کیلره بینهوب قبرسه طوغری اچلدیلر . خلیفه نك
 ویردیکی امر اوزرینه مصر و ایسی عبدالله بن سعد دخی
 معاونت ایچون ، مصر دن کیلرله کلوب ایکی دونما
 برلشدی . قبرس اهل ایسی مقاومتدن عاجز قالدقلرندن
 سنوی یدیبیک دینار جزیه ویرمک و اهل اسلامک روم
 دولتیه بحراً محاربه لری وقوعنده رومله معاونت ایتمامک ،
 قبرس لیمانی اسلام عسکرینه استنادکاه اولمق کبی شروط
 ایله مصالحه عقد اولندی .

ام حرام کیدن چقوب حیوانه بندکده دوش-وب
 فوت اولدی . بووقعه بی حضرت پیغمبرخبر ویرمش
 اولدیغندن عینی ایله ظهور ایلدی .

عبدالله بن قیس حضرت تلی بر مدت قبر سده اقامتله
 سفن اسلامیه دکر قورصانلرینک تنکیلمیله اوغراشوب
 الی قدر محاربه بحریه وقوعبولدی . وهپسندہ غلبہ
 اهل اسلامده قالدی . صدکرہ بلاد رومدن مرقی
 ساحلندہ ایکن رومر هجوم ایله بغتہ عبداللهی شهید
 ایلدیلر . اسلام کیلری نجات بولوب عبداللهک یرینه
 سفیان بن عوف الازدی سفائن اسلامیه امارتنه تعیین
 اولندی . ومشارالیه عسکرله کیدرک بالبحاربه روملرک
 چوغنی اولدردی .

وقایع { سنہ ۲۹ }

ابن عامرک بصرہ والیلکی - اهل فرسک نقض
 عهدلری - بعض وقایع

ابن عامرک بصرہ والیلکنه تعیینی

سنہ مذکورده خلیفه رضی الله عنه حضرت تلی
 ابوموسی الاشعری حضرت تلینی بصرہ والیلکندن عزل
 ایله یرینه خالهزاده لری عبدالله بن عامری تعیین بیوردیلر .
 ابن عامر او تارینخده هنوز بکرمی یاشنده ایدی . حضرت
 عمر رضی الله عنه کیندولرندن صدکرہ خلیفه اوله جق

ذاتک ابو موسی ای عزیل ایتماسنی توصیه بیورمشیدی .
حضرت عثمان علیهنده بین الخلق وقوعبولان تفوهات
اسبابک بریسیده بودر .

ابوموسی حضرتلری کندوسنک انفصالیله ابن
عامرک بصره والیلکننه مأمور اولدیغنی ایشدکده بصره
اهالیسنه « بنم انفصالم وقوعبولدی . بریمه سادات
قریشدن منعم و کریم برذات کلیور . حقلمیکزده لطف
واحسانده قصور ایتمه جاکدر » سویلدی . فی الواقع ابن
عامر هر درلو اوصاف حسنه ایله متصف ایدی .

ابوموسانک بصره دن سبب انفصالی کابل اوزرینه جهاده
کیدرکن اجمال و ایشمالنی قاترله یوکلدکلی وقت بعضیلری
بنمک ایچون قاترله تعرض ایلدکارنده تعرض ایدنلری
قامچی ایله دوکدرمی ایدی . مضر و بلر بارگاه خلافته
شکایت ایتمکارنده خلیفه حضرتلری ابو موسی ای عزیل
بیوردیلر .

ابن عامر بصره یه واصل اولدقن صکره برنجی
جمعه کونی جامع اعظمده منبره چتوب خطبه او قومغه
باشلادقده جاعتک ازدحامندن حیا ایلدیکندن نطقنده
حصر واقع اولدی . بناء علیه (الحمد لله الذی خلق .

السموات والارض في سنة ايام) او قوركن حجابندن
 شاشروب (في ستين سنين) ديو قرائت ايلديكي جهتمله
 ابن مازن قبيله سندن بريسى جاعت ميانندن (اصحح الله
 الامير) سونيلكله ابن عامر منبردن نزول و خطبه او قو-
 مسنى بشقه برذاته امر ايتدى. جمعه نمازى قلندردن وسرايه
 عودتن صكره خطبه يى بالذات او قومقدن صرف نظرله
 بشقه سنه او قوتدرمى بعض خير خواهان طرفلرندن
 اخطار اولمغله اندن صكره خطبه يى كندوسى او قو-
 ميوب بشقه سنه حواله ايلدى.

ابن عامر بصريه مربوط محللرده كى عاملارى تبديل
 ايله خراسانه عمير بن عثمان بن سعدى، سجستانه عبدالله
 بن عمير الليثى يى تعيين ايتدى. و ابو موسى الاشعري نك
 موجود عسكرينه عمان و بحرين طرفلرنده و عثمان بن ابى
 العاص رفاقنده كى عسكردنه منضم اولغله عبدالله بن
 عمير كابل، عمير بن عثمان خراسان طرفلرینه كتديلر. عمير
 فرغانه يه دكين اياق باصديغى يرلى اصلاحه موفق
 اولدى.

خراسانندن منفصل عبدالله بن معمر مكرانه، عبد-
 الرحمن بن عيسى كرمانه تعيين قلتمش اولديغى حالده
 صكره عبدالله الرحمن عزل ايله يرينه عدى بن سهيل و عبدالله

بن معمر فارسه نقل ایله یرینه خراسانه مأمور عمیر بن
عثمان نصب اولنوب عمیر دن منحل خراسانه امیر بن حجر-
الیشکری و عدی بن سهیل دخی عزل ایدیلرک یرینه
عاصم بن عمرو تعیین اولندیغی کبی سجستان و ایسی
عبدالله بن عمیر الیشی دخی بالتبدیل سجستان و ایلمکنه
عمران بن الفضیل الرجی تعیین قلندی .

اهل فرسک نقض عهدلری

فرس اهل ایسی سنه مذ کوردهده نقض عهد ایله عصیان
ایدیلر . عبیدالله بن معمر عسکرله کیدرک باب اصطخرده
تلاقی و حرب ایلدکده کندوسی مقتول و اسلام عسکری
منهزم اولدی .

بوخبر عبدالله بن عامره بالغ اولدقده بصره اهل ایسی
بالتشویق نفیر عام صورتیله طویلا یوب بلاد فرسه عزیمت
و اصطخرده کی جمعیت عصاته تقرب ایلدی . اسلام
اردوسنک صاغ جناحنه ابورزقه الاسلمی وصول جناحنه
معقل بن یسار و سواریلر اوزر لرینه عمران بن الحصین
مأمور ایدیلر . قتاله شدت کلوب معرکه ده قانلر جریان
ایتدی . مجاهدین دین سطوات قاهره کوستروب افراد اعدایی
خیول بسالتله پایمال و دشمن اردوسنی سراپا استیصال

ایتدکن صکره اصطخر شهرینی عنوةً وایثرویه تجاوزله
 داربکرد شهرنیده متعاقباً استیلاً ایتدیلمر . بوندن صکره
 مدینه جوره توجهله اوراسیده بالمحاصره دست غلبه ایله
 ضبط و مظفریتک تفصیلاتی بارکاه خلافت کبرایه عرض
 اولندی .

خليفة اکرم حضرت قلی هرم بن حیان الیشکری
 و هرم بن حیان العبدی، خربت بن راشد، منجباب بن
 راشد، ترجان الهجیمی نام ذواتک خراسان حوالیسینک
 مواقع مناسبه سنده استخدام اولتملرینی امر ایتش و شو
 امر موجبجه هریریمی برجاعتله برناحیه سهوق
 اولمشدر .

بوصرده احنف بن قیس مروینه، حلیب بن قره .
 الیربوعی بلخه، خالد بن عبدالله بن زهیر هراته، امیر بن
 اجرطوسه، قیس بن هبیره نیشابوره تعیین اولندیلمر .

بعض وقایع

حضرت عثمان رضی الله عنه افندمز بوسنه مسجد
 شریف نبوییه بعض محللر علاوه ایلدی . حین انشاده
 کرج بطن نخله دن نقل ایله منقوش طاشلرله بنا و دیرکار
 قور شونله وضع اولمشدر که مسجد شریف مذکورک شو

بناده طولی بوز الشمس و عرضی بوز الی قارش توسع
ایلدی . حضرت عمر زمانده اولدیغی کبی قپولری ینه
القی عدد اولوق اوزره انشا قلندی .

خليفة ذیشان حضرت تلی بوسنه حج شریفه عزیمتله
مناده چادر قوردی و نمازی قصر ایتیموب انمام ایلدی .
كرك فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمز و كرك
شیخین رضی الله عنهما حج شریفه عزیمتلرنده درت رکعتی
حاری صلوات مفروضه بی مناده قصر ایتیمیکن حضرت
عثمانک اتمام ایتیمندن ناشی حقنده خیلی اعتراض و وقوع
بولوب بدایت خلافتدن برو خليفة مشار الیه حضرت تلی دخی
هرسنه حجه عزیمت و صلوات مفروضه بی قصر ایدرکن
اشبو التنجی سنه خلافتده اتمام ایتیمسنه تعجب اولمغله
عبدالرحمن بن عوف حضرت تلی خلیفه یه « بومکانده
حضرت پیغمبر و شیخین ایله برابر نماز قلمدکی .
انلر ایکیشر رکعت قلمشیکن سن نصل درت رکعت
قله یورسن » سویلدکده حضرت عثمان « اوت
اوله در . فقط بن مکده اهل انخاذا ایتدم . طائفدهده
ملکم وارد . علی الخصوص کچن سنه مقیم حقنده نماز
ایکی رکعتدر دیو اهل یمن توهم ایتیملر ایلدی . کچن سنه
بنم ایکی رکعت نماز قلمدیغیمی بوکا دلیل انخاذا ایتدکاربینی

ایشتمدم . انلر کده توهملرینی ازاله ایچون درت رکعت
 قلددم « بیوردیلر . عبدالرحمن بن عوف حضرتلری
 » بوسوزده دلیل و تمسک عد اولنه جق برشی کوره مم .
 كذلك اهل مکة دن اولدم ، طائفده ملکم وار دیدیکک
 دخی سموع دکلدرو . زیرا مکة ده کی اهلک چیقـاروب
 مدینه یه کوتور مکة قادر سن . وسن هم اهل طائفدن
 دکل سن ، همده بوراسی ایله طائفک اراسنده اویج قوناق
 مسافه وار . حضرت پیغمبر حجه کلدکده بوراده ادای
 صلوة ایدرکن قصر ایله ایکی رکعت عقبنده سلام
 ویرمسـیله برابر اقامت اوزره بولنـانلره خطاباً (سنز
 نماز کزی اتمام ایدیکز بزاهل سفرز) بیورلر ایدی « دیو
 اعتراض ایلدی .

حضرت عثمان علیهنده خلقک لسان اعتراضه
 الذقلری موادک بریسیده بوماده در .

وقایع { سنه ۳۰ }

ولیدک کوفه دن عزلی - طبرستان غزاسی - امر مصاحف
 — خاتم پیغمبرینک بئره سقوطی — ابو ذرک
 ربنده یه ارسالی

ولیدک کوفه دن عزلی

ولید بن عقبه بش سنه مقدم کوفه والیدکنه تعیین

بیورلشیدی، اشبو (۳۰) نجی سنه هجریه ده حقنده
 متشکیلر ظهور ایدرک بر شخص « ولیدک شرب خیر
 ایلدیکنی کوردم »، دیگر بریسی « ولیدک شراب قی
 ایلدیکنی کوردم » سولیکله حضرت عثمان رضی الله
 عنه ولیدی عزل و مدینه یه جلب ایله بعد المحاکمه شرب
 خیر ایلدیکی ثابت اولدیغندن حقنده حد شرعی اقامه سنی
 امر بیوردی. حضرت علی رضی الله عنه ولیدک
 ایاغنده کی خفینی چقاروب سعید بن العاص خلیفه نك
 امری موجبجه ضرب ایله حد شرعی نی اجرا ایلدی.
 ولیدک عزلی جهتیه کوفه والیکنه سعید بن
 العاص رضی الله عنه مأمور اولوب کوفه یه وارد قده
 « ولید فاسقک اثار فسقی منبره تأثیر ایتشدرد. منبر
 یقاندیجه اوزرینه چقمم » دیمکله منبری یقادیلر.

طبرستان غزاسی

حضرت عمر رضی الله عنه افندمزک زمان خلا.
 فتلرنده سوید بن مقرن طبرسانه کیدرک جزیه اوزرینه
 اهالی ایله عقد مصالحه ایتشیدی. اهالی مر قومه صکره
 نقض عهد ایله اعلان عصیان ایلدیلر.
 سعید بن العاص بوسنه عسکرله طبرستان اوزرینه

کتدکده اصحاب کرامدن بعض ذوات دخی برابر کتمشله-
 درکه حسنین، ابن عباس، ابن عمر، ابن عمرو بن العاص،
 ابن الزبیر، حذیفه الیمانی رضی الله عنهم حضراتی
 انلردن معدود درلر .

مجاهدین کزین بصره دن چقوب خراسان و بده
 نیشابوره نزول ایتدیلر .

سعید قومه و اصل اولدوقده اهالینک موافقیته
 عقد صلح ایلدی . بعده ساحل دریاده واقع طمیسسه
 کیدلدکده اهالی حربیه قیام ایلدیلر . و اولیه شدتلی
 مقاومت کوستردیلرکه مسلمین صلوة خوف اداسنه مجبور
 اولدیلر . مؤخرأ مجاهدین طرفلرندن ارائه اولنان صولت
 شدیدیه اوزرینه اهالی مرقومه تمامیه مغلوب اولوب
 استیمان ایتدیلر ایسه ده عهدلرینه اعتماد اولنه میه جنی
 مقدم و مؤخر ثابت اولغله هیچ بریسنه امان و یرلیه رک
 هپسی اعدام اولندی . یوسف بن عمرو (حجاج ظالم) ک
 جدی محمد بن الحکم شو محاربه ده مقتول اولمشدر .

بو مظفریت عقیبنده سعید کوفیه و معاونته کلش
 اولان ابن عامر بصره یه عودت ایتدکن صکره جرجان
 اهالیسی نقض عهد و یوللری سد ایلدکری خبری
 الندی . قتیه رفاقیته سوق اولنان عسکر یوللری

اچدقدن صکره کیدرک حرباً مخالفلی تنکیل وبتکرار
جرجانی تسخیر ایلدیلر .

امر مصاحف شریفه

قرآن کریمک بعض مخارجنده اهل شام مقداد بن
اسود و اهل عراق ابو موسی الاشعری رضی الله عنهما دن
«بووجهله اخذ ایتدک» دیو اختلاف کوسه تردیلر . ابو-
بکر الصدیق رضی الله عنه افندمزک زمان خلافتلرنده
یازیلوب حضرت عمر رضی الله عنہک کریمه محترمهلری
امهات مؤمنیندن حفصه رضی الله عنها حضرت تلرینک
یاننده محفوظ اولان مصحف شریف اصحاب کرامک رأیلری
و حضرت عثمانک امریله جلب اولنه رقی زید بن ثابت،
عبد الله بن زبیر، سعید بن العاص، عبد الرحمن بن الحارث
رضی الله عنهم حضرت ایله سائر ذوات کرام التی عدد
مصحف شریف استنساخ ایتکلر بر نسخده سی مکة مکرمه یه
بری یمنه، بری کوفه یه، بری شامه، بری بصره یه کوندر-
لدی بر نسخده سیده مدینه منوره ده حفظ اولنه رقی اصلی
ینه حضرت حفصه رضی الله عنها یه رد اولنه دقدن
صکره شونک بونک یدلرنده اولان صحایف قرآنیه نیک
بعضیسی برر ناتمام سورهدن و بعضیلری برر صحیفهدن

عبارت اولمغله اشبو ناتمام سوره و صحیفه لری حاوی
اولان اوراق امر خلافتله احراق اولندی .

محقق شریفک جمعی حضرت ابی بکر رضی الله
عنه زماننده ایسه ده حضرت عثمان - زماننده استنساخ
ونشر ایدلدیکندن - (جامع القرآن) عنوانیله یاد
اولنمشد

خاتم پیغمبرینک بر اریسه سقوطی

سید المرسلین علیه الصلوٰة والسلام افندمن معاصر
بولنان ملوکه - دین اسلامه دعوتی حاوی - مکتوبلر
تسطیر بیوردیغی وقت بین الملوک مهر استعمالی معتاد
اولدیغندن - قسم اولده کوسترادیکی اوزره - بر خاتم
شریف حک ایتدیرمشلر ایدی .

انتقال حضرت پیغمبریده خاتم شریف مذکور
حضرت عایشه رضی الله عنها طرفندن حضرت ابی بکره
ویریلوب اندن دخی حضرت عمره انتقال ایتمش وایکیسیده
تبرکاً مکاتب شریفه بی خاتم معظم الیه ایله تختیم ایتکده
بولنمشیدی . حضرت عمر امر خلافتی شورایه حواله
ایلدکده هرکیم خلیفه اولور ایسه اکا تسلیم اولنمق
اوزره خاتم سعادت حقه رضی الله عنایه تسلیم ایدوب

خلافت حضرت عثمانده تقرر ابتدکدن صکره مشارالیه
 جانبندن حضرت عثمانه اعطا اولندی . بدایت خلافتدن
 برو تسطیر اولنان مکاتیب شریفه یی شیخین مکرمین
 حضراتی کبی حضرت عثمان دخی خاتم پیغمبری ایله
 تختیم ایده یور اییدی .

اشبو (۳۰) نجی سنه هجریه ده خلیفه حضرتلری
 برکون مدینه منوره نیک ایکی میل بعدنده واقع بئار ایس باشنده
 خاتم شریف مذکور ی پارمغنه طاقوب چقارر کن قضاء
 الذدن قیویه دوشوردی . قیونک ایچنده کی صو وچامور
 پک آز اولدیغی وبالاعتنا تمامیه اخراج و تحری اولدیغی
 حاده بولنه مدی .

خلیفه مشارالیه حضرتلری صکره او قطعده و یازوده
 دیگر برخاتم اعمال و حک ایتدیردی ایسه ده حقیقتک
 تقلید ایله مناسبت قبول ایده میه جکی جهتیله افواه ناسده
 درلو درلو کفتکو حاصل و بوندن صکره اداره امورجه
 انضباط زائل اولدی .

ابو ذرک ربذه یه ارسالی

زهاد اصحاب کرامدن ابو ذر غفاری رضی الله عنه
 شامده ایدی . عفت تامه لری جهتیله بعض خصوصده

شام والیسی معاویہ بن ابی سفیانہ مخالفانہ برابر (التون وکومش ادخار ایدوبده فی سبیل اللہ انفاق ایتمانی عذاب الیم ایله تبشیرایت) امری امر جلیل سبحانی اولدیغندن نقود و اموال ادخار ایتملرینی و احتیاجلری خارجنده اولان نقودلرینی فقرايه صدقه ویرملرینی زکیئرله امر ایتملسن» دیو معاویہ یه اصرار ایتمکده و معاویہ «خلق اموال و نقودینک زکاتنی ویردکدن صکره فقرايه صدقه ویریکز دیوتهدید اولنه من» جوابنی ویرمکده ایدی.

ابوزرک اعتراضاتی کندوسنی تضییق ایلدیکنی معاویہ حضرت عثمانه عرض ایتمکده مدینه یه ارسالی ایچون امر ویرلدی. ابوزر مدینه یه بعدالوصول حضرت عثمانکده بعض معاملاتنه اعتراض ایلدکن صکره «رسول اکرم صلی اللہ علیه وسلم افندمن (نوقت که بنالکاله یتشه مدینه ده طورمه) دیوبکا امر ویرمش ایدی بن ارتق بوراده طورهم. بکا اتن ویرده ربذه یه کیدیم» دیدیکندن خلیفه حضرتلری کندوسنی ربذه یه کوندردی. بعضاً دار هجرت نبویه یه کلوب روضه مطهره یی زیارتک دفع استیاق ایدر وینه ربذه یه عودت ایدردی. حضرت عثمان معاویهنک خاطرینه رعایه ابوزر

حقیقده حقارتله کندوسنی ربنده نیقی و تغریب ایلدی
دیو معترضلر تفوهاته بوماده بی بالتحریرف علاوه ایتشلر
ایسه ده حقیقت حال وجه مشروح اوزره در .

وقایع ۱ سنه ۳۱ {

صواری غزاسی - یزدجردک مقتولیتی - ابن عامرک خرا -
سانه غزمتی - کرمان وقعه سی - سجستان وقعه سی

صواری غزوه سی

اهل اسلام افریقیه ده مظفریت عظیمه یه مظهر اولدوقده
روم امپراطوری قسطنطین بش التی یوز کمی عسکرله
طولدروب محاربه ایچون بحراً کلمک اوزره اولدیغی
خبری الندی . شام عسکری برأ و مصر والیدی عبدالله
بن سعدکیلرله بحراً کیدرک اسلام وروم دونماری یکدی بکری
کور دکاری وقت روزکار اسلام دونماری اوزرینه اسمکده
ایلدی . اسلام دونماری ذات الصوار نام محل ایماننده تیمور
اندیلر . هواده سکون حاصل اولدی . اوکیجه ایکی
دونما بربرینه تعرض ایتدکسزین زمره مسلمان صباحه
قدر تکبیر و تلاوت قرآن وروملر چاکرله کورلدیلر
اعلان ایدرک صباحه داخل اولدیلر .

صباح اولدوقده ایکی دونما کیلرینی یکندیکرینه باغلا-
یوب روی دریاده قلیچلر پارلامغه، خنچرلر ایشلماکه
باشلادی. حرب اولقدر شدتلندی که دکزک یوزنده انسان
جشه لری حباب کبی نمایان وغائب اولمقده ودو کیلان قانلر
کیلردن دکره اقهرق صورلر قب قرمزی کورنمکده ایدی
کیلر بربرینه مربوط وهرطاقک اوستنده کوك، التنده
برقان دریاسی موجود اولهرق رجعت وفرارک امکائی
مفقود و بو امکانسزلقدن نشئت ایدن مجبوریت اوزرینه
طرفین افرادینک خوف واحتراز افکاری نابود ایدی.
بناءً علیه هرطرف مقاتله ومقابله ده صبر وثبات اختیار
ایلدیلر. اهل اسلامک شهداسی کثرت اوزره اولوب
روملرک مقتوللری ایسه لایعد ولایحصا ایدی. قسطنطین
دخی بو محاربه ده برقاچ یرندن یاره لندی. کیلرینک باغلرینی
قطع ایله فرار ایدن روملر قورتیله بیلوب ماعداسی کاملاً
تلف اولمشدر. عبدالله بن سعد غلبه دن صکره براز
کونلر ذات الصوارده اقامت وبعده عودت ایلدی.

محمد بن حذیفه، محمد بن ابی بکر بوغزا اثناسنده
عبدالله بن سعد ایله بوزیشوب حضرت عثمان رضی الله
عنه علیه بنده قیل و قاله تصدی ایله « حضرت پیغمبر عبد
الله بن سعدک دمنی هدر ایتش و کفری حقمده آیه کریمه

نازل اولمشیکن عثمان بونی و سائر متعلقاتی عامل تعیین
 و حضرت عمرک ابقالینی و صیت بیوردیغی ذواتی
 اعمالدن عزل ایله ولید کبی بر فاسقی استخدام ایلدی»
 دیو لسان ذم و تعریضی اطاله ایتدیله:

یزد جردک مقتولیتی

دولت ساسانیه نك حكمدار اخیری اولوب حضرت
 عمر زمانده مجاهدین دینه قارشو مغلوب و ممالک و بلادی
 طرف طرف اهل اسلام جانبدن مضبوط اولان یزد جرد
 مغلوبیت اخیره سندن صکره ماوراء النهره یکمیش و خاقان
 ترکک ارئه ایلدیکی محمله اقامت ایتمش اولدیغی مبحث
 مخصوصنده ذکر اولمشیدی.

حكمدار مشارالیه هر درلو اقتداردن ساقط اولدیغی
 حالده مروه عزیزتمله اوراده بر دکر منجینک حانه سنده
 ایکن هجرتک اشبو (۳۱) نجی سنه سنده البسه و اشیا سنه
 طبعاً دکر منجی مشارالیهی قتل ایتمکه دولت ساسانیه
 منقرض اولدی. سبجان من لایزول ملکه.

ابن عامرک خراسانه عزیزیمی

اهل فرسک نقض عهد ایتلمی جهتیله عبد الله بن

عاصر بصره اهالیسنی بالتشویق نغیر عام صورتیله تدارک
ایلدیکی عسکرله بلاد فرسه عنیمت و بعض فتوحاته مظهر-
یتله برابر احنف بن قیس مروین (مرو الشاهجان و مرو
الروذ) ه حیب بن قره الیربوعی بلخه، خالد بن عبد الله بن
زهیر هراته، امیر بن اجر طوسه، قیس بن هبیره نیشاپوره
تعیین اولدقلری (۲۹) نجی سنه هجریه وقایعی صره سنده
ذکر اولنمشیدی.

مشارالیه عبدالله بن عامر اش-بو (۳۱) نجی سنه
هجریه ده زیاد بن ابی سفیان بصره ده بالاستخلاف کندوسی
عسکرله کرمان حوالیسنه کیدرک مجاشع بن مسعود السلی-
بی نقص عهد ایش اولان کرمانه و ربیع بن زیاد سنجستانه
طامل تعین و محاربه یه امر و یردکن صکره جنود مسلمین
ایله نیشاپوره عنیمت ایلدی.

حین عنیمتده مقدمه الجیشه تعین ایش اولدیغی
احنف خراسان حوالیسنده ایکی قلعه دن عبارت اولان
طبسین جانبنه کیدرک اهالی صلحاً دائره اطاعته داخل
اولدی. بوندن صکره قهستان اوزرینه کتدیله. اهالی
مقاتله یه قیام ایلدکلرندن حرباً مغلوب اولوب قلعه لرینه
التجا ایلدیلر. عبدالله بن عامر قلعه یی محاصره و تفتیق

ایلدی والتیوز بیک درهم جزیه ویرمک شرطیله مصالحه
عقد اولندی .

بومصالحه بی متعاقب عبداللہ بن عامر نیشاپور اعمالندن
رستاق زام نام محله برسریه کوندروب سربہ مذکورہ
اوراسنی عنوة تحت استیلا یہ الدقدنصرکہ نیشاپور اعما
لندن بعض نواحی بی فتح اولدی .

فتوحات مذکورہ اثناسنده اسود بن کثوم عدوی
بیہق طرفلرینہ مأمور ایدی . برقوة عسکریہ ایله کتدکده
اهالی سورک قیولرینی سدد ایله تعند کوستردی . اسود
سور دیوارنده تصادف اولنان دلیکدن براز عسکرله
ایچرودخول ایلدکده دشمن دلیکک اوکنی طوتوب جنود
سارہ یه دخوله میدان ویرمکسزین اسود ایله برابر بولنانلری
شہید ایتدیلر . اسود شہید اولدقده قرنداشی ادهم عسکر
امارتنه قیام و تضییق شدید ایله بیہق فتح ایلدی .

ابن عامر بوسره دہ نیشاپور اعمالندن بشت و اسفراین
وارغنیان نواحیسنی استیلا ایتدکدن صکره کیدرک نیشاپوری
محاصره ایتکله اهالی مقاومت و محاصره بر ماہ مدت
امتداد کوستردی . نیشاپور درت ربعه منقسم و هر ربعه
فرسک برمرزبانن حاکم ایدی . تضییقات عظیمه اوزرینہ
مرزبانلرک بریسی جنود اسلامی شهره ادخال ایتک شرطیله

امان طلب ایلدی . ابن عامر امان اعطا و عسکرله شهره
 دخول ایتش اولدیغی حالده بیوک مرزبان دخی کندی
 عسکريله برابر استیمان مجبور اولمغه برملیون درهم جزیه
 و یرمک شرطيله نیشابور اهالیسنک هپسی اطاعتی قبول
 ایلدیلر . قیس بن هیثم السلمی اورایه والی تعیین قلندی .
 بوندن صکره بسا و ابیورد طرفلرینه عسکر سو قیله
 صلحاً و ثانیاً فتح و استیلا ایلدی . عبدالله بن خازم السلمی
 رفاقتیله بر سر یه ده سرخسه کوندرملکه اهالی بعدالمقاتله
 مغلوباً استیمان ایلدیلر . اورا سیده صلحاً دائرة اطاعته
 دخول ایلدی .

بوفتوحات عقیبنده طوس مرزبانی ابن عامرک یاننه
 کلهرک اطاعتی قبول ایتش و عبدالله بن خازم معیتيله
 هرات اوزرینه سوق اولنان عسکرک سوق اولندیغی
 خبری هرات مرزباننه بالغ اولدوقده مرزبان مرقوم
 عسکرک وصولندن مقدم باسیر سریع ابن عامرک یاننه
 عزیمتله هرات و بادغیس و بوشنجی صلحاً تقدیم ایله عرض
 اطاعت ایلشدر .

طخارستان فتوحاتنه مأمور احنف بن قیس رستاقه
 کیدرک بالمحاصره اوجیوز بیك درهم جزیه و یرمک
 شرطيله اهالیسنک صلحاً اطاعتنی تحصیل و بعده ترک

انقیاد ایتمش اولان مروالروذ شهرینه عزیمتله حرباً غلبه و التیوز بیک درهم جزیه ایله عقد مصالحه ایلدی .
 قوه جلیله اسلابه نك جهت بجهت نمایان اولان
 غلبه لری اوزرینه طخارستانك بلاد سائرہ سی دخی کاملاً
 اطاعتی قبول ایلمش اولدقلری حالدہ جوزجان و طالقان
 و فاریاب حوالیلری صغمانیان حکمداری ایله بالاتفاق
 عساکر کثیره جمع ایدرک احفله محاربه یه قیام ایلدیلر
 ایسه ده اقبیح هزیمتله منہزم اولغله حوالی مذکورہ دخی
 کاملاً قح و تسخیر ایلدی .

ابن عامر بلاد مذکورہ جه اولان فتوحاتندہ اسلافندہ
 تفوق ایلمش اولدیغندن حقندہ خلق ستایش و ثنایی تشہیر
 ایلدیلر . مشارایہ جناب حنك احسان بیور دیغی
 شو موفقیت عظیمہ اوزرینہ شا کراً لله تعالی نیشابوردن
 احرام بند اولدیغی حالندہ عمره ایچون خروج و حضرت
 خلیفہ نك نزد عالیترینہ عزیمت ایلدی . و طرف اشرف
 خلافتیناھیدن خراسان ولایتی و ایلمکی قیس بن الہیثمہ
 توجیه بیور بلهرق قیس طخارستان حوالیسندہ وصولندن
 صکرہ ہرنہ طرفہ یوز چو بردی ایسہ سمجناہ قدر
 فتوحاتہ مظهر اولمشکن سمجناہ اھالیسی مخالفت کوستر مکله
 اوراسنی دخی بالمحاصرہ عنوة قح و تسخیر ایلدی و بردی .

کرمان و سجستان وقوعاتی

ابن عامر کرماندن خراسانه کتدیکی وقت مجاشع بن مسعود السلمی بی خراسانه عامل تعیین ایلدیکی یوقاروده ذکر اولنمشیدی . کرمان اهالیسی مقدمکی عهدی نقض ایتکله بالمحاربه عنوة کرمانی فتح ایلدکدن صکره سیرجان (اصل کرمان) شهرینه عنیمت واوراده براز مدت اقامت ایلدی . سیرجاندن ققص مدینه سنه توجه ایلدکده مجملردن برغلبه لکللی جمعیت قارشوکلرک ارالرنده محاربه وقوع بولقله مجاشع هپسنی بوزوب پریشان ایلدیکندن منهنزمین کیلره وبعضیلری مکرانه ، بعضیلریده "سجستانه فرار ایتدیلر یرلی ضبط اولندی .

"سجستان ممالکی حضرت عمر رضی الله عنه افندمزک زمان عالیرنده قح اولنش و صکره نقض عهد ایلدکلرنندن ابن عامر حضرتلری خراسانه کتدکده ربیع بن زیادی بتکرار استیلایه مأمور ایتمشیدی . ربیع برقوه عسکریه ایله حصن زالقه کیدرک اهالی مقاومتن عاجز اولغله ساثر بلاد فرس کبی مصالحه بی قبول ایلدیلر . صکره کرکویه ، زرنج ، روشت ، ناشرود ، شرواد شهرلرینه توجهله بعضیسنی صلحاً و بعضیسنی حرباً قح و تسخیر ایلدی .

حسن بصری رحمہ اللہ ربیعک کاتبی ایدی . سبجس۔تانک
 نامی قحندہ ابن عامر طرفندن عبدالرحمن بن سمرہ اورایہ
 کامل تعیین اولندی . عبد الرحمن دخی زرنج ایله کش
 مدینہ سی بلنندہ ورخج ایله دوان اراسنندہ واقع بلاد
 ہندہ غلبہ ایش و حضرت عثمان رضی اللہ عنہ علیہندہ
 قیام ظہورینہ قدر اوحوالیدہ قاهر ق صکرہ امیر بن اجر
 الیشکری بی بالاستخلاف عودت ایش اولدیغی حالده
 اہالی امیری دفع و اخراج وزیاد بن الاعجم نام کسہ بی
 کندولرینہ امیر انتخاب ایتدیلر .

ابوسفیان بن الحارث بن عبد المطلب و ابوسفیان بن
 الحارث بن امیہ بوسنہ وفات ایلدیلر .

وقایع { سنہ ۳۲ }

ترکرک غلبہ سی - بعض وقایع

(۳۲) نجی سنہ ہجریدہ کوفہ والیدی سعید بن
 العاص حضرت لری جانندن باب حوالیسندہ بولنن
 سلمان بن ربیعۃ الباہلی بلنجر حوالیسنک اصلاحاتہ مأمور
 ایدیلہرک سلمانہ معاونت اولنسی ایچون ناحیہ مذکورہ
 حاملی بولنن عبد الرحمن بن ربیعہ امر و یردی . سلمان
 عسکرلہ بلنجر مدینہ سی بالمحاصرہ تضییق ایدرکن جوار -

لرنده کی ترکار بر جمعیت عسکریه ایله بلنجر اها ایسنه امداده
 کلدیله . طرفین میانه لرنده قتال شدید و قوعبولدی .
 اهل اسلامک هر پرده غالب و مظفر اولدقلری ایچون
 ترکار اول وقتہ قدر مسلمین سلاح تاثیر یله مقتول اولزلر
 اعتقادنده ایکن بو محاربه ده عبدالرحمن بن ربیعہ شهید
 اولدیغندن ترکارک او اعتقادلری بوزیلوب اسلام علیهنده
 جسامت لندیله . محاربه ده کوستر دکاری شدت و صلابت
 اوزرینه اسلام عسکری منہزم اولوب بر قسمی بلاد خزره
 و بر فرقه سی جرجان طرفنه چکلدی . ابوهریره و سلمان
 فارسى رضی اللہ عنہما بونلرله برابر ایدیله .

بعض وقایع

شام و ایسی معاویه بوسنه بلاد رومه غزا ایدرک
 استانبول بوغازینه قدر ایرولدی . اهل اسلام خیلی اموال
 اغتنام وروملر قلعه لره تحصن ایتمکله معاویه عسکرله
 کیرویه دوندی .

سنه مرقومه ده قارن نامنده بر ترک رئیسى طبسین و باد .
 غیس و هرات و قهستان طرفلرندن قرق بیک قدر عسکر
 طویلایوب خراسان حوالیسنه هجوم ایتمکله عبد الله بن
 حازم درت بیک نفر عسکر مسلمین ایله مدافعه یه قیام

وخراسان حدودندہ بالتلاقی محاربه اینہ قارنک عسکری
 بوزوب چوغنی اعدام ایلدی . عبد الله بن خازم بو
 وقعه دن مقدم خراسان والیسی ایکن عزل ایله یزید قیس
 بن الهیثم تعیین اولمش ایلدی . شو مظفریت اوزرینه یزید
 خراسان والیسی عهده سنده ایقا اولندی .
 عم النبی عباس بن عبدالمطلب و عبد الله بن مسعود
 و عبدالرحمن بن عوف و ابوذر الغفاری و سلمان فارسی
 رضی الله عنهم حضراتی بوسنه وفات ایلدیلر .

{ سنه ۳۳ } وقایع

مفاسدک ظهور و انتشاری - بعض وقایع

مفاسدک ظهور انتشاری

سعید بن العاص رضی الله عنه طرف خلافتدن کوفه
 و ایکنه تعیین بیوریلوب کتد کدن صکره برکیجه کوفه
 اشرفی زیارتنه کتد کله مصاحبت ایده بورلر ایلدی . مالک
 بن کعب الارحی ، اسود بن یزید ، علقمه بن قیس ، مالک
 الاشرانجی دخی بونلرله برابر ایلدیلر .

اشنای مصاحبتده سعید « شو سواد (اراضی) قریشک
 بوستانیدر » دید کده مالک الاشر « الله تعالی حضرتلرینک

قلیچلر مزله بزه احسان بیوردیغی برلر نه دن سنک و قریشک
 بوستانی اوله یور « سوئلکله سعید حضرتلرینک اوراده
 بولنان صاحب الشرطه سی عبد الرحمن الاسدی « امیرک
 سوزینی رد می ایده یورسکز « دیو شدت کوستردی . اشتر
 و ارقداش لری حد تلنه رک عبد الرحمنی ضرب ایلدیلر
 سعید « بوندن صد کره کیجه قونشقی ایچون کیسه یانمه
 کلسون « دیو منع ایله برابر بو معامله بی خلیفه اکرم
 حضرتلرینه تحزیراً شکایت ایلدی .

خلیفه رضی الله عنه مالک الاشتر و رقاسنک شامه
 تبعیدلریچون سعید بن العاصه و شامه نصیح و پند ایله
 اصلاحرینه باقلوب متنبه اولدق لری حالده مدینه یه ارسال لرینه
 دارشام و الیسی معاویه یه امر ویر مکله مالک الاشتر ، ثابت
 بن قیس الهمدانی ، کبیل بن زیاد ، زید بن صوحان ، قرنداشی
 صعصعه ، جناب بن زهیر العامری ، جندب بن کعب الازدی ،
 عروه بن الجعد ، عمرو بن الحُجق الخزاعی ، ابن الکواء کوفه دن
 شامه کوندرلدیلر .

شامه وصول لرنده معاویه براز ایام حقلرنده حرمتله
 بوکون « اسلام شرفنه نائل و بوسایه ده امم سائره یه غالب
 اولدق لری حالده سبب شرافت لری اولان قریش حقه نده
 یواسز معامله ده بولنقی مناسب اولدیغنی « حسن صورتله

کندولرینه بیان ایلدکده ایچلرندن صعصعه بو نصیحتنه بعض
مرتبہ اعتراض ایدری . و معاویہ « بومعامله لریکز قلت
عقولکزدندر » کبی سوزلرله افاده لرینی تقبیح ایلدی . بر قاج
کون چکدکده کوفه لیلری جلب ایله « سزدن نه نفع نده
ضرر مأمولدر . هایدی زه یه کتمک استرایسه کز کیدیکز
مأذونسکز » دیدکدن صکره خلیفه حضر تلرینه « بنم یانمه
برطام اشخاص کادیلرکه عقول وادیان نه اولدیغنی
بیلزلر . فتنه چنار مق ، خلقت مالنی المقدن بشقه مقصدلری
یوقدر » دیه بر مکتوب یازدی .

کوفه لیلر شامدن چقوب کوفه یه طوغری کیدرکن
حص و الیسی و خالد بن الولید رضی الله عنہم مخدومی
عبدالرحمن اوحوالیدن کچمک اوزره اولدقلرینی
بالاستخبار هپسنی حصه جلب ایدردی .

بونلر عبدالرحمنک حضورینه واردقلرنده عبدالرحمن
« ای شیطانک آلات فسادی سزه مر حبا یوق . ای عربمیدر
عجم میدر نه اولدقلرینی بیلیان آدملر معاویه یه سویلدیککز
سوزلری بکا سویلیه جکسکز . زیرا بن مرتدینی قتل ایدن
خالد بن الولیدک اوغلی یم . یصصعه والله اویله سوز
لریکزی ایشیدر ایسه م برونکزی اوفاترم » دیو تهدید
و برماه قدر کندولرینی حصده توقیف ایتکله هپسی

توبه ایتدک « دیدیلر . ایچلرندن مالک الاشر مدینه یه
 عزیمت و خلیفه نك امریله ینه حصه عودت ایلدی .
 حصه کی کوفه لیلرک هر بریسی بر بلا و سوزله تهدیده
 قورقار شیلر اولدقلری ناصیه و ترجهء حاللرندن دخی
 هویدا ایکن عبدالرحمن تهدید سابقنه هر نه حکمته مبنی
 ایسه روی ملایمت کور میسی و کندوسنک ذاتاً کرم و سرد
 روز کاردن اخذ تجارب ایله لسان بچیل استعمالنه هنوز
 قدرت استحصال ایده مامش اولمیسی کوفه لیلره بر طور
 متحکمانه دهـا کوسترمک تصورینی موجب اولدیغندن
 هپسینی حضورینه جلب ایتدکنصکره « هایدی دوشنکزده
 سزه و اهالیکنزه خیر لو اولان شی هر نه ایسه انی طلب
 ایدیکنزه ایجابنه باقلم » دیدکده کوفه لیلردن صعصعه
 « سنده بوسوزه اهلیت کور میورز . مع مافیه اللهه معصیت
 کووستریده سکا اطاعت ایتدکده کرامتده یوقدر » سویلدی .
 عبدالرحمنک بغتهء بوجواب جسورانه یه تصادف
 ایتمی حدتنی موجب اولوب توبیح و مواخذهی دهـا
 ایلرویه کوتوردی . صعصعه ایسه دهـا زیاده شدتله
 رد ایتدی .

عبدالرحمن « بن قورقیورم که سنز شیطانه اطاعت
 وار تکاب معصیت ایده جکسکز . بیلیسکز که بو حاللریکنز

عاجل و آجلده سزی بر فنا موقعه دوشوره جاکدر « دیمسیله
برابر کوفه ایملر « ارتق چوق س- ویلیورسن « دهرک
اوزرینه صچرا یوب عبدالرحمنک کیمسی باشنه، و کیمسی
صقالنه یاپشدی .

عبدالرحمن یقاسنی دست بلایه طوتدردیغنی کور-
دیکنندن بر طرفدن طور سابقنی محافظه، بر طرفدن سوزله
تهدید و مدافعه مقصدینی التزام ایدرک « بر اقیکز بوراسی
کوفه دکادر . والله شاملر شوایشلدیکنکزی کورمش
اولسدر سزی پارچه پارچه ایدرلر « دیدکده کوفه لیلر
« هله طوره، هله سوزه باقیکز . بزی شاملیلره پارچه لته جق
ایمش « دهرک عربده بی بوتمکه حاصر لندقلرینی متعاقب
عبدالرحمن یانلرندن قالقوب وقوعاتی خلیفه حضر تیرینه
انها ایتدی .

خلیفه رضی الله عنه هپسنی سعید بن العاصک یاننه
اعاده ایتمسنی جواباً تجریر بیورمقله عبدالرحمن کوفه لیلری
بالاطلاق بلایی باشندن دفع ایلدی ایسدهده سعید بن العاص
بونلرک عودت لرنندن پک مضطرب اولمغله ینه خلیفه یه
مراجعتله رخصت استحصه آل و هپسنی عبدالرحمن بن
خالدک یاننه اعاده و ارسال ایتدی . جله سی حصده اقامت
و عبدالرحمن وقعه سابقه دن ناشی اسکی طور و معامله سنی

دکشمکه مجبور اولوب یوزلرندن بلاچقمماق ملاحظه سیله
بالضروره حقلرنده حرمت و جله سنه بسط مائده اکرام
و معیشت ایلدی.

آئیده بیان اولنه جنغی و جهله بو ماده بوندن صکره
خليفة نك علیهنده ظهور ایدن فساداتک کوفه شعبه سنی
تشکیله سبب اولمشدر.

بصره والیسی عبدالله بن عامرک بصره یه مأمور.
یتزندن اویج سنه صکره عبدالله بن سبانا میله موسوم
و ابن الس-وداء دیو معروف بر شخص بصره یه کلدیکنی
ایشتدیکندن ابن عامر مرقومی جلب ایله « سن کیسن »
دیو سؤال ایلدکده « اهل کتابدن بر کیسه یم . اسلامه
وسنک جواریکه رغبت ایدم » سویلدی ایسه ده ابن
عامر بونک سوزندن و حالندن بعض مرتبه شبهه یه دو شمکه
« بوراده طور میه جقسن » دیو مرقومی طرد ایدی و یردی
مرقوم اورادن کوفه یه و صکره مصره عزیمت و - یهود
ایمانه کلز مرد ملحد توبه کار اولمز - مدلولنجیه ذاتاً
یهودی ایکن خلاف حقیقت کندوسنی مهتدی صفتنده
خلقه اراز ایدرک خلیفه ذیشان حضرتلرینک اجرا آتی
اراجیف و تحریفات ایله راست کلدیکنه اعلان ایتش
و بونکله برابر بعض مخابرات فاسدانه یه ده جسمار تله

خلیفه باحق علیهنده بر قیام عمومی تشکیلند و بین المسلمین
 تفرقه عظیمه سببیت ویرمشر که شو قیام نامشرعک
 تفصیلاتی اشاعیده صره سبله کتابزه درج اولنه جقدر .
 حیران بن ابان عدتی منقضیه اولمقسزین بر عورتله
 ازدواج ایلدیکندن حضرت عثمان رضی الله عنه حیرانی
 ضرب ایله بصره به تبعید ایتشیدی .
 بصره ده عامر بن قیس نامنده زاهد و متدین بر ذات
 اولغله حیران زاهد مشارالیه علیهنده ابن عامره بعض
 مرتبه سعایته تصدی ایلدی ایسه ده قبول ایتدیره مدی .
 صکره اطلاقنه امر کلوب مدینه به کتدکده عامر بن
 قیس حقنده خلیفه حضرت تیرینه سعایته باش-لایوب عامر
 تزوجدن استنکاف ایتدیکنی، اتیمدیکنی، جعه نمازینی
 قلمدیغنی بیان ایتدی . خلیفه عامرک شامه ارسالنه دائر
 امر ویرمکه عامر بصره دن شامه کوندرلکده معاویه
 عامرک کندوسبله برلکده اتیمدیکنی وجعه نمازینه حاضر
 اولدیغنی کورمکه علیهنده سویلنن سوزلردن طولابی
 تدقیق و استنطاق ایتدکده ابن عامر « تزوج ایتدیکم
 شیخوخت جهتیه قدرت ورجولیتدن ساقط اولدیغم
 ایچوندر . جعه نمازینی هر وقت قیلار ایدم . فقط جاعتک
 صوک صفنده طوروب جله دن اول جامعدن چقمغی عادت

ایتدیگمندن خلقك چوغنی بنی جامعده کوره مدیکی جهته
 حقهده اویله سوز سولتمشدر» جوابنی ویردی . معاویه
 شوذاتك تصادف ایتدیکی افترایه تأسفله بصریه عودتته
 رخصت ویردی ایسهده کتیهرك شامده اختیار ازوا
 وعبادت ایلدی .

کوفهده، بصرهده، مصرده اجراآت مشروحهدن
 طولایی تکون ایدن مقالات انشعاب ایدرك مرقوم یهودی
 عبدالله بن سبا ایسه کوفه وبصره حوالیلرنده خلیفه
 علیهنده جایجا تخم فسادی سرپدکدن و مصره کتدکدن
 صکره کندوسنی یرطاقم سبکمهغزانه سودر مش و خلیفهك
 اجرا آتی تحریفات و افتریات ایله مزج ایدرك اعلانه
 دوام ایتکده بولتمشیدی . معاملات مذکوردهك کوفه
 وبصره و مصرده سؤ تأثیراتی قولیرا کبی یابلهرق طرف
 طرف فساد قیولری اچلمغه باشلادی .

بعض وقایع

معاویه بوسنه بلاد رومه غزا ایدرك ملاطیه اعمالندن
 حصن المرأه بی و مأموراً کوندردیکی حبیب بن مسلمه
 ملاطیه بی فتح ایتشدر .

مقداد بن اسود رضی الله عنه بوسنه وفات ایتدی .

وقایع سنہ ۳۴}

فدک باغچہ سی - خلافت علیہندہ قیام نامشروع

فدک باغچہ سی

صدقہ پیغمبری اولان فدک باغچہ سی بوسنہ جانب
خلیفہ دن مروان بن الحکمہ تملیک اولندی دیو بیوک قیل
وقال تکنون ایدرک بودہ خلیفہ علیہندہ کی تفوہاتہ منضم
اولدی .

خلافت علیہندہ قیام نامشروع

یوقارودہ ذکر و بیان اولندیغی اوزره حرکات غیر-
مرضیہ لرندن طولایی شامہ و بعدہ حصہ کوندریلان
کوفہ لیلرک و بصرہ دن شامہ ارسال ایدلش اولان بعض
اشخاصک و کوفہ یی، بصرہ یی دور ایله مصرہ کیدن
یہودی عبداللہ بن سبانک هر طرفہ انتشار ایدن اراجیف
ومفتریات متمادیہ لری جهت بجهت اختلاف امارہ لرینی
کوستر مش اولدیغندن کوفہ والیسی سعید بن العاص
رضی اللہ عنہ شفاہاً بعض شیلر عرض ایتمک اوزره کوفہ دن
مدینہ یه عزیمت ایلدی . خلیفہ بالحق رضی اللہ عنہ افندہز

سعیدك وروندنن مقدم اشعث بن قیسى اذربجانہ، سعید
بن قیسى رى ولايتنه، نسر العجلى بنى همدانه، سائب بن اقرعى
اصفهانہ، مالك بن حبيبي ماهه، حكيم بن سلامه بنى موصله
جرير بن عبداللهى قرقيسيه، سلمان بن ربیعہ بنى بابه، عتبہ
بن نہاسى حلوانه عامل وقعقاع بن عمروى حربہ مأمور
ایدوب هربرى محل مأموريتنه كتمش وسعید بن العاص
كوفه دن حر كتنده عمرو بن حرثى استخلاف ايدرك كوفه
حواليسى رؤسادن خالى قالمشيدى.

خليفه عليهنه بولنان اصحاب طعن و اراجيف
مرضى فاسد لر بنى اظهار ايله حضرت عثمانك خلعى اچون
خروج ايلديلز. يزيد بن قيس دخی بونلرله برابر ایدی.
قعقاع بن عمرو اول اراق هنوز اوحوالیده بولمغله منعہ
قيام ايدرك يزيد بن قيسه « شو مناسبتمز حر كتمك معناسى
ندر » دیدکده يزيد « سعید بن العاصك عزانى طلب
اچون » جوابنى ویردی ایسه ده بر طرف دن دخی کوفه یه
سرعت عزیمتلمری اچون حصده بولنان کوفه لیلره
خبر کوندردی.

بوخبر اوزرینه مالك الاشر حصدن سير سریع
ایله کوفه یه کیدرك جمعہ کونى مسجد شريف
چیوسنده طوروب « بز حضرت عثمانك يانندن کلورکن

سعد بن العاصی اورادہ بر اقدق • سعید نسو انکرزہ
مخصص اولان وظیفه نك تقلینہ چالشبور • سزك قلیج
سایہ سندہ مالک اولدیغکز اراضی قریشك بوستانیدر
سو ویلیور « کبی سو زلزله تغلیط اذهان ایلدکده یزید
بن قیس » سعید کوفه یه کلیور • ردی ایچون بکا
ارقداش یوقیدر « دیو باغردی • برطاقم سبکمغزان باشنه
طو پلانمقله کوفه یه کلک اوزره اثنای راهده بولن ان
سعید بن العاصی حضر تلیزینی رد ایچون حرکت ایلدیلر •
اصحاب عقول و آراء طرفلرندن « عیدر عیب • بویله
نامشروع ایشه جسامتله بین المسلمین فسادی تعمیمن
چکلیکز » دیو منعه تصدی اولندی ایسه ده هیچ بریسی
دکار یکنندن اصحاب عقولک هپسی عمرو بن حریش ایله کوفه ده
قالوب بزید و اصحابی اثناء طریقده وقاد سیه قرینده
بولن ان جزعه نام موقعه عزیمتله سعید بن العاصی
حضر تلیزینی رد ایچون ورودینه منتظر اولدیلر •
سعید رضی الله عنه اورایه واصل اولدوقده ار باب
قیام « بزم سکا احتیاجز یوقدر • کلدیك یولدن کیرویه
طوغری یور باقه لم » دیدکارنده سعیدک بر کوله سی
بولری رده باشلامسیره برابر مالک الاشر کوله یی اوروب
اولدردی • سعید کوفه لیلرک افکارینی اکلا دوقده

ارتق کوفه یه عزیمت ایتمکده مناسبت کوره مدیکندن
مدینه یه عودت و حضرت عثمانه بیان کیفیت ایلدی .

او صره ده مالک الاشتر طرفندن پک مناسبتسن
برمکتوب دخی خلیفه یه کوندرلمش اولدیغی حالده
خلیفه اکرم حضرت تلی حلم عظیم اختیار یله تسکین
فساد ایچون کوفه لیلرک طلبلرینه موافقت و سعیدی
عزل ایله ابوموسی الاشعری حضرت تلی بنی کوفه یه والی نصب
وارسال بیوردی . و بونکله برابر تأمینات و نصایح
لازمه بی حاوی برامرنامه دخی یازدی .

ابوموسی رضی الله عنه کوفه یه بعدالوصول خلقی
مسجد شریفه جمع ایله منبره چتوب حضرت عثمان
رضی الله عنه طاعتک وجوبنه دائر برخطبه قرائت ایتمکله
جماعت روی رضا و اطاعت کوستروب طاغلدیلر ایسه ده
ارباب قیامک استدلکری یالکز سعیدک عزلی اولدیغندن
فکر سقیملندن کجه مدیلر . بصره و مصرده بولنن
هوادار لری ایسه درلو درلو اراجیف نشر یله دائره
فسادی توسیعدن کرو طور میورلر ایلدی .

وقایع { سنه ۳۵ }

قیامک اشتدادی - حضرت عثمانک محاصرہ۔
 سیلہ شہادتی - ملاحظتات و محاکمات - خلیفہ
 مشارالہک صفت و سیرت شریفہ لری

قیامک اشتدادی

احوال مذکورہ مرکز خلافتہ تمامیلہ منعکس اولمش
 ایکن خایفہ حلیم افندمن حسن معاملہ ایلہ تسکین ایتمکی
 التزام بیوردق لرندن کندو حقنہ تام الاخلاص
 اولدقلرینہ اعتماد بیوردق لری معاویہ و عبدالله بن ابی
 سمرح و سعید بن العاص ، عبدالله بن عامر ، عمرو
 بن العاص حضراتنی مدینہ دہ جمع ایلہ « سرخلافتک
 وزرا و نصحاسی و هر بریکز موثوق و معتمدیسکز خلقک
 کوسستردکاری معاملہ لری کورہ یورسکز . هر نه طلب
 ایدرلرایسہ ترویج اولنسنی استیورلر . برنجی طلبلری
 عمالمک عزلاریدر . رأیلر یکز نه مرکز ده ایسہ سو بلیکز »
 بیوردیلر .

ابن عامر « بویلہ حالرہ اوغراشمغہ میدان قالماق
 اوزرہ خلقی جهاد ایلہ اشغال ایتمکز خیرلودر » .

سعید بن العاص « فسادده بولنا نلرک تأدیبلری لازمدر »
 معاویہ « بونلر امیرلر نلرک تحت کفالتلرینه ویرلملیدر .
 شامجه بن کفیل اولورم » .

عبدالله بن ابی سرح « مال و عطایا ابدالیله ارباب قیام
 تسکین و اصلاح اولملیدر » .
 دهرک هر بریسی رایلرینی بیان ایلدیلر .

عمرو بن العاص قیام ایدرک « یا امیر المؤمنین تسکین
 فساد املنده ایسه ک ناسک منقوری اولان عمالی عزل
 ایله قلبلرینی تطیب، دکل ایسه ک هر عالی یرنده براغوب
 خلقی تحریک ایله « سویلدی . لیکن عمرو بن العاص بونی
 عمومک ایشیدوب ممنون و فسادک ممنوع اولسی ایچون
 سویلدیکنی خفیاً حضرت عثمانه عرض ایلدی .

بو مذاکره دن صکره حضرت عثمان عالی یرلورینه
 اعاده و جهاد ایچون هر طرفده اهلینک جعهلرینه دار
 عاملره او امر عمومیه اعطا بیوردی . عمال و لایتلرینه
 کتدکلرنده فسادنک قلبلرینی عطایا ایله ده تطیبه چالشوب
 تأمین و تسکینه غیرت ایلدیلر .

معاویہ مدینه دن حرکت ایدرکن خلیفه حضرت تلرینه
 « مدینه احوالنه امنیت اولنه میور . کل برابرجه شامه
 کیدلم . شام اهلایسی عددجه کثرت اوزره در . اوراده

عساگر کافیه تجہیز ایدہ بیلورز • ارباب قیامدن شامہ کلانر بولنور ایسہ استیصالری پک قولای اولور • سویلش و خلیفہ حضرتلری «بن جوار رسول اللہدن ایریلہم • اشقیما اوزریمہ کلورلر ایسہ حسبی اللہ و نعم الوکیل» جوابنی ویرمشیدنی •

عمال ولایتلرہ فساداتی تسکین ایچون وسع واقتمدا • لرلینی صرف ایدہ یورلر ایدی • ارباب قیامک رؤسامی بر طرفدن، یہودی عبداللہ بن سبا مصرده بر جانبدن نائرہ مفسدتی کورکایوب بر لرلہ مخبارات مضرہ یہ سکون ویرمبورلر ایدی •

مالک الاشر سنہ مذکورہ ده کوفہ دن الدیغی ایکیوز غلبہ لکھ بصرہ و مصر ارباب قیامنه بالانحاق مخبرہ • سابقہ لری اوزرینہ ہپسی بر لکدہ حجہ کتمک بہانہ سیلہ مدینہ یہ طوپلان دیلر • خلیفہ جمعیتک نیات فاسدہ لرینی حس ایلدیکندن کتاب اللہ و سنت رسول اللہ اتباع لری ایچون مغیرہ بن شعبہ ایلہ عمرو بن العاصی یانلرینہ کوندردی • ایکیسنیدہ طرد ایتدیلر •

نائرہ فسادک سوندرلسیچون حضرت علی واسطہ • سیلہ نصیح و پند و مسؤلارینہ مساعدہ اولنہ جنغی وعد اولنہرق جمعیت طشرہ چقارلدقد نصکرہ منشأ قیل

وقال اولان مروانك دائره خلافتدن طردى واجب اولديغنى حضرت على خليفه يه عرض ايلدى . خليفه نك زوجه محترمه لرى ناله دخی « يا امير المؤمنين والله علينا سكا سويلديكى سوزلرك هپسى خيرخـ واهلغندندر . همومك تهورينى تسكين اچون مروانك دفعى چاره سنه باق » دیواصرارده بولندی ایسه ده اوله جق که اوله جقدر اوله جغنى جهته مروانى بلائوت اولدرررر ملاخطه سی دائره خلافتده محافظه سنه بادی اولديغندن مروانك اندن صكره ارتكاب ایلدیكى حرکت بالاخره خليفه نك شهادتی نتیجه ویردی .

مقدجه مدينه يه طوپلانان ارباب قیامدن مصر طا . قنك استدکاری شی والیرى عبدالله بن سعدك عنایله یرینه محمد بن ابی بكرك تعینى ایدی . خليفه مساعده ایدوب حصر لیلر محمد ایله برلکده مدينه دن مصره دوندکدن صكره یولده حضرت عثمانك برغلامی یدنده مروانك ال یازوسيله عبدالله بن سعده یازلمش بر مکتوب طوتدیلر . شو مکتوب خليفه نك مهريله مهور و اچنده محمد ایله رفقاسنك قتل اولملری مذکور ایدی .

مصره کتمک اوزره یولده اولانلر حدت و تهورله مدينه يه عودت ایتدکاری کبی حادثه نك شیوعنی متعاقب

طاغیش اولان سائر جمعیتلر دخی سیل کبی دارا خلافتیه
اقعه باشلادیلر .

مکتوب میدانہ قونلدقده خلیفہ مہر کندی مہری
وقاصد کندی غلامی اولدیغنی اعتراف و مکتوبدن معلوماتی
اولدیغنه یمین ایلدی .

ارباب قیام حضرت عثمانک مسند خلافتدن چکلمسنی
تکلیف ایلدیلر . خلیفہ حضرتلری « جناب حقک الباس
بیوردیغنی لباس خلافتی اوزرمدن چقارہم » جوابنی
ویردی .

ارباب قیام حضرت علینک یانہ کیدرک « یا علی قالح
اولکزه دوش . عثمانک خلعی چاره سنہ باقلم » دیدکلرندن
حضرت علی خلافت اسلامیہ علیہندہ بویله نامشروع
برایشہ جسارت ہم مغایر دیانت و انسانیت ، ہمده موجب
شأمت اولدیغنی بیان و نصیحت ایلدی ایسه ده « مادام که
بزمله اتفاق ایتیه جک ایدک نه سببه مبنی مکتوب یازوبده
بزی مدینه یه طویلادک » دیو مغلطه یه قیام ایتدیلر .
حضرت علی « حاشا بن سزونه مکتوب یازدم . نده سزی
بویله نامشروع ایشلره تشویق ایتدم » دیرک امام
المسلمین علیہندہ کی فکرلرینه اشتراک ایتسنک امکانی اولد .
یعنی بیلدردی .

بوسوز اوزرینه ارباب قیامک بعضیسی بعضیسنک
 یوزینه باقهرق « شونی بونی ارض-ایدلم دیونچ-ون
 اوغراشوب طوره یورز . هایدی بزایشمزی کندی الیزله
 کورلم « دیدکد نصکره تهورله اورادان قالقوب خلیفه نك
 قوناغنه طوغری یوریدیلر . حضرت علی سرر شته
 تدبیرك الدن چقدیغنی کوردکده برقریه به چکلدی .

حضرت عثمانك محاصره سیله شهادتی

ارباب قیام خلیفه بالحق حضرت عثمانك قوناغنی
 دائراً مدار احاطه و محاصره ایتدیلر
 خلیفه حادثه نك بودرجه به کلدیکنه تأسفله برابر
 حصرت پیغمبر حیاته ایکن « یاعثمان حق تعالی ساکا
 برخلعت کیدره جکدر . اوخلعتی اوزرکدن چقارمقی
 استدلکرنده موافقت ایتیه رك او یولده ساکلاحق اوله جقی
 بلیه به صبر ایتلمیس « دیووصیت بیورمش-لرایدی « بناءً
 علی ذلک خلافتدن کفید ایدمه مدی . علی وطلحه وزبیر
 حضراتنی جلب و طام اوزرینه چقهرق موج-ود
 اولانله « هیکز او طوریکز « امرینی اعطا ایتکله محارب
 و مسالم رك جمله سی او طور دیلر .
 خلیفه مدینه اهالیسندن دعوتنه اجابتله اورایه کلش

اولانلره خطاباً « ای اهل مدینه • سزدن بعض شـیلر
سـؤل ایده جکم • الله ایچون اوسـؤالارکـجـوابلرینی
ویریکز • دیدکده اهل مدینه دن موجود اولانلرک
جمله سی خایفه نک سؤالرینه منتظر اولدیلر •

خلیفه — حضرت عمرک وفاتنده استخاره و مشورت
عمومیه دن صکره بکا بیعت ایتمدیکزمی
اهل مدینه — اوت • استخاره و مشورت
عمومیه ایله سکا بیعت اینک •

خلیفه — بنم اسلامده قدمی ، پیغمبره قرابتک
درجه سنی ، سابقینک اختیارندن اولدیغیمی بیلزمی سکز •
اهل مدینه — اوت بیلورز او یله در •

خلیفه — ارباب قیام بنی قتل ایده جکلرینی
سویلیورلر • قتل جزاسی احصانندن صکره زنا ، ایمانندن صکره
کفر ، بغیر حق بر شخصی قتل افعالنی ارتکاب ایدنلر حمله نده
مشروعدر • بن شو افعالک هانکی بر یسنی ارتکاب
ایلدم

اهل مدینه — حاشا هجج بر یسنی ارتکاب ایتمک •
ارباب قیامک ایلو سور دکلی بر آدم — « یاعثمان
سنک شو سؤالارک هپسنه بز جواب ویرلم • حضرت
عمرک وفاتندن صکره واقعا استخاره و مشورت عمومیه ایله

سکا بیعت اولندی . اللهمک هر برایشی خیر لو اولدیغنی
 وسنک قبل الخلافه عدالتک عموجه مصدق اولدیغنی حالده
 سکا بیعت ایدلدیکنی بزده انکار ایتیز . عدالت جریان
 ایدرکن کسه نك برسوز سوبلمکه صلاحیتی بوغیدی ،
 حال شمدی اوله هی در دیدی .

ارباب قیامه سوز اکلاتیق ممکن اوله مدیغندن
 خلیفه مدینه اهالیسنک رجوع وعلینه رخصت ویروب
 کندوسیده خانه دروننه چکلدی . اهالی طاغلدیلر
 ایسه ده حضرت حسن بن علی ، عبدالله بن عباس ،
 محمد بن طلحه ، عبدالله بن زبیر ، وسائر بعض ذوات
 محافظه ایچون اوراده قالدیلر . ارباب قیام ایسه
 جمعیتلرینی تکشیر و محاصره بی تشدید ایده یورلر ایدی .
 شدتی بر درجه یه واردر دیلرکه خلیفه یه ایچه جنک
 صو کو تورتلریده منع ایتدیلر .

خلیفه حضرت علی وزیر و طلحه ایله ازواج مطهراته
 خبر کوندروب ایچه جنک صو ایچون استعانه ایلدی .
 حضرت علی کیدرک ارباب قیامه « اللهمدن قور قیکز
 روملر ، فرسلر بیله اسیرلرندن طعامی ، صویبی منع ایتزایکن
 امام المسلمین حقمنده کوستر دیککیز شو معامله لری هانکی دین
 قبول ایدر » دیو مواخذه یه قیام ایتدی ایسه ده - ورق

مهر و وفايي کيم او قور کيم ديکار - لقردي اکلانغه بيله
امکان کوره مديکدن حدتله رجوع ايتدی .

حضرت علينک ارباب قيامه سوز اکلانته مقمزين
عودتندن صکره ازواج مطهراتدن ام حبيبہ رضی اللہ
عنها برقاچ مطره صو استصحابيله بر بقله اوزرنده اولديغي
حالده خانہ خليفه يه کيتمکه چالشمش ايسه ده اوده موفق
اوله فامشدر .

مدينه ده مجتمع اولان بغاة وارباب قيام اهـالينک
مقاومت ايده جکی مقدار دن زياده ایدی . بناءً عليه
تکيلارينه قيام اولتمقده ملاحظه اولنان محذور عظيم
اوزرينه شامدن عسا کر کافيه جلبنه لزوم کورنمکله عسکرک
سرعت ارسالی ايچون شام والبسی معاويه يه مکتوب
يازلدی ايسه ده طلب اولنان عسکر ورود ايتدی .

ايش بيودکجه بيودی . خليفه اکرم رضی اللہ عنه
افندمز بر نصيحت دها تصورييله طام اوزرينه چقوب
جمعيتہ خطاباً «سزدن بعض شيلر سؤال ايده جکم . اللہ
ايچون بکا طوغری جواب ويریکز» ديدکده جمعيت
خليفه نك سؤالنه انتظار کوستردیلر .

خليفه - رسول اللہ مدينه يي تشریف بيوردقده
مدينه نك اطرافنده بئر رومدن بشقه طاتلی صو بوغينکن

اوقیوینی بن کندی مالله اشتر و مسلمینه وقف ایلمدی .

جمعیت - اوت اویله در .

خلیفه - شمعی بنی اوقیونک ص-ویندن منع ایدوبده

خانه مده کی قیونک شور ص-ویله افطاره مجبور ایتدی

انصاف قبول ایدرمی . الله ایچون سویله یکز . بن برطاقم

اراضی بی مالله الوب مسجد شریفه علاوه ایتدی .

جمعیت - اوت اویله در .

خلیفه - شمعی بنی نه صلاحیتله او مسجدده نماز قلمدن

منع ایده یورسکز . رسول الله حقه مده حسن شهادتیه

داثر اولان احادیث شریفه سنی ایشتمدی یزمی .

جمعیت - اوت ایشتمک .

بوندن صکره بین الخلق برقاریش قلمق ظهور ایدرک

ارباب قیامک بعضیلری طاغلق استدیبلر ایسه ده مالک

الاشتر جمعیتی تسکین و محاصره بی ابقا ایلمدی .

حضرت علی رضی الله عنه بو اثناده بعض ذواتک

مع او نئیه خلیفه رضی الله عنه حضرت تئینه اوچ قره

طاطلی صو ینشدره ینشدر .

موسم حک تقریبی جهتیه حضرت عایشه حجه

کیدرکن ارباب قیام ایچنده بولنان برادری محمدی برابر

کوتوره که چه الادی ایسه ده کوتوره مدی . کوفه لیلدن

حفظله نامنده بر ذات انصافه کلوب «یا محمد عرب قورتلر-
ینه اتباع ایتمکی حضرت عایشه یه اتباعه می ترجیح ایده
یورسن» دهرک حدتله جمعیتدن ایریلوب مملکتنه کتدی.
باب خلیفه بی محافظه یه دوام ایدن ذوات فرصت
بولدقچه خلیفه یه صوکبی لوازم ایصالی خدمتنده بولنه.
یورلر ایدی.

محاصره اثناسنده حج موسمی تقرب ایلدیکندن
خلیفه رضی الله عنه حضرتلری عبدالله بن عباس بن عبد
المطلب رضی الله عنهی جلب ایله امیر الحاج تعیین بیوردقده
عبدالله «بونرله جهاد ایتمک حجه کتمکدن اولادر» دهرک
بشقه سنک تعییننی رجا ایلدی ایسه ده خلیفه نك اصرارای
اوزرینه امره امثال کوستردی.

عبدالله بن عباس بن ربیعہ دیرکه «محاصره نك دوام
ایلدیکی صرده حضرت عثمانک یاننه کتدم . الیمی انه
الوب قپو خارجنده سویلنن سوزلری دیکلمکلمکی امر
ایتدی . قولاق ویردیکلمده کیمسی «نه یه انتظار ایده یورز»
کیمسی «رجعت زماننی یا قلاشدی . ایشی دها اوزاته جقمی یز»
کبی سوزلر سویلیورلر ایدی . بزطوررکن طلحه اورادن
چکوب ابن عدیسک زرده اولدیغنی سؤال ایلدی . ابن
عدیس قالقوب یاننه کتدکده ایکیمی برلکده فسملدی

ایلدکدن و طلحه صاوشوب کتدکدن صکره ابن عدیس
اصحابنه خطاباً « خارجدن کیمسه بی عثمانک یاننه کتمکه
و ایچرو دن دیشاری چتمغه براقیکز » سویلدی . [*]

ارباب قیامک ابتدا کی مقصدلری یالکز خلیفه نك
خلعندن و کوستردکلری معامله لر بومقصدلری نی یوریمک ایچون
تهدیددن عبارت ایدی . لکن بویله بر امر عظیمی تصور وشو
تصوره بر طاقم اشخاصی تشریک ایتک ایشی اوتصور
نقطه سنده محافظه ایده میه جکی وبالطبع سوز ایاغه دوشه .
جکی جهتله حضرت عثمانک خلعی حقننده کی قیامک ظهور یله
برابر تدابیرده بیوک بیوک نقصانلر وقوعبولوب خلیفه
طرفنده بولنانلر نارهٔ فساد ی پار لایه جغنی صروده سوندنر مک
اسباب طبیعیه سنده غفلت ایتلری و علیهنده بولنانلر سوزی
ایاغه دوشورملری شریعت مطهره نك تجویز ایده میه جکی
جسارتلری و بر خلیفهٔ بالحقک شهادت یله امت مرحومهٔ
محمدیه اراسنده اندن صکره بونجه اختلافاتی بونجه اهل
اسلامک مقتولیتلری نی موجب اولمشدر .

بناءً علی ذلك حضرت عثمانک یالکز خلعی تصور یله
بو فتنه بی چقارمغه بادی اولانلر تصور مذکور ی هر نقدر

[*] حضرت طلحه ابن عدیسه اوله امر ویردیکنه بعضیلری

ذاهب اولمش ایسه ده اشبو ذهاب توهمدر .

که محاصرہ نك صوك كونه قدر محافظه ایدہ بیلدیلر ایسه ده
 خلیفہ رضی اللہ عنہ خلافتدن چکلماسی حقندہ حضرت
 بیغبر علیہ الصلوٰۃ والسلامک وصیت علیہ لرینی محافظه
 یولنده جاننی فدا ایتکی جزم ایدوب محاصرلر حصول
 مقصدلری خلیفہ نك بنای حیاتی هدم ایتکه متوقف
 اولدیغنی اکلا دیلر، نه شریعتی نه ده انسانی طایب وب
 فکر لرینی بردن بره تحویل ایله خانه درونه کیرمک ایچون
 مصریلر قیویه هجوم ایتدکلرندن حسنین وابن زبیر و محمد
 بن طلحه و سعید بن العاص رضی اللہ عنہم حضر ایتیله
 مروان بن الحکم و برابر بولنان سائر محافظلر مقاومترده
 بولندیلر ایسه ده ابناء اصحابک و خصوصیله حسنین رضی
 اللہ عنہمانک قانلری دو کیلور ایسه بنی هاشم وارباب قیام
 ارالنده اچله جق اختلاف اصحاب و جیران رسول الهی
 محو ایده جکنی خلیفہ بالملاحظه محافظلرک جله سنی خانه
 درونته الوب مصادمه دن منع ایتدی .

مهاجرلرک کوستردکاری شدت ایسه مقاومتی درجه
 وجوبه واردردی .

محافظه ده بولنان ذوات قیوی ایچوب بتکرار مصر-
 یلره هجوم ایلدیلر . خلیفہ حضرتلری نه محافظلری ایچرو
 الوب قیوی قیانتردی . مخالفلر قیوی اچغه چبالادیلر

ایسه ده اچه مدقلرندن احراق ایتکه قرار ویردیلر . قپو
اوزرنده کی کولکه لک طو تشمسیله برابر محفاظلر قپودن
چقوب بالمداغه سوندردیلر .

حضرت حسن و حسین و رققاسی مخالفلرک مدافعه -
سیله اوغراشورلر ایکن بنی لیث قبیله سندن بیاع نامنده
برشخص مروان ایله مضاربیه طو تشدی . بیاع برضربه
ایله مروانک بوین سکرلرندن بریسنی قردی . مروان یره
یقلدقده عبیدبن رفاعه باشنی کسمک ایچون قلیچله اوزرینه
یوریدی ایسه ده اوراده بولنان سود اناسی ام ابراهیم
فاطمه « مرادیکز قتلی ایسه ایشته مقتول اولدی کندی »
دیهرک منع ایله مروانی ارقه یه وروب خانه سنه کوتوردی .
بومصادمه صره سنده حضرت حسن رضی الله عنه
افندمرله کوله قنبر و برابر بولنان ابناء اصحابک بعضیلری
مجروح اولدیلر .

ارباب قیام محفاظلر تلف ایدلمدیکه قپودن هجومک
امکانی اولمدیغنی و اتلافلی ایسه بنی هاشمی کاملاً علیهلرنده
ایاغه قالدیره جغنی و شو حالده بلاد و امصار اسلامیه نك
دخی یکدیکرلی علیهلرنده قیام ایده جکرینی بیلدکارندن
بعضیلری خلیفه نك قوناغی اتصاننده کی عمرو بن خرامک
خانه سی دیوارینی دلوب اورادن خلیفه نك بولندیغنی
اوطه یه هجومه باشلادیلر .

ابتدا اوچ کیسه و صکره محمد بن ابی بکر ایچرو کیروب
خليفة نك سويلديكى سوزلردن متأثراً مضرت ایتمه الری
وار مقسزین کیرویه چکلدیله .

بونلر چتوب کتد کدنصکره مصریلرک رئیس غافقی
ایله قتیره و سودان بن حمران و عمرو بن الحقی و کنانه بن
بشر النجیبی ایچرویه کیردیله . غافقی النده کی تیمور ایله
حضرت عثمانک باشنه و ایاغیله ده قارشو سنده کی مصحف
شریفه اوردیغندن مصحف دونه رک مکشـ و فاقاً خلیفه نك
اوکنده طور مغله باشندن اقان قان (فسیکفیکهم الله) آیت
کریمه سنک اوزرینه اقدی .

حضرت عثمان رضی الله عنه اوکونک کیجه می
رؤیاده سید المرسلین افندمزی کوروب ذات عالی
رسالتیناهی «یا عثمان یارین اقشام سنکله برلکده افطار
ایدهلم» بیور مشلر ایدی . ذی الحججه نك اون سـ کزنجی
و محاصره نك قرق طقوزنجی بازار کونی سـ کسان درت
باشنده اولدقلمری حالده صائماً شهید اولدیله .

اشخاص مرقومه ایچروده حضرت عثمانه سـ و
قصدلرینی اجرا ایدرکن او طه خارجنده کی کوله لر کیفیته
واقف اولوب ایچرویه کیردکلرنده مشارالیه افندمزک
شهید اولدیغنی کورملریله کوله لرک بریسی برحربه ایله

سودانی اولدردی . سودانک رفیق قتیره کوله بی اولدر .
 دکده دیکر کوله قلیجمله قتیره بی و دیکری کنانه بی سودانک
 یانسه یاتیر دیلر . ایچرویه طولانلر ارتق مقاومت قبول
 ایدهمیه جک درجه ده چو غالب سراپا قوناغی یغما ایلدیلر .
 حضرت حسن و رفقای کرامی ارباب قیامک بشقه
 خانه دیوار بنی دلوب ایچرویه کیردکارندن خبر بیله اله مامشیر
 ایدی . قیویه هجوم ایدنلرله کوکس کوکسه کلوب اوغرا شور
 وایکی طرفک کورلدیلری مدینه بی طولدررکن نائله قانلره
 بویانمش اولدیغی حالده اغلایه اغلایه قوناغک طامی
 اوزرینه چقوب « واخلیفته » ندبه مؤلمه سیله خلیفه
 مظلومک شهادتی خبر ویردی . جنازه لری اوچ کون یرده
 قالوب ارباب قیامک قورقوسندن کسه دفنه جرأت
 ایدهمیور ایدی . حکیم بن خرام القرشی و جبیر بن مطعم
 وزیر و حسن حضراتیله ابوجهم و مروان بین العشائین
 خفیاً شهید مشارالیه حضرتلرینک نعش مبارکلرینی بقیعه
 کوتوروب حسن کوکب نام حائط اوزرینه وضع و نمازینی
 ادا ایله موضع مذکورده دفن ایلدیلر . رضی الله تعالی عنه .

ملاحظات و محاکات

بووقعه مؤلمه جه اول امرده حضرت عثمان رضی الله

عنه افندمرك عليهنده بولنانلرك اعتراضلرینی بیان ایدهلم .
 (برنجی اعتراض) اصحاب کرامدن بعض ذواتک
 اعمالدن عزلریدر .

(جواب) ابو موسی الاشعری حضرت تئزینک عزلی
 لزوم ضروری اوزرینه بنی ایدی که اهالی بی ضرب ایتدردی
 دیوشکایت وقوعبولدی . بصره عسکر یله بلاد فرسده کی
 کوفه عسکرینه امداده کتدکده بین الجنیدین سبایا ماده سنندن
 طولای دخی پک بیوک اختلاف تحدث ایتدی . ابو موسی عزلی
 اولنسه ایدی ایکی عسکر بیننده اختلال عظیم ظهور
 ایده جک ایدی بناء علیه عزلی شایان اعتراض اوله مز .
 عمرو بن العاص حضرت عمر زمانده اهالینک شکایتی
 اوزرینه عزلی اولنوب مدینه یه کلدکده توبه ایتدیکنندن
 ینه مأموریتنه اعاده اولنمشیدی . حضرت عثمان زمانده
 شکایت دهها زیاده تکمتر ایتمکه عزلی اولندی . بوماده بی
 لسان اعتراضه آلان روافض ایسه عمرو بن العاصک هم
 منافق اولدیغنه قائل اولمش همده عزلنه اعتراض ایتملردر .
 عبدالله بن ابی سرحک مصره والی تعیین اولنسی حقننده کی
 اعتراض دخی اعتباره شایاندر دنیه مز . زیرا عبدالله هر
 نقدر زمان سعادتده ارتداد ایتمش ایسه ده صکره اسلامیتی
 قبوه لایله توبه یه مظهر اولمش و مصره الیلکننده فتوحات

عظیمه و حسن اداره ده موقیت بمدوحه سی و قوه عبو لمشیدی .
عمار بن یاسر و مغیره بن شعبه نك كوفه دن عزلری
حقننده کی اعتراضات بی اساسدر . زیرا عمار حضرتتری
استغفا ایله انفصال ایتش و مغیره نك عزلنه اعتراض ایدن
روافض ایسه مغیره نك کفرینه قدر تقوه ایشدر .
مع منافیه بر خلیفه نك زماننده منصوب اولان ولایه
و عمالک اندن صکره بقاری شرعاً امور مرعیه دن عد
اولنه میه جفی معلومدر : اسامه بن زید حضرتتری طرف
پیغمبریدن بلاد رومه کیده جک عسکر امارتنه تعیین
بیور لمشیکن حضرت ابی بکرک مسندارای خلافت اولدیغنی
متعاقب حضرت عمر و سائر اصحاب کزین اسامه نك
حداثت سنی جهتیه تبدیلی خلیفه یه عرض ایتش لر ایدی .
کذلک خالد بن الولید حضرت ابی بکر الصدیق طرفدن
شام امارت عسکر یه سنه منصوب ایکن حضرت عمر
خلافتی عقیبنده عزل ایله یرینه ابو عبیده بن الجراح
حضرتتری نصب ایلدی . و مالک الاشر اصحابدن دکل
ایکن حضرت علی اصحابدن قیسی مصر دن عزل ایله
یرینه مالکی تعیین ایتدی . عبدالله بن عامرک یکر می یاشنده
ایکن بصره و الیلکنه تعیینی دخی شرعاً اعتراض قبول
ایتمز . زیرا عتاب بن اسید رضی الله عنه یکر می یاشنده

ایکن طرف عالی پیغمبریدن مکہ امارتنه تعیین بیورلمشیدی .
 بناءً علی ذلک خلافت و دولت و امارت مسندلرنده
 بولنان ذوات عظام عزل و نصب و لاة و عمال حقلرنده
 هیچ برکونه قید ایله مقید اولدقلرندن کیملرک عزل و نصبلرنده
 صواب اولدیغنی اجتهاد ایدرلر ایسه اجتهادلری و جهله
 عمل ایتملری مشروع و مستحسندر .

(ایکنجی اعتراض) حضرت عثمان بیت الماالجہ سوء
 تصرف و اسراف ارتکاب ایلدی دیو روافضک تحریف
 و افترا لیدر . بونک ایچون امور متعدده لسان اعتراضه
 الدیلر .

(۱) حکم بن العاص منقاسی اولان طائقدن اطلاق
 ایله مدینه یه کاردکه حضرت عثمان بیت المالدن حکمه
 یوزبیک درهم عطیه و یردی دیدیلر .

(جواب) ایش بویه دکلدرد . حکم بن العاص زمان
 سعادتده واقعا امر پیغمبری ایله نفی اولنمشیدی . وفات
 نبویدن مقدم حضرت عثمان ذات عالی رسالتینا هیدن
 اطلاقنی رجا ایش و اطلاق اولنه جنعی وعد بیورلمشکن
 قبل الاجرا انتقال نبوی وقوعبولوب شیخین مکرمین
 افندیلمزک خلافتلرنده وعد پیغمبری بی عرض ایش
 ایسه ده مشارالیهما افندیلمز حضرت عثمانک وعد نبوی

حقیقہ کی افادہ سنی خبر واحد عد ایدرک بشقہ شاهد
دخی اولدیغندن حکمی اطلاق ایتمیشلر ایدی . حضرت
عثمان خلیفہ اولدوقده کندی عملیله قضا ایدی .

حکمه بیت المالدن یوز بیک درهم عطیه ویردی دیو
اولنان تفوه دخی افترادر . خلیفه مشارالیه کریمه سنی
حارث بن الحکمه تزویج ایلدیکی وقت کندی مالندن یوز
بیک درهم جهاز اعطا ایتمیشدر . حضرت عثمانک ثروتی
ایسه زمان جاهلیتده بیله حوالی حجازیه جه برنجی
درجده ایدی .

(۲) حارث بن الحکمی چارسویه مأمور ایدرک
صاتیلان شیردن عشر الدردی دیملیدر .

(جواب) بوده افترادر . حارث بن الحکم فی الواقع
چارسویه مأمور اولمشیدی . مأموریتی عشر المق ایچون
اولیوب انضباطه باقق ایچون ایدی . خلیفه نیک امری
اولقمزین صاتیلان شیردن عشر المغه تصدی ایتدیکی
خبر ویرلیدیکی آنده خلیفه اکرم حضرتلری حارثی هم
عزل، همده مؤاخذه ایلدی .

(۳) خلیفه افریقیه غنائمی حسنک بقیه اثمانی
مروانه باغشلادی دینلمسیدر .

(جواب) بوده اولیه دکلدر . غنائم افریقیه حسنک

نخسی قبل الفتح تشویق ایچون عبداللہ بن ابی سرحدہ
موعود ایدی . مروانک اشترایلدیکی بونک ماعدامی
ایسی کہ مجت مخصوصندہ ذکر سبقت ایلدی .

(۴) عبداللہ بن خالد بن اسید بن ابی العیص یانہ
کلدکده خلیفه اوچبوز بیک درهم عبداللہ بیت المالدن
عطیه ویردی دیملریدر .

(جواب) بوده افترادر . زیرا عبداللہ بیت المالدن
عطیه ویرلیوب طلبی اوزرینه قرضاً اچہ ویرلمش و صکره
بورجنی بیت الماله ایفا و تسویه ایلشدر .

(۵) غنایمدن حللی و التون کبی مالردن قزلرینه
ونسوانہ چوق شیلر و یروب حتی برقزینہ یاقوت و اینجو
ایله مرصع برنجوردان و دیگرینہ کرائقیم ایکی اینجو
ویردی دیملریدر .

(جواب) معترضلر بو مادهنک راویسی ابو موسی
الاشعری حضر تریدر دیملر ایسه ده مشارالیه حضر
تلینک او یله سوز سویلدیکی اصل ثابت اولماغله بوده
افترادر .

(۶) کندوسنک و اولادینک ضیاع و خانہ لرنده بیت
المال اموالنک صرف اولنسنی تجویز ایلمس یله بیت المال
مأمورلری عبداللہ بن الارقم و معقب استعفا ایلدک لرندن

شو مأموریتہ تعیین ایلدیکی زید بن ثابتہ بیت المالدہ
موجود یوزبیک درهمدن زیاده نقودی احسان ایتدی
دیدکلریدر.

(جواب) بوده یلاندر. زیرا بیت المال مأموری
عبداللہ بن الارقم ومعقب بک اختیار اولوب اداره یه
اقتدارلری قالمدیغندن عزل ایله برلرینه تعیین اولنمان
زید بن ثابت حضرتلری بیت المالك یوزبیک درهمدن
زیاده موجودی اولدیغنی خلیفه یه عرض ایلدکده
مسلمیندن احتیاجی اولانلرک شوونقود ایله اتفاق اولغملری
وبرمقدارینک دخی مسجد شریف نبوینک تعمیرینه صرفی
طرف عالی خلافتیناھیدن امر بیورلمش و اولوجه لہ
ایجابی اجرا اولمشدر.

(اوچنجی اعتراض) ابوذر غفاری حضرتلرینی
ربذہ یه نفی ایتمش دینلمسیدر.

(جواب) بوده یلاندر. زیرا بحت مخصوصنده ذکر
اولندیغنی اوزره ابوذر خلیفه دن رخصت الوب طوعاً
ربذہ یه کتدی.

(دردنجی اعتراض) نقیع مدینہ چایرینی کندی
دوہلرینه حصر ایدوب بشقہ لرینک دوہلرینی اوراده
رعیدن منع ایلدی دینلمسیدر.

(جواب) صرف افترا در . زیرا خلیفه حضرت تلمی او چاری کندی دودلرینه تخصیص ایتیموب صدقه دودلرینه تخصیص ایتیموش و حضرت پیغمبر دخی زمان سعادت نرنده اورایی صدقه دودلرینه تخصیص بیورمشیدی .

(بشنجی اعتراض) مدینه چارسوسنی کندی اشیاسنک بیع وشراسنه حصرایلدی دینلسیدر .

(جواب) کلیاً یلان و صرف بهتاندرو . زیرا ایکنجی اعتراضده کوسترلدیکی اوزره بنه شو معترضلر او چارسوده بشقه لرینک صاتیلان اشیاسندن حارث بن الحکم عشر الدی دهرک چارسوده اهلینک اشیاسی صاتلدیغنی اعتراف ایدرکن اکا مناقض اولهرق بویله ترعاتده بولمشلردر .

(التنجی اعتراض) کندوسنک کیسندن بشقه کیلری دکز تجارتدن منع ایتدی دینلسیدر .

(جواب) تحریفاتندرو . زیرا حضرت عثمان خلیفک کیلرینی دکز تجارتدن منع ایتیموب کندی مالی اولان کییه بشقه سنک اشیاسی تحمیل اولنماسنی امر ایتشیدی . (یدنجی اعتراض) اصحابنه بلاد اسلامدن اراضی اقطاع ایلدی دینلریدر .

(جواب) بوده تحریفاتندرو . زیرا اصحابنک

بر طاقی قابل زراعت اولمیان اراضی بی احیا ایلد کوردن
 (من احیاء ارضاً میتةً فهی له) حکم شرعیسی
 اوزره اراضی مرقومه بی احیا ایدنلره و بردی . و بمن
 طرفلرندن هجرت ابدن بعض مهاجرینی اعاشه ایچون
 معاونت لازمه ده بولنلسنی اصحابنه امر ایتدیکنندن اصحاب
 مشارالیهم کندی یزلندن مقدار کافی تارالاری مهاجرینه
 اعطایا ایدوب انلرده بوکا مقابله وطنلرنده ترک ایتمش
 اولدقلری اراضی بی اصحاب مشارالیهم ویرمشلردر .

(سکزنجی اعتراض) ابن مسعود حضرتلری کوفه ده
 بعض اعتراضده بولنلسی جهتیله مدینه یه جلب و ضرب
 اولندی دینلسیدر .

(جواب) بوده تحریفاندندر . زیرا ابن مسعود
 حضرتلری خلیفه رضی الله عنه حقنده بعض اعتراضده
 بولندیغندن خلیفه نك امری و خبری اولقسزین خدمتکارلری
 کندوسنی دوکشیدی . خلیفه خبرالدقده ضاربلی
 مؤاخذه ایله برابر بالذات ابن مسعود حضرتلرینه
 کیدرک بیان معذرت و تلمظیفنه مسارعت بوردی . ابن
 مسعود رضی الله عنه مرض موته ایکن بعضیلری
 یاننده خلیفه بی ذم ایتدکه مشارالیه ذم ایدنلری بالتوییح
 «عثمان کبی خلیفه بوله من سکز» دیدیکی رضا و خوشنودیسنه
 دلیلدر .

(طقوزنجی اعتراض) عمار بن یاسر حضرت تریبی
 ہم کندوسی ضرب ایلدی همدہ خدمتکار لرینہ دو کدردی
 دینلسیدر .

(جواب) بوده تحریفاتندردر . زیرا اصحاب کرامدن
 بعض نوات مدینه ده اجتماع ایله بعض اخطاراتی حاوی
 حضرت عثمانہ برمکتوب یازوب عمار بن یاسر ایله
 کوندر دکردن عمار حضرت تری « شو مکتوبی کوندرن
 اصحاب کرامدر او قو » دیوب دیشاری چقد قدده حضرت
 عثمانک امری تعلق ایتمکسزین خدمتکار لری عمار
 دو کدیلر . کندولری خبر الدقده دو کنتلری مؤاخذہ ایله
 برابر اعتذار ایچون عمار حضرت ترینک یانہ کیدوب
 او مناسبستزلک امری و رضاسی اولقسزین وقوعبولدیغنی
 مع القسم بیان و « کوکک خوش اولق ایچون طلب
 ایدر ایسهک سنده بنی دوک » دیو حلم و مروت ارانہ
 پیوردیلر . خلیفه مشار الیه رضی الله عنه محصور ایکن
 عمار رضی الله عنه ارباب قیامک اوزر لرینہ کیدوب
 « الھدن قور قیکز الھدن . بئر رومہ بی خلیفہ کنددی
 پارہ سیله الوب مسلمینہ وقف ایتمشیکن صوبینی ایچمکدن
 نہ صلاحیتله کندوسنی منع ایده یورسکز » دیو حدت
 کوسترمشیدی . عثمان رضی الله عنه حضرت تریندن راضی
 اولدیغنه بوده دلالت ایدر .

(اوننجی اعتراض) کعب بن عبدۃ البهری کندوسنه
برمکتوب یازمقله حضرت عثمان بونک ایچون کعبی
ضرب ایله کوفه نیک طاغیرینه طرد ایتسنی کوفه والیسی
سعید بن العاصه امر ویردی دیملیدر.

(جواب) بوده تحریفاتندردر. زیرا کعب حضرت
عثمانه لسان آدابه یاقشیمه جق آغر برمکتوب یازمشیدی.
حضرت عثمان کعبک معزلاً مدینه یه ارسالی ایچون
سعید بن العاصه امر ویروب کعب حصور عالیبرینه
واصل اولدوقده «یا کعب سن بکاغایت مناسبتسنز و غلیظ
برمکتوب یازمش سن. مکتوبک لسان آدابه موافق اولسه
ایندی سنکله مشورتی قبول ایدر ایدم» دهرک کعبه
یکرمی قامچی اوردردی. بوندن صکره کعبی تطیب ایله
یاننده ایقومش و کعب حضرت عثمانک خواصندن معدود
اولمشیدی. حضرت عمر رضی الله عنه اوکی قصور
ایدنلری ضرب ایلدیکی دخی معلوم اولوب خلافت
و حکومت علیهنده سوء ادبی ارتکاب ایدنلر حقلرنده
ضرب وسائر صورتله مؤاخذه سیاسیه اجراسی ذاتاً
مشروع اولمغله کعبک ضربی ماده سیده شایان اعتراض
دکلدر.

(اون برنجی اعتراض) حضرت عثمان کوفه لی
مالک الاشتر النخعیکن حرمتنی هتک ایتدی دیملیدر.

(جواب) بوده هیچ بر صورتله شایان اعتراض
 اوله مز. زیرا مالک الاشر و ورققاسی سعید بن العاص
 حضر تلرینک مجلسنده صاحب الشرطه بی ضرب و شان
 حکومتی تخفیف ایتلمری اوزرینه ارقداشلریله برابر بحق
 شامه نفی اولنمش و صکره ینه کوفه ینه کیدرک مناسبتر
 معامله ینه تصدی ایلدیکندن خلیفه بعض و صایای
 مشروعده بی حاوی کندوسنه بر امرنامه یازمشیدی .
 مالک « من مالک بن حویرث الی الخلیفه الخارج عن سنة
 نبيه . النابذ حکم القرآن و راء ظهره الی اخره » مقدمه سیله
 بغایت غلیظ و شعاعار ادبه کلیاً مغایر بر جوابنامه یازوب
 کیل بن زیاد ایله مدینه ینه کوندردی . کیل حضور
 خلیفه ینه و اصل اولدوقده دخی مناسبترک ارتکاب
 ایتمش اولدیغی حالده خلیفه اکرم افندمز ینه حلم اختیار
 بیوروب طلبلری و جهله سعید بن العاصی عزل و ابو موسی
 الاشعری بی کوفه و ایلمکنه تعیین بیوردی .

مالک الاشر کوفه ده فساد چقاردیغی ایچون شامه
 نفی مستحق اولدیغی جزانک الک خفیفی ایدی . مع مافیه
 مطلوبلری و جهله کوفه ینه والی تعییننه طرف خلافتدن
 مساعده بیورلمشیکن کوفه ده باشنه طوپلادیغی اجلاف
 و او باش ایله بصره و مصر فسدسنه بالالتحاق خلیفه

بالحق رضی اللہ عنہ حضرت تیرینی محاصرہ و ظلم عظیم
ارتکاب ایتمش اولدیغی حالده مخالف قرآنک سوء معاملہ سندن
کوز یوموبده حسن شهادت یلغمیری به مظهر اولان
برخليفة جلیل الشانی لسان طعنه المری نه یسوک
انصاف سزاقدر .

(اون ایکنجی اعتراض) حضرت عثمان عبد الله بن
مسعود حضرت تیرینک یازمش اولدیغی مصحف شریفی احراق
ایتدردی دیملریدر .

(جواب) بوده تحریف اتدندر . زیرا یوقاروده ذکر
اولندیغی اوزره حضرت ابی بکر رضی اللہ عنہ زمان
خلافتلرنده ابن مسعود رضی اللہ عنہک ال یازوسیله
یازیلوب حفصه رضی اللہ عنہانک یاتنده محفوظ اولان
مصحف شریف بالاستنساخ نسخهلری ولایاته کوندرلدکن
صکرهینه مشارالیه ویرلمشدی . احراق اولنان صحیفهلر
شونک بونک یدلرنده کی ناتمام اوراقدن عبارت ایدی .

(اون اوچنجی اعتراض) عبیدالله بن عمر بن الخطاب
حقنده حضرت عثمان حدوداللهی اقامه ایتدی دیملریدر .
(جواب) بوده افترا در . زیرا شو فصلک ابتدا سنده
بحثی کچدیکی اوزره عبیداللهک قتل ایلدیکی ادملرک
وارثلری اصحاب کرامک موافقتلری منضم اولدیغی حالده

بروجه شرعی دیت اعطاسیله بالارضاً عبیدالله قصاصدن
عفو ایتدیرلشدرد.

(اون دردنجی اعتراض) حضرت عثمانک مناده
اتمام صلوة ایتسیدر.

(جواب) حضرت عثمانک بوماده جه وقوعبولان
اجتهاداتک بریبی مکدهه زوجده سی بولندیجی جهتهله
اورایه وصولنده نفسنی اهل سفر دن عد ایتماسی ایدی.
مجتهدین کرام اجتهادلرنده خطا ایتسه لر بیله شرعاً مسئول
اوله مزدر.

(اون بشنجی اعتراض) محمد بن ابی بکر الصدیق
علیهنده مصر والیسنه یازیلان مکتوب مروانک تصنیجی
اولدیجی اکلاشلش ایکن مروان حقهنده سـکوت ایلدی
دینلسیدر.

(جواب) یوقاروده ذکر اولندیجی اوزره بومادهده
حضرت عثمانک صنع و معلوماتی اولدیجی یمینیه ثابت
اولشدرد. اول اراق طرف طرف فساد اماردرلی یوز
کوستردیکی بروقت اولدیغندن و مروانک محاکمه و مؤاخذه
سنه میدان اولدیغندن مروانی همان دائرة خلافتدن
طرده ایتسه ایدی محالقر یقه لمز بیله برابر بلا محاکمه و بلا ثبوت
شرعی اولدر لر ایدی. بوملاحظه میدانده ایکن خلیفه

مخزوردن کوز یوموبده بلاثبوت بر شخصک اعدا منده
مسئولیت معنویه حسب الخلافه کندی مسامحه سنده
قاله جغی بدیهی اولغله بالضروره اوصرده مروانی
طرد ایده مدی • مرواندن ممنون اولدیغنه ایسه اشبو
قاریشق کونلرک بریسنده بر مذاکره وقوعبولور ایکن
مروان سوزه قارشـد قدده « صوص الله اغزک یرتسون
صوص » دیوب مروانی شدتله تکدیر بیوردقلری دخی
دلالت ایدر •

بونلردن بشقهده بعض اعتراضات واهیه وارایسهده
الموثوق تاریخلر احکامنجه انلر کده کیمیسی افترا، کیمیسی
تحریفدن عبارت اولغله کتابمزه درجلرینه لزوم کوریله مدی •
وقعه مذ کوره جه ملاحظات و محاکمات — ارباب
قیامک برنجی طلبلری عمالک عزللری اولدیغی معلومدر •
خلیفه حضرقلری عمالی عزل ایسه ایدی فساد
زائل اولوزمی ایدی

خیر اوله مز ایدی دیه بیلورز • زیرا نمونه میدانده •
درکه کوفه لیلرک طلبلرینی ترویج ایله سعید بن العاصی
کوفه دن عزل و ابوموسی الاشعری بی نصب بیورمش
و کوفه لیلرک طلبلری بوندن عبارت بولنمشیکن ینه فساد
دوام ایلدیلر •

شامده والیدن ذاتاً شکایت یوغیدی . بصره والیسی
 عبدالله بن عامر عموم اہالیجہ ممدوح و مشکور ایدی .
 مصر والیسی عبدالله بن ابی سرح علیہندہ قیل وقال
 احداث ایدن عبدالله بن سبا ایله متحد بعض اہالی شکایت
 کوسہ تر دکری ایچون طرف خلافتدن مبعوت مأمور لر
 عزلی موجب ہیچ برحالی کورہ مدیلر .

بناءً علی ذلک عمالک عزلی حقندہ کی مغلطہ لر هب
 فسادہ بہانہ ایدی .

یابو فساد کیلر تشکیل ایلدی . اسباب فسادنہ ایدی .
 فساد کی تشکیل ایدنلر اورطہ لغی قارشدر و بدہ امنیتی
 ازالہ دن استفادہ یعنی عربدلر صرہ سنندہ یغما و اعمال
 نفوذ ایله اهل ذمتی بالاضرار استفادہ مقصدندہ اولان
 فسادہ ایدی .

مصر ارباب قیامی ایله متفق کورینان محمد بن ابی
 بکر الصدیق فی الحقیقہ مقدا مصر والیسی عبدالله
 بن ابی سرحک عزلی طلب ایدن اجلاف مدینہ یه
 کلوب کندوسی مصر و الیلکنہ تعیین اولندقدن
 صکرہ کیدرکن یولده طوتیلان مکتوب مادہ سنجه
 مروانک معاهلہ سنندن بغایت عقده دار اولمشیدی .
 بناءً علیہ ارباب قیامک خلیفہ بی محاصره ایلدکرندہ

ضروری او طرفده کورینه بور ایدی . خلیفه مروانی
 تأدیب و کندوسنی مصره اعادهیه موفق اوله یلسه
 ایدی مصرجه اولان فساداتک تسکین وازاله سنه ده
 چالشیر ایدی . لکن بوصورت حاصل اوله مدیغندن هم
 خلافت لهنده اویله بر خدمتدن محروم اولدیغنه متأسف
 ایدی . همده حین محاصره ده خلیفه طرفدارلری اولانلرک
 ایچلرینه قاتلسه فائد حاصل اوله میه جغنی و بلکه کنندی
 و متعلقاتی علیهلرنده فناغده تصدی ایده جکلرینی بیلور
 ایدی . یوم شهادتده ابتدا خلیفه نك یاننه کنندیسی کتشیکن
 هیچ برفنالق ایتمیوب دیشاری چقمسیده سوء قصد
 افکارنده اولدیغنه دلیلدر .

یا محمد بن ابی بکر خلیفه نك یاننه کتدکده حیه شریفه -

لرینه یاپشوب شویله بویله یاپدی دینلان روایت ندر

واقعا مورخلر بویله برشی بازه بورلر . بور روایت تواتره

مستند اولمیان بر ماخذدن منتشر اوله رق تاریخ کتابلرینک

چوغنه درج اولنمش ایسه ده ایش محاکمه اولنور ایسه بو ماده نك

حقیقتی بویله اولدیغی یقین حاصل اوله جق درجه ده ثابت

اوله مز . زیرا محمد خلیفه نك یانه کتدیکی وقت خلیفه نك یاننده
 نالنه دن بشقه کیسه یوغیدی . نالنه بویه دیمیوب اویله
 بر سوز روایت ایتش اولسه بیه خبر واحدن عبارت
 قالیر . محمد ایسه بونی اقرار ایتیوب یالکز «خلیفه نك حالنه
 باقدم . آجیوب وجودمه رعشه کلدیکندن طشره چقدم»
 سـوزندن بشقه برشی سـویلمدی . بو تقدیرجه تواتر
 مذکورک مصدرنده تحریف وقوعبولمشده ماده اوقالبه
 دوکلیشدر دیمکده زردد ایتیر .

محمد بن ابی بکرک حضرت عایشه ایله حجه کتماسی
 دخی ضروری ایدی . زیرا مصر لیلر اک صکره کنندی
 ماده سنی بهانه ایدرک فساد اتشنی علولتمشیکن کندوسی
 براغوب کتسه ایدی قاچدی دهرک مدینه ده کی متعلقاتی
 حقلرنده غدر ایده جکاری ملحوظ ایدی . محمدی حجه
 کتمکدن منع ایدن ملاحظه بو اولدیغی بدیهیدر .

بوفسادک ظهورنده حضرت علینک و مدینه ده بولنان
 سائر اصحاب کرامک مدخلاری وارمیدر

حاشا . هیچ بریسنک مدخلاری اولدیغی ادله
 واضحه ایله ثابتدر . زیرا حضرت علینک هر معامله سی
 خلعی موجب اوله جق صورتده اولیوب خلیفه نك بقای
 خلافتی اسبابنی استکماله متعلق ایدی . حتی قیل وقال

اثنا سنده خلقی اسکات و تسکین ایده جک سوزلر و معامله.
 لرده بولمسنی اخطار و نصایح خیر خواهانه به هر وقت
 دوام ایتمش اولدیغی افادات آیه دن معلومدر .

مصر ارباب قیامی بیک نفر دن عبارت اولوب
 امیر لری غافقی بن حرب رفاقتنده، کوفه لیلر صکره دن
 التختاق ایدنلر ایله برابر ایچمه غلبه لیکلی درت بلوکی
 حاوی اولدقلری حالدده مالک الاشر، زید بن صوحان .
 العبدی، زیاد بن النضر الحارثی، عبدالله بن الاصح معیتنده،
 بصره لیلر دخی درت بلوکی و خیلجه غلبه لکی حاوی
 اوله رق حکم بن جبلة العبدی، دریح بن عباد العبدی،
 بشر بن شریح بن الحکم القلیسی، سدوس بن عبس الشنی
 قومانداسنده ایدیلر . مسلم شکنده کورینان یهودی عبدالله
 بن سبا مصر و عمرو الحنفی بصره عسکری ایچنده
 ایدیلر . ظاهرده مصر لیلر حضرت علینک، کوفه لیلر
 حضرت زبیرک، بصره لیلر حضرت طلحه نک خلافتنی
 طلب ایده یورلر ایدی . لیکن هپسنک مرادی فتنه دن
 و خلافته شونی استرز دیدکلی صنیعه دن عبارت
 ایدی .

بوجعیت مدینه یه اوچ مرحله بعدی اولان ذی
 خشب نام موضعه کلدکرنده حسن صورتله اعاده

واصلاحلری ایچون علی المرتضیٰ، سعد بن ابی وقاص، سعید بن العاص، زید بن ثابت، محمد بن مسلمہ، حسان بن ثابت رضی اللہ عنہم کبی اصحاب کرامدن برجاعت یانلرینه کیدوب استمالات و تأمیناتی مقتضی هر درلو نصایحی اجرا اتمش و حتی ارباب قیام طرفندن یوقاروده یازدیغمز اعتراضات درمیان اولندوقده - تاریخ عینیده مذکور اولدیغی اوزره - هر اعتراض عقیدنده کی جوابلرمز اولوقت حضرت علی افندمز طرفلرندن ارباب قیامه بیان ایله اعتراضلری رد اولمشیدی .
 وکذلک ارباب قیام « محمد بن ابی بکرک مقدا عبدالله بن ابی سرح علیهنده وقوعبولان افاداتی اوزرینه » عثمان نیچون کندوسنی تعزیر ایلدی « دیدکارنده حضرت علی » محمد بن ابی بکر حقنده تعزیر اجراسی عثمانه واجب ایلی » جوابنی ویرمش ایلی .

بوازامات اوزرینه ارباب قیام بشقه سوز بوله مدقلرندن عودت ایدرز دهرک ذی خشبدن چکلدیله ایسهده اعتراضات مذکوره هپ حقوق عبادی اغتصاب ایچون بهانهلردن عبارت اولدیغندن و ظنلرینه کتیوب طاقم طاقم مجازک مواقع مختلفه سنه طاغلدیلر .

حضرت علی ایله اصحاب کرام مشارالیه حضرت

عثمانك ياننه عودت ايلدكده « ذاتكزه ذره قدر ضرر
 وشانكزه اصلا خمل كلسنی ایستیز. فسه فی الواقع ذی
 خشیدن چکلدیله. لکن ینه عودته سررشته ارایه جقلرنده
 شبهه یوقدر. مسجد شریفده هر کسی جمع ایله برخطبه
 اوقیوب سوامع خلقی معاملات حسنه نك وعد وشایعه سیله
 طولدر ملیسن که عمومک قلوبی سزه منجذب اوله. بو وسیله
 ایله فسه نك جسد ارتلریده زائل اولور « سو یلدی
 خلیفه حضرت تلی خلقی جمع ایله منبره چقوب « یامعشر
 مساین معلومکز اولسون که بنی آدمدن خطا ظهور ایدر.
 ینده بشر جمله سندنم. دعوا ی عصمت ایتم. بندن بیلیز لکله
 هر نه خطا صادر اولش ایسه توبه ایتم هر کیمک حاجتی
 وار ایسه طوع ریحه یانمه کلسونلر. منع اولنملر « دیوب
 منبردن نزول ایلدی. و نماز قلدروب دولتخانه لرینه عزیمت
 یوردی. حضرت علی و اصحاب کزین و سامعین ممنون
 اولدیله.

خلیفه خانه لرینه کتدکده مروان خلیفه یه اعتراض
 ایله « بو خطبه مناسب اولدی. خلافتک آب روینی ازاله
 ایتدک « دیوب بعض اجرا آت حسنه یه مانع اولدقدن بشقه
 مشورت ایچون ککش و دیشاریده بولنش اولان ذواتی
 عنف ایله دفع ایتدی. بو معامله دن مدینه ایچنده دخی

بعض قیل وقال تکون اتمکله اکابر حضرت علینک یانته واروب مرواندن شکایت ایلدیلر . حضرت علی ایسه خلیفه نك شاننی محافظه بی بغایت التزام ایتدیکنندن خانه خلیفه یه عزیمتله بو مناسبتسز لکاره تصدی ایدن مروانک منع سیئاتنی اخطار ایدرک « شو مفسد سنی مهالکله سوق ایده یور سوزینه اویمه (من یشی مع الغراب سیر جمع الی الخراب) » سویلدی . خلیفه حضرتلری بوسوزلره حق و یروب مروانی تکدیر ایلدی . بوسرده محمد بن ابی بکر مصره والی تعیین اولنوب مصر ارباب قیامیده بالاسکات مملکتلرینه چورلمشکن - بحث مخصوصنده ذکر سبقت ایلدیکی اوزره - مروانک ابن ابی سرحه ترتیب ایلدیکی ساخته مکتوب طو تلسیله ایش علولندی .

ارباب قیامینه مدینه یه طولوب حضرت علینک یانته عزیمتله خلع امر غیر مشروعهنده کندولرینه پیشرو اولسنی استدیلر . حضرت علینک و یردیکی جوابلری یوقاروده درج ایلدک . علی رضی الله عنه قره العین رسول اولان جکر پاره سی حضرت حسنی حضرت عثمانک محافظه سی اغورنده کتله لکه لی بر موقعده اقامه ایلدی . حضرت حسن مجروح بیله اولدی .

احوال مجوٹ عنها کله بکلمه اثبات ایدرکه حضرت

عثمان علیہندہ نمایان اولان قیامده حضرت علیہنک اصلا مدخلی و خلعده ده هیچ برکونه رضاسی بوغیدی .
 ساثر اصحاب کرام دخی منع فسادہ پک چوق چالشوب
 اکابر اصحابک هر بریسی جکر پاره سی اولان اوغلی
 محافظه به تعیین ایلدی .

حضرت علی و ساثر اصحاب کرام رضی الله عنهم
 فساد مذکور ی قوه جبریه ایله تسکینه مقتدر دکلی ایدیلر .
 قوه جبریه ایله تسکین ایده بیللری بلکه ممکن اوله بیلور
 ایدی . حضرت علی و ساثر اصحاب کزین ایله اهل مدینه نک
 اکثری شو فکر و رأیده ایدیلر . لکن قوه جبریه به تشبثلری
 خلیفه نک امر و رضاسیله مشروع اولوب خلیفه رخصت
 و رضا کو ستر مدیکه قوه جبریه به شریعت رخصت
 ویرمیور ایدی . خلیفه حضرتلری ایسه حربه رخصت
 ویرسه فساده متجمعه در حال حرب ایده جکارینی و بو
 صروده بنی هاشم و خاندان نبوتک و موجود اصحاب کزینک
 قانلری دو کیلور ایسه اساس اسلامیه خلال کله جکنی
 و بلاد و امصار مسلمینده دخی بو یوزدن طرف طرف فساد
 قیولری اچله جغنی ملاحظه بیوردیغندن حربه رخصت
 ویرمیوب یالکز کندی نفسنی فدا ایتکی ترجیح ایده یور
 ایدی . قوه جبریه استعمال اولنه مامسنک سببی بودر .

خليفة طوعاً خلافتدن چکلسه حياتنی و اسایشی
محافظه ممکن اوله مزجی ایدی .

اولا ترك خلافت ایتامسی ایچون وصیت نبویه
مخالفت ایده مزجی ایدی . ثانیاً خلافتک انتخابی ایچون
حاصل اوله جق اختلافده کندو طرفداری اولانلر
و خصوصیه شاملیلر ایشه قاریشوب قسم عظیم ینه
کندوسنی خلافتده اعادهیه وسائر طاقتلرکیمیسی حضرت
علی بی ، کیمیسی طلحه بی ، کیمیسی زبیری ، کیمیسی سعد بن ابی
وقاصی استمکه قالدشوب انلر بزه لازم دکلدردیسه لر بیله
مادام که فساد بوماده بی سررشته فساد عد ایده یورلر
ایدی هر طاقم کندی سوزینی یورتمکه چالشه جنجی ومع
هذا عسا کر مذ کوره نك وصولرندن مقدم ارباب قیام
کندوسنی اولدروب اورطه دن قالدردقن صکره هر
بریسی بر طرفه صاوشه جغیده بی اشته یاه ایدی . لیکن
خلافت عهدده سنده ایکن شامدن کله جک عسکرک شایعه سی
واصل اولسه ایدی مدینه ده کی اصحاب کرام و اهالی
عسکرک ورودینه قدر هر درلو محافظه یه چالشه جقلری
فسدده نك جسار تلیر قالمیوب مضرتیه میدان بوله مقسزین
طاغله جقلری ملحوظ ایدی . نه چاره که شامدن استنلان
عسکر وقتیه له حرکت ایتیب او عسکردن اثر ظهور

ایتمدی • ارباب قیام او یله بر شایعه حاصل اولمزدن مقدم
اول حضرتی شهید ایتدیلر •

تفصیلات مذکوره کوسترکه کرک حضرت عثمان
کرک حضرت علی وسائر اصحاب کرامک شو محاصره
ائتاسنده اجتهادلرنده اصلا خطا وحضرت علی وسائر
اصحاب کزینک شو حادثه مؤلده ذی مدخل اولدقلرینه
دلالتدن اثر یوقدر •

حضرت علی ایله بعض اصحاب کرام ومعاویه بدیلرنده
مؤخرأ یوز کوسترن اختلاف ایسه بومادهیه تعلق ایدر
شی اولیوب اواختلاف خلیفه شهیدک قاتلاری حقهنده
اتخاذی لازم کلان معامله جه اجتهاددن عبارت ایدی که
بو بختده حضرت علینک اجتهادینی شاملیلر سوء استعمال
ایله باب اختلافی توسیع ومناسبتمز سوزلری تفوهات
باطله لرینه مزج ایتدیلر • آئیده انشالله تعالی صره سیله
کتابمزه درج ایدرز •

حضرت عثمانک نسب وصفت وبعض سیر

شریفه لری

حضرت عثمان رضی الله عنه افندمزک نسب شریفه لری
عثمان بن عفان بن امیه بن عبد شمس بن عبد مناف دیو

مضبوط اولوب حضرت پیغمبر له نسب لری عبد منافده بر اشیر .
 صفت شریفه لری کوزل یوزلی، درسی اینجه حلیه
 شریفه لری صق و آق، قامت لری معتدل، اموز لرینک باش لری
 قالینجه، کو کسی کنیش، بکزی اسمر ایدی . یوزنده چچیک
 اثری وار ایدی .

خلیفه مشارالیه حضرت لرینک کاتبی مروان، حاجی
 حران، قاضیسی زید بن ثابت ایدی .
 والیرلی مکده عبدالله بن الحضرمی، طائفده قاسم
 بن ربیعہ الثقفی، صنعاده یعلی بن منیه، جنود اوزرنده
 عبدالله بن ربیعہ، بصره ده اک صکره کی والیسی عبدالله
 بن عامر، کوفه ده ابو موسی الأشعری، مصرده عبدالله بن
 سعد بن ابی سرح، شامده معاویة بن ابی سفیان، حصده
 عبدالرحمن بن خالد بن الولید، قنسرینده حبیب بن مسلمہ،
 اردنده ابو الاعور السملی، فلسطینده علقمه بن الحکیم
 الکنندی، بحرینده عبدالله بن قیس الفزاری، قر قیساده
 جریر بن عبدالله، اذربایجانده اشعث بن قیس، حلوانده
 عتبة بن النهاس، ریده سعید بن قیس، اصفهانده سائب بن
 اقرع اولوب شام ولایتنه تابع اولان محبارک والیرلی
 معاویہ طرفندن وبعض ولایات مربوطاتی عمالی او ولایاتک
 ولاتی طرفلرندن منصوب ایدیلر .

خليفةً مشار اليه اسبغ الله رضوانه عليه افندمز
 حضرتلری عشره مبشره دن واصحاب شورادن اولوب
 حسن شهادت پیغمبری به مظهر و داماد اکرم سید البشر در
 فضائی چوقدر . غزوه تبوکده بین المجاهدین نمایان اولان
 مضایقه عمومیه اوزرینه اصحاب کرامک ارباب اقداری
 اعانه ایلدک لری صروده اوتوز بیـک نفر غزاة کرامک
 برثلشنی حضرت عثمان اطعام ایتمکله ذات عالی رسالتینهاهی
 (مایضر عثمان مافعل بعد الیوم) بیوردیلر .

ذات عالیبری حلیم، کریم، کثیر الحیا ایدی رضی الله

تعالی عنه .

در دنجی فصل

حضرت علی رضی الله عنہک خلافتی
(۲۴ ذالحجہ سنہ ۳۵ — ۱۷ رمضان ۴۰)

امریعت

حضرت عثمانک شہادتندن صدکرہ طلحہ وز بیر
ومہاجرین وانصار رضی الله عنہم حضرت علی رضی الله
عنہ افندمزک یاننہ کیدرک بیعت ایتک استدکارندہ حضرت
علی استنکاف ایله «سزدن هر کیمه بیعت اختیار اولنور ایسه
بندہ راضی اولورم . بنم سزہ وزیر اولیشم امیر اولیشمدن
خیرلودر» سویلدی ایسه ده «سندن احق کیمه بی کوره
میورز» دهرک الحاح ایلدکارندن خلافتی قبول اتمکله
مسجد شریفده امریعت اجرا اولندی .

ابتدایعت ایدن طلحہ نک احد غزاسنده قلیج یاره سی ایله
الی چولاق اولمش ایدی . حبیب بن دویب «یدشلاء
لایتم هذا الامر» سویلدی .

اصحابدن حسان بن ثابت ، کعب بن مالک ، مسله

بن محمد ، ابو سعید الخدری ، محمد بن مسلمہ ، نعمان بن بشیر ، زید بن ثابت ، رافع بن خدیج ، فضالہ بن عبید ، کعب بن عمرہ ، سلمة بن سلامہ ، صہیب بن سنان اسامہ بن زید ، قدامہ بن مظعون ، مغیرہ بن شعبہ بیعتہ تأخر کوستردیلر .

زبیر و طلحہ نک بیعتلری کرھی اولدیغنی سو ویلیانلر بیعتک صورت جریاننی وجه آتی اوزره روایت ایلدیلر .

حضرت عثمان رضی اللہ عنہک شہادتندن صکره بش کون مدینه خلافتدن خالی قالدی . ار باب قیام اوج فرقه اولوب مصریلر علی بی ، کوفه لیلر زبیری ، بصره لیلر طلحه بی استیورلر ایدی . شو اوج طاقک هر بریسی طلب ایتدکری ذاته ومؤخرأ سعد بن ابی وقاص ایله عبدالله بن عمره تکلیف خلافت ایتدیلر ایسه ده موافقت کوره مدیلر . امام المسلمین میدانده موجود اولدیغندن خلیفه سز ار باب قیام علیلر نده بشقه درلو حرکتک محذور عظیم و تهلکه سی دخی بدیهی ایدی .

مدینه اهالیسی متحیر قالوب حضرت علینک یانسه عنیمتله قبول بیعتی تکلیف ایتدکر نده حضرت علی تردد کوستردی . اهل مدینه « یا علی بوکون کی کونده اهل اسلامک باشلرینه کلان فلاکتی و میدانده فتنه دن

بشقہ حاکم قالمدیغنی کوره یورسن • سندن بشقہ کسه یه
بیعتمزک امکائی یوقدر • الله ایچون شورددی براق •
دیهرک اصرار ایلدی •

اهل مدینه اصرار ده وحضرت علی استنکافده
اولدقلری حالده ایش ایکنجی کونه براغلدی • وز بیرایله طلحه •
نک موافقتلری التمدقجه ایش یولنه کیرمیه جکدر ملاحظه
سیله بصر یون حکیم بن جبله بی زبیرک • کوفیون
اشتری طلحه نک احضارینه تعیین ایدرک موافقت ایتزلر
ایسه جبراً کتورلمرینه رأی ویردیلر • حکیم واشتر
برغلبه لکله کیدوب ایکیسنیده بالتهدید کتور دکارندن
بیعت جمعیتنده موجود اوله جقلرینه اقشامدن موافقتلری
الندی •

اول کونک ایکنجی و اوتوز بش سنه هجریه سی
ذالحجه سنک یکریمی دردنجی کونی عموم اصحاب مسجد شریفده
تجمعه حضرت علی منبره چاقوب « دونکی کون بکا
تکلیف ایتدیکیکز امری قبولده کاره اولدیغیمی بیله رک
رجوع ایتشیدیکز • تکلیف ایتدیکیکز ایشده هیچ برکسه نک
طلب کوسترمکه حتی اولیوب سزهرکی انتخاب ایدر
ایسه کز حق اکا توجه ایدر » دیو برخطبه او قودی •
حضار « بز دونکی رأیمزدن دونماشز » سویلدیلر •

ابتدا طلحة بن عبدالله ، بعده زبیر بن العوام رضی
 الله عنهما کلوب کره لرینی تصریح ایله بیعت ایلدیلر .
 صکره بیعتدن تخلف ایتمش برطائفه کتورلدی .
 بونلر بیعت ایدرکن « اوزاق ، یقین ، عزیز ، ذلیل هرکم
 اولور ایسه اولسون چله سی حقلرنده کتتاب الله احکامی
 اقامه اولنقی شرطیله بیعت ایده یورز » دیدیلر .
 متعاقباً هرکس قیام ایدرک بیعت عمومیه اجرا
 اولندی .

هل مدینه نك بیعتی خالصانه ایدی .

امر بیعت تمام اولدوقده حضرت علی خیره دوام
 و شردن حذر اولنسنی ، فرائض الهیه ایله حرمت مسلمینک
 محافظه سنی ، حقوق اسلامیه نك اخلاص و توحیده
 مربوطیتنی و سائر مواعظ و نصایحی شامل برخطبه بلیغه
 قرائت بیوردوقدنصکره هرکس خانه سنه کتدی .

حضرت علینک دولتخانه لرینه عزیمتلی عقیدنده
 طلحه و زبیر یاننه کیدرک « یا علی عثمانک قاتلاری حقلرنده
 حدود الله اقامه اولنقی شرطیله سکا بیعت ایتمشز » دیدلر .
 نده حضرت علی « سویلدی کز سوز بنجه مجهول دکلدر .
 نه چاره که بوکون اختیارلری یدمزده اولیان بر جمعیت
 عظیمه قارشو طوره جغز . حالبوکه اول جمعیت ایچنده

سزہ متعلق پک چوق اعراب و اشخاص دخی موجوددر
 قاتلارک در حال مؤاخذہ لرنده کی وخامت قولای ملاحظہ
 اولنہ بیلور . سزک مراد ایتدیکیکز ایشی اجرایہ مناسب
 بر محل شمدی بولہ بیلور می سکز » دیدکده « بولہ میر » دیدیلر .
 امیر المؤمنین رضی اللہ عنہ افندمز « انشالله تعالی
 اول ایشی کورہ جک صرہ کلدکده ایجابنہ باقلمق اوزرہ
 شمدیلك واجب اولان سکوت اختیار اولمسیدرہ سویلدی
 ایکنیسیده قبول و عودت ایلدیلر .

او کونلر عجایب قار شتلقلر حکم ایده یور ایدی .
 ارباب قیام ایاق سور یوب طاغلامقده، خلیفه رضی اللہ
 عنہ حضرتلری بونلری یرلرینه اعاده چاره سنی ارامقده .
 بنی امیه نك هر بریسی بر طرفه قاچقده، مدینه ده کی اهالی
 ولایت لردن شهادت عثمان و بیعت علی رضی اللہ عنہما
 حقنده نه سوزلر ایشیدیلہ جکنی مراق ایتمکده ایدیلر .
 بو ائشاده طلحه وزیر امیر المؤمنین حضرتلرینه مرا -
 جقتله « ایجابی حالنده بزى در حال عسکرله یانکده حاضر
 بولورسن » دیه رک بریسی بصره، دیکری کوفه و الیلکنی
 استدی . امارتیناه افندمز « ایجابنہ باقره رز » یوردیلر .
 عبد اللہ بن عباس رضی اللہ عنہ حجدن عودت ایدوب
 خلیفه نك یانہ کیدر کن مغیره بن شعبه یانندن چقایور ایدی .

عبدالله خلیفہ حضر تری نہ «مغیرہ ایلہ نہ قونشدیکز»

سویلدی .

خلیفہ «مغیرہ بوندن اول بر دفعہ ده یانمہ کلشیدی .
 شمڈیک کرک معاویہ بی، کرک عثمانک سائر عاملرینی برلرنده
 ابقا ایدوب انلردن ده بیعت الندقدنصرکره جانک استدیکنی
 عزل و دیلدیکنک نصب ایتلیسن دیمشیدی . بن دینده مداهنه
 ایدهم جوابنی ویرمشیدم . هیچ اولمز ایسه معاویہ به
 دو قتمہ زیر معاویہ نک حضرت عمر زمانندن بروش-امده
 والی بولنشی ابقاسی حقندہ قیل و قاله قارشو سکا حجت
 اوله بیلور سویلشیدی . معاویہ بی ایکی کون بیله ابقا
 ایدهم دیمشیدم . مغیرہ بوکون دخی یانمہ کلوب سنک
 رأیک مناسبر . استدیکنک عزل، استدیکنک نصب ایتلیسن
 دیهرک کتدی» بیوردیلر .

عبدالله - (خلیفہ به خطاباً) مغیرہ مقدم کی کلشندہ

سکا نصیحت و ایکنجی کلشندہ اہانت ایتشدر دیدی .

وقایع { سنه ۳۶ }

توجیہات - معاویہ نك مخالفتی حضرت مایشہ نك مخالفتی
 - وقعهٔ جل - حضرت علی نك بصرہ یہ عزیمتی -
 خوارجك سبجستانہ ہجوملری - محمد بن خدیفہ نك
 قتلی - قیس بن سعدك مصر والیلكندن عزلی -
 عمرو بن العاصك معاویہ یہ متابعتی - صفین وقعه سی

توجیہات

ہوندن صکرہ اوتوز التی سنہ سی شہر محرمی دخول
 ایدوب ولایتلرہ والیلر تعییننہ شروع بیورلدی .
 کوفہ یہ عمار بن شہاب، بصرہ یہ عثمان بن حنیف -
 ینہ عبید اللہ بن عباس، مصرہ قیس بن سعد، شامہ سہل
 بن حنیف والی تعیین اولندیلر .
 سہل تبوکہ وصولندہ برطاقم شام اتلوسنہ راست
 کلدیکنندن اتلولر « سن کیمن » دیو سؤال ایلدکلرندہ « شام
 والیسی یم » دیدی . اتلولر « آکر والیلكك عثمان طرفندن
 ایسہ دیه جك یوقی . بشقہ طرفندن ایسہ کلدیلكك
 یولہ دونملیسن » سویلدیلر . سہل « وقوعاتی ایشتدیکز می »

دید کده اتلولر «ایشتهك» سويلدك رندن سهل مدینه یه عودت
ایلدی .

قیس مصره کتد کده بر کوچوک فرقه طرفندن اعتزال
واهالی سائر طرفندن روی قبول کوسترلدی .

عثمان بن حنیف بصره یه کتد کده بر فرقه قبولده
بر فرقه مخالفته بولندی .

عماره کوفه یه کیدرکن طیحه بن خویلده تصادف
ابدوب «کوفه اهالیسی والیری ابوموسادن ممنوندرلر .
بیوده کته» دیدیکندن مدینه یه عودت ایتدی .

عبید الله یمنه کتد کده عموم جانبندن قبول اولمغله
والی سابق یعلی بن منیه مالدن هر نه موجود ایسه
الوب مکده عزیمت و کورتوردیکی مالی حضرت عایشه یه
تسلیم ایلدی .

شام والیسی سهل بن حنیفک عودتله شامیلرک
وعماره بن شهابک رجوعیله کوفه لیلرک مخالفتری اکللا.
شلدقده ذات عالی امارتیناهی افندمز معاویه و ابوموسی
الاشعری یه برر مکتوب یازوب اهالینک بیعت و اطاعتلر.
ینی طلب و تکلیف بیوردی .

اهل کوفه نك چوغی بیعت ایدرک بعضیلرینک تخلف
کوستردیکنه دائر ابوموسادن جواب کلدی ایسه ده
معاویه دن جواب کلدی .

معاویہ نك مخالفتی

حضرت علی نك شامه كیدن رسولی سـبـرۃ الجهنی
 وقعه شهادتک او چنجی آینه قدر او یالاندریلوب سنه
 مذ کوره صفر نده معاویہ بنی عبس قبیلہ سندن قبیسہ
 نامنده بریسی مدینہ یه کوندرمک اوزره رسول تعیین
 و اوزربنه (من معاویة الى علی) عبارہ سی یازلمش برطومار
 اعطا ایله «مدینہ یه وصولکده شو طومارک الت طرفندن
 طوتوب طوغریجه علی نك یانه کیده جک وشویله بویله
 حرکت ایده جکسن» دیو قبیسہ یه بعض تعلیمات شفاهیہ
 اعطا وسبره ییده بالترفیق اعاده ایتدی .

معاویہ نك مخالفتی شایعه سندن طولایی اهل مدینہ
 کله جک جوابه منتظر ایدیلر . قبیسہ مدینہ یه واصل
 اولدقده طومارک الت طرفندن طوتوب دارالخلافه یه
 طوغری کتمکده اولدیغنی کورنلر ارقه سی صره کیدرک
 دار الخلافه اوکنده طوپلانیدیلر .

قبیسہ حضور خلیفه یه چتوب طوماری ویردی .
 خلیفه طومارک مهربنی اچدقده ایچنده مکتوب کوره مدی .
 خلیفه - (قبیسہ یی استنطاقه باشلایوب) ارقه کده
 نه وار سویلدی .

قبیصه - امان طلب ایدرم .

خلیفه - ایلجی قتل اولنده من سکا اماندر .

قبیصه - ارقه مده بر جمعیت براغوب کلام که جمله سی

عثمانک قصاصندن بشقه بر شئییه راضی اولیورلر .

خلیفه - کیمدن قصاص استیورلر .

قبیصه - سزدن . عثمانک قانلی کوملکینک التنده

طوپلانان التمش بیک پیر صالح اغلایوب اولیه ادما

ایده یورلر .

حضاردن بریسی - عثمان بونجه کونلر محاصره ده

قالوب معاویه دن وشاملیلردن امداد طلب ایتدیکی وقت

معاویه وشاملیلر امداددن اثر بیله کوسترمامشیکن شمعی

نه دن اغلایورلر .

قبیصه - اوراسنی بن بیله مم .

خلیفه - عثمانک قاننی بندیمی استیورلر .

قبیصه - اوت .

خلیفه - بنده انک کبی معذور دکلی ایدم . عثمانک

قانندن بری اولدیغمی الله بیلور . مادام کی بکا افترا ایده-

یورلر بو افترا اوزرینه ایشی بنمله مجادلده براغوب

عثمانک قاتلارینی قورتارمغه خدمت ایتمش اوله یورلر .

مکرکه مجازاتلرینی جناب حق مراد بیوره . دیشاری چق .

قبیصه - امان طلب ایدرم .

خليفة - امین سن .

قبیصه حضور خلیفه دن چقد قدده سبئییه [*] طاقی

«شوحریف شام کوپکارینک بر ایلیچیسیدر . قتل اولنملی»

دیدیلر .

قبیصه «یا آل مضر یا آل قیس . یتشیکز» دیوباغردقن

صکره «آتلولر کلیور . او قتل حاضر لنیور . اوزر لر یکره

کله جک آتلولر ایچلرنده درت بیک قدر ایکدیج وار . کخیلان

آتره بنش سواریلرک کثرتنی بوندن قیاس ایدیکره» دیو

صیحه ایلدی .

خلق قبیصه نك هذیاننی ایشتدکده « صوص » دیو

صو صدر مق استدیله ایسه ده قبیصه « خیر . خیر صو .

صمیه جفم . بونلر فلاح بولیه جقلدر . باشلرینه کله جک

کلدی . قورقدقلرینه اوغرامق اوزره درلر . عمرلری

نهایت بوله یور . روزکارلری دکیشلیدی . والله بوندن

صکره کونلرندن برکون بيله ادبار سنز اقشاملیه جق دکلدر»

دیهرک هذیانه دوام ایلدی . لکن ایلیجی اولوب تأمین

اولنمش ای دوکندن حقننده بشقه معامله تجویز اولنمدی .

[°] سبئییه بمن عسکرندن برشریر طاق ایلی منزللری مدینه سبا

جوارنده اولدیغندن قبیلهلری سبئییه دیو مشهر اولمشدر .

بوخبر شایع اولدقد نصکره مدینه اهالیسی خلیفه نك
 معاویه حقنده نه معامله ده بولنه جفنی و اهل قبله ایله
 مقاتله ایلوب ایتیه جکنی بیلک استدیله .
 زیادبن حنظله خلیفه نك یاننه کتدکده .
 خلیفه « یازید حاضر اول » بیوردی .
 زیاد « نه ایچون » .

خلیفه « شام غزاسی ایچون » سوبلدی .
 زیاد دیشاری چقه-وب مجتمع اولان خلق « یازید
 نه وار » دیدکده زیاد « قلیج » دیه جواب ویردی .
 بو شایعه یی متعاقب طلحه و زبیر عمره ایچون
 رخصت الهرق مکه یه کتدیله . سعد بن ابی وقاص
 انلری و بر طاقم اهالی سعدی تعقیب ایندک یوله چقدیلر .
 حضرت علی لوایی مخدوم عالیلری محمد بن حنفیه یه
 ویروب عبدالله بن عباسی مینه عسکره ، عمر بن ابی سلمه یی
 میسریه ، عبیده بن الجراحک برادر زاده سی ابولیلی بی
 مقدمه یه تعیین بیوردی . قثم بن عباس مدینه ده وکیل
 براغلدی . ولایات اهالیلری شاملیلر علیهلرنده کی محاربه یه
 تشویق ایچون امرلر یازلدی .

خلیفه بو ترتیباتی اجرا و شامه طوغری حرکت
 ایتک اوزره ایکن ام المؤمنین حضرت عایشه رضی الله

عنها ایله طلحه و زبیرک مکدهه علیهنه قیام ایتدکاری
خبری ورود ایتمکه شام ایشنی صکرهیه بالتعلیق انلره
مقابله اسبابنه تثبت ایلدی.

حضرت عایشه نك مخالفتی

بو بجه باشلامزدن اول وجه آتی اوزره بعض افادات
و اخطازاته لزوم کوریرز.

علی و عایشه و طلحه و زبیر رضی الله عنهم حضراتی
بنی امیه عمالک احوالندن و بو کبی بعض اسبابدن طولانی
حضرت عثمانک معاملاتنی تصویب ایتمهرک اصلاح معامله
ایتمسنی استیورلر ایدی. ایش شهادت درجه سنه قدر
ایلر و کتمکه راضی دکلمرایدی.

بناءً علیه عایشه و طلحه و زبیر حضراتی
«برخليفة ذیشانک بناء حیاتی بر جمعیت فسدنک غدر لرلیله
هدم اولنمشدر. قاتلار طوتیلوب همان حقلرنده حدود
الله اقامه اولنمز ایسه بوندن صکره خلافت و حکومت
اسلامیه نك شان و امنیت زائل اولوب اجلاف، اوباش
مقوله لری هر نوقت افکار غیر مشروع لرینه خلافت
و حکومتی موافق و مساعد کورمسدر در حال قیام
ایله شقاوت وقتنه ایقاعنه جسارت ایدرلر. بناء علی ذلک

قاتلار و فسادہ متجاسر اولانلر بلاتاخیر دردسته حقلرنده
مجازات شرعیه اجرا اولمز ایسه علینک تصدیق
خلافتی جائز اوله مز « دیواجتهاد ایتدیلر »

حضرت علی « واقعا بویله برجنایت عظیمه و غلیظه بی
ارتکاب ایدنلر حقلرنده سکوت ایتک جائز دکل . فقط
ارباب قیام اشخاص معدودهدن عبارت وهمان دردست
و مجازاترنده امکان و سهولت اولیوب فعلاً فسادى
ایقاع ایدنلر یکدیگره مربوط بر جمعیت عظیمه بی شامل
اولدقدن بشقه بونلرک بلادوامصارده اولان طرفدرلریده
لا بعد ولا یحصا اولدیغندن ارباب قیام طاغلدقدن ونفوذ
خلافت تقدر ایتدکدنصکره احقاق حق ماده سنه صره
کلور . شو حال حاضر حکم یوریدرکن اوماده عظیمه ده
استعمال فسادک دها زیاده تعظم وانتشارینی و کله اسلامک
طرف طرف انشقاقی کبی بر محذور عظیمی دعوت ایدر .
بو محذورک میدانده کی اسباب تعظم وانتشاری زائل
اولدقجه قاتلارک دردست و حقلرنده مجازات اجرا اولمنسه
امکان وجواز کوریله مز . بناءً علیه تأخیری واجبر »
دیواجتهاد ایلدی .

حضرت علی رضی الله عنه افندمزک اجتهادی
صواب اولدیغی بدیهی ایسه ده بواجتهاده مخالف

بولنا نلرک دخی کندی اجتهاد لریله عمل ایتملی اوزر لرینه واجب اولدیغندن حضرت عایشه نلک و طلحه و زبیر و معاویه نلک و مشار الیمه اتباع ایدن اصحاب کرامک مخالف لرینه سبب بو اجتهاد اولدیغی وارالرنده ذاتیات و شخصیاتنه دائر امل و منافع دنیویه اوزرینه مبنی برکونه اختلاف و خصومت اولدیغی حالده وقعه جماعه کوفه لیلر و صفین وقعه سنده شاملیلر اجتهاد مذکور ی سؤ استعمال و تجاوزات غیر مشروعیه تصدی ایلدیلر .

اسباب اختلاف وجه مشروح اوزر اولغله ایکی طرفده بولنان اصحاب کرامک اجتهاد اوزرینه یکدیگری علیه لرنده کی معامله لرندن طولایی ائمه غظام انارالله براهینهم الی یوم القیام حضراتی اعتراضی هیچ بر صـورتله تجویز ایتماشـلردر .

اجتهاد لرنده خطا ایدن اصحاب کرام رضی الله عنهم حضراتی مادام که اجتهاد لریله عمل ایتمکله مأمور درلر (لاصحابی ذلّة یغفر الله لهم) حدیث شریفنک مدلول جلیلنه مطهر اولدقلرندن وقایع تاریخیه لرینی اوقویان ذواتک سؤظن و تعریضدن اتقا ایتملی مقتضای دیانتدر .
کله لم صدده .

حضرت عثمان رضی الله عنه افندمز محصور ایکن

ام المؤمنین عایشه رضی اللہ عنہا حج ایچون مکہ مکرمہ یه
کتدیکی فصل سابقده بیان اولتمش ایدی .

مکه یه عزیمت و حج شریفی ادا ایتد کدنصکره مدینه
منوره یه عودت ایدرکن سرف نام موضعه کلد کده بنی
لیث قبیله سندن عبید بن سلمه یه تصادف ایتمکه مدینه نك
حالندن سؤال ایلدی . عبید حضرت عثمانك شهادتی
و حضرت علی یه بیعت اولندیغنی تفصیل و حکایه ایتد کده
ظلمه نك بلاد الحرامده ، اشهر حرمدن ذی الحجّه ده خلیفه
مظلومی شهید ، مالنی استحلال و اغتصاب ایلد کدن
طولایی تأسفله برابر « قاتلر حققرنده حدود الله اقامه
اولتمسی واجبر « دهرک مکه یه عودت ایلدی .

مکه یه بعد الوصول حضرت عثمانك قاننی طلب
ایچون خلقی کندوسیلله برابر دعویه دعوت ایلد کده
حضرت عثمان جانندن مکه ده عامل بولنان عبدالله بن
حاضر الحضرمی جمله دن اول موافقت کوستردی . سعید
بن العاص ، ولید بن عقبه و سائر بنی امیه ایله یمندن
معزول یعلی بن منیه و بصره دن معزول عبدالله بن حاضر
دخی مکه یه کلد کندن انزده حضرت عایشه یه اتباع
کوستروب عمره مقصدیله خلیفه دن بالاس تیزان مکه یه
گمش اولان طلحه و زبیرده موافقه داخل اولدیله .

کیفیت امیر المؤمنین حضرت تدرینک مسموعی اولدوقده
 ذکر اولندیغی اوزره شام ایشنی کیرو براغوب بوایشی
 برطرف ایتکی مناسب کوردی . بناءً علیه منبره
 صعود ایله حضرت عایشه و ذوات سائرہ نك خروجہ
 تشبث ایتدکارینی ورب العالمین منزلارینه ملازمت ایتلرینه
 امر بیوردیغی امہات مؤمنیندن حضرت عایشه نك
 بومعامله بی اختیار ایتدیکنه تأسفله برابر بین الاسلام
 اختلافک تعمم ایتسندن احترازاً اصلاً حاتہ قیامک
 وجوبنی برخطبہ بلیغہ ایله بیان بیوردقدن صکره منبردن
 نزول ایلدی .

بوایش مدینه لولرہ پک آغراکوب نه ایشلیه جکارنده
 متحیر قالدیلر . حضرت علی کندوسیلہ برابر قتالده
 حاضر اولسنی کیل بن زیاد واسطه سیلہ عبدالله بن عمر
 حضرت تدرینه تبلیغ ایلدکده عبدالله « بن مدینه لی یم .
 مدینه لیلر نه معامله ده بولنورلرایسه انلرہ اتباع ایتکلکم
 طبیعیلر » جوابنی ویردی . امیر المؤمنین علیهنده بولنیمہ جغتہ
 برکفیل استدکده عبدالله « کفیل ویرم » جوابنی
 ویردکن صکره شامه طوغری یوله چقددیغی خبری
 اندیغندن اعاده سنه تشبث اولندی ایسه ده عبداللهدن
 کندوسنه برضرر کلیه جکنی کریمہ محترمه لری و عبداللهک

اوکی والدہ سی ام کثوم رضی اللہ عنہا افادہ و عبد اللہ
 شاہہ کتیوب عمرہ ایچون مکہ یہ کیتدیکنیدہ امیر المؤمنین
 حضرت تلمری استخبار ایتملکہ اعادہ مندن صرف نظر اولندی .
 حضرت ہائشہ اتباعیلہ برلکدہ صورت حرکتلمری
 مذاکرہ ایلدکدہ برطاقی طوغریجہ شاہہ کیدلمسی رأیندہ
 بولندی . ابن عامر « شامجہ معاویہ کفایت ایدر . بنم
 بصرہ جہ بیلدکارم چوقدر . طوغریجہ بصرہ یہ کیدہلم »
 سویلندی . بورایہ بعض مرتبہ اعتراض وقوعبولدقدن
 صکرہ دیکر لری طرفلر ندندہ موافقت کوسترملکہ طوغریجہ
 بصرہ یہ کیدلمسنہ قرار ویرلدی .

عبد اللہ بن عمر او اثنادہ مکہ یہ کلمشیدی . موافقتی
 طلب اولندی ایسہدہ ردایلہ جواب ویردی .

یعلی بن منیہ یمندن التی یوز دوه والتی یوز بیک
 درہم قدر نقود و ابن عامر دخی بصرہ دن کیتلو اموال
 واجچہ کتورمش ایدی . اشبو اموال و مبالغت بو اغورده
 اختیار اولنہ جق تجمیز و ادارہ عسکر مصارفہ صرفنی
 تعهد ایلدیلر .

سعید بن العاص ، خالد بن اسید ، مغیرہ بن شعبہ ابتدا
 موافقت کوسترمشلر ایدی . صکرہ مغیرہ « بوایش بنم
 عقلمہ کیر یور . بالآخرہ نصرت نہ طرفدہ قالیر ایسہ اکا

تابع اولق اوزره شمديك چكيلوب بى طرف طور هق
خيرلو كورينه يور « ديديكنده اوچيده كيرويه چكاري .
حضرت عثمانك اوغللى ابان اياه وليد و مروان بن الحکم
بوجعيت ايچنه داخل اولمشلردر .

يعلى بن منيه عربنه نامنده بر شخصه سدن يوز التونه
عسکر نامنده بردوه المش و عربنه يولارک احوالنه واقف
بولنديغندن كيدرکن دالات ايتك اوزره قلاغوز تعين
اولمشیدی . يعلى اشبو دوه بی حضرت عایشه به تقديم
ايتمکه . مشارالیهك محفه سی بوکا تحمیل اولنديغندن شو
وقعه یه « وقعهٔ جل » دینلدی .

وقعهٔ جمل

حضرت عایشه اصحاب مشارالیهم دخی برابر اولدیخی
حاله مکه و مدینه دن کندوسنه اتباع ایدن طقوز يوز
نقرله مکه دن حرکت ایدرک يولده قبائل سائرهدن دخی
موافقت و اتحاد ایدنقرله برابر عسکرک مقداری اوچيک
نقره بانغ اولدی .

مروان طلحه یه وزیره کيدرک « نمازی کیم قلدره .
جقدر » دیدی . « ابن زبیر بنم بابام » ، ابن طلحه « بنم
بابام » دیرک اختلافه استعداد کورنمکه حضرت عایشه

« ایشہ تفرقہ می ویرمک استیورسن » دیو مروانہ تکدیر
امیر خبر کوندروب ادای صلوتی عبداللہ بن اسیدہ
حوالہ ایلدی . مروانک مرادی ایسہ فتنہ دن عبارت
ایلدی .

کیدرکن اثنای راہدہ واقع حوآب نام صو باشنہ
یتشد ککرندہ اورادہ کی کلبلر اجی اجی اور یورلر ایلدی .
مشار الیہا « بومحکک اسمی ندر » دیو سـؤال ایتمکک
« ماء الخوآب » جـوابنی ویردیلر . حضرت عایشہ
اغلامغہ باشـلایوب « برکون سائر ازواج مطہرات ایلہ
حضور پیغمبریدہ ایکن حضرت رسول اللہ (عجـباحوآبدہ
اولان کلبلر هـانکی بریکزک اوزریکزه اوریه جـکدر)
بیورمشلر ایلدی . مکرکک حوآبک صـاحبہ سی بن ایشم
دیوب دودمنی اناخہ ومدینہ یہ عودت ایلدہ جکئی اعلان
ایلدی . ہمشیرہ زادہ سی عبداللہ بن زبیر یانہ کلوب او
محکک اسمی حـوآب اولدیغنی وکندوسنہ یککش خبر
ویردکارینی تفہیمہ چالشدی ایسہدہ عایشہ عودت ایلدہ .
جکندہ اصرار کوسترمش اولدیغنی حالده حضرت علینک
عسـکرلہ یاقن محملہ کلدیکی وعودتک فائدہ سی اولدیغنی
بیان اولندیغندن ناچار وناخواہ نیت سابقہ سنہ دوام
وبرابر بولنان عسکرلہ بصریہ طوغری حرکت ایلدی .

حضرت عایشہ ایلہ یاننده کی جمعیت فناء بصرہ یہ
 واصل اولدقرنده عمیر بن عبد اللہ التیمی انلره ملاقی
 اولوب عایشہ حضرتلرینه خطاباً « یام المؤمنین بوار تکاب
 ایلدیکک حالدن طولاینبی رب العالمینک عضبندن قور قادیکی »
 دیدی .

حضرت عایشہ عمره « بوسوزدن مقصدک ندر » دیدی .
 عمر « مادام که بومحلہ قدر کلدک قان دو کایکده مجله
 ایتمه » .

حضرت عایشہ « شمایدیکی حالده سنجه رأی حسن
 ندر » .

عمر « بصره یه طوغری کتیبوب عبدالله بن عاصری
 اهل بصره یه کوندرمک وایکی طرف اراسنده محاربه
 وقوعندن احتراز ایله لطف و تانی اختیار ایلدکدر » دیدی .
 بونک اوزرینه حضرت عایشه یاننده کی جمعیتله
 بصره یه جوار خنیر دینلان موضعه کیدرک بصره
 وایسینه رؤسا سنه استمالتی حاوی مکتوبلر یازدی .
 بصره وایسینی عثمان بن حنیف و سائر رؤسا حضرت
 عایشه ننگ عسکرله کلک اوزره اولدیغنی ایشته دکارنده
 سبب عزیمت و مرادینی اکلامق ایچون عمران بن الحصین
 و ابوالاسود الدئلی بی کوندر مشلر ایدی .

حضرت عایشہ نك مکتوب لری برو طرفدن کوتور لدیکی
صره ده بصره لیلرک قاصد لریده دیگر طرفدن عایشه نك
یاننه کادیلر .

بصره قاصد لری بعد الملاقاة حضرت عایشه یه
« یام المؤمنین سبب مجیئتکمز ندر » دیه صور دیلر .

حضرت عایشه « بر طاقم کیمسه لر دارالخلافه یه
طولوب اهالینک اوزر لرینه بار کران اولدقلری حالده
خليفةٔ مسلمین علیه نده اللهم ورسولنک رضالرینه مغایر
تجاوز و مظالم کوستردیلر . خلیفه یی بغیر حق اولدر دیلر
اموال و اشیا سنی یغما ایتدیلر . بلد الحرامده شهر الحرامک
حرمتنه رعایت ایتیبوب قان دو کدیلر . امنیت اسلامیه یی
محو ایلدیلر . بوفساده جسارت ایدنرک مقتضای حکم
شریعت اوزره موأخذلری واجب اولدیغنه اکابر
اصحابک رأی و اتفاقلری حاصل اولدی . عزیمتزه سبب
بومقصد مشروعی اجرادر » سویلدی .

عمران و ابوالاسود حضرت عایشه نك حضور نندن
چقدقدن صکره حضرت طلحه نك یاننه کیدرک « یاطلحه
سن امیر المؤمنین حضرت علی یه بیعت ایلدیکی » دیدیلر .
طلحه « کرهأ بیعت ایلدم . مع مافیہ علی ایله مقاتله
نیتنده دیکم . عثمانک قاتل لری علیه نده کی مقصد مزه مانع
اولور اینسه اوراسی بحث آخر اولور » سویلدی .

عمران « یا سلمه عثمانک قاتلاری بصره ده دکادر .
 مدینه ده درار . هنوز طاعله دیلر . سزک انلری اوراده
 براغ و بده بورایه قدر کیکازده مناسبت کوره میورز .
 کیش کزدن امیر المؤمنینک امورینه اختلال واحکامنه
 اختلاف ویرمکن بشقه رائحه النهمیور . سن اسلامه
 سابقین اولیندن و کبار مهاجریندن ایکن تشبثلرندن
 بر نتیجه حاصل اوله جفنی ملاحظه ایتمیان برجعتک اوکنه
 دوشوبده بوراره قدر اچتی و ام المؤمنین حضرتلرینی
 اقوال جیلله ایله فکرندن منع ایتمیوبده بویولسز ایشلره
 تشریک ایتمک سکا یاقیشرمی » سویلدی .

عمران و ابو الاسود حضرت زبیرک یانه کیدرک
 انکاهه سیانه لرنده بویله مکانه جریان ایلدکن و حضرت
 عایشه نک یانه خودتایه انجاسک وخیم اولدیغنی اخطار
 ایتدکن صکره بصره ده عودت ایلدیله .

عمران و ابو الاسود بر طرفه ام المؤمنین ایله عشره
 مبشره دن ایکی ذات و دیگر طرفه امیر المؤمنین اولوب
 نظره اتباع ایتسدر یقه لرینی دست تأسفدن قورتارمه
 جقلرینی دوشوندکارندن عمران عثمان بن حنیفه « بنم ایچون
 ازوادن خیرلوسنی کوره میورم » سویلدی . عثمان
 « بن امیر المؤمنینک عاملی و رای و اجتهادینک خادمییم .

کندمی مأجور بیلرک اغورنده خدمت ایده جکم «
دیهرک حضرت عایشه نیک عسکرله بصره یه توجهنده
حرباً مدافعه اسبابنه تشبث ایلدی .

بومقصدی ترویج ایچون وقوعبولان اعلانی اوزرینه
سلاحنی الان جامعه طوغری یوردی . رفاقتنده بر
جمعیت عسکریه تشکیلی ایتدکن صکره شهردن خارجه
چقدیلر . حضرت عایشه عسکرله بصره یه تقرب ایلدکده
بصره لیلرک برطاقی مشارالیه حضرتلرینه اتباع کوستردی
ایکی طرف مرید نام موقعهده بربرلرینه مقابل کلدیلر
طلحه و متعاقباز بیر بصره لیلره « حرکتک سببی معلومدر که
خلیفه مظلوم و شهیدک قانی استلال و امنیت مسلمینی
اخلال ایدنلر حققرنده حدودالهی اقامه در . بزدن تخلف
کوسترر ایسه کز شهیدن صکره اختلاف کتدیکه تعهم
ایدرک مسلمین ایچون سلطان معین و امام مبین تقرر
ایده من « دیدکده صاغ طرفده کی بصره لیلر « طلحه طوغری
سویلیور « دیهرک انک طرفنه اتباع وصول طرفده کیلر
« طوغری سویلیور « دیهرک رده تصدی ایلدیلر .

حضرت عایشه نطقه آغاز ایله خلیفه مظلومک
قانی دعواده صلاحیتلری اولدیغنه دار افادات مؤثره سنی
بعض آیات قرآنیله تأیید ایلدی . بونک اوزرینه عثمان

بن حنیفک باشندہ اولان غلبہ لکک بر طاقیدہ حضرت
عایشہ یہ اتباع ایدوب عثمان بن حنیفک یانندہ کی عسکر
پک آزقالدی .

حضرت عایشہ مریدہ کلدکده جاریہ بن قدامہ -
السعدی حضوریہ واروب « یام المؤمنین واللہ عثمانک
شهادتی شووجل اوزرینہ هودجکی تحمیل ایله منزلکدن
خروج ایدیشکدن اھوندیر . اکر بورالره قدر کلشک
کندی طوعکله ایسه سکا نصیحت ایدرزکه شو فکری
براق . کندی منزلکه رجوع ایله اکر عزیمتک کرھی ایسه
جناب حقدن استعانه ایله عودت چارہ سنہ باق « سویلدی .
بو ائشاده حضرت علینک طرفدارلرندن حکیم بن جبله
برطاقم اتلولرله ورود ایتسیله ارقداش لریله برلکده
حضرت عایشہ طرفندہ کی عسکره او قتر اتغہ باشلادی .
انلرده قارغیلرله بالمقابلہ عثمان بن حنیف طاقیدہ حربہ
مشارکت کوستردیله . فم السکه نام بموضعه اقسامہ
قدر میانہ طرفینده محاربه تمتد اولدی . واقشام اولدوقده
حضرت عایشہ طاقی عثمان التیمی قبیلہ سندن ابو الجریا
دلالتیله بنی مازن مقبرہ سنندہ کی طاغ جانبدار بنی حصن
مقبرہ سی اولان دابوقہ نام محله چکیلوب عثمان بن حنیفله
حکیم بن جبله طاقلری فم السکه ده کیجه لیدیله .

ایکنجی کون ینہ محاربہ یہ باشلانوب حکیم بن جبہ
 النده فارغی اولدیغی حالده زیاندر ازلق ایلمدی . عبد
 القیس قبیلہ سندن بریسی حکیمی اولردی . طرفین دخی
 جمله ایله وقت ظهره قدر موقع محاربہ ده قانئر دوکلدی
 حضرت عایشه « بن بو محله حرب ایچون کلام . احقاق
 واصلاح ایچون کلام . محاربہ یی ترک ایدیکز » دیو
 منادیلرله ندا ایتدردی ایسه ده سکون حاصل اولیوب
 عثمان بن حنیفک عسکری مغلوب اولنجیه قدر حرب
 تمت اولدی . بو وقعه (۳۶) سنه هجریه می ربیع الاخرینک
 بشنجی کوننده ایدی .

شو محاربہ عقینده برده قتاله میدان قانماقی ایچون
 بصره لیلر مدینه یه بر مکتوب یازوب زبیر و طلحه نک
 حضرت علی یه بیعتلری کرهی اولوب اولدیغی استعلام
 ایتک و بیعت کرهی اولدیغی تحقق ایدر ایسه عثمان
 بصره دن چقوب مدینه یه کتمک و کرهی دکل ایسه
 عایشه و طلحه و زبیر مدینه یه طوغری چکلمک شرطیله
 طرفین عدم مصالحه یه رغبت کوستردی . بو حالده یازیلان
 مکتوبی بصره قاضیسی کعب بن سور ایله مدینه یه
 کوندردیلر .

کعب مدینه یه واصل اولمزدن مقدجه حضرت علی

عسکرله ربنده، طوغری مدینه دن چتمشیدی . کعب بعد
الوصول مسجد شریفه عنایتله منبرک یاننده طوروب
اهالی یه خطایا یازلمش اولان مکتوبی اوقودی . سامعین
سکوت ایلدیلر .

اسامه بن زید رضی الله عنه « زبیر و طلحه نك
بیعتلی کرهی ایدی » دیدکده مدینه ده حضرت علینک
استخلاف ایتش اولدیغی تمام بن عباس اسامه نك ضربنه
امر ویرمکه سهل بن حنیف و سائر برطاقم اشخاص
اسامه بی شدتله دوکدیلر . بو معامله اوزرینه صهییب بن
سنان و ابو ایوب الانصاری و محمد بن مسلمه ایله سائر
اصحاب کرامدن برجاعت « زبیر و طلحه نك بیعتلی کرهی
اولدیغی معلوم ایکن اسامه بی دوکک و دوکدرمک نه
دیمکدر » دیو بالمدافعه مشار البهی تخلیص ایله خانه سنه
کوتوردیلر . کعب دخی بصره یه عودت ایلدی .

بو کیفیت ربنده ده حضرت علینک مسموع اولدوقده
عثمان بن حنیفه بر مکتوب یازوب « طلحه و زبیر طوعاً
بیعت ایتش اولدقنری حالده شمدی بویله افاده و معامله ده
بولتمقدن مراد لری نه اوله یور » دیو استشعار بیوردی .
و مکتوب دخی و اصل اولدی .

حضرت عایشه مدینه ده کی اصحاب کرامدن بر

جاعتك كعب واسطه سيله وقوعبولان افاده لرینی، عثمان
بن حنیف حضرت علینك مکتوبنی سند اتخاذا یدرك تجدد
ایدن اختلاف اوزرینه حضرت عایشه طرفنده اولانلر
ادای صلوة ایچون عبدالرحمن بن عتابی مسجده تقدیم
ایلدیلر. عثمان مسجده امامت ایتك اوزره ایکن زبیر
وطلحه نك ادملری بالهجوم کندوسنی حضرت عایشه یه
کوندردیلر. بومنازعه و معامله لرك هیچ بریسنه حضرت
عایشه نك رضاسی اولیوب حتی محاربه سابقه یله امر
ورضاسنك خارجنده بولندیغنه و عثمان بن حنیف ایسه
رسول اکرمك اصحابندن یولدیغنه مبنی حقنده کی بو حقارته
تأسفله برابر سبیلنی تخلیه ایلدی. طلحه وزبیرك ادملری
طرفلرندن وقوعبولان منازعه مذکورہ مشارالیه مانك
دخی امر ورضالری خارجنده ایدی.

عثمان بن حنیف ذی قارده بولنان حضرت علینك
یانه کیدرك «یا امیر المؤمنین حالیمی کور یور میسن» سویلدی
حضرت علی «ما جورسن» یوردیلر.

عثمان چقدقدن صدکره بصره شهری مخالفلرك ید
استیلارنده قالدی. کلهلم حضرت علینك مدینه دن
حرکت و عزیمتی بختنه.

حضرت علینک مدینہ دن بصرہ یہ عزیمتی

امیر المؤمنین رضی اللہ تعالیٰ عنہ شام علیہندہ اعلان
 حرب ایلہ ترتیبات عسکریہ یہ قیام ایلدیکی صرہدہ عایشہ
 وطلحہ و زبیر رضی اللہ عنہم حضرت عثمان رضی اللہ
 عنہک قتلنہ تصدی ایدنلر حقنرندہ اقامہ حدود اللہ
 اولنسی دعواسیلہ علیہنہ قیام ایلدکاری خبرینی الدیغندن
 شام علیہندہ کی حرکتنی بالناخیر بوایشہ تشبث ایلدیکی
 بوندن مقدمہ بیان اولنشدی .

امیر المؤمنین رضی اللہ عنہ مدینہدہ تمام بن عباسی
 استخلاف و مکہ یہ قثم بن عباسی امیر تعیین بیوردقدن
 صکرہ شام ایچون مہیا اولان درت بیک قدر عسکری
 رفاقنہ الوب (۳۶) سنہ ہجریہ سی ربیع الاخرندہ
 مدینہ دن حرکت بیوردیلر . شو عسکر ایچندہ اصحاب
 بدردن الی، تحت شجرہدہ بیعت ایدنلردن درتسوز،
 انصاردن سکر یوز نفر اصحاب کرام حضراتی
 موجود ایدی .

اردوی ہمایونک عیدارلغنه مخدوم امارتیناہی محمد
 بن حنفیہ، صاغ جناحہ حضرت حسن، صول جناحہ
 حضرت حسین، اتلولر اوزرینہ عمار بن یاسر، پیادہلر

اوزرینه محمد بن ابی بکر الصدیق، مقدمه الجیشہ عبد اللہ بن عباس رضی اللہ عنہم تعیین بیورلمشیدی • بصرہ، کوفہ، مصر اہالیسندن مدینہ دہ موجود طقوز یوز نفر دخی بو عسکر ایچندہ ایدیلر •

یولده عبد اللہ بن سلام امارتیناہ افندمزله ملاقی اولوب « یا امیر المؤمنین مدینہ دن چقما ملی ایدک » دیو حرکتی تحسین ایتدیکنندن عسکر دن بعضیلری عبد اللہ اطالہ لسان ایلدیلر • حضرت علی منع ایتدی • و ابن سلام دخی عسکرہ رفاقت ایلدی •

حضرت امام عسکرله طوغریجه ربنده کیسدرک اوراده برقاچ کون اقامت و عسکرہ انتظام اعطاسیلہ اشتغال بیوردی • شاید حضرت عایشہ ایله اتباعنه تصادف و تفہیم مرام ممکن اولورده قان دو کلمکک حاجت قالمز فکرینی التزام ایلدیکنندن براز اغر طاوراندی ایسه دہ حارثک غلامی عطا ربنده کلوب عایشہ و اتباعنک بشقه یولدن بصرہ یه کتدکرینی خبر ویرمکله خلیفہ اکرم عسکرله ربنده دن حرکتله ذی قار نام موضعه وصولی فناء بصرہ دہ وقوعبولان محاربه دن و عثمان بن حنیف طوتیلوب سبیلی تخلیه اولندقدن صکرہ یه مصادف اولمش و عثمان ذی قارده حضرت علی ایله ملاقات ایتشدر •

امارت پناه افندمنز مدینه دن حرکت ایلدیکی وقت
 کوفه اهالیسنه بر مکتوب یازوب مقصد اصلیبسی بین
 المسلمین شقاق و نفاق قالدرمق و سکون و اسایش عمومینک
 تحصیلیه جله نك قرنداش کبی ائتلاف و حسن معاشرتی
 اسبابنی اکیمال ایتک مقصدینه مبنی اولمغله بو اغورده مرتب
 اولان اردویه التحاق اولتمسنی او مکتوبده تفصیل ایلش
 و بو مکتوبی محمد بن ابی بکر و محمد بن جعفر ایله کوفه یه
 کوندرمشیدی . بر طرفنده حضرت عایشه کوفه و مدینه
 و بمامه رؤساسنه مکتوبلر یازوب خلقی حضرت عثمانک
 قانی دعوا یه دعوت ایده یور ایدی .

کوفه و الیبسی ابو موسی الاشعری رضی الله عنه
 بین الاسلام فتنه حدوشدن احترازاً حضرت عایشه نك
 دعوتندن استنکاف ایتدیکی کبی مدینه اهالیسی دخی
 موافقت کوسترمدیلر .

کوفه یه حضرت علی طرفندن مکتوب کوتورن
 محمد بن ابی بکر و محمد بن جعفر کوفه یه واصل و ابو
 موسی ایله ملاقی اولوب مأموریتلرینی اجرا ایتک استدیله
 ایسه ده ابو موسی خلقی بیطرفلغه تشویقه دوام ایلدیکندن
 هیچ برایش کوره مکسزین عودتله ذی قارده حضرت
 علینک یانته واصل اولدیله .

ابو موسانك بومعامله سی اوزرینه حضرت امام
مالک الاشتر له عبد الله بن عباسی کوفه یه کوندردی
ایسه ده انلرده موفق اولتمسزین کیرویه دوندیلر .

ابو موسی ایسه کوفه ده اهالی بی هیچ بر طرفه
معاونته بر اقیوب «ایها الناس بوصره ده او یخوده اولان
اوطورانندن ، اوطوران ایاق اوزره طوراندن ، ایاق
اوزره طوران آته بینندن ، اته بینن یوریندن خیرلودر .
قلجلیریکزی قینلرینه قویکز . مزراقلریکزک دمرلرینی
چقاریکز ، اوقلریکزی قریکز» دیوخطبه لر اوقیور ایدی .

حضرت علی مخدوم مکرملی حسن المجتبی حضرت
تلیله عمار بن یاسری کوفه یه کوندروب ابو موسایه بو
معامله لردن واز کلسنی اکلاتملری امرینی ویردی .
مشار الیها کوفه یه عزیمتله طوغریجه مسجد شریفه
کتدیلر .

ابو موسی خبر الدقده همان مسجده کیدرک حضرت
حسنی باغرینه باصوب رعایت لایقه بی ادادن صکره حضرت
حسن «یا ابا موسی خلقی نیچون امر . شروعدن منع
ایده یورسن . بزم مرادمز اصلاح اولدیغنی و افساد
اولدیغنی بیلیورمسن» دیدکده ابو موسی فخر عالم
افدمزدن (ستکون فتنه . القاعد فیها خیر من القائم الی

آخره) حدیث شریفنی ایشدیکم ایچون بیطرفلعه خدمت
ایده جکم جوابنی ویردی.

بو اتاده عمار بن یاسر و ابو موسی رضی الله عنهما
ارالنده برمنازعه ظهور ایتدیکنندن خلقک بر طاقی
بریسنه، دیگر طاقی بریسنه میل ایله بیوک بر اختلافه
استعداد یوز کوستردی.

ابو موسی منبرده خلقی تسکینه و مقصدینی تأمینه
دائر بر خطبه او قومقله زید بن صوحان، بعده قعقاع بن
عمرو بر نطق ایله خلقی امیر المؤمنینه انقیاده دعوت
ایتدیلر. بوسرده عبد خیر نامنده بریسی بر نطقه باشلایوب
«بو کونکی کونده مسلمین درت فرقه در . بر فرقه طلحه
وزبیر ایله بصرده، بر فرقه علی ایله ذی قارده، بر فرقه
معاویه ایله شامده، بر فرقه بیطرفلق عالمنده اولغله اک
خیر لو طریق بیطرفلقدرد» دیمسیله برابر خلقده بر قاریشلق
یوز کوستر مکده باشلادیغندن حسن و عمار رضی الله عنهما
«امام المسلمینه مطاوعتک مشروعتنی و امرینه امتثالک
وجوبنی بیان ایله مقصد اصلاح اساسی اوزرینه مبنی
اولدیغنی ایچون بو اساسدن آریلانر بناء صلاحی یقغه
چالشمندن بشقه بر شیئه خادم عد اولنه مزله» دیمسنی
متعاقب افراددن بریسی اطاله لسانه جسارت ایتمکله ابو
موسی «صوص» دیو مر قومی تکدیر ایتدی.

حجر بن عدی (انفروا خففاً وثقالاً وجاهدوا) آیه
 کریمه سندن بالاقبتاس بر نطق ایراد ایله اهالی بی امیر
 المؤمنین حضرت زیننه انقیاده تحریض ایتمکه باشلابوب او
 ارالق منبر اوزرنده بولنان ابو موسیٰ ینه بیطرفلق داعیه.
 سنی ترویجه متعلق حرکت کوستر کوسترمز حسن بن
 علی رضی الله عنه افندمز همان منبر اوزرینه چقوب
 «ای معشر مسلمین بوکون منصب خلافت و مسند امارت
 علینکدر . یا ابا موسیٰ امر اولی الامرہ مخالفت ایتمدیکنک
 ایچون سن معزول سن . معزول اولان عاملک منبر اوزرینه
 چقوبده سوبلمکه صلاحیتی یوقدر . هایدی منبردن
 اشاغی یه این» دیدیکی بروقتده - علی المرتضیٰ رضی الله
 عنه افندمز طرفندن مأموراً کوفه یه کوندریلان - مالک
 الاشتهر مسجد قیوسندن ایچرو کیرمکه درحال منبره
 چقمسیله برابر ابو موسانک قولندن طوتوب چکه چکه
 کندوسنی منبردن اشاغی ایندردی .

بناءً علیه ابو موسانک ارتق سوزنده تأثیر قالمدیغی
 جهتله حضرت حسن و عمار و اشترک همتلیله درحال
 کوفه دن طقوز و علی روایة اون ایکی بیک تام الاسلامه
 عسکر حاضرلنوب حضرت علینک یانه کیتدیله .
 بصره رؤسای ایچنده بیعتله مشرف اولان قعقاع

بن عمرو، سعید بن مالک، هند بن عمرو، هیشم بن التیمان،
 جحر بن عدی نام ذواتدر. عبد القیس قبیلہ سیدہ کاملاً
 حضرت علی یہ اطاعت ایتمکله بیکار لر اهالی قبیلہ ذی
 قار ایله بصره اراسنده قدوم مسعدت رسوم امارتیناهی به
 منتظرو امیر المؤمنین حضرت تلمری عسکرله ذی قاردن چقوب
 ثعلبیه دینلان قیو باشنه نزول ایلمدکده عبد القیس بنی
 سعد، ربیعہ قبیلہ لری خدہ تنہ حاضر اولدیلر. معیت علیہ.
 لرنده کی اردوی همایونک مقداری یکر می بیکه یناشدی.
 بوجهیتله بصره جوارینه کیدلادکن صکره حضرت
 امام تهید و نصایحی ایفا ایچون قعقاع بن عمرو حضرت
 تلمری بصره به کوندر دیلر. و حضرت عایشه و طلحه به
 وزیره برر مکتوب دخی یازدیلر.

طلحه ایله زبیره اولان مکتوبلرده « سزجه
 معلوم و معین در که بکا بیعت ایچون هیچ برکیمسه به
 جبر ایتمدم. عمومک کوسه تردیکی اصرار و الحاح
 اوزرینه خلافتی قبول ایلدم. سزده طوعاً بکا بیعت ایتمدیکز.
 اولوقت طائفاً بیعت ایلمشیکن شمدی نقض عهدایله علیه
 قیام و خروج ایتمک کی بروقاحتی نه صورتله ارتکاب ایده یور
 سکز. بومعامله دن نائب و مستغفر اولوب رضای الهی به
 موافق بربول طوتیکز. ای طلحه سن. شاخ مهاجریندن

سن . ای زبیر سن قریشک فرسان شجعانندن برزی
شرفسن . سنک کبی صاحب شرف و رفیع الشان
اولانلردن بویله ایشلری کسه مأمول ایتمز ایدی »
وصایایسی مندرج ایدی .

حضرت عایشه رضی الله عنہا یازدیغی مکتوب
دخی « ای ام المؤمنین ملازمتنه مأموره اولدیغک بیتدن
خروج ایله بویولاری اختیار ایدیشک رب العالمینک
امرینه موافق دکلدرد . بوایشلرک سنکله مناسبتی یوقدر .
مقصدک اهل اسلامی اصلاح ایسه بوکیدشله اصلاح
ممکن اوله من . سندن سؤال ایده یورم . ازواج رسول الله
کندی اولرنده ملازمتنه مأموره ایکن سن بوامره مخالفتی
نصل ارتکاب ایده یورسن . مقصدک عثمانک قانی دعوی
ایسه عثمان بنی امیه دندر . سن بنی تمیمدن بر عورت سن .
بوامرک بیوک اختلافه سبب اوله جفنی ملاحظه ایتمور .
میسن که ملحوظ اولان اختلافک سوء نتیجه سنده عثمانک
قاندیکی وبالدن زیاده وبال حاصل اوله جقدر » ماآنی
حاوی ایدی .

قعقاع بصره یه واروب مکتوبلری ویردکدنصکره
طلحه ایله زبیرک حضورینه جلب اولنملر بنی حضرت
عایشه دن طلب اییدی . جلب اولنديلر .

قعقاع « بو حرکت و خمیدنک سببی ندر . ا کر حق
سزک الیکزده اولدیغنی بیلسه ایدم بنده سزه اتباع ایدر
ایدم . لیکن اولدیغنی بیلورم » سویلدی .
طلحه وزیر « حضرت عثمانک قاننی طلب ایتمکه
امر قرآن ایله مأمورز . بو ایشی ترک ایتمک قرآنک امرینه
مخالفتدر » دیدیلر .

قعقاع « سزک بو حرکت و ادعا کز اسایش مسلمینی
اکمال ایچون ایسه بر کره دو شتملیسکز که بو یوله سلو کی کزدن
برو نقدر مسلمان تلف اولدی . خلیفه نک امرینه مخالفتله
بصره دن اتی یوز آدم اولدر دیکز . اولدر دیکز
آدملردن هانکی برسی عثمانک قاتلی ایدی . اتی یوز آدم
اولدر مکله اتی بیک آدمک غضبنی قازاندیکز . اختیار
ایتدیککز طریق و خمیدر . بو جسارتلر اخلاص حال مسلمینی
ویوک بیوک فسادی نتیجه ویره جکنی بیلور میسکز .
حالبوکه امام المسلمین - بونفاق و خلاف اورطه دن
قالقدن صکره - حضرت عثمانک قاتلرینی بولوب
حقلرنده بالمحاکمه حدود الهی اقامه ایتمکی سزدن زیاده
الترام ایدر . فقط میدانده بو اختلافلر ، بو قاریشقلقلر حکم
یورتدکجه اول ایشه نه شریعت رخصت ویرر ، نده امکان
بولنه بیلور . (التانی من الرحمن) احقاق حقل صره سنی
کوزلیوب شو فکر نابجادن واز کلیکز » سویلدی .

حضرت عایشه « ای قعقاع شمدیدن صکره سنک
فکر بجه چاره سی ندر » دیدی :

قعقاع « صلحه میل و مخالفی ، مجادله بی ازاله در .
اندن صکره هر ایش قولایلاشر « جوابنی و یردی .
بوندن صکره امیر المؤمنین ایله مخبره لر جریان ایلدی .
لکن مصالحه طرفین مالک الاشتر کی محاصره ده ذی مدخل
اولانلرک جمعیت عسکر به دن تبعیدلرینه متوقف اولوب بونلر
ایسه ایرلملریله برابر حوالی عراقیه ده بر بیوک جمعیت باغیه
تشکل ایده جکی و بناء علی ذلک کرک حضرت علی ایله
متعلقاتک ، کرک دیگر طرفده اولانلرک عموماً حیواناتلری
تهلکه یه دوشه جکی وانلر عسکر ایچنده بولندیچه ایکی
طرف بر ایشه میه جکی اکلشلدیغندن بر طریق احسن تحری
اولندی ایسه ده محاصره ده ذی مدخل وانلر متعلق بولنلر .
دن « حضرت عثمانک قاننی دعوی ایدیورز » دیومیدان خلافه
اینش اولانلر وقت مرهونه قدر بوسوزی اورطه دن قالدر مق
وایشلرده سکون حاصل اولدقدن صکره اقامه اولنه جق
دعوی شرعیه اوزرینه فعلاً ذی مدخل اولان اشخاص
معدوده دن بدأ ایله محاکمه نک کوستره جکی تسلسل طبیعیدن
حاصل اوله جق نتایج شرعیه موقع اجرایه قونلق
صورتدن بشقه طریق صواب اولدیغندن بو ایش حضرت

عثمان علیہندہ بولنش اولانلره منعکس اولمیه جق صورتله
 موقع مخبریه قونلدی وهردرلو تدبیر واقدامک صرفیله
 ایش جبل المتین مصالحه یه ربط اولنق نتیجه خیریه سی
 ایکی طرف رؤسائیک فکرلرنده جولان ایتکه باشلادی .
 نه چاره که ایکی طرفه دخی محاصره ده ذی مدخل
 و ذی مدخللره متعلق پک چوق آدم لر موجود اولوب بونکر
 ذاتاً مصالحه یه مائل وسیئات سابقه یی اورطه لغی قارشدر .
 مقله باصدر مقدر بشقه بر فکره خادم اولدقلرندن بو
 طاقلردن حضرت عایشه طرفنده اولانلر « علی ایله برابر اولان
 عسکر خیلی وقت یوللرده مشاق سفره تصادفله یورلمشدر
 بزم عسکر مز یورغلقدن سالمدر . ارتق انلری نفسلنکه
 میدان ویرمیه لم . فرصت وقتیدر » دیمکه باشلادی .
 بونکر فکرلرینه شریک اولیانلر « مادام که بر مصالحه
 عقدی موقع مخبریه قونلشدر . نتیجه ظهورینه قدر
 تانی ایدلم » سویلدیلر .

حضرت عثمانی فعلاً محاصره ده و بو کونجی کونده
 حضرت علینک عسکری ایچنده بولنش اولان طاق ایسه
 ایش نه مرکزده دوندیکنی تمامیه حس ایش اولدقلرندن
 خارل خارل اتش اختلافی کورکلیکه و مصالحه یه مانع
 اوله جق برفساد چقارمغه چالشیورلر ایدی . مصالحه

تقرر ایتکسزین طرفین بصره اوکنده بولنان - و صکره.
 ثری عبیدالله بن زیادک کوشکی دینکله مشتہر اولان
 محلمده - قارشو قارشویہ کلوب (۳۶) سنہ ہجریہ سنک
 حجاجی الاخرہ سی اواسطنده موقع مذکورده اقامت
 وهرطرفک رؤسای بربرلرینی اقناعہ بتکرار مباشرت
 ایتدیلر .

هنوز محاربہ یہ باشلانمزدن اول حضرت علی وطلحہ
 وزبیر آرالرنده ملاقات وقوعیلہ بروجہ آتی مکالمہ جریان
 ایلدی .

حضرت علی - یاطلحہ سن بکا بیعت ایتدکی .

حضرت طلحہ - اوت بیعت ایتدم . فقط قلیح بویتمک

اوزرنده ایدی .

حضرت علی - یازبیر برکون حضرت بیغمبرک یاننده

بولندیغمز حالده رسول اکرم افندمز سکا خطاباً (ای زبیر

علی ایله مقہ اتلہده سن اکا ظلم ایدہ جکسن) بیوردیغی

خاطرکده دکلیدن .

حضرت زبیر - اوت خاطرہ کلدی . حیفا کہ مقدم

خاطرہ کلماشیدی . والله سنکله شمیدین صکرہ مقہلہده

بولتم « سویلد کدنصکرہ حضرت عایشہنک یاننه کیدرک

» یا عایشہ حیفا کہ رسول اللہک بر امرینی اونوتدیغم

ایچون غفلتله علی یه مخالف بولندم « دیدکده حضرت عایشه « شمدی مرادک ندر » سـ ویلدی . « بو یولستر ایشرلی ترک ایدوب کیدهلم » جوابنی ویردی .

بونک اوزرینه حضرت زبیرک مخدومی عبدالله باباسنه « سن ابن ابی طالبی کورماکله برابر کندوسندن ویانکده کی بنی هاشم یکیدلرندن قورقدیغک ایچون حربدن چکلمک استیورسن » سـ ویلدی . زبیر « یمین ایتدم . نه یاپه یم » دیدکده عبدالله کوله مکحولک عتقیله کفارت ویرمسنی افاده ایتدیکنندن حضرت زبیر اولوجهله کفارت اعطا ایلدی .

لکن حضرت زبیر میدانده جریان ایدن صلح مذاکره و مخابره سی حسن نتیجه بولور مأمول قویسنده بولندیغی ایچون او معامله سی حرب وقوعبولیه جغی فکرینه مبنی ایدی . عبدالله بن زبیر دخی مصالحه وقوعبوله جقه در امیدنده اولدیغی حالده بین العموم کندی طرفلرنده قورقاولق کورنمامک مقصدیله باباسنک چکلمامسنی بالالترام او معامله یی اختیار ایلدی .

اهل بصره اوچ فرقه اولوب حضرت عایشه ایله حضرت علی طرفلرینه بر فرقه التحاق ایتمش و او چنجیسی اعتزال ایشـ ییدی . احنف بن قیس ، عمران بن حصین

اعتزال ایدنرك ایچلرنده ایدیلر . حضرت عایشه ازد
قبیله سی خلقنك یانلرینه نزول ایله قبیله بی کندو طرفنه
جلب ایچون رئیسلی صبره بن شیمان امر ویردی . کعب
بن سور « صاقن موافقت ائمه » دیدی ایسه ده صبره
دیگلمدی .

حضرت عایشه نك یاننده مضرک رباب قبائلی فروغندن
خیلی غلبه نك اولوب بونلرک اوزرلرنده منجاب بن راشد
و بنی عمرو بن تمیم اوزرلرنده ابوالجرب ، بنی حنظله اوزرلرنده
هلال بن وکیع ، بنی سلیم اوزرلرنده مجاشع بن مسعود ، بنی
عامر و غطفان اوزرلرنده زفر بن الحرث ، ازد اوزرلرنده
صبره بن شیمان ، بنی بکر اوزرلرنده مالک بن مسمع ، بنی
تاجیه اوزرلرنده حریش بن راشد رئیس ایدیلر . شو قبائلک
موجودلری اوتوز بیک نفر راده لرنده ایدی . و حضرت
علینک موجود عسکری یکر می بیک نفره قریب ایدی .

قبائل مذکوره رؤسای بر اشوب « بر مصالحه یولنی
یولهلم » مذاکره سنی التزام ایلدیلر . و مقصده بر چاره
یولتمق اوزره حکیم بن سلام ایله مالک بن حبیبی حضرت
علینک یاننه کوندردیلر .

ابن عباس دخی طلحه ایله زبیرک و محمد بن طلحه
حضرت علینک یاننه عزیزمتله طرف طرف بو اختلافک

ازالہ سنہ چالشدیلر . مصالحو صورت پذیر اوله جق بر
درجہ یہ کادی . کرک حضرت علیک، کرک حضرت
عایشہ نک طرفرنده کی رؤسا تمامی تمامه مصالحو افکارینی
الترام ایتمش اولدق لری حالده او کونی اقشاملادیلر .

نه چاره کی بحث مخباره حضرت عثمانک قاتلاری
اوزرینه دوران ایدرک محاصره مفسدتنی ایقاع ایتمش
اولانلرک چوغی حضرت علیک عسکرینه وبصره ده کی
اقربا و هوادارلرندن خیلی ادملرده حضرت عایشہ نک
عسکرینه التحاق ایتمش و حضرت علی افندمزک غیرتنی الترام
ایدن عسا کر سائرہ هر نقدرکه او مفسدتنده ذی مدخل
دکلرایسه ده ذی مدخللرک هر بریسی کوفه وبصره لیلرندن
برطابقه منسوب بولنمش اولدیغندن بوجمیت ایچنده
حضرت عثمان علیهنده کی طاقلر و علی الخصوص کوفه .
لیلرک بر قسم عظیمی اصلا راحت طور میوب ایشی بوزمغه
ومحاربه چتارمغه چالشمقندن کیر و طور میورلر ایدی .
امیر المؤمنین حضرتلری بو مشکلاتی اردوسندن ازالده
یک متخیر ایدی .

حضرت عایشہ طرفنده بولنان رؤسا ایسه مصلحتہ
عارض اولان بو مشکلاته تمامیله کسب وقوف ایدرک
عقلات اوزرینه سبقت ایدن حرکات ناجیالرندن نادم

اولش یکن کندی ایچلرنده عثمانک محاصره سی مفسدن
متوحش بصره ایلر تشویش القاسندن چکمدکرینی حس
ایتدکرندن ایش ید اختیارلرندن چقمشیدی . مع مافیسه
مصالحه طرفنی التزامه وبو مشکلاتی حسن صورتله
ازالیه حصر افکار ایدوب چالشورلر ایدی .

بر ایشه بدایت تشبثده اول ایش نقدر اهمیت
وکوچوک کورینور کورنسون . صکره خاطره خطور
ایتمامش عوارضه تصادفله اهمیت وعظمت کسب ایدوب
اصلاحی ید اختیاردن چقه جفی وبرشراره هر نقدر
کوچوک اولسه غفلته تصادفله پارلاینجه برشهری احراق
ایدجکی بدیدر . حضرت عایشه نیک مقصدی یالکز
حضرت عثمانک قائلرینی در دست ایله حقلرنده حدود اللهی
اقاهه ایتدیرمک فکرینه منحصر ایکن صکره ایش تعظمله
بو یله برنقطه مشکله به یناشوب قالدی .

حضرت عثمان علیهنده فعلاً فساد چقارمش و صکره
حضرت علینک اردوسنه التحاق ایش اولان فساد
بودقیقهری تمامی تمامنه حس ایده یور ایدی . بناءً علیه
همشهریلرندن فکرینه او یانلر دخی انلرله اتحاد ایدرک
مصالحه بی بردن بره دائره امکاندن چقاره جق بر تدبیر
فایده تشبث ایلدیلر .

بواش ایچون ایچلرندن افراز ایلدکاری بر فرقه نه
 حضرت علینک نده کندولرندن بشقه لرینک خبرلری
 اولقسزین کیجه طلوع فجردن مقدم بغته حضرت عایشه
 طرفنده بولنان ربیعه و مضر قبیله لری اوزلرینه یوریوب
 قضاء ناکهانی کبی او قتر اتمغه و حرب ایقاعنه باشلادیلر
 قبیله لر مصالحه امیدیه طاتلی طاتلی اوینخو او یورکن بو
 عربده اوزرینه تلاشله اویقودن اویانوب نه یه اوغرا-
 دقرینی بیله مدیلر . اوینخودن قالقان س-لاحه صارلدی .
 دشمن کیمدر ، دوست کیمدر بیله مکسزین ظلمت ایلمده
 مجهول اوزرینه عایشه طرفنده کی ربیعه ربیعه نیک ، مضر
 مضرک ، اهل یمن اهل یمنک ، بصره لیلر بصره لیلرک ، هر
 قبیله کندی اصحابنک یوزلرینه قارشو س-لاح استعمالنه
 مجبور اولدیلر . اورطه ده قیامت لر قویدی . کوفه لیلرک
 شبنون کوستر دکلرینی او کر نجه یه قدر بو قاریشقلتی دوام
 ایلدی . ایش اکلاشلار قده قبیله لر برلشوب کوفه لیلرله
 مدافعه صورتی اله الیلر .

طلحه وزبیر کورائیلری ایشتدکلرنده عبد الرحمن بن
 الحارثی صاغده بولنان ربیعه قبائلی عسکرینه کوندروب
 عبد الرحمن بن عتاب آله صول طرفه طوغری قوشمغه باشلادی
 « نه اولدی . شونه کورائیلر » دیو عسکر دن سؤال ایلدیلر

عسکر «کوفه لیلر بزه شېخون کوستردیلر» جوابنی ویردی
 و کیفیت زیبر و طلحه یه خبر ویرلدکده «قان دو کلدیکه علی
 بزدن واز کلمیه جکنی میدانه قویدی» دیه رک مقننلری دفعه
 قیام ایلدیلر . حضرت علیک ایسه هیچ برشیدن
 خبری یوق .

حضرت علی و فساد مذکورده مدخلی اولمیان سائر
 عسکری طاقی صحیحه لری کورلتیلری ایشندکارنده «بونه در»
 دیو تحقیقه قیام ایلدیلر . کوفه فرقه سی افرادندن بریسی
 بصره لیلر بزه شېخون کوستردیلر» جوابنی ویرمکه حضرت
 علی «قان دو کلدیکه طلحه و زیبر اختلافدن ال چکیمیه جکلر»
 بنی میدانه قویدیلر» سویلدی . طلحه ایله زیبرک ایسه
 هیچ برشیدن خبرلری یوق .

حضرت علی حربی تسکین ایچون آتیه بینوب هر
 طرفی جولان ایله «مخاربه دن چکیمیکز» دیوندا ایتدی .
 دیکلیان بیله بولمندی .

حالبوکه ایکی طرفک رؤساییده او کیجه یه کنجیه یه
 دکین مصالحه یه تقویت ویرمکدن بشقه افکارده دکالر
 ایدی . یالکز اجته ادلرنجه دلائل و حجتیه یکدیگری
 اقناع ایدنجه یه قدر چاشمق نیتنده ایدیلر . نه چاره که
 (وکان امرالله قدرأ مقدورا) .

قتال مذکور اٹا سندنہ کعب بن سور « حضرت
عایشہ نك يانہ كيدر ك عسکر بر برينہ قارشدي . صلح اميدى
قالدى جناب حق سنك سببكله اصلاح بيورمى مرجودر ،
ديوب محفہ بي دويه تحمیل و مشار اليها بي محفہ يه اركاب
ايه غوغايي ايشيده جك بر يره دويه ي طور دردى .

بوندن صكره اصحاب جل منہزم و پريشان اولنجيه
قدر فريقين بينده محاربه دوام ايتشدر .

ظلمه رضى الله عنہك اياغنه براوق اصابت ايتكله
مجر و حاقان آفہ آفہ بصريه عزيمتله اوراده وفات ايتدى
زبير رضى الله عنہ وادى السباعه چكيلوب اوراده نماز
قيلا ركن احفك عسكرندن تعقيب ايله فرصت كوز تمكده
اولان عمرو بن الجرموز بغتةً مشار اليه حضرت لر يني
اوق ايله شهيد ايتدك دن صكره باشنى كسوب احفہ
كوتوردى . احنف ابن جرموزه « بوايشلديكك ايش
صوايميدر كنا هميدر بينه م » ديمكله ابن جرموز سرز بيرى
حضرت على به كوتورديكندن حضرت على ابن جرموز
حقتده حاجب واسطه سيله (بشره بالنار) و عيدينى تبليغ
ايتديكندن ابن جرموز « سزك يانكزده دوستلق ، دشمنك
مساويدر » دهر ك بعض هذيان تفوهيله يقيلوب كتدى .

اثنای محاربه ده حضرت عایشه دوه سنک یولارینی
 طوتان کعبه «یولاری بشقد سنه و برده مصحف شریفی الیکه
 الوب خلقی احکام قرآنه دعوت ایت» سویلدی . کعب
 یولاری عبدالرحمن بن عتابه و یروب مصحف شریفی اخذ
 ایله «ای جماعت مسلمین جناب حقت کلام قدیمی بودر .
 اطاعت ایدیکز» دیدکده سبئیه طاقی بالهجوم کعبی اولدر .
 دیلر . بنی ضبه قبیله سی دوه بی احاطه و محافظه به اعتنا
 ایلدی .

محاربه کتدیچه شدت بولدی . مالک الاشر عبدالله
 بن الزبیری اور مق ایچون ارارکن عبدالله تصادف ایتکله
 «بو فتنه به سبب سن دکلیسن» دهرک باشنه اور دوقده عبد-
 الله سر سملیوب مالکی قوجاقلدق دن صکره «بنیده مالکیده
 اولدریکز» دیو صیحه ایلدی ایسه ده مالک بین العسکر
 اشتر دیو معروف اولدیغندن اوراده اولانلر اشتری
 طانمدق لری جهته ابن زبیرک سوزندن برشی اکلایه مدیلر
 ایکیسنی ارالبوب بربرندن ایردیلر .

سبئیه طاقی حضرت عایشه نك هودجنی محافظه
 ایدنلره و هودجه خازل خازل اوق آتورلر ایدی هودج
 اوقلردن کرپی به دوندی . مشار الیها حضرت لری هودج
 ایچنده سس ایشیدیلر جک درجده عثمانک قنلرینه بددا

ایتمکله صداسنی حضرت علی ایشندکده «نه-- ویلیور»
دیو سوال ایلدی . «عثمانک قاتلارینه بددما ایده یور» دیدیلر
حضرت علیده (اللهم العن قتله عثمان) دیو بددما
ایلدی .

بو محاربده رایت حیدری محمد بن حنفیه نك یندنه
ایدی . امیر المؤمنین بالذات سنجاغی الوب عسکرك اوکنه
دوشدی و محاربده شدت ویردی . حرب مشند اوله رق
نیچه لر ی هلاک اولدیلر .

عمار رضی الله عنه یتیم یاشنده اولدیغی و اوزرنده
برکورکله برلیف قوشاقدن بشقه برشی اولدیغی حالده
مخالفله قلیج چالیور ایدی . مخالفلرک به ادرلندن ابن
یثرب عماره جهه ایلدکده خلق «امان عمارکتدی» دیرکن
عمار بر قلیجه ابن یثربک ایاغنی دوشوردی .

کعب بن سور مقتول اولدقده دوهنک یولارینی عبد
الرحمن بن عتاب المشیدی . اوده مقتول اولدی . دوهنک یولارینی
سجادی دیمکله عریف محمد بن طلحه الدقده (جم لاینصرون)
او قورکن بر نضر قارشوب کلوب
تذ کرنی جم والرمح شاجر

فهلاتلی جم قبل التدم

دیهرک محمدی اولدردی . دوهنک یولارینی عمرو بن

الاشرف الوب اوزرينه كلانرك برطاقنى اولدردى .
 حارث بن الازدى چاه ايمكله ايكي سيده بر برينى اولدرديلر .
 دونهك محافظه سچون يولارى طوتانلردن مقتول اولانرك
 عددى يتمشه وارمشدى . بونرك اكثرى قريش دن ايديلر .
 دونهك محافظه ومهاجده سى اغورنده ايش يك بيودى .
 حضرت على « دونهك اياقلىرىنى قلىچله يكر » ديوندا
 ايلديكندن عسكردن بريسى دونهك اياقلىرىنى قلىچله دقده
 دوه شدتله باغروب يره يقلدى .

كوفه عسكرندهكى ازد قبيله سنك سنجاغى مخنف
 بن سليمده ايدى . مقتول اولدقده قرنداشى صقعب سنجاغى
 آلدى . اوده قتل اولدقده ديكر قرنداشى عبد الله آلدى .
 صكره سنجاغى علا المقله بونك النده ايكن غلبه يوز
 كوستر مشدر .

ينه كوفه ليردن عبد القيس قبيله سنك بايراغى قاسم
 بن سليمده ايدى . مقتول اولدقده صوحانك اوغللى زيد
 وسبحان يكديكرينى متعاقب الوب بونلر ومؤخرآ عبدالله
 بن رقيه ، منفذ ابن نعمان الديلر . هپسى مقتول اولمغله سنجاق
 نعمانك اوغلى مردنك ينده ايكن قسح ظهور ايلدى .
 بكر بن وائلك سنجاغى حرث بن حسانده ايدى . بونكله
 برابر بش نفر حرثك اهلندن ، برقاج ادم بنى مجدو حدن ،
 اوتوز بش ادم بنى ذهلدن سنجاق التنده تلف اولديلر .

دوہنک ایاقلری کسیلوب یرہ دوشد کده هو دجک
 مقتولار ارالزندن قالدریلوب اوزرینه چادر قورلمسی
 و حضرت عایشہ یرہ جریحہ اصابت ایدوب ایتدیکنی تحقیق
 ایتسی ایچون امیر المؤمنین طرفندن حضرت عایشہ نیک
 قونداشی محمد بن ابی بکرہ امر ویرلدی . محمدلہ عمار بن یاسر
 کیدرک تحقیق ایلد کاردنہ مشار الیہ رضی اللہ عنہا جریحہ .
 دار اولدیغی اکلاشیلوب جناب حقہ عرض شکران
 اولمش و هو دج لیس ناحیہ سنہ نقل ایله اوزرینه چادر
 قوریلوب کیفیت امیر المؤمنین حضرت ترینه عرض و تبشیر
 ایلد مشدر . امارتیناہ افندمن حق تعالی حضرت ترینه عرض
 شکران ایتد کد نصکرہ حضرت عایشہ نیک زیارتنه کیدرک
 « یام المؤمنین فصل سن » دید کده حضرت عایشہ « الحمد
 لله خیر و سلامتدهیم » سویلدی . امیر المؤمنین « الله سنی
 مغفرت بیورسون » دیه کله حضرت عایشہ « سزیده » دیه رک
 حسن مقابله کوستردی .

بوندن صکرہ قعقاع بن عمرو اردوی هم ایونده کی
 وجوه کرام ایله برلکده ام المؤمنین رضی اللہ تعالی عنہا
 حضرت ترینه زیارتنه کیدرک سلام و یردیله حضرت عایشہ
 رد سلام ایله برابر « کاشکی یکر می سنہ مقدم وفات ایتمش
 اوله ایدم » سویلدی . بوسوزی حضرت علی به تبلیغ ایلدیله .

حضرت علیده « کاشکی بنده یکر می سنه اول وقت
 ایده ایده بو کونلری کور مامش اوله ایدم » بیوردیلر .
 کیجه اولدوقده محمد بن ابی بکر همشیره محترمه لری
 بولنان ام المؤمنین حضرت لری بی بصره یه کوتوروب عبد-
 الله بن خلف الخزاعینک خانه سنده بنی عبد الدار دن حرث
 بن ابی طلحه نك قزی و عبد الله ک زوجه سی صفیدنک یانته
 عزت و احترام ابله او طور دوب اسباب راحتنی تهیه
 ایلدی .

غلبه کامله امیر المؤمنین طرفنده اولدیغی حالده
 مخالفلرک جمله سی مغلوب و تار مار اولدیلر . بحار به ختام
 بولدی . طرفینک مقتوللری اون بیک راده لر نده ایدی . کیجه
 اولدوقده مجروحلر تدای ایچون بصره یه نقل ایله ایکی
 طرف مقتوللریده نمازلری قلندقدن صکره دفن اولندیلر .
 وقعنه نك اینکنجی کونی امیر المؤمنین حضرت لری
 بصره یه داخل اولغله اهلیدن بر نفر بیله کیرویه قالمق سزین
 مجروحلره وارنجیه قدر بیعت ایلدیلر .
 بیعتدن صکره حضرت عایشه نك زیارتنه کیدرک
 حقنده حرمت و رعایت کامله کوستردی . ولوازم سفریه .
 سنی بالا کمال مدینه یه کوتوروسی ایچون مشار ایها
 حضرت لری نه برادر عالی کهر لری محمد بن ابی بکر می ترفیق

وبصره نسواندن قرق قدر خواتین دخی خدمتہ تعیین
ایله اصحاب کرام وبالجملة وجوه و اشرف واعیان
امیر المؤمنین حضرت تزلیلہ برابر احترامات و تکریمات فائقہ
ایله مشار الیہا رضی اللہ عنہا حضرت تزلیلینی بالتشییع سنہ
مذکورہ شهر رجبک فرہ سندنہ یولہ چقاردیلر . امیر .
المؤمنین رضی اللہ عنہ افندمز حضرت تزلری برقاچ میل
مسافہ ام المؤمنین حضرت تزلینی محفلرینک یانی صرہ
پیادہ اولهرق تشییع ایلدی ویکدیگری اراسندنہ مقدرات
الہیہ دن نشئت ایدن وقوعاتدن طولایی بربرندن
استحلال وهر بریسی دیگرکی حقدنہ دعای بالخیر ادا ایله
وداع و مفارقت ایلدیلر . مخادیم کرام امارتیناھی حسنین
ومحمد بن حنیفہ رضی اللہ تعالی عنہم وعن ابیہم حضراتی
برمرحلہ مسافہ تشییع خدمتندہ بولندیلر . مشار الیہا
حضرت تزلری طوغریجہ مکہ مکرمہ یه کیدرک حج شریفی
ادادن صکرہ مدینہ منورہ یه عزیمت و خانہ سعادتلرینہ
ملازمت بیور مشلردر .

مخاربه دن صکرہ بنی امیہ طاقی شامہ کتدیلر .
عبدالله بن عامر بنی حرقوص قبیلہ سنہ ، مروان بن الحکم
حضرت عایشہ ایله برابر مکہ یه وبعده مدینہ یه عزیمت
ایتدی . عبدالله بن زبیر ازد قبیلہ سی اھالیسندن بریسنگ

خانه سنده کز لشمیدی . صکره حضرت عایشه خیر الوب
برادری محمد بن ابی بکری بالارسال ابن زبیری یانته جلب
ایتدردی .

خوارجك سجستانه هجو ملری

وقعه جلی عقیننده جبلة بن عتاب الحبطی و عمران
بن فضیل البرجی قوماندالرنده عربلردن برطاقم خوارج
اجتماع ایله سجستان اوزرینه هجوم و ظالم و تعرضاته
تصدی ایلدیلر . کیفیت امیر المؤمنین حضرت تلبنک مسموعلی
اولدوقده عبد الرحمن بن جرو الطائی نصایح اجرا سیله
اصلاحلرینه مأمور ایلدیلرک ایچلرینه کوندردی ایسه ده
عبد الرحمن اولدردیلر .

طرف خلافتیناهیدن ربعی بن کاس العبری سجستانه
والی تعیین اولندهرق درت بیک نفر عسکر بالترفیق
حصین بن ابی الحرث ایله برابر سریعاً ارسال اولمسنه
دائر عبدالله بن العباسه امر ویرلکله امرک حکمی اجرا
اولندی .

ربعی و حصین کیدرک خوارجی تشکیل و استیصال
واسایشی اعاده و اكمال ایلدیلر .

محمد بن حذیفہ نک قتل

حذیفہ یامہ محاربہ سندیہ شہید اولد قدن صکرہ اوغلی
محمد حضرت عثمانک دائرہ تربیہ سندیہ قالمش اولدیغی
حالدہ برکون خیر ایچدیکی ثابت اولدیغندن حقدہ حد
شرعی اجرا اولمش ومؤخرأ زهد وصلاحی ظاهر
اولوب بروقت مصر وایلدکنه طالب اولمشیکن حضرت
عثمان « اهلینک یوقدر » دیو جواب ویرمشیدی .

صکره ذات الصواری غزاسنه کیدرک اوراده محمد
بن ابی بکر الصدیق ایله بالاتفاق مصر والیسی عبدالله
بن ابی السرحک علیهنه قیام ایله قیل وقال احدائنه
جسارت وبعده حضرت عثمان علیهنده مصر دن خروج
ایدن ارباب قیامک تشکیلنده عبدالله بن سبا ایله بالاتحاد
ولی نعمتی علیهنده ارتکاب کفران نعمت ایلمدی .

مدینده ارباب قیام عربده سی ظهور ایتمزدن مقدم
حسن اولمان اختلافک اصلاحی مذاکره ایچون والیرک
دارالخلافیه عزیمت ایتکلری اثناده عبدالله بن ابی السرح
دخی مصر دن حرکت ایلدکده محمد بن حذیفه فرصت
بولوب مصری استیلا و عبدالله عودت ایدرکن کندو-
سنی مصره دخولدن منع ایتمسنی متعاقب حضرت عثمانک

شهادتی و حضرت علینک خلافتی شایع اولمغه عبدالله
عسقلانه چکیلوب وفات ایدنجیه قدر اوراده ازوا
ایلدی .

حضرت علی طرفندن قیس بن سعد مصره والی
اولوب کتدکده محمد عریشه فرار و بیک قدر غلبه لکله
اوراده تحصن ایلدیکندن قیس طرفندن کوندریلان
عسکر بالمحاصره محمدی دردست و قتل ایلدیلر . بونک
قتلی وزمان مقتولیتی حقنده تاریخچه بهض اختلاف
واردر . تفصیلنه لزوم کوره مدک .

قیس بن سعدک مصره والیلکنندن عزلی

حضرت علی رضی الله عنه بنایت بیعتده قیس بن
سعدی مصره والیلکننه تعیین بیورمش و کیدرکن جمع
جنوده همت ایتسی امرینی ویرمشیدی .

والیء مشارالیه یدی نفر صحابیده شهر صفرده مصره
کیدرک امیر المؤمنینک مکتوبنی قرائت واهالی به تکلیف
بیعت ایلدی . اکثر اهالی بیعت انلش اولدیخی حالده
حضرت عثمانک طرفدارلرندن بر فرقه قلیله بیعتدن
استنکاف ایتشلر ایدی که یزید بن الحارث ، مسلمه بن مخلد
بیعت ایتیانلردن ایدیلر .

شام و ایسی معاویہ حضرت علیؓ ک عراق و قیسک
 مصر عسکریلہ اوزرینہ کلرندن خوفہ ذاہب اولدیغندن
 دسیسہ ایله قیسی کندوسنه میل ایتدرمکه تثبت ایدرک
 بوفکرینی ترویجه مدار عد ایتدیگی تعبیراتی و موافقت
 ایدر ایسه عراق و ایلیکنی لاینغزل اولوق شرطیلہ
 کندویہ توجبه ایدرجکنی حاوی قیس حضرتلرینہ بر
 مکتوب یازدی .

قیس ایسه عراق حوالیسنک مصره اوزاقلغی
 و شام ولایتیلہ مربوطتنک یاقلغی جهتله بوز و شوبده
 معاویہ طرفندن مصره تجاوز و قوعبولور ایسه عراقدن
 استعانهیه وقت قلمسزین مشکلاته تصادف ایدرجکنی
 ملاحظه ایلدیکندن معاویہ بی بوز شدرمیه جق بر صورت
 اختیار ایدوب « حضرت علیؓ یعت ایدرک امریلہ
 مصره کلدیکنی و فقط کندی طرفندن استکراهی موجب
 اوله جق بر حال ظهور ایتدیجکنی حاوی معاویہیه بر
 جوابنامه یازدی .

معاویہ ایسه بوجوابله قناعت ایدمدیکندن قیسسه
 ینه بر مکتوب یازدرق شو مکتوبده « بن مکتوبکدن بر
 شی اکلایه مدد بکا موافقت ایدرجک ایسهک موافقتی
 ایتدیجک ایسهک مخالفتی صراحة کوسترهجک بر جواب

استرم « دبو اشعار ایتکله قیس حضرت علینک هر
 وجهله فضل و رجحانی و حق صریح ایله مسند نشین
 خلافت اولان امام المسلمینک مبايعتینی براغوبده کندوسنه
 موافقتک امکانی اولدیغنی « مشعر بر اغر جواب تحریر
 ایله معاویه نك مقصدینی شدیداً رد و تقبیح ایلمدی .
 معاویه قیسك موافقتندن مأیوس اولدی ایسه ده
 اهالی به قارشو مأیوسیتینی کوسترمک ایشنه کلدیکنندن
 خلاف واقع نشریاته ایتدار و قیس « بزم شیعه مزدن
 معدوددر . حتی بزه موافقتنی و موقتیتمزه مدار اوله جق
 نصایحی شامل مکتوبلرینیده الیورم » کبی بی اصل سوزلر
 اعلان ایتدیکنندن معاویه نك بو نشریاتی بعض طرفدن
 امیر المؤمنین حضرت تلرینه عرض اولندی . بونک اوزرینه
 ذات عالیء امارتینهای افندمز حسنین و عبد الله بن جعفر
 حضراتنی یاننه جلب ایله قیسك مصر والیلمکنندن
 عزلی مناسب اولوب اولدیغنی مذاکره بیوردقلرنده ابن
 جعفر حضرتلری « بو ماده جه انتشار ایدن حوادت
 معاویه نك تصدیحاتندن اولسیده ملحوظدر . قیسك معا-
 له سی اکلشلیقی اوزره بیعتدن استنکاف ایتش اولانلر
 ایله حرب ایتک اوزره کندوسنه امر اعطا اولمسی
 و بو امره نه جواب ویرر ایسه افکاری اندن استفاده

اولنہ بیلہ جکندن جواب کاد کده نظر مطالعہ الہی
مناسبتدر « سویلدی »

ابن جعفرک رأی و جہلہ طرف عالی امارتینا ہیدن
قیسہ بر مکتوب یازلدی . کلان جوان نامہ دہ « بیعتدن
استنکاف و اعترال ایندزلرلہ حربہ تشبث اولنق انلری
مخالفرہ التحاقہ میدان و سبیت ویرلکدن بشقہ فائدہ
اولہ میہ جفندن شمہدیکی حالہہ مادام کہ سکون و کندی
حالیلہ اشغال اوزرہ درلر علیہلرندہ حرکات عسکریہ یہ
تشبث وقت و حالک اقتضاسنہ موافق دوشمیہ جکی «
بیان اولنشدر .

بوجواب ہر نقدر کہ قیس حتمندہ بعض مرتبہ شہہ بی
دعوت ایلدی ایسہدہ ہوندن صورت قطعیدہہ معاویہ یہ
میلی استدلال اولنہ مدی . مع مافیہ نمایان اولان اشتباہ
اوزرینہ احتیاطہدہ لزوم کورندیکندن قیسک تبدیلیہ محمد
بن ابی بکرک مصر والیلکنہ تعیننی بالتنسب ایجابی
اجرا بیورلدی .

محمد مصرہ کتہ کدہ قیس ہومعاملہ دن مفضو بامصر دن
طوغریجہ مدینہ یہ کندی ایسہدہ صکرہ ینہ حضرت
علینک یانہ عزیمت و خدمتہ ملازمت ایتشدر .

عمرو بن العاصك معاويه به متابعتي

حضرت عثمانك محاصرہ سی اثنا سنده عمرو بن العاص
 او غلاری عبدالله و محمدی الوب مدینہ دن فرار و فلسطینہ
 عزیمت ایتشیدی . حضرت عثمانك شهادتی خبرینی الدقده
 کوزلرندن باش-لر دو کوب قاریلر کبی س-وزلر س-ویلیکه
 باش-لادی . و او غلاریله برابر حرکتله «نه طریق اختیار
 ایدلم» دیو او غلارندن ص-وردی . بیوک او غلی عبد الله
 «شرف اسلام ایله مشرف اولدیغک کوندن برو حضرت
 پیغمبرک و شیخینک رضالینہ مخالف بولمداک . بو کونه قدر
 لسانه کلرک . شو میدانه کی فتنه یکنجیه قدر کندی
 خانه که چ کیلوب ازوا اختیار ایتلیسن» و محمد «سن دهاق
 عربدن معدود برذات سن . خانه کده او طور و بده ازوا
 ایتک سکا یاقشمز» دیو هر بریسی رأینی سویلدی .
 عمرو عبد اللهه «سنک سوزک اخرتجه خیرلی» دنیاچه
 شرایدر» و محمد «سنک سوزک دنیاچه خیرلی و اخرتجه
 شرایدر» دیهرک شاهه کندی .
 شاهه و صلوانده معاویه دن هیچ یوز کوره مادی .
 وقعه جلدہ حضرت علینک غلبه سی و عراق حوالیسنده
 مخالفی قالدیغی خبری الندقده ارتق نوبت شاهه کله چکی

اکلاشادیغندن معاویہ نك اتکاری طو تشدیغی بر صرده
 عمرو بن العاص یانه کیدرک «سنی بکا هیچ ملتفت کوره -
 میورم . علینک اسلامجه سابقیتی و حقیقه فضل و مزیتی
 ای کمیزجه ده معلومدر . لیکن بزم مرادمن دنیادر» دیدکده
 معاویہ ایله میانلرنده مصالحه و قوعبولمائه اندن صکره
 مستشاری و محرم اسراری اولدی .

وقعه صفین

وقعه جل بر طرف اولدوقده حضرت علی کوفه یی
 تشریف و شام محاربه سی ایچون عسکر تجهیزینه مباشرت
 بیوردی .

حضرت عثمانک عاملرندن جریر بن عبد الله انجلی
 همدانده و اشعث بن قیس اذربجانده ایدی . اخذ بیعت
 ایچون ایکیسیده کوفه یه جلب اولدیلر . جریر و اشعث
 کوفه یه کلدکدن صکره معاویہ یی بیعته دعوت ایتک و طلحه
 وزیر ایله یانلرنده کی احزابک مغلوبه تیرینی و خلقک دائره
 بیعته دخول لرینی بیلدرمک اوزره حضرت علی جریری
 شامه کتمکه مأمور ایتدی .

جریر شامه کیدرک کیفیتی معاویہ یه تبلیغ ایتدکده

معاویه شام اهل یسنی قیامه تشدید ایتک و شدت لرینی جریره
 کو سترمک ایچون جوابی درت آی قدر اوزاندی .
 حضرت عثمانک شهادتی عقیدنده انصاردن نعمان بن
 بشیر قانلی کوملیکی الوب شامه کتمش اولدیغنی و معاویه
 کوملیکی شامده منبره تعلیق ایله خلقی حضرت عثمانک
 قانلارندن اخذ انتقامه تحریض ایلدیکنی بوندن مقدم
 بیان ایتشیدک . جریرک شامه و وصولندن صکره معاویه
 ینه کوملیکی منبره تعلیق ایله اهالی بی طاقم طاقم مسجد جالب
 ایتکه باشلادی . اهل شام مسجدی ماتمخانه اتخاذا ایله
 کوزلرندن یاشر دوکهرک « عثمانک قانلارندن انتقام المغه
 عزم ایلدیلر .

معاویه جریره « شاملیرک نه حال و مقصد اوزرنده
 اولدقلرینی کوردکی . هایدی کینده کوردیککی سنی
 کوندرنه خبرویر « دهرک جریری اعاده ایتدی .
 جریر کوفه یه رجعتله کیفیتی حضرت علی یه عرض
 ایلدکده اشتر « جریر معاویه نک هوادارلرندندر . آنی
 کوندرمیوبده بنی کوندرمش اوله ایدک معاویه بی یاتهدید
 یابشقه صـورتله سوزه یاترر ایدم « دیمکله جریر « سن
 هیچ برابش کوره مز ایدک . شاملیر حضرت عثمانک
 قانلارندن بریسی اشتردر دیورلر . سنی کوردکلری آنده

اولدر لر ایدی « سو یلدی . بو بحث اوزرینه ایکیسی
 بربرینه زباندرا لاق ایلدی لر . جریر طاریلوب کوفه دن
 خروج و قرقیسایه عزیمت ایلدی . قرقیسایه کتدکده
 معاویه طرفه میل ایله و قوعاتی اکا یازمش و معاویه نك
 طلبی اوزرینه یانه کیدرک شامیلره التحاق ایتشدی .
 بوندن صکره حضرت علی رضی الله عنه عسکرله
 کوفه دن چتوب نخیله نام محله عزیمتله کوفه ده ابا .
 مسعود الانصاری بی استخلاف ایدی . و عبدالله بن عباس
 بصره عسکرله نخیله ده امیر المؤمنینه ملاقی اولدی .
 حضرت علینک عسکرله شام اوزرینه کلمکده
 اولدیغی خبری الندقده معاویه عسکر ترتیبینه اقدام ایتکده
 و عمرو بن العاص « قورقه . علینک هم عسکری اذدر .
 همده عسکرینک چوغی بصره مقتولرینک جکرلری
 یانمش اقرباسیدر لر . هپسنی علینک علیهنده بیلمیسن «
 دیهرک معاویه بی حربه تشجیع ایتکده ایدی . معاویه عسکرینی
 تعبیه ایله عقد ایتمش اولدیغی الویه دن عمروه ، اوغلرینه ،
 کوله سی وردانه ، بررسنچاق و یردی . و حضرت علی زیاد
 بن النضر الحارثی بی سکز بیک و شریح بن هانی بی درت
 بیک عسکرله ایرو کوندروب کندوسیده نخیله دن مداینه
 عزیمت و اهالی بی نفیر عام صورتیله جمعه همت بیوردی .

موصول طریقہ سے رقبہ قدر کتمک و اورادہ کندوسنی بکلمک
اوزرہ معقل بن سنائیدہ اوچبیک نفرلہ یولہ چقار دقن صکرہ
مشہور مختار بن ابی عبیدالتقفینک عمیسی سعد بن مسعودی
مداین والیلکنہ بالتعین اورادن حرکتلہ رقبہ عزیمت
بیوردی رقبہ اہالیسی واسطہ سیلہ فرات اوزرینہ کوپری
تمذید ایدرک صوی پکدیلر .

حضرت علی نجیہ دن حرکت ایتمزدن مقدم یولہ
چقار مش اولدیغی زیاد ایله شریح فراتہ قدر کلدکلرنده
معاویہ نك عسکرلہ شامدن چقدیغنی خبر الوب رقبہ دن
فراتی پکوبده اورادہ امیر المؤمنینی بکسہ لر معاویہ یاقن
کلدکده کندولریلہ حضرت علی اراسنہ نهر حائل وشام
عسا کر کایہ سنہ یالکزجه قارشو قویوب مدافعه کوستر
ملری پک مشکل اولہ جغنی بالملاحظہ هیت جانبنہ کتمش لر
ایدی . حضرت علی فراتی پکدکده رفاقنلرنده کی عسکرلہ
یا تنہ کلدیلر . ذات عالی امارتیناھی مشار الیہما بی معیتلری
عسکریلہ برابر ایلرویه سوق ایتدی .

زیاد و شریح س۔ ورا روم دینلان موقعه واردقلری
وقت معاویہ نك عسکرندن بریوک جمعیت ابو الاعور .
السلمی ایله یاقن کلدیکنی اوکرنندکلرنده ده۔ ایلرویه
کیده فی۔ وب کیفیتی حضرت علی به عرض ایلدیلر .

حضرت علی زیاد و شریح رفاقندہ کی عسکرہ اشتری
رئیس تعیین ایدرک ارسال و زیاد ایلہ شریحک صماغ
و صول جناحارده بولمترینی و کندولری یانلرینہ وارنجہ یہ
دکین مقاتلہ یہ کیرشما ملرینی امر ایلدی .

اشتر رفاقندہ کی عسکر امیر المؤمنینک امرینہ امثالاً
مقالہ ایتیموب اورادہ بکلمکدہ ایکن ابوالاعور شام
عسکریلہ اوزرلرینہ کلدی . بناءً علیہ برو طرفدن بالضرورہ
مقالہ اولنہرق برساعت قدر غوغا و قوعندن صکرہ
ایرلدیلر . ایکنجی کون ابوالاعور ینہ جلہ کوستر مکلا
اشتر ہاشم بن عتبہ یی مقابلہ یہ سوق ایلدی . اقشامہ قدر
حربہ دوامدن صکرہ اشتر سنان بن مالک النخعی بی ابو
الاعورہ کوندروب مبارزہ طلب ایلدی ایسہدہ کیچہ
حلول ایلدیکندن ایکی عسکر یرلرینہ چکدیلر .

او کیچہ دنک صباحی امیر المؤمنین رضی اللہ عنہ عسکرلہ
اورایی بالتشریف اردوی ہمہ ایونی معیتلرینہ الوب
(صفین) دینلان محله عزیمت بیوردیلر . بوندن صکرہ
شاملیلرلہ جریان ایدن محاربه او موقعدہ و قوعبولدیغندن
بووقعہ « و قعۃ صفین » دیو شہرت بولدی .

حضرت علی عسکرلہ صفینہ یتشمدن مقدم معاویہ نک
عسکری فرات کنارندہ بردوز محلی احاطہ ایتشیدی .

اوراده فراتدن بشقه صو یوغیدی . امیر المؤمنینک عسکری
 صغینه وارد قترنده فراتدن صو المغه مانع اولدیلر .
 عسکرده احتیاج غلبه ایلدی . امیر المؤمنین صغصعه بن
 صوحانی معاوییه کوندروب « بزم بورایه کلیمزدن
 مقصد هم ان حرب ایتک ایچون دکلدن . سنی اطاعته
 و عرض حجتله بربرمزی قاندرمغه چاشمقی و ایش حرب
 و خصصوتی متیح اولور ایسه ولوقت محاربه ایتک
 ایچوندر . من طرف الله عمومه مباح اولان فرات صویندن
 عسکرمزی منع مناسبت المز . صودن منع ایتملمرینی
 عسکرلریکه امر ایت . ارامزده قتال فرارلاشیر ایسه
 غلبه ایدن طرف صویده منع ایده ییلور » دیو معاوییه
 تفهیم ایتمسی صغصعهیه امر ایتدی . صغصعه کیدوب
 کیفیت معاوییه تبلیغ ایتدکده اوراده بولنان بنی امیهنک
 کیمسی « صودن منعه مناسبت یوقدر » کیمسی « واردر »
 دیو اختلاف کوسه بر دیلر . نهایت الامر « صودن منع
 اولنه جقسکز » جوایله صغصعهنک عودتندن صکره
 معاوییه طرفندن ابوالاعوره علیه السلام عسکرینی صودن
 منع ایتک ایچون امر قطعی ویرلدیکندن اصحاب علیدن
 اشعث بن قیس بر از عسکرله فراته طوغری کتدی ایسه ده
 ابوالاعور عسکرله منعه قیام ایتدی . و اشعث قتاله

باشلادی • بونک اوزرینہ معاویہ یزید بن ابی اسد القسری بی
 عسکرلہ کوندروب حرب و قوعیلہ شاملیلمنہزم و تارمار
 اولدیلمن • فراتی حضرت علینک عسکری ضبط ایلی و یردی •
 بووقوعاندن صکره شام عسکرندہ صویہ احتیاج
 شدید عارض اولمغله معاویہ قاصد ارسالیله صویہ ممانعت
 اولنماسنی حضرت علیدن التماس ایلدکده رؤسای
 عسکردن بعتمیلری « انک معامله سنه مقابله لازمدر »
 دیدیلر ایسهده حضرت علی « جناب حقتک عمومه اباحه
 ایتدیکی صودن قرالرینی منع جائز دکلدردر » دیهرک
 شاملیلمن کلوب استدکاری قدر صودن کوتور ملرینه
 رخصت و یردی •

بووقعه دن ایکی کون یکدکده حضرت علی معاویہ بی
 اطاعته دعوت ایچون بشیر بن عمرو بن محسن الانصاری
 و سعید بن قیس الهمدانی و شیت بن ربیع التیمی نام
 ذواتی معاویہ یه کوندردی که بونلرک مأموریت و عزیمتلی
 (۳۶) سنه هجریه سی ذی الحججه سنک غره سی کونی ایلی •
 مشار الیهم معاویہ نک یانده واروب بشیر بن عمرو جناب
 حقه جد و شنایا و بر موعظه حسنه ادا ایتدکن صکره
 « یامعاویہ جماعت مسلینک تفرقه یه دو شمسنی وقان
 دو کلسنی تجویز ایتمالی و امیر المؤمنینه اطاعته بو اختلافی

اهل اسلام اراستندن قالدر ملی « دید کده معاویه « صاحبکز
سزه بویه سویلکی می توصیه ایلدی « سویلدیکنندن بشیر
« اوت . سن حضرت پیغمبره قرابت و دین اسلامده
سبقتجه صاحبزدن احق دکلسن « دیدی .

معاویه - رأیك ندر .

بشیر - دعوت اولندیغك امر حقه اطاعت ایتما کدر .
معاویه - عثمانك قان دعواسنی ترك ایدهل . اویله می
لاوالله . بوهیچ بروقت اوله مز .

شیت - یامعاویه سن عثمانك قانی می طلب ایده یور .
سن . عثمان محاصرهده صقلدیغی و « عسکر یتشدر » دیو
سندن استمداد ایتدیکی وقت نه ایچون امدادینه یتشدرک .
معاویه - (بونك اوزرینه پر آتش اولدیغی حالده
اطالئه لسان ایله برابر) هایدی کیدیکز . سزکله بزم
ارامزده قلیچدن بشقه برشی یوقدر سویلدی .

شیت - « بزى قلیچله می قورقوته یورسن . عجله
ایته . ان شاءالله قلیچ میدانده نیجه اوینایه جغنی کوره .
جکسن « دید کدنصکره اوچیده عودت و حضرت علی یه
بیان کیفیت ایلدیله .

بوندن صکره ارتقی طرفین ارازلنده محاربه تحققی

ایتمکله امیر المؤمنین حضرت تئری اعیان اصحاب ایله حربه
چقدقه معاویه خلیفہ نیک عسکرینہ قارشو و عبدالرحمن
بن خالد بن الولید، ذوالکلاع الحمییری ایله عبیدالله بن
عمر بن الخطابی برر فرقه اوزرینہ و حضرت علی مالک
الاشتر، حجر بن عدی، قیس بن سعدی برر طاقم عسکره
امرا نصب ایله یکدیگره مقابل سوق ایلدیلر . براز
مخاربه دن صکره هر طرف موقعنه چکلدی . مخاربه یه
مباشرت ذی الحججه اوائلده اولمغله آیک صوک کوننه قدر
متمادیا مخاربه وقوعبولدی .

وقایع { سنه ۳۷ }

وقعه صفینک تته سی - خوارجک بعض معامله لری -
حکمینک اجتماعی - خوارجله قتال وقوعی

وقعه صفینک تته سی

شهر مجرم اشهر حرمدن معدود اولدیغندن صفر
غره سنه قدر ایکی طرفدن مخاربه جه متارکه وقوعبولدی .
شو متارکه مدتی ایچنده بلکه بوندن صکره قان دو کیککه
حاجت قالمزده طرفین بیننده مصالحه منعقد اولور امیدیه
مخاره جریان ایتمشدر .

حضرت علی رضی اللہ عنہ ینہ معاویہ بی اطاعتہ دعوت ایچون عدی بن حاتم، یزید بن قیس الارحبی، شبت بن ربیع، زیاد بن حفصہ نام ذواتی مأمور ایدوب کوندردی. مشار الیهم حضراتی معاویہ نک یانہ وار. دقلرنده مکالمه به باشلادیلر.

عدی بن حاتم — (جناب حقہ جد و شنادن صکره) یا معاویہ سندن بشقہ حضرت علی به اطاعت ایتماش کسه قالدیغنی بیلورسن. کله اسلامک انشقاقنی جائز کورمیوب امیر المؤمنینہ اطاعت ایتمکی سکا نصیحت ایدرز.

یا معاویہ اصحاب جلاک تصادف ایلدیکی حال سکا ده اصابت ایتمک ایچون حذر اوزره اول. معاویہ — دیمک اولبورکه کلشکز صلح ایچون دکل. بنی قورقتمق ایچوندر. هیات بن حرب اوغلی بم تخویف بکا اضطراب ویرمز.

یزید بن قیس — یا معاویہ بز سکا ایلچیلکله کلدک. اوزرمزه لازم اولان سعی و نصیحتی ادا ایده جکز. حضرت علینک فضلنی، تقواسنی، زهدینی، خلافتہ احق اولدیغنی بیلر دکاسن.

معاویہ — (جناب حقہ جد و شنا ایتدکن صکره)

اطاعتہ دعوت ایتدی ککز جماعت بنله برابر در . سزک
صاحبکزه اطاعت ایتدیورلر . صاحبکز خلیفه مزی
اولدردی، بزم هدف انتقامز اولانلری حایه سنه الدی
دیورلر . بویله دکل ایسه عثمانک قانلارینی بزه ویرسونده
اندنصکره خلیفه جماعتہ اجابت ایدلم .

بوندنصکرده ارالرنده بعض مکالمه متهورانه وقوع
بولوب عدی ورفقاسی عودت ایلدیلر .

مشار الیهمک عودت لرینی متعاقب معاویہ طرفندن
حبیب بن مسلمہ، شرحبیل بن السمط، معن بن یزید بن
الاخلس حضرت علیک یاننه کوندربله رک واسطه لرله
بعض مرتبه یولمیز و مناسبتمز سوزلر تبلیغ اولندی .
برو طرفندن امر حقه معاویہ بی اقتناع ایتکه امکان یوز
کوستر مکسزین شهر صفرک غره سی کورندی . یندمحاربه
تجدد ایلدی .

ایکی طرفندن عسکر تعبیه سنه باقله رقی امیر المؤمنینک
امریاه کوفه سواریلری اشترک و پیاده لری عمار بن یاسرک،
بصره سواریلری سهل بن حنیفک و پیاده لری قیس بن
سعدک ریاستلری التده ولواء شریف هاشم بن عبده نک
التده، مسعر بن فدک قراء ریاستنده اولدقلری حالده تعبیه
عسکر اجرا اولندی . اوتہ طرفندن معاویہ عسکرینک

صاغ جناحنه ذوالکلاعی، صول جناحنه حبیب بن
 مسلهبی، مقدمه ابا الاعوری، دمشق سواریرینه عمرو بن
 حاصی و پیاده لینه مسلم بن عقبه بی رئیس تعیین ایدرک
 بونلرک جله سنی ضحاک بن قیسک تحت امارتنه اعطا
 ایتدکنص-کره شاملیلرک برطاقی فدایی یازلیدیلر . شو
 فداییلر محاربه ده بش صنف تشکیل ایلدی . بونلرک هپسی
 صسارقلی ایدی . ایکی طرفک عسکری صفرک غره سی
 اولان پنچشنبه کونی میدان حربه ایندیلر . او کون
 اقشامه قدر محاربه یه دوام اولندی .

ایکنجی کون حضرت علی طرفدن هاشم بن عتبه
 و او بر طرفدن ابو الاعور و او چنجی کون بر طرفدن عمار
 بن یاسر، و او بر طرفدن عمرو بن العاص بر فرقه ایله
 محاربه یه طوتشهرق عمار بر هجوم شدید ایله عمروی
 و معینده کی شاملیلری یرلندن اوینادی . دردنجی کون
 بر طرفدن محمد بن حنفیه و اوتهدن عبید الله بن عمر بن
 الخطاب بر فرقه ایله بکدیگرینی قارش-ولیوب هر بری
 دیکرینی مبارزه یه دعوت ایلدکده حضرت علی محمد بن
 حنفیه بی کیرو الدی . ایکی عسکرینه یرلینه رجوع
 ایتدیلر . بشنجی کون عبد الله بن عباس، ولید بن عقبه
 بر فرقه ایله قارشولشوب شدتلی مقاتله ده بولندیلر .

التنجی کون اشتزله حبیب بن مسلمه ارالزنده قبال شدید
وقوعندن صکره برلرینه دوندیله .

حضرت علی او کونی تعقیب ایدن کیجه نك سحر
وقتنده عسکره خطاباً « ای عسکر مسلمان اولوم بر
طالبدرکه وقتی کلدکده مطلوبی هر نقدر قاچمه قور-
تيله مر . وقتی کلامش ایسه انسان هر نه موقعده بولنسه
اولوم کندیسنه یناشمز . محاربه دن چکلمکده عیب وعار دن
بشقه نتیجه یوقدر . والله ابن ابی طالبه قلیج یاره سیله
اولک یتاقده اولمکدن اهورندر . مغلوبیت یوز کوستر
ایسه قاچغه میدان قالمسزین دسنک قلیجلی یوزلریکزه
قارغیلری کوکسلیریکزه دو قنور . او قلیجلی یوزلریکزه
او قارغیلری کوکسلیریکزه دو قندر مغه میدان ویرمامکه
غیرت ایدیکز . سنجاغه پک زیاده ملازمت لازمدر . غلبه
جناب حقت نصرتنه تابعدر . حق تعالادن نصرت
استدعا سنده دوام اوزره اولهلم » مألنده برخطبه ایراد
بیوردی .

او کیجه ینی تعقیب ایدن کون - که صفرك و محاربه نك
یدنجی چهارشنبه کونی ایدی - ایکی طرفک هر فرقه سی
برموقعی التزام و معاویه اهل شام ایله برابر خروج
ایتشیدی . اقسامه قدر پک قانلی محاربه جریان ایلدی .

سکزنجی پنجشنبه کونی امیر المؤمنین حضرت تری جانندن تمبیہ جیوشه همتله صاخ جناحه عبد الله بن بدیل، صوله عبد الله بن عباس، قراء اوزرینه عمار بن یاسرله قیس بن سعد و عبد الله بن یزید مأمور اولوب هر طاقم سنجاغنک التنده و مرکز لنده حاضر لندی.

حضرت علی بصره و کوفه و مدینه و خزاعه عسکر لرندن برر طاقم ایله کوفه و بصره عسکر لرینک قلبنده طوردی، بو ائنده معاویه بر موقعه بر عظمتلی چادر قوردرمش اولدیغی حالده اهل شامدن فدایی تفریق ایده یور ایدی. چادرینک اطرافی دمشق آتلور ایله محاط ایدی.

ابن بدیل عسکرینه خطاباً «ای دین ارسلانری، ای غزا ارلری بر کسه ایله حرب ایده یورز که اللهک - خلافتنه احق و ممدوح - بر قولنه احسان بیورمش اولدیغی بر خلعت مقدسه بی غصب ایتک استیور. بز حق و عدالت خادم لری یز، دین ایمان عاشق لری یز. هایدی غیرت ایده لم» مألنده بر نطق مؤثر ایراد ایلد کدنص کره صاخ قولدن حربه باشلا یوب وقت ظهره قدر دوام ایدی. صکره آتلور اچلوب معاویه نک چادرینه قدر ایلرو. لدیلر. معاویه اغورنده اولک ایچون مبايعه ایتمش اولان

فداییلر حبیب بن مسلمہ ریاستیلہ مدافعہ و حربہ شدت اعطا ایلدیلر . ابن بدیل ایله رقاقننده اوچویوز قدر قراء ثبات ایدرک ما عدا سی منہزم و ہزیمت حضرت علینک یانہ قدر منتهی اولدی .

حضرت علی اہل مدینہ دن براز عسکرلہ سہل بن حنیفی امدادہ سوق ایلدی . مهاجرلری تپہ لہ تپہ لہ کیرو چویردیلر .

بوندنصکرہ مصر عسکری صول قولدن شامیلرہ طوغری اچیلوب راست کلانلری اقدام قہر التندہ پایمال ایدرکن معاویہ نک کولہ سی اجر سہلہ تعرض ایچون صالدرمغہ باشلادیغی صرہدہ حضرت علینک کولہ سی کیسانہ تصادف ایتمککہ کیسانی اوروب اولدردی . حضرت علی بالذات اجرہ جملہ ایدرک زرہندن طومسیلہ برابر شدتلہ یرہ بر اورش اوردی کہ اجرک دیزلری و قوللری قریلوب جانسز یردہ قالدی .

حضرت علی بونی متعاقب میندہ بولنان ریعہ عسکرینہ التحاق ایدرک افراد قبیلہ بی تشجیع و دشمنہ طوغری هجوم ایتدررکن اشرعسکر ایچنہ بوزلمغہ ازقالمش اولان بفرقہ بی « اولومدن قاچقملہ قورتلشمی اولور . ثبات ایدیکز . نصرت و غلبہ ثباتدہدر » نداسیلہ

تشجيع ایده نور ایدی . یاننده تجمع ایدن سـکـز یوز نفر
همدان یکیدلریله صاغ قوله طوغری اتش کبی یوریدیلر .
معاویه نك چادرینه قدر ایلرولوب قارشوسـنـده صف
باغلامش اولان صارقلی فداییلری تارمار و دشمن اراسنده
محصـوراً حربـه دوام ایدن ابن بدیل ایله اوچ یوز قدر
قرایه التحاق ایلدی .

اشترك شو معاونتی اوزرینه محصوریتدن قورتیلان
ابن بدیل ورفقاسی اشـتـرک عسـکـریله برلشوب همان
معاویه نك چادرینی هدف تعرض اتخان ایلدکاری بروقتده
ابن بدیل شام فداییلرینك مدافعه شـدیده لرینه تصادفله
شهید اولدی .

ابن بدیلک النـدن دوشن سنجاغی عمار بن یاسر
حضرترلی الوب هجومه دوام ایلدکده عمار ایله رفقاسی
یک بیوک مخاطره التنده اولدیفنی اشترمشـاده ایتمکله بر
امداد مفزده سی سـوقیله عماری وارقداشلرینی موقع
مخاطره دن یاننه جلب ایتدی . بومصادمه اراسنده بعض
مشأهیر مقتول اولدیلر که ذو الکلاع الحمیری وعبید الله
بن عمر او مشاهیردن وشام مقتولرندندرلر .

مصادمه یک شدتلی حکم یورتدیکی صروده عمار بن
یاسر «ای معشر مسلمین بوفاسقلرله محاربه دن بیوک جهاد

یوقدر . رضوانه سہی ایدنلر بونلره قلیج چالس۔ ونلرکہ
حضرت عثمانک قانی بہانہ سیلہ خلقی الدائمہ چالشورلر
دیه صیحہ ایدہ ایدہ هجوم ایلدی . اویتمش یاشنده اولان
پیر جوان ہمت راست کلانہ سل سیف اقتدار ایدرکن
اتباع ایدن یکیدلر کندوسیلہ اتحاد و ہربرسی دشمن
عسکری ایچندہ برر انشپارہ کبی نشر شرارہ صولات
واشتداد ایلدیلر .

امیر المؤمنین رضی اللہ عنہ حضرت تلی عسکریک
علمدارلرندن ہاشم بن عتبہک عمرو بن العاص کوزینہ
ایلمشدیکندن ہاشم «ای عمرو اللہدن قورق . اللہدن اوتان
دینک مصر و ایللیکنہ صاتیورسن . اللہک قہرینہ مظهر
اولہسن» دیدکدہ عمرو «یوق . یوق . اویلہ دکل . بزعثمانک
قانی استیورز» سویلدی . ہاشم «واللہ یلان سویلیورسن
سن عثمانک قانی استیورسن . مصری استیورسن» دیہرک
ارالرنده منازعہ جریان و عمرو منازعہ قولیفک حس
ایتدیردیکی مصادمہ فعلیہدن احترازایان جزوب عسکرینہ
التحاق ایلدی .

عمار بن یاسر رضی اللہ عنہ بومحاربہدہ ابن العادیہ
نامندہ بر خبیثک سیف غدربلہ شہید اولمشدر . عمار
حضرت تلی حقندہ فخر عالم افندمز (ستقتلک الفئۃ الباغیۃ)

بیور مشر ایدی . عمارك شهادتی شامیلرك باغی اولدوقلرینی
ایچلرندن بیلیانلرده بیلدردی . ریمه ، مضر ، همدان
ارسلانلری «شوباغیلرینه می عثمانك قانی بهانه ایتمکدن
واز کلیه جکدر» دهرک شامیلر اوزرلرینه برحله شیدنه
کوستردیلر که صدمات کوه اندازانلرندن جان قورتاره
بیلان منزه مینک براوجی معاویه نك چادرینه یئشدی .

عمارك شهادتی عمرو بن العاص ایشتدکده کاله تأسف
اظهار یله «قاتل عمار فی النار» سویلیوب طوره یور ایدی .
ندچاره که مصر ولایتنک ارزوسندن کچه میور ایدی .
حدیث شریف نبوی عموجه معلوم اولدیغندن عمارك قتلی
شایعه سی اوزرینه شام عسکری ایچنده بریوک قاریشقلق
یوز کوستردی . معاویه شوقار شقلخی ازاله ایچون «عماری
اولدرن کندوسنی حربه سوق ایلدنر» دیمش وحضرت
علی بوسوزی ایشتدکده «جزه ییده حربه سوق ایدن
رسول الله ایدی» بیور مشدر .

احوال مختصمت دریا کبی جوش و خروش ایتمکده
وایکی طرفدن بونجه مسلمین اودریانك امواج خطرناکی
ارالزنده غرق اولوب کتمکده ایکن حضرت علی دشمن
عسکرینه یاقن کیدرک معاویه یه خطاباً «یا ابن هند نیچه بر
اهل اسلام تلف اولوب کیده جکدر . کل اینکیز بربر مزله

مبارزه ایدہم» دیو ندا ایلدی . معاویہ شونی بونی اغفال
ایله ایلرو سوق ایتمک طور رکن الہک ارسلانلہ مبارزه
ایتمک ایشنه اکلدیکندن حضرت علینک نداسنه مقابل
اغزینی طوتوب بوزیلک بوزیلک طور مغه باشلادی .

عمر بن العاص - (معاویہ یه خطاباً) واللہ عمزادک
طوغری سویلیور . بوزیلوب طور ماملی . اوسکا میدان
اوقدیغنی هرکس کوریور . سنک کتیشک ناموسمیدر .

معاویہ - (عمر بن العاصه خطاباً) قصاب اوغلی!
سن ناموسمی اراپورسن . ارادیغک اودکل بنی اورطه دن
قالدرو بده کالای خلافتی قائمقدر . جسارنک وار ایسه
سن مبارزه یه بیور دیدی .

بوندنصکره حضرت علی قلبده ، مالک الاشتر مینده
ابن عباس میسرده اولدقلری حالده بر بیوک طغ حرکت
شدیده ، ارضه تصادفک یرندن قومشده برجعیت اوزرینه
طوغری یور یور کبی برجله ، مدہشه کوستردیلر . بوجله
شدیده مصادف اولانردوچار اضمحلال وانہزام واول
کون اقسامه و (لیلة الہریر) تسمیه اولنان اول کبجه
صباحه قدر محاربه دوام ایلدی .

فرداسی ججه کونی - کہ ہم شهر صفرک ، ہمده
محاربه نک طقوزنجی کونی ایدی - قوشلق وقتنه قدر

حربك ارقه سی کسملدی . بوشدت فوق العاده اثناسنده
 معرکه ده سیلار کبی قانلر اقمده و مصدا ماتک کور لیلری
 عیوقه چتمقده ایکن مالک الا شتر عسکرک او کینه دوشه .
 رک عسکره « هایدی ارقداش لری ایزوله یه لم . محاربده
 ناموس اولومی استقبال دن چکاماکدر . ناموس سزلق اولومه
 ارقه و یروب قاچقدر » نداسنی اعلان و عسکرله بالاتحاد
 شام عسکرینک اورطه سنده صواعق اشفشان کبی جولان
 اید، ایدہ صفوف اعدانک نهایتنه قدر یوریدیلر . شاملیلرک
 بوزلماق برصنی بیله قالمدی .

محاربه یه باشلانیدیغی وقت حضرت علینک معیت
 جلیله لرنده کی اردونک مقدار موجودی سکسان بیک
 و معاویه اردوسنک مقداری طقسان بیک راده لرنده
 اولوب بدایت محاربه دن بوکونه قدر حضرت علینک
 عسکرندن یکرهی بشبیک و معاویه نک عسکرندن قرق بشبیک
 ادم متول اولمش و بوکون امیر المؤمنین طرفنده نمایان اولان
 غلبه عظیمه شاملیلرک بوندن صکره ارتق مظفریت امید .
 لرینی تمامیه محو ایش اولدیغندن عمرو بن العاص ایش
 بتدیکنی و بوندن صکره غلبه قازاندره حق تدبیر قالمیدیغنی
 اکلامسیله معاویه یه بالاخطار قارغیلرک اوزر لرینه
 مصاحف شریفه تعایق ایتدیروب « ایشته کتاب الله .

مسلمینک ارتق قانلری دو کلمکه راضی دکلز . ای اهل
عراق، ای قبائل عرب سزی کتاب اللہک حکمنه دعوت
ایده یورز» دهرک شاملیرک چله سنه براغزدن ندایتدردی .
حضرت علی معیتنده کی عراق عسکرینک چوغی
محاربه لردن اوصانمش و بعض رؤسا ایسه معاویه طرفدن
مواعید و عطایای خفیه ایله جلاب ایلمش اولدیغندن
بویله بر مواضعلی بهانه اللرینه کیرر کیرمز حضرت
علینک یاننده بولنان جمعیت عسکریه دن اون ایکی بیسک
قدر اشخاص «یا علی شاملیر حق سویلیورلر . بزده
کتاب اللہ ایله حکم استرز . ارتق محاربه ایتمیز» دیه طرف
طرف باغرمغه باشلادیلر .

حضرت علی «معاویه و عمرو بن العاص ایله تفققری
اولان رؤسا چوجق ایکن چوجققرک بیودکن صکره
بیوکلرک اشراسی اولدقرینی بن بیلورم . بونلر دین و قرآن
اصحابی دکلمدر . سزی اغفال ایتمک استیورلر . کوسترمش
اولدیغکز غیرت و شجاعتملی، قزاندیغکز نامی محو ایتمه لم»
سویلدکنده خوارجدن مسعر بن فدک التیمی و زید بن حصین
الطائی دائرة خوارجه دخول ایدن بر جماعت قر ایله
«یا علی حریفلر بزى کتاب اللہک حکمنه دعوت ایده یورلر
کتاب اللہه اجابت ایده لم» دهرک چوق مناسبتمس سوزلر
سویلدیلر .

حضرت علی - سوزیکزی محافظه ایدیکز ایچکزدن
اطاعت ایدن حرب وایتمیان استدیکی محله عزیمت ایده
بیلور.

خوارج - مالک الاشتری محاربه دن کیرویه
چاغره جقمیسن.

حضرت علی - مالک الاشترله محاربه ده اولانلر
بطوعهم حرب ایده یورلر. سزک انلری اعاده یه صلا.
حیتکز یوقدر.

خوارج - کتاب الله، یا علی کتاب الله. کیرویه
چاغره جقمیسن چاغرمیه جقمیسن. شمدی صورت قطعی ده
چواب استرز.

حضرت علی بونلرک کوستردکاری حالره تأسفله
برابر اشترک جلبی ایچون یزید بن هانی بی کوندردی.
اشتر «عودت صره سی دکدر» جوابنی اعطا ودها زیاده
حربی تشدید ایلدی.

خوارج - (بونی کوردکده) یا علی اشتره حربی
تشدید ایتمک امرینی سن کوندرردک. بزى الدائمى
استیورسن.

حضرت علی - یزیدی کوندرکن ویردیکم امری
قارشو کزده ویرمدمی.

خوارج - یا علی بز بوند نص کره سنک امریکه
اطاعت ایتیه جکز . اشتری کیر و اله جقمیسن المیه جقمیسن .
حضرت علی متحیر قالب البته کلمه سیچون بتکرار
یزیدی اشتره کوندردی . یزید کیدرک اشتره بیان
کیفیت ایلد کده اشتر « فنجی کور مد کجه حریدن دونه میه .
جگم » سویلندی . یزید « یا اشتر امیر المؤمنینی دشمنه تسلیم
ویا قتل ایتلرینه راضی اوله جقمیسن » دید کده اشتر « سبحان
الله » دهرک عودتله خوارجه خطاباً

اشتر - ای عراق اهالیسی . شامیلر مصحفی قالدیر .
مقله انلری کتاب الله انقیاد ایدر طاقمی اکلادیکز .
فنجک یوز کوسه تردیکی بروفته شوقته یی اورطه یه
قویمقلغکزدن یی - وک ناموسه سز قمی اولور . بوکون بنی
حالمه براقیکز . اقسامه قدر فتح میسر اولمز ایسه یارین
دیدیککز کبی یاپه لم .

خوارج - خیر خیر براقه میه جفز . بز کتاب
اللهک حکمنی اسه ترز . شمعی حربی ترک ایده جگمیسکز
ایتیه جگمیسکز .

اشتر - کتاب الله جانکزه غریم اولسون . اللهدن
قور قیکز . بوکون بنی حالمه براغیکز .

خوارج - یا اشتر حربی ترک ایت سکا سویلیورز
یوقسه شمعی سز کله مقاتله یه باشلارز .

اشتر — ای یوزلری قاره ناموس-سز لر . بز سزک
 قل-دیغکز نمازلری زهد و عبادت و لقاء الله شوق
 و محبت کز دن ظن ایدر ایدک . سز ، الحقی ، ناموس-سز
 طاقم ایمش سکز . ای تفاق دینلرینه ، ناموسلرینه ترجیح
 ایدن رذیلر . سز بوندن صکره عزت و اعتبار یوزینی
 کورمیه جکسکز . قیامتہ قدر السنه عوامده قبح و رذالتله
 مذکور اوله جقسکز .

دیدکده خوارج اشتری شتم ایتیکه والارنده کی
 قمچیلر ایله آتک یوزینه اورمغه باشلادیلر . اشتر دخی
 النده کی قمچی ایله انلرک یوزلرینه اوروب منازعه و شاتنه
 کور ایتیلری عیوقه چقدی .

حضرت علی — ای اهل عراق . انصاف ایدیکز
 شو حال کیزی کتاب الله تجویز ایتز . دنیا و آخرت رذالتنی
 ارتکاب ایتیکز .

خوارج - یاعلی حریفلر بزى کتاب اللهم حکمنه
 دعوت ایدورلر .

حضرت علی — ای اهل عراق . استرایسه سکز
 منازع فیها اولان مسائلی یازوب معاویہ یه کوندرلم . انک
 ویره جکی جواہلری کوریکز .

خوارج — کتاب الله . یاعلی کتاب الله .

حضرت علی بن نوره سوزا کیلاته میه جغنی کوروب
 « الله بلاکزی ویرسون » دیرک حر بی تعطیل ایله
 خوارجک کوستردیکی اشعث بن قیس معاویه نك یانه
 ارسال و « مصاحفی نیچون رفع ایتدیکز » دیوسسؤال
 ایتدی . معاویه « الله قرآنده نه امر ایتش ایسه اکا
 راضی اولدیغیزی بیلدیرمک ایچون رفع ایلدک . منازع
 فیها اولان مسألی تدقیق و کتاب اللهک حکمنه تطبیق
 ایچون هر طرفدن برر حکم تعیین اولسون » جوابی
 ویرمکله اشعث عودت و بیان کیفیت ایلدی .

• اوته طرفدن عمرو بن العاص کوسترادی .
 • برو طرفدن خوارج ابو موسی الاشعری بی کوستردیله .
 حضرت علی — سزبکا عصیان ایلوب سوزیکزی
 قبول ایتدیردیکز . شمدیده باری سز بنم سوزمی قبول
 ایدیکز . ابو موسی بوایشه مناسب دکلدر .

خوارج — اندن بشقه سنه راضی اوله میر
 حضرت علی — عبدالله بن عباسی تعیین ایده لم .
 خوارج — اوسنک عمزاده کدر . صکره ایشه
 غرض قاریشورده کناهه کیرمش اولورز .
 حضرت علی — اشتری تعیین ایده لم .
 خوارج — اوله مز . اوله مز . ابو موسی
 اوله جقدر .

حضرت علی « ارتق کیمی استرایسه کز واریکز تعیین
ایدیکز . بوندن صکره سزدن بکا خیر مأمول اولمدیغی
اکلاشادی « دیمکله برو طرفدن ابوموسی الاشعری اوته
طرفدن عمرو بن العاص حکم تعیین اولنمق اوزره
ایکیسیده حضور امیر المؤمنینه کلدیلر .
حکملرک تعییننه دائر سند یازلدی . دروننده « ایکی
طرفک منازعه سی کتاب الله موجبجه فصل اولنمق
و کتاب اللهمده بولنه میان ماده لر سنت عادله ایله حکم
ایدلک » بحشی درج ایله سنده اوتوزیدی سنه هجریه سی
صفرینک اون اوچی تاریخی وضع اولندی . و حکمینک
وقت اجتماعی رمضان شریفه تعلیق ایله طرفینجه قراره
ربط ایدلدی .

خوارچک بعض معامله لری

سند یازیلوب بتدکد نصره عسکر حضرت علینک
یانه طویلاتوب ینه شاملیلرله حربه رخصت استدیله .
حضرت علی « ارتق رضادن صکره رجوع ، قراردن
صکره تبدیل جائز اوله من » بیوردیلر .
بوند نصره صفیندن عسکر طاغیلوب حضرت
علیده کوفه یه طوغری حرکت ایلدی . خوارچدن اون

ایکی بیک قدر اشقیبا امر تحکیمه اعتراضه باشلایوب بشقه
 طریقدن نخیله به کتدیله . کوفه ننگ اولری اورادن کورینه .
 یور ایدی . حضرت علی کوفه دن حرکت بیوردقد .
 نصکره وفات ایتش اولان خباب بن الارث رضی الله
 عنہک قبری اوکندن چکرکن - خبابک قبری زيارتله
 حقنده استرحام ایلدی . کوفه به داخل اولدققرنده
 خانه لدن اغلامق صدائری کلیوردی . سؤال بیورد .
 ققرنده «مقتولر ایچون اغلایورلر» جوابی ویردیله .
 قصره دخول ایلنجیه قدر ذکرالله ایله مشغول ایلدیله .
 حضرت علی رضی الله عنه کوفه به داخل
 اولدقد نصکره خوارج شهره کیرمیوب حرورا دینلان
 موضعه نزول ایلدیله . بونلر اون ایکی بیک نفر دن مرکب
 بر جمعیت ایلدیله . حرورایه نزول ایتدکلرنده «امیر قتال
 شبت بن ربیع التمیمی» امیر صلوة عبد الله بن الکوا
 الیشکریدر . بعد الفتح امر خلافت شورایه ایلدیله . بیعت
 و امر بالمعروف ونهی عن المنکر الله تعالی حضرت تری
 ایچوندر» دیومنادیلرله ندا ایتدردیلر .
 بونلرک حضرت علی حقنده کی بیعتده اعتراضاته
 و بوبانده درلودرلر ترهاته تصدی ایتدکاری جهته زیاد
 بن النضر و الله بزکتاب و سنت موجبجه بیعت

ایتمشیزه سز مخالفتله ضلالتی قبول ایده یورسکیزه
سویلمدی.

بو کفت و کو حضرت علینک مسموعی اولدوقده عبدالله
بن عباس حضرت تلیزینی ایچلرینه کوندروب فقط « بن کلنجیه
قدر اعتراضلرینه جواب ویرمه » بیوردیلر. ابن عباس
کتدکده خوارجک تحکیم امرینه اعتراض ایله اغزلرینه
کلانی سویلدکلرینه تصادف ایلمدی.

خوارجک امام اتخاذا ایتمش اولدقلمی حرقوص بن
زهیر [۱] دینلان ضال « تحکیم ماده سی مشروع دکلدیر.
قرآن بوکا رضا ویرمز » دیو اعتراض ایلمدی.

ابن عباس حضرت تلمی صبر ایده میوب « زوجین
بیننده جناب حق حکمین تعییننی امر ایلوب جاژ اولمش
ایکن امت بیننده نصل جاژ اولمز » دیدکده خوارج
« حکم قرآن قیاس قبول ایتمز » جوابنی ویردیلر. ابن
عباس « (یحکم به ذوا عدل منکم) آیت کریمه سنی او قو.
مدیکزهی » سویلمدی. خوارج « صید و زوجین

[۱] اشبو حرقوص حنین غزوه سننده غنائم تقسیم اولنورکن
فخر عالم افندمزه اعتراض ایدن ذوا الحویبصره تک حقییدیلر. اول
وقت حضرت پیغمبر « خوارج بونک اولادنن ظهور ایده جکدر »
بیورمشلر ایلمدی. شمندی مرفوم حرقوص امام الخوارج اولدی که
بوده معجزات نبویه دن معدوددر.

ایشلری مسلمین قانی کبی دکادر . بز دونکی کون عمرو
بن العاص ایله حرب ایدرکن بوکون انک حکم نصب
اولمسنی نصل تحسین ایدرز . عمرو بن العاص ذو عدل
ایسه نیچون کندوسیله حرب ایتدک . دکل ایسه حکم
تعیینی نصل جائز اوله یور . سنز قرآنی براغیورسکز
رجالی معاویه واصحابنک ایشلرنده حکم تعیین ایده یور .
سکز . بز تحکیمی نصل قبول ایدلم « دیدیلر .

بو مکالمه نک جریاننی حضرت علینک اورایه ورودی
تعقیب ایتمکه حضرت علی یزید بن قیسک چادرینه
اینوب اوراده ایکی رکعت نماز قلدقدن صکره ابن عباسک
مجلسنده مجتمع خوارجک یانلرینه واردی . « کیمی سنزه
بیوک عد ایده یورسکز » دبو سؤال بیوردقه ابن الکوای
کوستردیلر .

حضرت علی - (ابن الکوایه خطاباً) شو خروجک
سبی ندر .

ابن الکووا - یوم صفینده حکم تعیین ایتدی ککزدر .
حضرت علی - حکم تعیینی بنم رأیمله می اولدی
یوقسه سنزک رأیکزله می . سنزک اجباریکز اوزرینه حکم
قرآنه موافق حرکت ایتک شرطیله بنده موافقت ایتدم .
حکمینک قرارلری حکم قرآنه موافق اولور ایسه قبول
اولمز ایسه رد اولنور .

خوارج - تحکیم قرآن ایلہ اونجه اور طہ دہ رجالک
ایشلری ندر .

حضرت علی - بز قرآن ایلہ حکم ایدرز . ایکی
دفعہ اراسنده یازلش اولان قرآن نطق ایتمز . رجال قرآن
ایلہ تکلم ایدر .

خوارج - نیچون حکم لک وقت اجتماعنی رمضانہ
قدر اوز اتدیگز .

حضرت علی - بلکه افتراق امتدن تولد ایدن نزاع
اولوقته قدر قابل صلاح اولورده مخالف انصاف
ایدرلر ملاحظه سی ایچون .

خوارج - یا علی حق سویلیورسن . شهرکزه
بیوروب راحت ایدیگز . بزده التی آیه قدر مللمزی
جبات ونقصانمزی اکیال ایلہ صکره دشمنلرمنک اوزرلرینه
خروج ایدلم .

بو مکالمه دن صکره حضرت علی کوفه یه کیدرک
خوارج لرلرینه طاغلدیلر .

حکم لک اجتماعی

حکمینک اجتماعی زمانی کلادکه حضرت علی درت
یوز آدم ایلہ ابو موسی الاشعری بی و معاویه کذلک درت
یوز آدم ایلہ عمرو بن العاصی کوندردی .

تسریح بن هانی ایله عبد الله بن عباس امیر المؤمنین طرفندن ابو موسایه ترفیق اولمشیدی . عبد الله بن عمر ، عبد الرحمن بن ابی بکر ، عبد الله بن الزبیر ، عبد الله بن الحرث ، عبد الرحمن بن یغوث ، ابو جهم بن خنیفة العدوی ، مغیره بن شعبه ، سعد بن ابی وقاص حکمین ایله برابر بولندیلر . بعض روایتجه سعد بن ابی وقاص بو جمعیتده دکل ایدی .

قبل الاجتماع عمرو بن العاص ابو موسی الاشعری بی اغفاله چالشوب ، « یا ابو موسی عثمانک مظلوماً مقتول اولدیغنی و معاویه دعواجه و لیس ای دو کنی بیلمز میسن » دیدکده ابو موسی « عثمانک مظلوماً مقتول اولدیغنی یلورز . فقط معاویه ندن دعواجه و لیس اوله یور . ولایت و دعوی عثمانک اوغلارینه عاڈدر » دیدی . عمرو بن العاص معاویه نك خلافتنه اتفاق ایتملرینی طلب ایلدی . ابو موسی رد ایلدی . عمرو کندی اوغلی عبد الله ایچون تکلیفده بولندی . ابو موسی « اوغلك محاربه سابقه جه لوٹ قنده دن پا کدامن دکدر » دیدی .

ابو موسی « عبد الله بن عمر مناسبدر » دیدی . عمرو « ابن عمرده غفلت واردن اوله مز » دیدی .

ارالرنده خیلی مباحثه یلیدی . ابو موسی « یا ابن

العاص قلیچلر پارلا دقدن صکره خلق بو ایشی بزه اسناد
ایلدی . فتنه یکیدن او یانسنه سبب او ایله لم دیدی . عمرو
بن العاص « سنک رایک ندر » . ابو موسی هم علی بی
همده معاویه بی خلع ایله ایشی شورایه بر اقدردر
سویلدکده عمرو دخی بونی قبول ایتدی .

ابن عباس حضرتلری بو مذاکره کسب وقوف
ایلدکده ابو موسی قلبی صاف و خدعه دن عاری بر ذات
وعمر و دساس اولدیغنی بیلدیکندن قبل الاجتماع ابو
موسایه « قورقارم که عمرو سنی اغفال ایده جکدر . خلع
ماده سنده تقدم اتمه . عمروی تقدیم ایت » سویلدی .
ابو موسی ایسه عند الاجتماع عمرو دن تخلف وقوعولمز
اعتقادنده ایدی .

حکملر و سائر ذوات موجوده موقع اجتماع اولان
دومة الجندله و اذرج نام محلده واقع مسجد شریفه
کیدرک اولا ابو موسی منبره صعود ایله « علی و معاویه نک
ایکیسنیده خلع ایتدکن صکره ایشی شورایه عرض
ایده جکز قرارمز بودر . جماعت هر کیمی مناسب گورر
ایسه انتخاب ایتسون . بن علی بی خلافتدن خلع ایلدم »
دیدکدن صکره منبردن ایندی .

متعاقباً عمرو بن العاص منبره چتوب « ابو موسانک

افادہ سنی ایشہ تدیکرز . کندوسی صاحبی خلع ابتدی .
 بندہ علی بی خلع و معاویہ نیک خلافتنی تصدیق و اثبات
 ایلدم « دیمکله ابو موسی » بولہ می اولہ جق ایدی «
 دیدکده عمرو « اولدی کتدی » سویلدی . ابو موسی انک
 خجالتدن کیمسه یہ باقہ جق یوزی قالدیغندن چکیلوب
 مکہ یہ کتدی . هر کس کلدیکی سمتہ دونوب عمرو بن
 العاص شامہ عزیمتله معاویہ یہ خلافتله سلام ویردی .
 ایش بودرجه بی بولدقدنصہ کره حضرت علی نیک
 مورینه ضعف عارض اولغله بر طرفدن خوارج بر
 طرفدن معاویہ اول حضرتہ راحت اوینجو او یومغه
 میدان ویرمدیلر .

خوارجله قتال

حضرت علی ابو موسایی حکومت ایچون کوندر .
 دکن صکره خوارجدن حرقوص بن زهیر السعدی
 وزرعة بن الرياح الطائی حضرت علی نیک یانته کلوب
 « یا علی سن خطا ایتدک . توبه وشو حکم قضیه سنندن
 رجوع ایدوب بزمله برابر دشمن اوزرینه خروج ایت
 دیدیلر .

حضرت علی --- یلنژده سنند یازادی . معاہده
 قرارلشدی .

حرق قوص - كناه ايشلمدك توبه لازمدر .

حضرت على - كناه ايشلمدم . بن وقتيله شامليلرك
مصاحفي رفع ايتلمرى حيله در ديدم . سز بكا عصمیان
ايتديكز . بالاجبار حربى ترك و حكيمين نصب ايتدرديكز .
شمى نقض عهد اولنه مز . زيرا جناب حق (واو فو
بعهد الله اذا عاهدتم) بيورمشدر .

زرعه - ابو موسابى منع ايله تحكيمى فسخ و ابطال
ايتز ايسهك سنكله مقاتله ايدجكز .

حضرت على - سز نه ادبسز ، نه شقى ادملر سكز .
بر وقت حربى ترك ايتكه بنى اجبار ايدرك حكم تعيين
ايتدرديكز . ابو موسى حكم اوله مز ديدم . خير خير
اندن بشقهسى اوله ميه جقدر ديدكز . شمدى ابو موسابى
كيرو المدكسه مقاتله ايدجكز ديورسكز اوتانمز ميسكز .
مكله و منازعه بودر جهيه كلدكدن صكره خوارج
اورادن چكيلوب ابو موسانك محل اجتماعه سـوقنده
لسان طعنى اطاله و عصيانى اعلان ايتدیلر .

خوارجك بيوكلى كوفه ده عبد الله بن وهب
الراسينك قوناغنه طولوب « حكملرك تعيينى حكم قرآنه
مخالف و تعيين ايدنلر اوزرلرينه اعلان جهاد اولنمى
لازمدر » ديو قرار ويردیلر .

ابتدا مداینه کتک و اوراده جمعیت فاسده لرینی
 تشکیل ایتدکن صکره امیر المؤمنین ایله حرب ایتمک
 اوزره بیلرندنه مذاکره و قوعبولدی ایسه ده صکره مداینک
 معسکر اتخادی ایشلرینه الویرمدیکندن ایکیشر ایکیشر،
 اوچراوچر کوفه دن چتمق و کسه به سررشته ویرمکسزین
 نهروانده طویلانمق، بصره ایله بالمخابره کندولره موافت
 ایدنلری اورایه دعوت ایتمک، جمعیتلری درجه کافیه به
 بالغ اولدقده فکر فاسده لرینی میدانه قومق صورتلرینی
 تنسیب ایتدیلر.

بو تنسیب اوزرینه نهروان طویلانمغه و بصره ایله
 مخبارات خفیه به بدأ ایلدیلر . بصره دن برجاعتله
 مسعر بن فدک جمعیتلرینه التحاق ایلدی . کوفه
 خارجیلری مشاهیرندن جرقوص بن زهیر، زید بن
 حصین الطائی، حزة بن سنان، عبدالله بن وهب
 شو جمعیت ایچنده ایدیلر . نشر لوای خلاف ایتمک اوزره
 هپسی عبدالله بن وهبه بیعت ایتدیلر .

کیفیت امیر المؤمنین حضرت لرینک مسعودلری اولدقده
 «خوارج اول طرفه کلور ایسه در دست و تأدیبلرندنه
 مسارعت کوسترلمسی مداین عاملی سعد بن مسعوده امر
 اولندی . مسعود قرنداشی اوغلی مشهور مختار بن ابی

عیدی مداینده بالاستخلاف بر از اتلو ایله خوارجدن
 تصادف ایتدیکنی طوتمق ایچون کوفه دن چقدی .
 عبدالله بن وهب اوتوز قدر غلبه لکله اوحوالی یه یاقن
 کادیکنی ایشتمکله اوزرینه کتدی ایسه ده وهب نهروانه
 طوغرو چکادی . سعدک رفاقتنده بشینوز قدر سواری
 وارایدی . لیکن مداین دأره سندن چقوبده بصره یه
 مربوط بولن ان نهروانه طوغری اچلمغه وقتاله مأذون
 اولدیغندن مداینه عودت ایتدی .

بصره ولایتی والیککنه تعیین بیورلمش اولان عبدالله
 بن عباس حضرتلری طرفندن ابوالاسود الدثلی بر از
 عسکرله نهروانه طوغری یوله چتارلمغه ابوالاسود کیدرکن
 مسعر بن فدک رفاقتیه نهروانه کتمک اوزره بولن ان
 خوارجه مصادف اولدی . بیلنرنده قتال وقوعبولدی .
 کیجه حلولیه قتال دن ال چکدیلر . مسعر بو فرصتدن
 بالاستفاده لیللاً نهروانه فرار واوراده کی خارجیلره التحاق
 ایلدی .

امیر المؤمنین حضرتلری خوارجک نصایحله اصلاح
 اولنلرینی وعنادلرنده ثبات ایدرلر ایسه هنوز تشکیلیرینی
 التزام بیوردقلرندن نهروانده بولن ان خوارجه نصایحی
 شامل بر مکتوب یازدی . خوارج بر طاقم هذیاننی حاوی
 جواب یازدیلر .

حضرت علی نخیله ده اتخاذا ایلدیکی معسکردن ابن عباس
 حضرت تری بنه بر مکتوب یازوب دیکر امرک ورودینه قدر
 عسکرله حاضر بولمسنی امر ایدی . ابن عباس احنف
 بن قیس رفاقتیله بیک بشیوز و متعاقباً جاریه بن قدامة
 السعدی معیتیه بیک التیوز تفر حاضر ایوب صکره
 بو عسکرلی بشیکه ابلاغ ایلدی . حضرت علی دخی
 معسکرده اوچبیک نفر جمع ایتمش . و خوارجک ایسه
 نهروانده تشکیل ایتدیکی جمعیتک مقداری درتیک نفره
 وارمشیدی .

حضرت علی عساکر موجوده ایله نهروانہ یاقن
 کیدرک خوارجی طریق حقه دعوت ایچون حرث بن
 مرة العبدی بی کوندردی . خوارج حرثی شهید ایتدیلر .
 و حضرت علی به «امر تحکیمده کی معامله دن توبه ایتدک
 ایسه سنکله مقاتله ایده جکز» دیو بتکرار خبر کوندردیلر .
 خوارج بو معامله لرله ده قناعت ایتدیرک اوحوالیدن
 هر کیم پکر ایسه طوتدقلربنی صومغنه و هر طرفه
 صالدرمغده جرأت ایده بورلر ایدی . بونلره قیس بن
 سعد و ابو ایوب الانصاری رضی الله عنهما واسطه لر
 یله ده نصایح اجرا اولندی . «علی تحکیمده خطا ایتشدر .
 خطاسنی ^{تصحیح} ایتدیکه قتالدن واز کلیه جکز» دیمکه

• مصر اولديلىر • قيس و سعد «صفينده امير المؤمنينى
تحكيمه مجبور ايدن سز دكلى ايديكز» سويلديلىر • «اوت
بزايديك • فقط بز اولوقت كفر ايتديكهمزى اكلايوب
اعترافدن صكره تائب و مستغفر اولدق • ديديلر •

خوارج ايله قتالده وجوب تحققي ايتكله حضرت
على عسكركه كيدرك خوارجه قارشو «هركيم شو جمعيت
ضالهدن ايريلوب كوفه و بصره يولنى طوتار ايسه
اميندر» ديوندا ايتردى • شوندا اوزرينه فروة بن
نوفل الاشجعي بشيوز نفرله خوارجدن ايريلوب كوفه
يولنى طوتديلىر • صكره بررطاقم دخى فرويه اتباعاً
خوارجدن ايرلديلىر • عبدالله بن وهب، زيد بن حصين،
حرقوص بن زهير، عبدالله بن شجرة، شريح بن اوفى ايله
برابر بيك سگزبوزنفر مركز تعندده اصرار ايتكله طرفين
قتاله باشلايوب تمرد ايدن خوارجك برنقرى بيله
قورنلقسزبن چلهسى قيلبجدن چيرادى • و امير المؤمنينك
عسكردنن يالكز يدى نفر شهيد اولدى •

• بوندنصكره حضرت على كوفهيه عودت بيور •
وب عسكريرلرينه طوغرى رجعت ايلديلىر •

وقايح { سنه ۳۸ }

هجرتك اوتوز سگزنجى سنهسنده معاويه عمرو بن

العاصی عسکرله مصره طوغری یوله چقاردیغی مصر
و الیبی محمد بن ابی بکر طرفدن بارکاه خلافته عرض
اولندقده حرب صفیندن مقدججه جزیره و الیلکنه
تعین و بعدالحرب جزیره به ارسال بیورلمش اولان مالک
الاشترالنخعی به مصر ولایتی و الیلکی توجیه و جزیره
ولایتی و الیلکنه ده شیب بن عامر تعین بیوریلوب مالک
الاشتر مصره کیدرکن قلزمه و اصل و معاویه هوادار-
لرندن بر شخصک خانسه نه مسافر اولدوقده شخص مرقوم
زهر ایله قارش-دردیغی بال شربتی تقدیم ایدرک اشتر
شربتی ایچمکله مسموماً وفات ایلدی رحمة الله علیه .

اشترک وفاتی خبری حضرت علی به بالغ اولدوقده
« آه اشتر آه . یتور اولسه ابدک قید ، طاش اولسه ابدک
یک قتی برطاش اوله جتی ابدک که سکا دو قنایی یتور اولسه
قبض ، طاش اولسه کسر ایده جک ابدک » دبه رک
هونکور هونکور اغلادی . ایشیدنرک هپسی اغلادیلر .

عمرو بن العاص مصره واردقده بالمحاربه محمد بن
ابی بکر منهزم اولدیغندن عسکرلر محمدی طوتوب عمروک
معاو نلرندن معاویه بن خدیجه کوتوردیلر . معاویه بن خدیجک
امرله محمد قتل ایلدی . و عمرو بن العاص مصری
اسیلا ایدرک مرادینه نائل اولدی .

سنه مذکورده معاويه نعمان بن بشیری امیر المؤمنین
 حضرت امینک بلادندن عین التمره و سفیان بن عوفی هیت
 و انبار و مداین طرفلرینه کوندردی . ایکیسیده کتد .
 کاری یرلری یغما ایتدکن صکره شامه عودت ایلدیلر .
 معاویه برفرقه عسکریه دخی حجاز طرفلرینه سوق
 ایدوب فرقه مذکوره عندالمحاربه اهل حجازه قارشو
 بوزلدیلر .

معاویه بلاد علی اوزرینه نفرزه لر سوقیک طرف
 طرف یغما ایتدیرمکن خالی اولدی . امیر المؤمنین
 حضرت امیری خطب بلیغه و نصایح مشروعه ایله خلقی
 هر قدر شام علیهنده محاربه یه تشویق ایلدی ایسه ده
 کسه موافقت کوستردی .

وقایع { سنه ۳۹ }

اوتوز طقوز سنه سنده معاویه عبدالرحمن بن قباثی
 جزیره بلادینی نهبوغارته مأمور ایدوب جزیره والیسی
 شیب نصیبین شهرنده اولدیغی حالده مدافعیه قیام ایله
 برابر کیفیتی امیر المؤمنینه عرض ایلدکده هیت عاملی
 کیل بن زیاد التیوز سواری ایله شیبیه معاونته مأمور
 ایلدی . شیب وکیل عبدالرحمنی بوزوب برجاد

ایتدکدنصکره ارقدلرینی بر اقیوب معاویدنک بلادندن
بعلبکه قدریغما ایلدیله . معاویه حبیب بن مسلمه یی
مدافعه یه کوندردی ایسه ده حبیب بنشهمدی .

شیب بلاد جزیره دن معاویه یه اتباع ایتش اولان
رقه نواحیسی دخی غارت ایلدیکنی حضرت علی
ایشتمدکنه یالکز مقابله ایدنلرک آت و سلاحلری النوب
اهالیدن برشی الماملرینی امر و تنبیه بیوردی .

معاویه بوندنصکره حرث بن نمر التبوخی بی عسکرله
بلاد جزیره یه کوندروب حضرت علینک طاعتنه
اولانلری تشکیل و اخذه مأمور ایلدی . حرث دارا
اهالیسندن و بنی تغلبدن یدی نفراسیر کوتورمکله حضرت
علینک مفرزهلرندن بریسنک شامیلردن اسیر ایلدیکی
معقل بن قیس و رققاسیله مبادلله اولندیله .

شاملیلرک بلاد جزیره یی خارل خارل پابمال ایتلرندن
ناشی امیر المؤمنین خشم قبیلله سندن عبدالرحمنی لاجل
المحافظه موصلله ارسال بیورمشیدی . اندن مقدم معا
ویددناعتزال و حضرت علی یه اتباع ایتش اولان
بنی تغلب قبیلله سندن قریع بن الحرث ایله عبدالرحمن
ارالنده ظهور ایدن منازعه و مشاتم صره سنده عبد
الرحمن مقتول اولدیغندن حضرت علی بنی تغلب

اوزرینه عسکر سوق ایتکی مراد بیوردی ایسه ده
بونلر معاویہ دن یکی ایریلوب عبدالرحمنک مقتولیتی
خطااً وقوعبولدیغی تحقق ایتدیکندن محاربه دن
صرف نظر بیوردی .

سنه مذکورده بصره والیسی عبدالله بن عباس
حضرتلری طرفلرندن زیاد بن سمیه قارسه حامل تعیین
اولندی . فارس اهلینک اختلاف جاریدن طولایی
اسایشلری بوزلمشیدی . زیادک زمان مأموریتنده حسن
اداره سی اسایش عمومی اعاده ایدرک اهل فارس
نوشیرواندن برو زیاد کبی حسن انضباط و سیاسته مقتدر
عامله تصادف ایتدکربنی اعتراف و حقننده عمومأ
عرض ممنونیت ایلدیله .

وقایع { سنه ۴۰ }

هجرتک قرقجی سنه سی معاویہ بسر بن ارطاتی
عسکرله مدینه یه کوندروب حضرت علینک عاملی ابویوب
الانصارلی حضرتلری مقاومت ایده مدیکندن کوفه یه
عزیمت ایلدی . اهل مدینه معاویہ یه بیعتی قبول
ایتدکلرندن بسر سفک دماء مسلمینده مبالغه واورادن
یمنه کیهرک مظالمک انواعنی ارتکاب ایتدی . یمن والیسی

عبداللہ بن عباس یمنی ترک و حضور عالیٰ خلافت پناہی یہ عزیمت ایتھکاکہ عبید اللہ تک ایکی نفر صبیٰ معصومی بسر طرفندن ذبح ایتدیرلدی . بونی امیر المؤمنین و امام المتقین حضرت تلی ایشتمدکده عقلمندن محروم اولسنه دائر بسر حقننه بددعا بیور دیلر . بسر بالاخره جنت کتوروب اسؤ حال ایله فوت اولدی .

حضرت علی جاریه بن قدامه السعدی عسکرله مدینه و یمن حوالیلرینه مأمور ایدوب جاریه تصادف ایلدیکی معاویه هوادار لرینی قتل و یمن و حرمینی بتکرار ضبط ایلدی . بوندن صکره هیچ بریسی دیکرینک بلادینه تعرض ایتماک اوزره حضرت علی ایله معاویه میانه لرنده مصالحه منعقد اولمشدر .

شو صره ده بصره و الیسی عبداللہ بن عباس حضرت تلی بغير حق اہالیدن بعض شیرالیدی دیو حقننه امیر المؤمنین حضرت لرینہ بعض طرفدن شکایت وقوع بولدیغندن حضرت علی استعلامه دائر یازدقلمی مکتوبه عبدالله اور وایتلرک بی اصل و اساس اولدیغی جوابنی یازدقلم صکره بصره حوالیسنده حکومتدن ذاتاً او صائمش اولدیغنی و برینه هر کیمی تہسب بیور رایسه ارسالنی طرف خلافت پناہیدن بالاستدعا منعاقبتیلہ برابر مکہ یه کتدی .

حضرت علینک شهادتی

سنه مذکورہ رمضانک اون یدنجی کونی امیر المؤمنین
وامام المتقین رضی اللہ عنہ افندمز حضرتلری شہیداً
عازم دار النعیم اولدیلم .

انس بن مالک روایت ایدوب دیرکه « زمان
سعادتده حضرت علی انحراف مزاجه مبتلا اولمشیدی .
عیادت ایچون یاننه کتدم . حضرت ابی بکر و عمر اوراده
ایدیلر . رسول اللہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم حضرت تریدہ
تشریف بیوردیلر . ابو بکر و عمر « یانبی اللہ بز علی بی
بوخسته لکدن قورتلز کوره یورز » دیدیلر . طرف
پیغمبریدن علی شمدی وفات ایتمز غیظ ایله ملو اولدقچہ
فوت اولیوب مقتولاً وفات ایده جاکدر) بیوردی .
حضرت علی رمضان کلادکده برکیجه حضرت
حسنک ، برکیجه حضرت حسینک ، برکیجه ده عبداللہ
بن جعفر حضرتلرینک یانلرنده افطار ویالکوز اوچ نغمہ
ایله اکتفا بیوررلر ایدی .

اول حضرت برکیجه حسین افندیلمزدن « بوآیدن
قاچ کون چکدی » دیو سؤال بیوردی . « اون ایکنی کون »
دیه جواب ویردیلم . « بش کون دها مزه مسافریم »
بیوردیلر .

قتل اولندیغی کجه صلوة صبحی ادا ایچون مسجد
 شریفه کیدرکن یول اوزرنده تصادف ایتدکاری قازلر
 اجی اجی باغره یورلر ایدی . برابر بولسانلردن بریمی بر
 طاش الوب قازلره اتدقده حضرت علی « حیوانلره
 دوغمیکز . بنم ماتمی طوتوب نوحه ایده یورلر » سویلدی .
 جامع شریفه کیدرکن خوارجدن عبد الرحمن بن ملجم
 « الحکم الله یا علی لاک » یعنی یا علی حکم الله ایچوندر .
 سنک ایچون دکادر دهرک بغته یتشوب قلیجه اول
 حضرتی شهید ایلدی .

تفصیلی بویله درکه خوارجدن مرقوم ابن ملجم
 ایله برك بن عبد الله و عمرو بن بکر بینلرنده بر مجلس
 مذاکره عقد اولنهرق « میدانده اوچ کسه واردرکه
 طالمک راحتسزلغی انلرک یوزلرنندر . اوچنی دخی
 اولدرلم » ديه قرارلشدر دیلر . ابن ملجم حضرت علی بی
 برك بن عبد الله معاوییه بی عمرو بن بکر عمرو بن العاصی
 اولدرمک اوزره تعهد ایلدی . ابن ملجم کیدوب کوفه ده
 خوارجدن و بنی اشجع قبيله سندن شیب بن بجره ایله
 تیم الرباب قبيله سندن وردانی دخی رفیق اتخاذا ایتدی .
 حضرت علی جعه کجه سی صباح نمازینه کیدرکن
 اوچی برلکده بغته یتشوب شیب بر قلیج اتدی ایسه ده

اصابت ایتدره مدی : شیب وردان ایله برلکده فرار
ایدوب ابن ملجم اول حضرتك جبهه مبارکه لرینه شدتلی
برقلیح اوردقدن صکره قاچارکن دردست اولندی .
حضرت علی دولخانه لرینه کوتورلدکده ابن ملجم دینلان
ملعون حضور عالیترینه جلب ایله « بن وفات ایتدکچه
یونی اولدرمیکز » دیو امر بیورمقله ابن ملجمی حبس
ایلدیلر .

جندب بن عبدالله حضور شریف لرینه کلوب « یا امام سندن
صکره حسنه بیعت ایده جکز » سویلدکده « سزک بیله -
جککز شیر . بن نه امر ، نه ده نهی ایدرم » بیوردیلر .
حسنین افندیلر مزه بعض وصایای جلیله ایفا بیوردقدن
صکره کلمه توحید لسان شریف لرنده جاری اولدیغی حالده
روح پرقت و حلی عازم خلد برین اولدی . رضی الله
تعالی عنه . غسل و تکفین و نمازی قلوب دفن اولندقدن
صکره عبد الرحمن بن ملجم قتل اولندی .

برک اوکیجه معاویه به برقلیح اتدی ایسه ده تاثیر
ایتدره مدیکندن طوتلوب قتل ایددی . عمرو بن بکر
مصرده کیجه مترصد ایکن عمرو بن العاص قیاس ایدرک
خارجه نامنده بریسنی اولدردیکندن طوتلوب عمروه
کوتورلدکده (اردت عمرواً و اراد الله الخارجه) یعنی

بن عمروی مراد ایتدم وحق تعالیٰ خارجی بی مراد
ایتدی سویلکله اوده اولدرلدی .

حضرت علینک صفت شریفه لری و بعض

مأمورینی ایله ازواج و اولادی

و بعض اخباری

علی المرتضیٰ رضی الله عنه ابن عم النبی ابی طالب
بن عبد المطلب بن هاشم افندمر بغدادی بکزیلی ، کوزلری
بیولک، قارنلی، حلیه شریفه لری، و کوسی کثیر الشعر، بوی
قیصده مائل، یوزلری کوزل، هر وقت متبسم ایدی .

حاجبی کوله سی قنبر، صاحب شرطه سی نعل بن
قیس الرباحی، قاضی سی شریح ایدی .

ابتدا حضرت فاطمه رضی الله عنہای تزوج ایدوب
مشار الیهانک وفاتنه قدر بشقه زوجه اختیار بیورمدیلر .
بعد وفاتها ازواج متعدده تزوج ایتلدر .

حسنین افندیلر مزله محسن نام مخدومی ایله قزلری
زینب و ام کلثوم - که حضرت عمر بن الخطابک زوجه -
سی ایدی - حضرت فاطمه دن متولددرلر . محسن
چو جق ایکن فوت اولدی . مخدوملرندن عباس، جعفر،
عبدالله، عثمان زوجه لری ام البنیندن تولد ایلدیلر .

بونلرك در دیده حضرت حسین افندمزله برلكده شهيد اولشلردر . مخدوملرندن محمد الاوسطك والدهسى امامه بنت ابى العاص در كه زينب بنت رسول اللهك قزيدر . و حضرت حسين ايله برابر شهيد اولان عبید الله و ابو بكر و والدهلى لیلی بنت مسعود و ديكر مخدوملرى محمد الاصغرک و يحيانك و والدهلى اسما بنت عميسيدر . بر زوجه لریده خوله بنت جعفر الحنفیه ایدی كه محمد بن الحنفیه دیو معروف مخدوم عاليلرينك و الدهسيدر . ديكر مخدوملرى عمر و كريمه لرى رقيه صهبا نام جاريه دن متولد درلر . بونلردن بشقه امهات شتادن كريمات عديده لریده واردر . اولاد مشار اليهمدن بالاكز حسنين و محمد بن الحنفیه و عباس و عمرک اعقابى اولوب بشقه لرینك يوقدر .

حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله تعالى عنه افندمز وفات ايدركن الشمس اوج ياشنده ايديلر . نجفده واليوم زيارتكاه عموم اولان محلده مدفون اولديغنى ابن اثير كاملده تصریح ايتشدر . حقه ده كى احاديث شريفه رسالتپناهينك و زمان سعادتده اعلاء كلمه الله ايچون كوستر . دكلى شجاعتلرك، اغور پيغمبريده كى فداكار لقلرينك هر بريسى علو شان و قدسيتنه بريوك برهاندر .

خطبه لرندن خلكك حفظ ايده ييلديكى خطب شريفه

درت یوز سکساندن زیاده اولوب بو خطبه لری بالبداهه
ایراد پیور مشلردر . هپسی مفصلاتده مندر جدر . اخلاق
کتابلرینی طولدران و هر بریسی بر دریای حکمت اولان
کلام درر بالری پک چوقدر .

معاویة نك خلافتی اثناسنده خواص علیدن ضرار
بن حزه بر کون معاویة نك مجلسنده ایکن معاویة ضراردن
حضرت علینک وصفنی طلب ایتدکده ضرار وجه آتی
اوزره توصیف ایلدی .

« علی سوز سولمرکن کلامنک هر بریسی بر فصل
الخطاب حکمت ، حکم ایدرکن هر حکمی عین عدالت
ایدی . اونه فضائل و کمالات ایدی که کویا هر یاننده بر
منبع وار ایدی . و او منبع لک هر بریسنندن بر عین علم
و فضیلت نبغان و هر طرفندن بر چشمه سار حکمت جریان
ایدر ایدی . »

« یکی البسه کیموب کیدیکی پک عادی واسکی عبا
وقبا و اطعمه نفیسه یمبوب تعیشی قوت لایموت ایله اکتفا
ایدی . »

« واللہ علیدن هر نه استدک ایسه ظلمزه مساعد ونه
سوال ایتدک ایسه اجابتده احساننی زائد کوردک . »

« اونه تواضع ، اونه مروت ایدی که ذات قدسی
صفاتلری خصایص مسعوده ایله آفاق واقطاره مه-ابتنی

طائدر دجق عزت و مزیت فطریه بی تمامها - حائز ایکن
 یانمزده او طور دینی وقت احادناس کبی هر در لو کبر
 و مهابت لباسندن عاری و قبای حلم و زهد و تواضعه
 متواری بولنور ایدی» .

« یوزنده اونه بشاشت دلکش ایدی که تبسم ایتدیکنی
 کورن بردیزی قیمتدار انجویه مالک اولمش کبی فرحیاب
 اولور ایدی . اونه خلق حسن ، اونه دیانت ایدی که اهل
 دیندن بر ذات یاننه کلدیکی وقت بر در جده ده تعظیم و تکریم
 کوستر ایدی که هر کس یاننه بر بیوک پادشاه کلیور ظن
 ایدر ایدی» .

« مساکینه بذل و عطا و عریان اولانلری ا کس - اده
 براب کریم مشفق ایدی که محتاجینک کندویه مراجعتلری
 اولاد صغاریک بابالرینه مراجعتلرینی آ کدرر ایدی . مکدر
 و معنوم اولانلره بر در جده ده تسلیت خالصانه اعطاسنده
 بولنور ایدی که سوزینی ایشیدن بلانک انواعیله مصاب
 اولسه در دینی ، کدرینی اونودر ایدی» :

« دنیادن و وحشت و استغنامی بر حده وارمش ایدی که
 اک کوزل نزهتگاه یاننده زندان ایله مساوی ایدی . اک
 قیمتدار بر جوهرک اعتباری یاننده بر ص - اقسبی پارچه سنه
 معادل ایدی» .

«کجه قرانلغنده حیه سعادتری النده اولدیغی حالده
 بوینی بوکوب قائم و معبودینک اذکارینه ملازم بولندیغی
 وقت ماسوادن اول قدر منقطع اولور ایدی که افاق ستر
 ایدن حجاب ظلمت دست صباح ایله رفع وانوار افتاب
 جمعیات کواکبی دفع ایتدیکنه واقف اوله من ایدی» .
 «یاننده دنیا بختی اچلسه «دنیانک عمری قصیر عیشی
 حقیر، خطری یسیر دره آه زاد اخرتک قلمندن آه، یولک
 وحشتندن آه» دهرک تعرض فنادن سالم و تشوق دنیادن
 متباعد بولنور ایدی» .

ضرار اوصاف جلیله علمی تعداد ایتدجه معاویه
 سامعه دقتنی عطف ایله تصدیقه تعلق ایدن حسیاتنی لسان
 حال ایله اعلان ایدوب طوره یور ایدی . ضراره باقرق
 «یا ضرار رجا ایدرم که علیدن ایشدیکنک سوزلر دنده بخت
 ایت دیکلیم» سویلدی .

ضرار «علیدن ایشتم . دیر ایدی که»

«انسانده اولان شیلرک اک عجیبی قلبدر که قلب حکمتدن
 پک چوق ماددلی جامع اولدیغی کبی او حکمته مخالف پک
 چوق اضدادی دخی جامعدر» .

«انسان نه عجیب مخلوقدر که کندوسندن برشی رجا
 اولسه طمعه، طمعدن صکره کندوسنی هلاک ایده جک

درجه یه قدرده حرصه میل ایدر . امیدسنز لکه تصادف
 ایدر ایسه اول درجه متأسف اولور که حیاتنک لذتی
 غیب ایدر . دروننه غضب عارض اولورسه اولقدرتهور
 کوسترر که غیظنک تأثیر ندن خسته بیله اولور . رضایله
 مسعود اولسه تحفظ نه اولدیغنی اونودر . اقباله مظهر
 اولسه ادباری خیالنه بیله کتیرمز . قورقویه تصادف
 ایسه جزع و فزعله کندوسنی رسوا ایدر . اجلق کندوسنی
 دیشلسه فقرینی اعلان ایدرک باغرر . اجلغه ملازمت
 ایسه ضعفندن ایاغه قالدق قدرتی قالمز . چوق ایسه
 قارنی شیشوب معده سنه ، امعاسنه فساد عارض اولور .
 انسان ایچون هر برتقصیرده مضرت ، هر بر افراطده
 مفسدت واردر .

معاویه « یا ضرار رجا ایدرم که سوزیکه دوام ایت »

دیدی .

ضرار « هیهات که بنم علیدن ایشتدیکم کلمات حکمت
 آیاتی سوبیلکله دوکته بیلیم »

« علی المرتضادن ایشتدیکم سوزلردن درکه »

« دنیا بر قومه اقبال ایدر ایسه بشقه سنک محاسنی سلب
 ایدوب او قومه عاریت ویرر . ادبار کوسترر ایسه کندمی
 اللرنده اولانی سلب ایدر » .

« مؤمنه لازمدر که نظر نده عبرت سکو تنده فکرت »
 کلامنده حکمت اوله .»

معاویه هیچ بروقت حضرت علینک فضیلت ورجحان
 و مزینتی انکار ایده من ایدی . حتی مرض موتنده « بکا
 علینک حقوقنی غصب ای دیشمدن بیوک سیئه اوله من .
 حیفا که بوسبیلله اخرتمی خراب ایتدم . جناب حق علی بی
 ارضا و بنی عفو ایتز ایسه اخرتمده ایشم فنادر » دیدیکی
 صحایف توارینجده مضبوطدر . رضی الله تعالی عنه .

بشنجی فصل

حضرت حسنک خلافتی

{ ۱۷ رمضان ۴۰ - ۱۵ ربیع الاول ۴۱ }

حضرت علی رضی اللہ عنہ عزم کاشنسرای جنان ایلدیکی کون مخدوم سیادت موسوم عالیبری حسن المجتبی رضی اللہ عنہ بیعت اولندی. ابتدا بیعت ایدن ذات اصحاب کرامدن قیس بن سعد بن عبادۃ الانصاری رضی اللہ عنہدر. سبقت ایدن مصالحه دنصکره معاویہ حضرت علی حقننده کی خصومتی هضم ایده مدیکندن امیر المؤمنین علیهنده بتکرار حرکات خصمانه یه قیام ایلدیکی خبرلری النمش و قبل الوفات وقوع بولان تشویقات علیهلری اوزرینه «محو اولنجده قدر معاویہ نك عسکر یله حربه دوام ایده جکز» دهرک قرق بیک نفر عسکر تجمع ایش ایدی. حضرت علی حربه موفق اولقسزین وفات ایلدیکی جهتله حضرت حسنه بیعت اولمشنی متعاقب عساگر مذکوره جزم سابقلرنده دوام کوستردی.

معاویہ نك عسکر یله مسکنده یه کلدیکی خبری دخی النغله حضرت حسن کوفه دن حرکت ومداینه عزیمت بیوردقن صکره قیس بن سعد حضرتلرینی اون ایکی بیک نفر ایله ایلرویه کوندردی.

بوصره ده مفسدك بریسی « سعد قتل اولمشدر »
 دیو اردو ایچنده باغردیغی جهتهله عسکرلر بر طرفدن
 طاغلفه ، بر طرفدن دخی حضرت حسنك اموالنی یغمایه
 باشلادیلر . اوزرنده او طور مقده اولدیغی سجداده بی
 بیله التندن چکوب نهب ایتدیلر .

اهل عراقك والد ماجدلرینه کوستر دکاری مخالفت
 و معامله لره و شمدیده حقی عالیرنده ارتکاب ایلدکاری
 حقارتلره نظراً بوقوله نفاق ایله معتاد اولان عسکره
 و هر حرکتلرنده بر کدر مشاهده اولنان اهل عراقه اعتماد
 اولنوبده معاوییه کی بر دشمن قوی ایله محاربه خاندان
 نبوتك محوندن بشقه بر نتیجه ویرمیه جکی اچقدن اچغه
 معلوم اولدیغی جهتهله حضرت حسن مداینده واقع
 مقصوره بیضایی بالثشرینف کوفه و دارا بگرد خراجك
 مصارفنه مدار اولوق اوزره کندولرینه تخصیص و شبا .
 ملیرك ارتکاب ایده کلدکاری بعض تجا اوزاتك کلیاً ترك
 اولنمی کی بعض شروط ایله خلافتی کندوسنه تسلیم
 ایده چکنه دار معاوییه بر مکتوب یازدی .

مصالحه سندی یازیلوب بعد الامضا معاوییه کوفه یه
 کیدرک ابتدا حضرت حسندن و صکره اهالیدن اخذ
 بیعت ایتمش اولدیغی حالده حضرت حسین رضی الله عنه

افندمرك كوستردكاري استنكاف دخی ازاله اولندی .
امر مصالحه بی وحرکات عسکریه دن صرف نظر
اولمسنی حاوی قیس بن سعده یازیلان مکتوب اوزرینه
قیس مع التأسف عسکری جمع ایله «تقدیر الهی بویله بر
صورت کوستردی . برامام ضلالتیه بیعت ، یاخود
بلاامام حربه دوام صورتلرندن هانکی بریمی مناسب
کوریلور ایسه اویله حرکت ایده لم « دیوسؤال ایلدکده
ایش بودرجه یه کادکدن صکره ارتق محاربه دن حسن
نتیجه مأمول اولدیغی و بیعت ضروری ایدوکی جوایی
ویرلدیکندن قیس حضرتلری دخی هر برعضو باطنیسنده
برداغ اچلدیغی حالدده ناچار و ناخواه بیعت ایلدی .
قرق برسنه سی ربیع الاولی نصفنده امر خلافت
معاوییه تسلیم اولندقدنصکره حضرت حسن اهل بیت
ومتعلقات علیه لرینی استصحاب ایله کوفه دن علاقه بی
قطع و مدینه منوره یه متوجهاً حرکت بیور دقلرنده اهل
کوفدنك كرك حضرت علی و كرك حضرت حسن
حقلرنده سبقت ایدن مظالم و حقارتلری برر برر خاطرلرینه
کلیکه باش-لایوب علی الخصوص بروقتدن برو مفخرامت
اولان برخاندان جلیل الشانه مقر و دار الخلافه اولمق کبی
یرشرف عظیمه مظهر اولان کوفه شهرینك شرف و اعتباردن
سقوط ایلدیکنی کورملریله برابر هر فردك بدندن روح

منتزع اوله یورکبی حصوله کلان تاثر عمومی بیوت شهرک
هر بریسنی برما تمخانه یه تحویل و طرف طرف « والسفاه »
صدالری مسرات سابقه عمومی بی بیوک بیوک حز نلره
تبدیل ایلدیکی حالدہ خاندان و اهل بیت نبوتک اطرافندہ
بالاجتماع فریاد و افغان ایلہ یوز لرینی برلره سورہ سورہ
تشییع و یکدیگرینی مؤاخذہ و تشنیع ایلدیلر .

حضرت ابی بکرک بدایت خلافتندن حضرت
حسنک معاویہ یه خلافتی ترک ایلدیکی زمانہ قدر او توز
سنہ مدت کچمشیدی . (الخلافة بعدی ثلاثون سنہ تم
یعود ملکاً عضواً) حدیث شریفنک مدلول عالیسی
ظہور ایلدی .

حضرت حسن افندمن قرق طقوز سنہ سی ربیع
الاولنه قدر مدینہ ده اقامت بیوروب او تاریخده زوجته لری
جانبدن تسمیم اولنمغله قرق التی یاشنده اولدقلری حالدہ
عازم فردوس برین اولدیلر . رضی اللہ تعالی عنہ .

بر حدیث شریف نبویده حضرت حسن حقیقندہ
(ان ابنی هذا سید اهل الجنة و سیصلح الله به بین فئتين
من المسلمین) بیورلمش اولدیغندن وقایع مذکورہ نک نتیجہ سنہ
دائر مشکوٰۃ صدر نبوتدن طلوع ایدن خبر مذکور دخی
معجزات نبویہ دن معدوددر .

فهرست

	صيفه
حضرت عمر ك خلافتى	٢
عزل خالد بن الوليد	٢
وقعه ىرموك	٣
فتح دمشق وبلاد سائره	٨
احوال عراق	١٣
قادسيه ووقعه سى	٢٥
عتبه بن غزوانك بصره و اليلكى	٦٠
مرج روم ووقعه سى	٦٢
اجنادين وبيسان ووقعه لرى و اردن و بيت المقدسك فتحى	٦٩
تفريق عطا و تدوين دواين	٧١
جزيره جه بعض فتوحات	٧٣
مداينك محاصره سى	٧٤
مداين و جلولا و حلوانك فتحى	٧٧
جبله ووقعه سى	٨٦
هرقالك حصه عزيمتى و بعض فتوحات	٨٦
آمد شهريله سائر بلادك فتحى	٩٠
خالد بن الوليدك عزلى	٩٣
بصره و كوفه نك بنالرى	٩٦

بحرين وقواتي	٩٨
فتح اهواز وسوس وتستر	١٠٠
وضع تاريخ هجري	١٠٦
وقايع (سنه ١٨)	١٠٧
وقايع سنه ١٩	١٠٩
وقايع (سنه ٢٠)	١١٠
فتح مصر واسكندريه	١١٠
سعد بن ابي وقاصك عزلي	١١٦
نهاوند وقعه سي وسائر فتوحات	١١٧
قزوين وسائر بلادك فتوحاتي	١٢٥
طرابلس غرب وبرقهك فتحى	١٢٧
اذر بيجان وسائر بلادك فتوحاتي	١٢٩
خراسان وبلاد سائر فتوحاتي	١٣٢
فتوحات	١٣٧
حضرت عمر ك شهادتى	١٤٢
شورى	١٤٧
حضرت عمر ك نسب وصفه وسير شريفه لرى	١٥٠
حضرت عثمانك خلافتى	١٥٣
مغيره نك كوفه دن عزلى	١٥٤
اسكندريه عصيانى وسائر وقوات	١٥٥
عبدالله بن ابي سرحك مصر واليلكى	١٥٩

افریقا وانداس غزالی	۱۶۰
فتح قبریس	۱۶۵
ابن عامرک بصره والیلمکی	۱۶۸
اهل فرسک نقض عهدلی	۱۷۱
ولیدک کوفه دن عزلی	۱۷۴
طبرستان غزاسی	۱۷۵
امر مصاحف شریفه	۱۷۷
خاتم پیغمبرینک بئاریسه سقوطی	۱۷۸
ابوذرک ربذهیه ارسالی	۱۷۹
صواری غزوه سی	۱۸۱
ابن عامرک خراسانه عزیمتی	۱۸۳
ترکارک غلبه سی	۱۸۶
مفاسدک ظهور و انتشاری	۱۹۱
خلافت علیهنده قیام نامشروع	۱۹۹
قیامک اشتدادی	۲۰۳
حضرت عثمانک محاصره سیله شهادتی	۲۸۰
ملاحظات و محاکات	۲۸۱
حضرت عثمانک نصب و صفت و سیر شریفه لری	۲۴۲
حضرت عاینک خلافتی	۳۴۵
توجهات	۲۵۱

	حذیفه	
معاویہ نك مخالفتی	۲۵۳	
حضرت عائشہ نك مخالفتی	۲۵۷	
وقعہٴ جل	۲۶۳	
خوارجك سبجستانه هجوملری	۲۹۸	
محمد بن حذیفه نك قتلی	۲۹۹	
قیس بن سعدك مصر والیة كنندن عزلی	۳۰۰	
عمرو بن العاصك معاویہ یه متابعتی	۳۰۴	
وقعہٴ صفین	۳۰۵	
خوارجك بعض معاومله لری	۳۳۰	
حكملرك اجتماعی	۳۳۴	
خوارجله قتال	۳۳۷	
وقایع (سنه ۳۸)	۳۴۲	
وقایع (سنه ۲۱)	۳۴۴	
وقایع (سنه ۴۰)	۳۴۶	
حضرت علی نك شهادتی	۳۴۸	
حضرت علی نك صفت شریفه لری و سائر بعض اخباری	۲۵۱	
حضرت حسنك خلافتی و معاویہ یه ترك خلافت بیورمسی		۲۵۸

خطا و صواب جدولی

صواب	خطا	سطر	صفحه
صاعقه	صاعقه	۱۰	۶
ایتمکه	ایتمکه	۱۵	۷
بیخبر	بیخبر	۲۹	۱۰
خلافدن	خلافدن	۱۵	۱۶
میشتمکز	میشتمکز	۱۳	۳۳
بصره	بصر	۴	۶۰
اهواز	اهوازه	۱۰	۶۰
محاصره	محاصر	۱۱	۷۷
متمادیه دن	و متمادیه دن	۱۵	۱۱۲
میدانده	میداند	۱۲	۱۲۰
عمر	عمرو	۳	۱۴۲
صوت	صورت	۱۱	۱۵۶
خاتم	خاتم	۱۳	۱۷۹
ازواج	ازواج	۱۵	۲۱۰
یورتمک	یوریمک	۵	۲۱۴
اهل	هل	۹	۲۴۸
تقرر	تقدر	۱۱	۲۵۸

صواب	خطا	سطر	صحيفه
اوزره	اوزر	۹	۲۵۹
عثمانك	عثمالك	۱۴	۲۸۲
حضرت	حضرب	۱۱	۲۹۵
اولوقت	ولوقت	۷	۳۱۰
صنف	صنف	۶	۳۱۶
قتال	قال	۱	۳۱۷
محصوراً	محصوراً	۵	۳۲۰
وابو ايوب	وسعد	۱	۳۴۲
لله	الله	۷	۳۴۹

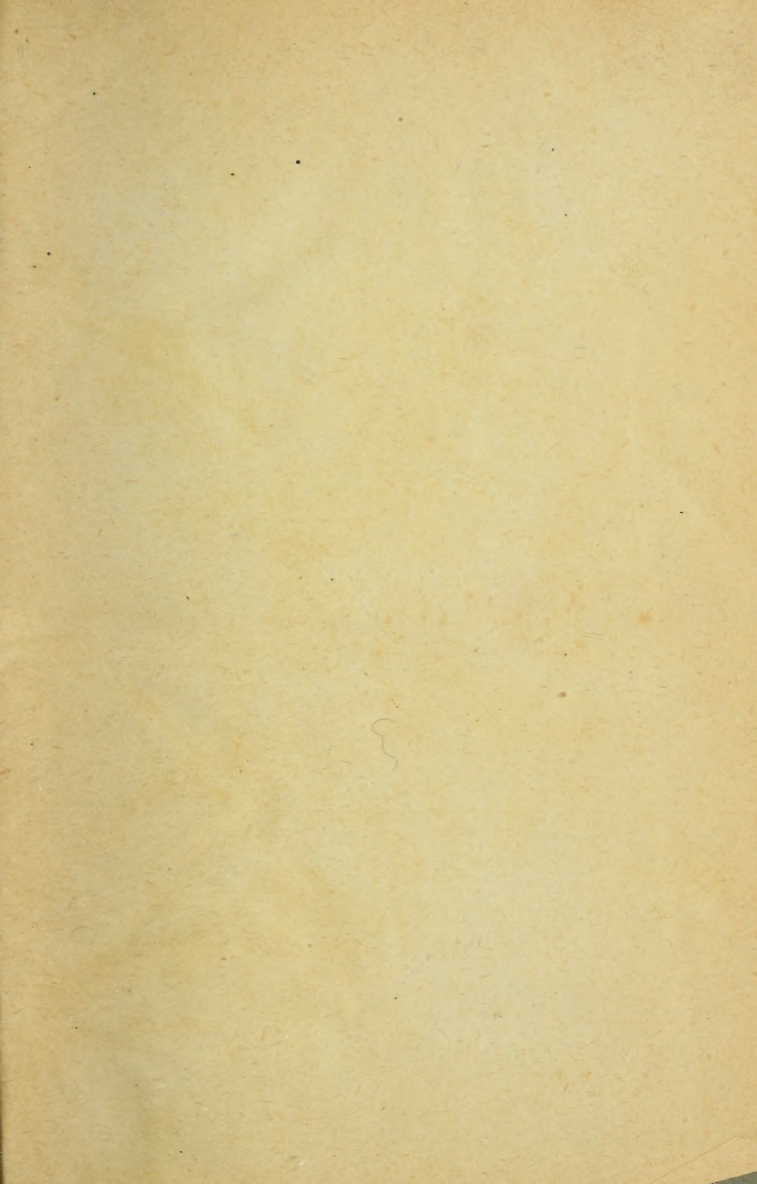

باب عالی جاده سنده کز قور افندیك ۴۴ نومرولی «عصر کتبخانه سی»
حسابند طبع اوننان کتابلردن بعضلرینک اسامیسی در «

عروش	عروش
۸	مرآت العبر نام تاریخ عمومی جلد ۶ - ۶۰
۵	اندلس تاریخی جلد ۲ - ۱۳
۱۳	سحر سراجی باره ۱۰ و ۱۰
۴	رهتای غرا - پن ۱۵
۴	شفق ۱۰ عدد ۲۵
۳	تذکرات ۲ -
۳	کلشن ۲۷ عدد - ۱۳
۵	جناساتیق ۵
۵	ترقی ۴ -
۳ -	جبله ۳ -
۸	وه نوس ۳ -
۶	قواعد کلیه شرحی ۳
۵	وصایای محبیه باره ۱۰ و ۱۰
۵	پنجمه ۳۰
۴	مکمل انشا ۶
۵	مبادی حکمت ادبیه ۱۰ و ۱۰
۱ -	حیرت افزای روایات ۳
۲ -	مباحث متنوعه ۸
۲ -	دهشت ۴
۷	برمتور مد نک حسباتی ۲ -
۴	پارس قاجعلری ۳۰

بلاده محرر کتابلر طشریدن وقوعه بحق سبارشدر ایچون بدلاتی
نقداً و یا پوسته بولی ازله رقی کوندردلکده پوسته اجرتی احد اوشمقزین
محللرینه سرعت ممکنه ایله ارسال اوتور . مد کور کتبخانه در ترکیه طبع
اوننان هر نوع کتب عتیقه وجدیده موجود اولوب ایچون بیانه صائمقده در .

3 1761 07991632 6